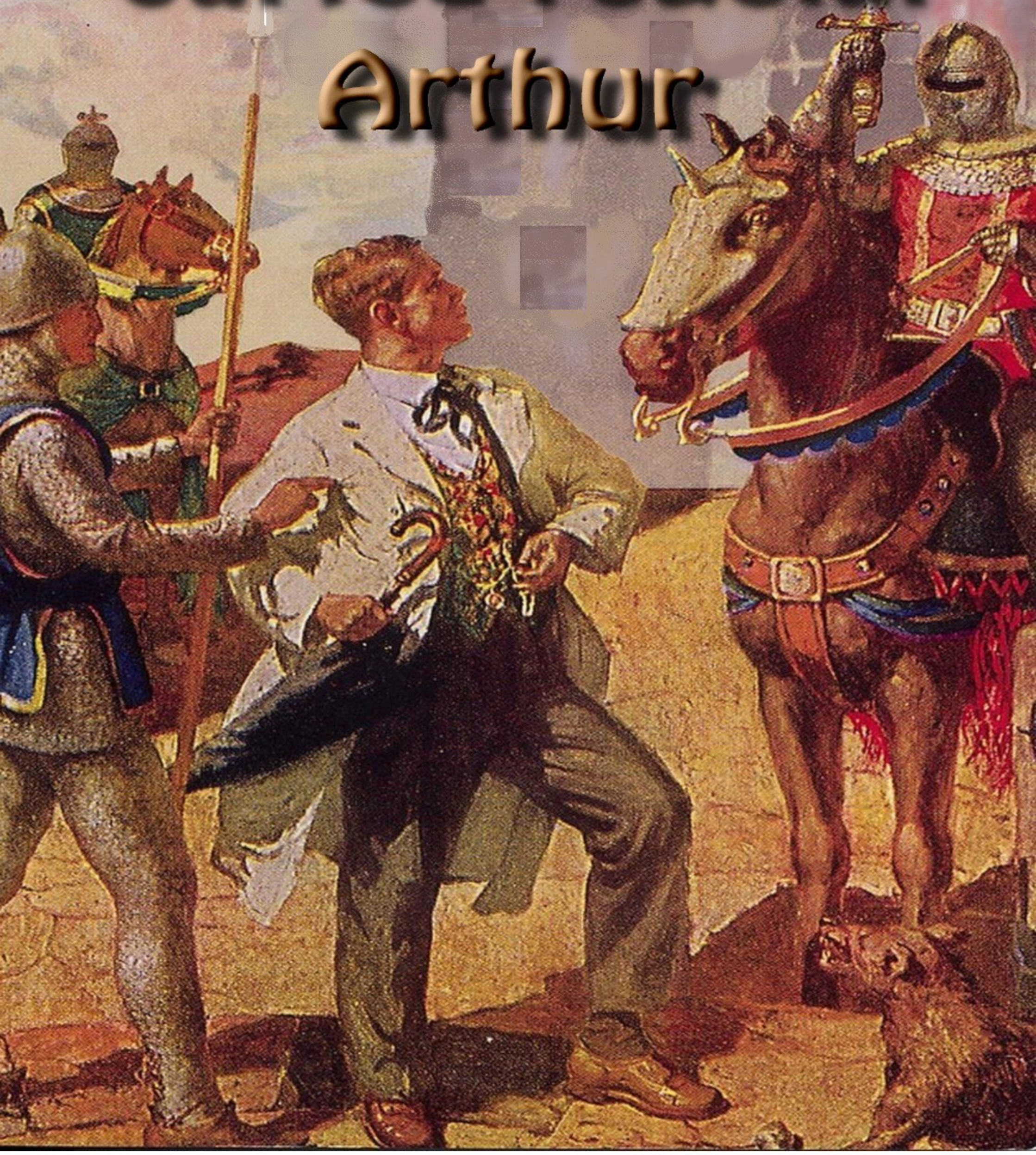
MARK TWAIN

Un Yankeu la curtea regelui Arthur

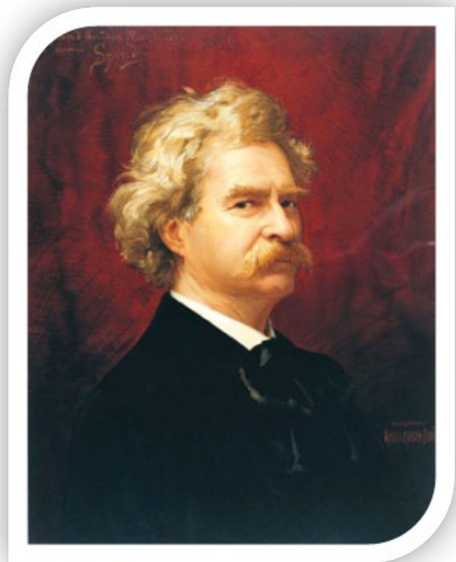

MARK TWAIN

UN YANKEU LA CURTEA REGELUI ARTHUR

A Connecticut Yankee
in King Arthur's Court
1889

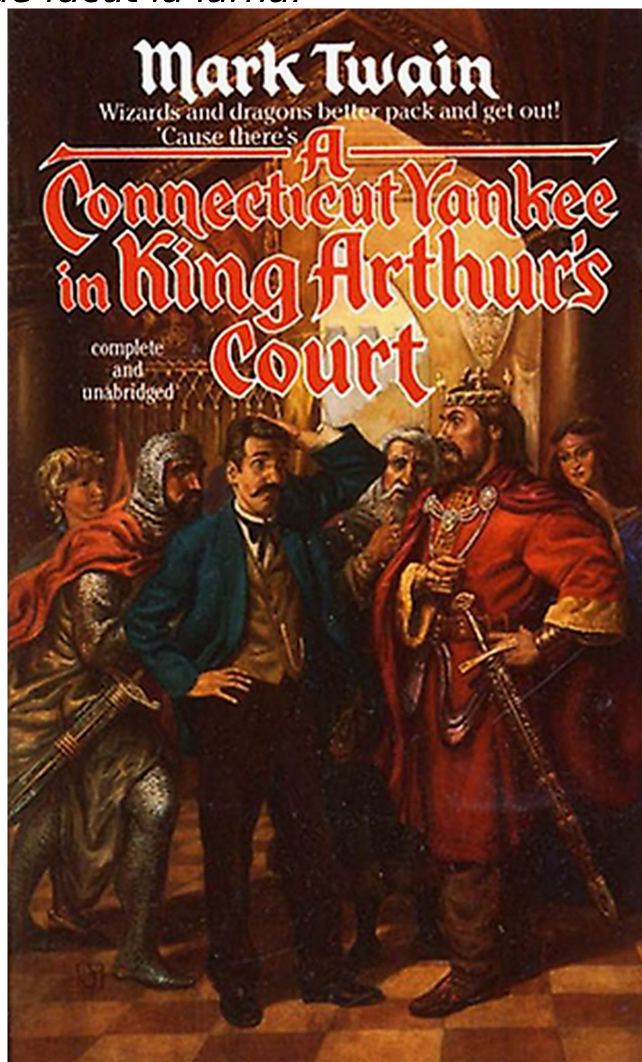
Samuel Langhorne Clemens (n. 30 noiembrie 1835 – 21 aprilie 1910), cunoscut sub pseudonimul literar **Mark Twain**, a fost un scriitor, satirist și umorist american, autorul popularelor romane „Aventurile lui Tom Sawyer”, „Prinț și cerșetor”, „Aventurile lui Huckleberry Finn” și „Un yankeu la curtea regelui Arthur”.

PREFAŢĂ

Neîmblânzitele legi şi obiceiuri pomenite în această poveste aparţin istoriei, ca şi întâmplările alese pentru a le ilustra. Nu susţin morţiş că aceste legi şi obiceiuri au existat aievea în Anglia veacului al VI-lea. Nu – eu susţin doar atâta: de vreme ce ele au existat în civilizaţia engleză şi în alte civilizaţii în timpuri mai apropiate de noi – bănuiala că fiinţau încă din veacul al VI-lea nu trebuie socotită ca o încercare de a defăima veacul respectiv. Ba chiar avem dreptul să credem că lipsa, în timpurile acelea îndepărtate, a unora dintre legile şi obiceiurile de care va fi vorba aici, a fost împlinită, cu vârf şi îndesat, de alte legi şi obiceiuri încă mai rele.

În această carte nu ne-am învrednicit să lămurim definitiv dacă regii au sau nu vreun drept de a cârmui – drept – care să fie de origine dumnezeiască. Treaba asta e greu al dracului de limpezit. În schimb, din cele ce veţi vedea, ar apărea vădit şi indiscutabil că acela care cârmuieşte o naţiune trebuie să fie înzestrat cu un caracter falnic şi cu o nemaipomenită iscusinţă. La fel, pare a se vădi că nimeni altcineva decât dumnezeirea însăşi n-ar putea alege fără greş pe cârmuitori şi, prin urmare, numai dumnezeirea s-ar cădea a face alegerea. Ba mai reiese, ca o deducţie indiscutabilă, că Dumnezeu este într-adevăr acela care alege pe cârmuitori, aşa cum s-a şi pretins de către mulţi deştepţi. Toate acestea aşa mi-au apărut şi eu aş fi

continuat să cred că aşa sunt, dacă nu aş fi dat peste doamna de Pompadour, peste lady Castlemaine şi peste alţi cârmuitori de acest soi, care îţi încurcă socotelile, nepotrivindu-se deloc cu părerile strămoşeşti aici înfăţişate. Văzându-mă la strâmtoare, am preferat s-o iau pe altă cale în cartea de faţă – care trebuie să apară neapărat la toamnă – zicându-mi că numai după aceea, câştigând experienţă, mă voi putea încumeta să rezolv problema regilor într-o altă carte. De bună seamă, trebuie rezolvată şi eu nu am ceva mai bun de făcut la iarnă.

CUVÂNT LĂMURITOR

La castelul Warwick dădui peste străinul acela năstruşnic, despre care am de gând să vă vorbesc aici. Omul mă atrase prin trei lucruri: printr-o simplitate candidă, printr-o uimitoare familiaritate cu armurile străvechi şi prin tovărăşia-i odihnitoare – căci, într-adevăr, el duse tot greul conversaţiei. Aşa cum li se cam întâmplă celor modeşti – ne nimerirăm amândoi în coada turmei, care era condusă prin castel, şi omul îndată se apucă să-mi povestească o seamă de lucruri interesante. Pe când îmi vorbea aşa de ademenitor, domol şi curgător, părea că alunecă pe nesimţite din lumea şi din vremurile noastre în vremuri îndepărtate şi într-o ţară străveche şi uitată. Treptat, îmi urzi o asemenea vrajă, încât mi se păru şi mie că umblu printre stafiile, umbrele, praful şi mucegaiul unei antichităţi înceţoşate, stând de vorbă cu moaştele acelor vremi. Îmi vorbea de sir Bedivere, de sir Bors de Ganis, de sir Launcelot al Lacului, de sir Galahad şi de toate celelalte nume vestite ale Mesei Rotunde, întocmai cum aş vorbi eu despre cei mai apropiaţi prieteni sau duşmani ai mei, ori despre nişte vecini cărora le ştiu şi dinţii din gură. Şi, vai, ce înfăţişare de om bătrân căpăta, nemaipomenit de bătrân, stafidit, uscat şi mucegăit – pe măsură ce-şi depăna firul poveştilor. Pe neaşteptate, se întoarse spre mine şi mă întrebă, aşa cum cineva ţi-ar vorbi despre ploaie şi vreme bună sau despre oricare subiect banal:

— Ai auzit despre transmigraţia sufletelor? Ştii ceva

despre transmutaţia epocilor şi a trupurilor?

Îi spusei că n-am habar, dar îl interesă atât de puţin răspunsul meu – aşa cum ni se întâmplă la toţi când discutăm despre vreme – încât nici nu băgă de seamă dacă am scos vreo vorbă. Urmă o clipă de tăcere, curmată numaidecât de bâzâiala ghidului pe care-l plătisem ca să ne explice ciudăţeniile castelului.

— O străveche cămaşă de zale din veacul al VI-lea. E din epoca regelui Arthur şi a Mesei Rotunde.

Se spune că ar fi aparţinut cavalerului sir Sagramor-cel-chinuit-de-dor. Observaţi, vă rog, gaura rotundă din inelele zalei, chiar în dreptul inimii. Nu i se ştie provenienţa. Se bănuieşte că a fost făcută de un glonţ, după inventarea armelor de foc – poate aşa, în batjocură – de către soldaţii lui Cromwell.

Cunoştinţa mea zâmbi – nu cu un zâmbet modern, ci cu unul care nu mai era la modă de multe veacuri – şi şopti, mai mult pentru el:

— Luaţi aminte! Am fost de faţă la săvârşirea faptei. Apoi, după o pauză, adăugă: Eu însumi am găurit zalele.

Vorbele lui parcă mă curentară. Până să-mi vin în fire, omul dispăruse.

Am petrecut toată seara la gura sobei, într-o încăpere a hanului „Armele lui Warwick”, legănat în visarea vremurilor străbune, în timp ce ploaia răpăia în fereastră şi vântul şuiera peste streşini şi pe la colţurile casei. Din când în când, mă afundam în citirea vechii şi încântătoarei cărţi a lui sir Thomas Malory şi mă hrăneam din îmbelşugatul său ospăţ de minunăţii şi aventuri, respiram aroma numelor învechite şi iarăşi visam. Cum miezul nopţii se apropia cu încetineală, am mai citit o poveste înainte de a mă băga în pat –

povestea care urmează aici, şi anume:

Cum răpus-a sir Launcelot doi uriaşi şi slobozit-a un castel

„Mai pre urmă ieşitu-i-au împotrivă doi uriaşi întrarmaţi până în dinţi şi spăimântând cu buzduganele, Launcelot îşi ridică pavăza şi, ferindu-se într-o parte de loveala unuia, îi reteză capul. Văzând semenul său această prăpădenie, tare se spăimântă şi plecă a fugi ca un nebun, de frica tăierii. Iară sir Launcelot se porni după dânsul cu toată vârtutea, îl păli în umăr şi îi reteză mijlocul. Apoi, sir Launcelot intrat-a în castel, întâmpinat de-o spuză de doamne şi domniţe, rânduite pe trei şiraguri, carele cu toatele îngenunchează înaintea lui, mulţămind lui Dumnezeu Savaot şi lui sir Launcelot pentru izbăvirea dintru atâtea nevoi. Iani socotiţi, luminate stăpâne – au fost zicând ele – mai toate fost-am roabele acestor uriaşi, vreme de şapte ani, şi lucrat-am tot soiul de ţesături spre a ne ţine zilele, şi doară noi suntem cu toatele de stirpe veche şi falnică. Binecuvântat fie ceasul în care ai venit pre lume, luminate stăpâne, că inima te-a tras spre cea mai de fală ispravă, hărăzită vreunui cavaler în lumea aceasta, drept care stăm a da mărturie preste veacuri trăitoare! Cu toatele rugămu-ne ţie a ne destăinui numele-ţi spre a da de veste prietenilor cine slobozitu-ne-a dintru robie. Mândre domniţe – zis-a el – sir Launcelot al Lacului mă cheamă! Iară apoi îşi luă rămas bun de la ele, lăsându-le în grija Domnului. Îndată, încălecă şi multe ţări neprietene şi sălbatice străbătu el călare, trecând preste multe ape şi văi, dară negăsind să-şi hodinească oasele. Mai pre urmă

soarta îndreptatu-l-a, o dată cu căderea nopţii, la o curte mândră şi acolo dădu preste o bătrână de neam mare, care-l găzdui cu dragă inimă şi îi îndestulă cu de-ale mâncării şi pre el, şi armăsarul. Iară când se făcu vremea, gazda îl pofti să se culce în iatacul de sus, deasupra porţii. Îndată, sir Launcelot îşi lepădă armele, îşi aşeză la îndemână armura, se urcă în pat şi pe loc îl fură somnul. Curândă vreme după aceea, sosi un călăreţ şi bătu înfierbântat la poartă. Auzindu-l, sir Launcelot se sculă, se uită pre fereastră şi în bătaia lunii – măre! – văzu trei cavaleri care veneau întins spre cavalerul dintâi, cu toţii de-a-ncălarelea. Iară cei trei călăreţi năpustitu-s-au asupra celui stingher, trăgându-şi spadele, măcar că acesta se întoarse viteješte înspre dânşii şi începu a se apăra cu toată nădejdea. De bună samă – gândit-a singur cu capul său sir Launcelot – cuvine-se a sări într-ajutor celui în nevoie, că nevrednic ar fi din parte-mi a lăsa trei cavaleri a se abate într-unul singur, carele de s-ar prăpădi, pieirii sale m-aş socoti părtaş. Ci el din gândul său nu s-a lăsat şi nice din altele ale cugetului şi de sârg îşi puse armura şi se duse la fereastră, pogorându-se pre cearşaful ce-l înnodă şi-l agăţă de prichici, şi aşa se pomeni el în faţa celor patru cavaleri. Zis-a cu glas tunător sir Launcelot: Întoarceţi-vă de către el faţa şi băteţi-vă cu mine, domniile voastre, cavalerilor! Iară cei trei cavaleri se învârtejiră, lăsându-l pe sir Kay, şi veniră asupra lui sir Launcelot. Şi amarnic se loviră, că cei trei descălecară şi se înfierbântară, ascuţind armele asupra lui sir Launcelot şi înconjurându-l din toate părţile. Văzând sir Kay înfierbântarea, sări într-ajutorul lui sir Launcelot, dară acesta a fost zicând: Nu, luminate cavalere, nu am

nevoie de ajutor de la domnia ta, iară de vrei a şti de ajutorul meu, lasă-mi-i pe samă! Sir Kay, călcându-şi pre inimă, făcu voia cavalerului şi se trase la o parte. Apoi, pe loc, sir Launcelot intră cu spada într-înşii şi din şase lovituri îi dărâmă la pământ! Cei trei într-un glas se rugară: Prea mărite cavalere, iată ne închinăm ţie, de vreme ce eşti un viteaz fără seamăn! Iară sir Launcelot a fost zicând: Voi, domnilor, să ştiţi că nu mie mi se cade a primi închinarea voastră, ci dumnealui, comisului sir Kay, iară numai pre temeiul acestui legământ vă dau zile de ia mine, şi altminteri nu! Prea mărite – zis-au ei – anevoie şi cu silă am face-o, că pre sir Kay până aici l-am hăituit şi de n-ai fi stătut tu înainte, l-am fi răpus de istov, deci nu se cade nouă a ne închina lui! Volnici sunteţi a cumpăni cu mintea întreagă – zis-a sir Launcelot – că voi îmbiaţi în acest ceas cu zilele în mână şi dacă este a vă închina cuiva, apoi numai lui sir Kay vă veţi închina! Prea mărite – au fost ei zicând – pentru hălăduinţa zilelor noastre îţi vom împlini porunca! Dacă-i aşa – zis-a sir Launcelot – pasă de duceţi-vă duminica ce vine, când cad Rusaliile, la curtea craiului Arthur, ca să vă închinaţi crăiesei Guenever. Toţi trei vă veţi închina milosârdiei şi mărinimiei Gueneverei, dându-i de veste că sir Kay v-a trimis la picioarele ei, ca pre nişte oameni prinşi, ce ai crăiesei sunteţi. A doua zi, sir Launcelot se sculă în faptul zilei şi-l lăsă pe sir Kay dormind; iară sir Launcelot luă platoşa şi pavăza lui sir Kay şi se înfieră cu ele şi aşa se duse la grajd şi îi luă şi calul, zise rămas bun gazdei şi purcese la drum. Curândă vreme după aceea, se trezi sir Kay şi tare îi simţi lipsa, apoi oblici că el îi lăsase armura şi calul în schimbul alor sale. Iară acum, pre cinstea mea, mare

voie rea va căşuna el la curtea regelui Arthur, căci faţă de dânsul se vor semeţi cavalerii de acolo socotind că eu sunt acela şi amăgiţi din cale-afară vor fi! Iară eu, mulţumită platoşei şi pavezei sale, am credinţa că voi călări în tihnă. Mai apoi, purcese la drum sir Kay, după ce mulţămi gazdei sale.”

Când lăsai din mână cartea, auzii o bătaie la uşă şi străinul cu pricina intră în odaie. Îi oferii o pipă şi un scaun, având grijă să se simtă ca la el acasă. L-am mai îmbărbătat cu un pahar de whisky scoţian, fierbinte, i-am mai dat unul şi apoi încă unul – tot sperând să-i aud povestea. După al patrulea argument de felul ăsta, omul se porni singur să povestească, într-un chip simplu şi firesc:

POVESTEA STRĂINULUI

Sunt american. M-am născut şi am fost crescut la Hartford, în statul Connecticut – ştii, pe malul râului, la ţară. Aşa că sunt yankeu get-beget, din tălpi şi până-n creştet – şi încă unul practic. Ba, şi nesentimental, după câte mi se pare, care va să zică lipsit de poezie. Aşa e! Tata a fost potcovar, unchiu-meu doctor de cai, iar eu, pentru început, am făcut şi una şi alta. Apoi, m-am dus la o mare fabrică de armament şi mi-am învăţat adevărata meserie. I-am deprins toate chichiţele. Am învăţat să fabric de toate: puşti, revolvere, tunuri, cazane, maşini şi tot felul de maşinării care scutesc omul de oboseală. Ba, mai

puteam probălui tot ce-ţi pofteşte inima – orice lucru din lume, de te miri ce. Şi dacă nimeni nu se pricepea cum să fabrice mai iute un lucru, eu eram gata să născocesc o cale nouă şi asta cât ai clipi. Aşa am ajuns contramaistru-şef, având vreo două mii de oameni sub conducerea mea.

Înţelegeţi, de ce un om ca mine trebuia să fie bătăios nevoie mare şi să aibă de furcă, ba cu unii, ba cu alţii. Când ai două mii de oameni colţoşi sub conducerea ta, distracţii de-astea găseşti berechet. Eu, unul, ştiu că găseam. În cele din urmă, însă, mi-am găsit naşul şi mi-am încasat porţia. A fost o neînţelegere pe care un individ, cu numele de Hercule, a tranşat-o cu ranga. M-a întins lat, cu o lovitură în căpăţână, de mi-au trosnit toate oasele şi încheieturile ţestei; parcă s-au făcut talmeş-balmeş şi nu-şi mai găsea nici una locuşorul. Apoi, totul s-a cufundat în beznă, n-am mai simţit nimic şi n-am mai ştiut ce-i cu mine – cel puţin, o bucată de vreme. Când mi-am venit în fire, şedeam întins pe iarbă, sub un stejar, şi în faţa ochilor se întindea o privelişte largă şi frumoasă, de ţară, pe care o admiram de unul singur. Adică singur de tot nu eram, căci se mai afla pe-acolo un individ călare, care se zgâia la mine de pe spinarea calului, unul care parcă atunci ieşise dintr-o carte cu poze. Purta din tălpi şi până-n creştet o armură de fier, din acelea de pe vremuri; pe cap, avea un coif ca un butoiaş, cu o deschizătură în dreptul ochilor; şi mai avea o pavăză, o spadă şi o suliţă grozavă. Calul purta şi el armură şi un corn de oţel care-i apăra fruntea şi mai avea un valtrap straşnic de mătase roşie şi verde, cu ţarţamuri, care-l acoperea de sus până jos, aproape de pământ, ca un baldachin.

— Luminate cavalere, nu ţi-i pohta a?..., îmi zise omul acela.

— Pohtă – poftă, de ce?

— A ne încrucişa spadele pentru ţară, pentru o jupâniţă au pentru...

— Ce tot îndrugi acolo? l-am repezit eu. Ia şterge-o înapoi la circul tău, ori chem sergentul!

Ei, şi ce credeţi că-i trece prin minte individului? Se dă îndărăt vreo trei sute de paşi şi apoi odată-l văd că-şi face vânt înspre mine, de-i sfârâiau calului copitele. Se năpusteşte cu butoiaşul aplecat până la grumazul calului, ţintind drept înainte, cu suliţa aia lungă până la cer. Văzând că ia lucrurile în serios, până să mă ajungă el, eu mă şi căţărai în copac.

Omul susţinea, nici mai mult şi nici mai puţin, că sunt proprietatea lui, captivul suliţei sale. Argumentul lui cântărea cam greu – şi pe deasupra avea o tonă de avantaje – făcându-mă să chibzuiesc că-i mai sănătos să-i bat în strună. Aşadar, am căzut la învoială ca să merg pe lângă el, iar el să nu se atingă de mine. M-am dat jos din copac şi am pornit-o, mergând alături de calul său. Pot spune că a fost o plimbare plăcută. Treceam prin dumbrăvi şi peste pâraie pe care nu-mi aminteam să le fi văzut vreodată – ceea ce mă încurca şi mă punea pe gânduri. Şi totuşi n-am dat de nici un circ şi nici de mama circului. Aşa că am renunţat la gândul că ar fi un om de la circ şi mi-am zis că scăpase de la balamuc. Dar nici de balamuc n-am dat. Nu mai ştiam ce să cred, zău aşa! L-am întrebat dacă mai e mult până la Hartford şi omul mi-a răspuns că n-a auzit niciodată de o asemenea localitate. Mi-am zis că minte, dar am lăsat să treacă de la mine. Peste un ceas, am zărit în depărtare un oraş moţăind într-o vale,

lângă un râu şerpuitor, iar dincolo, pe un deal, o mare fortăreaţă cenuşie, cu turnuri şi turnuleţe. Pân-aici nu mai văzusem d-alde astea decât prin poze.

— Bridgeport, nu-i aşa? l-am întrebat, arătând cu degetul.

— Camelot, îmi răspunse el.

Străinul meu dădea semne că-l fură somnul. Se surprinse clipocind şi zâmbi – cu zâmbetul lui duios şi vetust – zicând:

— Văd că nu mai pot continua povestirea, dar hai cu mine. Am scris-o toată şi, dacă-ţi place, poţi s-o citeşti în voie.

În odaia sa, el adăugă:

— Mai întâi, am scris nişte însemnări zilnice, apoi cu timpul, după ani de zile, am luat însemnările şi am alcătuit din ele o carte. Vai, cât amar de vreme trecut-a de atunci!

Mi-a întins manuscrisul şi mi-a arătat locul de unde să încep lectura.

— Începe de aici, mi-a zis. Ce e mai înainte, ţi-am şi povestit.

Îl toropise somnul. În timp ce mă îndreptam spre uşă, l-am auzit bolborosind în clipoceala lui:

— Îţi urez cale bună, luminate cavaler!

M-am aşezat la gura sobei şi am cercetat comoara. Prima parte – cea mai voluminoasă – era scrisă pe pergament şi gălbejită de vreme. Am cercetat o filă, mai stăruitor, şi am văzut că era un palimpsest. Sub scrisul vechi şi tulbure al istoricului yankeu se întrezăreau urmele unui scris şi mai vechi, şi mai nelămurit – cuvinte şi fraze latineşti, fără îndoială frânturi din străvechi legende călugăreşti. Am răsfoit până la locul indicat de străin şi am început să citesc

cele ce urmează:

CAPITOLUL I
Camelot

Camelot, Camelot! îmi zisei în sinea mea. Parcă n-am mai auzit de numele ăsta. Pesemne că aşa-i spune ospiciului.”

Într-adevăr, dădusem peste o privelişte văratică, deosebit de gingaşă şi tihnită, fermecătoare ca un vis şi stingheră ca o zi de duminică. Aerul te îmbăta cu miresmele florilor, cu bâzâitul gâzelor şi ciripitul păsărelelor. Nu se vedea ţipenie de om. Şi nici urmă de căruţe. Nicăieri, nici un semn de viaţă, nici o mişcare. Drumul părea o potecă şerpuitoare, cu urme de copite, şi ici-colo zăreai câte-o dâră de roţi prin iarbă – roţi cu şine late cât palma.

Deodată, se ivi un boţ de fată – să tot fi avut vreo zece ani – subţirică şi frumuşică tare, cu o cascadă de păr auriu, ce i se revărsa pe umeri. Pe cap purta o cunună de maci roşii ca focul, o găteală cum nu se poate mai ademenitoare. Mergea agale, cu inimă uşoară. Chipul nevinovat îi oglindea seninătatea sufletului. Omul de la circ n-o luă în seamă; parcă nici n-o văzuse. Iar ea – ea nu se sperie deloc de travestiul lui fantastic, de parcă ar fi fost obişnuită să vadă de-alde ăştia în fiece zi. Trecea pe lângă noi aşa nepăsătoare, ca şi cum ar fi trecut pe lângă o pereche de boi. Numai când, din întâmplare, mă băgă în seamă, numai atunci se petrecu ceva mai deosebit. Fata îşi ridică braţele spre cer şi rămase încremenită. Rămase aşa cu gura căscată şi cu ochii holbaţi, părând nedumerirea în persoană. Ce mai, era trăsnită de

uimire şi de frică! Şi aşa rămase, ca vrăjită şi scoasă din minţi, privindu-ne până ce cotirăm pe după colţul unei păduri şi ne pierdu din ochi. Că ea fusese uluită privindu-mă pe mine, în loc s-o mire însoţitorul meu – iată *ceva* peste puterile înţelegerii mele, o întâmplare căreia nu-i puteam da de rost. Mă zgândărea faptul că fata părea a mă socoti pe mine bun de arătat la panoramă, trecând cu vederea că ea era mult mai indicată decât mine. Ce să spun, pentru o fiinţă atât de fragedă, se arăta de o mărinimie uimitoare şi mi-a dat mult de gândit. Am mers mai departe, plutind ca prin vis.

Când ne apropiarăm de oraş, se iviră unele semne de viaţă. Din când în când, treceam prin faţa vreunui bordei prăpădit, acoperit cu stuf, având în preajmă mici *ogoare* şi petece de grădină, cultivate ca vai de lume.

Ni se arătară şi oameni, bărbaţi vânjoşi, cu plete lăţoase şi neţesălate, ce le atârnau peste ochi şi-i făceau să semene cu dobitoacele. Şi ei, şi femeile lor, purtau mai toţi cămăşi din pânză groasă de in, ce le treceau peste genunchi, iar în picioare aveau un fel de opinci grosolane. Mulţi aveau câte o zgardă de fier. Băieţaşii şi fetiţele umblau goi puşcă – dar nimeni nu părea să se mire. Cu toţii se zgâiau la mine, îndrugau câte ceva, dădeau fuga în colibe şi-şi chemau tot neamul ca să caşte gura ca la urs. Dar nici unul nu-l băga în seamă pe însoţitorul meu, decât doar ca să-l salute cu plecăciune, necăpătând nici un răspuns pentru osteneală.

În oraş se aflau câteva case de piatră mai arătoase, dar fără ferestre, prefirate prin sălbăticia de bordeie acoperite de stuf. Străzile erau nişte biete ulicioare,

întortocheate şi nepietruite. Haite de câini şi puzderie de copii goi se jucau la soare, dând locului viaţă şi larmă. Porcii scurmau pământul, grohăiau şi se fâţâiau de colo până colo, grozav de mulţumiţi, iar o scroafă se bălăcea într-o băltoacă puturoasă, drept în mijlocul căii principale, şi îşi alăpta urmaşii. Deodată, răsunară sunetele îndepărtate ale unei fanfare militare, apoi sunetele se apropiară din ce în ce. De după o cotitură se ivi o cavalcadă falnică, şerpuind în soare şi luându-mi ochii cu coifurile-i strălucitoare, cu panaşe şi zale scânteietoare, cu flamuri fluturânde, cu tunicile acelea scurte, făcute din brocarturi scumpe, cu valtrapurile bogate ale cailor, şi cu suliţe aurite la vârf – făcându-şi vitejeşte drum prin noroaie, printre porci şi printre ţânci goi şi câinii care se zbenguiau prin faţa colibelor pricăjite. Ne luarăm şi noi după acest alai, apucând pe o ulicioară întortocheată, apoi pe alta, urcând şi iar urcând până ce ajunserăm, în cele din urmă, pe creasta dealului, bătută de vânturi, unde se înălţa castelul cel uriaş. Îndată se auzi un schimb de chemări din trâmbiţe, iar după aceea călăreţii parlamentară cu ostaşii, care străjuiau pe ziduri, îmbrăcaţi în zale şi cu coifuri, învârtindu-se de colo până colo, cu halebarda la umăr, sub fâlfâitul flamurilor, care aveau pe ele chipul unui balaur fioros. Apoi, porţile cele mari se dădură în lături, podişca mişcătoare se lăsă în jos şi căpetenia cavalcadei intră în cetate, pe sub arcadele încruntate. Păşind în urma lor, curând ne aflarăm şi noi într-o curte mare şi pietruită, cu turnuri şi turnuleţe ce se înălţau în văzduhul azuriu pe toate patru laturile. Împrejurul nostru, toţi descălecau şi începeau să-şi facă temenele, iscându-se multă tevatură şi alergătură încoace şi încolo şi o veselă vânzoleală de culori ce se mişcau şi

se amestecau, toate acestea alcătuind o larmă, o învălmăşeală şi o zăpăceală din cele mai plăcute.

CAPITOLUL II
Curtea regelui Arthur

Cum îmi veni la îndemână, mă dădui mai la o parte şi bătui pe umăr un moşneag care îmi părea un om de rând, întrebându-l cu plan şi în mare taină:

— Amice! Fii bun şi spune-mi: eşti de la ospiciu ori ai venit pe aici doar în vizită? Poate vrei să vezi pe cineva?

Mă privi prosteşte şi zise:

— Maică Precistă, mărite cavaler, înspre nefirească socotinţă pare-mi-se a-ţi căta vorbele...

— Lasă, i-am spus. Văd bine că eşti un pacient de pe aici.

Mă depărtai de dânsul, chibzuind şi căutând să dau peste un om în toate minţile, care să mă lumineze. Peste câteva clipe, crezui că am dat peste un astfel de om, aşa că-l trăsei mai la o parte şi-i şoptii la ureche:

— Oare nu l-aş putea vedea o clipă pe gardianul-şef, doar o clipă?

— Rogu-vă, nu mă smintiţi!

— Cum? De ce să te smintesc?

— Nu mă stingheriţi de la treabă, dacă vă sunt mai pe plac vorbele acestea. Apoi îi dădu înainte, spunându-mi că este ajutor de bucătar şi n-are vreme de flecărit, deşi altă dată i-ar face mare plăcere, ba

chiar l-ar unge la inimă dacă ar afla de unde mi-am făcut rost de asemenea straie. Plecând, el îmi arătă cu degetul un flăcău, spunându-mi că acesta n-are nici o treabă şi este tocmai nimerit pentru ce căutam eu. Fără îndoială că şi flăcăul se uita după mine. Era un băiat subţiratic şi zvelt, îmbrăcat într-un tricou de culoarea racului, ce-l făcea să semene cu un morcov îngemănat. Restul veşmintelor îi erau din mătase albastră, cu dantele gingaşe şi tot felul de zorzoane. Avea plete lungi şi bălaie şi purta pe cap o tichie de atlaz roz-alb, cu pană, trasă ştrengăreşte pe-o ureche. După privirile ce le arunca părea băiat de viaţă, iar după înfăţişare tare mulţumit de sine. Era drăgălaş să-l pui în ramă, nu alta. Băiatul se apropie, mă cercetă din cap până în picioare, cu o curiozitate plină de zâmbete şi neobrăzare. Îmi spuse că mă căuta cu dinadinsul şi mă încunoştinţă că este paj.

— Las-o încolo – îi zisei – ce-i aia paj? Ai grija pajiştilor, ca să tai frunze la câini?

Cuvintele erau cam tari, recunosc, dar intrase strechea în mine. Totuşi, cuvintele mele nu-l atinseră câtuşi de puţin. Parcă nici nu-i trecea prin cap că-l jignisem. În timp ce ne plimbam, vorbea şi râdea fericit şi nepăsător, aşa cum sunt îndeobşte băieţandrii, şi numaidecât ne împrietenirăm la toartă. Îmi punea tot soiul de întrebări despre mine şi despre straiele mele, dar nici n-aştepta să-i răspund, pălăvrăgind mai departe, de parcă ar fi uitat că-mi pusese întrebarea. Toate astea până ce, în treacăt, îmi spuse că s-a născut la începutul anului 513.

La auzul acestor vorbe mă trecură nişte fiori de gheaţă, chiar prin şira spinării. Mă oprii şi-i zisei, cu un glas cam stins:

— Mi se pare că nu am auzit prea bine. Mai spune-mi o dată – şi mai rar: ce an zici că era?

— 513!

— 513? Pari mai tânăr! Zău, dragul meu, ţine seama că ai a face cu un biet străin, fără prieteni pe aici. Fii sincer şi nu-ţi bate joc de mine. ia spune-mi: eşti în toate minţile?

Mă asigură că este.

— Da' oamenii de aici sunt şi ei în toate minţile?

Îmi zise că da.

— Va să zică nu suntem la ospiciu? Vreau să spun, acolo unde sunt aduşi nebunii pentru a fi lecuiţi?

Îmi zise că nu.

— Ei, comedie, atunci să ştii că ori eu sunt smintit, ori mi s-a întâmplat ceva la fel de groaznic ca şi sminteala. Ia spune-mi acum, pe faţă şi cinstit, unde mă aflu?

— *La curtea regelui Arthur.*

Aşteptai o clipă, lăsând ca ideea asta să mă pătrundă şi să mă zgâlţâie bine, apoi îi zisei:

— Şi, mă rog, după câte ştii tu, în ce an ne aflăm acuma?

— În anul 528, ziua de 19 iunie.

Îmi simţii inima zdrobită de jale şi abia îi putui şopti:

— Gata. S-a zis! N-o să-mi mai revăd niciodată prietenii – niciodată. Trebuie să treacă mai bine de o mie trei sute de ani până să se nască.

Fără să ştiu anume pentru ce, îi dădui totuşi crezare. Simţeam ceva în mine care era pornit să-i dea crezare – poate conştiinţa mea, dacă se putea vorbi de aşa ceva. În schimb, raţiunea mea refuza să creadă cele ce îmi spunea flăcăuaşul. Într-adevăr, raţiunea pe dată începu să mi se răzvrătească şi să protesteze. Era şi

firesc. Şi eu nu mai ştiam cum s-o potolesc. Îmi dădui seama că mărturiile celorlalţi oameni de acolo nu-mi vor sluji la nimic, căci raţiunea era gata să-mi spună că ei sunt smintiţi şi le-ar fi respins mărturiile, lăsându-mă mai departe în dubiu. Dar deodată, ca prin farmec, găsii cheia. Ştiam că singura eclipsă totală de soare, din prima jumătate a veacului al VI-lea, se produsese la 21 iunie 528, *anno domini,* stil vechi şi începuse la ora 12 şi 3 minute, ziua. Ştiam, de asemenea, că nu se prevăzuse nici o eclipsă totală de soare în anul care, pentru mine, era cel adevărat – adică anul 1879. Deci, dacă reuşeam să-mi stăpânesc neliniştea şi curiozitatea, ferindu-le să-i vină de hac bietei mele inimi – şi asta numai timp de patruzeci şi opt de ore, de-aici înainte – aveam putinţa de a mă încredinţa dacă flăcăuaşul spunea sau nu adevărul.

De aceea, fiind un om practic din Connecticut, mi-am alungat din minte toată îndoiala, aşteptând ziua şi ceasul sorocit, iar până atunci mi-am zis că-i mai bine să mă ocup de împrejurările în care mă aflam. Asta – ca să trag toate foloasele de pe urma lor, şi încă în modul cel mai rentabil. Fiecare lucru la rândul lui: asta mi-i deviza. Trebuie să-ţi joci cartea până-n pânzele albe, chiar dacă ai în mână doar perechi şi-un valet. De aceea, am luat imediat două hotărâri, zicându-mi: dacă mă aflu tot în secolul al XIX-lea şi sunt printre nebuni, neputând scăpa de ei, atunci trebuie să fac aşa ca să învârt pe degete întreg ospiciul şi să ştiu tot ce se petrece aici; dacă, dimpotrivă, mă aflu într-adevăr în secolul al VI-lea, cu atât mai bine: nici că se poate o ocazie mai avantajoasă pentru mine. Straşnic prilej de combinaţii şi învârteli, în cazul ăsta. Ei, da, în cazul ăsta, mă făceam forte ca în trei luni să pun stăpânire

pe întreaga ţară, căci, pe bună dreptate – îmi ziceam eu – eram omul cel mai cult din regat, cu un avans de mai bine de o mie trei sute de ani asupra celorlalţi. Aşa mi-am zis, că doar eu nu sunt un fârţingău care-şi pierde vremea, mai ales după ce am luat o hotărâre şi am găsit o treabă de pus la cale. Astfel că i-am spus pajului:

— Ascultă, dragul meu Clarence – te pomeneşti că aşa te cheamă! – te-aş ruga să mă pui niţeluş la curent cu cele ce se petrec pe aici. Dacă nu te superi, cum se numeşte arătarea care m-a adus pe mine aici?

— Vorbeşti de stăpânul meu şi al domniei tale? Iaste viteazul cavaler şi marele lord sir Kay, comisul, frate de lapte cu prea înălţatul nostru crai.

— Foarte bine! Dă-i înainte şi spune-mi tot.

Mi-a înşirat o poveste lungă, dar partea care prezenta un interes imediat pentru mine era următoarea: băiatul susţinea că eu sunt prizonierul lui sir Kay şi că, la vremea cuvenită, potrivit datinei, voi fi azvârlit într-o temniţă înspăimântătoare şi ţinut acolo la tain de pâine şi apă, până ce mă vor răscumpăra prietenii – dacă nu cumva voi putrezi mai înainte. Am priceput că cea de a doua ipoteză avea şanse mai serioase, dar nu mi-am pierdut vremea cu socoteli de astea, ştiind că orice clipă este foarte preţioasă. Pajul îmi mai spuse că la ceasul acela cina era tocmai pe sfârşite, în sala cea mare, şi că îndată ce vor începe conversaţiile şi zaiafetul, sir Kay va da poruncă să fiu adus acolo ca să mă arate regelui şi iluştrilor săi cavaleri, care cu toţii şed în jurul Mesei Rotunde. Sir Kay se va făli cu isprava de a fi pus mâna pe mine şi va umfla puţintel lucrurile. Ar însemna însă că n-am cei şapte ani de-acasă dacă l-aş corecta cumva; ba mi-aş

primejdui şi mai mult capul. După ce se va isprăvi cu această prezentare a mea, zdup! – în temniţă. Clarence mă asigură că va găsi totuşi mijlocul să mă viziteze din când în când, ca să mă îmbărbăteze, şi mă va ajuta să dau de veste prietenilor.

Asta-i bună! Să dau de veste prietenilor! Îi mulţumii în sec, că – de! – n-aveam încotro. În clipa aceea, se ivi un lacheu care mă anunţă că sunt chemat şi Clarence mă conduse înăuntru, trăgându-mă mai la o parte şi aşezându-se lângă mine.

Ce să vă spun! Era un spectacol tare curios şi interesant. Mă pomenisem într-o sală uriaşă şi destul de goală – da, goală şi plină de contraste izbitoare. Te uimea cât de înaltă era! Atât de înaltă, încât flamurile atârnate de grinzile şi bârnele arcuite parcă pluteau în lumina asfinţitului. La cele două capete ale sălii, sus de tot, se zărea câte o galerie cu balustradă de piatră, într-una şezând muzicanţii, într-alta nişte femei înveşmântate în culori pestriţe, care te lăsau cu gura căscată. Pardoseala era din lespezi mari de piatră, alcătuind pătrate albe şi negre. Vremea o tocise de atâta umblet şi avea nevoie de reparaţii. Cât despre podoabe, zău dacă găseai ceva ca lumea, deşi pe pereţi atârnau câteva tapiserii uriaşe, socotite probabil opere de artă. Înfăţişau scene din bătălii şi caii semănau grozav cu cei pe care copiii îi plăsmuiesc din hârtie sau îi plămădesc din turtă dulce. Oamenii din tapiserii purtau nişte platoşe solzoase, iar solzii erau închipuiţi prin nişte găurele, aşa încât păreau aidoma unor pesmeciori muiaţi în punch. Se mai afla acolo un cămin destul de încăpător ca să poţi face un bivuac într-însul, iar părţile laterale şi creştetul căminului, întocmite din piatră înflorată, aveau înfăţişarea unor

porţi de catedrală. Oşteni de strajă, cu platoşe şi coifuri, neavând altă armă decât halebarda, stăteau de-a lungul pereţilor, încremeniţi ca nişte statui, şi chiar aşa arătau.

În mijlocul acestei pieţi publice, cu arcade şi bolţi, se lăfăia o masă de stejar, căreia i se zicea Masa Rotundă. Era cuprinzătoare cât arena unui circ şi în jurul ei şedeau puzderie de oameni, îmbrăcaţi în culori atât de pestriţe şi bătătoare la ochi, încât te apuca durerea de cap, numai cât te uitai la ei. Îşi păstrau pe cap pălăriile împănoşate şi numai când vreunul dintre dânşii voia să se adreseze direct regelui îşi ridica niţeluş pălăria, exact în clipa în care începea să vorbească.

Îndeletnicirea de căpetenie le era băutura. Beau din nişte coarne de bou, iar câte unii mai morfoleau bucăţi de pâine sau rodeau oasele ciozvârtelor. Câini erau berechet, în medie câte doi de fiecare cap de om, şi potăile stăteau la pândă până li se arunca câte un os pe care vreun comesean îl isprăvise de ros. Să fi văzut cum se repezeau dulăii în iureş după os! Veneau val-vârtej, în brigăzi şi divizii, încăierându-se în lege şi umplând tot locul cu învălmăşeala lor tumultuoasă. Vedeai numai capete care se înfigeau asupra prăzii, trupuri învârtejite şi cozi fluturânde. Furtuna de lătrături şi schelălăituri acoperea un răstimp toate conversaţiile convivilor, ceea ce nu era nici o pagubă, căci bătăliile javrelor se dovedeau mult mai interesante. Uneori, bărbaţii se ridicau în picioare ca să privească mai bine şi puneau rămăşaguri, iar femeile şi muzicanţii se aplecau peste balustradă în acelaşi scop. Din când în când, fremătau cu toţii de desfătare. În cele din urmă, dulăul învingător se tolănea tihnit, cu prada între labe, mârâia şi rodea osul, mânjind cu

grăsime pardoseala, aşa cum făceau în alte părţi încă vreo cincizeci de dulăi. Iar restul curtenilor se întorceau la îndeletnicirile şi desfătările de mai înainte.

Îndeobşte, după vorbă şi port, oamenii aceştia păreau graţioşi şi curtenitori şi lesne puteai observa atenţia şi seriozitatea cu care ascultau ei ori de câte ori li se povestea ceva, indiferent ce – fireşte, în pauzele dintre bătăliile dulăilor. La fel de vădit era că ei alcătuiau o liotă de oameni copilăroşi şi nevinovaţi, trântind cele mai sfruntate minciuni. Şi asta cu cea mai blajină şi mai cuceritoare naivitate, fiind bucuroşi şi gata oricând să asculte – la rândul lor – minciunile altora, ba chiar să le şi creadă. Nu-ţi venea uşor să ţi-i închipui amestecaţi în fapte crude şi înfricoşătoare şi, totuşi, ei îndrugau la poveşti în care pomeneau ca nimica de vărsări de sânge şi de cazne – şi asta cu o desfătare atât de sinceră, încât mă făceau şi pe mine să uit de a mă mai înfiora.

Am văzut că nu eram singurul prizonier de-acolo. Să fi fost încă vreo douăzeci, dacă nu mai mult. Nenorociţii! Cei mai mulţi dintre dânşii fuseseră aşa de schilodiţi, ciumpăviţi şi stâlciţi, că te lua groaza văzându-le pe păr, pe *faţă* şi pe veşminte, sângele închegat în zgănci şi zgrunţuri negre. De bună seamă că mai erau cotropiţi de grele dureri şi sufereau din pricina istovirii, a foamei şi setei. Şi nimeni nu se îndurase măcar să le spele rănile şi nu îi miluise cu vreun balsam alinător. Totuşi, nu-i auzeai deloc gemând sau văicărindu-se şi nu-i vedeai dând semne de nelinişte sau cârtind cât de cât. Fără să vreau, mă năpădi gândul: „Nemernicii! Când le-a venit la îndemână, s-au purtat şi ei la fel cu alţii! Acum, le-a venit rândul şi nu se aşteaptă la un tratament mai bun,

aşa că resemnarea lor filozofică nu este dovada vreunei pregătiri sufleteşti, a vreunei tării intelectuale, a vreunui raţionament, ci doar o simplă rezistenţă animalică. Sunt ca nişte piei-roşii albe!”

CAPITOLUL III
Cavalerii Mesei Rotunde

Sporovăiala de la Masa Rotundă consta mai mult din monologuri – un soi de dări de seamă asupra aventurilor în care fuseseră capturaţi prizonierii, iar prietenii şi susţinătorii acestora, ucişi şi jefuiţi de cai şi armuri. Îndeobşte – pe cât mi-am putut da eu seama – aventurile acelea, pline de omoruri, nu erau expediţii întreprinse pentru a răzbuna jigniri, nici pentru a pune capăt unor vechi certuri sau unor neînţelegeri iscate din senin. Nu! De obicei erau nişte simple dueluri între străini – dueluri între oameni care nici măcar nu fuseseră prezentaţi unul altuia şi între care nu exista nici o pricină de jignire. Este drept că de multe ori îmi fusese şi mie dat să văd cum doi băieţi, care nu se cunoşteau şi se întâlneau doar din întâmplare, se ameninţau într-un glas: „Las' că-ţi arăt eu ţie! Am să te zvânt în bătăi!” şi treceau pe loc la fapte. Până atunci însă, îmi închipuisem că astea se întâmplă doar între copii, fiind tocmai semnul şi dovada copilăriei. Dar iată că acolo dădusem peste cogeamite găligani – oameni în toată firea – care se ţineau de asemenea isprăvi şi se făleau cu ele, chiar când îmbătrâneau. Totuşi, era ceva foarte simpatic în fiinţele acelea cu suflet simplu, ceva atrăgător şi plăcut; mi se părea că nu găseşti în grădiniţa aceea de copii, ca să zic aşa, nici atâtica creier cât îi nevoie pentru momeala de la undiţă. După câtva timp, însă, nici nu te mai sinchiseai, căci îţi dădeai seama că într-o astfel de societate nici nu-i

nevoie de creier şi dacă oamenii ar fi avut creier – asta le-ar fi încurcat, stânjenit şi chiar stricat simetria vieţii lor şi poate le-ar fi făcut imposibilă existenţa.

Mai de pe fiecare chip desprindeai o nobilă bărbăţie. Pe unele vedeai chiar o anumită distincţie şi blândeţe, care înlăturau clevetirile răutăcioase şi le făceau să amuţească. În ţinuta cavalerului căruia îi ziceau sir Galahad, stăruiau o bunătate şi o puritate nespus de nobile, de asemenea şi în înfăţişarea regelui, iar măreţie şi prestanţă găseai în statura uriaşă şi în portul trufaş al lui sir Launcelot al Lacului.

Tocmai în clipa aceea se petrecu un incident, aţintind toate privirile asupra acestui sir Launcelot. La semnul făcut de un fel de maestru de ceremonii, şase sau opt dintre prizonieri se ridicară, veniră în grup şi îngenunchează pe daliile de piatră şi ridicându-şi braţele înspre galeria unde se aflau doamnele, se rugară a li se îngădui să vorbească reginei. Doamna, care şedea la locul cel mai de vază, în buchetul acela de femei înghesuite ca la o expoziţie de flori şi cusături ţărăneşti, încuviinţă din cap. Atunci purtătorul de cuvânt al prizonierilor declară că el şi cu semenii lui sunt în mâinile ei, întru iertare, răscumpărare, captivitate sau moarte, şi că aşa cum va hotărî dânsa, după bunu-i plac, aşa va fi. Îi mai spuse că ei o făceau la porunca lui sir Kay, comisul, ai cărui prizonieri erau, întrucât el îi învinsese pe câmpul de luptă într-o bătălie crâncenă şi asta singur, numai prin tăria şi vitejia lui.

Mirarea şi uimirea se aşternură pe feţele tuturor celor din sală. Zâmbetul plin de recunoştinţă al reginei pieri la auzul numelui lui sir Kay. Regina părea tare dezamăgită. Pajul îmi şopti la ureche, pe un ton şi cu cuvinte de curată batjocură:

— Aolio! tocmai sir Kay! O, cât iaste fără de cale şi fără de cuviinţă! Să fiu albie de porci, dacă iaste cu putinţă una ca asta! Două mii de ani, se va căzni încă necurata scornire a oamenilor ca să-l blagoslovească pe comis cu o asemenea basnă!

Toate privirile îl iscodiră aprig pe sir Kay, dar el fu la înălţime. Se ridică şi îşi jucă ca un maestru cartea – şi luă toate levatele. Spuse că va povesti întocmai cele petrecute, fără să pună nimic de la el.

— Iară de veţi chibzui că se cade cuiva cinstire şi slavă pentru isprăvile acestea – zise el – atunci cinstire şi slavă veţi hărăzi aceluia carele iaste cel mai vârtucios, viteazul ale cărui mâini au purtat pavăza şi au tăiat cu paloşul pre neprietenii creştinătăţii, iară acesta nu-i altul decât însuşi cavalerul care şade colo! Şi, spunând acestea, îl arătă pe sir Launcelot. Zău, i-a lucrat în foi de viţă şi bine le-a făcut!

Apoi, sir Kay îşi urmă povestirea şi le spuse cum sir Launcelot, în căutare de aventuri – cu puţină vreme înainte – ucisese dintr-o singură lovitură de spadă şapte uriaşi şi dezrobise o sută patruzeci şi două de fecioare. Dar sir Launcelot nu s-a mulţumit cu atâta şi, căutând alte aventuri, a dat peste dânsul (sir Kay), care se lupta deznădăjduit cu nouă cavaleri străini şi pe loc el a luat pe seama sa lupta şi i-a înfrânt pe toţi cei nouă. Şi le mai povesti cum, în noaptea aceea, sir Launcelot se trezi, fără să facă vreun zgomot, şi îşi puse platoşa lui sir Kay, luându-i şi calul şi o porni în ţări îndepărtate, unde învinse şaisprezece cavaleri într-o crâncenă bătălie şi pe alţi treizeci şi patru într-alta. Şi pe toţi aceştia, ca şi pe primii nouă, îi puse să jure că vor veni călări, de duminica Rusaliilor, la curtea regelui Arthur şi se vor preda în mâinile reginei Guenever,

drept prizonieri ai comisului sir Kay, pradă a vitejiei sale cavalereşti. Şase din ei se şi aflau acolo, iar restul aveau să sosească de îndată ce li se vor tămădui rănile mai grave.

Ce să spun – era înduioşător s-o vezi pe regină roşind şi zâmbind, părând totodată stânjenită şi fericită şi aruncându-i pe furiş lui sir Launcelot nişte ocheade, pentru care în Arkansas pun capul că hăndrălăul ar fi primit nişte gloanţe în ceafă.

Toată lumea lăuda vitejia şi mărinimia lui sir Launcelot. Numai eu eram buimac cu totul, aflând cum un singur om fusese în stare să bată şi să captureze atâtea batalioane de luptători antrenaţi. I-am spus-o şi lui Clarence, dar fluşturaticul ăla, care n-avea nimic sfânt într-însul, îmi zise doar atâta:

— Dacă sir Kay ar fi avut răgaz să mai dea de duşcă un burduf de vin acru, ar fi încărcat şi mai dihai socoteala.

M-am uitat la paj plin de mândrie, văzând cum i se aşterne pe faţă norul unei adânci desperări. Cătând încotro şi-a aţintit el privirea, zării un moşneag tare bătrân, cu barbă albă, purtând o mantie neagră, ce i se revărsa în falduri. Bătrânul se ridicase şi acum stătea în faţa mesei, clătinându-se pe picioarele-i şubrede, legănându-şi încet capul străvechi şi măsurând pe comeseni cu ochii săi apoşi şi rătăciţi. Suferinţa întipărită pe chipul pajului se putea desluşi şi pe feţele tuturor mesenilor, căci cu toţii luară înfăţişarea unor făpturi necuvântătoare, care ştiu că trebuie să îndure totul, fără a scoate măcar un gemet.

— Maică Precistă, iarăşi va să dăm ascultare – suspină băiatul – aceleiaşi basne din babalâc, ce pogoară urâtul preste suflet. De mii de mii de ori,

îndrugat-a dumnealui – pâclişitul – aceleaşi cuvinte şi câtă vreme fi-va trăitor le va mai îndruga, de verice dată îşi va umple burduhoiul şi va porni umbletul fără sfârşit al scornelilor. Dar-ar bunul Dumnezeu să mor decât să mai apuc o zi ca aceasta!

— Cine e?

— Merlin, cel preste samă de mincinos şi neîntrecut în vrăjitorii. Ieşi-i-ar veleatul odată, plată pentru urâtul ce ni-l prefiră în suflet cu această singură poveste, poftorită şi răspoftorită! Dară lumea se spăimântă de dânsul, că are, la vrere şi poruncă, furtunile şi fulgerile şi pre toţi diavolii, care vor fi fiind în iad, iară dacă nu ar fi aşa, apoi de multă vreme i s-ar fi scos măruntaiele ca să se ajungă până la povestirea aceasta şi s-o dea de pământ, făcând-o praf şi pulbere! Mereu a fost zicând basna aceasta, precum ca despre altul ar face vorbire, prefăcându-se a fi prea sfiicios spre a-şi aduce proslăvire singur – trăzni-l-ar toate afuriseniile şi apuca-l-ar toate nevoile! Prietene, fii bun şi trezeşte-mă când va suna stingerea!

Băiatul îşi puse capul pe umărul meu, făcându-se că doarme. Hodorogul îşi începu povestea, iar peste câteva clipe flăcăul adormi cu adevărat. La fel păţiră potăile şi curtenii, lacheii şi puzderia de oşteni. Glasu-i hârâitor hârâia într-una. De peste tot, se porniră sforăiturile, însoţind pe povestitor, ca un acompaniament înfundat şi în surdină al unor instrumente de suflat. Unora le căzură capetele peste braţele încrucişate, iar alţii îşi dădură capul pe spate, rămânând cu gura căscată şi slobozind prin somn, fără de voie, nişte melodii fârnâite. Muştele zbârnâiau şi pişcau nestingherite. Şobolanii roiau din sute de borte şi foiau prin sală, ca la ei acasă, ba unul şedea cocoţat

ca o veveriţă pe capul regelui, ţinând o bucăţică de brânză în lăbuţe, ronţăind-o şi prefirând firimiturile pe obrazul măriei sale, cu o naivă şi neruşinată lipsă de respect. Era o scenă tihnită şi odihnitoare pentru ochii obosiţi şi sufletele întristate.

Iată cam cum venea povestea bătrânului:

— Purces-au craiul şi Merlin şi au mers până le-a ieşit în cale un schivnic, carele om sfânt şi vraci fără seamăn era. Iară schivnicul, cercetându-i rănile, bune leacuri i-au dat, drept care craiul poposit-au acolo trei zile, tămăduindu-şi rănile şi învrednicindu-se a călări şi a îmbla. Şi iară purces-au la drum. Iară pe când călăreau, a fost zicând Arthur, craiul: Nu am paloş! Atâta pagubă – răspuns-a Merlin – află că prin preajmă iaste un paloş carele al măriei-tale va fi, dacă ne taste puterea! Şi mai călăriră până ajunseră la un lac cu apă limpede şi întins tare, iară în dricul lacului zărit-au Arthur un braţ de om, carele învăluit în pânză albă era, iară mâna braţului întindea un paloş minunat! Iacă – grăit-a Merlin – colo e paloşul de care datu-ţi-am de ştire! Într-acestea, zărit-au amândoi o jupâniţă mergând pe luciul lacului. Au ce soi de jupâniţă iaste? întrebat-a craiul Arthur. E zâna lacului – răspuns-a Merlin – iară în adâncul apei zace o stâncă şi înlăuntrul ei iaste un lăcaş, cum nu-i altul pre lume, numai din podoabe şi podoabe. Şi zâna va veni la tine, aciiş, iară tu dulce la cuvânt să fii, ca să-ţi dăruiască paloşul. După aceea, veni şi zâna către Arthur, zi bună dându-i, iară el la fel. Domniţă – grăit-a Arthur – ce paloş iaste acela, pe care, colo în lac, un braţ îl întinde deasupra apei?! Al meu aş vrea să fie, că paloş eu nu am! Tu, Arthur, mărite craiule – a fost zicând zâna – află că al meu iaste paloşul, iară de mi-i hărăzi la vreme darul de

care am trebuinţă, al tău va fi paloşul! Credinţa mi-e chezaşă – zis-a atunci Arthur – că orice dar îmi vei cere, îndată ţi-l voi aduce! Prea bine – grăit-a zâna – ia luntrea aceea, vâsleşte până acolo şi ia-ţi paloşul, dară şi teaca lui să n-o laşi, iară eu ţi-oi cere darul, când va veni sorocul. Descălecat-au atunci craiul Arthur şi Merlin, au legat caii de nişte copaci şi – ţuşt! – au păşit în luntre, iară când au ajuns la paloş, craiul Arthur a tras de cel mâner şi l-a luat cu sine. Iară braţul a pierit în adânc, cu mână cu tot, şi ei au ajuns la mal şi au pornit de-a-ncălarelea înainte. Curând după aceea, craiul Arthur a zărit o mândreţe de foişor. Ce iaste cu foişorul acesta? Răspuns-a Merlin: „Iaste al cavalerului cu care te-ai lovit acum în urmă, sir Pellinore, dară el nu-i aici, ci iaste dus ca să se înfrunte cu un alt cavaler de-al tău, acela căruia îi zice Egglame. S-au tăiat cu săbiile, dară la urmă Egglame şi-a întors de către el faţa şi a luat-o la goană, căci altmintrelea aţa la moarte l-ar fi tras, iară celălalt l-a gonit până la Carlion, aşa că-l vom întâlni acuma la drumul mare. Voroave foarte pre voia gândului meu ai grăit – zis-a Arthur- că acuma am paloş şi merg să îl tai, plinind pedeapsa. Mărite doamne – grăit-a Merlin – nu se cade, căci cavalerul iaste prea istovit de luptă şi goană, cât nu-ţi va fi spre slavă să îl înfrunţi, iară pe potriva lui nu-i găsi alt cavaler trăitor pre lume. Întru aceasta, sfatul meu iaste a-l lăsa slobod să treacă, iară curândă vreme va sta el viteaz cu inimă mare în slujba şi ajutorul tău şi feciorii lui aşijderea, după ce i se va curma firul vieţii. Veni-va ziua aceea şi bucuros vei fi să-i dai pe sora ta, spre a se însoţi cu ea. Răspuns-a Arthur: Când îl voi zări, voi face precum m-ai povăţuit. Apoi, craiul Arthur şi-a privit paloşul, veselindu-se de tăiş. Au care dintre

ele ţi-a căşunat mai multă bucurie – zis-a Merlin – paloşul ori teaca? Mai bucuros sunt de paloş, răspuns-a Arthur. Gând fără socotinţă! – a fost zicând Merlin – căci teaca preţuieşte înzecit cât spada şi, află de la mine, dacă ai teaca aceasta asupră-ţi, nicicând nu vei sângera şi nicicând sabia duşmanilor în tine nu se va încrunta! Întru aceasta, ţine de-a pururi cu tine teaca! Călărit-au mai departe către Carlion, iară în drum l-au întâlnit pe sir Pellinore, dară Merlin a urzit asemenea vrajă încât Pellinore nu l-a văzut de fel pe crai şi a trecut pe lângă dânsul fără a grăi ceva. Mă minunez foarte – zis-a craiul Arthur – că sir Pellinore nu s-a învrednicit să-mi grăiască! Sire – răspuns-a Merlin – nici pomeneală să te fi zărit, că altfel n-ai fi scăpat lesne de dânsul. Şi aşa ajuns-au la Carlion, unde cavalerii regelui se veseleau în voie. Iară când cinstitele feţe au auzit de vitejiile sale, tare s-au minunat că singur se primejduieşte într-alta şi îşi arătară mulţumirea de a fi supt un asemenea cârmuitor, care îşi pune viaţa în primejdie ca orice cavaler de rând.

CAPITOLUL IV
Sir Dinadan cel hâtru

Mie, unul, mi s-a părut că minciunile acelea gogonate, cu iz arhaic, fuseseră povestite cât se poate de simplu şi de frumos. E drept că auzisem o singură dată povestea lui Merlin – şi asta joacă mare rol. Fără îndoială că le plăcuse şi celorlalţi, când fusese nou-nouţă.

Hâtrul de sir Dinadan fu primul care se trezi şi curând îi sculă şi pe ceilalţi cu o farsă care dovedi destul prost gust. Legă câteva căni de tinichea de coada unui câine şi-i dădu drumul, iar câinele înnebunit de groază, se învârti prin sală, cu toată haita urlând după el. Potăile loveau şi trânteau tot ce le ieşea în cale, făcând un balamuc în toată legea. Se iscă o zarvă şi un tărăboi de-ţi spărgeau urechile şi toţi cei de faţă râseră până le dădură lacrimile, iar unii căzură de pe jilţuri şi se tăvăliră pe jos, nemaiputând de încântare. Erau aidoma unor copii. Sir Dinadan se simţea atât de mândru de această ispravă, încât nu se putea stăpâni de a nu repeta întruna, până la nesaţ, cum îi trecuse prin cap ideea aceasta nemuritoare. Şi, aşa cum se întâmplă cu toţi umoriştii de soiul său, el nu-şi conteni râsul nici după ce lumea cealaltă se potolise de mult. Era atât de înfierbântat, încât se hotărî să ţină un discurs – fireşte, un discurs umoristic. Cred că în viaţa mea n-am auzit atâtea glume vechi şi răsuflate, cârpite laolaltă. Era mai rău decât măscăricii, mai rău decât

clovnii de la circ. Mi se părea groaznic de trist să stau acolo, cu o mie trei sute de ani înainte de a mă fi născut, şi să ascult iar aceleaşi biete glume, uscate şi mâncate de viermi, care mă scoteau din sărite când eram copil, cu o mie trei sute de ani mai târziu. Asta mai că m-a convins că-i o adevărată minune să faci o glumă nouă. Toată lumea râdea de vechiturile acelea – dar aşa face întotdeauna lumea, şi am remarcat-o cu veacuri mai târziu. Bineînţeles că hulitorul – adică pajul – nu râdea. Nu, el le lua în batjocură, căci nu avea nimic sfânt într-însul. Îmi spuse că majoritatea glumelor lui sir Dinadan erau putrede, iar restul împietrite. Îi răspunsei că „împietrite” merge, fiindcă socoteam şi eu că singura metodă potrivită pentru a clasifica vârstele impunătoare ale câtorva din glumele acelea era să le orânduieşti pe ere geologice. Ideea aceasta nu trezi însă nici un ecou în mintea băiatului, fiindcă geologia nu fusese încă inventată. Totuşi, i-am ţinut minte remarca şi am plănuit să ridic întreaga societate la un nivel de cultură cât mai înalt, dacă voi reuşi s-o scot eu însumi la capăt. N-are rost să arunci la gunoi bunătate de marfă, numai fiindcă piaţa nu-i coaptă pentru ea.

Apoi, sir Kay se ridică şi puse în mişcare maşinăriile morii sale de poveşti, întrebuinţându-mă drept combustibil. Sosise momentul să fiu serios şi am fost la înălţime. Sir Kay povesti cum m-a întâlnit într-o ţară îndepărtată, locuită de nişte barbari care purtau cu toţii aceleaşi veşminte caraghioase ca şi mine – veşminte vrăjite, menite să-l apere pe cel care le purta de orice lovitură dată de vreo mână omenească. El însă nimicise puterea vrăjii, cu ajutorul unei rugăciuni, îi ucisese pe cei treisprezece cavaleri ai mei, după o

bătălie de trei ceasuri, şi mă luase prizonier, cruţându-mi viaţa, pentru ca asemenea bâzdâganie să fie expusă spre minunarea şi admiraţia regelui şi a curţii. Vorbind despre mine tot timpul, întrebuinţa tot felul de expresii, dintre care cele mai palide erau: „acest uriaş uimitor”, „acest înfricoşător monstru ce-atinge cerul cu capul” şi „acest căpcăun, cu colţi şi cu gheare, mâncător de oameni”. Ei, ce să vezi! Toată lumea înghiţea gogoşile astea cu cea mai mare naivitate, nu zâmbea deloc şi nimeni nu părea să observe că persoana mea nu se prea potrivea cu rapoartele acelea umflate. Mai spunea sir Kay cum, căutând să scap de dânsul, am ţâşnit dintr-un şanţ, drept în vârful unui copac, înalt de două sute de coţi, dar el mă doborâse cu un bolovan cât o vacă, care îmi „fărâmase mai toate oasele” şi apoi mă pusese să jur că mă voi înfăţişa la curtea regelui Arthur, pentru judecată. În încheiere, mă condamnă la moarte, urmând să fiu executat în după-amiaza zilei de 21, şi-i păsa atât de mult de soarta mea, încât se opri din căscat, înainte de a fi hotărât data. în momentele acelea, mă găseam într-un hal fără de hal. E drept, nu prea eram stăpân cu totul pe facultăţile mele mintale, ca să pot urmări polemica iscată asupra chipului în care *era* preferabil să fiu executat, deoarece unii se îndoiau că aş putea fi ucis, din pricina hainelor mele vrăjite. Şi, totuşi, nu purtam decât un costum ca oricare altul, cumpărat cu cincisprezece dolari la un magazin de haine gata. Eram însă destul de grijuliu ca să nu-mi fi scăpat un anumit amănunt. Mă *refer* la termenii pe care îi folosea, în cel mai firesc mod, această falnică adunare, alcătuită din înaltele doamne şi simandicoşii gentlemeni ai ţării şi care ar fi făcut să roşească până şi pe-o piele-roşie din

tribul comanşilor. Nedelicateţea ar fi un epitet prea slab, pentru ceea ce vreau să spun eu. Şi vă rog să mă credeţi că citisem şi eu *Tom Jones* şi *Roderick Random,* precum şi alte cărţi de soiul ăsta şi ştiam bine că cele mai de seamă doamne şi cei mai de frunte gentlemeni din Anglia nu rămăseseră cu mult mai prejos sau chiar deloc în privinţa „decenţii" vocabularului, precum nici în privinţa moravurilor şi a atitudinii, pe care le trăda o asemenea vorbire chiar până acum o sută de ani. Ba, încă până în secolul nostru, al XIX-lea, în care – la drept vorbind – s-ar putea spune că şi-au făcut apariţia primele mostre de adevărate lady şi adevăraţi gentlemeni ce se pot descoperi în istoria engleză sau europeană. Ia închipuiţi-vă, cum ar fi dacă Walter Scott, în loc să pună el dialogurile în gura personajelor sale, le-ar fi îngăduit să vorbească după placul lor? În acest caz, Rebecca şi Ivanhoe şi duioasa lady Rowena ar fi avut conversaţii care l-ar face pe oricare vagabond din zilele noastre să se simtă prost. În orice caz, pentru cei care sunt în mod inconştient indelicaţi şi grosolani – toate lucrurile sunt delicate. Supuşii regelui Arthur nu-şi dădeau seama că sunt indecenţi şi am avut destulă prezenţă de spirit ca să nu le atrag atenţia.

Bieţii de ei, se frământau atâta din pricina hainelor mele vrăjite, încât răsuflară grozav de uşuraţi, când, în cele din urmă, bătrânul Merlin înlătură cu o remarcă de bun simţ obstacolul de care se poticniseră. El îi întrebă de ce au capete atât de seci şi nu le trece prin minte să mă despoaie. Într-o clipită, am fost gol puşcă! Ei, doamne, doamne, când te gândeşti că eram singura persoană din sală care nu se simţea la largul ei! Mă comentau toţi cu o nepăsare de parc-aş fi fost o varză.

Regina Guenever îmi arăta un interes la fel de naiv ca şi ceilalţi şi spuse că în viaţa ei nu mai văzuse picioare ca ale mele. A fost singurul compliment pe care l-am căpătat – dacă era cumva un compliment.

În cele din urmă, eu am fost transportat într-o direcţie, iar primejdioasele mele haine în alta. Am fost zvârlit într-o celulă strâmtă şi întunecoasă, având drept cină câteva rămăşiţe ca vai de lume, drept culcuş nişte paie umede, iar drept tovărăşie o puzderie de şobolani.

CAPITOLUL V
O bună inspiraţie

Eram atât de obosit, încât nici măcar frica n-a fost în stare să mă ţină treaz multă vreme.

Când am venit iarăşi la realitate, mi s-a părut că dormisem o veşnicie şi cel dintâi gând mi-a fost: „Ei, ce vis uimitor am avut! Cred că m-am trezit tocmai la vreme ca să scap de spânzurătoare, ori de înec, ori de ardere pe rug, ori de ceva în felul ăsta... Îi mai trag un pui de somn până ce sună sirena şi pe urmă mă duc la fabrică şi mă răfuiesc cu Hercule.”

Dar, chiar în clipa aceea, se auzi muzica scârţâitoare a unor lanţuri şi zăvoare ruginite, o lumină îmi fulgeră în ochi şi fluturele acela de Clarence îmi răsări în faţă. De mirare, căscai o gură cât o şură şi aproape că mi se tăie răsuflarea.

— Ce – îi strigai eu – tot în faţa mea te afli? Ia cară-te de aici cu vis cu tot! Marş odată!

Dar Clarence se mulţumi să râdă, în felul lui uşuratic, începând să-şi bată joc de starea-mi jalnică.

— Foarte bine – spusei eu resemnat – las' să se desfăşoare visul mai departe! N-am nici o grabă.

— Nu-ţi fie cu bănat, care vis?

— Care vis? Hm, visul că mă aflu la curtea regelui Arthur, un individ care nici n-a existat, şi că vorbesc cu tine, care eşti doar rodul închipuirii.

— Ia-n te uită, zău aşa? Şi tot vis iaste că mâine vei fi ars pe rug? Ho-ho-ho! Amuţit-ai?

Lovitura primită mă dărâmă de tot. Începui să-mi dau seama că mă găseam într-o situaţie cât se poate de gravă, fie că era vis sau nu, căci ştiam din experienţă ce tărie de viaţă capătă visele. Ştiam că a fi ars pe rug, chiar în vis, nu-i deloc glumă, ba e ceva care trebuie înlăturat prin orice mijloc. Aşa că îl rugai cu glas plângăreţ:

— Ah, Clarence, băiatule, singurul meu prieten – fiindcă îmi eşti prieten, nu-i aşa? – nu mă lăsa pierzaniei! Ajută-mă să născocesc vreo cale ca să scap de-aici!

— E-he-hei! Să hălăduieşti? Dară bine, omule, tinzile şi tainiţele temniţei, toate fără osebire, sub straşnică pază şi priveghere a străjilor sunt.

— Fireşte, fireşte. Dar câţi ostaşi sunt, Clarence? Nu-s prea mulţi, sper?

— Câtă frunză şi iarbă! Nu iaste nici o nădejde de hălăduinţă!

Tăcu o clipă şi adăugă, cu glas şovăielnic:

— Dară mai sunt şi alte temeiuri, mai vârtoase, carele stau împotrivă!

— Altele? Care-anume?

— Ei, zice-se... dară nu cutez pre legea mea! Zău, că nu cutez!

— De ce, sărmane flăcăuaş? Ce-i cu tine? Ce tot tresari aşa? De ce tremuri?

— Măre! Drept îţi spun! Cuvine-se şi inima îmi dă ghes să-ţi zic, dară...

— Haide, haide! Curaj! Fii bărbat. Dă-i drumul! Doar eşti un băiat cu scaun la cap!

Şovăi, sfâşiat între teamă şi dorinţa de a vorbi; apoi se duse tiptil până la uşă şi aruncă o ochire afară, trăgând cu urechea. În cele din urmă, se strecură iar

lângă mine şi-mi şopti la ureche nişte veşti îngrozitoare. Le spuse cu toată neliniştea şi chinurile unui om care s-a aventurat pe un teren primejdios, vorbind despre lucruri a căror simplă pomenire i-ar putea aduce moartea.

— Urzit-a Merlin, în răutatea lui, o făcătură în jurul acestei temniţi, şi nimeni din tot regatul nu iaste atât de nesăbuit să încerce a trece cu tine alături pragul ei! Aibă-mă în pază Dumnezeu! Ţi-am destăinuit totul! Vădeşte-ţi milostivirea către neagiutoratul de mine! Îndură-te de-un biet flăcău carele binele ţi-l vrea şi înspre aceasta se îndeamnă; căci de mă vei da în vileag, pierzaniei cele fără de samă hărăzit sunt!

Izbucnii într-un hohot de râs – singurul într-adevăr înviorător, pe care-l avusesem de multă vreme şi îi strigai:

— Merlin a urzit o vrajă! La naiba cu el! Hârbul şi şarlatanul acela care nu face nici cât o ceapă degerată! Măgarul ăla bătrân şi palavragiu? Palavre, şi numai palavre, cele mai sfruntate palavre din lume! Păi cum am să cred eu în superstiţia asta – cea mai idioată dintre toate superstiţiile acestea – copilăreşti, idioate, nătângi, fără noimă, care vreodată... Dă-l dracului de Merlin!

Dar Clarence se aruncase la picioarele mele, înainte ca să fi sfârşit cu toate complimentele acestea şi – de spaimă – era cât pe ce să-şi iasă din minţi.

— Oh, ia seama! Grăit-ai cuvinte purtătoare de grea urgie! Năpristan, zidurile se vor prăvăli asupră-ne, dacă rosteşti asemenea afurisenii. Deszi ceea ce ai zis, până mai iaste vreme!

Spectacolul acesta năstruşnic îmi dădu o idee bună şi apoi mă puse pe gânduri. Dacă toţi cei de acolo erau

la fel de speriaţi de pretinsa vrăjitorie a lui Merlin, în acelaşi mod sincer şi cinstit ca şi Clarence, fără îndoială că un om superior ca mine trebuia numaidecât să găsească o şmecherie, ca să tragă folos de pe urma acestei stări de lucruri. Am chibzuit mai departe şi am chitit un plan. Apoi i-am zis:

— Hai, ridică-te! Vino-ţi în fire! Priveşte-mă drept în ochi. Ştii de ce am râs?

— Nu! Dară în numele prea curatei noastre Fecioare, făcătoarea de minuni, nu mai râde, că numai de râs nu iaste.

— Ei, o să-ţi spun de ce-am râs. Fiindcă eu însumi sunt vrăjitor!

— Domnia ta?

Băiatul făcu un pas îndărăt şi-şi aţinu răsuflarea, căci destăinuirea mea îl lovea cam pe neaşteptate. Dar, din atitudinea lui, se vedea că deodată căpătase un foarte-foarte mare respect. Reţinui numaidecât faptul – care-ţi arăta că şarlatanii n-aveau nevoie de nici o reputaţie în ospiciul acela: oamenii erau gata să-i creadă doar pe cuvânt. Continuai:

— Îl cunosc pe Merlin de şapte sute de ani, şi el...

— Şapte su...

— Nu mă întrerupe. A murit şi a înviat de treisprezece ori, şi de fiecare dată a colindat lumea sub un alt nume: Smith, Jones, Robinson, Jackson, Peters, Haskins, Merlin, luându-şi un nou pseudonim, ori de câte ori iese iar la iveală. L-am cunoscut în Egipt, acum trei sute de ani; în India acum cinci sute de ani. Îmi dă mereu târcoale, oriunde mă duc, şi mă sâcâie. Nu prea face parale ca vrăjitor. Cunoaşte câteva trucuri vechi şi răsuflate, dar n-a trecut niciodată de alfabetul meseriei şi nici n-o să fie în stare să treacă! E destul de bun

pentru provincie – o singură şi unică reprezentaţie! şi-aşa mai departe, ştii; dar, dragă doamne, n-ar trebui ca tocmai el să se dea drept expert – în orice caz, nu când dă peste un artist adevărat ca mine! Acum, uite ce e, Clarence! O să rămân prieten cu tine până la capăt; în schimb, trebuie să mi te arăţi şi tu prieten. Vreau să-mi faci un serviciu, anume, să duci vorbă regelui că şi eu sunt vrăjitor – ba încă Înaltul As Suprem – Regele Trucurilor şi Şeful Tribului în Chestii-d-alde-Astea. Vreau să-i intre bine în cap că o să-i aranjez în linişte, chiar de aici, o mică nenorocire – ştii, una care o să le facă părul măciucă tuturor oamenilor de prin părţile voastre – dacă hotărârea lui sir Kay va fi îndeplinită şi mi se va căşuna vreun rău. Eşti bun să-i spui asta regelui, ca din partea mea?

Bietul paj era într-un hal de plâns şi de abia îmi mai putea răspunde. Ce jalnic e să vezi o fiinţă atât de terorizată, afanisită şi descurajată. Băiatul îmi făgădui însă tot ce-i cerusem şi mă făcu şi pe mine să-i făgăduiesc nu o dată, ci de câteva ori că o să rămânem prieteni şi n-o să-i fac nici un rău cu vrăjile mele. Apoi ieşi din celulă, orbecăind ca un prăpădit.

Pe dată, mă fulgeră un alt gând. Cât de nesocotit fusesem! Când băiatul o să-şi mai vină în fire, desigur că o să se mire de ce un mare vrăjitor ca mine e silit să-i cerşească ajutorul ca să iasă din temniţă! O să vadă limpede ca bună ziua că sunt un şarlatan.

Mă zvârcolii vreun ceas din pricina acestei boroboaţe şi-mi aruncai tot felul de ocări. Dar pe urmă îmi veni brusc ideea că animalele acelea nu judecau, că niciodată nu legau un fapt de altul şi toate convorbirile lor dovedeau că nu observă o absurditate, nici când le sare în ochi. Abia atunci mă liniştii.

Dar pe lumea asta, tocmai când omul e mai liniştit, taman atunci i se întâmplă una boacănă. Îmi zisei că făcusem încă o boroboaţă – anume, că-l trimisesem pe băiat să alarmeze pe mai marii lui cu o ameninţare din partea mea. Le va spune, desigur, că am intenţia de a născoci *vreo* nenorocire, *aşa* cum mi se va năzări. Numai că oamenii care-s oricând gata, ba chiar dornici şi nerăbdători să înghită minuni, tocmai ei te aşteaptă cu nesaţ să te vadă înfăptuindu-le. Şi acum, închipuiţi-vă că mă cheamă să le dau o mostră? Sau îmi cer să le spun ce fel de nenorocire vreau să abat asupra lor? Da, făcusem o gafă; mai întâi trebuia să fi născocit nenorocirea şi apoi s-o fi anunţat. „Ce mă fac? îmi ziceam eu. Ce să le spun, ca să câştig puţin timp? Iar mă frământam. Eram cât se poate de neliniştit... Se-aud paşi! Vin. Dacă mi-ar lăsa măcar o clipă de gândire... Straşnic! Am găsit! Am scăpat din strâmtoare!”

Vedeţi, era vorba de eclipsă. Mi-am amintit, cât ai bate din palme, cum Columb sau Cortez, sau vreunul din aceştia, mizase odată totul pe o eclipsă – şi asta cu nişte sălbatici. Mi-am întrezărit şansa, zicându-mi că şi eu pot face acum aceeaşi manevră. Şi nici n-ar fi fost un plagiat, fiindcă ideea îmi venise cu aproape o mie de ani înaintea oricăruia dintre ei.

Clarence intră în celulă, fiert şi prăpădit, zicându-mi:

— Fără zăbavă vestit-am pre măria sa că-i aduc ştire din parte-ţi şi pe loc m-a chemat în faţa sa. Până în măduva oaselor înfricoşându-se de ştire, s-a speriat şi a cugetat a da poruncă să fii slobozit aciiş şi să fii îmbrăcat în veşminte alese şi găzduit cu cinstea cuvenită unui om atât de puternic. Dară venit-a Merlin şi a răsturnat totul, înduplecând pe măria sa a crede că

eşti nebun, au nu ştii ce vorbeşti. Zis-a Merlin că ameninţarea ta iaste doar deşărtăciune şi vorbă în vânt. Au stat la mare voie rea, sfădindu-se, dară pre urmă Merlin l-a întrebat în batjocora luminăţiei tale: Au de ce nu dă în vileag primejdia care ne pândeşte? Nu o dă pentru că nu iaste vrednic a o săvârşi! Vorbele acestea au închis pe neaşteptate gura măriei sale, carele nu s-a priceput a le spulbera. Deci mai mult în silă şi cu mâhniciunea în suflet că te-ar putea jigni, te roagă să-i înţelegi păsul şi să-l scoţi din nevoi, destăinuindu-i despre ce pacoste să ia veste, dacă ai hotărât cumva felul şi ceasul în care se va arăta. Ah, rogu-te, nu mai zăbovi! Într-un asemenea ceas, zăbava înseamnă a-ţi îndoi şi întrei primejdiile care te împresoară. Ah, fii mai de treabă la voroavă şi zi ce prăpăd ne pândeşte!

Lăsai să stăruie tăcerea până ce-mi găsii un ton mai impunător şi apoi spusei:

— De câtă vreme zac închis în vizuina asta?

— Fost-ai întemniţat când ziua de ieri se mistuise de istov. Acum sunt nouă ceasuri, dimineaţa.

— Nu, zău? Va să zică am dormit în lege! Acum e nouă dimineaţa? Măi, să fie! După lumină, ai putea jura că-i miezul nopţii! Va să zică, suntem în ziua de 20?

— Da, în ziua de 20!

— Şi urmează să fiu ars de viu chiar mâine?

Băiatul se înfioră.

— La ce oră?

— La nămiezi.

— Atunci, îţi voi spune ce să le vesteşti.

Făcui o pauză preţ de un minut, într-o tăcere înfiorătoare, şi mă aplecai asupra flăcăuaşului, care se chircise de teamă. Apoi, cu glas profund, măsurat, încărcat de negre prevestiri, începui o tiradă, ajungând

printr-o gradaţie dramatică până la unul dintre cele mai culminante efecte pe care le-am dobândit în viaţa mea – şi asta în chipul cel mai nobil şi mai sublim:

— Întoarce-te şi spune-i regelui că la ceasul statornicit voi învălui întreg pământul în bezna neagră a miezului nopţii; voi şterge soarele de pe cer şi în vecii vecilor nu va mai străluci; roadele pământului vor putrezi, lipsite de lumină şi căldură, iar noroadele pământului se vor stinge de foamete, pierind până la ultimul om!

A trebuit să-l car pe băiat afară, căci leşinase şi era mai mult mort decât viu. Aşa l-am înmânat oştenilor şi m-am întors în celulă.

CAPITOLUL VI
Eclipsa de soare

Din nou în tăcere şi la întuneric, am priceput pe îndelete ceea ce mi se spusese, căci una e să auzi un lucru şi alta e să-l simţi pe pielea ta. Abia atunci lucrul se umflă şi capătă relief. E tocmai ca şi deosebirea dintre a auzi că un om a fost înjunghiat în inimă şi a vedea crima. În tăcere şi prin beznă, cunoaşterea faptului că mă aflam într-o primejdie de moarte căpătă treptat un înţeles mai adânc; încetul cu încetul începusem să mă dumiresc şi asta îmi îngheţa sângele în vine.

O binecuvântată prevedere a naturii face însă ca tocmai în asemenea momente, de îndată ce temperatura ţi s-a coborât până la un anumit grad, să se petreacă în tine o schimbare şi cum-necum, mai prinzi ceva curaj. Speranţa îţi mijeşte şi, o dată cu ea, voioşia, şi iar te simţi pe picioare, gata să acţionezi – dacă, bineînţeles, mai este ceva de făcut. Mie, unul, mi-a revenit brusc piuitul. Mi-am zis că eclipsa este salvare sigură şi pe deasupra va face din mine cel mai însemnat om din regat; pe loc argintul viu mi s-a urcat până la capătul termometrului şi îngrijorările mi s-au risipit cu totul. Mă simţeam cel mai fericit om din lume. Aşteptam chiar cu nerăbdare ziua următoare, atât de dornic eram să culeg roadele marelui triumf şi să fiu ţinta mirării şi venerării întregii naţiuni. Pe lângă asta, în ce priveşte afacerile, ştiam că mi-a pus Dumnezeu mâna în cap.

Până atunci, totuşi, îmi mai rămânea o grijă, pe care trebuia s-o alung din minte. Eram aproape convins că oamenii aceia superstiţioşi, aflând de nenorocirea ce le-o propusesem, vor fi atât de îngroziţi, încât vor voi cu orice preţ să cadă la învoială.

Aşa că, nu mult după aceea, când am auzit nişte paşi apropiindu-se, gândul acesta mi-a revenit şi mi-am zis: „Cu siguranţă, vor să cadă la învoială! Ei, dacă-i târg bun, foarte bine, primesc; dar dacă nu, mă ţin tare pe poziţie şi-mi joc cartea până la capăt”.

Într-adevăr, uşa se deschise şi se iviră câţiva oşteni. Căpetenia lor zise:

— Rugul e gata! Poftim!

— Rugul! Deodată, mi-a pierit piuitul şi aproape că am căzut la pământ. În asemenea împrejurări, e greu să-ţi mai capeţi răsuflarea, căci te apucă horcăitul şi simţi la noduri în gât, dar de îndată ce am fost în stare să vorbesc iarăşi – am îngăimat:

— Dar e o greşeală – execuţia e fixată pe mâine.

— Acum alta iaste porunca. Hotărâtu-s-a să fie cu o zi mai devreme! Nu mai zăboviţi!

Mă vedeam pierdut. De nicăieri nu-mi mai putea veni vreun ajutor. Eram uluit; nu-mi mai stăpâneam mişcările; mă vânzoleam fără rost, ca scos din minţi, aşa că soldaţii au pus mâna pe mine şi m-au târât afară din celulă, printr-un labirint de coridoare subterane, şi în cele din urmă m-au adus la lumina necruţătoare a zilei şi a lumii de la suprafaţă. Când am păşit în curtea vastă şi împrejmuită cu ziduri a castelului, am simţit un cuţit în inimă, căci mi-a sărit imediat în ochi rugul care se afla drept în mijloc. Lângă el, un morman de butuci şi un călugăr. Pe toate patru laturile curţii, mulţimea era aşezată în rânduri ce se

înălţau în terase înclinate, bătând în tot felul de culori. Regele şi regina şedeau pe tron şi fireşte că erau cei mai la vedeală.

Nu mi-a trebuit mai mult de o clipă ca să observ toate amănuntele. În clipa următoare, Clarence se strecură la lumină, din cine ştie ce ascunzătoare şi-mi turnă în urechi nişte veşti. Cu ochii strălucitori de triumf şi de bucurie, îmi zise:

— Eu am făcut să se schimbe sorocul caznei! Şi numai uşor n-a fost. Destăinuindu-le cu osârdie ce prăpăd le stă înainte şi văzând groaza pricinuită de vestea mea, am înţeles că a sosit ceasul de a izbi. Deci am viclenit pre unul şi pre altul, zicând că puterea-ţi împotriva soarelui nu iaste deplină până mâine şi aşa – de vor să scape soarele şi lumea – ţi se cade să fii ucis astăzi, când vrăjile domniei tale abia se urzesc şi n-au încă putere. Pre toţi dracii din iad! – neadevăr era, basnă nepricepută, ce nu mai să-i fi văzut cum au înghiţit-o în spaima lor nemăsurată, de parcă ar fi fost mântuire pogorâtă din ceruri. Iară eu, în vremea aceasta, zâmbeam a râde, văzând cât de lesne iaste a-i trage în amăgeală, apoi slăvit-am pre domnul a toate făcătoriul, carele s-a îndurat a lăsa pe cea mai umilă făptură din toate a fi unealtă întru mântuirea vieţii domniei tale. Vai! În ce chip fericit grăbitu-s-a totul! Că nu-i zor-nevoie a-i căşuna soarelui adevărată vătămare! Zău – nu uita aceasta – pre sufletul meu! Nu uita! Fă numa puţină beznă – numai un strop de beznă, apoi ia sama şi opreşte-te. Fi-va de ajuns. Vor lua veste cu toţii că am scornit şi neadevăruri – din neştiinţă izvorâte, aşa vor crede – dară când se va lăsa umbra dintâi îi vei vedea cum, de spaimă, îşi vor pierde minţile, te vor slobozi şi te vor aşeza la mare cinste!

Du-te la izbândă, acum! Dară ia aminte, tu, ce eşti scump şi aproape sufletului meu – cu lacrimi fierbinţi te îndemn a nu-mi uita rugăciunea şi a nu vătăma binecuvântatul soare. De dragul meu, ce cu neclătit prieteşug legat pe veci îţi sunt!

Am îngăimat câteva cuvinte, din adâncul durerii şi nefericirii mele – doar ca să-i spun că voi cruţa soarele. Auzindu-le, flăcăul mă răsplăti cu o privire recunoscătoare, atât de profundă şi de iubitoare, încât nu m-a răbdat inima să-i spun că prostia lui binevoitoare m-a distrus, trimiţându-mă la moarte.

În timp ce soldaţii mă ajutau să străbat curtea, domnea o tăcere atât de adâncă încât, dacă aş fi fost legat la ochi, aş fi crezut că mă aflu într-o pustietate şi nu înconjurat de un zid alcătuit din patru mii de oameni. În toată mulţimea aceea nu se zărea nici o mişcare; toţi erau ţepeni ca nişte statui de piatră şi la fel de palizi, iar pe fiecare chip se aşternuse teama. Încremenirea aceasta deplină domni necurmată, în timp ce eram înlănţuit la stâlp şi butucii şi lemnele se îngrămădeau cu mare grijă şi cam apăsător, în jurul gleznelor mele, încercuindu-mi apoi treptat genunchii, coapsele şi tot trupul. Urmă o pauză, o linişte şi mai adâncă – dacă era cu putinţă – apoi un om îngenunche la picioarele mele, cu o torţă aprinsă în mână. Spectatorii îşi întinseră gâturile înainte, privind cu încordare şi săltându-se de la locurile lor, fără să-şi dea seama. Călugărul îşi ridică mâinile deasupra capului meu, înălţă ochii către cerul albastru şi începu să murmure ceva pe latineşte. În această atitudine, el dondăni mai departe câteva clipe, apoi se opri. Am aşteptat puţin şi am cătat la el: stătea tot acolo, ca împietrit.

Dintr-o singură pornire, mulţimea se ridica încetişor, aţintindu-şi ochii pe cer. Le-am urmat privirile: tocmai la ţanc, începea eclipsa mea! Viaţa-mi clocotea iar prin vine! Eram ca un nou născut! Dâra de întuneric se lăţi încet pe discul soarelui, inima-mi bătea tot mai tare, iar adunarea şi preotul priveau mai departe, neclintiţi. Ştiam că privirile lor se vor întoarce apoi spre mine. Când se întâmplă şi asta, eram pregătit. Luasem una din cele mai măreţe atitudini care mi-au reuşit în viaţă; stăteam cu braţul întins, arătând spre soare. Era un efect sublim. Vedeai pur şi simplu cum treceau fiorii prin mulţime, ca nişte valuri. Două strigăte izbucniră, aproape acoperindu-se unul pe altul:

— Daţi-i foc!

— Staţi! Opriţi!

Unul îl scosese Merlin, celălalt regele. Merlin porni de la locul său, ca să-mi dea foc chiar cu mâna lui – îmi închipui. Am zis:

— Stai pe loc! Dacă se mişcă cineva, fie chiar regele, fără îngăduinţa mea, îl voi zdrobi cu trăsnetul, îl voi arde cu fulgerele!

Mulţimea se aşeză supusă la locuri, după cum mă aşteptam. Merlin şovăi o clipă, două – şi în acest scurt răgaz stătui ca pe ace – apoi se aşeză şi el, iar eu răsuflai uşurat, ştiind că acum sunt stăpân pe situaţie.

După aceea regele spuse:

— Pogoară-ţi mila asupra noastră, viteaze cavaler, şi nu-ţi mai încerca nesăbuit puterile, ca nu cumva pierzanie fără îndreptare să urmeze. Luat-am veste că puterile tale nu vor fi depline până mâine, dară...

— Măria ta socoteşte că vestea a fost o scornitură? Într-adevăr, scornitură a fost; căci pururi puterile mi-au fost neştirbite, precum îmi sunt şi acum!

Cuvintele mele avură un răsunet uriaş. De peste tot se înălţară mâini rugătoare şi regele se trezi asaltat de o furtună de implorări ca să-mi răscumpere, cu orice preţ, mărinimia şi să înlătur nenorocirea. Regele abia aştepta să împlinească dorinţa supuşilor. Zise:

— Hotărăşte cum ţi-i vrerea, prea cinstite cavaler. Cere-mi şi jumătate din regat; dară izgoneşte pacostea aceasta şi cruţă soarele!

Norocul îmi surâdea în faţă. L-aş fi apucat cu amândouă mâinile, într-o clipă, dar opreşte – dacă poţi – o eclipsă! Nici vorbă de aşa ceva. De aceea am cerut vreme să chibzuiesc.

Regele zise:

— Vai! câtă vreme mai ţine? Câtă vreme, prea bunule cavaler? Îndură-te de noi! Priveşte, întunericul se lăţeşte clipă de clipă. Mă rog ţie, câtă vreme ne mai ţii aşa?

— Nu mult. O jumătate de ceas, poate un ceas!

Auzii mii de proteste înduioşătoare, dar nu puteam reduce termenul, fiindcă nu-mi aminteam cât durează o eclipsă totală de soare. În tot cazul, mă cam fâstâcisem şi voiam să mai chibzuiesc. Era ceva ciudat cu eclipsa aceea şi faptul mă nelinişte a. Dacă nu era eclipsa care mă interesa pe mine? Cum puteam şti dacă mă aflam într-adevăr în veacul al VI-lea, sau de nu cumva totul era doar vis? Doamne, dacă m-aş putea încredinţa încaltea că-i vis! Îmi miji din nou speranţa. Dacă băiatul avea dreptate în privinţa datei, şi eram sigur în 20, atunci nu puteam fi în secolul al VI-lea. Cu nerăbdare, îl trăsei de mânecă pe călugăr şi-l întrebai în ce zi a lunii suntem.

Măi, să fie! Mi-a spus că în 21! Când am auzit aşa m-au cuprins fiorii. L-am rugat să se gândească bine –

doar omul era sigur, ştia bine că suntem în 21. Va să zică, băieţandrul ăla încurcase iar lucrurile, cap sec ce era! Ne aflam tocmai în ceasul precis al eclipsei; controlasem aceasta cu ochii mei, chiar când începuse, la cadranul solar din preajmă. Aşadar, era adevărat; mă aflam fără îndoială la curtea regelui Arthur şi acum trebuia să ies la liman cum se putea mai bine.

Bezna creştea mereu şi oamenii erau tot mai deznădăjduiţi. Atunci am zis:

— Am chibzuit, măria ta! Drept învăţătură de minte, voi lăsa ca bezna să se întindă şi noaptea să se aştearnă asupra lumii, dar atârnă de măria ta dacă voi şterge soarele cu totul de pe cer sau îl voi face la loc, aşa cum a fost. Iată ce condiţii pun: vei rămâne rege peste toate stăpânirile tale şi vei primi toată slava şi cinstirea ce ţi se cuvin; dar mă vei numi sfetnicul şi mâna ta dreaptă pe veci şi-mi vei da, pentru serviciile mele unu la sută din veniturile suplimentare, pe care voi reuşi să le aduc statului. Dacă n-oi putea trăi din asta, fii sigur că n-o să întind mâna nimănui. Îţi convine?

Răsună un tunet de aplauze, iar peste ele se înălţă glasul regelui:

— Dezlegaţi-l şi slobod să fie! Şi închinaţi-vă lui, voi, oameni de sus au de jos, avuţi au nevoiaşi, că mâna dreaptă a domniei mele dumnealui iaste. Hărăzite-ţi sunt puterea şi dreptul de poruncă! Vei sta pe cea mai înaltă treaptă a tronului! Dară, amu izgoneşte pe loc această noapte înfiorătoare şi adu iarăşi lumina şi dulceaţa lumii acesteia pentru ca toată suflarea să te blagoslovească!

Dar eu îi zisei:

— Dacă un om de rând este dat de ruşine în văzul

lumii, asta nu-i nici o pagubă, dar mare ruşine este chiar şi pentru suveran, când noul său ministru continuă să stea despuiat în faţa supuşilor. Scuteşte-mă, sire, de ruşinea aceasta. Pot cere să mi se dea înapoi hainele?...

— Veşmintele acelea nu se cuvin cinului domniei tale! exclamă regele. Aduceţi-i alte veşminte! Înveşmântaţi-l ca pe-un principe!

O brodisem bine. Căutam să ţin lucrurile în loc, până ce eclipsa avea să fie totală, căci altfel regele iar m-ar fi rugat să alung imediat bezna, ceea ce, vezi bine, că nu puteam. Trimiţând el după haine, am mai câştigat ceva timp, dar nu de ajuns, aşa că a trebuit să caut un alt tertip. Am declarat că mi-e teamă ca nu cumva regele să se răzgândească şi să se căiască oarecum de ceea ce făcuse, în rătăcirea sa; de aceea voiam să mai las să crească întunericul, iar dacă, după ce se va fi scurs destulă vreme, regele tot îşi va păstra hotărârea, abia atunci voi alunga întunericul. Nici regele şi nici ceilalţi nu păreau încântaţi de tocmeală, dar eu trebuia s-o ţin morţiş aşa.

Negura şi întunecimea creşteau tot mai mult, în timp ce eu aveam de furcă cu hainele greoaie ale veacului al VI-lea. Încet-încet, se întunecă de nu-ţi mai vedeai nici degetele şi mulţimea gemea şi urla de spaimă, simţind cum recile şi nefireştile adieri ale nopţii treceau prin văzduh şi văzând curând cum stelele răsăreau şi sclipeau pe cer. Tare mă bucurai când eclipsa ajunse totală, dar în schimb toţi ceilalţi erau zdrobiţi de durere, ceea ce era foarte natural. Am zis:

— Constat că regele, prin tăcerea sa, păzeşte învoiala dintre noi!

Apoi, îmi ridicai braţul, stătui aşa o clipă şi rostii cu

cea mai grozavă solemnitate:

— Făcătura să se desfacă, cele legate să se dezlege şi să treacă fără a vătăma pe nimeni!

Un răstimp, nu se auzi nici măcar un foşnet, în bezna aceea deplină, în tăcerea aceea mormântală.

Dar când, peste câteva clipe se prefiră o dungă argintie a soarelui, adunarea se dezlănţui într-un strigăt asurzitor şi se revărsă ca un potop asupra mea, copleşindu-mă cu binecuvântări şi mulţumiri. Fără îndoială că şi Clarence striga cât îl ţinea gura, pierdut în talazul acela.

CAPITOLUL VII
Turnul lui Merlin

Ţinând seama că acum eram al doilea personaj din regat, în ce priveşte puterea politică şi autoritatea, se putea spune că într-adevăr ajunsesem la mare preţ. Veşmintele mi se lucrau numai din mătăsuri, catifele şi fireturi de aur şi, prin urmare, erau foarte arătoase, însă tot atât de stânjenitoare. Îmi dădeam seama însă că în curând obişnuinţa avea să mă împace şi cu hainele acestea. Mi se dăduseră cele mai alese încăperi din castel, după cele regale. Perdelele de mătase străluceau cu culorile lor bogate, dar în schimb nici un covor pe pardoseala de piatră, ci numai rogojini, şi încă rogojini desperecheate, de nu aveai nici măcar două de acelaşi soi. Cât despre celelalte comodităţi, la drept vorbind, ele nu existau deloc. Vorbesc de micile comodităţi, căci ele alcătuiesc adevărata mângâiere a vieţii. Jilţurile cele mari de

stejar, împodobite cu sculpturi primitive – treacă-meargă, dar în afară de ele nu găseai nimic ca lumea. Nu exista săpun, nici chibrituri, nici oglindă – cu excepţia uneia de metal, în care te zgâiai ca într-o găleată cu apă. Şi nici măcar o cromolitografie! Mă obişnuisem, de ani de zile, cu asemenea poze şi abia atunci mi-am dat seama că – fără să bănuiesc – în adâncul fiinţei mele se născuse o pasiune pentru artă de care acum sufletul meu nu se mai putea lipsi. Când mă uitam la pereţii aceia măreţi şi trufaşi, dar de o goliciune inumană, mă cuprindea dorul de casă. Îmi aminteam că la noi acasă, la East Hartford, oricât de modestă ţi-era locuinţa, nu puteai intra în vreo odaie, fără să nu dai de vreo poză trimisă cadou de societăţile de asigurare, sau măcar de o poză în trei culori *Dumnezeu-Binecuvânteze-Căminul-Nostru,* atârnată deasupra uşii. Ba, în odaia de musafiri, aveam cinci tablouaşe. Pe când aici, chiar în odaia mea de primire extra-lux, nu era nimic care să aducă a pictură, afară de un fel de plapumă ţesută sau împletită – ba şi cârpită în câteva locuri – şi care nu avea nici o culoare sau formă mai acătării. Cât despre proporţii, nici chiar Rafael în persoană n-ar fi putut să le trântească mai formidabil, după toată practica-i făcută cu acele coşmaruri denumite „faimoasele cartoane de la Hampton Court”. Rafael fusese o comoară. Aveam şi noi acasă câteva cromolitografii. Într-una *Pescuitul cel minunat* – Rafael însuşi făcuse o minune, punând trei oameni într-o luntre care n-ar fi ţinut nici măcar un câine într-însa, fără să se răstoarne. Totdeauna am avut o mare admiraţie pentru arta lui Rafael, studiind-o şi găsind-o atât de spontană şi mai presus de orice convenţie.

În tot castelul, nu se găsea nici măcar un clopoţel sau vreun tub acustic. Aveam însă o droaie de servitori, iar cei care erau de jurnă moţăiau în anticameră, şi când aveam nevoie de vreunul, trebuia să ies şi să-l strig. Nu existau nici gaz, nici lumânări. Un taler de bronz, pe jumătate plin cu untură topită în casă, şi cu o feştilă ce plutea pâlpâind în mijlocul ei, producea ceea ce era luat drept lumină. O grămadă de obiecte de acest soi atârnau pe pereţi şi modificau întunericul, adică tocmai bine îl nuanţau ca să-l facă şi mai sinistru. Dacă ieşeai noaptea afară, slujitorii trebuiau să te conducă cu torţele. Nu existau cărţi, peniţe, hârtie sau cerneală şi nici pomeneală de sticlă, în deschizăturile care ei îşi închipuiau că sunt ferestre. Sticla pare lucru neînsemnat, dar când îţi lipseşte, abia atunci vezi ce lucru mare este. Dar poate mai rău decât toate era că nu se găsea deloc zahăr, nici cafea, ceai sau tutun. Mi-am dat seama că eram în situaţia lui Robinson Crusoe, aruncat pe o insulă nelocuită, neavând altă tovărăşie decât aceea a unor animale mai mult sau mai puţin domesticite, şi că – dacă voiam să-mi duc viaţa mai uşor – trebuia să procedez ca şi Robinson Crusoe. Anume: să inventez, să meşteresc, să creez, să reorganizez lucrurile; să-mi pun la treabă creierul şi mâna şi să lucrez fără răgaz. Situaţia asta se potrivea de minune cu firea mea.

Un lucru însă mă cam încurca la început – interesul nemaipomenit pe care mi-l arăta lumea. Tot poporul părea dornic să mă privească. Curând se află că eclipsa de soare băgase o spaimă de moarte în toată lumea engleză şi că, tot timpul cât ţinuse, întreaga ţară – de la un capăt la altul – ajunsese să îngheţe de spaimă până-n măduva oaselor, iar bisericile, schiturile

şi mănăstirile fuseseră năpădite de sărmane fiinţe care se rugau şi plângeau, socotind că venise ziua de apoi. După aceea, mersese vestea că cel care pusese la cale această întâmplare înfricoşătoare era un străin, un iscusit vrăjitor de la curtea regelui Arthur, care ar fi putut stinge soarele dintr-o suflare, exact ca pe o lumânare şi chiar că fusese cât pe-aici s-o facă, dacă nu i s-ar fi dobândit la timp iertarea. Şi numai aşa a dezlegat el vrăjile, iar acum era recunoscut şi cinstit drept omul care, prin puterea lui neajutorată de nimeni, scăpase pământul şi popoarele de prăpăd. Dacă vă gândiţi că toată lumea credea basmul ăsta – nu numai că-l credea, dar încaltea nici nu i se năzărea să-l pună vreo clipă la îndoială – veţi înţelege uşor de ce nu se mai găsea în toată Britania un singur om care să nu facă optzeci de kilometri pe jos, doar ca să mă vadă. Desigur, eram centrul tuturor conversaţiilor şi toate celelalte subiecte căzuseră baltă; până şi regele deveni brusc o persoană a cărei faimă şi importanţă treceau pe planul al doilea. În decurs de douăzeci şi patru de ore, începură să sosească delegaţii peste delegaţii şi două săptămâni în şir au tot curs într-una. Orăşelul era înţesat de lume, ca şi tot ţinutul dimprejur. Trebuia să ies de nu ştiu câte ori pe zi ca să mă arăt mulţimilor acelea, stăpânite de respect şi teamă. Începuse să mă cam împovăreze această pierdere de timp şi osteneală, dar fireşte că-şi avea şi partea ei bună, căci îmi plăcea să fiu ridicat în slăvi şi să mă văd ţinta atâtor laude. Fratele Merlin se înverzise de atâta invidie şi ciudă, ceea ce era o mare mulţumire pentru mine. Dar mai era un lucru căruia nu-i dădusem încă de rost: nimeni nu-mi ceruse nici un autograf. L-am întrebat pe Clarence, dar habar n-avea!

M-am căznit să-i explic despre ce era vorba. Abia atunci mi-a spus că în toată ţara nu se pricepeau să scrie şi să citească decât câteva duzini de preoţi. Închipuiţi-vă în ce ţară picasem!

Curând, un alt fapt începu să mă neliniştească. Mulţimile acelea începeau să se agite, cerându-mi o altă minune. Era o dorinţă lesne de înţeles. Fiecare ar fi fost bucuros să se poată întoarce la căminul său îndepărtat, lăudându-se că a văzut pe omul care-i în stare să dea porunci soarelui. Asta l-ar fi înălţat în ochii vecinilor, stârnindu-le invidia. Dar dacă fericitul acela ar fi putut spune că m-a văzut cu ochii lui înfăptuind o minune, ei, atunci alţi oameni ar fi venit de departe ca să-l vadă pe el, ar fi venit pentru dânsul! Presiunea opiniei publice devenise destul de puternică. Ştiam că urma să se producă o eclipsă de lună, ba ştiam chiar la ce dată şi oră, dar era prea îndepărtată. Doi ani! Aş fi dat mult ca să capăt un permis de a o grăbi, folosind-o în clipa aceea, când se cerea grozav pe piaţă. Era mai mare păcat s-o vezi sosind aşa, târâş-grăpiş, la o dată când n-o mai putea folosi nimeni. Dacă ar fi fost programată măcar peste o lună, aş fi putut s-o vând pe loc; dar, aşa cum stăteau lucrurile, nu dibuiam nici o cale de a o folosi şi de aceea mă lăsai păgubaş. Clarence află, apoi, că bătrânul Merlin se învârtea pe furiş printre oamenii aceia ahtiaţi după minuni şi răspândea zvonul că sunt un şarlatan care nu fac pe placul lumii, fiindcă nu sunt în stare de o nouă minune. Mi-am dat seama că trebuie să acţionez. Am pus la cale numaidecât un plan.

Datorită autorităţii mele în stat, l-am aruncat pe Merlin la închisoare, chiar în celula în care stătusem eu. Apoi, am dat sfoară în ţară, prin crainici şi

trâmbiţaşi, că voi fi ocupat cu treburile cârmuirii timp de două săptămâni, dar că după aceea voi folosi scurtul răgaz ce-l voi avea, sfărmând turnul de piatră al lui Merlin cu focuri chemate din cer; până atunci, oricine îşi va pleca urechea la defăimările scornite împotriva mea, să ia seama! Mai mult încă, voi înfăptui deocamdată numai această minune şi nimic altceva; dacă spusele mele nu sunt mulţumitoare şi va cârti careva, îi voi preface pe cârtitori în cai şi-i voi pune la ham. Aşa, mi-am dobândit liniştea necesară.

L-am făcut pe Clarence confidentul meu – într-o oarecare măsură – şi ne-am apucat să lucrăm în taină. I-am spus că-i vorba de un soi de minune care cere niţică pregătire şi că i se va trage moarte fulgerătoare, dacă va sufla vreun cuvânt despre pregătirile ce le făceam. Asta i-a pus lacăt la gură. Am fabricat, pe ascuns, câteva kilograme de pulbere de calitatea întâia şi mi-am supravegheat armurierii până au întocmit un paratrăsnet şi câteva fire. Străvechiul turn de piatră era foarte masiv – şi destul de dărăpănat, fiindcă era de pe vremea romanilor şi avea vreo patru sute de ani. Da, şi încă era atrăgător, în felul lui primitiv, înveşmântat în iederă din creştet şi până la temelii, ca într-o cămaşă din solzi de zale. Străjuia pe o înălţime stingheră şi de la castel îl vedeai bine, cam la o jumătate de milă depărtare.

Lucrând noaptea, am depozitat pulberea în turn, scoţând câteva pietre şi îngropând-o chiar în zidurile care la bază aveau o grosime de cinci metri. Am pus câte nouă kilograme odată, într-o duzină de locuri. Cu o încărcătură ca asta – am fi putut arunca în aer şi Turnul Londrei! Când sosi cea de a treisprezecea noapte, am instalat şi paratrăsnetul nostru, i-am înfipt

capătul într-una din dozele de pulbere şi de acolo am tras fire la celelalte încărcături. Din ziua proclamaţiei mele, toată lumea ocolise locul acela, totuşi în dimineaţa zilei a paisprezecea am socotit cu cale să avertizez oamenii, prin crainici, ca să se ţină la distanţă – adică la vreo patru sute de metri. Apoi, am adăugat că, înainte de a înfăptui minunea, voi da o scurtă înştiinţare, fie fluturând steaguri pe turnurile castelului în timpul zilei, fie aşezând torţe în acelaşi loc, în timpul nopţii.

În ultima vreme, fuseseră destule furtuni şi nu prea mă temeam de un eşec. Nu-mi păsa dacă va fi o întârziere de o zi sau două, la nevoie, căci aş fi explicat că mai mă reţin treburile cârmuirii şi lumea n-ar fi avut încotro şi ar fi aşteptat.

Bineînţeles, am avut parte de o zi cu soare scânteietor – aproape prima zi fără nouri după trei săptămâni; aşa se întâmplă întotdeauna. Am stat de unul singur, pândind vremea. Din când în când, apărea Clarence, spunându-mi că nerăbdarea publicului creşte mereu, dintr-o clipă în alta, şi tot ţinutul se umpluse cu valuri de oameni, cât zăreai cu ochii de pe zidurile cetăţii. În cele din urmă, s-a stârnit vântul şi s-a înălţat un nour, chiar la locul potrivit şi tocmai la căderea nopţii. Un răstimp, am pândit cum nourul acela îndepărtat se lăţeşte şi se întunecă, apoi am socotit că e momentul să-mi fac apariţia. Am poruncit să se aprindă torţele şi Merlin să fie liberat şi trimis la mine. Peste un sfert de ceas, am urcat pe parapet şi-acolo l-am găsit pe rege împreună cu toată curtea, privind pe întuneric spre turnul lui Merlin. Bezna se şi lăsase destul de deasă, aşa că nu se putea vedea departe. Mulţimea aceea şi vechile turnuleţe, parte cufundate în

umbră adâncă, parte lucind în licărul marilor torţe de deasupra capetelor noastre, alcătuiau un tablou impresionant.

Merlin se înfăţişă înaintea mea, tare posomorât. I-am spus:

— Ai vrut să mă arzi de viu, când nu-ţi făcusem nici un rău, iar acum în urmă ai încercat să-mi pătezi reputaţia profesională. De aceea voi chema focul din cer şi-ţi voi preface turnul în praf şi pulbere. Este însă cinstit să-ţi mai las o şansă: dacă socoteşti că eşti în stare să-mi spulberi vrăjile şi poţi îndepărta focul, îţi dau voie să faci ce pofteşti. E turul tău acum.

— Sunt în stare, prea cinstite cavaler! Şi-o voi face. Să n-ai domnia ta grijă!

Trase un cerc imaginar pe pietrele acoperişului şi arse acolo o mână de prafuri, din care se înălţă un nouraş de fum aromat, la văzul căruia lumea se dădu îndărăt, începând să se închine şi să se simtă cam prost. Apoi începu să mormăie şi să facă „pase” prin aer cu mâinile. Se aprinse treptat, până ce ajunse într-un fel de transă şi începu a-şi învârti braţele ca aripele unei mori de vânt. Între timp, furtuna ajunsese aproape în dreptul nostru; pale de vânt aplecau flăcările torţelor şi făceau să pâlpâie iar umbre, primele picături grele de ploaie începură să cadă, lumea era cufundată într-un întuneric ca smoala, fulgerul începu să clipească la răstimpuri. Fără îndoială că paratrăsnetul meu se încărca acum singur. De fapt, explozia trebuia să se producă dintr-o clipă într-alta, aşa că i-am spus lui Merlin:

— Ai avut timp berechet. Ţi-am făcut toate înlesnirile şi nu m-am amestecat. E limpede că vraja ta n-are putere. Este prea drept şi se cuvine acum să încep eu.

Mi-am rotit de trei ori braţul în aer, şi apoi am auzit un bubuit înfiorător. Turnul cel vechi a sărit în bucăţi până la cer, în timp ce o uriaşă fântână ţâşnitoare de foc vulcanic prefăcea noaptea în zi şi înfăţişa ochilor o mare nesfârşită de fiinţe omeneşti închircite la pământ şi cuprinse de-o spaimă fără margini. Bineânţeles, a plouat cu mortar şi zidărie tot restul săptămânii. Cel puţin, aşa a ieşit zvonul; dar probabil că adevărul era ceva mai modest.

A fost o minune eficace. Numeroasa populaţie flotantă care mă sâcâise se topi. În dimineaţa următoare, se puteau zări, prin noroaie, urmele de paşi ale câtorva mii de persoane ce se depărtaseră de castel. Probabil că dacă aş mai fi anunţat altă minune, n-aş fi putut strânge public nici cu arcanul.

Acţiunile lui Merlin se prăbuşiră. Regele voia să-i taie leafa; voia chiar să-l dea afară, dar am pus o vorbă bună pentru el. Am spus că va fi de folos ca să aranjeze vremea şi să se ocupe de alte treburi mărunte, de acelaşi fel, şi că eu am să-l mai ajut ori de câte ori biata lui magie de salon îl va lăsa de căruţă. Din turnul său nu rămăsese nici piatră peste piatră, dar am pus guvernul să i-l reclădească şi l-am sfătuit pe Merlin să-l închirieze, numai că babalâcul era prea înfumurat ca să m-asculte. Cât despre recunoştinţă, nici măcar „mersi” nu mi-a zis. Era cam împietrit la inimă, dar, de, oricum ai întoarce-o, nu te prea poţi aştepta de la un om să fie mieros când l-ai ruinat în asemenea hal!

CAPITOLUL VIII
„Şeful”

E plăcut să fii învestit cu o autoritate nemărginită, dar şi mai plăcut e ca lumea s-o recunoască. Povestea cu turnul mi-a întărit puterea şi a făcut-o de neînvins. Chiar dacă înainte se întâmplase ca unii să fie porniţi pe invidie şi pe critică, acum îşi schimbaseră gândul. Nu găseai un singur om, în tot regatul, care să socoată că e cuminte să-mi stea în cale. Mă adaptam rapid la situaţia mea şi la noile împrejurări. O vreme, mă tot trezeam în zori şi zâmbeam când mă gândeam la „visul” pe care-l avusesem, aşteptând să sune sirena fabricii Colt. Dar treptat, amintirea mi se şterse singură şi, în cele din urmă, ajunsesem să-mi dau pe deplin seama că trăiam cu adevărat în secolul al VI-lea, la curtea regelui Arthur, şi nu într-o casă de nebuni. Aşa se face că mă simţeam la mine acasă în veacul acela, la fel ca în oricare altul. Cât despre preferinţă, pentru nimic în lume nu l-aş fi schimbat cu veacul al XX-lea. Aici, unde eram, vedeai câte posibilităţi avea un om cult, deştept, curajos şi cu iniţiativă, de a se lansa şi de a creşte odată cu ţara. Era cel mai grozav câmp de acţiune, care a existat vreodată; şi totul se afla la discreţia mea: nici un concurent, nici un om care să nu pară un biet prunc nevinovat, în comparaţie cu cunoştinţele şi capacităţile mele. Pe când în secolul al XX-lea, ce-aş fi ajuns, mă rog? Contramaistrul unei uzine, şi-atâta tot; oricând aş fi putut s-arunc năvodul

în stradă şi să pescuiesc o sută de oameni mai grozavi decât mine.

Ce salt făcusem! Nu mă puteam stăpâni de a nu mă minuna de succesul meu şi de a nu-l contempla, întocmai ca un om care ar fi descoperit petrol. Nu exista nici un precedent care să se apropie de cazul meu – cel mult al lui Iosif, dar nu era chiar acelaşi lucru. Căci este de la sine înţeles că, întrucât strălucita ingeniozitate financiară a lui Iosif nu folosise decât regelui, desigur că publicul îl privise cam chiorâş, pe când eu fusesem generos cu tot publicul, cruţând soarele, şi asta mă făcuse popular.

Nu eram umbra unui rege, ci însăşi substanţa lui – ba mai curând regele era umbra mea. Puterea mea era colosală şi nu o simplă etichetă, cum s-a întâmplat de obicei în asemenea situaţii – era un articol veritabil, ce avea căutare. Stăteam acolo, chiar la izvorul celei de a doua mari perioade din istoria lumii, şi vedeam cum se adună firele de apă, pârâiaşele istoriei; cum istoria îşi adânceşte şi-şi lărgeşte albia, rostogolind valuri năvalnice către secole îndepărtate. Puteam întrezări ascensiunea unor aventurieri de teapa mea, la adăpostul lungului şir de tronuri ale istoriei. Vedeam pe De Monforzi, Cavestoni, Mortimeri, Villiers, pe regii tembeli ai Franţei, purtând războaie şi dând bătălii, şi pe favoritele care jucau pe degete sceptrul lui Carol al II-lea, dar în întregul alai nu zăream nici un personaj de proporţiile mele. Eram un specimen unic şi mă bucuram că nu voi putea fi întrecut sau egalat – în mod sigur – vreme de treisprezece veacuri şi jumătate.

Da, puterea mea era egală cu cea a regelui. În acelaşi timp, mai exista însă o putere, care era ceva mai tare decât forţele noastre laolaltă. E vorba de

biserică. Nu vreau să ascund faptul ăsta. Nici să vreau, n-aş putea. Dar n-are importanţă acum; îl voi explica pe larg mai încolo, la vremea sa. La început, biserica nu mi-a pricinuit nici un neajuns – în orice caz, nimic serios.

În sfârşit – ce să spun – mă aflam într-o ţară curioasă, cu adevărat interesantă. Dar oamenii! Erau neamul cel mai ciudat, cel mai simplu şi cel mai încrezător; ce mai, nu erau decât nişte bieţi iepuraşi.

O fiinţă născută într-o sănătoasă atmosferă de libertate nu putea asculta decât cu jale umilele şi inimoasele lor mărturisiri de credinţă faţă de rege, faţă de biserică şi de nobilime. Bieţii oameni! Se purtau de parcă ar fi avut mai multe motive să-şi iubească şi să-şi cinstească regele, biserica şi nobilimea, decât are sclavul să-şi iubească şi să-şi cinstească biciul, sau un câine să-l iubească şi să-l cinstească pe străinul care îl loveşte! Păi bine, oameni buni, nu vă daţi seama că *orice fel* de regalitate – oricum ai suci-o şi *orice fel* de aristocraţie – oricum ai altoi-o – înseamnă de-a dreptul o insultă! Dar dacă te-ai născut şi ai crescut într-un astfel de sistem, probabil că niciodată nu vei descoperi singur adevărul şi nici nu-l vei crede când îţi va deschide cineva ochii. Ţi-e ruşine că eşti om, când te gândeşti la lepădăturile care au ocupat întotdeauna tronurile omenirii, fără umbră de drept sau raţiune, şi la indivizii de mâna a şaptea, care au trecut totdeauna drept aristocraţie. O şleahtă de monarhi şi de nobili care, îndeobşte, dacă ar fi fost lăsaţi să se dea cu capul de toate pragurile – ca atâţia alţii mai buni decât ei – şi-ar fi sfârşit zilele în sărăcie, fără să aibă nimeni habar de dânşii.

Majoritatea naţiunii britanice a regelui Arthur era

alcătuită pur şi simplu din sclavi, care purtau acest nume şi aveau o zgardă de fier la gât. Restul erau sclavi în fapt, doar că n-aveau şi numele, dar îşi închipuiau că sunt oameni, şi încă oameni liberi, şi chiar aşa îşi spuneau. Adevărul e că naţiunea – în întregul ei – se afla pe lume cu un singur scop: să se prosterne înaintea regelui, a bisericii şi a nobilimii; să robească pentru ei; să-şi dea sufletul, trudind pentru ei; să moară de foame pentru ca ei să fie ghiftuiţi; să muncească pentru ca ei să poată zburda; să soarbă până la fund cupa amărăciunii pentru ca ei să poată fi fericiţi; să umble goi pentru ca ei să poată purta mătăsuri şi bijuterii; să plătească biruri pentru ca ei să fie nebirnici; să se obişnuiască o viaţă întreagă cu vorbele şi atitudinile înjositoare ale linguşirii, pentru ca ei să poată păşi cu semeţie şi să se creadă zeii lumii. Şi pentru toate acestea nu primeau alte mulţumiri decât lovituri şi dispreţ, şi erau atât de săraci cu duhul, încât până şi această atenţie o luau drept cinste.

Ideile moştenite sunt un lucru curios – foarte interesant de observat şi de cercetat. Eu le-aveam pe ale mele; regele şi poporul şi le aveau pe ale lor. În amândouă cazurile, ideile curgeau în albii adânc săpate de vreme şi de obiceiuri; iar omul care şi-ar fi pus în gând să le schimbe cursul, prin argumentare şi raţionament, ar fi avut mult de furcă. De pildă, contemporanii regelui Arthur moşteniseră ideea că toţi oamenii care nu au un titlu şi un pomelnic lung de strămoşi – fie că sunt sau nu înzestraţi de natură şi au făcut sau nu vreo ispravă în viaţă – sunt nişte fiinţe care nu merită mai multă atenţie decât animalele, gângăniile, insectele. În schimb, eu moştenisem ideea că nişte coţofane umane, care admit să se fălească cu

penele de păun ale demnităţilor moştenite şi ale titlurilor căpătate de alţii, nu merită decât râsul şi batjocura.

Felul în care eram privit era ciudat, dar firesc. Ştiţi cum se uită publicul şi gardianul menajeriei la un elefant? Ei, cam aşa se petreceau lucrurile şi cu mine. Sunt plini de admiraţie faţă de proporţiile şi puterea uimitoare a elefantului, spun cu mândrie că poate săvârşi o sută de minuni, care sunt cu mult mai presus de puterile lor şi vorbesc toţi cu aceeaşi mândrie despre faptul că, la mânie, elefantul e în stare să pună pe fugă o mie de oameni. Dar asta-l face oare să fie unui dintre ai lor? Nu, până şi cea mai bicisnică haimana din arenă ar zâmbi auzind asemenea idee năstruşnică. Haimanaua n-ar putea-o înţelege; n-ar putea de fel să-i intre în cap; n-ar putea nici pe departe s-o conceapă. Ei, în ochii regelui, nobililor şi ai întregului popor – până la cel din urmă sclav sau vagabond – eu eram întocmai ca elefantul acela şi nimic mai mult. Eram admirat şi temut, dar eram admirat şi temut în calitate de animal. Animalul nu e venerat şi nici eu nu eram; nu eram nici măcar respectat. N-aveam pomelnic de strămoşi şi nici un titlu moştenit, astfel că în ochii regelui şi ai nobililor eram pur şi simplu o lepădătură; poporul mă privea cu mirare şi teamă, dar fără respect. Datorită puterii ce o au ideile moştenite, oamenii aceia nu erau în stare să-şi închipuie altceva demn de respect decât spiţa aleasă şi nobleţea. Aici se vede mâna înfiorătoarei puteri care este biserica romano-catolică. Aşa, la iuţeală, în două-trei secole, prefăcuse o naţiune de oameni într-o adunătură de viermi. Înainte de epoca supremaţiei bisericii în lume, oamenii fuseseră oameni întregi şi-şi

ţinuseră capul sus; avuseseră mândrie, judecată şi independenţă, iar rangul şi însemnătatea se dobândeau mai cu seamă prin fapte, şi nu datorită naşterii. Apoi a răsărit biserica, urmărind un mănunchi de interese egoiste şi ea s-a arătat iscusită şi ageră, cunoscând multe chipuri de a scoate şapte piei de pe un om – sau de pe un popor. Ea a născocit monarhia de drept divin, întărind-o şi proptind-o de jur împrejur cu ierarhia fericirilor hărăzite celor aleşi, smulgând virtuţile de la rostul lor şi făcându-le să susţină un scop nevrednic. Ea a predicat – dar mereu numai oamenilor de rând – umilinţa, supunerea faţă de mai marii lor, frumuseţea jertfei; ea a predicat oamenilor de rând să înghită cu blândeţe insultele; şi tot lor, mereu numai lor, răbdarea, sărăcia duhului şi neîmpotrivirea în faţa împilării; şi tot biserica a introdus rangurile ereditare şi aristocraţiile, şi a învăţat toate popoarele creştine de pe faţa pământului să se plece în faţa lor şi să le venereze. Chiar în secolul în care m-am născut eu, otrava asta mai exista încă în sângele creştinătăţii, şi cel mai bun dintre englezii de rând încă era mulţumit să vadă cum oameni mai prejos de dânsul deţineau mai departe şi cu neobrăzare dregătorii boiereşti sau tronuri regeşti, la care legile caraghioase ale ţării sale nu-i îngăduiau să aspire. De fapt, nu numai că era mulţumit de această sucită stare de lucruri, dar îşi băga în cap că trebuie să fie mândru de ea. Lucrul acesta pare a ne arăta că omul poate îndura orice şi chiar îndură orice situaţie, dacă s-a născut într-însa şi a crescut cu ea. Desigur că această pacoste: respectul faţă de rang şi faţă de titlurile nobiliare, a existat şi în sângele nostru american – o ştiu – dar când părăsisem America, dispăruse – în orice caz, în cea mai mare

măsură. Acest respect nu mai era la modă decât printre moftangii şi moftangioaice. Când o molimă a fost stârpită în aşa de mare măsură, se poate foarte bine spune că nu mai contează.

Dar să revin la poziţia neobişnuită pe care o aveam în regatul regelui Arthur. Va să zică, eram ca un uriaş în mijlocul piticilor, un om în toată firea printre copii, o minte strălucită printre nişte cârtiţe intelectuale. După toate criteriile raţiunii, eram singurul şi adevăratul om mare din întreaga lume britanică de-atunci. Şi, totuşi, în zilele acelea, ca şi în îndepărtata Anglie din vremea naşterii mele, oricare conte cu creier de oaie, care putea pretinde că are un lung şir de strămoşi ce se trag din ibovnica regelui – culeasă la întâmplare de prin mahalalele Londrei – trecea înaintea mea. Asemenea personaje erau răsfăţate în regatul lui Arthur şi toţi le priveau cu respect, chiar dacă purtarea le era la fel de meschină ca şi inteligenţa, iar moralitatea nu mai puţin josnică decât obârşia. Uneori, un astfel de specimen putea sta jos de faţă cu regele, pe când mie nu mi se îngăduia. Desigur, aş fi putut căpăta cu uşurinţă un titlu, şi asta m-ar fi înălţat grozav în ochii tuturora – chiar şi în ochii reginei, care mi l-ar fi acordat – dar n-am cerut aşa ceva, ba am şi refuzat, când mi s-a oferit. Cu părerile pe care le aveam, nu m-aş fi putut împăca cu ideea înnobilării şi nici n-ar fi fost ceva cinstit, fiindcă, de când îmi ştiu neamul, tribul nostru n-a avut niciodată o dungă piezişă în stânga blazonului. Nu m-aş fi putut simţi într-adevăr bine şi nici mândru sau încântat de nici un titlu decât de unul pe care mi l-ar fi acordat poporul însuşi, singurul îndreptăţit s-o facă – şi mereu trăgeam nădejde de a cuceri un asemenea titlu. Şi într-adevăr l-

am câştigat, în decursul celor câţiva ani de străduinţi cinstite şi onorabile, şi l-am purtat cu înaltă şi curată mândrie. Titlul acesta pe care l-am căpătat a ieşit întâmplător la iveală, într-o bună zi, din gura unui fierar, într-un sat oarecare. A fost socotit un gând fericit şi purtat din gură în gură, cu un surâs de voie bună şi cu vot de aprobare. În zece zile străbătuse regatul şi devenise la fel de popular ca şi al regelui. După aceasta n-am mai fost cunoscut sub alt nume, fie că se vorbea de mine în vreo adunare a oamenilor din popor, fie la consiliile de coroană, în cursul unor grave dezbateri asupra problemelor de stat. Titlul acesta, tradus în limbă modernă, ar fi „şeful”. Titlu ales de popor! Asta zic şi eu că-mi plăcea. Şi era un titlu foarte înalt. Existau foarte puţine titluri articulate, şi eu aveam unul din ele. Dacă se rostea cuvântul duce, sau conte, sau episcop, cine putea spune despre care dintre ei era vorba? Dar dacă spuneai regele sau regina sau şeful, era cu totul altceva.

Ce să spun, regele mi-era simpatic şi, în calitate de rege, îl respectam. Îi respectam postul, în măsura în care puteam respecta orice supremaţie nedobândită prin merite proprii, dar ca om îl priveam de sus, ca şi pe nobilii săi – în particular. Iar el şi ceilalţi mă simpatizau şi-mi respectau postul, dar mă priveau de sus, ca pe un animal lipsit de naştere nobilă sau de vreun titlu deocheat – şi încaltea nici nu-şi prea ascundeau părerile în public. Nu ne ţineam de rău pentru părerile pe care le aveam unii despre alţii. Socoteala era cinstită! Eram chit şi toată lumea mulţumită!

CAPITOLUL IX
Turnirul

La Camelot, aveau mania să organizeze turniruri straşnice. Erau ca nişte lupte de tauri umani, foarte palpitante, pitoreşti şi caraghioase, totuşi cam plictisitoare pentru o minte practică. În pofida acestui fapt, de obicei asistam şi eu la turniruri şi asta din două motive: dacă vrei să fii simpatizat, nu trebuie să stai la o parte de lucrurile care-ţi pasionează prietenii şi lumea ta – mai ales dacă eşti om politic – iar pe de altă parte, atât ca om de afaceri cât şi ca om politic, îmi propusesem să studiez turnirurile ca să văd dacă nu li se poate aduce vreo îmbunătăţire. Aceasta mă face să vă spun – fie şi în treacăt – că primul act oficial pe care l-am făcut sub guvernarea mea, şi încă din prima zi, a fost să deschid un birou de brevete. Ştiam că o ţară fără birou de brevete şi fără legi bune, care să protejeze brevetele, nu merge decât ca racul: pieziş sau îndărăt.

Lucrurile îşi continuau ca de obicei mersul – cam un turnir pe săptămână – şi din când în când băieţii – adică sir Launcelot şi ceilalţi – mă rugau să le dau o mână de ajutor, dar spusei că o s-o fac ceva mai târziu. În fond, nu era nici o grabă şi aveam prea multe rotiţe administrative de uns şi de pus în mişcare cum se cade.

Am avut un turnir care a ţinut mai bine de o săptămână şi la el au luat parte, unul peste altul, vreo cinci sute de cavaleri. Le-a trebuit o săptămână ca să se adune. Veneau călări de pretutindeni , de la

marginea ţării şi chiar de dincolo de mare; mulţi îşi aduceau doamnele, şi toţi erau însoţiţi de scutieri şi de roiuri de slujitori. Era o mulţime cât se poate de pestriţ şi de somptuos îmbrăcată şi foarte pilduitoare pentru ţara şi epoca aceea, prin veselia-i animalică, prin nevinovata necuviinţă a limbajului şi printr-o senină nepăsare faţă de morală. De dimineaţă şi până seara, unii luptau şi alţii priveau, iar cântecele, jocurile şi dansurile se ţineau lanţ. De asemenea, în fiecare noapte, se bea zdravăn jumătate din timp. Ştiau să se distreze în chipul cel mai nobil. Vă asigur că n-aţi mai văzut asemenea oameni. Cârdul acela de frumoase doamne, scânteind în podoabele lor barbare, erau ahtiate a privi cum un cavaler se rostogolea de pe cal în arenă, cu un vârf de lance gros cât glezna înfipt într-însul şi ţâşnindu-i sângele şuvoi – şi, în loc să leşine, băteau din palme şi se înghesuiau ca să vadă mai bine. Numai câteodată vreuna se apuca să-şi scoată batista şi se prefăcea – aşa, de ochii lumii – că i s-a zdrobit inima. În acest caz, puteai paria doi la unu că la mijloc era vreun scandal amoros şi doamna se temea că publicul încă nu-l aflase.

În condiţii obişnuite, gălăgia din timpul nopţii m-ar fi deranjat, dar, în împrejurările acelea, nici n-o luam în seamă, fiindcă mă împiedica s-aud cum vracii tăiau braţele şi picioarele celor schilodiţi în timpul zilei. Aşa mi-au stricat bunătatea de ferăstrău, ba, i-au rupt şi mânerul, dar am lăsat să treacă de la mine. Cât despre securea ce-o aveam, atâta spun, m-am hotărât ca data viitoare, când o fi să mai împrumut vreo secure unui chirurg, să mă gândesc mai bine în care secol mă aflu.

Nu numai că am urmărit zi de zi turnirurile, dar chiar am detaşat un preot mai deştept – din Ministerul meu

al Moralei Publice şi al Agriculturii – şi i-am ordonat să-mi facă un reportaj, deoarece aveam de gând ca de îndată ce va fi posibil, când voi fi ridicat îndeajuns poporul, să înfiinţez un ziar. Primul lucru de care ai nevoie într-o ţară nouă este un birou de brevete; apoi, îţi organizezi reţeaua de şcoli, şi, după aceea, dă-i drumul cu ziarul. Ziarul şi-o fi având el greşelile lui, dar nu face nimic, căci pentru o naţiune moartă înseamnă un salt în afara mormântului şi asta nu trebuie uitat. Fără ziar nu poţi reînvia o naţiune moartă; nu există nici o altă cale. Aşa că am vrut să sortez lucrurile şi să văd cam ce fel de material de reportaj aş putea strânge în secolul al VI-lea, când o să am nevoie.

Ei, ţinând seama de condiţii, preotul s-a descurcat foarte bine. A arătat toate amănuntele, şi ăsta-i lucru bun într-un material local; ştiţi, ţinuse registrele de înmormântări ale bisericii sale, când fusese mai tânăr, şi-acolo, fireşte, principalul sunt amănuntele. Cu cât sunt trecute mai multe amănunte, cu atât scoţi mai mulţi bani: cioclii, bocitoarele, lumânările, rugăciunile – totul contează; iar dacă îndurerata familie nu plăteşte destule rugăciuni, atunci însemni lumânările în partidă dublă şi, dintr-un condei, îngroşi foarte frumos socotelile. Ba, dumnealui *avea* bunul obicei de a-i mai arde pe ici, pe colo, câte o tămâiere vreunui cavaler pe care-l socotea în stare să dea anunţuri gras plătite – adică, vreau să spun, care avea influenţă. De asemeni, preotul dovedea şi darul de a exagera lucrurile, căci în tinereţe făcuse pe impresarul unui cuvios pustnic care locuia într-o cocină şi se ocupa cu minunile.

Desigur că reportajul acestui debutant era lipsit de nerv şi de senzaţional; nu avea nici descrieri înfiorătoare şi de aceea trebuia corectat de-o mână

pricepută; dar limbajul său străvechi era nostim, dulce şi simplu, plin de savoarea şi aromele vremii, iar aceste mici merite răscumpărau într-o măsură lipsurile sale mai importante. Iată o mostră din reportaj:

„Pre urmă, sir Brian-de-les-Isles şi Grummore Grummorsum, cavaleri ai palatului, se loviră cu sir Aglovale şi sir Tor, iară sir Tor oborâtu-l-a cu suliţa pre sir Grummore. Mai apoi, venit-au sir Carados din Turnul Durerii şi sir Turquine, cavaleri ai palatului, şi cu dânşii s-au lovit sir Percivale de Gallis şi sir Lamorak de Gallis, carele fraţi erau. Şi s-au izbit sir Percivale cu sir Carados şi îşi frânseră suliţele în mâini, iară apoi sir Turquine cu sir Lamorak pălitu-s-au cu suliţa şi unul pre altul oborâtu-s-au cu suliţa de pre cal şi fieştecare a primit ajutor spre a se ridica şi a încăleca iarăşi. Iară sir Arnold şi sir Gauter, cavaleri ai palatului, s-au izbit cu sir Brandiles şi sir Kay. Pălitu-s-au cu înfierbântare, iară suliţele li s-au frânt în mâini. Pre urmă, a venit sir Pertolope, castelanul, şi cu el s-a izbit sir Lionel, iară sir Pertolope, cavalerul cel verde, dărâmatu-l-a asupra pământului pre sir Lionel, ce frate-i era lui sir Launcelot. Pre toate acestea le-au fost scriind veliţii crainici, carele vestit-au pre învingător şi numele lor au strigat. Pre urmă, lui sir Bleobaris i s-a frânt suliţa, pălindu-l pre sir Gareth, dară den izbitură sir Bleobaris se răsturnă singur la pământ. Dacă l-a văzut oborât pre sir Bleobaris, sir Galihadin zis-a lui Gareth a da piept cu dânsul, iară sir Gareth l-a oborât cu suliţa de pre cal. Pre urmă, sir Galihud apucă suliţa, spre a-şi răzbuna fratele, şi într-acelaşi chip l-a oborât sir Gareth, pre el şi pre sir Dinadan, şi pre fratele său La Cote Male Taile,

şi pre sir Sagramor-cel-chinuit-de-dor şi pre sir Dodinas Neâmblânzitul. Pre toţi aceştia i-a răsturnat de pre cal jos pe pământ dintr-o singură lovitură de suliţă. Văzând craiul Agwisance al Irlandei viteaza izbândă a lui sir Gareth, tare se minună, întrebându-se cine iaste acest cavaler, carele odată pare verde, odată pare albastru, după cum se învârtejeşte. Într-acesta chip s-au tâmplat, că după fieştecare învârtejire pe cal altă îi era coloarea, de nice crai, nice cavaler nu-l puteau oblici. Apoi, măria sa Agwisance, craiul Irlandei, se lovi cu sir Gareth, iară sir Gareth îl răsturnă de pre cal cu şea cu tot. Pre urmă, se întâlni sir Gareth cu craiul Carados al Scoţiei, şi sir Gareth oborât-au cu suliţa şi calul, şi călăreţul. Şi într-acelaşi chip a biruit el pre craiul Uriens din ţara Gorei. Şi atuncea se arătă sir Bagdemagus, iară sir Gareth oborî aşijderea pre călăreţ şi pre cal, la pământ. Iară coconul lui sir Bagdemagus, Meliganus Gâliganus, şi-au frânt suliţele, bătându-se cu vârtute şi cavalereşte cu sir Gareth. Apoi, sir Galahault, blagorodnicul principe, răcni la sir Gareth: Pasă, împestriţatule cavaler! Carele iscusit meşter în mânuirea suliţei te-ai arătat, găteşte-te să ne lovim amândoi! Sir Gareth îl ascultă şi îşi luă o suliţă mare şi într-acest chip se izbiră, prinţul frângându-şi suliţa, iară sir Gareth pălindu-l în stânga coifului, încât ca frunza s-a clătinat şi ar fi căzut jos, dacă nu l-ar fi prins scutierii săi. Adevăr grăiesc vouă – zis-a craiul Arthur – cavalerul acesta împestriţat mare viteaz iaste! Întru aceasta, craiul chemă pre sir Launcelot şi se rugă de dânsul a se măsura cu cavalerul acela. Măria ta – grăit-a sir Launcelot – inima îmi zice că drept iaste în ceasul acesta a-l cruţa pre cavalerul carele şi-a plinit cu vârf şi îndesat lucrul pe ziua de astăzi. Nu se cade altui

cavaler a-i risipi slava, dacă vede cum viteazul şi-a încercat întreg vârtutea şi făcut-a atâta ispravă! Şi se poate – zis-a sir Launcelot – că acum şi aici a dat el bătălia cea mare, căci se prea poate să fie iubit foarte de vreo jupâneasă din şiragurile de aici, căci nu zadarnic s-a căznit dumnealui ca să scoată lumii la vedere vitejia sa. Şi întru aceasta – zis-a sir Launcelot – bucură-se din parte-mi, în ziua aceasta, de toată cinstea, căci cinsteş iaste, şi, chiar de mi-a sta în putinţă, cinstea eu nu i-aş risipi-o."

În ziua aceea, s-a mai petrecut o păţanie, pe care – din raţiuni de stat – am şters-o din reportajul cuvioşiei sale. Desigur că aţi observat cum în „partida" aceea Garry a avut un succes de pomină. Când zic Garry, vă daţi seama că e vorba de sir Gareth, căci aşa-i ziceam eu. Cu numele acesta dezmierdător mi-l numeam în sinea mea, dovedind că ţineam mult la dânsul. Dar era un diminutiv intim şi nu-l rosteam nimănui cu glas tare, cu atât mai puţin lui însuşi. Fiind de neam mare, nu mi-ar fi îngăduit niciodată o asemenea familiaritate. Ei, ca să continui, stăteam în loja ce mi-era rezervată, în calitate de ministru al regelui. În timp ce îşi aştepta rândul să intre în arenă, sir Dinadan veni la mine, se aşeză şi începu să-mi vorbească. Se repezea adesea până la mine, fiindcă eram străin şi se bucura că găsise un debuşeu nou pentru desfacerea glumelor sale, căci majoritatea ajunseseră la stadiul de uzură, în care cel ce le spune râde singur de ele, în timp ce ascultătorului parcă i se face rău. Totdeauna am căutat să corespund căznelilor sale, ba îi arătam o sinceră şi foarte întemeiată bunătate, deoarece, aşa cum era el,

tot mă scutea de ceva neplăcut. Poate că – din vitregia soartei – cunoştea şi el dintre toate anecdotele tocmai pe aceea pe care o auzisem cel mai des, o urâsem şi o dispreţuisem cel mai mult în toată viaţa, dar omul nu mi-o spusese niciodată până atunci. E vorba de o anecdotă pusă pe seama tuturor oamenilor de duh care au călcat vreodată pe pământul Americii, de la Columb până la Artemus Ward. E vorba de un conferenţiar umorist, care timp de un ceas a revărsat asupra unui public ignorant un potop de glume, căutând a-l face să râdă. Dar nici pomeneală de râs. Când să plece, câţiva nerozi i-au strâns conferenţiarului mâna şi, foarte recunoscători, i-au spus că au fost cele mai nostime lucruri pe care le-au auzit vreodată şi că ei „s-au ţinut din răsputeri să nu pufnească în râs, drept în timpul conferinţei”.

Anecdota asta nu merita să fi fost spusă nici măcar o singură dată. Şi totuşi eu am înghiţit-o de sute de mii, de milioane şi miliarde de ori, jăluindu-mă şi afurisind de fiecare dată. Aşa că oricine îşi poate închipui prin ce-am trecut, atunci, auzindu-l pe măgarul acela în armură cum s-apucă să mi-o toarne şi el, în ceţosul amurg al tradiţiei, înainte de a fi răsărit zorii istoriei, când chiar despre Lactanţiu abia puteai spune „răposatul Lactanţiu”; şi mai erau cinci sute de ani până la naşterea Cruciadelor!

Taman când isprăvi cu pozna asta, apăru băiatul care anunţa concurenţii, aşa că sir Dinadan îşi luă tălpăşiţa, hohotind ca un diavol, zăngănind şi zornăind ca o ladă cu fiare vechi, iar eu nu mai ştiam ce-i cu mine. Îmi trebuiră câteva minute până să-mi vin în fire, şi atunci deschisei ochii tocmai la vreme ca să-l văd pe sir Gareth trăgându-i o chelfăneală straşnică. Fără să-

mi dau seama, începui să mă rog: Doamne, sper că l-a ucis! Dar, ghinion! până să-mi sfârşesc fraza, sir Gareth se şi năpusti asupra lui sir Sagramor-cel-chinuit-de-dor şi mi ţi-l azvârli peste crupa calului, buşindu-l la pământ, iar sir Sagramor mi-a auzit ruga şi a crezut că-l priveşte pe dânsul!

Vai şi aoleu! Când îi intra vreunuia din ei ceva în cap, nu i-o mai scoteai nici cu cleştele! Pricepusem eu treaba asta, aşa că nu mi-am mai bătut gura de pomană şi nu i-am mai dat nici o explicaţie lui sir Sagramor. De îndată, însă, ce-i i-a venit piuitul, sir Sagramor m-a înştiinţat că are de aranjat o mică răfuială cu mine şi a stabilit în ce anume zi, peste vreo trei-patru ani, ne vom răfui, tot în arena unde i se adusese jignirea. I-am răspuns că voi fi la dispoziţia lui, când se va înapoia. Nu ştiu dacă sunteţi la curent, dar el trebuia să plece de îndată după sfântul potir. Toţi băieţii aveau mania să dea, din când în când, câte o raită după sfântul potir. Asta însemna o excursie de câţiva ani, şi totdeauna trecea amar de vreme până se întorceau, căci îşi vârau nasul peste tot şi cu anasâna, cu toate că habar nu aveau unde se afla sfântul potir! De altminteri, eu, unul, nici nu cred că vreunul dintre dânşii se aştepta într-adevăr să-l găsească, iar dacă ar fi dat, totuşi, peste potir, sunt sigur că n-ar fi ştiut ce să facă cu el. Ştiţi, călătoriile astea erau un fel de trecere înspre nord-vest, a epocii aceleia – cum s-ar spune – şi nimic mai mult. În fiecare an, porneau expediţii în căutarea sfântului potir, iar în anul următor plecau expediţii de salvare, pentru a-i căuta pe cei plecaţi întâi. Puteai câştiga la prestigiu cu toptanul din afacerea aia, dar nu scoteai para chioară. Închipuiţi-vă, au încercat chiar să mă bage mesa şi pe mine! Ce să

vă spun, îmi vine să zâmbesc, nu alta!

CAPITOLUL X
Începuturile civilizaţiei

Cavalerii Mesei Rotunde au aflat curând de provocare şi desigur că ea a stârnit destule comentarii, căci lucruri dintr-astea îi interesau pe băieţi. Regele socotea că şi pentru mine a sosit momentul să pornesc în căutare de aventuri, spre a dobândi faimă şi a fi şi mai demn de a mă înfrunta cu sir Sagramor, când se vor fi scurs cei câţiva ani. Eu mă scuzai însă, spunând că deocamdată îmi mai trebuie vreo trei-patru ani ca să orânduiesc bine treburile ţării, aşa ca să meargă ca pe roate. Pe urmă, voi fi gata, iar cum, după toate probabilităţile, la vremea aceea sir Sagramor va fi încă în căutarea potirului, prin amânarea mea nu se pierdea nimic din timpul cel preţios. Până atunci aveam să capăt o vechime de şase-şapte ani în slujbă şi socoteam că organizaţia şi maşinăria mea vor fi atât de bine dezvoltate, încât voi putea să-mi iau un concediu fără ca sistemul să sufere.

Eram destul de mulţumit de ceea ce înfăptuisem până atunci. În diferite cotloane şi unghere liniştite, iniţiasem tot felul de industrii – nucleele vastelor uzine viitoare, misionarii de fier şi oţel ai viitoarei mele civilizaţii. În aceste nuclee, adunasem laolaltă cele mai agere minţi tinere pe care le putusem găsi, iar agenţii mei cutreierau necontenit ţara, scotocind peste tot după noi talente. Luasem o puzderie de fiinţe ignorante şi le pregăteam ca să devină experţi – experţi în tot felul de meserii şi ramuri ale ştiinţei.

Grădiniţele astea ale mele îşi duceau, nestânjenite, o viaţă liniştită şi tainică, prin colţuri de ţară neştiute, căci nimeni n-avea voie să pătrundă înlăuntrul lor fără un permis special – deoarece mi-era teamă de biserică.

În primul rând, am deschis o fabrică de profesori şi o grămadă de şcoli de duminică. Rezultatul era că acum aveam în locurile acelea o reţea admirabilă de şcoli de diferite grade, în plină înflorire, şi o întreagă colecţie de congregaţii protestante, toate prospere şi în necontenită dezvoltare. Oricine putea fi orice fel de creştin poftea, căci în privinţa asta exista o libertate desăvârşită. Dar am restrâns învăţământul religios public la biserici şi la şcolile de duminică, neîngăduindu-l în celelalte instituţii de învăţământ ale mele. Aş fi putut să dau preferinţă sectei mele şi să-i fac pe toţi presbiterieni – şi asta fără nici o bătaie de cap – dar ar fi însemnat să încalc o lege a firii umane, căci necesităţile şi instinctele spirituale sunt tot atât de variate în familia umană cât şi poftele, înfăţişarea şi trăsăturile fizice, şi un om nu se simte într-adevăr bine – din punct de vedere moral – decât când poartă veşmântul religios care convine, ca model, culoare şi dimensiuni, înclinaţiilor sale spirituale, făpturii şi staturii sale. Pe deasupra, mă temeam de o biserică unită, care ar fi însemnat o putere înfricoşătoare, cea mai înfricoşătoare putere ce se poate închipui, căzând în scurtă vreme pe mâinile egoiştilor – cum e sortit să se întâmple totdeauna – şi aducând astfel moartea libertăţii şi paralizarea gândirii omeneşti.

Toate minele erau proprietatea regelui şi – slavă domnului! – se găseau cu ghiotura. Până atunci, minele fuseseră exploatate aşa cum exploatează întotdeauna sălbaticii minele – adică scobind nişte gropi în pământ

şi scoţând minereul cu mâna în nişte saci de piele, cu randament de o tonă pe zi; dar eu, de îndată ce-am putut, am început să pun mineritul pe baze ştiinţifice.

Da! Făcusem progrese frumoase, când m-a picnit provocarea lui Sagramor.

Se scurseseră patru ani – şi mai erau atâtea de făcut! Nu v-aţi fi închipuit niciodată că aşa ceva este cu putinţă pe lume! Puterea absolută e într-adevăr un lucru ideal, când se află în mâini sigure. Despotismul cerului e singura guvernare desăvârşită. Un despotism pământean ar fi cea mai desăvârşită guvernare pământească, dacă ar exista aceleaşi condiţii – adică dacă despotul ar fi cel mai desăvârşit exemplar al speţei umane şi dacă viaţa sa ar fi veşnică. Dar, întrucât un om perfect este pieritor şi orice-ar face tot trebuie să moară, lăsându-şi stăpânirea în mâinile unui moştenitor imperfect – un despotism pământean nu numai că e o formă rea de guvernare, ci e chiar cea mai rea formă posibilă.

Opera mea arăta ce-ar putea face un despot, având la dispoziţie resursele unui regat întreg. Fără ca ţara aceea întunecată s-aibă habar, eu făcusem să se dezvolte într-însa, şi chiar sub nasul ei, civilizaţia veacului al XIX-lea. Opera mea era ferită de privirea publicului, dar exista acolo ca o realitate gigantică şi de netăgăduit şi de care lumea avea să mai audă, dacă trăiam şi aveam noroc. Era o realitate tot atât de sigură şi de concretă ca şi un vulcan tihnit, ce-şi înalţă nevinovat piscul fără fum către cerul albastru, fără să dea semn că în măruntaiele sale clocoteşte un iad. Şcolile şi bisericile mele fuseseră prunci firavi, cu patru ani în urmă; acum erau oameni în toată puterea; atelierele de mai înainte deveniseră acum vaste uzine;

unde avusesem o duzină de oameni calificaţi, aveam acum o mie; unde avusesem un expert de mâna întâi, aveam acum cincizeci. Stăteam cu mâna pe mâner, ca să zic aşa, gata oricând să-l trag şi să revărs lumina asupra lumii aceleia, cufundată în miez de noapte. Dar n-aveam de gând s-o fac pe neaşteptate. Politica mea era alta, căci poporul n-ar fi rezistat la aşa ceva, şi, pe deasupra, mi-ar fi sărit într-o clipită în spinare biserica romano-catolică.

Nu! Eu înaintasem cu băgare de seamă tot timpul. Câtăva vreme am avut agenţi secreţi, pe care i-am răspândit prin ţară, cu misiunea de-a submina pe nesimţite cavalerismul şi de-a măcina când o superstiţie, când alta – aşa, câte puţin – pregătind treptat terenul pentru o stare de lucruri mai bună. Făceam lumină cu încetişorul, aprinzând lumânare cu lumânare, şi aveam de gând să merg mai departe tot aşa.

Răspândisem, prin regat – şi tot în taină – câteva sucursale de şcoli care mergeau foarte bine. Aveam planul de a dezvolta tot mai mult ramura asta, pe măsură ce treceau anii; fireşte, dacă nu se întâmpla ceva care să mă intimideze. Una din tainele cele mai cu cântec era West Pointul meu – academia mea militară. O feream de indiscreţiile celorlalţi cu cea mai mare stricteţe şi acelaşi lucru îl făceam şi cu academia mea navală, pe care o înfiinţasem într-un port îndepărtat. Amândouă erau în plină înflorire, spre deplina-mi mulţumire.

Clarence avea acum douăzeci şi doi de ani şi era adjunctul meu, mâna mea dreaptă. Era o comoară! Într-adevăr, n-avea pereche şi se pricepea la orice. În ultimul timp îl pregătisem pentru ziaristică, zicându-mi

că bătuse ceasul ca să pornim şi un ziar. Nu ceva în stil mare, ci doar un mic săptămânal pentru difuzarea de probă a ideilor mele, în cadrul grădiniţelor de civilizaţie, pe care le înfiinţasem. Se simţea în meseria asta ca peştele în apă; cu siguranţă că zăcea într-însul o vocaţie de ziarist înnăscut. Într-un fel, junele se şi dedublase: vorbea ca în secolul al VI-lea şi scria ca într-al XIX-lea. Stilu-i de gazetar progresa necontenit; ajunsese deja la nivelul unui ziar din fundul Alabamei şi nu-l puteai deosebi de stilul articolelor de fond din această regiune nici prin cuprins, nici prin ton.

Mai aveam de lansat şi o altă mare invenţie. E vorba de telegraf şi telefon; pentru prima dată ne aventuram în această direcţie. Deocamdată, liniile de comunicaţie erau păstrate numai pentru uzul nostru particular, şi aşa urmau să rămână până în ziua când vor da în pârg. Aveam o echipă de oameni pe drumuri, care lucra mai ales noaptea. Întindeau firele pe pământ, temându-ne să punem stâlpi ca să nu trezim prea multă curiozitate. Firele de pe pământ erau destul de bune, pentru ambele întrebuinţări, fiindcă erau apărate printr-un izolator inventat de mine şi care dădea rezultate perfecte. Oamenii mei aveau ordinul să cutreiere ţara, ferindu-se însă de drumurile bătute, spre a stabili legături cu toate oraşele mai însemnate, a căror prezenţă era trădată de lumini, şi lăsând câte un expert la fiecare post nou. Într-adevăr, nimeni nu era în stare să-ţi spună cum poţi găsi o anumită localitate, fiindcă nimeni nu se ducea înadins în vreun loc, ci dădea doar din întâmplare peste el, hoinărind, şi de obicei pleca de acolo fără să-i treacă prin gând a întreba cum se numea localitatea respectivă. Din când în când, trimisesem expediţii topografice ca să facă

măsurători şi să alcătuiască harta regatului, dar totdeauna se amestecaseră preoţii, făcând şicane. Aşa că, până una-alta, renunţasem la proiectul acela; n-ar fi fost deloc diplomatic să ne punem rău cu biserica.

Cât despre starea generală a ţării, ea era întocmai cum fusese şi la sosirea mea, şi asta din toate punctele de vedere. Făcusem eu ceva schimbări, dar în mod inevitabil erau mărunte şi nu se puteau observa.

Astfel, încă nu mă amestecasem nici în chestia impozitelor – în afară de acelea care aduceau venituri regelui. Pe astea le sistematizasem, punând serviciul pe o bază solidă şi justă. Rezultatul era că veniturile se şi împătriseră şi, totuşi, sarcinile erau atât de echitabil împărţite faţă de trecut, încât poporul se simţea uşurat şi de pretutindeni se aduceau laude pentru administraţia mea.

Eu, personal, am fost nevoit să fac o pauză în activitatea aceasta, dar faptul nu m-a încurcat deloc, ba chiar mi-a priit. Mai înainte – da! – m-ar fi stingherit, însă acum totul era în mâini bune şi lucrurile mergeau ca la carte.

Într-adevăr, în ultima vreme regele îmi amintise de câteva ori că amânarea pe care o cerusem, cu patru ani în urmă, se apropia de soroc. Era o aluzie că e timpul *ca* s-o pornesc în căutare de aventuri şi să-mi câştig o reputaţie care să mă facă demn de onoarea de a frânge şi eu suliţi cu sir Sagramor. El tot se mai învârtea prin ţară după potir, dar era căutat de mai multe expediţii de salvare şi putea fi găsit de la un an la altul. Aşadar, vedeţi că mă aşteptam la această pauză în activitatea mea şi n-am fost luat prin surprindere.

CAPITOLUL XI
Yankeul în căutare de aventuri

Niciodată nu a existat pe lume o ţară mai ideală pentru mincinoşii care rătăceau din loc în loc – de aceea, se şi găseau într-însa mii de mincinoşi rătăcitori, de amândouă sexele. Nu trecea lună, fără să ai a face cu vreun vagabond din ăştia. Mai toţi veneau încărcaţi cu o poveste despre cutare sau cutare prinţesă care cerea ajutor ca să scape din vreun castel îndepărtat, unde era ţinută prizonieră de o puşlama nelegiuită – de obicei, un uriaş. Poate o să credeţi că, după ce asculta o astfel de nuvelă din gura unei persoane cu totul necunoscută, regele cerea în primul rând dovezi – ba şi câteva indicaţii cu privire la poziţia castelului, la cea mai bună rută până la el, şi-aşa mai departe. Ei bine, aflaţi că nimeni nu se gândea la un lucru atât de simplu şi de bun simţ. Nici pomeneală de aşa ceva! Toţi înghiţeau pe nemestecate minciunile acestor oameni şi nu puneau nici un fel de întrebare. Cum-necum – într-o zi, când mă aflam pe la curte – unul din indivizii ăştia, de data asta era una, veni şi îndrugă o poveste după acelaşi tipic. Cică stăpâna ei căzuse prizonieră într-un cogeamite castel mohorât, laolaltă cu alte patruzeci şi patru de fete tinere şi frumoase, mai toate prinţese; se ofileau cu toatele în captivitatea aceea crudă, care ţinea de douăzeci şi şase de ani; stăpânii castelului erau trei fraţi năzdrăvani, fiecare cu câte patru braţe şi-un singur ochi – ochiul în mijlocul frunţii şi mare cât un fruct.

Speţa fructului nu era menţionată; obişnuita lor neglijenţă în materie de date ştiinţifice!

Poate n-o să credeţi, dar regele şi întreaga Masă Rotundă îşi arătară numaidecât interesul pentru această năstruşnică ocazie de aventuri. Fiecare cavaler al Mesei Rotunde s-a bătut pentru această şansă de a-şi dovedi vitejia şi s-a rugat să i se acorde lui cinstea de a le salva pe nenorocitele acelea; totuşi, spre necazul şi jignirea lor, regele mi-a acordat mie această cinste, pe care nici n-o cerusem.

Am reuşit printr-un efort să-mi stăpânesc bucuria, când Clarence mi-a adus vestea aceasta. În schimb, el nu şi-a putut-o stăpâni. I se revărsa din gură un val neîntrerupt de încântare şi recunoştinţă: era încântat de norocul meu şi recunoscător regelui pentru mărinimoasa favoare ce-mi acordase. Nu-şi putea ţine locului nici picioarele, nici trupul, ci ţopăia prin odaie, într-un graţios extaz de fericire.

Despre mine, aş fi blestemat din adâncul inimii bunătatea celui care-mi acordase o asemenea favoare, dar mi-am ascuns furia din motive politice şi-am făcut tot ce-am putut ca să par şi eu bucuros. Chiar aşa! Am şi declarat că mă bucur. Şi, într-o măsură era adevărat, căci mă simţeam la fel de bucuros ca şi cineva care ar fi scalpat.

Ce să-i faci? Trebuie să iei lucrurile aşa cum sunt şi să nu-ţi pierzi vremea cu văicăreli zadarnice. Mai bine te-apuci de treabă şi vezi ce se poate face. Cum în toate minciunile există un sâmbure de adevăr, trebuia să găsesc numaidecât sâmburele acesta, în cazul ce-mi picase. De aceea am trimis după fată şi ea a venit. Era o fiinţă destul de atrăgătoare, blândă şi modestă, dar – dacă e să te iei după aparenţe – nu ştia mai mult

decât o cizmă.

I-am spus:

— Draga mea, ţi s-au cerut amănuntele necesare?

Mi-a spus că nu i se ceruseră.

— Fireşte, nici nu mă aşteptam să ţi se ceară, dar eu unul trebuie să te întreb, ca să fiu sigur despre ce e vorba. Ce să-i faci? Aşa am fost eu învăţat. Acum, să nu mi-o iei în nume de rău, dacă-ţi amintesc că trebuie s-o luăm ceva mai încet, fiindcă noi nu te cunoaştem. Poate că eşti de bună-credinţă – şi sperăm că eşti – dar nu-i nici o afacere când cumperi mâţa în sac. Pricepi şi dumneata situaţia. Sunt silit să-ţi pun câteva întrebări; răspunde-mi cinstit şi pe faţă şi nu-ţi fie nici o teamă. Unde locuieşti, când eşti acasă?

— În ţara Moder, luminate cavaler.

— Ţara Moder? Nu-mi aduc aminte să mai fi auzit de ţara asta. Părinţii îţi trăiesc?

— Dacă viiază au nu, de ştire nu am, că ani mulţi am stat ferecată în castelul acela!

— Cum te cheamă, te rog?

— Numele îmi iaste demoiselle Alisande la Carteloise – de-ţi este pre voie şi pre pofta inimii!

— Cunoşti pe cineva care te poate identifica?

— Ian socotiţi dumneavoastră, luminate cavaler, cine mă cunoaşte aici, dacă sunt den alte părţi şi întâia dată venit-am la craiul cel mare.

— Ai adus ceva scrisori, acte, dovezi că eşti demnă de încredere şi spui adevărul?

— La ce nevoi-m-aş, dacă am grai şi ştiu a le spune singură?

— Dar mata ştii că unul spune una, altul spune alta şi totul depinde...

— Depinde? Ce depinde? Ciudese sunt aceste

cuvinte pentru mintea mea! Nu te înţeleg, luminate cavalere.

— Nu înţelegi? Ei, drăcia dracului! Cum nu poţi înţelege un farafastâc ca ăsta? Nu înţelegi că totul depinde de... Dar de ce naiba arăţi aşa de nevinovată şi de idioată?

— Nime nu ştie, fără numai Dumnezeu, carele aşa m-a făcut.

— Da, da, cred că asta-i cam aşa. Nu te burzului dacă par niţeluş enervat. Nici nu sunt. Dar hai să schimbăm subiectul. Să trecem la castelul ăla cu patruzeci şi cinci de prinţese şi trei căpcăuni-şefi – ia spune-mi, unde-i haremul ăla?

— Harem?

— Castelul – adică, mă înţelegi, unde vine castelul ăla?

— O, cât iaste de falnic şi neclătit şi cu podoabe podobit! Hăt departe iaste, cale de multe poşte de-aici.

— Cât de multe?

— Alelei, luminate cavalere, acmu preste fire iaste a le număra, atâtea de multe sunt şi se încalecă una preste alta, fiind într-acelaşi chip şi bătând într-aceleaşi culori, de nu desluşeşti o poştă de alta, nici cum să le socoti, fără numa a lua pe fieştecare la rând; iară aceasta numai în mâna domnului stă şi nice cum în puterea omului... de care lucru adevărat, adevărat să crezi, luminăţia ta, că nu iaste într-alt chip!...

— Ho! Opreşte-te! Las-o încolo de distanţă. Mai bine spune-mi cam pe unde se află castelul. Pe ce drum apuci? Încotro?

— Nu-ţi fie cu bănat, luminăţie, drum apuci, dară drum dirept nu iaste, că încotro apuci, nu mergi întins, ci tot coteşti şi te învârtejeşti, când supt o zare, când

supt alta, încât de-i chibzui că-i spre răsărit şi într-acolo degrab' ai purcede, vedea-vei cum calea iarăşi se învârtejeşte cu o jumătate de roată; şi-aceste ciudese iară şi iară se petrec la fel, mâhniciune mare pogorându-ţi în suflet şi spăimându-te au nu cumva călcat-ai voia domnului, carele nu hărăzeşte vericărui castel drum dirept şi scos la vedeală, fără numai dacă îi iaste pe plac, iară de nu-i iaste mai curând nimici-va toate castelele şi toate drumurile de pre lume, lăsând pustii şi jalnice locurile pre unde sălăşluit-au făpturile sale, carele să ia aminte că unde-i vrerea domnului totul se plineşte, iară unde nu, nu...

— Ajunge, ajunge! Cruţă-ne şi pe noi oleacă! Lasă-l încolo de drum, lasă naibii direcţia. Iartă-mă, te rog să mă ierţi, dar nu mă simt bine azi, aşa că nu lua în seamă când mă vezi vorbind singur. E un obicei vechi, unul vechi şi prost, de care cu greu te dezbari, mai ales când ţi-e îngreuiată digestia. Şi cum să nu fie, când mănânci lucruri care s-au copt cu mult înaintea naşterii tale? Trăsnită ţară! Cum să-ţi păstrezi sănătatea, dacă mănânci pui de primăvară care au o vechime de o mie trei sute de ani! Dar, hai, să nu ne mai oprim la mofturi. Hai să... Aoleu, n-ai cumva vreo hartă a regiunii unde trebuie să mergem? Dar, ştii, o hartă serioasă...

— Au, nu iaste cumva făcătura aceea, carea de curândă vreme au meşteşugit-o păgânii de preste mări şi ţări, şi pre carea dacă o fierbi cu ulei, cu sare şi ceapă, adăugându-i...

— Ce, o hartă? Ce tot îndrugi acolo? Nu ştii ce-i aia hartă? Bine, bine, nu-i nimic! Nu te scuza! Urăsc scuzele, căci încurcă aşa de mult lucrurile, de nu mai ştii ce-i cu ele. Şterge-o, scumpo! Bună ziua! Condu-o,

Clarence!

Ei bine, acum mi-era cât se poate de limpede pentru ce catârii ăia nu-i cercetau pe mincinoşi în privinţa amănuntelor. Se prea poate că fata aceea să fi ascuns un anumit fapt prin vreun ungher al minţii, dar nu cred că i-l scoteai nici cu pompa hidraulică şi nici cu primele tipuri de explozive, deşi fata constituia un caz care cerea într-adevăr dinamită. Ce mai! Era o vacă încălţată, o vacă sadea, şi totuşi regele şi cavalerii o ascultaseră smirnă ca un pasaj din scriptură. Asta te cam lămureşte asupra întregii societăţi de-atunci. Şi gândiţi-vă ce protocol simplu era la curtea aceea! Haimanaua asta de fetişcană n-avusese mai multă bătaie de cap ca s-ajungă până la rege, chiar în palatul său, decât ar fi avut ca s-ajungă la un azil de noapte, în vremea şi în ţara mea. Ba încă regele s-a bucurat văzând-o, s-a grăbit să-i audă povestea! Cu aventura pe care o aducea plocon pe tavă, era tot atât de binevenită, ca şi un cadavru pentru un agent de pompe funebre.

Clarence se întoarse tocmai când sfârşeam aceste reflecţii, îi povestii cât m-am căznit cu fata aceea, fără a obţine măcar o singură informaţie care să mă ajute a găsi castelul. Junele păru cam mirat, ori încurcat, ori aşa ceva, şi insinua că nu se dumirea ce urmărisem eu, punând fetei toate întrebările acelea.

— Ei, drăcie! am exclamat. Trebuie să găsesc castelul, nu? Altminteri, cum o să pornesc în căutarea lui?

— Oho, potoleşte-ţi mânia, stăpâne! O, cât este de lesne, răspunsul! Nu v-a spus că veţi călători împreună? Aşa se face totdeauna. Veţi merge împreună.

— Fata să meargă cu mine? Prostii!

— Adevărat este! Veţi merge împreună. Vedea-vei că aşa-i.

— Ce? Să pască dealurile şi să bată pădurile cu mine? Numai noi doi – singuri? Când eu sunt ca şi logodit? Bine, dar e scandalos. Gândeşte-te ce-o să zică lumea!

Doamne! Deodată s-a ivit dinainte chipul ei drag! Junele era dornic să afle tainele acestei chestiuni delicate. L-am pus să jure că va păstra secretul şi apoi i-am şoptit numele iubitei: Puss Flanagan. Păru dezamăgit şi îmi spuse că nu-şi aminteşte să fi auzit vreodată de numele contesei mele. Conferea titluri nobiliare, micul meu curtean!

E din East Har... mi-era pe limbă să-i spun, dar mă oprii, cam încurcat, apoi îi zisei:

— Las-acum! O să-ţi spun altă dată.

El insistă, întrebându-mă dacă s-ar putea s-o vadă? O să-l las s-o vadă, într-o bună zi?

Nu era mare lucru să-i făgăduiesc! Doar un fleac de vreo mie trei sute de ani la mijloc! Dar el era atât de nerăbdător încât îi spusei: „Da”. Cu toate astea, nu mi-am putut stăpâni un suspin. Şi, totuşi, suspinul nu avea nici un rost, căci ea încă nici nu se născuse. Dar aşa suntem făcuţi noi oamenii: nu mai judecăm, când avem sentimente; doar simţim şi-atâta tot!

În ziua şi în noaptea aceea nu s-a discutat decât despre expediţia mea. Băieţii au fost foarte drăguţi cu mine şi s-au arătat grozav de atenţi, părând a fi uitat că-i jignisem şi dezamăgisem. Ba, chiar, păreau tare nerăbdători de felul cum voi scoate din bârlog pe căpcăunii ăia şi voi da drumul fecioarelor acelea coapte şi răscoapte, ca şi cum ar fi încheiat chiar ei

contractul. Ei, ce să-i faci? Erau copii buni – dar numai copii şi-atâta tot! Mi-au dat nenumărate sfaturi, cum să scormonesc ca să dau de uriaşi şi să pun laba pe ei; mi-au împărtăşit tot felul de descântece împotriva vrăjilor şi mi-au dat leacuri şi alte fleacuri ca să-mi pun la răni. Dar nu i-a trecut nici unuia prin cap că – dacă eram un necromant atât de minunat, cum pretindeam că sunt – n-ar fi trebuit să am nevoie de leacuri sau instrucţiuni sau de descântece împotriva vrăjilor şi, mai puţin decât orice, de arme şi armură. Şi asta în orice fel de expediţie; chiar şi împotriva balaurilor care varsă foc pe nări şi a diavolilor sosiţi gata fierbinţi din iad, ca să nu mai vorbim de nişte adversari pricăjiţi cum erau cei după care porneam, aceşti căpcăuni banali dintr-un fund de ţară.

Urma să iau prânzul mic devreme de tot şi să plec în zori, fiindcă aşa se proceda de obicei; dar am avut de furcă mult cu armura şi asta m-a cam întârziat. E greu al naibii să intri în ea şi sunt atâtea formalităţi de făcut! Mai întâi, te înfăşori într-un strat sau două de cearşafuri, ca să ai un fel de perină care să-ţi îndepărteze răceala fierului; pe urmă îţi pui mânecile şi cămaşa de zale – iar astea sunt făcute din mici ochiuri de oţel, împletite laolaltă, alcătuind o ţesătură atât de mlădioasă, încât dacă arunci cămaşa pe duşumea, se strânge boţ ca un năvod umed. E foarte grea şi aş zice cel mai incomod material din lume pentru o cămaşă de noapte – totuşi e foarte mult folosită în acest scop de către colectorii de impozite, de reformatori, de regii cu un cal putere şi cu un titlu dubios, şi de tot soiul ăsta de oameni.

Apoi îţi pui ghetele – nişte bărci cu fundul lat, acoperite cu benzi de oţel, întreţesute – şi-ţi înşurubezi

la călcâie pintenii stânjenitori. După asta, îţi prinzi jambierele pe pulpe şi apărătoarele pe coapse; pe urmă vin pieptarul platoşei şi partea dindărăt a ei, tot din fier nerăzbătut, şi începi să te simţi la strâmtoare. Pe urmă vâri sub platoşă pulpana alcătuită din fâşii largi de oţel, care îţi atârnă în faţă, fiind despicată însă la spate, ca să te poţi aşeza. Pulpana asta din fâşii nu-i cu nimic mai brează decât nişte doage. Nu-i bună la purtat, nici arătoasă la înfăţişare, nici măcar nu ajungi să-ţi ştergi mâinile de ea. Apoi îţi încingi spada; pe urmă îţi tragi burlanele pe braţe şi mănuşile de fier pe mâini, îţi pui capcana de şoareci – toată din fier – pe cap, cu o zdreanţă împletită din oţel, agăţată ca să-ţi atârne peste ceafă – şi eşti gata, comod ca o lumânare înfiptă în sfeşnic. Când ajungi în asemenea hal, nu-ţi mai arde de dans. Pot spune că un om împachetat în felul ăsta e ca o nucă pe care nu merită s-o mai spargi – aşa de puţin miez găseşti, când ajungi la el, în comparaţie cu coaja.

Noroc că m-au ajutat băieţii, altfel n-aş mai fi isprăvit niciodată. Tocmai când am sfârşit noi treaba, a dat pe-acolo sir Bedivere, cu care ocazie am constatat că nu alesesem cel mai potrivit echipament pentru o călătorie aşa de lungă. Ce falnic arăta el, înalt, spătos şi vânjos, cum era! Purta pe cap un coif conic de oţel, care-i venea doar până la urechi şi drept vizieră avea numai o fâşie îngustă de oţel care se întindea până la buza de sus şi-i apăra nasul; iar tot restul îmbrăcămintei, de la gât până la călcâie, era alcătuit din inele de fier flexibile. Aproape tot trupul îi era ascuns sub acest veşmânt, care era alcătuit din inele de zale – precum am spus – atârnându-i de pe umeri până la glezne, dar de la mijloc până la capăt, atât în faţă cât

şi în spate veşmântul era despicat, aşa că putea călări mai în voie, dându-şi poalele la o parte. Pleca în căutarea potirului şi ăsta era cel mai potrivit echipament pentru expediţie. Aş fi dat mult să am pardesiul ăla, dar era prea târziu ca să-mi mai pierd vremea cu ultimele născociri ale modei. Soarele tocmai se înălţase, regele şi curtenii ieşiseră în păr ca să mă vadă plecând şi să-mi ureze noroc, aşa că nu puteam călca eticheta zăbovind. Nici pomeneală să te urci singur pe cal! Orice încercare ar fi zadarnică. Au grijă ei să te ducă în braţe, întocmai cum e dus la farmacie un om care a căpătat insolaţie. Tot ei te ajută să stai drept şi îţi bagă picioarele în scări. Iar tu, bietul de tine, te simţi aşa de aiurea şi de ţeapăn, de parcă nici n-ai fi în pielea ta. Te simţi ca şi cum te-ai fi căsătorit subit, sau ai fi fost lovit de trăsnet sau aşa ceva, şi încă nu ştii bine pe ce lume te afli şi eşti cam amorţit, neputându-ţi veni în simţire. Apoi au înălţat catargul acela căruia ei îi spun suliţă, prinzând-o lângă piciorul meu stâng, iar eu am apucat-o în mână, strângând-o tare. În cele din urmă, mi-au prins pavăza în jurul gâtului – şi am fost complet încărcat, gata să ridic ancora şi să pornesc în largul mării. Toată lumea a fost cât se poate de gentilă cu mine, ba o demoazelă de onoare mi-a întins chiar ea la botul calului cupa de rămas bun. Acum nu mai rămânea altceva decât ca demoazela cealaltă să se urce pe cal, chiar pe perna din spatele meu, ceea ce a şi făcut, şi să-şi treacă braţul, sau aşa ceva, după mijlocul meu, ca să se ţină bine.

Şi astfel am pornit după ce toţi şi-au luat rămas bun, fluturându-ne batistele ori chivărele. Şi toată lumea pe care o întâlneam coborând colina şi trecând prin orăşel

ne arăta respectul cuvenit – afară de câţiva băieţaşi zdrenţăroşi din mahalale care strigau:

— Hă-hă! Ia-n uitaţi-vă la fârţângăul ăsta! şi aruncară cu bulgări de pământ după noi.

După câte am observat, băieţii sunt la fel în toate epocile. Nu au nimic sfânt, nu le pasă de nimic şi de nimeni. Cu aceeaşi uşurinţă, au spus: „Ia cară-te de aici, chelbosule!” profetului care-şi vedea liniştit de drum, în pulberea cenuşie a antichităţii, au dat cu bulgări şi pietre după mine în mohoreala sfântă a evului mediu şi i-am văzut purtându-se la fel sub guvernarea lui Buchanan – îmi amintesc de asta fiindcă mă aflam şi eu pe acolo şi am dat o mână de ajutor. Profetul îşi avea urşii săi şi s-a putut descotorosi de băieţii de pe vremea sa. Cât despre mine, aş fi vrut să descalec şi să-i învăţ minte, dar nu-mi convenea fiindcă nu m-aş mai fi putut sui iar pe cal. Mi-e silă de ţara în care nu găseşti nici o macara!

CAPITOLUL XII
Chinuri lente

Luând-o drept înainte, ne-am pomenit în sânul naturii. Era nespus de îmbietor şi de plăcut să străbaţi singurătatea aceea silvestră, dis-de-dimineaţă, pe răcoare, mângâiat de primele adieri înviorătoare ale toamnei. De pe crestele dealurilor, zăream întinzându-se la picioarele noastre încântătoare văi verzi prin care şerpuiau pârâiaşe, şi ici-colo se înălţau ostroave de copaci şi falnici stejari răsfiraţi, aruncând stinghere pete negre de umbră. Dincolo de văi, zăream alte şiruri de coline, albăstrite de pâcla zorilor, unduind în talazuri până la capătul zării, cu câte-o pată albicioasă sau cenuşie în creştet, ştiind că acolo este un castel. Am străbătut întinse pajişti ce scânteiau de rouă, înaintând chiar ca stafiile, căci iarba deasă vătuia paşii calului. Visam mai departe, trecând agale prin dumbrăvi, învăluiţi într-o lumină verzuie, ce se cernea prin bolta de frunze scăldată de soare, pe când la picioarele noastre un pârâiaş, nespus de limpede şi răcoros, zburda şi susura în albia lui, prefirând o muzică dezmierdătoare. Uneori, lăsam în urmă lumea şi ne afundam în măreţele şi falnicele adâncuri ale codrului, în îmbelşugatele-i neguri, pe unde mişunau şi se furişau tainice dihănii, pierind înainte de a apuca să îţi arunci ochii spre locul de unde venise foşnetul. Se iveau, în schimb, păsărelele cele vrednice şi porneau la treabă, ici cu un cântec, colo cu vreo sfadă sau cu

vreun tainic şi îndepărtat ciocănit, umblând după viermii ascunşi prin scorburi, în nepătrunsele cotloane ale pădurilor. Apoi, încet-încet, ieşeam iarăşi la lumina cea tare a soarelui.

Cam la a treia sau la a patra-a cincea oară, când am ieşit la lumină, deci cam la vreo două-trei ceasuri după ce se ridicase bine soarele pe cer, nu mai era aşa de îmbietor ca înainte. Începea să fie prea cald, ceea ce nu era greu de observat. Apoi, am avut de înghiţit o bucată serioasă de drum, fără nici un pic de umbră. E curios ce repede se înmulţesc micile sâcâieli, odată ce s-au pornit. Lucruri de care nici nu-mi pasase la început, acum începeau să mă zgândăre – şi din ce în ce mai mult. În primele zece-cincisprezece ori, când m-am căznit să-mi scot batista, parcă nici nu le luasem în seamă. M-am lipsit de batistă şi mi-am zis că nu face nimic! Dar acum lucrurile se schimbaseră. Simţeam din ce în ce mai mult nevoia batistei şi gândul ei mă rodea, făcându-mi: ronţ, ronţ, ronţ! prin creier. Nu mai aveam timp. Pas să-mi iasă gândul din minte! În cele din urmă m-am apucat să drăcuiesc, trimiţând naibii pe acela care a confecţionat haine de fier fără buzunare. Ştiţi, eu îmi ţineam batista în coif, împreună cu alte lucruşoare – dar era un afurisit de coif pe care nu ţi-l puteai scoate singur. Nu mă gândisem la asta, când am pus batista într-însul şi, de altfel, de unde să fi ştiut? Îmi închipuisem că va fi foarte comod s-o ţin acolo. Dar acum gândul că batista se afla atât de aproape şi „la îndemână”, şi totuşi n-o puteam scoate, mă întărâta şi mai rău, nemaiputând îndura: De, ştim cu toţii, omul doreşte totdeauna tocmai ce nu poate avea! Cum-necum, gândul la batistă se ţinea scai de mine, abătându-mă de la orice altă treabă. Şi aşa, milă

după milă, gândurile mi se aţinteau în coif. Îmi închipuiam cum arăta batista, mi-o zugrăveam în fel şi chip şi zău că era tare jalnic să simţi cum sudoarea sărată îţi picură mereu în ochi şi să nu poţi scoate batista! Scris aşa, pe hârtie, faptul pare o nimica toată, dar nu era aşa, ci o adevărată pacoste. N-aş spune-o, dacă n-ar fi aşa. M-am jurat că data viitoare îmi voi lua cu mine o coşniţă – arate coşniţa cum o arăta şi zică lumea ce-o pofti! Bineânţeles că fanţii ăia de fier de la Masa Rotundă o vor socoti ceva scandalos şi vor stârni iadul împotriva mea, dar eu una ştiu: întâi utilul şi după aceea stilul! Şi aşa, cu chiu, cu vai, am mers noi mai departe, dând din când în când peste o întindere plină de praf, care se ridica în nouri deşi şi îmi intra în nas, făcându-mă să strănut şi să strig. Bineânţeles că mi-au scăpat cuvinte pe care nu s-ar fi cuvenit să le spun. Vedeţi, eu nu tăgăduiesc şi nici nu pretind că-s mai bun decât alţii.

Mi se părea că n-o să întâlnim nici ţipenie de om în Britania aceea pustie, nici măcar un căpcăun. În toanele pe care le aveam, doream cu dinadinsul să întâlnesc un căpcăun dar, fireşte, un căpcăun cu o batistă la viaţa lui. Cei mai mulţi cavaleri nu s-ar fi gândit decât să-i ia armura, pe când eu, dacă i-aş fi luat basmaua, i-aş fi lăsat bucuros restul mărfii.

Între timp, se făcea tot mai cald pe coclaurii aceia. Ştiţi, soarele bătea tare şi îmi încingea tot mai mult fierăria. Ei, şi când eşti atât de înfierbântat, cel mai mic fleac te irită. Când o luam la trap, zăngăneam ca un coş cu vase, şi asta mă necăjea. Pe deasupra, nu puteam suferi pavăza aia care – hurduz-burduz – se tot lovea şi se bălăbănea când la piept, când la spate, iar dacă o luam la plimbare la pas, îmi trosneau şi îmi

scârţâiau încheieturile la fel de sâcâitor ca roata unei roabe. Dacă nu-mi făceam puţin vânt călărind, puteam să mă prăjesc în soba aia! Pe de altă parte, cu cât mergeam mai liniştit, cu-atât mai rău mă apăsa fierul şi, în fiecare minut, mi se părea că trag şi mai multe tone. Şi trebuia să schimb mereu mâna şi să-mi trec suliţa lângă celălalt picior. Altfel mi-ar fi înţepenit mâna, săraca de ea!

Vă daţi seama că dacă transpiri în felul ăsta – lac de sudoare, nu alta! – vine un moment, când – ce mai încoace-încolo – începe să te mănânce. Dar tu eşti înăuntru şi mâinile-s afară şi la mijloc numai fiare. Asta e! Şi zău, nu ţi-i îndemână, oricum ai suci-o şi ai învârti-o! Mai întâi te mănâncă într-un loc, pe urmă într-altul, pe urmă încă într-altul şi mâncărimea se întinde, şi se întinde până ce tot teritoriul ţi-e ocupat. E greu să vă închipuiţi ce-am pătimit eu şi cât de neplăcut mi-era.

Ba, când credeam că mai rău decât atâta nu se poate şi mi se părea că n-o să mai rabd – hop! – printre zăbrelele coifului se strecură o afurisită de muscă, aşezându-mi-se pe nas. Zăbrelele coifului se înţepeniseră şi nu mai alunecau, aşa că nu putui ridica viziera, ci doar îmi clătinam capul, care ajunsese să se coacă de-a binelea, iar musca, ce mai, ştiţi cum se poartă o muscă atunci când merge la sigur? Se sinchisea de scuturături numai ca să-şi schimbe locul de pe nas pe buze, de-acolo în urechi şi bâz, bâz! şi zbârn! zbârn! mereu pe obrazul meu, lăfăindu-se în voie şi pişcându-mă aşa de rău, încât bietul de mine – amărât de mai înainte – n-am mai putut îndura. M-am dat bătut, rugând-o pe Alisanda să-mi descarce pacostea de coif şi să mă scape. Pe urmă, ea îl goli de

toate cele şi mi-l aduse plin cu apă. Am băut niţică apă şi apoi, ţinându-mă cât mai drept, am rugat-o să-mi toarne restul apei înăuntrul armurii. Nici nu vă închipuiţi ce desfătare! Ea a mai cărat apă şi mi-a turnat-o până ce m-a făcut ciuciulete şi aşa am început să respir mai în voie.

Ce bine-i să ai parte de niţică linişte şi pace! Dar – vai! – aici, pe pământ, totu-i vremelnic. Îmi făcusem mai de mult o pipă şi aveam şi puţintel tutun, destul de bun; nu chiar prima-lux, ci mai curând dintr-acela pe care îl fumau pieile-roşii, făcut din coajă de salcie uscată. Toate comorile astea le avusesem în coif şi acum mi-erau iarăşi la îndemână, dar chibrituri, ioc!

Cu cât trecea timpul, cu atât îmi dădeam mai bine seama de sâcâitorul adevăr că eram la cheremul vremurilor. Un novice cu atâtea fiare pe el nu putea încăleca pe cal fără de ajutoare – ba încă îi trebuiau multe ajutoare. Sandy nu era de ajuns. În orice caz, nu pentru mine. Eram aşadar nevoiţi să aşteptăm până o trece cineva. O aşteptare în tihnă nu ar fi fost nici o nenorocire, căci aveam berechet la ce să mă gândesc, ba chiar doream să-mi mai pun niţeluş mintea la contribuţie. Căutam să mă dumiresc cum s-a ajuns ca nişte fiinţe raţionale – sau chiar numai semiraţionale – să poarte armură, ţinând seama de neajunsurile ei. Şi cum au izbutit să păstreze o asemenea modă timp de generaţii, când era limpede că ceea ce sufeream eu atunci, ele pătimiseră toată viaţa. Voiam să desluşesc bine chestiunea asta şi mai ales căutam să găsesc o cale de a îndrepta răul, convingând lumea să lase pustiei moda asta prostească. Dar în împrejurările acelea nu te puteai gândi de fel. Pofteşte şi gândeşte, când ai a face cu o fiinţă ca Sandy.

În fond, era o fată ascultătoare şi inimoasă, dar trăncănea ca o moară hodorogită şi îţi făcea capul tobă, ca harabalele şi căruţele de pe stradă. Dacă i-ai fi putut pune un căluş, fata ar fi fost o comoară. Dar pas de-astupă gura unei teleleici, că-ţi moare pe loc! Huruia şi duduia, toată ziulica, şi te înşelai dacă credeai că o să i se strice maşinăria. Ţi-ai găsit! Nu se strica niciodată, ba nici măcar nu-şi încetinea trăncănitul spre a căuta cuvintele. Moara asta hodorogită mergea înainte, pisând, măcinând şi cernând cu săptămânile, fără să se oprească măcar o dată ca să-şi ungă maşinăriile – sau să explodeze. Şi, totuşi, nu era decât un fluieră-vânt, căci nu avea nici o idee – aşa cum nici ceaţa n-are idei. Era o adevărată teleleică, toată ziua caţa-caţa; vorbea, şi vorbea; şi trăncănea, şi trăncănea, iar la altceva nu se pricepea. În dimineaţa aceea nu-mi pasase de guriţa ei, căci dădusem peste viesparul altor griji, dar după-amiază am fost nevoit să-i spun:

— Mai hodineşte-te, fetiţo! Răsuflă şi tu în voie şi nu te mai apuca să înghiţi tot aerul ţării, că-i de rău. Dacă o ţii aşa, până mâine regatul o să fie nevoit să importe aer şi află că şi aşa averile visteriei sunt pe drojdie.

CAPITOLUL XIII
Oameni slobozi

Ciudat o fi, dar aşa este: nici n-ai apucat bine să fii mulţumit că mulţumirea s-a şi dus. Iată cazul meu. Mai adineauri, după ce călărisem şi suferisem caznele acelea, ce rai îmi păruse tihna aceea, dulcea înseninare din colţişorul retras şi umbros, pe unde pârâul curgea, susurând. Mă simţeam la largul meu, turnându-mi din când în când apă în armură. Şi iată că repede găsii altă pricină de nemulţumire; pe de o parte, pentru că nu-mi puteam aprinde luleaua – înfiinţasem eu, mai de mult, e drept, o fabrică de chibrituri, dar uitasem să-mi iau chibrituri – iar, pe de alta, pentru că nu aveam nimic de mâncare. Încă o dovadă a acelei copilăreşti lipse de prevedere, care caracteriza epoca şi oamenii de atunci. În timpul călătoriilor oamenii în armuri se bizuiau întotdeauna doar pe noroc spre a găsi de mâncare, şi s-ar fi scandalizat numai la gândul de a-şi agăţa de suliţă vreun coş cu sandvişuri. Cred că nu exista un singur cavaler din adunătura aceea de la Masa Rotundă care să nu fi preferat să moară de foame decât să fie prins cărând un asemenea bagaj pe băţul lui împodobit cu flamură. Şi totuşi bunul simţ ar fi trebuit să-i deschidă neapărat capul. Eu, unul, avusesem intenţia să dosesc câteva sandvişuri în coif, dar fusesem surprins în cursul acţiunii, născocisem o scuză oarecare, punând totuşi sandvişurile deoparte, numai că până la urmă mi le înhăţase un câine.

Noaptea se apropia – şi odată cu ea o furtună. Se întunecă repede. Fireşte, trebuia să ne organizăm popasul acolo. Găsii un adăpost bun pentru demoazelă, sub o stâncă, şi acum căutam unul pentru mine. Eram nevoit să rămân în armură, căci singur nu mi-o puteam scoate, iar să cer ajutorul Alisandei, nu-mi convenea. Era totuna cu a mă dezbrăca în văzul lumii. De fapt nu-i aşa, pentru că aveam haine berechet pe dedesubt, dar nu te poţi lepăda cu una, cu două, de prejudecăţile educaţiei. Ştiam că m-aş simţi stânjenit, dacă ar fi să-mi scot fustiţa aceea de fier.

Datorită furtunii, se schimbă şi temperatura. Cu cât vântul sufla mai tare şi ploaia cădea mai năprasnic, cu atât se făcea mai rece. Curând, tot felul de gândaci, furnici şi râme începură să mişune laolaltă, căutând să scape de umezeală, şi se furişară în armura mea ca să se încălzească. Pe când unele gângănii se purtau destul de cuviincios, vârându-mi-se prin hainele de dedesubt şi apoi potolindu-şi zelul, altele – şi astea erau cele mai numeroase – erau tare neastâmpărate şi nesuferite, căci nu-şi găseau locul şi continuau să mişune, vânând te-miri-ce. Mai cu seamă furnicile, care mă gâdilau în alaiuri îngrijorătoare, foind pe mine de colo până colo cu ceasurile, s-au dovedit a fi nişte fiinţe cu care nu doresc să mai dorm vreodată. Acelora care s-ar afla într-o situaţie asemănătoare, le dau sfatul să nu care cumva să se răsucească sau să se scuture, deoarece mişcările astea stârnesc curiozitatea fiştecării gângănii, care caută să vadă ce se întâmplă – şi aşa lucrurile se înrăutăţesc şi mai mult, făcându-te să înjuri de mama focului, dacă mai eşti în stare. Dar, pe de altă parte, dacă nu te răsuceşti şi nu te scuturi, simţi că te prăpădeşti, aşa că până la urmă e totuna

cum procedezi. De fapt, nici nu poţi alege, că vorba aia: ori cu capul de piatră ori cu piatra de cap, totuna e. Chiar după ce îngheţasem bocnă, încă mai simţeam gâdilăturile gângăniilor, întocmai ca un cadavru care e supus unui tratament electric. Mi-am zis că după călătoria asta n-o să mai port niciodată armură.

În aceste ceasuri de grea cumpănă, când eram îngheţat şi totuşi – ca să zic aşa – mă simţeam ca pe jeratic din pricina foielii gângăniilor, îmi umbla prin capu-mi trudit aceeaşi şi aceeaşi întrebare fără răspuns: cum poate suferi lumea blestemata asta de armură? Cum au făcut ei ca s-o suporte, în decursul atâtor generaţii? Cum s-au putut odihni nopţile, când erau îngroziţi de chinurile ce-i aşteptau a doua zi?

Când, în sfârşit, se crăpă de ziuă, eram într-o stare jalnică: istovit, aiurit, prăpădit de nesomn; obosit de atâta suceală şi răsuceală; lihnit de atâta post, jinduind după o baie, ca să mă descotorosesc de bâzdâgăniile alea. Şi, colac peste pupăză, mă simţeam boşorogit de reumatism. Dar poate că ardeţi de nerăbdare să ştiţi ce s-a petrecut cu făptura născută în pat boieresc şi procopsită cu titluri aristocratice, cu demoazela Alisanda la Carteloise? Ei, bine, aflaţi că era vioaie ca o veveriţă şi dormise buştean. Cât despre baie, probabil că nici dânsa şi nici vreun alt nobil din ţara ei nu făcuseră vreodată, aşa că nu-i duceau dorul. Judecându-i după criteriile moderne, oamenii aceia nu erau decât nişte sălbatici puţintel şlefuiţi. Nobila domniţă nu se arăta deloc nerăbdătoare să ia gustarea de dimineaţă – alt fapt care miroase a sălbăticie. În timpul călătoriilor, briţii aceia erau deprinşi cu posturi lungi şi ştiau cum să le îndure, dar, înainte de plecare se asigurau împotriva unor eventuale posturi,

procedând în stilul pieilor-roşii şi al şerpilor boa. Mai mult ca sigur că Sandy se îndopase pentru o raită de vreo trei zile.

Înainte de răsăritul soarelui, am şi pornit-o mai departe; Sandy călare, iar eu şchiopătând în urma calului. Peste vreo jumătate de ceas, întâlnirăm nişte biete fiinţe prăpădite, adunate laolaltă pentru a drege ceea ce ăi de acolo socoteau că ar fi o şosea. S-au purtat tare smeriţi cu mine, exact ca nişte dobitoace. Iar când le-am propus să iau prânzişorul cu dânşii, s-au simţit atât de măguliţi, atât de covârşiţi de nemaipomenitul meu hatâr, încât la început nici nu le venea să creadă că vorbesc serios. Nobila domniţă îşi ţugui dispreţuitoare buzele şi se trase mai la o parte, având grijă să-mi strige – ca să fie auzită – că ea ar prefera să mănânce laolaltă cu celelalte dobitoace; observaţie care îi stânjeni pe nenorociţii aceia, dar nu pentru că s-ar fi simţit cumva jigniţi sau insultaţi, ci doar pentru că era vorba de ei. Nici pomeneală să se simtă jigniţi. Şi, totuşi, oamenii aceia nu erau nici sclavi, nici dobitoace. Prin ironia legilor şi cuvintelor ei erau, dragă doamne, oameni slobozi! Şapte zecimi din populaţia nerobită a ţării făceau parte din clasa lor şi trăiau în aceleaşi condiţii: mici fermieri – chipurile! – „independenţi”, artizani, etc. şi ei constituiau, ca să zicem aşa, naţiunea sau adevăratul popor. Aproape numai ei erau oamenii folositori şi vrednici de a fi cruţaţi şi respectaţi, iar, dacă îi nesocoteai, însemna că nesocoteşti poporul şi laşi în locul lor doar drojdia, doar câteva lepădături cu chip de rege, boieri şi boiernaşi – într-adevăr trândavi, neproductivi şi pricepuţi mai cu seamă în arta de a prădui şi a nimici. Aceştia n-ar fi fost de nici un folos şi n-ar fi avut nici o valoare, într-o lume construită

în concordanţă cu raţiunea. Şi totuşi, printr-o iscu-sită urzeală, această minoritate aurită, în loc să-şi ţină locul cuvenit la coada alaiului, ea era în fruntea bucatelor, mergând cu nasul pe sus şi fluturându-şi cu ifos flamurele. Ea s-a ales singură ca să fie naţiunea, iar puzderia aceea de târâtoare au îngăduit starea asta de lucruri atâta amar de vreme, încât în cele din urmă au luat-o drept adevăr. Ba, mai mult, au ajuns să creadă că aşa este drept şi aşa trebuie să fie! Preoţii au avut grijă să le spună strămoşilor acestor oameni şi lor înşile că această stare de lucruri anapoda a fost orânduită de Dumnezeu. Şi astfel, fără a se mai gândi cât de nepo-trivit ar fi fost pentru Dumnezeu să se distreze cu asemenea batjocori şi mai ales cu una aşa de deocheată, ei s-au lăsat păgubaşi şi s-au potolit, plini de respect.

Vorbirea acestor oameni blajini suna cam ciudat în urechile unui fost american. Erau oameni liberi şi totuşi nu puteau părăsi moşiile lordului sau ale episcopului lor, fără de îngăduinţa acestuia; nu aveau nevoie să-şi facă singuri pâine, ci erau siliţi să-şi macine grâul şi să-şi coacă pâinea la moara şi brutăria boierului sau vlădicii, şi să-i plătească din gros pentru acest serviciu! Nu puteau vinde nici un petec de pământ, fără a nu plăti lordului sau episcopului nişte procente bunişoare şi nici să cumpere vreo sfoară din pământul altuia, fără a da de ştire lordului sau episcopului, aducându-i un plocon în bani, în schimbul acestui privilegiu. Ei, aceşti oameni liberi, trebuiau să lucreze pe degeaba pământurile boierului sau ale vlădicii şi să vină la el oricând erau chemaţi, lăsându-şi propriile lor recolte să se părăduiască din pricina furtunilor care le potopeau. Mai erau siliţi să îngăduie boierului să-şi sădească pomi

fructiferi pe pământul lor şi, apoi, să-şi înghită necazul, când cei trimişi să culeagă roadele le stricau cu nepăsare lanurile din preajma pomilor. Erau nevoiţi să-şi înăbuşe mânia când cetele de vânători ai lordului dădeau buzna în galop peste ogoarele lor, nimicindu-le roadele unei munci atât de răbdătoare. Nu li se îngăduia să crească porumbei, iar când stolurile venite din hulubăriile stăpânului se năpusteau asupra recoltei lor, nu se cădea să-şi iasă cumva din fire şi să ucidă vreo pasăre, pentru că pedeapsa ar fi fost cumplită. Când, în sfârşit, îşi strângeau bucatele, atunci se repezeau asupra lor un întreg alai de tâlhari, şi îi jecmăneau care mai de care. Biserica, cea dintâi, le lua o halcă zdravănă, anume, o zeciuală din recoltă, apoi trimisul regelui lua ca dijmă a douăzecea parte, după aceea năvăleau oamenii lordului stăpânitor, băgându-şi adânc mâinile în ceea ce mai rămăsese şi numai după toate angaralele astea avea voie bietul om liber – jupuit de şapte piei – să-şi ducă restul la hambar, dacă mai era cazul să se obosească pentru aşa ceva. Apoi, ţin'te biruri, biruri şi iar biruri, căci aceşti calici liberi şi independenţi plăteau mereu la biruri şi dajdii, pe când stăpânul lor, baronul sau episcopul, nu plătea nici o dajdie, cum nu plătea întreaga nobilime, atât de risipitoare, şi nici atothrăpăreaţa biserică. Pentru ca domnul baron să poată dormi în tihnă, omul slobod trebuia să stea de veghe toată noaptea pe malul lacului, după truda unei zile întregi, şi să plesnească din bici spre a face să amuţească broaştele. Iar dacă fiica omului slobod... nu, despre această ultimă infamie a cârmuirii monarhice nu se poate scrie. În sfârşit, dacă omul liber, adus la disperare de toate chinurile astea, socotea că nu mai poate îndura viaţa şi şi-o

curma, căutând în moarte mila şi alinarea – biserica cea blândă îl osândea să ardă în focul gheenei şi, potrivit milostivelor legiuiri, era îngropat în miez de noapte la vreo răspântie, cu o ţepuşă înfiptă în spate, iar stăpânul său, baronul sau episcopul, îi confisca întreaga avere şi-i izgonea din casă văduva şi orfanii.

Şi, acum, iată-i pe aceşti oameni slobozi, aduşi de cu zori ca să muncească la drumurile stăpânului lor, episcopul, fiecare câte trei zile şi pe de gratis. Fiecare cap de familie şi fiecare flăcău muncind câte trei zile pe nimic, ba mai adăugaţi şi o ziulică pentru slugile stăpânului! Ei, lucrurile astea se petreceau aidoma celor ce citeai în vreo carte despre Franţa şi despre francezii de dinaintea revoluţiei, cea de pomină şi binecuvântată, care a măturat o mie de ani de asemenea nemernicii cu un singur şi potopitor val de sânge. Unul singur, plătind astfel datoria din moşi-strămoşi, cam în proporţie de câte o picătură de sânge pentru fiecare bute stoarsă cu încetul poporului, de-a lungul unei istovitoare perioade de zece veacuri de ruşine, nedreptate şi secătuire, care nu-şi avea perechea decât în iad. Dacă ne gândim bine, au fost două „domnii ale terorii”, una care propovăduia omorul, mânată de înfocate patimi, iar alta mânată de un fioros sânge rece. Una a ţinut doar câteva luni, cealaltă a durat o mie de ani. Într-una, moartea a secerat zece mii de oameni; într-alta, o sută de milioane de oameni. Noi ne cutremurăm doar la gândul „grozăviilor” săvârşite de Teroarea cea mică, de Teroarea momentană, ca să zicem aşa, dar ce înseamnă „grozăvia” unei morţi repezi prin cuţit de ghilotină, faţă de agonia prelungită a unei întregi vieţi de foame, frig şi sudălmi, de chinuri şi inimă-rea? Ce

înseamnă moartea instantanee prin trăsnet, faţă de moartea înceată pe rug? Cimitirul unui singur oraş ar putea cuprinde toate sicriile umplute de Teroarea cea de scurtă durată, în faţa căreia am fost învăţaţi, cu atâta iscusinţă, ca să ne înfiorăm şi să ne bocim. În schimb, nu ştiu dacă Franţa întreagă ar putea cuprinde toate raclele umplute de cealaltă Teroare, mai veche şi mai reală – Teroarea aceea nespus de aprigă şi înspăimântătoare, pe care nici unul dintre noi nu a fost învăţat s-o vadă în toată amploarea ei şi s-o deplângă aşa cum se cuvine.

Aceşti oameni slobozi, vădit săraci, care îşi împărţeau cu mine şi prânzişorul, şi vorba, aveau un respect nespus de umil faţă de rege, biserică şi nobilime, pe cât nu le-ar fi dorit-o nici chiar duşmanii lor cei mai înverşunaţi. Şi de aceea îţi stârneau şi mila, şi râsul. I-am întrebat dacă măcar bănuiesc că ar putea exista o naţiune de oameni în care fiecare cetăţean, având dreptul de a vota liber, ar hotărî prin vot ca o singură familie, cu urmaşii ei – fie ei deştepţi sau tâmpiţi – să domnească pe veci, înlăturând toate celelalte familii, chiar şi pe aceea a alegătorului? Şi, de asemenea, dacă ei ar hotărî prin vot ca o sută de familii anumite să fie ridicate la ranguri de-o ameţitoare înălţime şi învestite cu primejdioase onoruri şi privilegii ereditare, excluzându-se celelalte familii ale naţiunii, chiar şi familia alegătorului?

Cu toţii mă priviră nedumeriţi şi-mi răspunseră că nu ştiu. Nu se gândiseră niciodată la aşa ceva şi nici nu auziseră vreodată că o naţiune ar putea fi orânduită astfel încât fiecare om să-şi poată spune cuvântul cu privire la cârmuirea ei. Le-am spus că eu cunoşteam o astfel de naţiune – şi că starea de lucruri de la ei va

rămâne aşa cum era, câtă vreme vor avea o biserică stăpână peste stat. Din nou se arătară nedumeriţi, cel puţin în primul moment. Dar apoi unul dintre ei îşi ridică fruntea şi mă rugă să repet cuvintele din urmă – să le repet mai rar, ca să le pătrundă înţelesul. O făcui şi curând el prinse ideea şi, strângând din pumni, spuse că el nu crede că o naţiune în care oricine poate vota s-ar înjosi de bună voie, apucând pe calea luată de dânşii. Îmi mai spuse că faptul de a fura unei naţiuni voinţa şi năzuinţele înseamnă o crimă, şi încă cea mai grozavă dintre crime. Îmi zisei: iată un om! Dacă m-aş putea bizui pe destui oameni ca dânsul, aş putea da o lovitură pentru binele ţării astea şi le-aş putea dovedi că sunt cetăţeanul ei cel mai credincios, aducând o schimbare deplină în sistemul de guvernare.

Înţelegeţi că devotamentul meu era un devotament faţă de ţară, iar nu faţă de instituţiile ei şi de dregătorii care îi conduceau treburile. Ţara este realitatea adevărată, lucrul de căpetenie, lucrul veşnic, şi pe ea trebuie s-o aperi şi s-o iubeşti, ei trebuie să-i fii credincios. Instituţiile sunt ceva exterior, doar un veşmânt, iar veşmintele se uzează şi se prefac în zdrenţe, încetând de a-ţi mai fi potrivite şi de a-ţi feri trupul de frigul iernii, de boală şi de moarte. A fi credincios zdren-ţelor, a te entuziasma pentru zdrenţe, a adora zdrenţele, a muri pentru zdrenţe – aceasta este loialitate de om fără raţiune, credinţă de adevărat animal. Această loialitate aparţine monarhiei, a fost inventată de monarhie, şi numai de aşa soi de loialitate aibă ea parte! Eu sunt din Connecticut şi constituţia ţării mele declară că: „Orice putere politică purcede de la popor şi toate guvernele libere sunt întemeiate pe

autoritatea poporului şi instituite în folosul său; iar poporul are oricând dreptul netăgăduit şi imprescriptibil de a-şi schimba forma de guvernământ în felul în care socoate a-i fi folositor”.

Pe temeiul acestei învăţături, cetăţeanul care consideră că veşmintele politice ale comunităţii sale s-au ros şi, totuşi, păstrează tăcerea şi nu se agită pentru a-i da un nou veşmânt – acela este un cetăţean necredincios, un trădător. Nici măcar faptul că el ar crede că este singurul care vede decăderea nu-l scuză, căci datoria lui este să se agite, iar datoria celorlalţi e să voteze împotriva lui, dacă nu judecă lucrurile la fel cu dânsul.

Şi acum iată-mă aici, într-o ţară în care dreptul de a spune cum trebuie guvernată ţara este hărăzit doar la câte şase persoane din fiecare mie. Dacă ceilalţi nouă sute nouăzeci şi patru de oameni şi-ar fi arătat nemulţumirea faţă de sistemul politic în vigoare şi ar fi propus schimbarea lui, faptul i-ar fi cutremurat pe toţi ceilalţi şase, ca pe unul singur, şi le-ar fi părut grozav de mârşav şi necinstit – o cumplită şi odioasă trădare! Aşadar, eram – ca să zic aşa – acţionar într-o societate în care nouă sute nouăzeci şi patru de membri aduceau toţi banii şi depuneau toată munca, iar ceilalţi şase se alegeau pe ei înşişi drept permanent consiliu de administraţie şi încasau toate dividendele. Eu socoteam, însă, că ceea ce le trebuia celor nouă sute nouăzeci şi patru de păcăliţi era o nouă orânduire. Într-adevăr, ceea ce s-ar fi potrivit cel mai bine cu pornirile mele spre ghiduşii ar fi fost să demisionez din funcţia de şef şi para-şef şi să aţâţ o răzmeriţă, pe care s-o prefac în revoluţie. Dar ştiam că oricare Jack Cade sau Watt Tyler care ar proceda aşa, fără să facă în

prealabil educaţia materialului uman până la treapta revoluţiei – nu va fi urmat de nimeni. Nu eram deprins să dau greş, rămânând de unul singur – vă rog să mă credeţi. De aceea „orânduirea”, care în vremea din urmă prinsese cheag în mintea mea, era cu totul de alt soi decât aceea de tipul Cade-Tyler.

Aşa că mă ferii să-i vorbesc despre răzvrătire şi sânge omului acela care îşi rumega pâinea neagră, laolaltă cu turma de oi umane, ci îl luai mai la o parte şi îi vorbii într-altfel. După ce terminai, îl rugai să-mi împrumute puţină cerneală din vinele lui şi, muind o aşchie într-însa, scrisei pe o bucată de scoarţă:

„Dă-l la fabrica de oameni”

şi i-o înmânai spunându-i:

— Du-te cu ea la palat, la Camelot, şi dă-i-o în mână lui Amyas le Poulet, căruia eu îi zic Clarence. Ştie el despre ce-i vorba.

— Ăsta trebuie să fie vreun preot, nu-i aşa? mă întrebă omul, în timp ce observam cum îi pierea de pe faţă entuziasmul.

— De ce vrei să fie numaidecât preot? Doar ţi-am spus că nici un rob al bisericii, nici un om, legat ca un rob de papă sau de episcop, nu are voie să intre în fabrica mea de oameni? Nu ţi-am spus că nici dumneata n-ai putea călca pe acolo decât dacă religia ce o ai – oricare ar fi ea – este liber-consimţită?

— Of! Aşa ziceam şi eu şi întru asta îmi săltase inima de bucurie! Dară când auzit-am că iaste şi un preot pe acolo n-a mai fost pre pofta inimii mele şi mi s-a scârbit rău sufletul.

— Nu-ţi spun că acela la care te duci nu-i preot?

Omul tot nu părea mulţumit şi îmi zise:

— Cum? Nu iaste preot şi ştie a ceti?

— Ei, da, nu-i preot şi totuşi ştie să citească, ba ştie şi să scrie. Eu l-am învăţat.

Omul se lumină la faţă. Continuai:

— Şi ăsta va fi primul lucru pe care îl vei învăţa în fabrica aceea...

— Eu? Mi-aş da şi sângele inimii pentru iscusenia aceasta. Mă jur pre toţii sfinţii că fi-voi robul domniei voastre, fi-voi...

— Nu! Nu-mi vei fi rob şi nu vei fi robul nimănui, ia-ţi familia şi cară-te de aici. Stăpânul dumitale, prea sfinţitul episcop, îţi va confisca micul avut, dar n-are a face. Clarence îţi va purta de grijă.

CAPITOLUL XIV
Apără-te, Luminăţia Ta!

Plătii trei gologani pentru prânzişorul acela, ceea ce era curată nebunie, când ştiam că cu banii ăia puteau prânzi o duzină de oameni. Dar mă simţeam mărinimos în ziua aceea, şi de altfel totdeauna am fost cam mână-spartă. Apoi, unde mai pui că oamenii voiseră să-mi dea pe nimic mâncarea – şi asta din puţinul ce-l aveau. De aceea, am simţit nevoia de a le arăta mulţumirea şi sincera mea recunoştinţă, dându-le o încurajare financiară. Aşa banii au fost mai bine folosiţi decât dacă rămâneau în coiful meu, unde aceşti gologani fiind de fier şi nu prea uşori ca greutate, jumătatea mea de dolar devenise o povară. Este adevărat că şi mai înainte cheltuiam prea lesne banii,

şi una din pricini era că nu aveam simţul proporţiilor, dar chiar şi acum – după o şedere atât de lungă în Britania – nu ajunsesem să-mi dau bine seama că un gologan în ţara regelui Arthur şi câţiva dolari în Connecticut erau cam totuna: nişte gemeni, cum s-ar zice, în privinţa puterii de cumpărare. Dacă mi-aş fi putut amâna cu câteva zile plecarea de la Camelot, le-aş fi plătit acestor oameni în frumoasele şi noile monede pe care le bătusem în propria noastră monetărie. Şi asta mi-ar fi plăcut tare mult, şi lor nu mai puţin. Introdusesem numai valorile americane. Într-o săptămână, două, aveau să curgă pe piaţă monede de câte un cent, cinci cenţi, zece cenţi, sferturi şi jumătăţi de dolar şi chiar ceva aur; aveau să curgă în râuleţe cam firave, dar statornice, prin vinele comerciale ale regatului şi aşteptam să văd cum acest sânge nou îi va înzdrăveni viaţa.

Ţăranii se simţiră obligaţi şi ei să-mi răsplătească într-un fel mărinimia, cu sau fără voia mea, aşa că a trebuit să primesc în dar o aprinzătoare din cremene. Îndată ce ei ne aşezară confortabil pe cal, pe Sandy şi pe mine, îmi aprinsei pipa. Când ieşi primul nor de fum, printre zăbrelele coifului, toţi oamenii îşi luară câmpii, iar Sandy se răsturnă pe spate şi căzu jos, cu un bufnet înfundat. Oamenii îşi închipuiseră că eram vreun balaur care varsă foc pe nări. Bieţii de ei, auziseră atâtea bazaconii de la cavaleri şi de la alţi mincinoşi de profesie! Mi-a fost tare greu să-i conving să se întoarcă şi să stea măcar la o distanţă de la care să ne putem înţelege. Le-am explicat că nu era vorba decât de o uşoară vrajă, care căşuna rău numai duşmanilor mei. Cu mâna pe inimă, le făgăduii că dacă cei care nu-mi poartă vrăjmăşie se vor apropia şi vor trece în faţa

mea, aceştia vor vedea cum numai pe ceilalţi dindărăt îi va lovi moartea. Alaiul se mişcă cu destulă repeziciune şi nu se semnală nici un accident, deoarece nimeni nu avu destulă curiozitate ca să rămână îndărătul meu, spre a vedea ce se întâmplă.

Am mai pierdut ceva vreme, căci acum copiii ăştia mari, o dată ce le pierise teama, se arătau atât de încântaţi şi de uimiţi de năzdrăvăniile cu focurile de artificii, încât am fost nevoit să mai rămân cu ei şi să fumez câteva lulele. Altfel, nu m-ar fi lăsat să plec. Întârzierea, însă, nu mi-a stricat, căci Sandy a folosit acest răstimp pentru a se deprinde cu noua născocire, dat fiind că ea se afla în apropiere, după cum ştiţi, iar în acest timp, destul de îndelungat, i s-a oprit morişca, ceea ce a însemnat un real câştig pentru mine. Dar mai presus de orice alt avantaj, învăţasem şi eu ceva cu acest prilej: acum ştiam cum să înfrunt pe orice uriaş sau pe orice căpcăun care mi-ar fi ieşit în cale.

Am mas peste noapte la un pustnic bătrân, iar a doua zi, pe la nămiezi, am avut parte de o mare încercare. Tocmai străbătusem o pajişte întinsă, tăind pieziş calea, şi mă lăsasem în voia gândurilor, nemaiauzind şi nemaivăzând nimic, când Sandy îşi întrerupse o remarcă pe care o începuse de cu dimineaţă, strigându-mi:

— Apără-te, luminăţia ta, te paşte primejdie de moarte!

Ea se coborî uşurel de pe cal, alergă puţintel, apoi se opri. Privii înainte şi văzui, departe, la umbra unor copaci, vreo şase cavaleri înarmaţi, împreună cu scutierii lor. Îndată, ei începură să forfotească şi îşi potriviră şeile ca să încalece. Luleaua mi-era gata şi ar fi fost şi aprinsă, dacă n-aş fi fost luat de gânduri, căci

tocmai atunci mă frământam cum să înlătur împilarea din ţară şi să redau tuturor oamenilor drepturile ce le-au fost furate şi vechea lor virtute, fără a supăra însă pe nimeni. Pe loc, îmi aprinsei pipa şi, până îmi făcui o rezervă mai mare de fum, ei se apropiară, venind buluc asupra mea. Nici pomeneală să arate vreo mărinimie cavalerească, despre care citeşti prin cărţi, adică să-ţi vie numai câte un fante de curte pe rând, iar ceilalţi să stea deoparte, respectând un joc cinstit. Aş, de unde! Dădeau buzna cu toţii, ca un singur om, trosnind şi gonind, şi se năpusteau ca o salvă de tun. Veneau cu capetele aplecate înainte şi cu penele fâlfâind, ţinând suliţele gata de atac. Ar fi fost într-adevăr ceva frumos de văzut, o privelişte minunată – dar pentru un om căţărat în copac! Îmi aşezai suliţa în poziţie de repaos şi aşteptai, cu o strângere de inimă, până ce valul înfierat era gata să mă înghită şi atunci aruncai un nor de fum albicios printre zăbrelele coifului. Să fi văzut cum pe loc se sparse şi se risipi valul de fier! Un spectacol mult mai reuşit decât celălalt.

Totuşi, haidamacii ăia se opriră la o distanţă de vreo două-trei sute de metri, ceea ce mă nelinişti. Satisfacţia de mai înainte mi se irosi şi în locul ei mă cuprinse teama. Îmi ziceam că sunt un om pierdut. Sandy, în schimb, era încântată şi îşi acorda muzicuţa, dar eu o oprii să-şi dea drumul, spunându-i că vraja mea – nu ştiu cum – dăduse greş şi că trebuie să încalece la repezeală şi s-o întindem în galop, ca să scăpăm cu viaţă. Dar ea nici nu voi să audă. Îmi zise că vraja mea îi făcuse într-adevăr neputincioşi pe cavalerii ăia; ei se opriseră din fugă doar pentru că nu mai puteau face nimic. „Acuşica – zicea ea – îi vom vedea

alunecând de pe şei şi vom pune mâna pe caii lor şi pe hamuri şi valtrapuri.” Nu voii să-mi bat joc de o naivitate atât de lesne crezătoare şi îi spusei Alisandei că era o greşeală la mijloc. Când salvele mele de foc omoară, apoi omoară de-a binelea şi pe loc; de data asta, oamenii ăia nu vor muri, căci se întâmplase ceva la aparat – ce anume, nu ştiam nici eu – şi de aceea trebuia s-o luăm la goană, pentru că, altfel, ne vor ataca din nou – şi încă într-o clipă. Sandy râse şi zise:

— Fac ştire luminăţiei tale că aceştia nu sunt cavaleri de viţă! Sir Launcelot iaste vrednic a da război şi cu balaurii, înfruntându-i şi lovindu-i iară şi iară până izbânda la el va fi, stropşindu-i şi tăindu-le zilele. Şi aşijderea sir Pellinore şi sir Aglovale şi sir Carados şi prea puţini alţii, dar fără de aceştia nimenu se va învrednici la una ca asta-zică basne nebunii, ce nu le pot oamenii a crede. Iară cainicilor şi jalnicilor de acolo socotit-ai că nu le ajunge una, ci mai poftesc încă?

— Ei, bine, dar atunci ce mai aşteaptă? De ce nu-şi iau tălpăşiţa? Nimeni nu le-aţine calea. Din partea mea, ducă-se unde şi-a înţărcat dracul copiii!

— Ce-aţi zis? De ce n-au purces? Ia-ţi piatra de pre inimă, luminăţia ta, că aceştia nici nu visează a porni să fugă, ci aşteaptă să ţi se supună şi să-ţi dea credinţă.

— Zău? Aşa să fie? „Iaste de crezare”, aşa cum „voroviţi” voi, ăştia de aici? Dacă vor să se predea atunci ce mai aşteaptă?

— Mare poftă ar avea să ţi se închine, dară ştii de ce vâlvă se bucură balaurii. Nu-ţi fie cu bănat, dacă sunt spăimaţi şi nu au vlagă să vină încoace.

— Atunci, să mă duc eu la ei, nu?

— Nu se cade! Nu se aşteaptă la aşa cinste mare, să

mergi întins la ei. Mă voi duce eu.

Aşa făcu. Într-adevăr, Sandy se dovedea o persoană preţioasă la drum. Eu, unul, socoteam vizita asta cam primejdioasă, dar văzui cu ochii mei cum cavalerii se îndepărtară. Sandy se înapoie singură. Răsuflai uşurat. Îmi ziceam că, totuşi, ea nu-i picnise cum trebuie – adică în conversaţie, căci altfel întrevederea n-ar fi fost aşa de scurtă. Dar fata mi-a dovedit că lucrase bine, ba chiar straşnic. Mi-a povestit că atunci când le-a spus cavalerilor că eu sunt Şeful, era mai-mai să-i apuce damblaua. „Iară cavalerii, înfricoşându-se de luminăţia ta, s-au spăimat foarte”, astea-s cuvintele ei. Şi îndată au fost gata să primească orice le-ar fi cerut ea. Sandy i-a pus să jure că în timp de două zile se vor duce la curtea regelui Arthur, cu caii frumos încăpestriţi şi cu ţarţamuri, şi se vor închina. De acum încolo, ei vor fi cavalerii mei şi vor asculta numai de poruncile mele. Sandy a lucrat mult mai bine decât aş fi făcut-o eu. Ce comoară de fată, într-adevăr!

CAPITOLUL XV
Povestea Alisandei

Iată-mă acum şi stăpânul unor cavaleri! zisei eu, pornind înainte. Cine ar fi crezut vreodată că voi trăi şi ziua în care să trec la catastif asemenea bunuri! Nu ştiu ce să mă fac cu ei. Doar să-i pun la loterie. Câţi sunt, Sandy?

— Şapte cavaleri, luminăţia ta, şi cu scutierii lor.

— Straşnică pradă! Cine sunt? Pe unde dracu îşi fac veacul?

— Pe unde dracu îşi fac veacul?...

— Da, adică de unde vin, pe unde trăiesc?

— Sărăcana de mine! Nu te-am priceput, luminăţia ta. Îngăduie-mi a poftori cuvintele aceastea. Apoi, rosti visătoare şi pe un ton molcom, plimbând cu gingăşie fiece cuvânt pe limbă: Pe unde dracu – pe unde dracu – pe unde dracu – îşi fac – îşi fac – veacul? Bine zis: pe unde dracu îşi fac veacul? Adevărat iaste – şiragul acesta te vrăjeşte cu mlădioşenia voroavelor şi îţi răsună dulce în urechi. Îl voi rosti iară şi iară, în ceasurile de tihnă şi nădejde, spre ţinere de minte. Pe unde dracu îşi fac veacul? Aşaa! Început-a să-mi vină mai lesne pre limbă şi dară iară...

— Nu uita de cow-boyii ăia, Sandy.

— Cow-boy?

— Da, vreau să spun, cavalerii ăia. Ştii, începuseşi să-mi povesteşti ceva despre dânşii. Ţii minte, chiar adineauri? Ca să zic aşa, jocul i-a adus în discuţie.

— Jocul?

— Ei, da. Hai, dă-i drumul. Începe să lucrezi la statisticile tale şi nu mai arde atâtea surcele ca să-ţi aprinzi focul. Povesteşte-mi despre cavalerii ăia.

— Aciiş! Cu toată bucuria, voi umple pofta luminăţiei tale! Şi aşa amândoi purceseră călări şi răzbiră printr-o sihlă. Şi...

— Doamne sfinte şi mare!

Îmi dădusem seama de greşeală. Pusesem iar în funcţiune moara hodorogită şi numai din vina mea. De-acum încolo, Sandy va sporovăi vreo treizeci de zile numai pe chestiile alea. Şi unde mai pui că ea începe de obicei fără prefaţă şi termină fără nici o ispravă. Dacă o întrerupeai, ori îi dădea înainte, fără să te bage în seamă, ori îţi răspundea cu câteva cuvinte şi lua fraza de la început. Aşa că întreruperile aduceau mai mult ponos decât folos. Şi totuşi trebuia s-o întrerup, şi încă destul de des, ca să scap cu viaţă. Ai fi murit de urât, dacă o lăsai toată ziulica să te piseze cu povestea-i monotonă.

— Doamne sfinte şi mare! zisei, în desperarea mea.

Ea o luă iarăşi de la început:

— Şi aşa amândoi purceseră călări şi răzbiră printr-o sihlă. Şi...

— Care amândoi? Despre cine-i vorba?

— Despre sir Gawaine şi sir Uwaine. Şi aşa au ajuns ei la o mănăstire de monahi, pre mas s-au aşezat şi acolo au mas preste noapte. Şi fost-au găzduiţi după cuviinţă, iară dimineaţa ascultat-au sfânta leturghie la mănăstire şi iară au mers ei mai departe până dădură de o pădure mare. Pre urmă, sir Gawaine zări într-o vale, lângă un turn, douăsprezece jupâniţe frumoase fără seamăn şi doi cavaleri împlătoşaţi, pe cai năzdrăvani, iară jupâniţele se tot suceau şi învârteau în

jurul unui copac. Şi apoi mai văzu sir Gawaine cum de copacul acela atârna o pavăză albă şi de câte ori jupâniţele treceau pe dinaintea pavezei cu scârbă o stupeau, iară unele şi tină azvârleau preste pavăză...

— Ascultă-mă, Sandy, dacă n-aş fi văzut cu ochii mei aşa ceva în ţara asta, zău că nu te-aş crede. Dar am văzut, şi mi le pot închipui pe fandositele alea cum se fâţâiau prin faţa pavezei şi se purtau aşa de nesăbuit. Femeile de pe aici se poartă ca nişte descreierate. Da – şi mă refer la femeile cele mai de seamă ale voastre, din cea mai aleasă spiţă. Te asigur că cea mai nenorocită dintre „telefoniste” – pe o rază de zece mii de mile de fir – ar putea da lecţii de gentileţe, răbdare, modestie şi de purtări alese, celor mai grozave ducese din ţara lui Arthur.

— Telefoniste?

— Da, am întrebuinţat cuvântul ăsta, dar să nu care cumva să-mi ceri să-ţi explic ce înseamnă. E un soi nou de fată. Pe aici nu se găsesc fete de astea. Adesea, bărbaţii se răstesc la ele, chiar când nu au nici o vină, şi apoi bărbatul cu pricina nu-şi poate stăpâni părerea de rău şi se ruşinează de purtarea lui, chiar şi peste o mie trei sute de ani. I-o purtare aşa de meschină şi josnică şi aşa de nemeritată de către biata fată! De fapt, nici un gentleman nu face aşa ceva... cu toate că... chiar eu... să-ţi spun drept...

— Se prea poate ca ea...

— Las-o în pace! Află că niciodată nu ţi-aş putea vorbi despre dânsa în aşa fel ca să înţelegi ce trebuie.

— Fie precum ţi-i voia, de vreme ce inima nu te lasă mai mult! Pre urmă, sir Cawaine şi sir Uwaine au mers până la ele şi datu-le-au bineţe şi întrebatu-le-au din ce pricină suduiau ele pavăza. Luminaţilor domni – grăiră

jupâniţele – iată că vă zicem, iaste în ţară un cavaler, stăpânul pavezei albe, carele la mânuirea armelor se arată iscusit, dară ură poartă tuturor jupâneselor şi jupâniţelor şi din această pricină scârbă arătăm pavezei sale. Şi zis-a sir Cawaine: iată, şi eu zic vouă că rea tocmeală iaste un cavaler să se arate scârbit faţă de toate jupânesele şi jupâniţele şi se prea poate ca ura lui împotriva voastră să aibă cap de price şi se prea poate ca el să iubească jupânese şi jupâniţe de pre alte meleaguri, şi de ele să fie iubit, dacă vârtos în vitejii iaste, precum ziceţi.

— Cei tari în vitejii, da, numai d-alde ăştia le plac cucoanelor şi duduilor voastre, Sandy! Că nici nu le îndeamnă mintea să caute oameni cu cap. Ei, Tom Sayers, John Heenan, John L. Sullivan păcat de voi că nu sunteţi pe aici! V-aţi lăfăi la Masa Rotundă şi cu câte un „sir” înaintea numelor voastre – şi asta în mai puţin de douăzeci şi patru de ore. Iar, în alte douăzeci şi patru, aţi fi la largul vostru să faceţi o nouă împărţire a prinţeselor şi duceselor măritate de la curte. Fapt este că-i o curte necioplită, ca şi aceea a comanşilor, şi nu există într-însa o singură femeie care nu-i gata, la prima temeneală, să cadă în braţele vreunui craidon – purtător de cât mai multe piei scalpate la brâu – şi să fugă cu el.

— ...dacă vârtos în vitejii iaste, precum ziceţi, grăit-a sir Gawaine. Iară acum spuneţi-mi cum îl cheamă? – „Luminăţia ta-zis-au ele- numele său iaste Marhaus şi-al craiului fecior iaste din Irlanda.”

— Vrei să spui că este fiul regelui Irlandei? Cum ai spus dumneata n-are nici un înţeles. Atenţie! Ţin'te bine! Trebuie să sărim peste râpa aia!... Acuma! Hopa! Aşa! Acum e în regulă! Calul ăsta-i bun de dus la circ.

S-a născut înainte de vremea lui.

— Îl ştiu prea bine, zis-a sir Uwaine. Iaste dintre cavalerii iscusiţi, aşijderea tuturor celor care viiază...

— Viiază? Zău, Sandy, dacă ţi-ar căuta cineva vreo vină pe lumea asta, ar fi că eşti niţeluş prea arhaică. Dar nu face nimic.

— ...căci l-am văzut la grea cumpănă într-un turnir, unde se buluciseră mulţi cavaleri, iară nime nu i-a fost pe potrivă să-l înfrunte. Dar voi, jupâniţelor – zis-a sir Gawaine – purtaţi vina, căci vă putea veni în minte că acela carele şi-a atârnat pavăza aicea mult nu va zăbovi de lângă ea şi dară cavalerii aceia s-ar putea lovi cu dânsul, iară acesta mai spre cinstea voastră a fi decât cele ce săvârşiţi acum. Iară eu nu se cade a mă aşeza pre mas aicea ca să văd necinstindu-se pavăza unui cavaler. Şi cu aceasta sir Uwaine şi sir Gawaine se îndepărtară puţin de ele şi atunci ei – măre – ! din clipala ochiului văzut-au pre-un cal mare şi comos pre sir Marhaus venind pe direaptă cale înspre dânşii. Iară dacă cele douăsprezece jupâniţe au zărit pre sir Marhaus, o zbughiră ca desmeticele spre turn, unele dintre ele împleticindu-se pe drum. Apoi, unul dintre cavalerii din turn şi-a ridicat pavăza şi zis-a cu glas tare: „Apăraţi-vă, sir Marhaus!” Şi aşa s-au gonit unul pre altul că suliţa cavalerului s-a frânt, lovindu-se cu Marhaus, iară sir Marhaus l-a pălit aşa de tare că i-a frânt cavalerului grumazul, iară calului spinarea...

— Vezi, asta-i prost în treburi d-astea: se prăpădesc pe degeaba atâţia cai.

— Cavalerul celălalt, dacă au zărit din turn isprăvile, s-au înfăţoşat la Marhaus şi amândoi atât de năprasnic s-au lovit încât degrab' cavalerul din turn a fost oborât, şi om, şi cal s-au dărâmat asupra pământului şi duhul

şi-au dat.

— Alt cal pierdut! Uite un obicei care ar trebui desfiinţat. Nu pricep cum se găsesc oameni simţitori care pot aplauda şi încuraja chestii d-astea!

— Şi aşa cei doi cavaleri se întâlniră în măreaţa aventură...

Îmi dădui seama că aţipisem şi pierdusem un capitol, dar nu crâcnii. Mă duse mintea că, în momentele acelea, cavalerul irlandez se afla în încurcătură cu musafirii şi chiar aşa se nimerise.

— ...şi sir Uwaine lovit-a aşa de tare pre sir Marhaus, încât suliţa i s-a făcut ţăndări, izbindu-se de pavăză, iară sir Marhaus l-a pălit aşa de cumplit, că răsturnă şi cal şi om la pământ şi-l lovi pe sir Uwaine în partea stângă...

— Ştii, Alisanda, voi oamenii din vechime sunteţi puţintel prea simpli. Vocabularul vă este cam limitat şi de aceea descrierile voastre nu prea sufăr de varietate. Oamenii vremii voastre se căznesc prea mult să facă o apă şi un pământ din toate faptele – vor să netezească Sahara şi se sinchisesc prea puţin de amănuntele pitoreşti. Din cauza asta îi învăluie o atmosferă de monotonie. De fapt, toate bătăliile seamănă ca două picături de apă: doi oameni se întâlnesc în măreaţa aventură. Aventură e un cuvânt cu tâlc, şi tot atâta tâlc ar avea, în această materie, şi cuvântul exegeză, sau sacrificiu, sau defalcare, sau uzufruct şi sute altele, dar dă-o-ncolo de treabă! Zău că ar trebui să faceţi deosebirile necesare! Ei, da, se întâlnesc, aşadar, în măreaţa aventură şi o suliţă se frânge şi unul îţi sparge pavăza şi celălalt se răstoarnă

cu cal cu tot – şi om, şi cal – peste coada calului şi-şi frânge gâtul, şi apoi alt candidat vine în dorul lelii şi îşi frânge suliţa, iar celălalt îşi sfarmă pavăza şi acum e rândul lui să cadă cu cal cu tot, să cadă calul şi apoi omul peste coada calului şi să-şi frângă gâtul, şi apoi altul este ales, şi un altul, şi un altul şi încă un altul, până ce se uzează toate materialele. Şi când vrei să faci bilanţul, nu poţi deosebi o luptă de alta, şi nici cine a lovit întâi, iar cât despre zugrăvirea acelei bătălii vii, furioase, zgomotoase – vai! – devine ştearsă şi surdă, de parcă ar fi vorba de nişte stafii care se ciocnesc prin ceaţă! Sărăcan de mine! Ce s-ar putea scoate cu vocabularul acesta sărăcăcios din cel mai măreţ spectacol? Cum ai putea descrie cu ajutorul lui, de pildă, arderea Romei, în timpul lui Nerone? Vai, nu s-ar putea spune mai mult decât: „Oraşul ars stop, neasigurat stop, băiat spart un geam stop, pompier frânt gâtul! Doamne, să mă tai dacă asta-i descriere!

Îi ţinusem o lecţie prea lungă, îmi zisei, dar faptul nu o tulbură nici atâtica pe Sandy. Nici nu-i păsa. În clipa când ridicai capacul, aburii izbucniră cu toată puterea:

— ...apoi, sir Marhaus şi-a învârtejit calul şi s-a abătut cu suliţa asupra lui sir Gawaine. Văzând aceasta, sir Gawaine şi-a ridicat pavăza şi amândoi şi-au încrucişat suliţele şi s-au izbit unul într-altul den toată puterea cailor, cât fiecare dintre cei doi cavaleri lovit-a cu străşnicie în mijlocul pavezei celuilalt, dară suliţa lui sir Gawaine se frânse...

— Ştiam eu c-aşa o să se întâmple!

— ...iară suliţa lui sir Marhaus rămas-a neştirbită şi sir Gawaine s-a dărâmat asupra pământului, cu cal cu tot...

— Chiar aşa – şi s-a lovit rău la spate!

— ...şi uşor s-a ridicat sir Gawaine, şi-a tras sabia şi de jos a îndreptat-o către sir Marhaus şi iară cumplit se loviră şi se tăiară cu săbiile, până ce pavezele zburară bucăţi, iară coifurile şi platoşele se stricară şi cu multe rane s-au încruntat unul pre altul. Dară înainte de a fi bătut ceasul al nouălea, sir Gawaine spori tot mai mult în puteri şi până în trei ceasuri puterea de trei ori se întări. Pre acestea le văzu cu ochii sir Marhaus şi se minună tare cum de-i sporeau puterile lui sir Gawaine şi aşa se încruntară de istov, căpătând rane şi mai cumplite, iară apoi, când bătu ceasul amiezii...

Ţăcănitul acesta – ţaca-ţaca-ţaca – mă duce cu gândurile îndărăt, la imaginile şi sunetele din zilele copilăriei:

„N-e-e-ew Haven! Zece minute oprire! – Poftiţi la restaurantul gării – „Don'conductor” va suna clopoţelul cu două minute înainte de plecarea trenului! – Călătorii pentru trenul de pe coastă sunt rugaţi să ocupe locuri în alte vagoane! – Vagonul ăsta nu pleacă mai departe! – Hai la mee-e-ere – por-to-cale – ba-naa-ne! Sandvişuri – floricele!”

— ...şi ceasul amiezii trecut-au şi au ajuns pe la chindii. Puterile lui sir Gawaine au început a slăbi şi se istoviră şi era cât pe aici să nu mai poată sta împotrivă-i, iară sir Marhaus atuncea se învârtoşi mai vârtucios...

— Şi îl strângea armura, desigur. Dar pentru d-alde ăştia, ce contează!

— ...şi aşa, luminate doamne – zis-a sir Marhaus – am priceput prea bine că eşti un cavaler de frunte şi un om minunat de vârtos, din câţi mi-a fost dat să aflu că viiază pre pământ şi, cum sfada noastră nu iaste din cale-afară de mare, ar fi păcat ca sabia mea în tine a

se încrunta, văzând că slăbeşti din ce în ce. Ah, blagorodnice cavaler – zis-a sir Gawaine – ai grăit vorbe pe care se cădea eu să le grăiesc. Şi cu aceste voroave, ei îşi scoaseră coifurile şi să sărutară unul pre altul şi îşi jurară unul altuia credinţă – ca fraţii să fie şi fârtăţie să-şi păstreze.

Dar eu pierdui şirul în clipa aceea şi aţipii, gândindu-mă ce păcat era ca bărbaţi cu o putere atât de minunată – putere ce le permitea, stând ferecaţi în acele apăsătoare cuşti de fier şi scăldaţi în năduşeală, să se mai încaiere, să se bată şi să se lovească şase ore în şir – nu s-au născut în vremuri când ar fi putut să-şi întrebuinţeze puterile pentru scopuri mai folositoare. Să luăm drept pildă un catâr. Catârul are o putere asemănătoare şi o întrebuinţează într-un scop folositor, fiind preţuit în lumea asta tocmai pentru că-i catâr; în schimb, nobilul nu poate fi preţuit numai pentru că este într-adevăr un catâr. Nobilul este un amestec întotdeauna nerodnic şi care, din capul locului, nu trebuia plămădit, dar o dată ce începi cu o greşeală, răul e şi făcut şi nu ştii niciodată ce mai poate ieşi.

Când îmi venii în fire şi începui să ascult din nou, băgai de seamă că mai pierdusem un capitol şi că Alisanda bătuse cale lungă cu aceşti vântură-lume.

— ...şi aşa mers-au înainte călare şi-au ajuns într-o vale adâncă, plină de pietre şi au zărit pre acolo un râu frumos şi mai sus, la izvorul lui, văzut-au trei jupâniţe, adastând lângă el. În ţara aceasta – zis-a sir Marhaus – de când a fost creştinată, nici un cavaler n-a pus piciorul, fără de dânsul, carele să-vârşit-a acolo nemaipomenite isprăvi.

— Nu te exprimi cum trebuie, Alisando. Sir Marhaus,

fiul regelui Irlandei, vorbeşte ca toţi ceilalţi din jurul lui. Ar trebui să-i imiţi accentul irlandez sau să-i redai măcar o trăsătură caracteristică. Prin mijlocul acesta, oricine l-ar recunoaşte îndată ce ar începe să vorbească, fără să mai fie numit. Este un procedeu literar, obişnuit la scriitorii mari. Ar trebui să-l faci să zică: „în ţara aia, de când a fost creştinată, nici un cavaler n-a pus piciorul – stuchi-l-ar mâţele – fără de dânsul, carele săvârşit-a acolo nemaipomenite isprăvi... stuchi-l-ar mâţele”. Vezi că sună mai bine aşa?

— Nici un cavaler n-a pus piciorul, fără de dânsul, carele săvârşit-a acolo nemaipomenite isprăvi – stuchi-l-ar mâţele. Adevăr grăieşti, luminăţia ta, dară greu iaste a le zice, ci se prea poate că zicându-le mai neîntârziat să le grăbim folosinţa. Şi apoi s-au dus la jupâniţe şi s-au închinat unii altora şi cea mai învechită de zile purta o cunună de aur pe cap, că împlinise ca la şaizeci de ierni şi mai mult...

— Cine? Jupâniţa?

— Ea singură, luminăţia ta, iară părul nins îi era sub cunună.

— Trebuie să fi avut şi dantură de celuloid. Costă nouă dolari garnitura şi-i de cea mai proastă calitate. Dinţii se clatină, şi când mănânci se bălăbănesc ca porţile cu gratii ale castelului, şi-ţi cad din gură când râzi.

— Cea de a doua jupâniţa trecuse prin vreo treizeci de ierni şi purta un cerculeţ de aur pe cap. Cea de a treia jupâniţa n-avea decât cincisprezece ani...

Valuri de gânduri mi se rostogoliră în suflet şi glasul Alisandei îmi pieri din auz.

„Cincisprezece ani! Plângi, inimioară dragă! Ah,

iubita mea pierdută! Tocmai vârsta ei, a ei care era aşa de bună şi de dulce!”

O socoteam cea mai de preţ fiinţă din lume! Iubita pe care n-am s-o mai văd niciodată! Zău, cum mă poartă la dânsa mări de amintiri îndărăt spre vremuri care şi-au pierdut limpezimea – vremuri fericite cu secole, cu multe secole de acum încolo! Ah, tihnitele dimineţi văratice, când mă deşteptam din dulcile visuri, în care mi se arătase ea! Şi când strigam: „Alo, centrala!” numai ca să-i aud vocea dragă contopindu-se cu a mea! îmi răspundea: „Alo, Hank!” iar vorbele ei răsunau ca o muzică divină în urechea-mi vrăjită. Era plătită cu trei dolari pe săptămână şi îi merita pe deplin.

Nu mai aveam chef să urmăresc celelalte explicaţii ale Alisandei, ca să aflu cu cine s-au mai încontrat cavalerii pe care îi prinserăm – bineînţeles, dacă ea ar fi ajuns să-mi spună cine sunt noii vântură-lume. Interesul mi se spulberase, gândurile mi-erau departe şi mohorâte. Ici-colo prindeam crâmpeie din povestea-i nesfârşită şi abia de putui reţine că fiecare din cei trei cavaleri luă câte una din jupâniţe în spatele său, pe cal, şi că unul o porni spre nord, altul spre est, altul spre sud, spre a căuta aventuri şi a se întâlni din nou şi a minţi din nou la anul. Da – la anul şi descotorosiţi de bagaje! Într-adevăr, poveştile mergeau mână în mână cu naivitatea obştească a ţării.

Soarele era acum la sfinţit. Când Alisanda a început să-mi spună cine-s cow-boyii ăia, fusese ora trei după-amiază. Asta însemna un mare progres pentru dânsa în meşteşugul povestirii. Odată şi odată, fără îndoială, va ajunge ea la capăt, căci e o fiinţă pe care trebuie s-o iei cu binişorul.

Ne apropiem de un castel ridicat pe un dâmb. O clădire uriaşă, solidă, venerabilă, ale cărei turnuri cenuşii şi creneluri erau învăluite nespus de frumos cu iederă. Măreaţa clădire era scăldată în splendoarea razelor de asfinţit. Era cel mai mare castel pe care îl văzuserăm până atunci şi îmi închipuii că era castelul pe care îl căutam, dar Sandy îmi zise că nu e. Nu ştia al cui este; îmi spuse că trecuse pe acolo, fără să se oprească, când mersese spre Camelot.

CAPITOLUL XVI
Morgan Le Fay

Dacă te-ai putea bizui pe spusele cavalerilor rătăcitori, nu toate castelele erau locuri indicate pentru a cere găzduire. De fapt, cavalerii rătăcitori nu erau oameni cărora să le dai crezare – dacă îi judecai după criteriile moderne ale veracităţii; dar, dacă îi judecai după criteriile vremii lor şi îi gradai în consecinţă, puteai totuşi afla adevărul. Procedeul era foarte simplu: din orice afirmaţie a lor scădeai 97 la sută; restul indica fapte autentice. Odată făcută socoteala asta, rămânea limpede că era bine să afli câte ceva despre castel înainte de a suna la poartă – vreau să spun, înainte de a striga la străjeri. Prin urmare, am fost tare bucuros când am zărit un călăreţ făcând ultima cotitură a drumului care şerpuia lin dinspre castel.

Pe când ne apropiam unul de altul, observai că purta un coif împănoşat şi părea să aibă şi îmbrăcămintea de oţel, dar peste ea mai purta ceva neobişnuit: o haină aproape pătrată şi ţeapănă, ca o tunică de crainic. N-avui încotro şi zâmbii de propria mea uitare, când mă apropiai şi citii următoarele cuvinte scrise pe tunică:

Săpunul de Persimone – îl întrebuinţează toate primadonele.

Era una din micile mele idei şi avea o seamă de scopuri sănătoase pentru a civiliza şi înălţa naţiunea. În

primul rând era o lovitură dată pe furiş acestei năzdrăvane născociri, care este vagabondajul cavaleresc, lovitură de care nimeni nu-şi dădea seama, în afară de mine. Trimisesem o seamă de cavaleri rătăcitori ca să bată drumurile – pe cei mai curajoşi, de care putusem face rost – fiecare făcut sandviş între cele două pancarte ce purtau câte o reclamă. În felul acesta, socoteam că în curând, când vor fi destul de mulţi, cavalerii aceştia vor reuşi să pară caraghioşi în ochii oamenilor, iar mai târziu oricare dobitoc îmbrăcat în oţel, chiar dacă nu va mai purta nici un afiş, va părea şi mai caraghios pentru că va fi demodat.

În al doilea rând, aceşti misionari – fără a trezi vreo bănuială sau a pricinui vreo îngrijorare – aveau menirea de a introduce o curăţenie temeinică în rândurile nobilimii şi de acolo în popor; fireşte, dacă preoţii nu se vor amesteca deloc în treburile astea. Această acţiune va submina şi biserica, vreau să spun că s-ar face un pas înainte în direcţia asta. Apoi vor urma educaţia şi libertatea, iar biserica va începe să se năruie. Fiind convins că orice biserică de stat este o crimă de stat – un ţarc pentru sclavii statului – nu aveam nici o remuşcare, ba eram gata să atac biserica în orice fel şi cu orice armă care putea izbi cu tărie. În tinereţea mea – în îndepărtatele secole care nu luaseră încă fiinţă în pântecele vremii – mai trăiau nişte englezi bătrâni, care îşi închipuiau că se născuseră într-o ţară liberă; o ţară „liberă” cu parascovenii de legi ca *The Corporation Act* , încă în vigoare, adevărate bariere puse în calea libertăţii omului şi acte necinstite, susţinând un anacronism înscăunat.

Misionarii mei fuseseră învăţaţi să pronunţe cu glas tare cuvintele aurite de pe pancarte. Poleiala arătoasă

fusese o idee straşnică şi aş fi putut să-l fac şi pe rege să poarte o pancartă cu reclame, de dragul acestei splendori barbare. Misionarii descifrau literele şi apoi explicau lorzilor şi nevestelor lor ce înseamnă săpunul, iar dacă nobilii se speriau de săpun, trebuiau să-i convingă a-l încerca pe vreun câine. A doua sarcină a misionarului era de a-şi aduna toată familia şi de a încerca săpunul pe pielea lui. Nu trebuia să se dea îndărăt de la nici un fel de experienţă – oricât de desperată – care putea convinge nobilimea că săpunul este ceva absolut nevătămător. Dacă, totuşi, le mai rămânea nobililor o cât de mică fărâmă de îndoială, atunci misionarul trebuia să prindă un pustnic şi să-l îmbăieze – că mişunau pustnicii prin păduri şi îşi ziceau sfinţi, iar lumea le-o lua de bună. Erau nespus de cucernici, – puneau la cale minuni şi toată lumea îi admira plină de teamă. Dacă un pustnic reuşea să supravieţuiască îmbăierii şi nici asta nu izbutea să convingă pe vreun duce, atunci ducele trebuia lăsat în plata domnului!

De câte ori misionarii mei întâlneau la drumul mare pe vreun cavaler rătăcitor, pe dată îl şi spălau, iar când acesta îşi venea în fire îl puneau să jure că va lua şi el o pancartă şi va răspândi săpunul şi civilizaţia, tot restul vieţii sale. Aşa se face că propagandiştii din această branşă se înmulţeau treptat şi reforma se răspândea văzând cu ochii. Curând, s-au simţit urmările acestea în fabrica mea. De unde, la început, nu aveam decât doi oameni angajaţi la lucru, înainte de a pleca de acasă aveam cincisprezece muncitori şi fabrica lucra zi şi noapte. Rezultatul duhnea în atmosferă, aşa încât regele mai că nu leşina. Bietul de el, îmi spunea parcă înăbuşindu-se că nu va mai putea

îndura multă vreme starea asta de lucruri. Iar sir Launcelot ajunsese într-un hal, de umbla brambura pe acoperiş şi înjura, deşi îl prevenisem că sus îi va fi mai neprielnic decât oriunde altundeva. Dar el o ţinea morţiş că-i trebuie neapărat aer şi se văita mereu că, oricum, palatul nu-i locul cel mai potrivit pentru o fabrică de săpun. Mai declara că dacă i-o trăsni prin minte cuiva să înfiinţeze vreuna în casa lui, el, sir Launcelot, afurisit să fie de nu i-o strânge de gât! Erau şi înaltele doamne de faţă, dar ce le păsa bărbaţilor! Ei ar fi înjurat şi faţă de copii, dacă vântul ar fi bătut în partea aceea, când lucra fabrica.

Cavalerul-misionar cu care mă întâlnii se numea La Cote Male Taile şi ne spuse că acest castel este reşedinţa surorii regelui Arthur, Morgan Le Fay, soţia regelui Uriens, monarhul unui ţinut aproape tot atât de întins cât districtul Columbia – de poţi sta în mijlocul regatului şi azvârli cu pietre în regatul vecin. „Regii” şi „regatele” erau tot atât de numeroase în Britania, precum fuseseră în Palestina, în timpul lui Iosua, când oamenii erau nevoiţi să doarmă cu genunchii la gură pentru că nu se puteau întinde fără a avea paşaport.

La Cote era foarte amărât, pentru că tocmai acolo suferise cel mai mare eşec din toată campania lui. Nu făcuse nici o brânză – şi doar încercase toate giumbuşlucurile meseriei, chiar şi spălatul unui pustnic. Dar pustnicul muri şi aceasta era, într-adevăr, o mare nereuşită, căci nătărăul acela urma să fie socotit mucenic şi să capete un loc printre sfinţii calendarului roman. Aşa mi se jeluia bietul sir La Cote Male Taile şi plângea pe rupte. Îmi sângera inima pentru dânsul, îmboldindu-mă să-l îmbărbătez şi să-l alin. De aceea, i-am zis:

— Alungă-ţi suferinţa, mândre cavaler, căci aceasta nu înseamnă înfrângere. Suntem deştepţi, şi tu, şi eu, iar pentru cei deştepţi nu există înfrângeri, ci numai victorii, ia să vezi cum vom face din acest aparent dezastru o reclamă pe cinste; o reclamă pentru săpunul nostru; şi încă cea mai formidabilă care va fi fost vreodată; o reclamă care va transforma această înfrângere de la „muntele Washington” într-o victorie uriaşă de la „Matterhorn”. Vom scrie pe pancarta ta: „patronat de aleşii domnului!” Ei, ce zici?

— Lucru de minune iaste! Nu voi tăcea a spune vrednicia gândului luminăţiei tale!

— Trebuie să recunoască oricine că, pentru o reclamă de un singur rând, e ceva straşnic!

Şi astfel se risipiră necazurile bietului colportor. Acesta era un tip cutezător şi făcuse multe vitejii pe vremea lui. Dar faima cea mai mare şi-o câştigase în urma peripeţiilor unei călătorii, tot ca asta pe care o făceam eu acum. Călătorise odată cu o jupâniţă Maledisant, bună de gură ca şi Sandy, deşi în alt fel, căci din gura ei ieşeau numai batjocuri şi insulte, pe când muzica Alisandei era ceva mai plăcută. Povestea lui o cunoşteam bine, aşa că am ştiut cum să tălmăcesc mila ce i-o vedeam pe faţă, când şi-a luat rămas bun de la mine. El bănuia că duceam o viaţă şi mai amărâtă.

Pe când mergeam călare, Sandy şi cu mine am discutat despre dânsul şi ea mi-a spus că ghinionul lui La Cote începuse o dată cu plecarea la drum. Bufonul regelui îl dăduse de pământ din prima zi, şi în asemenea cazuri era obiceiul ca fata să treacă de partea învingătorului, dar demoazela Maledisant n-o făcuse; ba, ceva mai mult, ea se ţinu mai departe de

capul lui, după toate înfrângerile suferite. Dar – întrebai eu – dacă învingătorul nu vrea să-şi primească prada? Ea îmi răspunse că aşa ceva nu se putea întâmpla – el n-avea încotro: trebuia să fie de acord. Nu putea renunţa la ea, căci ar fi însemnat o încălcare a datinelor. Asta mi-o notai. Dacă bâzâitul Alisandei va deveni odată prea plictisitor, mă voi lăsa bătut de un cavaler, cu speranţa că ea se va duce la dânsul.

În acest timp, am fost iscodiţi de către străjile de pe zidurile castelului şi, după parlamentari, primiţi înăuntru. N-am nimic plăcut de povestit despre această vizită, care totuşi n-a fost o decepţie, căci o cunoşteam din auzite pe doamna Le Fay – şi nu mă aşteptam la nimic bun. Era foarte temută în întreg ţinutul, pentru că îi făcuse pe toţi s-o creadă mare vrăjitoare. Toate purtările îi erau mârşave şi toate pornirile, drăceşti. Era cuprinsă până în măduva oaselor de o răutate fără leac. Tot trecutul îi era pătat cu crime, iar printre aceste crime asasinatul era ceva obişnuit. Muream de curiozitate să o văd; eram tot atât de curios cât aş fi fost ca să-l văd pe Scaraoţchi. Spre uimirea mea, doamna era tare frumoasă. Gândurile-mi crunte nu reuşiseră să-i zbârcească pielea catifelată ori să-i vestejească prospeţimea de floare. Ar fi putut lesne trece drept nepoata bătrânului Uriens şi putea fi luată ca o soră a fiului ei.

Abia trecuserăm de porţile castelului – că Le Fay porunci să fim aduşi în faţa ei. Se aflau acolo şi regele Uriens, un bătrân cu chip blajin şi privire resemnată, şi fiul lor, sir Uwaine le Blanchemains, care, bineînţeles, mă interesa şi din cauza basmului că dăduse odată o bătălie cu treizeci de cavaleri, şi din cauza acelei călătorii pe care o făcuse împreună cu sir Gawaine şi

sir Marhaus, poveşti cu care îmi răpise atâta timp din viaţă Sandy. Dar ea – Morgan – era atracţia principală, personalitatea de vază acolo. Era clar ca lumina zilei că ea era capul familiei. Ne pofti să şedem şi începu, cu tot soiul de drăgălaşe graţii şi graţiozităţi, să îmi pună întrebări. Vai mie! Ascultând-o vorbind, mi se părea că aud cântecul unei păsărele sau al unui flaut sau ceva asemănător. Mă bătea gândul că femeia asta trebuie să fi fost tare calomniată şi bârfită. Ciripea şi ciripea într-una, când, deodată, un paj frumos, îmbrăcat în straie multicolore ca un curcubeu şi mişcându-se cu uşurinţa şi unduirea unui val, se ivi, aducând ceva pe o tavă de aur. Îngenunchind în faţa stăpânei pentru a-i prezenta tipsia, el îşi exagera mlădioşenia şi graţiile, îşi pierdu echilibrul şi alunecă uşor pe genunchii ei. Ea îl străpunse cu un pumnal – cu aceeaşi naturaleţe, cu care altcineva ar fi ucis un şoarece.

Bietul copil! Se prăvăli la pământ, îşi închirci braţele şi picioarele înveşmântate în atlazuri, într-o singură şi supremă zvârcolire pricinuită de durere, şi muri. Bătrânul rege scoase, fără voie, un oftat de milă, dar privirea cu care îl străpunse regina îi luă piuitul şi îi tăie dorinţa de a mai ofta a doua oară. La un semn al mamei sale, sir Uwaine se duse în anticameră şi chemă câţiva slujitori, pe când înalta doamnă îşi continua ciripitu-i drăgălaş.

Mi-am dat seama că este bună gospodină, căci, pe când vorbea, trăgea cu coada ochiului la slujitori, să-i observe ca nu cumva să facă vreo boroboaţă, apucând şi cărând leşul afară. Când se întoarseră cu nişte prosoape curate, ea îi trimise să aducă altele, de celălalt fel, iar când isprăvitră să şteargă pe jos şi voiau să iasă, ea le arătă o pată roşie, cât lacrima de mică,

pe care ochii lor mai puţin ageri n-o observaseră. Era vădit că La Cote Male Taile nu reuşise s-o vadă pe stăpâna casei. Adesea, un fapt negrăit îţi tălmăceşte ceva, într-un mod mai desluşit şi mai tare decât orice limbă.

Morgan Le Fay meliţa vorbele într-una, cu aceeaşi muzicalitate. Minunată femeie! Şi ce privire avea! Când o arunca mustrător slujitorilor, îi apuca tremuriciul şi se făceau mici de tot, ca nişte oameni sperioşi când scapără fulgerul din nori. Aşa se întâmpla şi cu bietul bătrân Brer Uriens, care mereu o nimerea cu oiştea în gard. Nici nu-şi întorcea ea bine faţa înspre dânsul, că el şi tresărea.

În toiul conversaţiei, mi-a scăpat un cuvânt măgulitor pentru regele Arthur, uitând pentru moment cât de mult îşi ura fratele muierea asta. Cuvântul acela măgulitor fu de ajuns ca ea să se mânie ca o furtună şi să cheme garda, poruncind:

— Azvârli-veţi pe aceşti nemernici în temniţă!

Cuvintele acestea mă îngheţară, căci temniţele ei erau faimoase. Îmi pierise piuitul. Nu ştiam ce să mă fac. Dar lucrurile nu stăteau la fel şi cu Alisanda. Când oşteanul puse mâna pe mine, ea ridică glasul şi, cu cea mai liniştită încredere în sine, zise:

— Pe prea curatele răni ale domnului nostru! Au cutezi să-ţi chemi pieirea, smintită! Acesta iasta Şeful cel mare!

Vai, ce idee fericită! Şi ce simplă! Şi uite că mie nu mi-ar fi trecut prin cap. Se vede că sunt modest din născare – nu chiar totdeauna, dar măcar în anumite cazuri. Şi acesta era unul din ele.

Efectul produs asupra înaltei doamne a fost ca o scuturătură electrică. Îi lumină iarăşi chipul, îi readuse

zâmbetul pe buze şi toate stăruitoarele-i graţii şi linguşiri. Totuşi, n-a fost în stare să-şi ascundă pe deplin frica-i cumplită. Ea zise:

— Rogu-te, dă crezare slugii tale! Că iaste fără de cale şi fără de cuviinţă ca o făptură dăruită cu puteri ca mine să zică cele zise de mine celuia carele doborât-a pe Merlin, fără numai în şagă. Cu vrăjite mele, prorocit-am venirea ta şi te-am ştiut de îndată ce ai păşit aici. Am şuguit, cu nădejdea de a te nevoi spre desfăşurarea iscuseniei, neîndoindu-mă că vei lovi străjile cu foc tainic, prefăcându-le degrab' în cenuşă, fapte preste puterile mele, aşteptându-le cu poftă ca de cocon, să le văd împlinindu-se.

Oştenii însă erau mai puţin curioşi şi îşi luară tălpăşiţa îndată ce li se îngădui.

CAPITOLUL XVII
Un ospăţ regesc

Madame Morgan Le Fay, regina, văzând că nu-i port pică şi că, din contra, sunt un om paşnic, nu mai avea nici o îndoială că mă dusese de nas cu scuzele ei. De aceea îi pieri orice frică, ba, nu trecu mult şi începu să ardă de nerăbdare ca să-mi facă o nouă demonstraţie, ucigând pe cineva. Totuşi, spre uşurarea mea, tocmai atunci a fost luată de la gândurile astea, fiind poftită la rugăciune. Trebuie să recunosc că aşa tirani, asasini, hrăpăreţi şi putrezi ca moralitate cum erau, nobilii se arătau evlavioşi până în fundul inimii, chiar până la extaz. Nici în ruptul capului, ei nu ar fi renunţat la îndeplinirea regulată şi plină de smerenie a îndatoririlor poruncite de biserică. Nu o dată am văzut pe câte un nobil, prinzându-şi vrăjmaşul la strâmtoare şi oprindu-se să-şi facă rugăciunea înainte de a-i tăia capul, şi nu o dată am văzut pe alţi nobili, care – după ce-şi pândeau vrăjmaşii şi-i trimiseseră pe lumea cealaltă – se retrăgeau în capela cea mai apropiată şi cu evlavie îşi aduceau prinosul, fără a mai aştepta măcar să jefuiască leşurile. Ceva mai iscusit şi mai înduioşător nu puteai găsi nici chiar în biografia lui Benvenuto Cellini, acel sfânt necioplit, care a trăit cu zece secole mai târziu. Toţi nobilii din Britania asistau zilnic, împreună cu familiile, la slujba de utrenie şi vecernie, în capela lor proprie. Afară de astea, până şi cei mai păcătoşi dintre ei făceau rugăciuni, laolaltă cu

toată familia, de cinci-şase ori pe zi. Meritul acesta se datora pe de-a-ntregul bisericii şi, deşi nu eram prietenul ei, trebuie să i-l recunosc. Şi adesea, fără voie, mă pomeneam zicând: „Ce s-ar face ţara asta fără de biserică?”

După rugăciune, luarăm cina în sala cea mare pentru banchete, luminată cu sute de opaiţe cu ulei. Totul era atât de frumos şi de încântător şi de o splendoare barbară, potrivit după rangul regesc al gazdelor. La capătul sălii, pe un postament, se afla masa regelui, reginei şi a fiului lor, principele Uwaine. De la ea încolo, se întindea masa comună, aşezată pe pardoseală. La locurile de cinste, din preajma solniţei, şedeau oaspeţii cei nobili şi membrii mai vârstnici din familiile acestora, bărbaţi şi femei – de fapt, curtea propriu-zisă, alcătuită din şaizeci şi una de persoane – iar dincolo de solniţă, şedeau demnitarii mai puţin însemnaţi ai curţii şi subalternii lor mai de frunte. Laolaltă erau vreo sută optsprezece persoane, aşezate la masă, şi cam tot atâţia servitori în livrele, stând în spatele scaunelor ori slujind într-un fel sau altul. Straşnic spectacol! Într-o galerie, o orchestră – alcătuită din ţambale, cornuri, harfe şi alte orori – deschise zaiafetul cu ceva ce părea a fi prima versiune, fără cap şi coadă, sau năstruşnica schimonosire a bocetului, cunoscut cu secole mai târziu sub titlul *Adio şi n-am cuvinte.* Cântecul era pe atunci o noutate, dar ar fi trebuit să fi fost repetat niţeluş mai mult. În sfârşit, oricare ar fi fost pricina, după cină regina a poruncit să-l spânzure pe compozitor.

După această muzică, preotul, care stătea îndărătul mesei regeşti, rosti o aleasă şi lungă rugăciune într-o latinească pompoasă. Apoi batalionul de slujitori o

zbughiră de la locurile lor şi se repeziră care încotro, alergând, zburând, aducând şi cărând la tăvi, şi măreţul ospăţ începu. Nu se mai auzea nici o vorbă şi fiecare era cufundat în lucrul său. Şiruri de boturi se deschideau şi se închideau într-un grandios unison şi zgomotul pricinuit era asemeni duduitului surd al unei maşinării subterane.

Măcelul continuă un ceas şi jumătate şi nici nu-ţi poţi închipui ce cantitate de alimente s-a devorat. Din felul de mâncare principal – un mistreţ uriaş, care fusese prezentat atât de fastuos şi grandios, când s-au pornit pe înfulecate – nu mai rămase decât vaga umbră a unei garnituri de oase. Şi asta era grăitor pentru ceea ce se întâmplă şi cu toate celelalte feluri de mâncare.

O dată cu prăjiturile şi cu celelalte bunătăţi – începură şi băutura cea zdravănă, şi sporovăială. Vadră după vadră de vin şi hidromel, se topiră din faţa ochilor şi cu toţii se simţeau mai la largul lor, apoi mai fericiţi. După aceea îi cuprinse o veselie cu năbădăi – atât pe bărbaţi cât şi pe femei – şi curând toţi deveniră foarte gălăgioşi. Bărbaţii spuneau snoave deocheate, dar nimeni nu roşea, deşi ţi-era ruşine să le auzi, iar când ajungeau la tâlcul de la urmă al snoavei, toată şleahta izbucnea ca în nişte nechezaturi de cai, de se cutremura fortăreaţa. La rândul lor, castelanele nu se lăsară mai prejos, în faţa acestei amabilităţi, povestind şi ele mici cancanuri, care mai că ar fi făcut pe regina Margareta a Navarei sau chiar pe marea Elisabeta, regina Angliei, să-şi ascundă faţa în batistă. Dar acolo nimeni nu şi-o ascundea, ci se mulţumea să râdă cu poftă. Ba, aş putea spune că toţi urlau de-a binelea. În destul de multe din poveştile acelea deşănţate, preoţii

erau ţinta batjocurii, dar capelanul castelului nu se sinchisea câtuşi de puţin, ci râdea împreună cu ceilalţi, ba, ceva mai mult: la cererea generală, el îi arse un cântec la fel de picant, ca şi celelalte care fuseseră cântate în seara aceea.

Pe la miezul nopţii, toţi erau obosiţi de-atâta chef şi râs şi, fără excepţie, beţi. Unii aveau o beţie plângăreaţă, alţii una duioasă; unii erau caraghioşi, alţii puşi pe gâlceavă, iar alţii ajunseseră beţi criţă sub masă. Dintre castelane, cel mai urât spectacol îl oferea o prea frumoasă şi tânără ducesă, care se afla chiar în noaptea nunţii. Şi-i adevărat că ea însăşi alcătuia un spectacol pitoresc – zău, dacă vă mint. În halul în care era, ar fi putut servi cu anticipaţie ca model pentru portretul celei mai tinere fiice a regentului de Orleans – la faimosul ospăţ, de unde a fost luată şi dusă, beată turtă şi înjurând, drept în pat – în zilele de perdiţiune şi de jale ale Vechiului Regim.

Deodată, chiar în clipa în care preotul îşi ridicase braţele şi toate capetele mai puţin mahmure se plecaseră în smerita aşteptare a binecuvântării – se ivi, sub arcada uşii îndepărtate de la capătul sălii, o doamnă bătrână şi gârbovită, cu părul alb, sprijinindu-se într-un toiag. Ea îşi ridică toiagul şi, arătând spre regină, strigă:

— Blestemul şi urgia domnului cadă asupra capului tău, femeie fără milă, care mi-ai ucis nevinovat nepotul, iară în inima-mi bătrână, care alt copil, au prieten, au sălaş nu avea pre lumea aceasta, fără de el, jale-ai pogorât!

Fiecare îşi făcu cruce, înfricoşat, căci blestemul însemna un lucru groaznic pentru oamenii aceia, dar regina se ridică măreaţă, cu priviri ucigătoare în ochi,

şi azvârli, drept răspuns, acest ordin fără apel:

— Puneţi mâna pe ea! Duceţi-o la rug!

Oştenii îşi părăsiră locurile, pentru a împlini porunca. Ce lucru înjositor, ce cruzime nemaipomenită mi-a fost dat să văd! Dar ce se putea face? Sandy îmi aruncă o privire. Bănuii că are o nouă inspiraţie. Îi zisei:

— Fă cum crezi că-i mai bine.

Numaidecât, ea se ridică şi se uită spre regină. Arătându-mă reginei, îi zise:

— Măria ta, Şeful zis-a că nu se poate! Ia-ţi îndărăt porunca. Şi altmintrelea să nu faci, că el va nimici castelul şi toate de toate se vor spulbera, aşijderea nestătătoarelor făpturi din vis.

Bat-o s-o bată pe Sandy! Ce clauze nebuneşti mai punea ea în contract! Ce mă fac, dacă regina?...

De unde mă băgase în sperieţi, totul se linişti, căci regina, muindu-se dintr-o dată, nu se mai opuse câtuşi de puţin. Cu un semn se deszise şi se prăbuşi în jilţ. Nici n-apucase să se aşeze mai ca lumea, că îşi venise în fire şi la fel îşi reveniră mulţi dintre ceilalţi. Adunătura se ridică şi, dând dracului orice etichetă, o zbughiră cu toţii spre uşă, claie peste grămadă, răsturnând scaunele, spărgând farfuriile, îmbrâncindu-se, ghiontindu-se, dând din coate şi îmbulzindu-se, făcând orice, numai să iasă afară, înainte ca eu să-mi schimb cumva gândul şi dintr-o suflare să zbor castelul în golul cel întunecat şi nesfârşit al văzduhului. Măi, măi, măi! Ce liotă superstiţioasă! Nici că-ţi poţi închipui oameni mai superstiţioşi.

Biata regină era atât de înspăimântată şi de umilită, încât îi fu frică să-l mai spânzure pe compozitor, fără să-mi ceară sfatul. Mi-era milă de dânsa. De fapt, oricui i-ar fi fost milă, căci o vedeai suferind cu adevărat. Aşa

că n-am vrut să face ceva necugetat şi să merg până la absurd. Am chibzuit cum se cuvenea lucrurile şi, până la urmă, am poruncit ca muzicanţii să mai cânte o dată *Adio fi n-am cuvinte.* Ei au împlinit pe dată porunca. Am constatat că într-adevăr regina avea dreptate şi i-am dat voie să spânzure întreaga orchestră. Această îndulcire a asprimii mele a avut bun efect asupra reginei. Să nu uităm că un bărbat de stat n-are nimic de câştigat, dacă îşi exercită puterea cu o mână de fier în orice ocazie, căci, procedând în modul acesta arbitrar, el răneşte mândria îndreptăţită a supuşilor şi riscă să-şi micşoreze puterea ce o are. Aşa că mi-am zis: treacă de la mine câte-un hatâr, că nu s-o prăpădi lumea, iată cea mai înţeleaptă politică.

Acum că regina era iarăşi în apele ei – mai bine zis, la vinurile ei – mai-mai că se simţea mulţumită. Băutura i se urca la cap şi-i dădea ghes numărul unu. Îşi dăduse drumul la muzicuţă, adică la clopoţelul de argint al glăsciorului ei, pe când eu îmi ziceam: ţin'te bine, că mare palavragioaică mai e regina! Nu-mi şedea bine să spun că se făcuse târziu, cu toate că mă simţeam tare obosit şi picam de somn. Îmi părea rău că nu mă dusesem la culcare, când avusesem prilejul. Acum, trebuia să înghit, că nu aveam încotro. Şi ea tot îndruga la verzi şi uscate, în tăcerea adâncă a castelului adormit, prielnică stafiilor. Deodată, se auzi, ca din străfundurile de sub noi, un sunet îndepărtat, aducând cu un strigăt înăbuşit de agonie, care îmi zbârci pielea de pe mine. Regina se opri şi ochii îi sclipiră de plăcere. Îşi înălţă graţiosul căpşor, aşa cum face mândra porumbiţă când ascultă un zvon. Sunetul răzbi iarăşi până la noi, prin tăcerea desăvârşită ce domnea acum.

— Ce-i asta? întrebai eu.

— Un suflet cu-adevărat încăpăţânat şi carele îndură mult şi bine. Iaste vreme multă de când...

— Ce „iaste”? Ce „îndură”?

— Cazne! Pofteşte şi vei vedea lucruri întru veselirea inimii. Dacă nici acuma nu-şi va desfereca taina, vei vedea cum îl vor rupe în bucăţi.

Ce viclean şi făţarnic drăcuşor îmi era regina! Păstra o înfăţişare atât de liniştită şi senină, pe când mie mi se tăiaseră picioarele, din milă pentru omul care suferea acolo. Conduşi de străji înarmate şi purtând torte aprinse, am străbătut o seamă de coridoare, prin care ne răsunau îndelung paşii. Am coborât pe scări de piatră umede, peste care picura din pereţi apa. Totul mirosea a mucegai şi a veacuri de noapte veşnică. Un drum înfiorător şi apăsător, ce-mi părea nesfârşit şi pe care nu-l făcea nici mai scurt şi nici mai vesel vorbăria augustei vrăjitoare, cu privire la cel pus la cazne şi la fărădelegile lui. Fusese învinuit de către un denunţător anonim de a fi ucis un cerb de pe domeniile coroanei, li zisei reginei:

— Nu prea este drept, măria ta, să te iei după denunţuri anonime. Mai drept ar fi dacă ai pune faţă în faţă pe acuzat cu acuzatorul.

— Nici nu am cugetat la aceasta, că de puţină însemnătate iaste. Dară chiar de aş fi vrut, nu s-ar fi putut, pentru că pârâtorul venit-a noaptea, cu zăbralnic pe faţă, şi a dat veste pădurarului şi cât clipeala ochiului a plecat îndărăt, aşa că nici pădurarul nu-l ştie după chip.

— Care va să zică, necunoscutul ăla este singurul om care a văzut cum a fost ucis cerbul?

— Vai! Nime nu a văzut omorul, dară necunoscutul a

dat peste nemernicul acesta prin apropierea locului unde zăcea cerbul, şi cu vrednică şi dreaptă credinţă i-a spus pădurarului.

— Care va să zică necunoscutul se afla şi el lângă cerbul cel mort? Nu cumva l-a ucis chiar el? Zelul său de om devotat, dar cu mască, îmi pare niţeluş cam suspect. Dar ce urmăreşti, măria ta, prin chinuirea deţinutului? Ce folos îţi aduce?

— Altminteri n-ar mărturisi şi sufletul i s-ar duce în iad. Pravila îi cere viaţa pentru fărădelegea săvârşită, iară eu port mare grijă să-şi ia plata. Dacă l-aş lăsa să se pristăvească fără să-şi spună păcatul întru iertăciune, foarte mi-aş primejdui sufletul! Zic că aş fi smintită să mă pomenesc în focul gheenei de dragul lui.

— Dar, măria ta, dacă omul nu are ce mărturisi?

— Vedea-vom pre dată. Dacă-l pun la cazne de moarte şi el nu va mărturisi păcatul, se prea poate că într-adevăr nu are ce mărturisi. Iară domnia ta nu vei tăgădui că faptă bună iaste cazna lui, căci aşa voi scăpa de afurisenia ce mă pândeşte din pricina unui nespovedit, carele nu are ce spune. Numai aşa voi fi la adăpost de orice primejdie!

Iată încăpăţânata lipsă de judecată a vremurilor acelea! Zadarnic ai mai fi discutat cu dânsa, căci argumentele nu aveau nici o putere asupra unei educaţii împietrite prin tradiţie. Argumentele i-ar fi schimbat educaţia tot atât de puţin cât valurile pot roade stâncile cele tari. Şi educaţia ei nu se deosebea de a celorlalţi. Cea mai ageră minte din toată ţara n-ar fi fost în stare să vadă nici un cusur în cele ce susţinea regina.

Când pătrunserăm în camera de tortură, avui o

privelişte pe care n-oi uita-o câte zile oi trăi, deşi tare aş vrea s-o uit. Un tânăr uriaş, de prin partea locului – să fi avut vreo treizeci de ani – stătea culcat cu spatele pe o scândură, având încheieturile de la mâini şi picioare legate cu o frânghie răsucită la fiecare capăt de câte o roată. Palid ca moartea, trăsăturile îi încremeniseră în schimonoseala chinurilor şi broboane de sudoare îi acopereau fruntea. De fiecare parte, câte un preot se apleca asupra lui, iar călăul stătea în preajmă. Străjerii erau la datorie. Facle fumegânde erau prinse în lăcaşurile lor, de-a lungul zidurilor. Într-un colţ se ghemuise o biată făptură tânără, cu faţa chinuită de spaimă, cu o privire sălbatică şi hăituită, purtând în poală un prunc adormit. Tocmai când noi treceam pragul, gâdele mai strânse puţin roata, ceea ce îi făcu pe deţinut şi pe femeie să scoată câte un urlet. Strigai în grabă şi călăul slăbi strânsoarea, fără măcar să se uite la cel care strigase. Nu puteam lăsa să continue grozăvia asta; m-ar fi ucis, numai privind. Cerui reginei îngăduinţa de a goli încăperea şi de a vorbi cu deţinutul, între patru ochi. În momentul în care ea era gata să se opună, îi şoptii la ureche că nu şade frumos să ne dăm în spectacol în faţa slugilor şi că ţin să mi se facă voia, eu reprezentând pe regele Arthur şi vorbind în numele său. Ea înţelese că trebuie să se supună, iar eu o rugai să mă învestească îndată cu puterile cuvenite, faţă de oamenii aceia, şi apoi să mă lase singur. Desigur că nu îi era plăcut, totuşi înghiţi hapul, ba chiar merse mai departe decât îi cerusem. Eu dorisem doar să mă susţină cu autoritatea ei, dar când colo ea le spuse mai mult:

— Ascultare veţi da poruncilor luminăţiei sale şi în totul le veţi împlini, că Şeful iaste!

De bună seamă că aceste cuvinte aveau ceva magic în ele. Le vedeai efectul după spaima care-i cuprinse pe şobolanii ăia. Straja reginei se alinie şi ieşi împreună cu regina şi cu purtătorii de facle, stârnind, cu cadenţa paşilor ce se îndepărtau, ecourile boltitelor tuneluri. Dădui ordin ca deţinutul să fie scos de la cazně şi să fie culcat pe pat. Mai poruncii să i se oblojească rănile şi să i se dea vin. Femeia se târî până aproape de mine şi mă privi cu nişte ochi arzători, plini de recunoştinţă, dar speriaţi ca ai unei fiinţe care se teme să nu fie izgonită. Încercă pe furiş să atingă fruntea bărbatului, dar sări înapoi, de parcă aş fi fost întruchiparea groazei, când, fără să vreau, mă întorsei spre dânsa. Ţi-era mai mare mila s-o vezi. Îi zisei:

— Surato dragă, mângâie-l, dacă ai chef. Fă tot ce-ţi place şi nu te gândi că-s şi eu aici.

Vai, privirea ei era tot atât de recunoscătoare ca aceea a unui animal atunci când îi arăţi o bunătate pe care o poate înţelege. Ea aşeză copilul mai la o parte şi îşi lipi numaidecât obrazul de acela al bărbatului, dezmierdându-i părul şi vărsând lacrimi de bucurie. Bărbatul îşi veni în fire şi îşi mângâie soţia cu privirea, căci atâta putea face. Îmi zisei că-i momentul să-i dau afară din celulă pe toţi ceilalţi, şi asta am şi făcut, rămânând numai eu şi cu familia respectivă. Atunci îl întrebai:

— Ei, fârtate, spune-mi şi dumneata cum s-au petrecut lucrurile, căci versiunea celorlalţi o cunosc.

Bărbatul clătină din cap, în semn de refuz. Dar avui impresia că femeia era încântată de gândul meu. Continuai:

— Ai auzit de mine?

— Da. Toată suflarea din regatul lui Arthur vă ştie.

— Dacă ţi-a ajuns la urechi faima că sunt drept şi cinstit, de ce te mai temi să-mi vorbeşti?

Femeia izbucni deodată:

— Ah, stăpâne bun şi milostiv, rogu-te, înduplecă-l! Îţi stă în putere, dacă vrei. Vai şi amar de el! Câte nu a îndurat săracul! Şi toate din pricina mea – numai a mea! Nu mai pot îndura nici eu. Vedea-l-aş mai bine murind de moarte grabnică şi dulce! Nu mai pot, dragul meu Hugo, nu mai pot!

Ea îmi căzu la picioare, vânzolindu-se şi văicărindu-se, şi rugându-mă de toţi sfinţii. Ce-mi cerea? Moartea bărbatului? Nu prea mă dumiream, dar Hugo o întrerupse, zicând:

— Pace ţie! Nu ştii ce ceri. Au vrei să las a pieri de foame fiinţa pe care o îndrăgesc, numai ca eu să dobândesc o moarte mai uşoară? Socotit-am că mă cunoşti mai bine.

— Zău, dacă mai pricep ceva! zisei eu. E curat mister. Spuneţi-mi despre ce...

— Prea slăvite, încaltea dacă l-ai putea îndupleca! Iani socoteşte cât mă dor pre mine chinurile lui! Oh! Oh! sărăcana de mine! Iară el iată că nu vrea să spună, nice să ştie de blagoslovita mângâiere a unei morţi grabnice şi dulci...

— Ce tot îndrugi acolo? O să plece de aici slobod şi teafăr. Nici pomeneală să moară.

Faţa palidă a bărbatului se lumină, iar femeia se repezi la mine, într-o explozie de bucurie ce mă surprinse şi-mi strigă:

— Scăpat de primejdie iaste! Va hălădui! Craiul grăieşte prin gura slugii crăieşti – craiul Arthur, gură-de-aur!

— Îmi pare bine că măcar îmi daţi crezare. De ce nu

m-aţi crezut adineauri?

— Cine pus-a cuvântul luminăţiei tale la îndoială? Nice eu, nice ea.

— Atunci de ce n-aţi vrut să-mi spuneţi păţania voastră?

— Nu te făgăduişi, luminăţia ta, iară fără de asta nu-ţi puteam spune.

— Aha!... Da' parcă nici acum nu înţeleg prea bine. Va să zică, ai îndurat toate caznele şi ai refuzat să recunoşti. Asta arată destul de limpede, până şi unui prost, că nu aveai ce recunoaşte...

— Eu, luminăţia ta? Cum se poate! Dară eu ucis-am cerbul!

— Dumneata? Vai de mine, în ce boroboaţă m-am băgat...

— Prea slăvite, l-am rugat în genunchi să se spovedească întru...

— Adevărat? Lucrurile mi se par din ce în ce mai încurcate. De ce voiai să mărturisească?

— Ar fi murit de moarte grabnică şi dulce, cruţat de caznele acelea cumplite.

— Mda, dumneata ai oarecare dreptate. Dar iată că el nu voia să moară repede şi uşor.

— El? Dară cum să nu vrea?

— Atunci, pentru ce dracu n-a mărturisit?

— Alelei, luminăţia ta! Dară cum puteam eu să-mi las soţia şi copilul fără pâine şi fără adăpost?

— Aha! Minunea minunilor! Acum înţeleg! Ai o inimă de aur! Legile vitrege confiscă avutul condamnaţilor şi le lasă cerşetori soţia şi copiii. Înţeleg, te puteau chinui de moarte, dar fără dovezi sau mărturisiri nu-ţi puteau jefui soţia şi copilul, l-ai ocrotit cu toată bărbăţia, iar tu, femeie şi soţie credincioasă ce eşti – tu ai vrut să-i

cruţi chinurile, preferând să mori de foame. Sunt uluit când văd de ce este în stare o fiinţă de sexul tău, când e vorba de sacrificiu. Vă voi trimite pe amândori în colonia mea. O să vă placă acolo. E o fabrică unde am să transform nişte roboţi istoviţi şi care bâjbâie prin viaţă, în oameni adevăraţi.

CAPITOLUL XVIII
În temniţele reginei

Aşadar, o scosei la capăt şi trimisei acasă pe bietul om. Tare aş fi dorit să-l pun la cazne pe călău, şi asta nu pentru că era un slujitor care se căznea cu zel ca să căznească pe alţii – fiţi sigur că el nu-şi îndeplinea aşa de bine îndeletnicirea doar de florile mărului – ci ca să i-o plătesc pentru că torturase din plăcere pe tânăra femeie, aducând-o la desperare. O aflasem de la preoţii, care, din mărinimie, susţineau că gâdele trebuie pedepsit. Din când în când, se petreceau şi surprize neplăcute de soiul ăsta, adică întâmplări care dovedeau că nu toţi preoţii erau vicleni şi egoişti, dar că mulţi dintre ei – chiar marea majoritate a acelora care slujeau printre oamenii de rând – erau sinceri şi inimoşi, devotându-se alinării suferinţelor şi necazurilor omeneşti. Era ceva firesc, aşa că nu-mi mai bătui capul cu surpriza asta şi, în orice caz, nu multă vreme. De felul meu, sunt un om care nu prea mă sinchisesc de lucrurile care nu se pot schimba. Surpriza însă nu-mi convenea, căci tocmai datorită unor astfel de fapte mărinimoase se păstrează buna înţelegere cu biserica oficială. Nici vorbă că trebuie să avem o religie; cred însă că-i mai bine ca religia să fie îmbucătăţită cam în vreo patruzeci de secte independente, astfel ca să se poată controla unele pe altele, aşa cum fusese în Statele Unite, pe vremea mea. Concentrarea puterii într-un singur aparat politic nu-i ceva bun, iar o biserică oficială nu-i decât un aparat politic. În

acest scop a şi fost inventată, şi pentru asta a fost înţărcată, dădăcită şi păstrată. De aceea ea este duşmana libertăţii omeneşti, iar binele pe care îl aduce ar fi mai mare dacă ar fi divizată şi risipită. Asta nu era lege şi nici literă de evanghelie; era doar o părere – părerea mea, iar eu nu eram decât un om, unul singur; deci părerea mea nu cântărea mai mult decât cea a papei, dar nici mai puţin, la o adică.

Cum-necum, renunţai să-l mai pun la cazne pe călău, dar nici nu puteam trece peste plângerile îndreptăţite ale preoţilor. Omul trebuia pedepsit într-un fel, aşa că-l retrogradai din slujba lui şi-l numii dirijorul noii orhestre care urma să ia fiinţă. El se rugă de mine mult de tot, spunând că nu ştie să cânte – o scuză plauzibilă, dar prea măruntă, căci în toată ţara nu exista nici un muzicant care să aibă habar de muzică.

Regina se simţi tare jignită când află, a doua zi, că nu va dobândi nici viaţa şi nici avutul lui Hugo. Dar o povăţuii să-şi poarte cu resemnare crucea, căci, deşi potrivit legii şi obiceiului pământului, ea avea dreptul atât la viaţa cât şi la avutul omului, existau totuşi circumstanţe atenuante şi de aceea, în numele regelui Arthur, eu îl iertasem. Cerbul îi pustiise ogorul şi omul îl ucisese într-o izbucnire de furie, iar nu ca să tragă vreun folos. Îl dusese în pădurea coroanei, sperând că astfel răufăcătorul nu va fi descoperit. Afurisită muiere! Nu putui s-o fac să înţeleagă că un acces de furie este o circumstanţă atenuantă în uciderea unui vânat – sau a unui om – aşa că renunţai şi o lăsai singură să-i treacă ţâfna. Zadarnic crezusem că o voi face să mă înţeleagă, dacă-i voi aminti că şi accesul ei de furie, când cu pajul, schimbase caracterul crimei.

— Crima? exclamă ea. Ce cuvânt iaste acesta? Auzi?

Crimă! Măre! dară eu plăti-voi pentru el!

Stricam degeaba orzul pe gâsca asta. Educaţia, educaţia este totul. Educaţia face pe om. Noi îi tot dăm cu natura, dar n-avem dreptate, deoarece aşa ceva nu există; ceea ce numim noi prin înşelătorul nume de „natură” este doar ereditatea şi educaţia. Noi nu avem gânduri proprii şi nici păreri proprii – care să fie, adică „ale noastre” – căci ele ne sunt transmise, sunt vârâte în noi cu ajutorul educaţiei. Tot ceea ce este original în noi – şi deci în favoarea sau în defavoarea noastră – se reduce la un fir de nisip; toate celelalte nu sunt decât atomi, la care au contribuit şi pe care i-am moştenit de la un alai de strămoşi, care se prelungeşte îndărăt cu mii de milioane de ani, până la Adam-babadam sau până la lăcuste sau maimuţe, din care specia noastră s-a dezvoltat atât de anevoios, fălos şi nespornic. În ce mă priveşte, tot ce pot spune despre acest pelerinaj trist şi istovitor, despre acest zbor înduioşător între două veşnicii, este că trebuie să încerc a duce cu modestie o viaţă curată, înălţătoare şi fără greşeli şi să păstrez în mine însumi atomul acela microscopic, care îmi este cu adevărat eul. Restul, ducă-se pe pustii, că puţin îmi pasă.

Bat-o s-o bată de regină: avea minte ageră şi destulă, dar educaţia făcuse dintr-însa o vacă încălţată; bineînţeles, dacă o judecăm din punctul de vedere al numeroaselor secole care au venit după ea. Uciderea pajului nu însemna pentru dumneaei o crimă, ci un drept şi ţinea morţiş la acest drept al ei, rămânând senină şi nedându-şi seama că săvârşise ceva rău. Ea era isprava unui şir de generaţii crescute în credinţa netăgăduită şi nezdruncinată că legea care îi îngăduia ei să omoare un supus, atunci când poftea,

era cu totul dreaptă şi întemeiată.

Ei, ce să-i faci? Până şi Satanei trebuie să-i dăm ceea ce i se cuvine, când n-avem încotro. Aşa că într-o privinţă şi ea merita complimente, şi încercai să i le prezint, dar cuvintele mi se poticniră în gât. Regina avea dreptul să-l ucidă pe băiat, însă nu era câtuşi de puţin obligată să plătească pentru el. Aceasta era lege pentru alţii, dar nu şi pentru dânsa. Ea ştia prea bine că făcea un gest frumos şi mărinimos, răscumpărând moartea flăcăului şi se aştepta s-o laud, aşa cum se cădea, însă n-am putut, căci gura mi-a rămas încleştată. Nu! Nu puteam să-mi alung din minte imaginea bietei bunicuţe, cu inima sfâşiată şi nici aceea a făpturei chipeşe şi tinere, zăcând pe jos măcelărită, în podoabele-i de mătăsuri şi dantele împletite cu sângele-i tânăr. Cum putea plăti ea pentru paj? Cui să-i plătească? Şi astfel, deşi ştiam bine că femeia asta – cu educaţia pe care o căpătase – merita laude şi chiar tămâieri, totuşi eu, cu educaţia pe care o primisem la rândul meu, nu eram în stare să i le aduc. Tot ceea ce puteam face era să găsesc vreun compliment care nu venea de la mine, ci dinafară mea, ca să zic aşa, şi care din păcate spunea adevărul:

— Măria ta, supuşii măriei tale te vor adora pentru aşa ispravă!

Era adevărat, dar nu mai puţin adevărat era că aveam de gând s-o spânzur din această pricină, într-o bună zi, dacă mai trăiam.

Unele din legile acelea erau prea rele, mult prea rele. Stăpânul îşi putea ucide sclavul pe degeaba; numai din ciudă, din răutate, sau ca desfătare, aşa cum am văzut că o făcuse capul încoronat de care-i vorba, cu propriul ei sclav, dar care putea fi oricare

dintre supuşi. Un gentleman avea voie să omoare pe un cetăţean liber şi plătea pentru el bani peşin sau în natură. Un nobil putea ucide pe un alt nobil fără nici o cheltuială – dacă ne gândim la lege – însă trebuia să se aştepte să fie plătit cu aceeaşi monedă. Oricine putea ucide pe cineva, cu excepţia oamenilor de rând şi a sclavilor, căci aceştia nu aveau nici un privilegiu. Dacă oamenii de rând şi sclavii ar fi ucis, ei săvârşeau un asasinat şi legea nu admitea asasinatul. Iute s-ar mai fi terminat cu acela care ar fi încercat asemenea experienţă, precum şi cu familia lui, mai ales dacă el ar fi asasinat pe cineva care făcea parte din rangurile ornamentale ale societăţii. Dacă un cetăţean de rând cuteza să-i facă unui nobil măcar o zgârietură â la Damiens, care nu era mortală şi nici nu durea, el primea totuşi această pedeapsă ca şi Damiens: era sfârtecat de cai şi toată suflarea participa la spectacol, ca să facă glume pe socoteala lui şi să petreacă. Cu aceste prilejuri, unele din cele mai simandicoase persoane o făceau lată rău, spunând lucruri atât de deşănţate şi de netipărit, ca acelea tipărite de amuzantul Casanova, în capitolul său privitor la sfâşierea în bucăţi a trupului acelui biet şi caraghios duşman al lui Ludovic al XV-lea.

Mi se făcuse silă de locul acela îngrozitor şi doream să plec, dar nu mă lăsa conştiinţa. Ea mă mustra mereu, neîngăduindu-mi să uit un anumit lucru. Dacă aş avea putere să plămădesc din nou pe om, l-aş face fără conştiinţă, căci aceasta este unul dintre cele mai supărătoare daruri ale noastre. Şi cu toate că face mult bine – nu se poate spune că, până la urmă, conştiinţa îşi dovedeşte rentabilitatea, ceea ce înseamnă că este preferabil să ai parte de mai puţin bine şi, în schimb,

să tragi mai multe foloase. Ştiţi, asta-i doar părerea mea şi eu nu sunt decât un biet om; alţii, cu mai puţină experienţă, vor fi gândind altfel. Fiecare are dreptul la părerea lui, dar eu ştiu una şi bună: mi-am scotocit conştiinţa ani de-a rândul şi, în toate cele ce am pus la cale, ea mi-a adus mai multe ponoase decât foloase. Mi se pare că la început o preţuiam, căci aşa suntem noi făcuţi; preţuim tot ce-i al nostru. Şi totuşi, ce neghiobie! Dacă privim lucrurile din alt punct de vedere, ne dăm seama că-i absurd. Mă rog, dacă aş avea o nicovală în mine, ar trebui numaidecât s-o preţuiesc? Vezi bine că nu! Iar dacă stai să te gândeşti bine, nu există nici o deosebire serioasă între conştiinţă şi nicovală, din punct de vedere al foloaselor aduse. Am constatat-o de mii de ori. Şi unde mai pui că nicovala ai putea s-o dizolvi în acizi, când ţi-ar ajunge de nesuferit, pe când pentru a te descotorosi de conştiinţă nu s-a găsit încă nici un leac – în orice caz, nu unul radical. Eu, cel puţin, nu cunosc nici unul.

Mai aveam o dorinţă înainte de plecare, însă ea putea căşuna neplăceri şi de aceea nu mă prea lăsa inima. Dacă vreţi să ştiţi, gândul ăsta m-a sâcâit o dimineaţă întreagă, l-aş fi putut vorbi bătrânului rege, dar la ce bun? El nu mai era decât un vulcan stins. Fusese cutezător, la vremea lui, dar acum i se stinsese focul şi nu mai era decât un august morman de zgură. Fără îndoială, se arăta îndeajuns de amabil şi de îndatoritor faţă de proiectele mele, dar nu îmi putea fi de nici un folos. Nu făcea nici cât o ceapă degerată aşa-zisul rege; regina avea toată puterea şi ea era un adevărat Vezuviu. Îţi putea face hatârul să scape de ger un stol de vrăbii, trimiţându-le, de dragul tău, căldura trebuitoare, dar pe negândite ar fi fost în stare

să profite de vreun prilej şi să-şi facă mendrele, acoperind cu lavă un oraş întreg. Totuşi, am băgat de seamă, că, ori de câte ori te aştepţi la cea mai mare belea, lucrurile nu ies chiar atât de rău.

Aşa se face că mi-am luat inima în dinţi şi i-am expus măriei sale gândul ce mă frământa. I-am spus că mi se dăduseră puteri depline pentru a cerceta temniţele, atât la Camelot cât şi în castelele vecine, şi că aş dori, cu permisiunea ei, să-i vizitez colecţia de vechituri şi suveniruri, adică pe cei ţinuţi în tainiţele temniţei. S-a împotrivit, după cum m-am aşteptat; totuşi, în cele din urmă, a admis; mă aşteptasem şi la asta, dar nu aşa de repede. Aş putea spune că-mi redobândisem liniştea. Regina a chemat străjile, care au adus torţe, şi cu toţii coborârăm în temniţele care se aflau sub temeliile castelului. Mai toate erau mici celule scobite în stâncă tare şi unele nu aveau de loc lumină. Într-una din ele, am văzut şezând pe jos o femeie în zdrenţe. Nu-ţi răspundea la nici o întrebare; nu scotea nici un cuvinţel. S-a zgâit la noi, o dată sau de două ori, prin păinjenişu-i de păr răvăşit, ca şi cum ar fi vrut să se dumirească; ce întâmplare stranie îi tulbura, prin zgomote şi lumină, visul acela searbăd şi fără rost, care devenise viaţa ei? Apoi s-a închircit iarăşi, strângându-şi în poală mâinile năclăite de murdărie şi nu mai dădu nici un semn de viaţă. Această biată adunătură de oase era, în aparenţă, o femeie între două vârste – dar numai în aparenţă, căci stătuse nouă ani în temniţă şi avusese optsprezece când fusese adusă acolo. Era o fată din popor şi fusese trimisă acolo chiar în noaptea nunţii de către sir Breuse Sance Pite, un lord din vecinătate. Tatăl fetei era vasalul lordului şi fata îi refuzase numitului lord ceea

ce se numea pe atunci „le droit du seigneur”, ba, mai mult, ea se opusese cu violenţă la violenţă şi făcu să curgă o picătură din sângele aproape sacru al lordului. Atunci, tânărul soţ interveni, crezându-şi mireasa în primejdie de moarte şi îl azvârli cât colo pe nobilul domn, care astfel se pomeni în mijlocul nuntaşilor din sala de primire. Aceştia îl priviră umili şi îngroziţi, şi îl lăsară acolo, năucit de această ciudată primire şi cumplit înveninat împotriva mirelui şi miresei. Numitul lord, ştiindu-şi temniţa ticsită, îi ceruse reginei să găzduiască pe cei doi criminali şi de atunci rămaseră ei în această bastilie a reginei. Nici nu trecuse un ceas de la săvârşirea crimei şi ei au şi fost aduşi aici, iar de atunci nu s-au mai văzut niciodată. Şedeau vârâţi în gaură de stâncă, asemeni unor broaşte râioase. Nouă ani stătuseră în bezna adâncă, la câţiva paşi unul de altul, fără ca unul să ştie măcar dacă celălalt mai era în viaţă. În primii ani, fiecare din ei întreba cu rugăminţi fierbinţi şi lacrimi, doar atâta: El mai trăieşte? Ea mai trăieşte? Cu timpul, ar fi mişcat poate şi pietrele – dar inimile nu sunt pietre! N-au primit niciodată vreun răspuns şi cu vremea n-au mai pus întrebări; nici întrebarea asta şi nici vreo alta.

După cele aflate, am dorit să-l văd şi pe bărbat. Avea treizeci şi patru de ani, dar părea de şaizeci. Şedea pe un bloc de piatră pătrat şi mormăia, numai el ştia ce, ţinându-şi capul în piept şi sprijinindu-şi coatele pe genunchi. Părul lung îi atârna peste obraz ca nişte ciucuri. Îşi ridică faţa spre noi, ne măsură încet, cu o privire tristă şi fără vlagă, pâlpâind ca o torţă gata să se stingă, apoi îşi aplecă iar capul, mormăi ceva şi nu ne mai luă în seamă. Am putut desluşi câteva mărturii fără glas, dar de un tâlc mişcător. La încheieturile

mâinilor şi la glezne se vedeau cicatrice şi urme de răni, iar, împlântat în piatra pe care şedea, era un lanţ cu cătuşe, dar acest instrument zăcea pe jos fără nici un rost şi îl mâncase rugina. Lanţurile nu mai sunt trebuitoare, o dată ce prizonierul şi-a pierdut minţile.

Zadarnic am încercat să-l trezesc pe bietul om. Atunci mi-am zis că ar fi mai bine să-l ducem s-o vadă pe ea – mireasa – care odată îi fusese cea mai dragă fiinţă de pe lume; întruchiparea rozei şi a mărgăritarului, domniţa de rouă, minunea minunilor, opera desăvârşită a firii, cu ochi fără seamăn, cu glas neasemuit, numai gingăşie, tinereţe şi frumuseţe, cum nu au – zicea el – decât zânele din vis şi încolo nimeni. Mi-am zis că, dacă o va revedea, sângele stătut îi va zvâcni iarăşi; iar privind-o...

Dar ce dezamăgire! Şezură jos, unul lângă altul, şi îşi priviră o clipă chipurile, cu o vagă mirare, cu un fel de curiozitate dobitocească, apoi fiecare uită de celălalt şi îşi aplecă ochii. Simţeai că iarăşi o luaseră razna şi rătăceau prin vreo îndepărtată ţară de vise şi umbre, despre care noi nu ştim nimic.

Dădui ordin să fie scoşi afară şi trimişi la prietenii lor. Reginei nu i-a prea plăcut. Nu pentru că i-aş fi ştirbit autoritatea, ci pentru că socotea faptul ca o lipsă de respect faţă de sir Breuse Sance Pite. De almintrelea, i-am dat asigurări reginei că, dacă numitul lord nu va înghiţi hapul, îl voi face eu să-l înghită.

Am dat drumul la patruzeci şi şapte de deţinuţi din aceste îngrozitoare găuri de şobolani şi lăsai numai pe unul să rămână închis mai departe. Acesta era un lord care ucisese pe-un alt lord, un fel de rudă a reginei. Celălalt lord îl pândise ca să-l omoare, dar tipul ăsta îi venise de hac şi îi tăiase beregata. Totuşi, nu pentru

fapta asta l-am lăsat mai departe în temniţă, ci pentru că distrusese din răutate singura fântână publică a unuia din nenorocitele lui de sate. Regina voia să-l spânzure pentru că-i ucisese rubedenia, dar eu n-am îngăduit: nu era nici o crimă să omori un asasin, l-am spus, însă, că-i îngădui să-l spânzure pentru faptul de a fi stricat fântâna, dar atunci regina a hotărât s-o lăsăm baltă. Mai bine aşa decât altfel.

Vai şi iar vai! Pentru ce fapte neînsemnate fuseseră întemniţaţi cei mai mulţi dintre cei patruzeci şi şapte de bărbaţi şi femei! Ba, unii se găseau acolo fără nici o vină precisă, ci numai pentru a satisface ura cuiva. De cele mai multe ori, nici nu era vorba măcar de ura reginei, ci de a vreunui prieten al ei. Barem crima celui mai proaspăt deţinut era doar o simplă remarcă ce-o făcuse bietul de el şi anume se apucase să spună că – după părerea sa – oamenii sunt cu toţii cam la fel şi nici unul nu-i mai grozav ca altul, dacă nu ţii seama de haine. Era de părere că, dacă ai despuia pe toţi oamenii din ţară şi ai trimite un străin în mijlocul lor, acesta n-ar putea deosebi pe rege de un şarlatan care face pe medicul, sau pe un duce de un hangiu. După câte se părea, aveam a face cu un om al cărui creier nu se făcuse încă piftie, datorită unei educaţii neghioabe. Îi dădui drumul şi-l trimisei la fabrica de oameni.

Câteva din celulele săpate în stânca zdravănă ajungeau până la prăpastie şi în fiecare din ele se scobise câte o deschizătură ce da afară. Astfel puşcăriaşul căpăta mângâierea unei firave raze a binecuvântatului soare.

Cazul unuia dintre aceşti bieţi oameni era deosebit de mişcător. Prin gaura din partea de sus a celulei,

făcută în uriaşul perete stâncos, el putea zări propria lui căsuţă, departe în vale, şi timp de douăzeci şi doi de ani a tot privit-o, plin de dor şi cu inima zdrobită. Vedea luminile în timpul nopţii, iar ziua siluete nedesluşite de oameni, intrând şi ieşind din casă – desigur soţia şi copiii săi, sau măcar unii din ei, căci nu-i putea desluşi la o asemenea distanţă. În decursul anilor, zări câteva sărbători acolo şi căută să se bucure şi el, întrebându-se dacă erau nunţi sau ce anume.

Dar a mai zărit şi înmormântări care i-au sfâşiat inima. Era în stare să desluşească forma unui coşciug, dar nu-şi putea da seama de mărimea lui, astfel că nu ştia dacă îi murise soţia sau vreun copil. Putea zări şi cortegiul funebru, cu preoţii şi lumea îndoliată îndepărtându-se solemn şi ducând mai departe taina. Omul lăsase acasă cinci copii şi nevastă şi, în timp de nouăsprezece ani, văzuse cinci înmormântări şi nici una îndestul de sărăcăcioasă ca să fi fost a vreunui slujitor. Deci pierduse cinci odoare şi-i mai rămăsese doar unul, acum şi mai scump, şi mai drag însă care? Soţia sau vreunul din copii? Iată întrebarea care îl chinuia zi şi noapte, fie treaz, fie în somn.

Ei, bine, faptul că ai o preocupare şi o licărire de lumină, când te afli în temniţă, îţi întăreşte trupul şi te fereşte să-ţi pierzi minţile. Omul se ţinea încă destul de bine. După ce i-am ascultat înfiorătoarea poveste, am încercat aceleaşi simţăminte ca şi dumneata, cititorule, dacă eşti un suflet căruia nu-i lipseşte obişnuita curiozitate omenească – adică ardeam de nerăbdare, ca şi dânsul, să aflu cine mai rămăsese în viaţă din întreaga familie. Aşa că ne-am dus amândoi la el acasă şi amândoi am avut parte de un fel de uluitoare petrecere cu surprize. Ce taifun şi ciclon de bucurie

frenetică! Ce Niagară de lacrimi fericite! Vă jur pe ce am mai scump că am găsit în viaţă pe tânăra de altădată, acum o matroană, încărunţind în pragul jumătăţii ei de veac, iar pe copilaşii de odinioară, bărbaţi şi femei în toată firea, unii chiar căsătoriţi şi ducând, la rândul lor, viaţa de familie. Nici un suflet din tot neamul nu murise! Luaţi aminte ce drăcească fusese născocirea reginei! Deoarece nutrise o ură neîmpăcată faţă de bietul om, ea însăşi pusese la cale toate înmormântările acelea pentru a-i sfârteca inima, iar cea mai grozavă lovitură de maestru a fost că a înscenat o înmormântare mai puţin faţă de numărul total al membrilor familiei, lăsându-l pe bietul om să-şi chinuiască mintea, încercând să ghicească, în fel şi chip, care din odoare îi rămăsese în viaţă.

Dacă n-aş fi fost eu acolo, omul n-ar fi ieşit niciodată din temniţă. Madame Morgan Le Fay, regina, îl ura din adâncul rărunchilor şi nu s-ar fi înduplecat nicicum. Şi, totuşi, el îşi săvârşise crima mai mult din uşurătate decât din vreo răutate voită. Se apucase să spună că regina are păr roşcat. Ei, da, avea; dar nu se vorbeşte în felul ăsta. Când persoanele cu părul roşcat sunt de rang înalt, se spune că părul lor este acaju.

Închipuiţi-vă: printre cei patruzeci şi şapte de deţinuţi, erau cinci ale căror nume, delicte şi date ale întemniţării nici nu se mai cunoşteau! O femeie şi patru bărbaţi – toţi gârboviţi, zbârciţi şi cu minţile zburătăcite, ca ale patriarhilor. Mai că uitaseră ei înşişi aceste amănunte; în orice caz, le rămăseseră foarte vagi amintiri despre trecutul lor. Nimic precis, nici un fapt pe care să-l fi putut spune de două ori la fel. Puzderia de preoţi care se perindaseră pe la închisoare, cu misiunea de a se ruga zilnic laolaltă cu

puşcăriaşii şi a le aminti că Dumnezeu îi adusese acolo, în cine ştie ce scop înţelept, şi care îi învăţaseră că atotputernicului îi place să vadă pe cei supuşi mai marilor lor dovedind răbdare, umilinţă şi neîmpotrivire în faţa împilării – preoţii aceştia păstraseră unele veşti despre bietele epave omeneşti, dar nimic mai mult. Aceste veşti, transmise de la unul la altul, ca nişte tradiţii, erau foarte sumare, pentru că te încunoştinţau despre durata întemniţării, dar nu şi despre specia delictului. Şi chiar cu ajutorul acestor tradiţii orale, păstrate de preoţi, nu puteai dovedi decât că nici unul dintre cei cinci puşcăriaşi nu văzuse lumina zilei timp de treizeci şi cinci de ani. Câtă vreme n-o văzuseră şi mai înainte – asta nu se putea nici măcar ghici. Regele şi regina nu ştiau despre aceste fiinţe nenorocite decât că erau nişte vechituri moştenite, nişte bunuri pe care le căpătaseră odată cu tronul – de la firma precedentă. Nimic din trecutul acestora nu fusese transmis o dată cu persoana lor, aşa că moştenitorii le-au considerat nişte obiecte fără valoare şi n-au manifestat nici un interes faţă de ei. Am întrebat-o pe regină:

— Dacă-i aşa, atunci de ce nu le-aţi dat drumul?

Întrebarea o sfredeli ca o enigmă. Nu ştia nici ea de ce. Niciodată nu-i trecuse prin minte aşa ceva. Şi iată că în felul ăsta chiar ea, fără să-şi dea seama, lămurea adevărata poveste a celor întemniţaţi în castelul ei. Era limpede pentru mine că, datorită educaţiei ce-o primise, regina socotise pe aceşti puşcăriaşi nici mai mult şi nici mai puţin decât o simplă proprietate, iar când moştenim o proprietate nu ne vine s-o lepădăm, chiar dacă nu facem nici un caz de ea.

Zău că aţi fi avut ce privi, când scosei la aer, în lumina orbitoare a soarelui de după-amiază, acest alai

de oameni-lilieci. Avusesem grijă să-i leg la ochi, ca să le cruţ vederea atâta amar de vreme ferită de chinurile luminii. Parcă erau nişte schelete sau sperietori, nişte duhuri necurate sau momâi înspăimântătoare. Iată cele mai legitime odrasle ale monarhiei, care domnea prin graţia lui Dumnezeu şi a bisericii oficiale. Am mormăit, distrat:

— Tare aş vrea să-i fotografiez!

Aţi întâlnit, desigur, soiul acela de oameni care nu admit în ruptul capului că nu cunosc înţelesul vreunui cuvânt nou şi important. Cu cât sunt mai neştiutori, cu atât sunt mai siguri pe ei şi pretind că nimeni nu-i întrece. Regina făcea parte şi ea din tagma asta şi de aceea îşi dădea totdeauna în petic. Şovăi o clipă, apoi deodată faţa i se lumină, în semn că înţelesese despre ce-i vorba, şi mă asigură că de hatârul meu o va face şi p-asta.

Îmi zisei: ea, păi ce ştie ea despre fotografie? Dar nu era un moment prielnic pentru meditaţii. Când mă uitai împrejur, o văzui luând un topor şi îndreptându-se spre cei gata s-o pornească în coloană.

Ce să mai spun! Într-un cuvânt, originală fiinţă mai era doamna Morgan Le Fay! Multe soiuri de femei văzusem în viaţa mea, dar ea le întrecea pe toate prin boroboaţele ei. Întâmplarea asta era nespus de caracteristică pentru felul ei de a fi. Se pricepea la fotografie, cum mă pricep eu să fiu mitropolit. Dar, stând la îndoială, ca să meargă la sigur, făcu ceea ce numai ea ar fi fost în stare – anume, încercă să fotografieze cu un topor.

CAPITOLUL XIX
Cavaleria rătăcitoare – ca meserie

În dimineaţa următoare, în lumina limpede a zorilor, Sandy şi cu mine porniserăm iarăşi la drum. Te simţeai aşa de bine, răsuflând în voie şi trăgând iar în piept înviorătoare vedre din aerul curat, înrourat şi îmbălsămat de miresmele pădurilor, cu care mă hărăzise bunul Dumnezeu, după ce îmi înăbuşise trupul şi sufletul timp de două zile şi două nopţi, în duhoarea morală şi fizică a cotineţei aceleia scârboase. Asta, în ceea ce mă priveşte pe mine, căci pentru Sandy locul era cum nu se poate mai potrivit şi mai plăcut, fiindcă ea era deprinsă de mult cu protipendada.

Biata fată! Fălcile ei avuseseră parte de o plictisitoare odihnă, câtva timp, şi acum mă aşteptam să trag eu ponoasele. Nu m-am înşelat, dar nici nu trebuia să uit că îmi dăduse o mână de ajutor, cât şezusem la castel, îmbărbătându-mă cu nebuneasca ei îndrăzneală, care în împrejurările prin care treceam făcea cât zece înţelepciuni. Aşadar – îmi zisei eu – fata are dreptul să-şi dea drumul la muzicuţă, dacă are chef. De aceea, nu mai simţii nici un junghi când începu:

— Să ne întoarcem cu gândul la sir Marhaus, carele purces-a către răsărit cu jupâniţa învechită de treizeci de ierni...

— Mi se pare că te iscodeşte gândul să mai înşiri vreo jumătate din povestea cu cow-boyi tăi, nu-i aşa, Sandy?

— Întocmai, luminăţia ta!

— Dă-i drumul, dacă nu se poate altfel. N-am să te mai întrerup, dacă m-oi putea ţine. Ia-o de la capăt! Hai, dă-i drumul şi goleşte-ţi tot sacul! Eu îmi voi umple pipa şi te voi asculta cu toată atenţia.

— Să ne întoarcem cu gândul la sir Marhaus, carele purces-a către răsărit cu jupâniţa învechită de treizeci de ierni. Şi aşa, ajunseră ei într-o pădure deasă şi cu norocire se pogorî noaptea preste ei şi călărit-au cale lungă şi adâncă până au răzbit la curtea ducelui de South Marches, unde au cerut adăpost. Iară dimineaţa, la mânecate, ducele trimis-a voroavă lui sir Marhaus să se gătească de luptă. Iară sir Marhaus se sculă şi se înfieră, se încoifă şi se împlătoşi, pre urmă ascultă liturghia şi se înfruptă, apoi încalecă pre cal în curtea castelului, unde va să fie lupta. Iară acolo ducele îl aştepta de-a-ncălarelea, întrarmat până în dinţi, cu cei şase coconi ai săi roată împrejur, şi fieştecare ţinea suliţa în mână şi aşa se loviră, ducele şi doi coconi spărgându-şi suliţele împotriva lui sir Marhaus, pre când acesta sus şi-a fost ţinând suliţa şi pre nime nu a atins. Apoi, a abătut în sir Marhaus ceilalţi patru coconi, câte doi pre rând, iară doi îşi frânseră suliţele aşijderea ceilalţi doi. Şi toate acestea fără ca sir Marhaus să-i fi atins. Apoi, sir Marhaus se abătu cu toată nădejdea în duce şi l-a lovit de istov pre duce – şi călăreţ şi cal se dărâmară asupra pământului. Şi aşijderea le făcu pofta şi coconilor. Pre urmă, sir Marhaus a descălecat şi a cerut ducelui să i se închine, au de nu va face aşa, pierit fi-va! Dară unii dintre coconi, venindu-şi în fire, voit-au a se abate iarăşi în sir Marhaus. Dară aciiş sir Marhaus a strigat ducelui: Astâmpără-ţi ahotnicii coconi, au de nu, vai şi amar fi-

va de voi toţi! Dacă ducele văzut-a că altmintrelea nu va scăpa cu zile, strigat-a către coconi şi le-a poruncit a se închina lui sir Marhaus. Şi îngenunchează cu toţii şi îşi plecară săbiile în faţa lui sir Marhaus, carele le luă plocon. Apoi ridicat-au coconii pre părintele, carele cu faţa scornită de mare mâhniciune era, şi într-un glas dat-au credinţă că Arthur, craiul, nu-i va mai avea de vrăjmaşi şi drept chezăşie vor purcede de Rusalii şi el, şi coconii, la măria sa şi se vor închina milosârdiei crăieşti.

Asta-i povestea, luminate domnule Şef, iară acuma ia veste că tocmai ducele acesta cu cei şase coconi sunt cavalerii pre care i-ai bătut aşijderi, cu câteva zile în urmă, şi i-ai trimis la curtea lui Arthur, craiul, să i se închine.

— Ce vorbeşti, Sandy! Zău?

— Trăsni-m-ar toate afuriseniile, arde-m-ar focul gheenei cel nestins, dacă nu grăiesc adevărul!

— Măi, măi, măi, cum să-ţi treacă prin minte aşa ceva! Auzi, Sandy, cogeamite duce cu şase puişori! Apoi asta-i pradă, nu glumă! Mania de a umbla hai-hui, pe care o au cavalerii, este una dintre cele mai năstruşnice meserii. Cavaleria asta rătăcitoare este o treabă într-adevăr anevoioasă şi plicticoasă, dar încep să mă dumiresc că, la urma urmelor, şi dintr-însa poţi scoate ceva bănişori, dacă ai noroc. Eu, unul, nu m-aş băga în afaceri dintr-astea. Zău că n-aş face-o! Ştiu eu că nici o afacere serioasă şi legală nu se poate întemeia pe jecmăneală. Dar iar mă întorc şi zic: dacă dai la o parte minciunile şi cauţi faptele aşa cum sunt, ce înseamnă, în fond, o lovitură izbutită, pe care ai da-o în cadrul hoinărelilor cavalereşti? E ca şi cum ai stoca alimente ca să le speculezi, şi-atâta tot! Într-adevăr, te

poţi îmbogăţi aşa din senin, pentru o zi – hai să zicem pentru o săptămână – dar apoi te prinde altul la strâmtoare şi îţi scoate pe nas şi pe gât toată învârteala, de-ţi putrezeşte nevândută marfa. Nu-i aşa, Sandy?

— Minţii mele i se amistuiesc cuvintele acestea delungate şi a le înţelege nu-i iaste pre putinţă, că nu sunt limpezi şi direpte la pricepere, ci pasă-mi-te de departe vin şi cu împiedecare cad...

— Degeaba ne ascundem după deget şi căutăm să ocolim chestiunea! Ascultă-mă pe mine, Sandy! E aşa cum îţi spun eu. Ştiu bine. Ba, dacă priveşti lucrurile în adâncul lor, vezi că hoinăreala cavalerilor nu aduce folos nici cât dosirea alimentelor, căci oricum, din aia se alege omul măcar cu de-ale gurii – ori acela care-a pus deoparte alimentele, ori aceia care i le-au şterpelit! Dar când se sparge târgul celălalt şi cavalerii care ţin drumurile vor să vadă cu ce s-au procopsit, cu ce se aleg? Cu ce se aleg, mă rog, când trec pe la casierie? Ia, cu un morman de cadavre ciuruite şi cu o ladă, două de fiare vechi. Apoi, câştig e ăsta? Îţi spun eu că-i mai bine să faci speculă cu alimente. N-am dreptate?

— Iaste cu putinţă ca tehuie de cap să fiu, luminăţia ta, că treji şi nebântuiţi de zăhăiala nu şezum, când atâtea venit-au preste capul meu, ca şi preste al luminăţiei tale, că oblicind luminăţia ta, şi eu oblicind, pare-mi-se că...

— Nu, nu-i de vină capul dumitale, Sandy. Nu ţi-a sărit nici o doagă, dar nu te pricepi în afaceri. Aici e buba! Nu-ţi stă bine să discuţi despre afaceri şi rău faci că nu te laşi. Cum-necum, ne-am învârtit de-o pradă bună şi asta ne va face reclamă serioasă la curte. Şi

fiindcă veni iar vorba de cow-boyii ăia, trebuie să-ţi arăt mirarea că în ţara asta a voastră femeile şi bărbaţii nu îmbătrânesc niciodată. N-ai decât s-o priveşti pe madame Morgan Le Fay, regina! Ce fragedă şi tânără este, ca un boboc de fată, nu alta. Parc-ar urma la colegiul Vassar! Dar bătrânul duce de South Marches ce cusur are? După ce şi-a crescut o droaie de feciori, se mai războieşte, la vârsta lui, cu sabia şi cu lancea! După câte am aflat, sir Gawaine i-a omorât şapte feciori şi i-au mai rămas încă şase, pentru a se lupta cu sir Marhaus şi cu mine. Apoi, mai era şi demoazela aceea de şaizeci de ierni, care tot se mai fâţâia pe acolo, în floarea de chiciură a vârstei... Fiindcă veni vorba, ce vârstă ai, Sandy?

Era pentru prima dată când o întrebare de-a mea se lovi de muţenia Alisandei. Îşi oprise, pesemne, morişca pentru ceva reparaţii.

CAPITOLUL XX
Castelul căpcăunului

De la şase la nouă dimineaţa, am străbătut zece mile, ceea ce era berechet pentru un cal care căra o întreită povară: un bărbat, o femeie şi o armură. Apoi ne oprirăm pentru un popas mai îndelungat la umbra unor copaci, lângă un pârâu limpede.

Curând veni drept înspre noi un cavaler călare şi, pe când se apropia, auzirăm pe călăraş oftând din adâncul sufletului şi bolborosind nişte cuvinte, care îndată înţeleserăm că sunt ocări şi înjurături. Totuşi, mă bucurai de sosirea lui, când văzui că poartă o pancartă, pe care era scris cu litere de aur sclipitoare:

Î*ntrebuinţaţi peria de dinţi profilactică Paterson – cea mai populară!*

Mă bucurase venirea lui, pentru că prin acest semn îl recunoscui a fi unul dintre cavalerii mei. Era sir Madok de la Montaine, un zdrahon înalt, a cărui însuşire de căpetenie era că odată fusese cât pe aici să-l răstoarne pe sir Launcelot, chiar peste coada calului. Nici nu apuca bine să stea de vorbă cu vreun străin şi zor-nevoie găsea prilejul de a pomeni de fapta asta măreaţă. Mai era un lucru, aproape tot atât de important, cu care nu se fălea, dacă nu era întrebat, dar pe care totuşi nu-l ascundea, dacă-l întrebai: anume, că nu dusese la capăt isprava aceea măreaţă împotriva lui sir Launcelot pentru că fusese întrerupt de la lucru

şi azvârlit el însuşi peste coada calului său. Această uriaşă şi nevinovată matahală nu vedea nici o deosebire între cele două fapte. Mi-era drag pentru că se dovedea sârguincios la treabă şi om de nădejde. Era şi foarte plăcut la vedere, cu umerii lui largi, acoperiţi de zale, cu splendidu-i coif împănoşat şi cu pavăza pe care era zugrăvită o altă reclamă de toată nostimada şi anume: o mână purtând o mănuşă de fier şi ţinând o perie de dinţi profilactică, având cuvântul de ordine: î*ncercaţi Noyoudont!* Era vorba de praful de dinţi pe care începusem să-l lansez.

Era istovit – zicea călăraşul – şi într-adevăr aşa arăta. Dar nu voi să descalece, spunând că este în căutarea agentului însărcinat cu plasarea negrelii pentru sobe şi plite şi, ori de câte ori pomenea de aceasta, se pornea pe sudălmi şi afurisenii. Purtătorul de reclame, la care se referea, nu era altul decât sir Ossaise of Surluse, un vrednic cavaler, tare vestit pentru că se măsurase într-un turnir cu ditamai vedeta de sir Gaheris, deşi fără succes. Avea o fire zglobie şi veselă şi nu lua nimic în serios. Tocmai de asta îi dădusem misiunea de a trezi în rândurile populaţiei interesul faţă de negreala pentru sobe şi plite. Pe atunci nu existau încă sobele şi plitele de tuci şi deci negreala nu-şi avea încă rostul. Menirea agentului meu era de a pregăti din timp lumea, pentru marea schimbare, procedând cu îndemânare şi treptat, spre a sădi astfel înclinaţia pentru curăţenie necesară momentului în care sobele şi plitele de tuci aveau să apară pe scena lumii.

Sir Madok continua să fie foarte amărât şi se apucă din nou să suduie, mărturisind că-şi blestemă zilele. Dar nu voia să descalece, nici să se odihnească sau

măcar să audă vreun cuvinţel de mângâiere, până nu va da de sir Ossaise şi va termina cu chestia aia. După câte reuşii să scot din vorbirea-i dezlânată, se pare că sir Madok dăduse peste sir Ossaise când se crăpase de ziuă şi că acesta îl sfătuise să taie drumul peste ogoare şi mlaştini, apoi peste dealuri şi prin luminişuri, pentru a ajunge din urmă o mână de călători care puteau fi nişte clienţi straşnici pentru produsele profilactice şi pentru prafurile de dinţi. Cu râvna-i caracteristică, sir Madok pornise valvârtej şi, după vreo trei ceasuri de călărit pe deşelate, prinsese victimele. Şi cine credeţi că erau? Tocmai cei cinci patriarhi cărora li se dăduse drumul din temniţă cu o seară mai înainte! Bieţii bătrâni! De douăzeci de ani nu mai ştiau ce înseamnă a le fi garnisită gura măcar cu un singur dinte!

— Trăsni-l-ar toate afuriseniile şi lua-l-ar ucigă-l tămâia! strigă sir Madok. Vai de striştea lui, dacă sosesc a-l ajunge şi negreală pentru sobe a-i hărăzi, că de bucurie cu bold va avea parte acela pre care îl cheamă Ossaise au oricare altul, pentru batjocura suferită şi pre viaţa mea mă leg cu jurământ că-i va pate pielea!

Zicând acestea, îşi luă degrabă suliţa şi o porni din nou. Pe la nămiezi, noi înşine am dat peste unul din patriarhi, chiar la marginea unui sat amărât. Se desfăta, înconjurat de dragostea neamurilor şi prietenilor, pe care nu-i mai văzuse de cincizeci de ani. Dar, pentru el, toţi aceştia nu erau decât nişte străini, căci îşi pierduse memoria şi mintea i se întunecase. Părea de necrezut ca un om să poată supravieţui o jumătate de secol, închis într-o gaură întunecoasă, ca un şobolan, dar erau de faţă acolo bătrâna-i soţie şi câţiva camarazi de-odinioară pentru a da mărturie. Ei

şi-l aminteau în toată vlaga şi prospeţimea tinereţii, aşa cum fusese în ziua când îşi sărutase copilul şi îl încredinţase nevestei, pornind în acea îndelungată uitare. Nu apucase să se înfiripeze bine o nouă generaţie şi cei de la castel şi uitaseră de când mucezea el acolo, pentru o crimă nejudecată şi neştiută. Dar bătrâna soţie ştia, şi mai ştia şi bătrâna ei fiică ce şedea acolo între fiii şi fiicele ei, care se căsătoriseră şi dânşii între timp. Bătrâna fiică se căznea să se dumirească în privinţa tatălui ei, care în întreaga-i viaţă fusese doar un nume, un gând, o imagine ceţoasă, o legendă, şi care acum se afla deodată înaintea ei aievea, în carne şi oase.

Ce ciudată situaţie! Totuşi, nu din pricina ei m-am oprit asupra acestei întâmplări, ci pentru alta care mi s-a părut şi mai ciudată. Anume, că această stare de lucruri nu a stârnit în sufletele bieţilor asupriţi nici un acces de furie împotriva asupritorilor. Avuseseră parte atâta amar de vreme numai de cruzimi şi împilări – căci asta moşteneau şi asta cunoşteau ei – încât nu-i mai uimea nimic, decât doar vreun gest de bunătate, iată, aşadar, o ciudată întâmplare care dă pe faţă cât de adânc căzuseră în robie oamenii aceştia. Întreaga lor fiinţă se reducea la o răbdare netulburată de nimic, la resemnare, la acceptarea dobitocească şi fără cârtire a tot ce li se putea întâmpla în viaţă. Îşi pierduseră până şi imaginaţia. Şi – vai! – când ajungi să spui aşa ceva despre un om, trebuie să recunoşti că el a ajuns în fundul prăpastiei şi mai jos nu mai are unde cădea.

Mai bine aş fi apucat pe alt drum. Experienţa aceasta nu prea era îmbărbătătoare pentru un dregător care plănuia în mintea lui o revoluţie paşnică,

deoarece faptul observat, pe care nu-l puteai suci şi învârti, dovedea că nici un popor din lume nu şi-a dobândit vreodată libertatea prin vorbe molcuţe şi drăguţe sau prin stăruinţi morale. Şi asta oricât s-ar strădui unii să susţină contrariul, prin blajina vorbărie a ipocriziei, sau prin filozofări. O lege de neclintit ne arată că orice revoluţie, care vrea să izbutească, trebuie neapărat să înceapă cu vărsare de sânge, orice-ar mai urma după aceea. Dacă istoria ne învaţă ceva, apoi asta ne învaţă. Ceea ce le trebuia oamenilor acelora era o stăpânire a Teroarei şi o ghilotină, dar în cazul acesta nu eu aş fi fost omul potrivit.

Două zile mai târziu, spre amiază, Sandy începu să dea semne de nelinişte şi de înfrigurată aşteptare. Îmi spuse că ne apropiem de castelul căpcăunului. Această veste surprinzătoare îmi pricinui, fireşte, o emoţie neplăcută. Încetul cu încetul, pierdusem din vedere scopul colindării noastre şi brusca reamintire a acestui scop mi-l făcu o clipă mai real şi mai înfricoşător, trezind în mine un viu interes. Neliniştea Alisandei creştea clipă de clipă; la fel şi neliniştea mea, căci, ştiţi, neliniştea e tare molipsitoare. Inima începu să-mi bată mai tare. Dar ce folos, că tot nu poţi cugeta cu inima! Ea îşi are legile ei şi bate pentru lucruri pe care mintea le dispreţuieşte. Într-adevăr, când Sandy se lăsă încet de pe cal şi mă făcu să mă opresc şi eu, şi când, imediat după asta, începu să se târască de-a buşilea, cu capul aplecat în jos, spre tufişurile aflate pe marginea unui povârniş – inima îmi bătu şi mai tare, parcă să-mi sară din loc. Şi continuă să-mi bată aşa, pe când Sandy stătea la pândă, privind peste povârniş, iar eu mă apropiam de dânsa, târându-mă în genunchi. Ochii îi ardeau ca nişte flăcări, când îmi arătă cu

degetul şi-mi şopti, abia răsuflând:

— Castelul! Castelul! Uite-l cum se înalţă!

Ce dezamăgire îngrozitoare! Pe loc, îi zisei:

— Ce castel? Nu văd nimic decât o cocină de porci. O cocină de porci, împrejmuită cu un gard de nuiele.

Îmi aruncă o căutătură mirată şi nenorocită. Veselia îi pieri de pe chip şi câteva clipe căzu pe gânduri, nemaiscoţând nici o vorbă.

— Înainte vreme, nu era vrăjit! zise ea în şoaptă, ca pentru dânsa. Alelei, cum iaste cu putinţă minunea aceasta care mă umple de frică? Cum se poate ca unuia să i se vrăjească vederea, ca să vadă castelul pocit şi urât, iară altuia să i se arate nevrăjit şi neprimenit, la fel de falnic şi mândru ca înainte, împrejmuit cu metereze şi fluturându-şi flamurele de pre turnuri pre cerul albastru? Doamne, iartă-mă! Dară cade-se să nu tac că iaste inimii durere văzând iarăşi pre aceste fermecătoare roabe, cu faţa scornită de mare mâhniciune! Am zăbovit pre drum şi vina-i a noastră!

Prinsei mişcarea. Va să zică numai pentru mine castelul era fermecat, nu şi pentru ea. Ar fi fost pierdere de vreme să mai discut cu dânsa, ca să-i spulber iluziile şi nici n-aş fi izbutit nimic. De aceea, am socotit că-i mai bine să-i bat în strună, zicându-i:

— E ceva obişnuit ca acelaşi lucru unuia să i se arate vrăjit, iar celuilalt aşa cum este. Cred că ai mai auzit de-alde-astea, Sandy, chiar dacă până acum nu ţi s-a întâmplat să le vezi cu ochii? Nu face nimic; ba, poate că-i mai bine aşa. Dacă aristocratele acelea ar fi în ochii tuturor şi într-al lor nişte scroafe, ar trebui să desfaci făcătura şi asta s-ar putea să nu fie cu putinţă, dacă n-ai găsi mai întâi metoda prin care au fost

vrăjite. Şi ar fi şi primejdios, căci încercând un descântec, fără să-i cunoşti cheia, ai putea da greş şi te-ai apuca să prefaci porcii în câini, câinii în pisici, pisicile în şobolani şi aşa mai departe, sfârşind prin a reduce materialele tale la nimic sau să le prefaci într-un gaz nemirositor, pe care nu l-ai mai putea urmări, ceea ce ar fi acelaşi lucru. Din fericire, în cazul nostru, numai vederea mea este vrăjită, aşa încât nu mai e nevoie să se taie vraja. Jupânesele rămân jupânese în ochii tăi, ca şi în propriii lor ochi, sau în ochii tuturor celorlalţi. Totodată, ele nu vor păgubi cu nimic din pricina năzăririlor mele, căci ştiu că o scroafă cât casa este o înaltă doamnă – asta mi-ajunge şi voi şti cum să mă port cu ea.

— Mulţumescu-ţi, prea slăvite stăpâne, carele grăieşti ca un înger! Dară eu am fost ştiind că le vei slobozi din robie, căci pururea gândul îţi iaste la vitejii şi iscusenii, şi cavaler viteaz eşti şi cu gândul, şi cu fapta mai vârtos decât oricare din cei trăitori.

— Fii sigură, Sandy, că nu-ţi voi lăsa nici o prinţesă în cotineaţă. Dar, ia spune-mi, cei trei inşi de colo, pe care ochii mei aiuriţi îi văd ca nişte amărâţi de porcari, n-or fi cumva?...

— Căpcăunii? Şi ei s-au prefăcut în alte cele? Ce ciudese! Mă umplu de spaimă şi eu, stând la gând cum oare te vei ridica împotrivă-le şi-i vei lovi cu toată vârtutea, dacă mai bine de jumătate din boiul lor îţi iaste nevăzut? Umblă cu mare băgare de seamă, luminăţia ta, că prin grea cumpănă trecem şi primejdia e mai mare decât crezut-am!

— Fii pe pace, Sandy! Nu am nevoie să ştiu decât un singur lucru şi anume: a câtea parte din căpcăun este invizibilă? Asta, ca să ştiu cum să-i dau la moacă. Nu te

speria, termin la repezeală cu aceşti matadori. Rămâi pe loc!

O lăsai pe Sandy de-a buşilea, acolo, cu faţa albă ca varul, dar plină de curaj şi nădejde, şi călării până la cocina de porci, unde începui să mă tocmesc cu porcarii. Mi se arătară recunoscători că le cumpărai toate scroafele pe preţul derizoriu de şaisprezece pitaci, ceea ce întrecea cu mult mercurialul zilei. Sosisem tocmai la tanc, căci biserica, lordul stăpânitor al domeniului şi ceilalţi colectori de biruri urmau să se înfiinţeze a doua zi şi i-ar fi lăsat pe porcari fără scroafe, iar pe Sandy fără prinţese. Aşa, însă, dajdiile puteau fi plătite cu bani peşin şi oamenilor le mai rămânea şi lor o lăţcaie. Unul din porcari avea zece copii şi bietul om îmi spuse că anul trecut, când se înfiinţase la dânsul un preot ca să ia drept dajdie pe cel mai gras dintre cei zece purcei ce îi avea, soţia s-a repezit la preot şi i-a oferit un copil în locul purcelului, spunându-i:

— Fiară sălbatică, ce nu cunoşti mila! Au de ce-mi laşi copilul, dacă îmi furi hrana lui?

Curios, acelaşi lucru se întâmplase şi în zilele mele, în ţara welşilor, sub oblăduirea aceleiaşi biserici oficiale, despre care mulţi au naivitatea să creadă că şi-a schimbat, o dată cu părul, şi năravul.

Le-am spus celor trei oameni să plece, apoi deschisei poarta coteţului şi îi făcui semn Alisandei să vină acolo. Ea sosi, dar nu încet, ci cu repeziciunea focului care ar cuprinde o pădure. Iar când o văzui îmbrăţişând scroafele şi purceluşele, cu lacrimi de bucurie, ce-i curgeau şiroaie pe faţă, şi strângându-le la piept, sărutându-le, mângâindu-le şi alintându-le cu nume princiare – şi asta cu tot respectul – mi-a fost

ruşine de dânsa şi de tot neamul omenesc.

Am fost nevoiţi să conducem acasă purceluşele acelea – cale de vreo zece mile – şi vă asigur că, în viaţa mea, n-am văzut cocoşneţe mai răsfăţate şi mai cu toane ca dumnealor. Nu mergeau nici pe drum, nici pe drumeag, ci o luau razna care încotro, prin tufişuri, peste stânci şi dealuri sau prin cele mai neumblate locuri. Şi, nici vorbă, n-aveam voie să le bat, nici măcar să le ating mai zdravăn, fiindcă Sandy nu îngăduia ca să fie tratate într-un mod nepotrivit cu rangul lor. Până şi celei mai neastâmpărate dintre scroafe trebuia să i te adresezi cu „înaltă doamnă” sau cu „alteţa voastră”, ca şi tuturor celorlalte. Şi apoi, este tare plicticos şi anevoios să te ţii după dihănii de-astea, când ai armură. Printre ele se afla şi o contesă micuţă, cu un belciug în rât şi aproape fără de păr pe spate. Ce drac împieliţat îmi era! Mă făcu să alerg vreun ceas după ea, pe toţi coclaurii, pentru ca la urmă să ajungem la locul de unde pornisem, aşa că n-am făcut nici o scofală. Am fost nevoit să o apuc de codiţă şi să o trag după mine. Când o ajunsei din urmă pe Sandy, aceasta era indignată şi îmi spuse că cel mai necuviincios lucru de pe lume este să apuci o contesă de trenă.

Am dus scroafele acasă – adică pe cele mai multe dintre ele – tocmai când se înnopta. Lipseau principesa Nerovens de Morganore şi două dintre doamnele ei de onoare, anume miss Angela Bohum şi demoazela Elaine Courtemains. Prima din ele era o purceluşă neagră, cu o steluţă albă în frunte, iar cea de a doua una cafenie, cu picioruşe subţiri, dar şchiopătând uşor de un picior din faţă. Ce pacoste să mâni astfel de dihănii! Printre cele lipsă la apel erau şi câteva simple baronese, pe care aş fi fost bucuros să nu le mai văd în

ochi. Dar nu! Toată carnea asta de cârnăţărie trebuia găsită cu orice preţ şi în acest scop s-au trimis slujitori cu torţe ca să cutreiere pădurile şi dealurile.

Bineânţeles, toată şleahta a fost găzduită în casă, deşi – doamne iartă-mă! – nu mai pomenisem aşa ceva. Nici nu auzisem că se poate una ca asta. Şi de auzit, ca de auzit, dar de mirosit ce-mi miroseau dumnealor! Duhoarea lor mă făcea să jur că explodase un gazometru, nu alta!

CAPITOLUL XXI
Pelerinii

Abia când, în sfârşit mă culcai, îmi dădui seama cât de obosit eram. Ce deliciu, ce desfătare să-ţi întinzi oasele şi să-ţi odihneşti ca lumea muşchii atât de trudiţi. Dar asta a fost tot, nici pomeneală să pot aţipi. Îmbulzelile, încăierările şi guiţările nobilimii, pe coridoare şi prin săli, făceau o zarvă drăcească şi nu mă lăsau să dorm.

Fiind treaz, bineînţeles că mintea mea lucra; mă gândeam mai ales la ciudata iluzie a Alisandei. Aşa cum era, era printre oamenii cei mai cu scaun la cap din tot regatul şi, totuşi, din punctul meu de vedere, se purta ca o smintită. Doamne, ce nu fac pe lume educaţia, influenţa şi obişnuinţa! Ele au puterea de a face pe om să creadă orice. Trebuia să mă transpun în situaţia Alisandei ca să-mi dau seama că nu era nebună. Da, şi s-o pun pe Alisanda în situaţia mea, spre a-i arăta ce uşor e să pari nebun cuiva, care a primit o educaţie cu totul alta decât a ta. Dacă i-aş fi spus Alisandei că am văzut o căruţă nevrăjită alergând cu o viteză de cincizeci mile pe oră; că mi-a fost dat să văd un om urcându-se într-un coş şi dispărând printre nori, fără să fi fost înzestrat cu puteri magice; sau că, fără ajutorul vreunui necromant, stătusem de vorbă cu o persoană trăind la o depărtare de câteva sute de mile – Alisanda nu numai că m-ar fi socotit nebun, dar şi-ar fi zis că o ştia de mult. Toată lumea din jurul ei credea în vrăjitorie. Nimeni nu avea nici un fel de

îndoială. Cum să te îndoieşti că un castel putea fi prefăcut într-o cocină şi locatarii lui în porci? Ar fi fost ca şi când eu, aflându-mă printre concetăţenii mei din Connecticut, m-aş fi îndoit de realitatea telefonului şi a minunilor sale. În amândouă cazurile, îndoiala ar fi fost o dovadă sigură că respectivul s-a scrântit la cap şi nu mai raţionează cum trebuie. Ei, da, Sandy era teafără; n-am încotro, trebuie s-o recunosc. La rândul meu, ca să-i par Alisandei întreg la minte, trebuia să ascund faţă de ea superstiţiile mele despre locomotivele, baloanele şi telefoanele care funcţionează fără de vrăji şi fără minuni. Tot aşa, eu credeam că pământul nu este neted şi întins ca o tavă şi nici nu-i rezemat pe nişte stâlpi; de asemenea nu credeam că văzduhul de deasupra pământului avea o boltă care ar fi turnat peste el un potop de apă. Dar fiind singurul om din regat care nutrea astfel de idei lipsite de evlavie, ba chiar criminale, mă gândii că ar fi mai înţelept dacă aş tăcea din gură, ca să nu fiu ocolit şi părăsit de toţi ca un nebun.

A doua zi, Sandy adună porcii în sufragerie şi le oferi prânzul mic, servindu-i chiar dânsa şi arătându-le în fel şi chip marele respect pe care băştinaşii insulei ei, cei vechi ca şi cei noi, l-au resimţit întotdeauna faţă de nobilime, oricum ar fi arătat şi oricare ar fi fost însuşirile intelectuale şi morale ale aristocraţilor. Aş fi putut mânca şi eu cu scroafele, dacă aş fi fost tot atât de nobil prin naştere pe cât eram prin înalta mea situaţie. Dar nu eram, aşa că fui nevoit să înghit umilinţa şi să tac din gură. Sandy şi cu mine luarăm gustarea la altă masă. Stăpânii castelului nu erau acasă. O întrebai:

— Câţi inşi sunt în familie, Sandy, şi pe unde umblă?

— Familie?

— Da.

— Care familie, luminăţia ta?

— Păi, familia asta, familia ta.

— Vai de mine, nu înţeleg. Eu n-am neamuri.

— N-ai familie? Dar cum, Sandy, asta nu-i casa ta?

— Sireaca de mine, eu n-am casă.

— Păi bine, atunci a cui e casa asta?

— Vai! Daţi-mi crezare că v-aş spune, dacă aş fi luat veste.

— Ei aş! Cum, nici nu-i cunoşti pe oamenii ăştia? Atunci cine ne-a poftit aici?

— Nime nu ne-a poftit. Am mas nepoftiţi şi atâta tot.

— Bine, femeia lui Dumnezeu, ăsta e un lucru de necrezut. Necuviinţa asta întrece orice margini! Intrăm pur şi simplu în casa omului şi i-o umplem cu specimenele singurei nobilimi autentice sub soare şi, abia apoi, descoperim că nu ştim nici numele proprietarului. Cum de ţi-ai permis o asemenea necuviinţă? Eu, bineînţeles, mi-am închipuit că-i casa ta. Ce o să zică omul, când o veni acasă?

— Ce o să zică! Măre! Se va înturna către noi cu prinos de mulţămire.

— Mulţumiri! Şi pentru ce?

Pe faţă i se citea o mare uimire.

— Nu vă fie cu bănat, dacă mare zăhăială iaste în capul meu din pricina cuvintelor nesăbuite ce le aud. Daţi-mi crezare că a doua oară nu va mai fi cinstit cu asemenea năravuri împodobite un om din tagma lui, găzduind feţe atât de strălucite, ca acestea cu care i-am blagoslovit noi casa!

— Ai dreptate, dac-o iei aşa, ba chiar pun prinsoare că pentru prima dată a avut parte de un asemenea

plocon.

— Atuncea, nu-i de datoria sa a ne aduce mulţămită şi bucuria a-şi arăta cu vorba după şart şi cu smerenia cuvenită! Altmintrelea, câine ar fi; coborâtor şi strămoş de potăi!

Mie mi se părea că se cam îngroşa gluma, ba putea chiar să se îngroaşe şi mai tare. N-ar fi fost rău să fi strâns scroafele laolaltă şi s-o ştergem. Zisei:

— Timpul trece, Sandy, eu zică să ne adunăm nobilimea şi s-o luăm la picior.

— De ce, luminate doamne şi Şef?

— Nu trebuie să le ducem acasă la ele?

— Ha! I-auzi vorbă! Venit-au din toate colţurile lumii şi fieştecare din ele se cuvine a purcede la casa ei! Ian socoteşte, luminăţia ta, ni este oare dat nouă a face atâtea călătorii într-o viaţă aşa de scurtă – nici cât ai scapără – pre cât ne-a hărăzit-o cel atotputernic, carele ne-a blagoslovit şi cu moartea – cu ajutorul lui Adam, carele a păcătuit îndemnat de soaţa sa, amăgită de vicleşugul acelui mare nepriaten al neamului omenesc, şarpele numit Satana, cu toatele că Adam fusese binecuvântat şi oploşit de rele, de ură şi pizmă, dară căzu în păcatul trufiei şi din alb ca neaua îşi pată şi cerni făptura, la început curată şi nestricată, viind laolaltă, fără nici o sminteală, cu cetele luminoase ale fraţilor săi născuţi întru minunăţia şi dulceaţa cerurilor, la loc de verdeaţă şi bogat în...

— Ei, comedie!

— Ce zis-a, luminăţia ta?

— De d-alde astea ne arde acum? Nu vezi că ne-ar lua mai puţin timp dacă le-am duce pe fiecare acasă, decât îţi ia ţie ca să-mi explici că nu se poate? Ce dracu, Sandy! Fii mai înţelegătoare! Nu-i momentul să-

ţi dai drumul la morişcă în halul ăsta! Şi acum, hai la lucru! Scurt şi cuprinzător! Cine îşi ia însărcinarea să le ducă pe aristocratele astea acasă?

— Priatenii lor, care se vor buluci din toate colţurile lumii! Răspunsul îmi fusese la fel de neaşteptat ca un fulger iscat din senin; simţii că mi se ia o piatră de pe inimă, ca unui puşcăriaş liberat. Dumneaei, fireşte, trebuia să rămână cu marfa.

— Ei, dacă-i aşa, expediţia noastră, dragă Sandy, a ajuns la bun sfârşit. Eu mă întorc acasă, să dau raportul şi dacă vreodată...

— Şi eu sunt gata. Aciiş, merg cu luminăţia ta! Din nou, calea libertăţii mi-era închisă.

— Cum? Vrei să vii cu mine? Păi, de ce?

— Iaste cu putinţă să-mi viclenesc cavalerul? Cui i-ar veni oare în minte a-şi păta cinstea aşa din senin! Seamănă aceasta a fi eu? Pas de te desparte de mine, până ce alt cavaler nu mă va dobândi, prin izbândă împotriva luminăţiei tale, într-o luptă dreaptă! Altfel, de scârbă vrednică aş fi.

Iată-mă condamnat pe viaţă, îmi zisei, oftând. Nu-mi rămâne decât să mă împac şi cu nenorocirea asta! N-avui încotro şi îi zisei:

— Bine, atunci hai să pornim!

În timp ce, plângând, îşi lua rămas bun de la scroafe şi purceluşe, eu lăsai toată nobilimea asta pe seama servitorilor. Le spusei, însă, să ia o cârpă şi să şteargă puţintel locurile pe unde dormiseră şi se plimbaseră alesele feţe. Servitorii, însă, protestară, spunând că aşa ceva ar însemna curată, pierdere de timp, ba ar fi fost o gravă abatere de la tradiţie, care ar fi dat naştere la îndreptăţite clevetiri. Abatere de la tradiţie – cu asta s-a zis totul! Oamenii aceia erau în stare să

săvârşească orice crimă, în afară de marea crimă de a se abate de la tradiţie. Servitorii mă asigurară că vor respecta obiceiul – care ajunsese din moşi-strămoşi o datină sfântă – şi-mi spuseră că vor presăra rumeguş proaspăt prin toate camerele şi sălile, aşa încât să se şteargă orice urmă a vizitei aristocratice. Faptul constituia un fel de satiră împotriva naturii; era o metodă ştiinţifică, o metodă geologică, datorită căreia istoria familiei avea să fie orânduită în straturi suprapuse. Un arheolog care ar fi săpat aceste depozite – ar fi fost în măsură să arate, datorită urmelor fiecărei epoci, câte schimbări succesive introdusese familia respectivă în alimentaţia ei, pe o perioadă de o sută de ani.

Primul lucru peste care dădurăm în ziua aceea fu o procesiune de pelerini. Deşi nu mergeau în direcţia noastră, noi ne-am alipit de ei, dându-mi din ce în ce mai bine seama că, dacă vreau să conduc ţara asta cu înţelepciune, trebuie să pătrund în toate amănuntele vieţii ei – şi asta nu prin experienţa altora, ci numai prin propria mea experienţă.

Pâlcul de pelerini semăna grozav cu acela al lui Chaucer, deoarece întrunea exemplare din aproape toate îndeletnicirile şi profesiunile clasei conducătoare a ţării, cu varietatea de haine corespunzătoare.

Se aflau printre ei bărbaţi tineri şi bătrâni, femei tinerele şi băbătii, oameni veseli şi oameni serioşi. Călăreau pe cai şi pe catâri şi nu aveau nici o şea de damă, pentru că acest lucru avea să mai rămână necunoscut în Anglia încă nouă sute de ani.

Ce turmă de oameni prietenoşi, plăcuţi şi sociabili mai erau! Şi totodată plini de evlavie şi zburdând de fericire; dăruiţi cu grosolănie şi inconştienţă, precum şi

cu o naivă indecenţă. O snoavă care li se părea izbutită făcea înconjurul întregii societăţi şi nu pricinuia nimănui mai multă jenă decât ar fi pricinuit în cercurile cele mai înalte ale Angliei, cu douăsprezece secole mai târziu.

Glume, demne de spiritele engleze din primul pătrar al îndepărtatului secol al XIX-lea, ţâşneau ici şi colo, printre rânduri, şi stârneau aplauze frenetice; iar când se făcea câte o glumă mai hazlie la un capăt al procesiunii, puteai s-o urmăreşti din gură în gură, până ajungea la capătul celălalt, datorită exploziilor de râs ce le stârnea.

Sandy cunoştea destinaţia şi scopul acestui pelerinaj şi mi le explică, spunându-mi:

— Au purces-o la drum către Valea Sfinţeniei, spre a primi blagoslovirea sfinţilor pustnici şi a bea din apele făcătoare de minuni, curăţindu-se de păcate.

— Unde se află această localitate balneară?

— Cale de două zile de aici, la marginea unui regat numit Ţara Cucului.

— Povesteşte-mi despre ea. E o localitate renumită?

— O! Prea adevărat iaste! Alta pre lume nu afli! Pre vremuri, a fost viind acolo un stareţ cu călugării săi şi în lumea toată nu erau călugări mai sfinţi, că ceteau numai din cărţi sfinte şi alta nu. Nu stăteau de vorbă şi nice cu alţii nu grăiau. Îşi ţineau zilele mâncând buruieni stricate şi alta nimic. Dormeau pe pământul gol, pururea se rugau şi nu se spălau niciodată. Purtau pururea aceeaşi îmbrăcăminte, până ce cădea ferfeniţă, de putredă şi veche ce era. Şi aşa s-a tras cuvântul din om în om despre tăria sfinţeniei lor, că ce nu lucrează pre lume sfinţia! Şi plecat-au a merge la dânşii şi bogaţi, şi nevoiaşi, spre a li se închina.

— Dă-i înainte!

— Dară acolo loc secetos, fără de apă, pururea era. Într-o vreme, pe când cuviosul stareţ se ruga, ascultată i-a fost ruga şi se pomeni dintr-o dată cu un mare şuvoi de apă, ţâşnind în chip de minune dintr-un loc deşert. Dară călugării cei nesăbuiţi, duşi în ispită de necuratul, se ţinură de stareţ şi fără curmare îl supărară de cererea de a le dura un feredeu, adică baie ca să se îmbăieze. Iară stareţului i-a fost lehamite de stăruinţele lor şi nu le mai stătu împotrivă, ci le-a zis: iată, facă-se cum va iaste vrerea! Şi aşa se făcu şi nu altfel. Şi acum ia veste, luminăţia ta, şi vezi unde ajunge omul, dacă apucă pe căile cele lumeşti şi necurate, părăsind pre cele fără prihană, care-s pe placul domnului! Călugării se îmbăiară şi ieşiră mai albi decât neaua, dară – măre! – pe loc se arătă un semn ceresc, o minune prin care domnul îi certa pentru răutatea tâmplată mai înainte, şi apele lui pângărite încetară să mai curgă şi se irosiră de istov!

— Au scăpat ieftin, Sandy, când te gândeşti cum e judecată o astfel de crimă în ţara asta!

— Se prea poate, luminăţia ta, dară era păcatul lor dintâi, că până atunci vieţuiseră fără prihană şi nu se osebiseră de îngeri. Zadarnice fost-au rugile, lacrimile, punerea trupului la cazne, că apa nu mai curgea. Nice smeritele alaiuri cu prapori, nice smirna şi tămâia, nice lumânările aprinse la icoana Maicii Preciste nu au schimbat nimic, iară toată suflarea se mira.

— E interesant să vezi că şi industria asta suferă de crize şi crahuri, că dă faliment, cu toate acţiunile şi combinaţiile ei. Zi-i înainte, Sandy!

— Şi aşa, numai după îndelungată vreme bunul stareţ, carele amarnic se căia şi căta să-şi ispăşească

greşeala, stricat-a feredeul, de l-au risipit din temelii şi – vai! mânia domnului pe dată se îmblânzi şi ape bogate ţâşniră iarăşi şi nice până în ziua de azi n-au contenit.

— Care va să zică, de atunci nimeni nu s-a mai spălat?

— Acela care ar mai cuteza să se îmbăieze pierit va fi, că ştreangul degrab' îl aşteaptă, şi pe bună dreptate!

— Şi de atunci afacerile comunităţii sunt prospere, nu-i aşa?

— Chiar din ziua aceea, că faima minunii se lăţi preste mări şi ţări şi călugări din toate ţările şi-au ridicat sălaş acolo, venind şi pogorându-se în stoluri ca păsările cerului, iară cuvioasa mânăstire a zidit şi a lucrat chilie preste chilie şi şi-a deschis larg porţile ca să-i primească pre toţi. Sosit-au şi o samă de călugăriţe şi pre urmă altele şi altele; şi zidiră şi dânsele de cealaltă parte a văii chilie preste chilie, până ce falnică fu cuvioasa mânăstire a lor. Şi mare prieteşug legară călugării cu călugăriţele şi de-a valma trudiră şi pre urmă de-a valma zidiră şi lucrară un mare şi prea frumos leagăn pentru copiii găsiţi, aşezat în dricul văii între amândouă mânăstirile.

— Parcă-mi vorbeai de nişte pustnici, Sandy?

— D-apoi cum? Pustnicii s-au adunat de prin toate părţile lumii, căci pustnicul viiază mai bine unde sunt mulţi pelerini. N-ai să vezi nice când colo pustnic nevoiaş, iară de se va tâmpla a ţi se face pomenire despre vreun pustnic, de alt soi, grabnic la lucruri noi, carele pre meleagurile noastre nu s-ar afla, ci numai hăt departe, pre meleaguri străine, ia veste că-i scornitură şi umblă, luminăţia ta, şi scormoneşte

stâncile, peşterile şi mlaştinile Văii Sfinţite şi vei găsi măcar câte unul din fiece soi.

Mă apropiai de un vlăjgan, cu faţa ca o lună plină şi vesel nevoie mare, cătând să-i intru pe sub piele ca să mai aflu ceva noutăţi. Dar nici nu făcui bine cunoştinţă cu dânsul, că se şi apucă a-mi povesti, cu zel şi stângăcie, aceeaşi snoavă răsuflată de secole, pe care mi-o spusese şi sir Dinadan, când mă luasem la harţă cu sir Sagramor şi fusesem provocat la turnir tocmai din pricina ei.

Înainte de chindie, dădurăm peste un alt convoi de pelerini, dar în rândurile acestora nu domneau nici veselia, nici hazurile şi glumele, nici voia bună – şi asta nici printre tineri şi nici printre bătrâni. Convoiul era alcătuit din tineri şi bătrâni, din bărbaţi cărunţi şi femei ninse de vreme, din tineri însurăţei, ca şi din băieţi şi fetiţe, ba şi din trei sugaci. Nici măcar copiii nu zâmbeau. Cei cincizeci de oameni aveau feţe abătute, pe care se întipărise acea deznădejde pricinuită de încercările grele ale vieţii şi de obişnuinţa durerii. Oamenii aceştia erau sclavi. Mergeau legaţi în lanţuri prinse de un brâu de piele şi trecute apoi pe la mâini şi picioare. Toţi, în afară de copii, mergeau încolonaţi, la o distanţă de şase paşi unul de altul, legaţi în şir de un alt lanţ, care era prins de gâturile lor. Aşa umblaseră, străbătând trei sute de mile în optsprezece zile şi aşa umblau şi acum, hrănindu-se cu resturi de mâncare şi lături, date şi astea în porţii infime. Aşa ferecaţi, dormeau nopţile, claie peste grămadă, ca porcii. Fiarele le juliseră pielea pe la încheieturi, făcându-le răni, pline de puroi, în care colcăiau viermii. Picioarele desculţe le erau însângerate şi toţi şchiopătau. La început, fuseseră o sută de inşi, dar cam jumătate din

ei fuseseră vânduţi pe drum. Negustorul care-i ducea era călare şi mânuia un bici cu mâner scurt şi o curea terminată în mai multe cozi înnodate. Cu acest bici, el plesnea spinările acelora care se împleticeau de oboseală şi durere, şi îi îndrepta din nou. Nu vorbea; biciul grăia pentru el. Nici una din aceste nenorocite fiinţe nu ridică o clipă capul să se uite la noi, pe când treceam; nici nu le păsa de noi. Nu se auzea nici un sunet decât acela înfiorător şi trist al ţăcănelii lanţurilor, de la un capăt la celălalt al lungii coloane, când păşeau în unison. Coloana înainta, ridicând nouri de praf.

Toate feţele erau acoperite cu un strat gros de praf cenuşiu. Asemenea praf vezi doar pe mobilele din casele nelocuite, unde poţi să te iscăleşti cu degetul. Imaginea asta îmi veni în minte când văzui feţele unora din bietele femei, mame tinere purtându-şi pruncii muribunzi în braţe; durerea din suflet le era zugrăvită de urme adânci de lacrimi pe praful ce le acoperea feţele. Una din aceste mame tinere era abia o fetiţă şi mă durea inima când citeam ceea ce îi era întipărit pe faţă, gândindu-mă cât era de tânără şi că la vârsta asta fragedă n-ar fi trebuit să cunoască decât bucuriile, iar nu...

Tocmai în clipa aceea, copila se împletici, năucită de oboseală, şi biciul o plesni, rupându-i o fâşie de piele de pe umerii goi. Mă duru ca şi când aş fi primit eu lovitura. Stăpânul sclavilor opri convoiul şi sări de pe cal. Se năpusti asupra nenorocitei cu înjurături şi ameninţări, spunând că s-a săturat de lenea ei şi că acesta fiind ultimul prilej când mai are a face cu dânsa, se vor răfui pe loc. Biata copilă căzu în genunchi, îşi înălţă braţele şi începu să se vaite, rugându-se şi

ţipând ca din gură de şarpe, dar stăpânul rămase cu nepăsare în sine, ba îi smulse pruncul de lângă ea şi porunci celor doi sclavi, care erau înaintea şi îndărătul ei, s-o întindă la pământ şi să o despoaie. Atunci se năpusti ca un bezmetic, începând a o lovi cu biciul până ce îi zdreli spinarea, pe când ea urla şi se zvârcolea de ţi-era mai mare mila. Unul din sclavii care o ţineau îşi întoarse faţa şi numai pentru acest gest omenos fu înjurat şi biciuit.

Toţi pelerinii priveau şi comentau tehnica perfectă cu care stăpânul mânuia biciul. Dar şi ei erau obişnuiţi cu spectacolul cotidian al robiei, mult prea obişnuiţi, pentru a-şi da seama că întâmplarea avea şi alt aspect, care ar fi fost mai interesant de comentat.

Iată în ce hal tocise robia în aceşti nenorociţi ceea ce s-ar putea numi însuşirile superioare ale omului. În sinea lor, rămăseseră oameni de inimă şi sunt sigur că, dacă ar fi fost liberi, n-ar fi îngăduit negustorului de sclavi să chinuiască nici măcar un cal în felul acesta.

Doream să pun capăt urgiei şi să dezrobesc pe sclavi, dar momentul nu era potrivit. Nu trebuia să intervin prea des, ca să nu-mi iasă buhul că nesocotesc legile ţării şi drepturile cetăţeneşti. Dacă mi-era dat să am zile şi noroc, eram hotărât să pun capăt robiei, dar voiam s-o fac în aşa fel încât înfăptuirea mea să fie cu consimţământul şi chiar din porunca poporului.

Tocmai pe acolo se afla atelierul unui fierar şi la el veni moşierul care cumpărase pe copila cu prunc. O cumpărase cu câteva zile în urmă, cu condiţia ca „marfa” să-i fie predată acolo unde i se puteau scoate lanţurile. Fierarul o desferecă, dar imediat se iscă gâlceavă între moşier şi negustorul de robi, deoarece niciunul nu voia să plătească fierarului cele cuvenite;

îndată ce-a fost descătuşată, copila se aruncă, plângând şi hohotind de disperare, în braţele sclavului care-şi întorsese faţa, când o biciuiseră. Bărbatul o strânse la piept şi acoperi faţa copilei şi a pruncului cu un potop de sărutări şi lacrimi fierbinţi. Avui o bănuială şi cerui lămuriri. Da – aveam dreptate: erau soţ şi soţie şi urmau să fie despărţiţi în mod silnic. Copila a fost smulsă din braţele lui şi târâtă cu de-a sila, în timp ce se zbătea, se lupta şi urla ca scoasă din minţi, până ce la o cotitură o pierdurăm din ochi. Mult timp după aceea, i-am mai auzit ţipetele care se stingeau în depărtare. Cât despre nenorocitul soţ şi tată, care-şi pierduse aceste fiinţe dragi şi cu siguranţă că nu avea să le mai vadă niciodată – ce să mai spun? Nu mai puteam nici să-l privesc şi de aceea mi-am întors faţa de la dânsul, ştiind bine că chipul său nu mi se va şterge niciodată din minte. Şi chiar azi, când mă gândesc la el, mi se strânge inima.

Seara, poposirăm la hanul unui sat. Când mă sculai a doua zi şi privii în zare, zării un cavaler sosind călare, scăldat în aurul dimineţii şi îndată îl recunoscui ca fiind unul dintre oamenii mei, sir Ozana le Cure Hardy. El lucra în branşa modei bărbăteşti şi specialitatea lui erau ţilindrurile-clac. Era îmbrăcat în oţel de la gât până jos, purtând una dintre cele mai frumoase armuri ale timpului, dar în loc de coif purta un ţilindru lucios, părând ca scos din cutie. Şi asta era una din metodele mele de a desfiinţa cavalerismul, făcând un caraghioslâc dintr-însul, aşa ca lumea să-şi bată joc. De oblâncul şeii lui sir Ozana atârnau nişte cutii de pălării, lucrate din piele, şi omul meu, ori de câte ori întâlnea vreun cavaler rătăcitor, îl punea să jure că intră în slujba mea, şi îl gătea cu un „burlan”,

obligându-l să-l poarte pe cap. Mă îmbrăcai şi coborâi să-l primesc pe sir Ozana, sperând să aflu ceva veşti noi.

— Cum merg afacerile? îl întrebai.

— Rogu-te, luminăţia ta, a oblici că nu mai am decât patru şi mai multe nu. De la Camelot, am purces cu şaisprezece!

— Bravo, ai făcut treabă bună, sir Ozana! Pe unde te-ai mai plimbat, în ultima vreme?

— Sosit-am amu din Valea Sfinţeniei, luminăţia ta.

— Şi eu mă duc într-acolo. Ceva nou pe la mânăstire? Ceva mai senzaţional?

— Vai! Mai bine nu mi-ai face întrebarea aceasta, luminăţia ta!... Dă-i hrană îmbelşugată şi adapă-l, copile, dacă pofteşti o mulţumită bună; du-l la grajd şi fă precum ţi-am poruncit şi alta nu... Aduc de ştire luminăţiei tale o veste ce sparie gândul şi carea... Oare şi domniile voastre pelerini sunteţi? Dacă sunteţi, atuncea mai bună ispravă decât a lua veste despre cele ce voi spune nu iaste. Poftiţi în jurul meu şi ascultaţi-mi ştirile, că vă privesc pre domniile voastre, care cătaţi a găsi ceea ce nu se găseşte şi zadarnic umblaţi după ceea ce nu mai umblă, de care lucru adevărat, adevărat să credeţi, domniile voastre, că nu iaste într-alt chip, iar dacă basnă ar fi – din acest ceas mânia lui Dumnezeu cază asupra capului meu şi pre loc să mă piarză. Iată vestea pre care s-o luaţi: s-a tâmplat o întâmplare carea nu şi-a avut perechea decât încă o singură dată în ultimile două veacuri, când s-a tras cuvântul din om în om că tot a pacoste ca aceea s-a abătut preste Valea Sfinţeniei din mânia şi drept judeţul prea puternicului Dumnezeu, iară acum...

— A secat izvorul cel minunat! strigară într-un glas

cei două-zeci de pelerini.

— Adevăr grăit-aţi, oameni buni! La capătul acesta vroiam s-ajung, dacă nu-mi tăiaţi vorba.

— Dară cum? Iară s-a îmbăiat careva?

— Nu, aşa prepun unii, dară nime nu le dă crezare. Umblă zvoana că ar fi alt păcat la mijloc, dară nime nu ştie care păcat.

— Ce spune lumea despre calamitatea asta?

— Se sparie gândul şi gura amuţeşte, când câţi a arăta jalea şi amarul lumii. Izvorul secat-a de nouă zile şi aciiş începură rugile. Iară plângerile drept-credincioşilor, care în pânză de sac şi cu cenuşă pre cap vin a se ruga, şi smeritele alaiuri cu praporenu au încetat zi şi noapte decât când cuvioşii călugări şi cuvioasele călugăriţe şi mai puţin cuvioşii copii găsiţi s-au istovit de tot şi nime nemaiavând vlagă a-şi înălţa glasul, s-au apucat să atârne peste tot locul rugăciuni scrise pe pergament, în cele din urmă, s-au gândit la tine, zicând: Pasă, de chemaţi-l pre sir Şef, ca dumnealui să proboluiască prin vrăji şi farmece! Iară dacă luminăţia ta nu se învredniceşte a purcede acolo atuncea solul trebuia să mâie pre Merlin, carele se şi află acolo de trei zile şi a fost zicând că va meşterşugui să iasă iar apa, chiar de-ar fi să se spulbere pământul în mii de fărâme, iară crăiile toate ca una pierzaniei să fie date. Şi cu multă râvnă s-a apucat el de lucru, chemând pre toţi dracii şi drăcuşorii lui într-ajutor, dară până acuma nici un strop de umezeală n-a ieşit la vedeală, nici cât aburul unui bob de rouă pre luciul unei oglinzi de tablă, dacă – bun înţeles – nu punem la socoteală butoaiele de năduşeală ce îi curg lui Merlin de la răsăritul şi până la apusul soarelui, pre când se căzneşte cu mare caznă, şi nice dacă...

Prânzul cel mic era gata. Îndată ce mâncai, îi arătai lui sir Ozana cuvintele pe care le scrisesem înăuntrul jobenului său: „Departamentul Chimic, Filiala Laboratorului. Secţia C. Pxxp. Trimiteţi două de mărimea nr. 1, două de nr. 3 şi şase de nr. 4, împreună cu accesoriile necesare. Trimiteţi şi două calfe mai pricepute.” Apoi îi zisei:

— Acum, du-te la Camelot, cât poţi mai repede. Zboară, vrednice cavaler, şi arată-i lui Clarence ce-am scris. Spune-i să-mi trimită cele cerute, cu prima urgenţă, în Valea Sfinţeniei.

— Prea bine, sir Şef! zise el şi dus a fost.

CAPITOLUL XXII
Izvorul sfânt

Pelerinii nu erau decât nişte bieţi oameni. Altfel nu s-ar fi purtat aşa cum s-au purtat. Făcuseră o călătorie lungă şi obositoare şi acum, când era pe sfârşite şi auziră că lucrul pentru care veniseră încetase de a mai exista – nu făcură cum ar fi făcut probabil orice cal, pisică sau vierme, adică să se întoarcă şi să-şi vadă de treabă. Aş, de unde! Dacă fuseseră nerăbdători să vadă izvorul cel făcător de minuni, acum erau de patruzeci de ori mai nerăbdători să vadă locul unde fusese izvorul care secase. Oamenii sunt o veşnică problemă!

Dădurăm zor şi, cu câteva ore înainte de a apune soarele, ajunserăm pe creasta dealului de deasupra Văii Sfinţeniei, pe care o colindarăm cu privirea de la un cap la altul, notându-i toate trăsăturile. Adică trăsăturile ei generale şi anume cele trei rânduri de clădiri, care, izolate şi îndepărtate unele de altele, îţi făceau impresia unor jucării în imensitatea aceea ce părea să fie – şi de fapt era – un deşert. O asemenea privelişte este întotdeauna întristătoare, căci liniştea e atât de impresionantă şi totul pare cufundat în moarte. Totuşi se auzea şi câte un sunet, care, spărgând tihna, îi sporea şi mai mult tristeţea. Era sunetul îndepărtat al clopotelor care, plutind pe aripele vântului, ne ajungea la urechi atât de dulce şi domol, încât ne întrebam dacă-l auzeam cu urechile sau numai cu sufletele noastre.

Ajunserăm la mânăstire înainte de căderea nopţii. Bărbaţii fură adăpostiţi acolo, iar femeile fură trimise la mânăstirea de călugăriţe. Acum, clopotele se auzeau de aproape, iar dangătul lor măreţ ne lovea urechile ca o prevestire a judecăţii de apoi. O disperare superstiţioasă zăcea în inima fiecărui călugăr şi i-o puteai citi pe faţa-i de strigoi. Strigoii aceştia în sutane negre, cu sandale moi în picioare şi cu feţe livide, mişunau peste tot, se agitau şi dispăreau fără zgomot, străvezii ca nişte arătări dintr-un vis urât.

Ce înduioşătoare a fost bucuria bătrânului stareţ când m-a văzut! Înduioşătoare până la lacrimi – numai că lacrimile le vărsa el şi nu eu. Îmi zise:

— Nu mai zăbovi, fiule, ci degrab' apucă-te de munca-ţi izbăvitoare. Dacă nu se arată iarăşi apa, şi chiar curând, pieriţi vom fi – şi blagoslovita bunătate a două veacuri va lua sfârşit. Dară ia sama să umbli numai cu farmece neprihănite, că sfânta biserică nu îngăduie a lucra în numele ei cu sculele diavolului!

— Cuvioase părinte, fii sigur că unde lucrez eu nu se amestecă nici o magie diavolească. Nu voi folosi meşteşugiri drăceşti, şi nici elemente care n-au fost create de mâna lui Dumnezeu. Dar oare Merlin lucrează numai cu mijloace cuvioase?

— Oh, oh, oh! Aşa zis-a el, fătul meu, şi s-a legat cu jurământ să facă destul şi deplin numai aşa şi altminteri nu.

— Bine, atunci lasă-l să lucreze mai departe.

— Dară nice ţie, fătul meu, nu ţi se cade a sta degeaba, ci trebuie să-i dai o mână de ajutor.

— Nu-i bine să amestecăm metodele, părinte. Nu ar fi corect nici din punct de vedere profesional. Doi colegi nu-i frumos să-şi pună beţe în roate. Ce-ar fi s-o

lăsăm pustiei, că tot acolo am ajunge? Odată ce contractul s-a încheiat cu Merlin, nu-i bine ca vreun alt vrăjitor să se amestece în lucrare, atâta vreme cât el nu se lasă păgubaş.

— Atunci, îl voi opri eu că la mare necaz suntem şi degrab' se cade a-l istovi. Nu-i nici o strâmbătate dacă fac aşa. Şi dacă ar fi, cine ar îndrăzni să-i poruncească bisericii legi? Biserica iaste aceea care dă tuturor legile şi poruncile ei. Şi ea îşi plineşte vrerea, fără să ia sama în cine loveşte. Îi voi lua lucrarea, iară tu, fătule, apucă-te de lucru.

— Asta nu se poate, cuvioase stareţ. Bine zici când zici că cine are în mâini puterea supremă face tot ce pofteşte, fără să i se întâmple nimic. Dar cu noi, bieţii vrăjitori, e altfel. Merlin este un vrăjitoraş foarte bunişor şi în provincie se bucura de oarecare reputaţie. Se zbate şi el cât poate, şi n-ar fi politicos din parte-mi să-i fur slujba până ce n-o părăseşte de bună voie.

Stareţul se însenină la chip.

— Prea lesne iaste atunce a strica înţelegerea cu dânsul şi căi de a-l sili, câtă frunză şi iarbă.

— Nu, părinte stareţ, „nu i se cade” – aşa cum spuneţi domniile voastre pe aici. Dacă l-aţi „convinge cu sila”, Merlin ar fi în stare să vrăjească izvorul şi asta m-ar opri de la lucru, până aş găsi secretul vrăjii, ceea ce ar putea dura şi o lună. E drept că şi eu aş putea pune la cale o vrajă de-a mea, care se cheamă telefon, şi Merlin nu i-ar descoperi secretul nici peste un secol. Dar, aşa cum stau lucrurile pe aici, Merlin m-ar putea ţine în loc vreo lună. Poţi risca o întârziere de o lună pe o asemenea secetă?

— O lună de zile! Iaste inimii durere, numai la gândul acesta! Facă-se cum ţi-i vrerea, fătul meu! Dară

grea mi-iaste inima şi amăgită! O, amar mie! O, pedepsind şi cainicul de mine! Du-te şi lasă-mă să-mi chinuiesc duhul cu cazna aşteptării, aşa cum am făcut de zece zile încoace, prefăcându-mă a mă hodini, şi trupul meu chiar dând semne de hodină, pre când sufletul nu are parte de ea.

Făcând socoteala, desigur că ar fi fost mai bine pentru Merlin dacă s-ar fi lăsat păgubaş şi ar fi şters-o din localitate, în orice caz, nu ar fi fost capabil să dea drumul la apă. Era într-adevăr un magician al vremii sale, adică minunile mari, acelea cărora le datora faima, aveau întotdeauna norocul să fi fost făcute când nu era nimeni de faţă, ci numai el singur.

Nu putea da drumul la izvor cu atâţia spectatori în preajmă. Spectatorii erau tot atât de neplăcuţi pentru un vrăjitor, pe vremea lui Merlin, pe cât sunt de neplăcuţi pentru un spiritist, în vremurile noastre. Puteai fi sigur că printre ei se afla vreun sceptic care să aprindă lumina în momentul hotărâtor şi să strice tot rostul. Doream însă ca Merlin să nu se lase de treabă până ce nu voi fi eu în stare să mă apuc de ea; şi asta n-o puteam face decât atunci când primeam lucrurile comandate la Camelot, adică peste două-trei zile.

Prezenţa mea dădu nădejde călugărilor şi îi înveseli mult, ba chiar într-atâta, încât, pentru prima oară în zece zile, luară în seara aceea o cină îmbelşugată. O dată ce-şi umplură bine burţile începură să devină şi ei mai optimişti. Când se îndulciră la hidromel, ajunseră şi mai optimişti. Când fură cu toţii pe jumătate chercheliţi, prea cuvioasa adunare se găsea în formă să petreacă toată noaptea, astfel că rămaserăm cu toţii la masă şi o ţinurăm tot aşa. Conversaţia începuse

să devină foarte veselă. Se povestiră snoave vechi şi deocheate care îi făcură să râdă cu lacrimi. Fiecare căsca o gură cât o şură şi se ţinea de bărdăhan, ca să nu plesnească de râs. Urlau în cor cântece fără perdea, şi aşa de tare, încât acopereau dangătele clopotelor.

În cele din urmă, dădui şi eu drumul la o anecdotă. Avui un succes nemaipomenit. Nu chiar din primul moment, bineînţeles, pentru că băştinaşii din insulele acelea nu pricepeau o glumă pe moment. Dar, când o spusei pentru a cincea oară, crăpară de râs. Când o spusei pentru a opta oară, trosniră în bucăţi; la a douăsprezecea repetiţie bucăţile se prefăcură în aşchii, iar la a cincisprezecea se făcură praf; atunci luai o mătură şi-i dădui afară. Vorbesc, fireşte, la figurat. La început aceşti insulari sunt răi platnici în ceea ce priveşte acoperirea investiţiei de efort, dar, până la urmă, plătesc şi pentru toate celelalte naţiuni care, în comparaţie cu ei, par meschine şi sărace.

A doua zi dis-de-dimineaţă, mă dusei la izvor. Merlin era acolo, fermecând şi răsfermecând din răsputeri, dar fără a izbuti să mărească pata de umezeală. Nici măcar în apele lui nu era, şi de câte ori dădeam a înţelege că îndeletnicirea asta era poate puţintel prea grea pentru un începător, îşi dădea drumul la gură şi drăcuia ca un episcop – adică întocmai ca un episcop francez în timpul Regenţei.

Lucrurile stăteau aşa cum mă aşteptasem. „Fântâna” nu era decât un izvor obişnuit, fusese săpată ca toate fântânile şi pietruită ca toate fântânile. Aici nu încăpea nici o minune. Nici minciuna căreia îi datora faima nu era miraculoasă. Aş fi putut s-o spun chiar eu, era o floare la ureche. Izvorul se afla într-o încăpere întunecoasă, chiar în mijlocul unei capele

scobită în piatră, ai cărei pereţi erau acoperiţi cu icoane atât de primitiv pictate, încât o cromolitografie ar fi părut ceva straşnic pe lângă ele. Imagini amintind momente istorice, când apele tămăduiseră în mod miraculos pe câte cineva, fără să fie nimeni de faţă decât tămăduitul însuşi. Adică, nimeni în afară de îngerii care totdeauna se află în treabă când e vorba de vreo minune – poate pentru a fi şi ei zugrăviţi în icoane. Îngerilor le place să se tragă în poze – tot atât de mult cât şi pompierilor – dovadă picturile vechilor maeştri.

Încăperea era slab luminată de opaiţe; apa era scoasă din fântână de călugări cu ajutorul unei macarale şi al unui lanţ, şi turnată în nişte jgheaburi de unde curgea în bazinele de piatră, aflate în afara capelei. Aceasta, bineînţeles, când era apă. Nimeni nu putea intra în încăperea cea tainică afară de călugări. Eu totuşi intrai, deoarece, prin gentileţea colegului şi subalternului meu, căpătasem o autorizaţie temporară. El, însă, nu intrase niciodată acolo. Lucra numai cu farmece. Nu-şi punea niciodată creierul la contribuţie. Dacă ar fi intrat acolo şi s-ar fi folosit de ochi, în loc de mintea lui zăpăcită, ar fi putut drege fântâna cu mijloace fireşti şi apoi, după vechiul obicei, s-o dea drept minune. Dar nu era decât un babalâc nătâng, un vrăjitor care credea în propriile lui vrăji; ori nici un vrăjitor, încurcat de o asemenea superstiţie, nu poate reuşi.

Ajunsei la părerea că izvorul luase alt drum, în urma căderii unor pietre din zidul fântânii, ceea ce făcuse să dispară apa. Măsurai lanţul: avea o lungime de nouăzeci şi opt de picioare. Apoi chemai în încăpere doi călugări, încuiai uşa, luai o lumânare şi cu ajutorul

lor îmi dădui drumul în puţ. Când lanţul se depănă până la capăt, văzui, la lumina lumânării, că ipoteza mea era justă. O bună bucată din peretele de piatră lipsea, lăsând în loc o mare gaură.

Parcă-mi părea rău, acum, că ipoteza mea se adeverise, pentru că aveam o alta, care mi-ar fi dat prilejul s-o prefac într-o minune. Îmi adusei aminte că în America, cu câteva secole mai târziu, când un puţ de petrol seca, tehnicienii îl făceau să sară în aer cu o torpilă de dinamită. Dacă aş fi găsit fântâna într-adevăr secată şi nu mi-aş fi putut lămuri cauza – i-aş fi uimit pe toţi, punând pe cineva fără importanţă să arunce o bombă de dinamită în fântână. Mă gândii să-l aleg pe Merlin. Totuşi, mi se părea că nu e cazul să se arunce o bombă. Nu ai parte totdeauna de ceea ce vrei. Dar în orice caz, nu trebuie să te laşi impresionat de decepţii; trebuie să ştii cum să treci peste ele. Asta şi făcui. Îmi spusei că nu era nici o grabă şi că aveam vreme să aştept. Bomba la care mă gândeam va veni la timpul ei. Şi chiar aşa a fost.

Când ieşii din puţ, dădui afară pe călugări şi aruncai o undiţă în puţ. Am constatat că puţul avea o adâncime de o sută cincizeci de picioare, dintre care patruzeci şi unul veneau în apă! Chemai un călugăr şi-l întrebai:

— Ce adâncime are fântâna?

— N-am oblicit, luminăţia ta, că nime n-a stat să-mi spună.

— Până unde se ridica de obicei apa?

— Aproape de marginea de sus, în ultimele două veacuri, precum a rămas din om în om!

Era adevărat, cel puţin pentru timpurile din urmă. Găsii dovezi şi mai bune decât mărturia unui călugăr:

lanţul nu fusese folosit decât pe o lungime de vreo douăzeci-treizeci de picioare, restul fiind neîntrebuinţat şi ruginit. Ce se întâmplase, deci, cu izvorul acesta, când secase data trecută?

Desigur că cineva cu spirit practic dresese scurgerea şi apoi îi prorocise stareţului că apa va curge din nou, dacă s-ar distruge baia cea păcătoasă, pretinzând că ghicise toate acestea cu ajutorul marii arte de a cunoaşte şi de a preciza viitorul. Acum, apa se irosise iarăşi, iar aceşti copii naivi s-ar fi rugat mai departe, ar fi făcut procesiuni, ar fi tras clopotele implorând ajutorul ceresc până când ar fi secat şi ultima picătură, dar nimănui nu i-ar fi trecut vreodată prin cap să coboare o undiţă în fântână sau să se lase în fundul ei, ca să vadă despre ce era vorba. De nimic nu se leapădă omul mai greu pe lumea asta decât de o prejudecată veche. Aceasta trece din tată în fiu, ca o asemănare fizică. Un om din vremurile acelea, care ar fi îndrăznit să aibă o părere pe care strămoşii săi n-o avuseseră, ar fi fost imediat acuzat că-i copil din flori. Spusei călugărului:

— E o mare minune să readuci apa într-o fântână secată. Dacă domnul Merlin nu reuşeşte, voi încerca eu. Colegul Merlin este un artist bunişor, dar nu se pricepe decât la descântecele de salon. În chestia asta s-ar putea să nu reuşească; de fapt, e aproape sigur că nu va reuşi. Dar asta n-ar fi fost nici o ruşine pentru dânsul, căci acela care e în stare de o minune ca asta trebuie să fie priceput în multe şi să ştie cum să conducă un hotel.

— Hotel? Pare-mi-se că nu am auzit nice când voroava aceasta.

— Hotel? E ceea ce numiţi voi han. Acela care poate

să facă o minune ca asta, poate conduce chiar şi un han. Eu sunt în stare să fac minunea şi chiar o voi face. În tot cazul, nu încerc să-ţi ascund faptul că-i o minune a pune la contribuţie toate forţele oculte până la ultima lor limită.

— Adevăr grăit-ai, luminăţia ta. Şi nime nu cunoaşte mai vârtos adevărul acesta decât noi, călugării! Neuitată a rămas cazna noastră de mai înainte, că anevoie a mers lucrul şi a durat un an! Iară acum, orice-ar fi, vom înălţa rugi bunului Dumnezeu să-ţi sară într-ajutor şi să izbândeşti.

Din punct de vedere comercial, era o idee bună să răspândeşti zvonul că lucrarea era grea. Câte lucruri mici n-au ajuns grozave printr-o reclamă potrivită! Călugărul era pătruns de greutatea încercării şi va căuta să-şi impună părerea şi celorlalţi. Peste două zile, interesul lor şi curiozitatea aveau să ajungă la culme.

În drum spre casă, la ora prânzului, mă întâlnii cu Sandy. Trecuse în revistă pe pustnici, li zisei:

— Aş vrea s-o fac şi eu. Azi e miercuri. E şi matineu?

— Ce? Pare-mi-se că nu auzit-am nici când voroava aceasta, luminate stăpâne.

— Ei, da, matineu. Adică e deschis şi după-amiaza?

— Unde?

— Păi, la pustnici.

— Cum să fie deschis?

— Ei, da, să fie deschis! Ce, nu e destul de clar? N-au obiceiul s-o şteargă la vremea prânzului?

— S-o şteargă?

— S-o şteargă?... Ei, da „o şterg”... „s-o şteargă”! Cum de nu înţelegi? N-am mai pomenit o toantă ca tine! Nu eşti în stare să înţelegi nimic. Cu alte cuvinte:

ei nu închid dugheana? Nu fac „relâche”? Nu trag cortina?

— Închid dugheana? Fac ce?

— Lasă! Dă-o dracului de treabă, că mi-e lehamite de tine! Nu eşti în stare să înţelegi o boabă.

— O, amar mie! Că eu am făcut cât mi-a fost puterea spre a-ţi fi în toate chipurile pre plac, luminăţia ta, şi iaste inimii durere şi căinţă că fără izbândă m-am ales, dară nu sunt decât o biată jupâniţă neştiutoare, şi nime nu mi-a dat învăţătură, din leagăn nebotezată fiind în acele adânci ape ale înţelepciunii carele miruiesc ca pre regi pre cei ce se împărtăşesc dintru această sfântă şi aleasă taină, învrednicindu-i cu o lumină orbitoare, ce ia ochii minţii la bieţii muritori, care, fără de această blagoslovenie şi ştiindu-se neştiutori, cugetă la celălalt soi de nevoi şi necazuri, care se arată ochilor miloşi în veşmintele ponosite şi zdrenţuite ale săracilor, acoperiţi cu cenuşa durerii; şi astfel când asemenea oameni iau veste, în întunecimea minţii lor, de cuvinte daurite, desprinse din marea taină a luminii, ca spre pildă „o şterg”, „închid dugheana”, „fac relâche”, „trag cortina” – numai din mila lui Dumnezeu nu plesnesc de pizmă faţă de cugetul carele înţelege şi faţă de gura carea grăieşte asemenea cuvinte frumoase fără seamăn şi mai alese decât toate şi mai dulci urechii decât limbii mierea, iară dacă ele zăhăiesc şi încâlcesc bietele şi slabele noastre minţi, să ştii că adevărat iaste, luminăţia ta, şi nu iaste într-alt chip, ci numai că minţile neluminate nu au puterea a le înţelege tâlcul, iară dacă ai prepune această mărginire a minţii, ai vedea că neînţelegerea nu iaste prefăcătorie, ci adevărată şi nefăţarnică iaste, adeverind că aceasta

semn de slăvi iaste faţă de luminăţia ta, carele ne eşti lumină şi sfeşnic – chiar dacă nu ne ajungem în cuvinte – şi că nu se cuvine a crede altmintrelea – ci să ştii că precât mi-iaste puterea, pre atât cat a ieşi dintru întuneric, dară nu iaste cum vrea omul, că ce vrea nu are puterea, nu are vrerea; şi încă cum a vrut n-a putut, iară cum va putea nu va vrea – că vai de acela care nădăjduieşte spre ceea ce nu poate, ca şi acela care se reazimă de umbră şi când gândeşte că s-a ridicat se prăvale jos – că cine se suie se pogoară şi cine se smereşte se înalţă – aşa că iartă-mi greşeala cea fără de voie, luminate doamne, şi dau crezare bunătăţii şi milosârdiei tale întru iertarea mea, bunul meu stăpân şi prea iubitul meu domn.

Nu reuşii să înţeleg totul – adică toate amănuntele – dar înţelesei miezul. Şi asta era îndeajuns ca să mă simt ruşinat. Biata copilă! Nu era frumos din partea mea să întrebuinţez un vocabular tehnic din secolul al XIX-lea faţă de o copilă naivă din secolul al VI-lea, şi apoi să mă răstesc la ea pentru că nu-l înţelege, mai ales că fata îşi dădea toată silinţa. Nu era vina ei, dacă nu putea înţelege. Îi prezentai deci scuzele mele. Apoi ne plimbarăm împreună spre peşterile pustnicilor, stând de vorbă şi simţindu-ne mai buni prieteni ca oricând.

Încetul cu încetul, începui să resimt un respect misterios şi impresionant pentru această fată. Când îşi dădea drumul la morişcă, pornind cu una din nesfârşitele ei fraze, se năştea în mine simţământul că mă găsesc în înfiorătoarea prezenţă a Mumii Limbii Germane. Eram uneori atât de impresionat, când îmi servea câte una din frazele ei, că – fără să vreau – luam o poziţie plină de respect şi veneraţie şi mă

descopeream; iar dacă vorbele ei ar fi fost apă, desigur că m-aş fi înecat în ele. Avea acelaşi fel de a vorbi ca şi nemţii; orice avea de spus – fie o simplă remarcă, fie o predică, fie o enciclopedie, fie istoria unui război – trebuia să spună într-o singură frază, că de nu, ar fi murit pe loc. Când un neamţ se azvârle în oceanul unei fraze, nu-l mai vezi până ce nu iese pe malul celălalt, cu verbul în gură.

Rătăcirăm de la pustnic la pustnic, toată amiaza. Sihastrii aceştia alcătuiau o menajerie foarte ciudată. Îndeletnicirea de căpetenie părea să le fie întrecerea în murdărie şi numărul păduchilor. Felul de a fi şi purtarea lor erau ultima expresie a orgoliului. Mândria unuia din anahoreţii ăia era să se tăvălească în pielea goală prin noroi şi să se lase pişcat şi băşicat de insecte, fără să le gonească. Alt schivnic stătea rezemat de o stâncă ziua întreagă, rugându-se în văzul cetelor de pelerini care căscau gura plini de admiraţie. Un altul umbla în patru labe, tot despuiat; altul căra după el, cât e anul de lung, câte patruzeci de kilograme de fierărie; altul nu dormea niciodată culcat, ci sta în picioare, prin tufişuri spinoase şi sforăia în văzul pelerinilor. Văzurăm o femeie cu părul alb, complet despuiată, care purta cu mândrie un strat de murdărie, din creştet până în tălpi, ca o dovadă că vreme de patruzeci şi şapte de ani avusese o sfântă teamă de apă. Cetele de pelerini îşi holbau ochii la fiecare din aceste curioase specimene şi admirau pline de evlavie şi invidie sfinţenia neprihănită a pustnicilor – această răsplată a cerului pentru cucernicele lor austerităţi.

Curând, ajunserăm la una din vedetele panoramei. Era o mare celebritate. Faima i se răspândise prin

întreaga creştinătate, iar oamenii cei mai nobili şi cei mai renumiţi veneau de prin toate colţurile lumii spre a-i arăta respectul şi veneraţia. Panorama lui se afla în partea cea mai largă a văii, căci numai această întindere vastă putea cuprinde puhoaiele de spectatori.

Sălaşul îi era o coloană înaltă de vreo şaizeci de picioare, având în vârf o mare platformă. Făcea mereu ceea ce făcuse de douăzeci de ani încoace, adică îşi apleca trunchiul înainte şi şi-l îndoia până la picioare, repede şi fără întrerupere. Era felul său de a se ruga; astea erau mătăniile lui. Îl cronometrai după ceasul meu: făcea o mie două sute patruzeci şi patru de plecăciuni în douăzeci şi patru de minute şi patruzeci şi şase de secunde. Păcat de toată cheltuiala asta de energie, care reprezenta una din mişcările cele mai folositoare în mecanică – anume mişcarea pedalei; îmi făcui o notiţă, cu intenţia de a-i aplica într-o bună zi un sistem de corzi elastice, pentru a pune în funcţiune o maşină de cusut. Mai târziu, îmi pusei planul acesta în aplicare şi reuşii să obţin, timp de cinci ani, un bun ajutor din partea lui. Într-adevăr, în acest timp, pustnicul a produs optsprezece mii de cămăşi de prima calitate, adică peste zece pe zi. Îl obligam să lucreze şi duminicile, căci tot îşi făcea el mătăniile şi duminica, şi ar fi fost păcat să se irosească atâta energie. Cămăşile nu mă costau decât ceea ce dădeam pentru cumpărarea materialului, i-l furnizam chiar eu, căci n-ar fi fost drept să-l pun la cheltuială. Vindeam cămăşile cu un dolar şi jumătate bucata, ceea ce reprezenta preţul a cincizeci de vaci sau al unui cal de curse pur-sânge în ţara lui Arthur. Erau considerate drept pavăza cea mai perfectă împotriva păcatului şi li se făcea reclamă peste tot, cu ajutorul cavalerilor mei, care

umblau mereu cu oale pline cu vopsele şi cu un tapet de tablă. Aşa se face că în toată Anglia nu mai găseai stâncă sau un calcan de casă, pe care să nu citeşti de la o milă distanţă:

Cumpăraţi cămăşile „Stâlpnicul”, furnizorul curţii regale,
singurele cămăşi garantate.
Numai „Stâlpnicul”. Marca depusă.

Era o afacere atât de rentabilă, încât nu mai ştiai ce să faci cu banii. Afacerea prosperând, scosesem pe piaţă o serie de mărfuri destinate regilor şi un veşmânt delicios pentru ducese şi de-alde astea, cu volănaşe la decolteu, cu plătea garnisită cu o broderie de mână, prinsă într-o parte cu o buclă şi împodobită în faţă cu dantelă. Era o minune, nu alta.

Dar, după un timp, băgai de seamă că forţa motrice începuse să stea într-un picior şi astfel descoperii că se întâmplase ceva la celălalt picior. Depozitai deci marfa şi lichidai afacerea, asociindu-mă cu sir Borş de Caniş şi cu câţiva prieteni de ai lui. Peste un an întreprinderea încetă de a mai funcţiona, căci bunul sfânt se retrase la pensie. Era o pensie bine meritată. Asta o pot spune chiar eu.

Când l-am văzut, însă, pentru prima oară, se afla într-un hal care nu se poate descrie aici. Puteţi citi despre el în *Vieţile sfinţilor.*

CAPITOLUL XXIII
Repararea fântânii

Sîmbată pe la prânz, am dat o raită pe la fântână, ca să văd cum merge treaba. Merlin mai aprindea tot felul de pulberi ce înălţau nori de fum, agitându-şi labele în aer, boscorodind şi mormăind de mama focului, după cum îi era obiceiul. Dar bietul de el arăta tare amărât, căci de bună seamă nu reuşise să dea la iveală nici măcar o singură picătură de apă. În cele din urmă, îi zisei:

— Cum merge treaba, fârtate?

— Ehei! Mai am încă de furcă cu proboluirea celui mai cumplit farmec dintru toate cele pe care le cunosc craii ştiinţelor oculte din Răsărit! Dacă nice aşa nu i-oi de de rost, atunci nime nu va izbândi. Dară până la istov, rogu-te, dă-mi pace.

De data aceasta, el stârni un nor de fum ce întunecă tot ţinutul şi care cu siguranţă că a fost tare neplăcut pentru schimnici, deoarece vântul bătea tocmai într-acolo şi îl învârtejea în preajma peşterilor, în valuri împâclite. Pâclişâtul de Merlin revărsa şiroaie de palavre, sperând că aşa o va brodi şi, totodată, îşi sucea şi răsucea trupul, vânturându-şi braţele în aer, în cel mai nemaipomenit fel. Dar, după vreo douăzeci de minute, căzu în bot, gâfâind şi aproape sleit de puteri. Tocmai atunci se arătară stareţul şi câteva sute de călugări şi călugăriţe, iar în urma lor puzderie de pelerini şi holde de copii din flori, atraşi cu toţii de miraculoasa fumăraie, şi care de care mai tulburat.

Nerăbdător, stareţul se interesă de rezultat, iar Merlin se apucă să-i spună:

— Dacă truda unui muritor ar putea desface vraja care legat-a aceste ape, atunci s-ar fi împlinit minunea. Dară această hărăzeală nu mi-a fost dată. Amu, din care pricină ştiu. De ce ţi-e teamă nu scapi, căci am dat preste un adevăr de neclintit. Tîlcul neizbânzii purcede din aceea că cel mai puternic dintre duhurile cunoscute de către vracii Răsăritului şi al cărui nume nime nu-l poate rosti, fără ca să moară – şi-a pogorât vraja asupra izvorului acesta. Nice n-a venit pre lume pământeanul carele ar pătrunde taina acestei vrăji – şi nice nu va veni! – iară fără de cunoaşterea ei, nime nu o poate dezlega, că-i ca o poartă fără cheie. Apa aceasta nu va mai curge în vecii vecilor, sfinţite stareţ. Cât despre mine, făcut-am tot ce îi stă în putinţă unui biet muritor. De aceea, îndură-te şi lasă-mă să plec.

Cum era de aşteptat, toate acestea îl mâhniră adânc pe stareţ, care cu o faţă stastisită şi deznădăjduită se întoarse spre mine şi mă întrebă:

— L-ai auzit? Grăit-a adevărul?

— În parte, da.

— Nu în totul, va să zică, nu în totul! Şi ce iaste adevărat din tot ce zis-a el?

— Că duhul acela cu nume rusesc a fermecat izvorul.

— Căile ascunse ale domnului! Atunci suntem pierduţi!

— Se prea poate.

— Cum, mai putem ieşi la liman? Mai iaste vreo nădejde?

— Se prea poate.

— Va să zică luminăţia ta socoate că atunci când el

zis-a că nime nu are puterea de a dezlega făcătura...

— Şi ce-i dacă a zis? Asta nu înseamnă că-i numaidecât adevărat. Există condiţii în care dezlegarea farmecelor poate avea oarecare şanse de reuşită. Ei, da, o şansă oarecare, mică şi neînsemnată.

— Şi au care sunt aceste „condiţii”?

— Condiţiile nu-s grele deloc. Doar atât: doresc ca izvorul şi împrejurimile lui, pe întindere de-o jumătate de milă, să rămână pe seama mea, începând de azi de la apusul soarelui şi până ce voi dezlega făcătura – şi ca nimănui să nu i se îngăduie să străbată locul, fără de voia mea.

— Numai atât?

— Da!

— Şi nu îţi iaste spaimă a încerca?

— Câtuşi de puţin. Desigur, s-ar putea să nu fac nici o scofală, dar s-ar putea şi să reuşesc. Fiecare are dreptul să încerce, că încercarea moarte n-are, şi eu am chef să încerc. Dacă, bineînţeles, mi se respectă condiţiile...

— Păzite vor fi cu străşnicie şi întru totul, acestea şi altele aşijderea. Voi da poruncile cuvenite, luminăţia ta.

— Staţi! zise Merlin, cu un surâs schimonosit. Luaţi aminte că acela care va dezlega făcătura se cade să ştie numele duhului cu pricina.

— Aşa e! Şi eu îl ştiu!

— Şi mai luaţi aminte că a-l şti încă nu-i totul! Se cade a-l rosti! Ha, ha! Vă daţi sama?

— Vezi bine că-mi dau seama.

— Cum? Îţi dai sama? Dară atunci căpiat-ai, dacă eşti gata a-l rosti şi a muri!

— Să-l rostesc? Vezi bine că-l voi rosti. L-aş rosti

chiar dacă ar fi pe limba welşilor!

— Atunci pierit eşti şi eu aciiş plec a merge spre a vesti pre craiul Arthur.

— Bine faci. Ia-ţi bocceaua şi şterge-o. Dumitale, John W. Merlin, nu-ţi rămâne altceva de făcut decât să te cari acasă şi să te apuci să legi şi să dezlegi ploile.

Îl picnisem bine de tot şi îi cam închisei gura, căci se făcuse de râs în tot regatul cu prezicerile lui asupra vremii. Când se apuca să vestească cele mai primejdioase semne de furtună, pe toată coasta era o vreme afurisit de liniştită, iar când prorocea vreme frumoasă, ploua cu găleata. Îl ţineam înadins la serviciul meteorologic, ca să-i sap reputaţia. Totuşi, lovitura ce i-am dat-o l-a ars până în rărunchi şi, în loc de a pleca acasă spre a raporta moartea mea, declară că rămâne pe loc ca să se bucure de ea.

Pe seară, sosiră şi cei doi experţi ai mei, rupţi de oboseală, căci goniseră întins tot drumul. Veniră cu catârii bine împovăraţi, aducând toate cele de trebuinţă – unelte, pompă, ţevărie, combustibil grecesc, de acela care arde sub apă, un maldăr de rachete, artificii romane, gătejuri ce se aprind şi dau culori diferite, aparate electrice şi o sumedenie de alte marafeturi – aşadar tot ceea ce era necesar pentru cel mai straşnic miracol. Ei îşi luară cina, traseră un pui de somn şi pe la miezul nopţii ne pomenirăm într-o singurătate atât de pustie şi deplină, încât întrecea cu mult condiţiile puse de mine. Luarăm în stăpânire izvorul şi împrejurimile lui. Băieţii mei se dovediră experţi în tot felul de îndeletniciri, de la pietruirea unui izvor până la construirea de aparate matematice. Cu un ceas înainte de răsăritul soarelui, crăpătura pe unde se irosea apa era reparată, ca la carte, şi acum apa

începea să se ridice iar. După aceasta, depozitarăm focurile de artificii în capelă, încuiarăm uşa şi ne duserăm acasă la culcare.

Înainte de terminarea liturghiei de la amiază, furăm din nou la izvor, căci mai erau încă multe de făcut şi eu eram hotărât să dau la iveală minunea înainte de miezul nopţii – şi asta din motive comerciale. Într-adevăr, dacă o minune săvârşită în cursul săptămânii aduce destule parale bisericii, apoi înzecită este valoarea unei minuni întâmplată într-o zi de duminică. În curs de nouă ore, apa se ridică la nivelu-i obişnuit, adică la o înălţime de douăzeci şi trei de picioare, faţă de vârful dâmbului. Aşezarăm o mică pompă de fier – una din primele care au fost turnate în fabrica mea din preajma capitalei – găurirăm rezervorul de piatră, aflat lângă peretele exterior al camerei de scurgere şi introduserăm o bucată de ţeava destul de lungă pentru a ajunge până la intrarea capelei şi a o trece pe sub pragul ei. De acolo, ţâşnirea apei putea fi văzută hăt şi bine de toată suflarea de pe două mii de pogoane. Doream ca, la momentul oportun, toată această suflare să fie de faţă pe întinsul câmpiei, privind înspre dâmbul cel sfânt.

Luarăm apoi un butoi gol şi îl căţărarăm pe acoperişul neted al capelei, fixându-l cum trebuie; turnarăm într-însul praf de puşcă, umplându-l până aproape de gură; apoi băgarăm în butoi cât mai multe artificii şi rachete, de toate soiurile, alcătuind – vă asigur- un snop zdravăn şi impunător. Vârârăm în această pulberărie şi firele unei baterii electrice de buzunar şi aşezarăm tot magazinul nostru de foc grecesc la fiecare din colţurile acoperişului – artificii albastre la un colţ, verzi la altul, roşii la celălalt şi, în

fine, purpurii la ultimul, legându-le cu fire electrice.

La o distanţă cam de două sute de yarzi de acolo, în mijlocul câmpiei, făcurăm un ţarc cu ţăruşi, înalţi de patru picioare, şi îl acoperirăm cu scânduri, înjghebând astfel o platformă. O acoperirăm cu nişte covoare straşnice, împrumutate anume, şi aşezarăm deasupra tronul stareţului. De! Ce să-i faci! Când ţi-ai pus în gând să săvârşeşti o minune în faţa unui norod neştiutor, nu trebuie să neglijezi nici cel mai mic amănunt, căci îi ştii importanţa. Trebuie să faci cât mai impresionantă în ochii mulţimilor toată recuzita. În ce-l privea pe oaspetele de onoare, el trebuia să se simtă cât mai în largul lui. Numai după ce ai pus la punct toate acestea, poţi zburda în voie şi porneşti să-ţi valorifici efectele până la capăt. Eu ştiu bine valoarea acestor lucruri, căci cunosc firea omului. Un miracol cere cât mai multe farafastâcuri. Într-adevăr, costă multă zbânţuială şi trudă, şi câteodată multe parale, dar până la urmă vezi că face. Ei, bine, ca să continui povestea, noi am adus firele până la temelia capelei şi apoi le-am tras până la platformă, ascunzând sub ea bateriile electrice. De asemenea, am mai făcut şi o împrejmuire de frânghie, pe o distanţă de o sută de picioare pătrate, pentru a nu lăsa gloatele să dea buzna prea aproape, şi cu asta ne-am încheiat lucrările. Planul meu era ca accesul publicului să înceapă la ora zece treizeci, iar reprezentaţia fix la unsprezece şi douăzeci şi cinci de minute. M-am gândit să pun şi taxă de intrare, dar mi-am dat seama că nu-i cazul. Le-am spus băieţilor să fie la capelă încă de la zece, înainte ca cineva să poată da târcoale pe acolo. Le-am spus să fie pregătiţi ca să manevreze pompele la momentul potrivit şi totul să meargă strună. Apoi,

ne-am dus cu toţii la cină.

Vestea pacostei de la izvor se lăţise hăt departe, în vremea aceasta, iar în cursul ultimelor două-trei zile puhoaie de oameni se revărsaseră mereu în vale. La poalele văii se înjghebase o adevărată tabără, aşa că eram siguri că vom avea public berechet. Numai de asta nu ne temeam! De cu seară, o seamă de crainici roiră prin toate părţile, vestind cele încercate de mine şi făcând să bată inimile tuturor, de parcă ar fi fost cuprinşi de friguri. Crainicii informară pe oameni că stareţul şi suita sa vor veni cu mare pompă şi se vor aşeza pe platformă la zece treizeci. Până la această oră întregul ţinut se afla sub ordinele mele şi nimeni nu trebuia să calce pe acolo. După aceea, clopotele vor înceta să mai bată şi semnul acesta va însemna că norodul poate da buzna şi ocupa toate locurile libere.

Mă găseam pe platformă, gata să fac onorurile, când zării măreaţa procesiune în frunte cu stareţul, dar ea nu se putu desluşi mai bine decât când se apropie de îngrădirea de frânghie, căci era o noapte întunecoasă, fără stele, iar torţele nu erau îngăduite. Împreună cu cinul călugăresc, veni şi Merlin, care ocupă un loc în faţă, pe platformă, dovedind măcar o dată că s-a putut ţine de cuvânt. Norodul ce se îmbulzea la marginea zonei interzise nu-l puteai vedea, dar fiţi siguri că se strânsese potop de lume, nu alta. În clipa în care clopotele încetară să mai bată, mulţimile, până atunci înghesuite, rupseră rândurile şi se năpustiră ca nişte uriaşe talazuri negricioase, inundând tot ţinutul timp de o jumătate de ceas, apoi încremeniră locului. Era atâta lume înghesuită, încât n-ai fi putut arunca nici un ac, pe o distanţă de mile şi mile.

Timp de vreo douăzeci de minute, lumea trăi

frigurile începerii spectacolului, emoţia solemnă a ridicării cortinii, fapt pe care mă bizuiam pentru un efect cât mai puternic.

Este ştiut că e bine să laşi totdeauna publicul să fiarbă de nerăbdare. În sfârşit, se auzi, în tăcerea ceea mormântală, o nobilă cântare latinească – un cor bărbătesc – şi măreţele valuri ale melodiei se înălţară şi ropotiră în noapte. Şi asta era tot opera mea, şi ea s-a dovedit a fi una dintre cele mai straşnice născociri. Când s-a sfârşit cântarea, m-am ridicat şi înălţându-mi braţele spre cer, timp de două minute, având grijă să-mi ţin şi capul în sus – fapt care impune totdeauna o tăcere sepulcrală – m-am apucat să rostesc încetişor o seamă de cuvinte aiurea, dar cu un fel de smerenie, înfiorătoare, care făcu pe sute de oameni să tremure, iar pe multe femei să leşine:

„Ronftantinopolitanifchebubelfachpfeifenmachergef ellschaft”.

Tocmai când bolboroseam pociturile astea de vorbe, făcui contactul cu unul dintre firele electrice şi toată puzderia de lume, învăluită în întuneric, apăru deodată într-o înspăimântătoare lumină albăstrie! Efectul a fost covârşitor! Mulţi oameni dădură ţipete, femeile îşi zgârciră trupurile şi o apucară care încotro, plutoanele de copii din flori leşinară cu sutele. Stareţul şi călugării se închinară la repezeală şi pe buze le fluturau rugăciuni de oameni la ananghie. Merlin nu-şi pierdu cumpătul, dar era sastisit rău de tot. Niciodată nu mai văzuse aşa ceva. Era momentul ca să intensific efectele! Cu braţele ridicate, am început să mormăi următoarele cuvinte – ca şi cum aş fi fost în agonie:

„Nihiliftendhhnamittheaterfaftchenfprengungsattentatsverfuchungen!”

şi – ţuşti! – dădui drumul la artificiile cele roşii! Să fi auzit atlanticul acela de lume, tânguindu-se, bocindu-se şi răcnind când iadul roşu se alătură celui albăstriu. Peste alte şaizeci de secunde, strigai:

„Transvaltruppentropentrdnsporttrampeltiertreibertrauungstranentragodie!”

şi luminai artificiile cele verzi. De data aceasta, aşteptând doar patruzeci de secunde, îmi ridicai iarăşi braţele la cer şi-i trăsnii cu următoarele silabe pustiitoare din cuvântul cuvintelor:

„Mettamufelmannenmaffenmenfrhenmordermohrenmuttermarmormonumentenmacher!”.

şi-pac! – dădui drumul luminii purpurii! Şi iaca aşa, să vezi şi să nu crezi: patru vulcani, nu alta, în erupţie, vărsând nori de fum şi scântei în văzduh – artificii roşii, albăstrii, verzui şi purpurii răspândindu-se de-a valma şi alcătuind o orbitoare nămiaza, plină de curcubee, până în cele mai îndepărtate unghere ale văii. În depărtare, se putea zări acum pustnicul din vârful stâlpului, stând încremenit pe-un fundal de cer, uitând să-şi mai facă mătăniile pentru prima dată în douăzeci de ani. Ştiind că băieţii se aflau la pompă, gata s-o pună în funcţiune, îi zisei stareţului:

— A sosit clipa cea mare, sfinţite părinte. Sunt gata să rostesc numele acela de spaimă şi să poruncesc

dezlegarea vrăjii. Să te ţii tare! Sprijină-te de ceva! Apoi, strigai către norod: Atenţie! Peste câteva clipe, vraja va fi dezlegată! Dacă nici eu nu voi izbuti, atunci să ştiţi că nici unui muritor nu-i este dat să sfarme făcătura. Dacă voi izbuti, o să aflaţi cu toţii, căci toţi veţi vedea izvorul sfânt ţâşnind din belşug, chiar în uşa capelei!

Făcui o pauză, pentru a da timp celor care m-au auzit să răspândească declaraţia mea şi celor care nu m-au putut auzi, ducând-o până în cele mai depărtate rânduri. Apoi, făcui o demonstraţie de poze şi gesticulaţii suplimentare, zbierând:

— Ia aminte! îţi poruncesc – ţie, duh necurat, care ai pus stăpânire pe fântâna cea sfântă, să verşi chiar acum în ceruri toate focurile drăceşti ce au mai rămas în tine, să dezlegi vraja şi să te cari în hăul hăurilor, rămânând acolo legat vreme de-o mie de ani. Îţi dau această poruncă, rostind numele-ţi de spaimă: BGWJJILUGKKK!

Apoi, am făcut contactul cu butoiul plin de rachete şi artificii şi, ca dintr-o fântână ţâşnitoare, se revărsară în înaltul cerului suliţe de foc, sfârâind şi gonind şi apoi fărâmându-se în puzderie de nestemate sclipitoare! Mulţimea înghesuită izbucni – ca într-un singur glas – într-un asurzitor geamăt de groază, care apoi se prefăcu în nebuneşti osanale de bucurie, când oamenii văzură cu ochii lor, într-o lumină uluitoare, apa cea desferecată curgând iarăşi. Bătrânul stareţ nu fu în stare să scoată nici o vorbă, din pricina lacrimilor şi nodurilor ce i se puseră în gât, şi, aşa amuţit cum era, mă strânse în braţe şi mă terciui cu îmbrăţişările. Aşa era mai grăitor decât cu vorba, dar era mai greu să scapi de urmările îmbrăţişărilor, într-o ţară în care toţi

doctorii şi vracii nu făceau nici o para chioară.

Păcat că n-aţi văzut spuza aceea de oameni repezindu-se la apă şi sărutând-o; sărutând-o, dezmierdând-o, giugiulind-o şi vorbind cu ea, de parcă ar fi fost o făptură vie, întâmpinându-i reîntoarcerea cu vorbe dulci, pe care de obicei le spuneau celor dragi şi purtându-se, ca şi cum li s-ar fi întors acasă un prieten plecat de mult şi pe care îl socotiseră pierdut. Zău că era înduioşător să vezi aşa ceva şi într-adevăr mi-a crescut stima pentru ei, ceea ce n-aş fi bănuit mai înainte.

Pe Merlin l-am trimis acasă cu targa. Leşinase, prăbuşindu-se ca un bolovan, când rostisem numele acela înfricoşător şi nu-şi mai venise în fire. Nu mai auzise niciodată numele acela – cum nu-l auzisem nici eu – dar lui i se păruse cel autentic. Orice amestecătură de vorbe fără şir i s-ar fi părut de altfel o formulă autentică, iar mai târziu mi-a mărturisit că nici mama duhului acela necurat nu i-ar fi putut rosti numele mai bine decât mine. Nici în ruptul capului nu se putea dumeri, cum de-am supravieţuit după toate acestea, iar eu avui de grijă să nu-l lămuresc. Numai un vrăjitor ageamiu ar fi dat în vileag o taină aşa de mare. Bietul Merlin s-a căznit timp de trei luni cu tot felul de farmece, străduindu-se să descopere profunda şmecherie de a rosti acel nume, fără să-ţi pierzi viaţa. Dar până la urmă tot n-a reuşit.

Când am luat-o spre capelă, mulţimea se descoperi şi se dădu în lături, plină de respect, socotindu-mă un soi de fiinţă superioară, ceea ce şi eram de fapt. Îmi dădeam seama că aşa e. Am format o echipă de noapte dintre călugări şi i-am învăţat taina pompei, punându-i la lucru, căci era vădit că o bună parte din

cei prezenţi vor sta de veghe la izvor toată noaptea, aşa că trebuiau serviţi cum se cuvine. Pentru călugării din echipă, pompa însăşi constituia un miracol şi ei nu încetau să se minuneze şi totodată să admire uluitoarea-i eficacitate.

Fusese, într-adevăr, o noapte măreaţă, o noapte de pomină. Se petrecuseră fapte de neuitat. Cu greu putui adormi din pricina tărăboiului celor care proslăveau minunea mea.

CAPITOLUL XXIV
Vrăjitorul rival

Prestigiul meu în Valea Sfinţeniei ajunsese acum de pomină. Era cazul ca să-l folosesc la ceva rentabil. Mi s-a năzărit ideea asta în dimineaţa următoare, când am văzut venind călare pe unul dintre cavalerii mei, din branşa săpunului. Aşa cum arăta istoria, călugării de pe meleagurile acelea dovediseră cu două veacuri mai înainte gusturi cam prea lumeşti, manifestându-şi dorinţa de a se spăla. Poate că o rămăşiţă din această încălcare a canoanelor mai stăruia încă, aşa că îmi veni ideea să pun la încercare pe unul din fraţi:

— Nu ai chef să faci o baie?

Gândul acesta îl înfiora – căci se temea să nu pună în primejdie izvorul, aşa că-mi răspunse, plin de simţire:

— Nu se cade să cereţi una ca asta unui biet trup, carele n-a avut parte din copilărie de o înviorare atât de blagoslovită. Dar-ar Dumnezeu să mă văd spălat şi curat, dacă voinţa lui iaste, dară nu ţi se cade, luminate stăpâne, a mă duce în ispită cu lucruri carele oprite sunt.

Apoi, scoase un oftat atât de jalnic încât mi-am zis că trebuie să i se ia măcar un strat din terenul de locuinţe ce i se aşezase pe corp. Asta chiar dacă ar fi trebuit să-mi pun în joc toată influenţa şi să sparg banca. Aşa se face că m-am dus la stareţ şi i-am cerut o dezlegare pentru acest frate. Stareţul se înfiora, nu

alta, şi-l apucă tremurul. Nu pretind că i se puteau vedea fiorii şi tremurul decât dacă cineva s-ar fi apucat să-l răzăluiască, pentru a da jos, jegul de pe el, iar mie nici prin gând nu-mi trecea – dar cum-necum, mi-am dat seama că aşa era şi că sub pojghiţa de jeg, groasă cât scoarţa unei cărţi, el se cutremura şi dârdâia.

— Vai, fătul meu, cere-mi orice-i pofta inimii tale şi dăruit îţi va fi cu o inimă mulţumitoare, numai aceasta nu, vai de mine şi de mine! Au ţi-e vrerea să ne piară iarăşi izvorul cel blagoslovit?

— Nu, părinte stareţ, n-o să piară! Am eu o ştiinţă tainică, ce mă învaţă că greşită a fost părerea de odinioară că anume din pricina băii a pierit izvorul. Pe când îi vorbeam, am observat cum pe chipul bătrânului mijea un vajnic interes. Ştiinţa pe care o am îmi arată că baia n-a avut nici o vină în pacostea aceea, care a fost pricinuită de un păcat de alt soi.

— Cuvinte de nădejde grăieşti şi se cuvine să le lăudăm, dacă sunt adevărate!

— Fii sigur că-s adevărate. Îngăduie-mi, cuvioase părinte, să reclădesc baia. Îngăduie-mi şi te asigur că izvorul va curge în veacul veacului.

— Întăreşte-ţi cuvântul! Vei păstra neclintită făgăduinţa? Leagă-te cu jurământ!

— Îţi jur că aşa va fi.

— Atunci cea dintâi baie mie mi se cade! Întocmeşte cele de trebuinţă. Nu mai adăsta, nu mai adăsta, ci fără zăbavă dă-i zor!

M-am apucat îndată de lucru, împreună cu băieţii. Ruinele băii cele vechi nu dispăruseră, ci se aflau în subsolul mânăstirii, şi nu lipsea nici o piatră. Ruinele fuseseră lăsate astfel în decursul atâtor vieţi omeneşti şi toţi se feriseră de ele cu o evlavioasă teamă, ca de

nişte lucruri afurisite. În două zile, am isprăvit totul şi am adus apă. Făcusem un bazin larg cu apă curată şi limpede, în care se putea înota. Şi era, mă rog, apă curgătoare, care venea şi ieşea prin vechile ţevi. Bătrânul stareţ s-a ţinut de cuvânt şi a fost primul care a făcut proba. S-a coborât în bazin, negru şi şovăielnic, lăsând pe margini întreaga obştie neagră, pradă tulburării şi îngrijorării, cuprinsă de tot felul de presimţiri, şi s-a întors alb şi vesel. Partida a fost câştigată şi un nou triumf trecut pe răbojul meu.

Campania făcută în Valea Sfinţeniei a fost rodnică şi eu eram tare mulţumit şi gata s-o iau din loc, dacă n-aş fi avut parte de-o dezamăgire. Am căpătat o răceală zdravănă, care mi-a zgândărit un reumatism ascuns. Fireşte, reumatismul m-a pocnit în locul cel mai slab, cuibărindu-se acolo. Era tocmai locul în care stareţul mă apuca cu braţele lui şi mă chifligea, ori de câte ori îi venea pofta să-şi arate recunoştinţa faţă de mine cu o îmbrăţişare.

Când, în cele din urmă, scăpai de acolo, eram o umbră. Dar fiecare se dovedi plin de atenţii şi bunătate, readucând vieţii mele voia bună de mai înainte. Asta era cel mai bun leac pentru a asigura cât mai repede unui convalescent sănătatea şi vlaga şi nu-i de mirare că mă refăcui într-un timp destul de scurt.

Sandy se obosise de atâtea îngrijiri, aşa că m-am hotărât s-o şterg şi să vântur singur lumea, lăsând-o la mânăstire ca să se odihnească. Planul meu era ca să mă travestesc într-un ţăran liber şi să cutreier pe jos ţara, o săptămână sau două. În felul acesta, aş fi avut prilejul să mănânc şi să mă adăpostesc la cetăţenii liberi din clasa cea mai de jos şi mai săracă şi să trăiesc la fel ca dânşii. Nici că exista o cale mai bună

ca să mă lămuresc pe deplin în privinţa traiului lor zilnic şi a felului în care legile le înrâureau vieţuirea. Dacă m-aş fi dus printre ei ca un gentleman, aş fi fost întâmpinat cu sfială şi convenţii, fiind ţinut departe de adevăratele lor bucurii şi necazuri şi necunoscând decât pojghiţa lucrurilor.

Într-o bună dimineaţă, ieşisem la plimbare ca să-mi fac muşchi pentru călătoria plănuită şi tocmai urcasem creasta care mărginea capătul nordic al văii, când dădui, deodată, peste o deschizătură făcută de mâna omului, în faţa unei prăpăstii nu prea adânci. După felul cum era aşezată, mi-am dat seama că este sihăstria aceea care-mi fusese adeseori arătată de la depărtare. Mi se spusese că acolo este cuibul unui schimnic foarte faimos din pricina murdăriei şi austerităţii sale. Auzisem că, nu de mult, i se oferise o situaţie straşnică în marea Sahară, acolo unde leii şi muştele nisipurilor fac viaţa unui pustnic deosebit de atrăgătoare şi anevoioasă şi că el plecase în Africa spre a o lua în primire, aşa că mi-a dat prin gând să intru acolo şi să văd cum se potrivea atmosfera acestui bârlog cu faima răspândită.

Mare mi-a fost mirarea! Sălaşul era măturat de curând şi curăţat. Apoi, încă o surpriză: din fundul întunecos al grotei se auzea clinchetul unui clopoţel şi după aceea următorul apel:

— *Alo! Centrala! Acolo Camelot?*Amu sus inimile, bucura-ţi-vă şi nu tăceţi a spune minunea carea degrab' s-a pogorât şi s-a lăţit până în cele mai la neîndemână locuri – iacătelea aici vă şade în faţă luminăţia sa Şeful şi hărăzit vă iaşte cu urechile voastre a-l auzi pre el!

Ce răsturnare totală a lucrurilor însemna faptul

acesta! Ce amestecătură de ciudăţenii şi sucheţenii! Cetalmeş-balmeş nemaiauzit de lucruri care se bat cap în cap! Sălaşul falselor minuni devenea acum sălaşul unei adevărate minuni, iar bârlogul unui sihastru medieval se prefăcea într-o centrală telefonică.

Telefonistul se ivi la lumină şi recunoscui într-însul pe unul dintre băieţii mei. Îi zisei:

— De când a fost pusă în funcţiune centrala asta, Ulfius?

— De astă-noapte, la miezul nopţii, luminate Şef, nu vă fie cu bănat! Zărit-am multe luminiţe în valea aceasta şi am chibzuit că se cuvine a statornici şi aici o centrală, căci unde iaste nevoie de atâtea luminiţi însamnă că iaste un târg mai aşezat.

— Ai dreptate. Nu-i chiar un târg în toată legea, dar tot i-un vad bun! Ştii unde te afli?

— N-am avut răgaz să cercetez. Fârtaţii mei purces-au mai departe la treburile lor şi, lăsându-mă pre mine a isprăvi, m-am dat hodinei, urmând să iau veste când mă voi trezi şi să dau sama de numele locului la Camelot, spre a fi trecut pe răboj.

— Ei, bine, asta-i Valea Sfinţeniei!

N-a fost deloc impresionat, vreau să spun că nu a rămas cu gura căscată, când a auzit numele – şi asta în ciuda aşteptărilor mele. S-a mulţumit doar să-mi zică:

— Voi da de veste la Camelot.

— Dar bine, omule, toate ţinuturile acestea vuiesc de minunile care s-au săvârşit aici! N-ai auzit nimic?

— Ehei! Aţi uitat că noi am purces noaptea şi ne-am ferit a grăi cu careva? Noi nu am luat veste de la nime, fără doar de la Camelot, băgând sama numai la ceea ce se grăia prin telefon.

— Dar bine, cei de acolo ştiu cu toţii ce s-a petrecut

aici. Nu ţi-au spus nimic despre marea minune a reparării izvorului sfânt?

— Ehehei! De asta-i vorba? Dară atuncea numele văii aceştia nu se potriveşte cu numele aceleia, nice că se poate mai mare deose...

— Atunci, care-i numele ei?

— Valea Afuriseniei!

— Aha, pricep! Afurisit telefon! I-un ucigă-l toaca şi tămâia, când e vorba să-ţi transmită sunete similare, prefăcându-le în minuni de încâlceală şi bâiguială faţă de înţelesul lor. Nu ştiu dacă mă pricepi, dar nu contează! Acum ştii numele locului acesta. Cheamă, te rog Camelotul.

El se execută şi îl chemă pe Clarence. Ce bucurie pe mine să aud iarăşi glasul băiatului! Mă simţeam ca şi cum aş fi fost acasă. După ce-am schimbat cuvinte pline de afecţiune şi l-am încunoştinţat despre boala mea din urmă, i-am zis:

— Ce mai nou?

— În însăşi clipa aceasta, regele, regina şi o samă de curteni purced către valea domniei tale, spre a se închina apei pe care ai adus-o iarăşi, spre a se curăţa de păcate şi spre a vedea, cu ochii lor, lăcaşul unde duhul Satanei stârnit-a pălălăile iadului, ridicându-le până la ceruri. Dacă m-ai asculta cu băgare de samă, m-ai auzi cum îţi fac cu ochiul şi aşijderea m-ai putea auzi cum îmi înfloreşte zâmbetul, căci eu sunt acela care a făcut alegerea flăcărilor din pulberăria de aici şi le-am trimis la porunca luminăţiei tale.

— Regele cunoaşte drumul până aici?

— Regele? Habar nu are şi se prea poate să n-aibă habar nice de celelalte drumuri ale daturilor sale, dară cetaşii care ţi-au ajutat la facerea minunilor îi vor fi

călăuze şi vor conduce alaiul, statornicind şi locurile unde să fie masul la nămiezi şi peste noapte.

— Atunci, când vor ajunge aici?

— Pe la chindii sau şi mai târziu, de acum peste trei zile.

— Alte noutăţi?

— Regele a început să strângă oşti, precum l-ai povăţuit, întocmit-a de-a binelea un regiment, cu căpetenii cu tot.

— Ia-n te uită; ce poznaş! Păi, eu trebuia să am cuvântul hotărâtor în chestia asta. În tot regatul, nu există decât un singur grup de oameni care au căderea de a instrui o armată permanentă.

— Aşa este şi te vei cruci când vei afla că în tot regimentul nu există nici măcar un cadet de la West Point.

— Ce spui? Vorbeşti în bobote?

— Grăit-am adevărul.

— Atunci, lucrul mă nelinişteşte. Cine au fost aleşi ca ofiţeri şi pe ce cale? S-au ţinut concursuri de admitere?

— Habar nu am! Ştiu atâta că ofiţerii sunt toţi din familii de stirpe veche şi-s – aşa cum zice domnia ta – zgâiţi din născare.

— Clarence, dragul meu, nu-mi place cum merg lucrurile.

— Potoleşte-ţi năduful, domnia ta, căci doi dintre candidaţii pentru locotenenţie vor călători cu regele – amândoi sunt tineri de viţă veche – şi dacă ai răbdare să-i aştepţi, slobod vei fi a auzi întrebările ce li se vor pune.

— Tocmai asta doream. Trebuie să aduc pe unul de la West Point, fie ce-o fi. Dă poruncă unui călăraş s-o

întindă îndată până la şcoala aceea, ca să ducă un mesaj. N-are decât să deşale caii, dacă trebuie, dar să ajungă acolo chiar astăzi, înainte de asfinţit şi să comunice că...

— Nu este nevoie, căci am rânduit fir telefonic până la şcoală. Rogu-vă să-mi îngăduiţi a vă da legătura telefonică.

Ei, va să zică, lucrurile nu mergeau chiar aşa de rău. În această atmosferă, cu telefoane şi comunicaţii-fulger la mari distanţe – răsuflăm iarăşi în voie. După atâta înăbuşire, simţeam iar suflul vieţii. Abia atunci mi-am dat seama cât de îngrozitoare, cât de stătută, posomorâtă şi fără vlagă a fost pentru mine ţara aceasta, în anii petrecuţi într-însa şi cum mintea îmi amorţise într-atâta încât mă deprinsesem cu toate şi aproape că nu mai îmi venea să mă sinchisesc de ele.

Personal, am dat cuvenitele ordine conducătorului Academiei Militare. De asemenea, i-am cerut să-mi aducă hârtie, toc rezervor şi câteva cutii cu chibrituri. Mi-era lehamite să le tot duc lipsa. Acum îmi puteau fi de folos, căci nu mai trebuia să port armură şi eram slobod să umblu prin buzunare.

Când m-am înapoiat la mânăstire, am văzut că se petrecea acolo ceva interesant. Stareţul şi călugării se strânseseră în refectoriu şi se minunau, ca nişte copii creduli, de boscăriile unui vrăjitor – număr nou în program! Era îmbrăcat ca de pe comoară, la fel de ţipător şi caraghios ca un vraci indian. Se schimonosea, bodogănea şi făcea tot felul de gesturi, schiţând diferite figuri şi semne cabalistice în aer sau pe podea, aşa, după tipic. Era o celebritate picată din Asia – aşa spunea el, şi asta era de ajuns, căci o astfel de declaraţie valora cât aurul şi avea circulaţie peste

tot.

Cât de uşor şi de ieftin puteai fi un mare vrăjitor, dacă urmăreai reţeta acestui om! Specialitatea lui era de a spune ceea ce făcea, în acea clipă, oricare individ de pe suprafaţa pământului şi ceea ce făcuse el cândva în trecut sau ceea ce va face cândva în viitor. El întrebă dacă cineva este curios să ştie ceea ce face împăratul Răsăritului, în momentul acela. Din scăpărările ochilor şi din frământarea încântată a mâinilor celor de faţă, puteai deduce răspunsul: liota aceasta smerită dorea într-adevăr să afle ceea ce punea la cale, în momentul acela, monarhul cu pricina. Înşelătorul mai trase câteva scălămbăieli, apoi făcu această gravă declaraţie:

— Prea înaltul şi prea puternicul împărat al Răsăritului se milostiveşte, în clipa de faţă, punând în palma unui cuvios călugăr-cerşetor... una, două, trei patace, şi toate de argint.

Peste tot izbucni un zumzet de exclamaţii, în semn de laudă.

— Ce minune!

— E minunat!

— Ce ştiinţă, ce trudă ca să dobândeşti o putere atât de uluitoare!

Pofteau ei oare să afle ceea ce făcea lordul suprem al Indiei? Dacă da, el le spunea ceea ce făcea acest lord suprem al Indiei. Apoi, le zise ceea ce punea la cale sultanul Egiptului şi, de asemenea, regele de peste mări şi ţări. Şi aşa mai departe, şi aşa mai departe; iar cu fiecare nouă minunăţie, uimirea în faţa preciziei vrăjitorului creştea din ce în ce. Spectatorii se gândeau că odată şi odată omul o s-o mai scrântească şi el, dar nici pomeneală, căci vrăjitorul nu a şovăit

măcar o singură dată. Ştia toate şi cu o exactitate fără greş. Îmi dădui seama că, dacă lucrurile vor continua aşa, îmi voi pierde supremaţia şi omul acela îmi va răpi clientela, lăsându-mă pe drumuri. Trebuia să-i pun beţe în roate şi cât mai neîntârziat. De aceea îi zisei:

— Dacă-mi îngăduiţi, tare aş dori să aflu ceea ce se petrece în clipa de faţă cu o anumită persoană.

— Acmu slobod eşti să-i spui numele. Nu te sfii. Afla-vei pe loc.

— O să fie cam greu – poate chiar cu neputinţă.

— Iscusenia mea nu ia aminte de această vorbă. Cu cât mai mare-i zăticneala, cu atât mai vârtos afla-vei întocmai ce vrei să afli.

După cum vedeţi, aţâţam treptat interesul spectatorilor. Atenţia lor se încorda din ce în ce şi v-aţi fi putut da seama, văzând cum toţi îşi suceau gâturile şi îşi opreau răsuflarea. Atunci, dădui eu lovitura cea mare:

— Dacă nu dai greş, dacă îmi vei spune cu adevărat ceea ce doresc să aflu, atunci vei avea de la mine două sute de bănuţi de argint.

— Avuţia asta-i ca şi a mea, căci vei lua vestea pre care o pofteşti.

— Atunci, fii bun şi-mi spune ce fac eu în momentul de faţă cu mâna dreaptă.

— Hm!

O horcăială de oameni uluiţi îi cuprinse pe toţi. Nimănui din toată gloata nu-i trăsnise prin cap şmecheria asta simplă de a întreba tocmai despre cineva care nu se afla la sute de mii de mile depărtare. Vrăjitorul primise o grea lovitură. Aşa ceva nu i se mai întâmplase în carieră şi asta i-a pus capacul, căci nu a ştiut cum să-i facă faţă. Părea aiurit şi nu mai putea

boscorodi nici o vorbă.

— Hai – îi zisei eu – ce mai stai? Cum se poate ca dumneata să ştii ceea ce se petrece cu oricine, la capătul pământului, şi să răspunzi pe loc, şi să nu poţi spune ceea ce face cineva la câţiva paşi în faţa dumitale? Cei din spatele meu văd ce fac eu cu mâna mea dreaptă şi îţi vor întări spusele, dacă vei rosti adevărul.

El continua să rămână năuc.

— Ei bine, am să-ţi spun eu de ce ai amuţit şi nu mai ghiceşti nimic: pur şi simplu pentru că nu ştii. Dumneata te pretinzi vrăjitor? Prieteni dragi, mangafache ăsta i-un înşelător şi un mincinos.

Faptul îi întrista pe călugări şi îi îngrozi. Bieţii de ei! Nu erau deprinşi să vadă cum asemenea fiinţe îngrozitoare erau luate în târbacă şi nu ştiau care pot fi urmările. Se făcu o tăcere mormântală şi tot felul de prevestiri superstiţioase huiau în minţile lor. Vrăjitorul începu să-şi mai vină în fire, iar, când se apucă să dea la iveală un surâs graţios şi nepăsător, cu toţii răsuflară uşuraţi, socotind că omul n-avea de gând să răpună pe nimeni. Ba, zise:

— Se cade a nu lua sama la vorbele omului de aici, carele degeaba trage pâră asupră-mi. Să-i fie de bine, că el n-a apucat a şti ceea ce li se cade tuturor să ştie, anume că vrăjitorii den stepena mea nu dau vâlhă şi nu se învrednicesc decât cu fapte de regi, principi, împăraţi, cu faptele acelora care s-au născut în scutece de purpură! Şi numai de dânşii iau veste! Dacă domnia ta m-ai fi întrebat ce face Arthur, falnicul crai, ar fi fost altăceva şi eu ţi-aş fi spus, dară faptele unui om din prostime nu le iau în samă.

— Te-am înţeles greşit, meştere, nu-ţi fie cu bănat.

Mi s-a părut că ai spus „oricine” şi eu am crezut că oricine înseamnă chiar oricine, adică oricare dintre noi.

— Da – oricine care-i de neam mare şi, dacă se poate, de neam crăiesc.

— Aşa se şi cade, pare-mi-se, zise stareţul, care profită de ocazie pentru a-l îmbuna şi a înlătura dezastrul. Aşa se şi cade, căci unde s-a mai pomenit ca un aşijderea dar minunat să fie hărăzit pentru darea la iveală a faptelor unor fiinţi din prostime? Ci numai acelora născute întru fală şi pohfală li se cade a li se meni: Arthur, al nostru, craiul...

— Poate doreşti să afli ceva despre el? se năpusti vrăjitorul.

— Cu cea mai mare plăcere, aş dori; şi cu toată recunoştinţa. Pe dată, cei de faţă se arătară iarăşi cuprinşi de teamă şi curiozitate, ca nişte nătărăi incorijibili. Urmăreau, ahtiaţi, incantaţiile şi se uitau la mine, parcă zicându-mi: „Na, mai vrei ceva?” când vrăjitorul dădu de veste că:

— Regelui îi este lehamite de vânătoare şi acum hodineşte în palatul său aceste două ceasuri, afundat într-un somn fără vise.

— Aibă-l domnul în pază! zise stareţul, făcând semnul crucii. Fie-i somnul acesta spre întărirea sufletului şi a trupului!

— Aşa i-ar fi, dacă regele ar dormi – zisei eu – dar regele nu doarme, ci a purces călare.

Iarăşi bucluc, din pricina conflictului de autoritate. Nimeni nu mai ştia pe cine să creadă, pe vrăjitor sau pe mine, căci şi mie îmi mai rămăsese niscaiva faimă. Dispreţul vrăjitorului se dădu pe faţă şi el zise:

— Măre! Mulţi proroci, profeţi şi vrăjitori falnici apucat-am în zilele mele, dară pre nici unul nu l-am

văzut stând cu braţele în sân şi izbutind să vadă în inima lucrurilor, fără de ajutorul unor vrăji îndelung ticluite.

— Dumneata ai trăit în pădure şi asta ţi-a cam stricat! N-ai de unde şti că şi eu folosesc farmecele – şi bunii mei fraţi de aici o ştiu – dar le folosesc numai în anumite împrejurări.

Când e vorba de luat în batjocură, ştiu să-mi calculez bine efectele. „Directa” mea îl făcu să se clatine. Stareţul se interesă apoi de regină şi de curteni, primind informaţia următoare:

— Dorm duşi cu toţii, rupţi de oboseală, aşijderea cu craiul. Eu însă zisei:

— Încă o minciună. Jumătate din cei de la curte se distrează în clipa de faţă, iar regina şi cu cealaltă jumătate nu dorm, ci călătoresc. Poate că dumneata eşti în stare să ne spui mai multe, dându-ne de ştire încotro călătoresc, în clipa de faţă, regele şi regina cu însoţitorii lor?

— Ei dorm acum, precum zis-am, dară mâine vor porni la drum, în călătorie către marea cea mare.

— Şi unde vor fi ei peste trei zile, pe la ceasul vecerniei?

— Hăt departe, la miazănoapte de Camelot, la jumătatea drumului ce-l au de făcut.

— Încă o minciună, lungă de o sută cincizeci de mile! Drumul lor călare va fi isprăvit nu numai pe jumătate, ci pe de-a-ntregul şi ei vor fi chiar aici, în valea aceasta.

Iată o lovitură fulgerătoare! Stareţul şi călugării fură cuprinşi de o mare frământare, iar omul descântecelor fu zdruncinat din ţâţâni. Am continuat până la capăt:

— Dacă regele nu va sosi aici, atunci am să călăresc

eu pe băţ în râsul lumii, iar dacă soseşte am să te pun eu să călăreşti pe băţ, pân-or ieşi toţi dracii din tine.

A doua zi, m-am dus la centrala telefonică şi am aflat că regele trecuse prin două oraşe care erau de-a lungul liniei telefonice. În acelaşi mod, am aflat şi în ziua următoare noua etapă a călătoriei. Dar n-am scăpat nimănui o vorbă. Rapoartele din ziua a treia îmi arătară că, dacă regele se va ţine în acelaşi ritm, va sosi pe la ora patru după-amiază: Totuşi, nicăieri nu se vădea vreun semn că cei de aici îi aşteaptă sosirea. Se părea că nu se face nici o pregătire spre a fi întâmpinat după cuviinţă. Lucru ciudat, de bună seamă. Exista o singură explicaţie: anume, că celălalt vrăjitor mă lucra în foi de viţă. Şi era adevărat. Iscodind pe un prieten al meu, un călugăr, acesta mi-a confirmat că vrăjitorul făcuse alte farmece şi aflase că regele se hotărâse să lase baltă călătoria şi să rămână acasă. Gândiţi-vă la una ca asta! Vedeţi câte parale face reputaţia într-o ţară ca asta. Şi – de! – oamenii aceia mă văzuseră cu ochii lor făcând cea mai spectaculoasă vrajă din istorie şi singura cu valoare pozitivă din câte apucaseră ei şi, totuşi, iată unde ajunseră: erau gata să-l creadă pe un aventurier care nu le dădea nici o dovadă de puterea lui, ci doar vorbe goale.

Totuşi, nu ar fi fost o politică înţeleaptă să-l laşi pe rege să sosească fără a fi întâmpinat cu surle şi trâmbiţe, aşa că m-am dus în vale şi am adunat cu darabanele un alai de pelerini, şi apoi am afumat o ceată de pustnici, scoţându-i din vizuini şi pornindu-i pe toţi, la ora două, ca să-l întâmpine pe rege. Cu această pompă a fost el primit. Stareţul nu mai putea de mânie şi umilinţă, când l-am scos în balcon şi i-am arătat fruntea cortegiului îndreptându-se înspre noi,

fără ca vreun călugăr să fi ieşit întru întâmpinare, fără a se simţi vreo forfotă, fără a se auzi vreun clopot de slavă şi paradă, care să fi bucurat sufletul regelui. Trase o ocheadă şi o zbughi ca să pună în mişcare toate forţele de care dispunea. Peste o clipă, clopotele bălăngăneau cu furie şi din diferitele clădiri se revărsau călugări şi călugăriţe, alergând într-un suflet, roind în preajma alaiului care se apropia. Şi odată cu ei alerga şi vrăjitorul, călare pe băţ, din porunca stareţului. Reputaţia lui se prăbuşise în noroi, pe când a mea se ridicase până la ceruri. Aşa e – într-o astfel de ţară, nu-ţi faci de râs marca fabricii, numai dacă eşti cu ochii în patru şi stai mereu pe puntea de comandă, văzând dincotro suflă vântul.

CAPITOLUL XXV
Concursul

Când regele călătorea ca să schimbe aerul, să facă ceva mişcare sau să viziteze pe vreun nobil de pe un domeniu mai îndepărtat, şi pe care voia să-l ruineze cu cheltuielile necesare primirii – o parte din dregători şi funcţionari veneau cu dânsul. Aşa era obiceiul pe atunci şi aşa se face că, odată cu regele, sosi în Valea Sfinţeniei şi comisiunea însărcinată cu examinarea candidaţilor la concursul pentru ocuparea unor posturi în armată. De altfel comisiunea ar fi putut face aceeaşi scofală şi la ea acasă. Şi deşi, la drept vorbind, această expediţie era pentru rege un voiaj de plăcere, o vacanţă, totuşi el îşi continuă şi aici exercitarea unora dintre atribuţiunile sale. Ca de obicei, se ocupa cu atingerea celor bolnavi de scrofule, iar, la răsăritul soarelui, ţinea şedinţe în pragul porţii şi judeca pe împricinaţi, el fiind şi capul justiţiei. Ce mai strălucea el în această slujbă! Era un judecător înţelept şi omenos şi este adevărat că se străduia să fie cât mai drept şi mai cinstit – dar pe cât îl lumina biata lui minte. Asta însemna o mare limită, căci luminile sale – vreau să spun prejudecăţile sale – adesea dădeau altă culoare hotărârilor pe care le pronunţa. Ori de câte ori era vreun conflict între un nobil sau un gentleman, de o parte, şi cineva de rang mai mic, înclinaţiile şi simpatiile regelui se îndreptau totdeauna către prima clasă, fie că îşi dădea seama sau nu. Nici nu se putea

să fie altfel. Toată lumea ştie ce efecte dezastruoase are sclavia asupra concepţiilor morale ale proprietarilor de sclavi, iar o clasă privilegiată, o aristocraţie, nu-i decât o bandă de proprietari de sclavi sub un alt nume. Recunosc că sună cam tare ce spun eu, dar nimeni nu trebuie s-o socoată ceva ruşinos – nici chiar nobilii – decât doar dacă faptul însuşi constituie o ruşine. Cele spuse de mine exprimă doar un fapt real. Elementul ruşinos al sclaviei este faptul în sine, adică sclavia şi nu numele ei. N-ai decât să asculţi pe vreun aristocrat vorbind despre clasele inferioare lui pentru a recunoaşte – şi asta într-o formă foarte puţin modificată – însăşi atitudinea şi tonul unui adevărat proprietar de sclavi. Iar îndărătul acestora sălăşluieşte însuşi spiritul proprietarului de sclavi, simţămintele lui grosolane şi mărginite. Toate acestea sunt rezultatul aceleiaşi cauze: vechiul şi înnăscutul obicei al aceluia care are sau posedă ceva, de a se socoti o fiinţă superioară. Judecăţile regelui săvârşeau numeroase nedreptăţi, dar asta se datora numai şi numai greşitei educaţii ce-o primise; era greşeala simpatiilor lui fireşti şi inalterabile. El era tot atât de nepotrivit pentru a împărţi dreptatea, pe cât ar fi o mamă oarecare pentru sarcina de a distribui lapte copiilor lihniţi în timpul unei foamete. Copiii ei – fiţi siguri – vor primi mai mult lapte decât ceilalţi.

Un caz foarte ciudat fu adus în faţa regelui. O orfană bogată se măritase cu un tânăr înzestrat cu multe însuşiri, dar sărac lipit pământului. Proprietăţile fetei erau în cuprinsul unui domeniu aflat sub senioria bisericii. Episcopul eparhiei respective, un semeţ vlăstar al marii nobilimi, reclama proprietăţile fetei pe temeiul că ea s-ar fi măritat într-ascuns şi astfel ar fi

lipsit biserica de unul dintre drepturile ei, în calitate de stăpână a senioriei – dreptul acela pe care îl numeau *„le droit du seigneur”.* Refuzul de a se supune acestui drept sau orice sustragere de la recunoaşterea lui se pedepsea cu confiscarea averii. Fata se apără, spunând că stăpânirea senioriei o deţinea episcopul şi că dreptul de care-i vorba nu era transferabil, ci trebuia exercitat de către însuşi seniorul, iar în caz contrar rămânea fără titular. Pe de altă parte, o lege şi mai veche, a bisericii însăşi, oprea pe episcop de la exercitarea acelui drept. Era un caz într-adevăr neobişnuit.

Întâmplarea asta îmi reamintea cele ce citisem în tinereţe despre modul ingenios în care consilierii municipali ai Londrei au strâns banii necesari pentru construirea palatului lordului-primar. Pe atunci exista măsura ca acei care nu se împărtăşeau, potrivit ritualului bisericii anglicane, să nu aibă dreptul de a candida la postul de prefect de poliţie al Londrei. Aşadar, cei care nu ţineau de biserica anglicană nu puteau fi aleşi; ei nu puteau candida, chiar dacă li se propunea să candideze şi, dacă erau totuşi aleşi, nu puteau să-şi îndeplinească funcţiunea. Consilierii municipali – care fără vorbă că erau nişte yankei deghizaţi – veniră cu o idee foarte năstruşnică, trecând o lege prin care stabileau o amendă de patru sute de lire pentru acela care ar refuza candidatura la funcţia de prefect şi o amendă de şase sute lire împotriva aceluia care, după ce a fost ales prefect, refuza să exercite această funcţiune. Apoi, s-au apucat de lucru şi au ales un lot de neanglicani, unul după altul, şi o ţinură aşa până ce adunară din amenzi suma de cincisprezece mii de lire. Şi aşa s-a înălţat şi stă falnic

şi astăzi palatul lordului-primar, amintind cetăţenilor care ştiu să roşească, despre îndepărtata şi jalnica zi, când o bandă de yankei s-au strecurat la Londra şi au pus la cale una din acele şmecherii care a adus neamului lor o unică şi dubioasă reputaţie printre toate popoarele cu adevărat bune şi sfinte de pe întreg pământul.

Dreptatea fetei mi se părea vădită, iar dreptatea episcopului la fel de vădită. De aceea, nu-mi dădea prin gând cum va ieşi din încurcătură regele. Dar a ieşit şi iată sentinţa sa:

„Deci dacă stând noi de am luat samă cu amăruntul, găsit-am pricina limpede şi uşoară de giudecat, fiind ca o sfadă între copii şi alta nu. O tânără soaţă, silindu-se a-şi plini toate datorinţele sale – aşa cum se cade şi cere datina – a dat de ştire lordului feudal, stăpânul ei adevărat şi înaltu-i ocrotitor, prea sfinţitul episcop, că n-a suferit nici o pagubă au vătămare, căci numitul episcop ar hi putut căpăta îngăduinţa ca vremelnic să se poată bucura de numitul drept ce-l are şi astfel dânsa şi-ar fi păstrat toată avuţia, stăpânind-o în bună pace. Dară dânsa neplinindu-şi cea dintâi datorinţă ce-o are către stăpânul ei, a căzut ea în giudecată, căzând din toate drepturile, aşijderea aceluia carele apucându-se de o funie şi funia rupându-se de strânsura mâinilor lui altceva decât să cadă nu poate; că zadarnic ar arăta acesta întru apărarea lui că restul funiei nu iaste rupt, ci bun iaste, tot nu scapă de primejdie cum singur va vedea. Cugetând a lua aminte, văzut-am că pricina femeii aceştia iaste de la obârşie plină de răutate şi strâmbătate. Divanul nostru, în faţa căruia giudecatu-s-a pricina, osândeşte pre jăluitoare a da numitului lord episcop tot avutul ei până la ultimul talant, şi astfel a

plăti cele cuvenite pentru vina ei şi altmintrelea nu. Următorul!”

În modul acesta tragic s-a pus capăt fericitei luni de miere, care nu durase nici trei luni. Bieţii de ei! Trăiseră aceste trei luni învăluiţi până la buze de toate înlesnirile lumeşti. Veşmintele şi micile giuvaeruri pe care le purtau erau gingaşe şi alese, în măsura în care făţarnicele legi sumptuare – acelea care orânduiesc cheltuielile pentru îmbrăcăminte – le îngăduiau celor de teapa lor. Şi aşa, îmbrăcaţi în hainele astea frumuşele, ea plângând pe umărul lui, iar el căutând s-o liniştească cu cuvinte de speranţă puse pe muzica disperării, plecară ei de pe banca acuzării în lumea largă, lipsiţi de cămin, de pat şi de pâine, căci, acuma, nici cerşetorii de pe uliţe nu erau aşa de nevoiaşi ca dânşii.

Regele ieşise cu bine din încurcătură – fireşte, făcând pe placul bisericii şi a restului nobilimii. De aceea nu mă miră că unii aduc argumente subtile şi plauzibile în favoarea monarhiei; în ciuda lor, neclintit rămâne faptul că numai în statele unde fiecare cetăţean are dreptul la vot, legile samavolnice nu mai sunt cu putinţă. Desigur că supuşii regelui Arthur ar fi constituit o materie primă cam slabă pentru o republică, fiindcă monarhia îi înjosise îndelungată vreme. Şi totuşi chiar ei ar fi fost îndeajuns de deştepţi s-o lase mai moale cu legea pe care tocmai o aplicase regele; bineînţeles, dacă asta ar fi atârnat de votul lor liber şi deplin. Exista o frază care a ajuns atât de obişnuită în gura lumii, încât pare a avea un rost şi un înţeles când se trece la aplicarea ei. Mă gândesc la fraza care, referindu-se la un popor sau altul, pune întrebarea dacă poporul respectiv este capabil „de a se

cârmui singur”, iar înţelesul ei implicit este că, undeva şi într-anumite timpuri, au existat popoare care nu au fost capabile de o astfel de guvernare independentă, adică n-au fost capabile să se guverneze singure în aceeaşi măsură în care le-ar fi guvernat sau ar fi vrut să le guverneze nişte aşa zişi specialişti pricepuţi, în toate epocile, minţi iscusite au răsărit cu duiumul; şi numai din masa poporului, iar nu din rândul claselor privilegiate. Astfel, oricare ar fi fost nivelul intelectual al unei naţiuni, ridicat sau coborât, priceperea şi îndemânarea de care era în stare sălăşluia în nesfârşitele rânduri ale cetăţenilor anonimi şi săraci. Şi n-a fost zi sub soare în care naţiunea să nu dea cu prisosinţă la iveală materialul necesar unei cârmuiri proprii. Asta înseamnă să afirmi un fapt care se vădeşte de la sine şi anume că până şi cea mai bine cârmuită, mai liberă şi mai luminată dintre monarhii nu întruneşte cele mai bune condiţii, la care ar putea ajunge poporul însuşi, şi îi rămâne inferioară. Şi asta este deopotrivă de adevărat şi pentru alte cârmuiri asemănătoare, cu diferitele niveluri inferioare mergând până la nivelul cel mai de jos.

Regele Arthur se grăbise cu chestiunea armatei, trecând peste calculele mele. Nu bănuisem că se va apuca de-o treabă ca asta, câtă vreme eu voi lipsi de la palat. De aceea, încă nu elaborasem planul după care să stabilim meritele ofiţerilor. Apucasem doar să-i spun că ar fi bine ca fiecare candidat să fie supus unui examen sever şi amănunţit. În sinea mea, însă, îmi propusesem să meşteresc o seamă de condiţii, pe care să nu le poată îndeplini decât elevii mei de la West Point. Acum, îmi dădeam seama că ar fi fost mult mai bine dacă alcătuiam lista condiţiilor înainte de a pleca,

deoarece gândul la o armată permanentă continuase să-l frământe pe rege. Ba, îl preocupase într-atâta încât şi-a pierdut răbdarea şi s-a apucat pe loc să elaboreze condiţiile examenului, făcând un plan pe cât îl ajuta mintea.

Eram nerăbdător să văd cum arăta planul său şi totodată să-i dovedesc cât de admirabil era programul alcătuit de mine, pe care urma să-l distribui comisiunii examinatoare. Toate acestea i le-am spus cu duhul blândeţii, stârnindu-i o curiozitate fără margini. Când se întruni comisiunea examinatoare, eu intrai în urma regelui, iar după mine candidaţii. Unul dintre aceştia era un strălucit tânăr de la academia mea militară şi odată cu el veniseră şi doi dintre profesorii de acolo.

Când am văzut comisiunea examinatoare, n-am ştiut dacă trebuie să râd sau să plâng. Preşedintele comisiunii era un ofiţer, cunoscut peste veacuri sub numele de Norroy, regele-armelor, iar ceilalţi doi membri erau şefi de birou în ministerul său. Toţi trei, bineînţeles, erau preoţi, căci toţi dregătorii care ştiau să citească şi să scrie erau preoţi.

Cel dintâi pe care l-au strigat a fost candidatul meu; fireşte, din curtenie faţă de mine, şi preşedintele comisiunii începu cu dânsul solemnitatea oficială:

— Cum te cheamă?

— Malease.

— Fiul lui?

— Webster.

— Webster? Webster? Hm!... Nu ţin minte să fi auzit un asemenea nume!

— Starea?

— Ţesător.

— Ţesător? Doamne, nu ne duce în ispită!

Regele se clătină din cap până în picioare, un funcţionar leşină, iar ceilalţi erau cât pe aici să leşine şi ei. Preşedintele comisiunii îşi adună puterile şi spuse indignat:

— Prea de ajuns iaste! Pas de-aici!

Apelai la rege, rugându-l să se continue cu examinarea candidatului meu. Regele a fost de acord, dar comisiunea, alcătuită numai din oameni cu sânge albastru, imploră pe rege să o cruţe de jignirea de a examina pe fiul unui ţesător.

Cum eram sigur că şi aşa ei nu vor şti ce să-l întrebe, mă asociai la rugămintea lor, iar regele însărcina cu examinarea pe profesorii pregătiţi de mine. Făcusem rost de o tablă care fu imediat aşezată în faţa candidatului, şi petrecania începu pe loc. Era o plăcere să-l auzi pe flăcăul acela, arătând ce este ştiinţa războiului şi învârtind pe degete problemele privitoare la bătălii şi asedii, aprovizionare şi transport, descriind apoi cum se minează o regiune şi cum se scot minele, sau ce înseamnă marea tactică, marea şi mica strategie, serviciile de semnalizare, infanteria, cavaleria, artileria şi tot ce-ţi trece prin minte cu privire la tunurile de asediu, la puştile automate Catling, la carabine, flinte şi muschete şi la mânuirea revolverului, intrând în toate amănuntele, în timp ce capetele acelea seci – după cum era de aşteptat – nu desluşeau nici măcar un cuvinţel, neştiind de unde s-o ia şi unde să ajungă. Şi era straşnic să-l vezi scriind pe tablă coşmaruri matematice, care ar fi lăsat cu gura căscată şi pe îngeri, şi cum le ştia ca apa, fie că era vorba de eclipse şi comete sau de solstiţii şi constelaţii – fie de vremea obişnuită şi vremea siderală, de vremea cinei şi vremea culcării, sau despre orice chestiune care te

ducea cu mintea deasupra norilor sau dedesubtul lor, şi cu care puteai hărţui şi opri cu hai pe inamic, făcându-l să-şi muşte mâinile că i-a mai venit în gând să te atace. Iar când, în cele din urmă, flăcăul salută milităreşte şi se dădu deoparte, mă simţii atât de mândru de dânsul încât îl îmbrăţişai, pe când ceilalţi erau atât de aiuriţi, încât unii păreau nişte stane de piatră, alţii beţi criţă şi cu toţii prinşi în capcană, de să le cânţi veşnica pomenire şi nu alta. Eram sigur că noi câştigasem bătălia, şi încă cu vârf şi îndesat!

Mare lucru mai e şi educaţia. Parcă nu-ţi venea să crezi că flăcăul, care îi dăduse gata pe nepricopsiţii ăia, erau unul şi acelaşi cu flăcăul care sosise atât de neştiutor la West Point, încât atunci când îl întrebasem:

— Dacă, pe câmpul de luptă, unui general inamicul îi împuşcă armăsarul de sub el, ce trebuie să facă generalul? flăcăul îmi răspunsese cu naivitate:

— Ar trebui să se ridice şi să-şi perie hainele!

După aceasta, fu chemat în faţa comisiunii examinatoare unul dintre tinerii de neam mare. Îmi zisei că e cazul să-i pun şi eu câteva întrebări:

— Domnia ta ştii să citeşti?

Se înroşi la faţă, plin de indignare şi se stropşi la mine, zicându-mi:

— Domnia voastră mă scoate simbriaş, ori diac de rând? Măre! Dară sângele care-mi curge în vine nu...

— Răspunde-mi la întrebarea pe care ţi-am pus-o!

Îşi stăpâni mânia şi-mi răspunse:

— Nu.

— Ştii să scrii?

Îl simţii că-i gata să dea drumul mâniei care clocotea într-însul, aşa că i-o tăiai scurt:

— Te poftesc să te mărgineşti la întrebările pe care

ţi le pun şi să nu-mi faci comentarii. Nu te afli aici ca să-ţi dai ifose cu sângele albastru şi nici cu nurii domniei tale. Ştii să scrii?

— Nu.

— Ştii tabla înmulţirii?

— Nu pricep vorba aceasta.

— Cât fac nouă ori şase?

— Aceasta amistuită taină pentru mine iaste, că nevoia a o afla nu s-a ivit în zilele vieţii mele, şi aşa va rămâne, lipsindu-mă de tâlcul ei.

— Dacă A vinde lui B un coş cu ceapă, în valoare de doi bani baniţa, în schimbul unei oi care valorează patru bani şi a unui câine în valoare de un ban şi C ucide câinele, înainte de a fi fost predat la domiciliul cumpărătorului, pentru că l-a muşcat pe C, pe care îl confundase cu D – ce sumă mai datorează B lui A, cine plăteşte pentru câine, C sau D, şi cine ia banii? Lui A îi ajunge un ban sau trebuie să ceară despăgubire sub forma unei sume suplimentare, care să reprezinte profitul posibil pe care l-ar fi avut de pe urma câinelui şi care ar fi putut fi clasificat ca o cantitate diferenţială, adică uzufruct?

— Cu-adevărat iaste că, în atotştiutoarea şi necunoscuta de noi vrere a bunului şi de viaţă făcătorului Dumnezeu, carele tainic îşi plineşte minunăţiile sale, nu am auzit în zilele vieţii mele de acest fârtat, şi nice nu m-a iscodit el cu întrebări de soiul acesta, stricăciune aducând zăpăceală minţii şi tulburare cugetului. Întru aceasta, rogu-te, luminăţia ta, a lăsa pustiei câinele şi ceapa şi pre aceşti oameni cu nume ciudate şi păgâne să-şi cate singuri izbăvirea dintru jalnicele şi minunatele lor pacosti şi nevoi, fără de ajutorul meu, că pacostile şi nevoile lor sunt prea

destul aşa cum sunt, iară dacă eu aş căta să le sar într-ajutor, n-aş face decât să le stric şi mai dihai starea în care se află şi poate că mi-aş istovi zilele, spre a nu vedea cum la cazne îi pune deznădejdea.

— Ce ştii despre legile atracţiei şi gravitaţiei?

— Dacă aceste legi sunt în fiinţă, se prea poate că măria sa craiul le-a întărit estimp, pre vremea când boleam şi vestirea lor n-a fost în auzul urechilor mele.

— Ce ştii despre ştiinţa opticii?

— Am ştiinţă despre pârcălabi de cetăţi şi despre sfetnicii giudeţului crăiesc, despre logofeţii de taină şi despre ispravnicii olaturilor şi despre puzderie de alte dregătorii mai mici şi despre cinuri mari spre cinstirea boierilor, dară de acela pe care luminăţia ta îl numeşte Ştiinţa Opticii nu am auzit până acum şi se prea poate nou şi mare cin să fie.

Să-ţi vină rău şi nu alta, când te gândeşti că o astfel de lighioaie târâtoare pretindea cu dinadinsul dregătorii mari în stat şi credea că are dreptul la tot ce-i mai falnic sub soare! Ar fi putut fi, cel mult, copist la maşina de scris, dacă nu te supărai că-ţi poceşte gramatica şi punctuaţia. Te mirai că nu se înfige şi la aşa ceva, cu măreaţa lui nedestoinicie pentru orice slujbă. Dar asta nu dovedea totuşi că nu ar fi avut ceva stofă într-însul, ci numai că nu era încă un copist la maşina de scris. După ce l-am mai împuns cu tot felul de întrebări, dându-i pe faţă ignoranţa, l-am dat pe mâna profesorilor şi aceştia l-au întors pe faţă şi pe dos cu tot felul de chestiuni asupra războiului ştiinţific, dându-i, fireşte, în vileag goliciunea. În schimb, ştia câte ceva despre arta de a se război din vremea sa, arătând cum trebuie să te cotonogeşti prin tufişuri cu căpcăunii, sau despre luptele cu tauri în arena pentru

tu miruri şi despre alte bazaconii dintr-astea, dar încolo era gol şi de nici un folos. Apoi, luarăm în răspăr pe un alt june de viţă, care se dovedi a fi geamăn întru neştiinţă cu celălalt, l-am dat apoi pe mâna preşedintelui comisiunii, bucuros că acum se ştia câte parale fac. Au fost examinaţi în ordinea statornicită mai înainte, cu toată precăderea:

— Cum te cheamă, rogu-te?

— Pertipole, fiu! lui sir Pertipole, baron de Orz-Hurluit.

— Bunicul?

— Aşijderea, sir Pertipole, baron de Orz-Hurluit.

— Străbunicul?

— Acelaşi nume şi acelaşi cin avut-a.

— Dară stră-străbunicul?

— Nu iaste, slăvite doamne! Că până să ne urcăm aşa de sus s-a rupt scara şi sărit-a spiţa aceea.

— Nu-ţi fie cu bănat, fătul meu, că patru spiţe ajung şi îţi prind nevoile.

— Care nevoi? întrebai eu.

— Legea cere patru spiţe de boierie; altmintrelea candidatul nu iaste volnic a fi ales.

— Va să zică nimeni nu poate fi ales locotenent în armată, decât dacă dovedeşte că este coborâtor din patru generaţii de nobili?

— Iaste precum ai zis şi nici un locotenent şi nici un alt cârmuitor de oşti nu iaste volnic a fi ales întru aceste cinstite cinuri, fără a avea darul boieriei.

— Zău că nu-mi vine să cred! Dar ce folos aduce un asemenea dar?

— Ce folos? Cutezătoare întrebare îmi pui, luminate doamne şi Şef, că întrebarea-ţi tăgăduieşte însăşi înţelepciunea prea sfintei biserici, muma noastră!

— Cum? Nu înţeleg.

— Prea sfânta biserică a rânduit-o şi pentru sfinţi. Legea ei rânduieşte că nime nu poate fi aşezat în rândurile sfinţilor dacă nu a zăcut mort vreme de patru neamuri.

— Aha! Acum m-am dumirit! Da – da – e totuna! Straşnic! Într-un caz, omul zace ca un cadavru viu timp de patru generaţii – mumificat în ignoranţă şi trândăvie – şi asta îl îndreptăţeşte să cârmuiască pe cei vii şi să ia în mâinile-i nevolnice fericirile şi nefericirile lor; în celălalt caz, omul şade timp de patru generaţii în groapa morţii şi a viermilor şi asta îi hărăzeşte o slujbă în pajiştile cerului. Mila regelui este de acord cu această lege ciudată?

Regele zise:

— Ochii minţii mele nu văd ciudese întru acestea, că toate locurile de cinste şi pleaşcă se cuvin, prin rânduiala firii, acelora de viţă veche şi aleasă, iară cinurile armiei sunt proprietatea lor şi pentru aceasta nu iaste trebuinţă de nici o lege. Legea rânduieşte chibzuind o margine, dară ţelul ei iaste a ne feri de sângele prea nou, carele ar purta numai scârbă de aceste dregătorii şi le-ar ruşina, că toţi cei de neam mare ar da bir cu fugiţii, scârbiţi de ele. Dacă aş îngădui asemenea pacoste, atuncea vrednic aş fi de cârtire, iară altmintrelea nu. Luminăţia ta volnic eşti a face cum te taie capul, că delegat eşti a îmbrăţoşa trebile ţării, dară regelui nu i se cade, căci aceasta ar fi cea mai smintită dintre sminteli, pre carea nime n-ar putea-o înţelege.

— Mă plec în faţa părerii măriei tale. Continuaţi, domnule şef al colegiului crainicilor.

Preşedintele procedă după cum urmează:

— Prin carea faptă vrednică întru cinstirea tronului şi a ţării s-a ridicat întemeietorul marei stirpe a domniei tale la sfintele ranguri ale nobilimii engleze?

— A ctitorit o fabrică de bere!

— Măria ta, comisiunea socoate pre candidat a fi desăvârşit şi iscusit întru toatele pre care le cere cârmuirea oştilor şi-l supune măriei tale spre a rupe sfat, după ce vom cerceta şi pre acela cu care iaste vrednic a se întrece.

Celălalt candidat de marcă se înfăţişă înaintea comisiunii, dovedind că are exact patru generaţii de nobili îndărătul său. Aşa că meritele militare erau deopotrivă până acum.

Apoi comisiunea l-a lăsat în pace şi s-a apucat să-l întrebe iar pe sir Pertipole:

— Din ce stare făcea parte strămoaşa domniei tale, nevasta întemeietorului stirpei din care cobori?

— Stră-strămoaşa cobora din cea mai înaltă boierime de ţară, dară nobilă nu era. Era nurlie şi neprihănită şi miloasă, cu o viaţă nepătată şi cu o fire aşijderea, şi întru aceasta îşi avea pereche doar cu cea mai înaltă doamnă a ţării.

— Bine! Treacă-meargă! Şezi jos!

Preşedintele chemă din nou pe lordişorul cu care era în întrecere lordişorul ăstălalt şi îl întrebă:

— Ce rang şi stare avut-a stră-strămoaşa care a ridicat falnica domniei tale casă în rândurile nobilimii engleze?

— Fost-a ţiitoarea măriei sale şi a ajuns la această falnică strălucire prin neajutorata-i vrednicie, ridicându-se din mocirla în care a văzut lumina zilei.

— Iaca boieria cea adevărată – dreapta şi desăvârşita încrucişare! Domniei tale, prea neprihănite

lord, i se cuvinte locotenenţia şi nu o privi cu scârbă, că iaste doară cel dintâi pas carele departe şi sus te va duce, către măriri mai vrednice de mândra-ţi obârşie.

Mă simţeam umilit până în fundul sufletului. Îmi făgăduisem un triumf până în slava cerului şi iată rezultatul!

Aproape că mi-era ruşine să mă uit în ochii dezamăgitului meu cadet. Îi spusei să se ducă acasă şi să aibă răbdare, că lucrul încă nu se terminase.

Îi cerui o audienţă particulară regelui şi-i făcui o propunere, îl asigurai că era drept să procopsească regimentul acela numai cu ofiţeri din nobilime, că lucru mai înţelept nici că se poate. Dar, totodată, n-ar strica dacă i-ar adăuga încă cinci sute de ofiţeri. De fapt, bine ar fi dacă ar face atâţia ofiţeri câţi nobili şi rude de nobili sunt în ţară, chiar dacă la urmă ar fi în regiment de cinci ori mai mulţi ofiţeri decât soldaţi. Astfel el ar forma un regiment de pomină, regimentul cel mai invidiat, regimentul personal al regelui, regiment care ar avea dreptul să lupte cum i s-ar năzări şi cum i-ar veni la îndemână şi care în timp de război ar putea s-o pornească încotro va voi şi să se întoarcă numai când va avea chef, fiind independent şi liber să zburde cum i-o trăsni. Privilegiile acestea vor face ca regimentul să aibă mare căutare în rândurile întregii nobilimi şi din inimă îl vor dori cu toţii, ştiind că într-însul vor fi mulţumiţi şi fericiţi. În schimb, restul armatei permanente îl vom face din materiale de rând, înzestrându-l, aşa cum se şi cuvenea, doar cu oameni care nu sunt nimic – oameni de rând, aleşi doar pe baza priceperii – alcătuind astfel un regiment talpa-ţării, neîngăduind acolo nici una din libertăţile aristocratice şi obligându-i pe toţi să muncească aşa

cum trebuie şi să ciocănească mereu. Asta cu scopul ca, ori de câte ori regimentul personal al regelui se va simţi obosit şi va avea chef s-o întindă – aşa, ca distracţie, scormonind coclaurii după căpcăuni şi petrecând în lege – s-o poată face în tihnă, ştiind că înapoia lui lucrurile n-au rămas de izbelişte, ba că treaba va merge ca mai înainte – chipurile – după vechile orânduiri. Inutil să mai spun că regele s-a simţit fermecat de această propunere.

Văzând cum stau lucrurile, mi-a venit în cap încă o idee. Mi-am zis că acum e momentul să ies dintr-o strâmtoare mai veche şi anevoioasă. Ştiţi, cu veniturile de la casa oastei, multe case se făceau şi mereu era goană după ele – o goană foarte mănoasă. Când li se năştea nobililor un copil – şi asta se întâmpla destul de des – era o bucurie nebună pe buzele poporului şi o jalnică tristeţe în inima lui. Bucuria era îndoielnică, dar jalea, sigură, căci asta însemna o nouă cerere la palat pentru o danie regească. Lungă mai era lista acestor danii regeşti, care constituiau o povară apăsătoare şi mereu mai mare asupra visteriei şi totodată o ameninţare împotriva coroanei. Dar regele Arthur nu credea că daniile acestea îi pun în primejdie tronul şi nici nu voia să audă de diferitele mele proiecte, prin care căutam mijlocul de a le înlocui cu altceva. Dacă l-aş fi putut convinge ca, măcar din când în când, să dea din buzunarul său şi nu al statului ajutoarele pentru aceste odrasle abia venite pe lume – aş fi putut stârni mare vâlvă în jurul acestui fapt, care n-ar fi rămas fără efect în rândurile poporului. Dar nici s-audă de una ca asta! Arthur avea o pasiune aproape religioasă pentru daniile regeşti şi se obişnuise a le privi ca pe o pradă sfântă şi cu nimic nu l-ai fi scos mai rău şi mai sigur din

ţâţâni, decât atacând această venerabilă instituţie. Abia de îndrăzneam să-i spun pe ocolite că eu, unul, nu credeam că mai există în Anglia familii respectabile, în stare să se umilească într-atâta încât să cerşească, cu pălăria întinsă, daniile măriei sale. Mai departe decât atâta n-am mers, căci totdeauna el mi-o tăia scurt şi răspicat.

Acum credeam că, în sfârşit, găsisem momentul prielnic. Voiam să formez regimentul acela de pomină numai din ofiţeri – aşa ca să nu existe într-însul nici măcar un singur soldat. Jumătate din regiment urma să fie alcătuită din nobili care ar ocupa toate posturile până la general-maior şi care ar sluji pe gratis, plătindu-şi ei cheltuielile respective. Aceştia ar fi făcut-o bucuroşi, dacă ştiau că restul regimentului era alcătuit numai din principi de sânge. Aceşti principi de sânge ar avea grade de la locotenent-general până la feldmareşal şi vor primi salarii straşnice, fiind echipaţi şi hrăniţi de către stat. Ba, mai mult încă – şi asta era marea mea lovitură! – trebuia să se decreteze că acestor bivel-principi ai voie să li te adresezi numai cu un titlu orbitor şi ameţitor, care să inspire teamă – titlu pe care urma să-l născocesc tot eu – şi că numai şi numai ei din toată Anglia se vor bucura de acest titlu. În sfârşit, toţi principii de sânge trebuiau să aibă libera alegere între a intra în regimentul acela, a căpăta acel mare titlu şi a renunţa la daniile regale, sau de a rămâne pe dinafară şi a primi danii. Şi acum cea mai eficace dintre lovituri: principii încă nenăscuţi, dar care urmau să se nască, puteau să fie „născuţi” în regiment şi s-o pornească în viaţă în mod cinstit, cu salarii bune şi cu o situaţie permanentă, îndată ce părinţii vor aduce la cunoştinţă naşterea lor.

Puteam să jur că toţi băieţii vor intra în regimentul ăla şi astfel vor renunţa la daniile existente. Că noii născuţi vor intra şi ei acolo – eram la fel de sigur. În curs de şaizeci de zile, această învechită şi bizară anomalie, dania regală, va înceta de a mai fi un fapt viu şi îşi va lua locul printre şucheţeniile trecutului.

CAPITOLUL XXVI
Primul ziar

Când îi spusei regelui că voi pleca deghizat ca un om liber oarecare, pentru a cutreiera în lung şi în lat ţara, spre a cunoaşte mai îndeaproape viaţa umilă a poporului – într-o clipă regele s-a şi înflăcărat de noutatea faptului, declarându-se gata să încerce şi dânsul aventura asta şi spunându-mi că nimic nu l-ar putea împiedica, ci va lăsa totul baltă şi o va porni cu mine, fiind vorba de una dintre cele mai straşnice idei peste care dăduse în vremea din urmă. Voia s-o ştergă pe scara de din dos şi s-o pornească imediat, dar i-am atras atenţia că nu şade frumos. Ştiţi, el avea programată o întrunire cu scrofuloşii – adică să pună mâna pe scrofulele lor, spre a-i vindeca – şi n-ar fi fost corect să-şi dezamăgească publicul. De altfel, asta n-ar fi pricinuit o prea mare întârziere, fiind vorba de o singură reprezentaţie de gală. De asemenea, socoteam că nu trebuie să plece fără ştirea reginei. El se întunecă la faţă, când auzi propunerea asta şi păru tare abătut. Mă căiam de cele ce-i vorbisem, mai ales când îmi zise, pe un ton jalnic:

— Luminăţia ta uită că sir Launcelot iaste aici, iară când Launcelot iaste, ea nu ia sama de purcesul regelui, nice de ziua când el se va învârteji înapoi.

Fireşte, am schimbat subiectul. Într-adevăr, regina Guenever era frumoasă, dar, dacă o priveai în ansamblu, avea destule cusururi. Nu-mi plăcea să mă amestec în chestiuni dintr-astea, care nu mă priveau.

Totuşi, mi-era silă să văd cele ce se petreceau, şi nu mă sfiesc să v-o spun pe faţă. De multe ori, ea mă întreba:

— Luminate Şef, au nu l-ai văzut prin preajmă pe sir Launcelot?

În schimb, nu mi s-a întâmplat s-o văd niciodată frământându-se şi întrebând pe unde ar fi regele.

Ce vad bun pentru afacerea cu scrofulele! Ceva spornic şi *di granda!* Regele stătea sub un baldachin împopoţonat, iar în preajma lui şedeau ciotcă, potrivit canoanelor, o liotă de preoţi. Nu putea să nu-ţi sară în ochi, prin rolul pe care-l deţinea şi prin costumul său fantezist, un anume Marinei, un schivnic care făcea pe vraciul-doftor şi care introducea pe bolnavi acolo. Mai departe, pe pardoseala spaţioasă şi până în uşi, zăceau sau şedeau, talmeş-balmeş şi într-o puternică lumină, scrofuloşii. Alcătuiau cu toţii un minunat tablou şi păreau a fi fost aduşi înadins ca să pozeze unui pictor, deşi nu era cazul. Se aflau acolo vreo opt sute de bolnavi. Treaba mergea încet şi nu prezenta nici un nou interes pentru mine, căci mi-era lehamite de atâtea ceremonii câte văzusem până atunci. Lucrurile lâncezeau, dar n-aveam încotro: trebuia să înghit până la capăt. Doftorul îşi avea rostul său, căci în gloata aceea se aflau destui care îşi închipuiau că într-adevăr sunt bolnavi, pe când alţii, care ştiau bine că sunt sănătoşi, veniseră doar pentru a avea nepieritoarea cinste de a fi atinşi de o mână augustă. Mai era şi alţii care făceau pe bolnavii pentru a fi miluiţi cu pitacul, care, potrivit tradiţiei, îl căpătau odată cu atingerea. Până la mine, pitacul fusese o micuţă monedă de aur, care valora cam o treime dintr-un dolar. Când te gândeşti la puterea de cumpărare a unei atare sume

pe vremea şi în ţara aceea – şi cât de banal era să suferi de scrofule, când nu erai mort – pricepi lesne că sumele destinate anual pentru scrofule însemnau o pleaşcă la fel de mare ca şi legea râurilor şi porturilor pentru anumite guverne care sfeteriseau o halcă mare din visteria ţării, plus şansele de a face nevăzute şi excedentele bugetare. Aşa că mi-am zis că trebuie să mă ating şi eu de fondurile pentru scrofule. Ascunsesem în visterie şase şeptimi din sumele alocate pentru scrofule – şi asta cu o săptămână înainte de a părăsi Camelotul în căutare de aventuri – şi poruncisem ca restul, cealaltă şeptime, să fie schimbată în bani mărunţi şi predată în mâinile preotului şef din Ministerul Scrofulelor. E ceva să înlocuieşti o monedă de aur cu un gologan de cinci cenţi şi să faci aceeaşi treabă. Asta ar fi putut crea o inflaţie de mărunţiş pe piaţă, dar nu era nici un pericol, căci finanţele ţării erau în stare să reziste. De obicei, nu-mi place să se toarne apă în vin, însă în cazul acesta admiteam, pentru că tot era vorba de un dar, iar darurile şi pomenile pot să le subţiezi cât ţi-i pofta şi eu aşa procedez de obicei. De, calul de dar nu se caută în dinţi! Piesele de aur şi argint care circulau acolo erau, cele mai multe, de o străveche şi necunoscută origine, dar unele erau romane; erau stângaci rotunjite şi rareori erau mai rotunde decât luna când începe să scadă, după ultimul pătrar. Monedele fuseseră bătute cu ciocanul, iar nu prelucrate prin topire şi erau atât de tocite din pricina întrebuinţării, încât inscripţiile de pe ele erau la fel de neciteţe ca şi nişte bătături şi semănau chiar cu ele. Am chibzuit că nişte gologani nou-nouţi şi lucioşi, pe care să se vadă de-o poştă regele pe o parte şi regina

Guenever pe cealaltă, fiind cât mai asemănători cu ceea ce erau în realitate, precum şi o deviză straşnică şi cucernică, vor scoate răul din umflăturile scrofuloşilor mai dihai decât un bănuţ mai nobil şi o să încânte mai mult închipuirea scrofuloşilor. Am avut dreptate. Prima experienţă am făcut-o cu turma asta şi a mers de minune. Reducând astfel de cheltuieli, am făcut o serioasă economie statului. Vă puteţi da seama din următoarele date: au fost atinşi de mâna regească şi cu câte un pitac, şapte sute din cei opt sute de pacienţi – o nimica toată! După tariful de mai înainte, asta l-ar fi costat pe stat cam două sute şi patruzeci de dolari; după noul tarif, am cheltuit aproape treizeci şi cinci de dolari, economisind dintr-un singur condei două sute de dolari. Pentru a fi în măsură să apreciem această măiastră lovitură, să ne gândim şi la celelalte articole din buget: cheltuielile anuale ale guvernământului naţional se ridicau la un echivalent ce s-ar realiza din contribuţia fiecărui individ cu salariul lui mediu pe trei zile, bineînţeles, socotind că fiecare individ ar fi om. Dacă luăm o naţiune de şaizeci de milioane, în care salariul mediu este de doi dolari pe zi – salariul pe trei zile al fiecărui individ ar aduce, în total, trei sute şi şaizeci milioane dolari pentru plata cheltuielilor de guvernământ. În zilele mele, în propria-mi patrie, banii aceştia se strângeau din impozite, dar cetăţenii îşi închipuiau că le plătesc importatorii străini, şi asta le făcea mare plăcere. În fapt, ele erau plătite chiar de poporul american şi erau aşa de egal şi exact distribuite printre ei, încât impozitul pe care-l plătea un bogătaş, cu o avere de o sută de milioane dolari, era acelaşi cu impozitul plătit de un sugaci, fiul unui muncitor cu ziua: fiecare plătea tot şase dolari.

Recunosc şi eu că nimic nu putea fi mai egal decât impozitele astea.

Revenind la socotelile noastre, trebuie să spun că pe atunci Scoţia şi Irlanda plăteau tribut regelui Arthur, iar populaţiile de pe insulele britanice se ridicau laolaltă la ceva mai puţin de un milion de suflete. Salariul mijlociu al unui artizan era de trei cenţi pe zi, când îşi plătea hrana. Datorită orânduielilor arătate, cheltuielile guvernului naţional erau de nouăzeci de mii de dolari anual sau aproape două sute şi cincizeci de dolari pe zi. Aşadar, prin înlocuirea aurului cu gologani, într-o singură zi de scrofule regale, nu numai că nu am păgubit şi nu am nemulţumit pe nimeni, dar am adus servicii tuturor şi am salvat patru cincimi din cheltuielile pe ţară ale acestei zile – o economie care ar fi echivalat cu opt sute de mii de dolari în zilele mele, în America. Făcând această înlocuire, m-am bizuit pe un izvor de înţelepciune foarte îndepărtat – anume, înţelepciunea adolescenţei mele – căci un bărbat de stat nu trebuie să dispreţuiască nici un fel de înţelepciune, oricât de modestă ar fi originea acestei înţelepciuni. Când eram băieţandru, totdeauna îmi economiseam gologanii şi dădeam în locul lor nasturi la colectele pentru fondurile misionarilor străini. Pentru sălbaticii neştiutori, nasturii mergeau tot aşa de bine ca şi gologanii, iar mie îmi prindeau mai bine gologanii decât nasturii, aşa că amândouă părţile erau mulţumite şi nimeni păgubit.

Marinei lua în primire pacienţii îndată ce soseau. El cerceta pe aceşti candidaţi ai scrofulelor regale. Dacă găsea că respectivul nu întruneşte calităţile cerute, îl respingea de la examen, iar dacă le întrunea, atunci îl înmâna regelui. Un preot rostea formula: „Cu mâna lui

atinge-va pre bolnav şi tămădui-se-va bolnavul”. Apoi, regele mângâia cu mâna umflăturile bolnavului, în timp ce citirea preotului continua. În sfârşit, candidatul căpăta diploma, adică primea gologanul – ce i-l atârna de gât chiar regele – şi numai după asta i se dădea voie să plece. Credeţi că într-adevăr se vindeca? Ei bine, se vindeca! Orice giumbuşluc de ăsta vindecă, dacă bolnavul are o credinţă puternică într-însul. Sus, la Astolat, era o capelă unde Fecioara se arătase odată unei copile care păştea gâştele prin locurile alea – asta, bineînţeles, după însăşi mărturia copilei. Oamenii de acolo s-au apucat să ridice capela chiar pe locul respectiv şi au atâmat o poză reprezentând întâmplarea – o poză pe care o puteai socoti destul de primejdioasă pentru a lăsa pe vreun bolnav de inimă să se apropie de ea. Totuşi, mii de oameni betegi şi bolnavi veneau acolo şi se rugau în faţa acestei poze şi plecau întregi şi teferi; ba chiar izvorul privea tabloul şi nu-şi îngheţa apele. Desigur, când mi s-au spus astfel de lucruri, nu am vrut să le cred, dar când m-am dus la faţa locului şi le-am văzut cu ochii mei, a trebuit să mă predau. Am văzut cum tratamentele dădeau rezultat. Şi erau tratamente adevărate, care nu puteau fi puse la îndoială. Am văzut schilozi – pe care îi ştiam de ani de la Camelot, unde umblau în cârje – cum veneau şi se rugau la icoana aceea şi apoi îşi aruncau cârjele şi porneau fără să mai şonticăiască deloc. Erau mormane de cârje acolo, lăsate drept mărturie, de cei vindecaţi.

În alte locuri, găseai oameni care lucrau asupra minţilor bolnavilor fără să le spună o vorbă şi tot îi tămăduiau. În altele, experţii adunau pe bolnavi într-o încăpere şi se rugau împreună cu dânşii, chemându-le credinţa şi după aceea bolnavii aceia plecau lecuiţi.

Oriunde, însă, veţi vedea un rege care nu poate tămădui scrofulele, puteţi fi siguri că cea mai preţioasă dintre superstiţiile care-i susţin tronul – credinţa supusului în atributele dumnezeieşti ale suveranului său – s-a dus pe copcă. În tinereţea mea, monarhii Angliei încetaseră să mai atingă umflăturile celor bolnavi, dar asta nu înseamnă că poporul englez îşi pierduse credinţa în monarhi: – „dacă voiau” ei ar fi putut tămădui în patruzeci şi nouă de cazuri din cincizeci.

Ei bine, după ce preotul bolborosise aceleaşi versete timp de trei ceasuri, şi bunul rege lustruise evidenţele bolii, iar bolnavii încă se îmbulzeau ca mai înainte – am simţit că mor de urât. Stăteam lângă o fereastră deschisă, nu departe de augustul baldachin. Pentru a cinci suta oară un bolnav se apleca pentru ca să i se atingă cu degetele ceea ce avea mai respingător; iară şi iară se mormăiau aceleaşi cuvinte: „Cu mâna lui atinge-va pre bolnav şi tămădui-se-va bolnavul” – când deodată se auziră de afară, răsunând limpede ca dintr-o goarnă, nişte sunete care-mi încântară sufletul, dând de-a rostogolul treisprezece veacuri inutile:

— Au sosit de la Camelot, *Osanalele săptămânale* şi *Vulcanul literar* – ultima erupţie – numai doi cenţi – scrie totul, spune totul despre marea minune din Valea Sfinţeniei!

Şi aşa îşi făcu apariţia acolo o personalitate mai însemnată decât regele: vânzătorul de ziare! Dar numai eu din toată gloata aceea cunoşteam însemnătatea acestei apariţii şi care era menirea acestui vrăjitor imperial pe lume.

I-am aruncat un gologan de cinci cenţi, pe fereastră şi am căpătat ziarul. Adamul vânzătorilor de ziare din

întreaga lume se duse până la colţ ca să schimbe gologanul şi să-mi aducă restul, şi dus a fost. Probabil că mai este şi acum tot la colţul străzii. Ce plăcere să vezi iarăşi un ziar! Simţii totuşi o lovitură înfundată, când ochii îmi căzură pe primele titluri de-o şchioapă ale ziarului. Trăisem atâta vreme într-o molcomă atmosferă de veneraţie, respect şi deferentă, încât cele scrise acolo îmi dădură nişte uşori fiori de gheaţă:

VREMURI FĂRĂ DE SEAMĂN ÎN VALEA SFINŢENIEI!

BINELE DE IZVOR ASTUPATE ÎN TAINĂ!

FRATELE MERLIN MEŞTERŞUGUIEŞTE, AU CALCĂ ÎN STRĂCHINI?

Dară şeful loveşte în plin de la primele ture!

Minunatul izvor de apă scos de sub vrajă în toiul unor spăimate potopuri de
FOC DIAVOLESC FUM ŞI TRĂSNETE!

SASTISIT, MÎRLAN ÎNGHITE RĂBDĂRI VRĂJITE!
SERBĂRI DE POMANĂ

şi aşa mai departe, şi tot aşa. Da – era cam prea tare. O dată, treacă-meargă, ba chiar mi-ar fi plăcut şi n-aş fi zis că au sărit peste cal, dar repetând atacurile astea, o făcuseră de oaie. Ziaristica asta mirosea de-o poştă a gazetărie de Arkansas, dar noi nu eram în Arkansas. Şi încă ceva: penultimele rânduri erau aşa scrise încât jigneau pe pustnici şi puteam să-i pierdem de clienţi pentru reclamele noastre. Într-adevăr, era

cam prea uşuratic tonul de luare peste picior pe care-l întâlneai în tot ziarul. Constatam că între timp mă schimbasem mult, fără să-mi fi dat seama. Eram neplăcut impresionat de micile obrăznicii spuse fără perdea, pe care, în tinereţea mea, le-aş fi socotit drept nişte cuviincioase şi graţioase perle de stil. Era o abundenţă de articole de soiul acestora, care m-au cam necăjit:

„Tăciuni şi cărbuni din localitate

Sir Launceţol se întâlni cu bătrânul
rege Grivance al Irlandei
În mod neaşteptat săptămâna
trecută la mlaştina de la sud de rajiştea porcului lui sir Balmoral
Le Merveilleuse. Văduva a fost înştiinţată.
Expediţia nr. 3 va porni ham
pe luna ţiitoare în cântarea
lui sir Sagramour-cel-chinuit –
de-dor. Iaste sub comanda renumitului
Cavaler al Cailor Verzi pe
Pereţi, având ca adjutant pe sir
Persant de înde, om competent inteligent,
curtenitor şi în toate
privinţele u nas şi de asemenea
amutat de sir Palamides Sărace –
nul, care nu iaste nici el un spanac cu floare
la ureche. Nu-i vorba de un picnic,
căci dumnealor se gândesc serios la afaceri.
Cetitorii Osanalelor vor afla
cu regret că frumosul şi popularul
sir Charolais de Gaul, carele

a stat timp de patru săptămâni
la Bull ad Hallibut, în oraşul
nostru, şi a cucerit toate inimile
cu manierele sale elegante şi
aleasa-i convârsaţie, va pleca astăzi
acasă. Mai dă-ne un semn
de viaţă, Charley!
Rezolvarea triburilor privind
funerariile răposatului sir Dalliance,
a ducelui de Cornwall fecior,
Ucis într-o încăierare cu Uriaşul
Ghioagei Ferecate marţea trecută
pe malurile Câmpiei Vrăjite, se
află în mâinile amabilului şi
hainicului Mumble, prinţul antretenorilor
de pompe funebre,
decât care nimeni nu-i mai straşnic
de a servi cu plăcere pe fiecare
care are nevoie de serviciile
sale ultime şi triste. Daţi-i
prilejul să vă servească. Încercaţi
şi vă veţi convinge.
Redacţia Osanalelor ţine să
mulţumească respectuos, de la director
şi până la dracu şi la tat'su, curtenitorului
şi preve nitorului lord
Mare Majordom al treilea ajutor
al Palatului pentru câteva sorbetiere
de îngHeţată de o calitate
aşa calculată încât să te
facă recunoscător până la lacrimi şi a reuşit.
Când această administraţie
va dori să potrivească un

nume frumos pentru viitoare pormorţie,
Osanalele sunt gata să
facă sudgestiile necesare.
Demoazela Irene Dulap, din
Sid Astolat, se află în vizită
la unchiul dumneaei, popularul
patron al hanului Văcarilor,
strada Bojocilor, din oraşul
nostru.
....Tânărul Barker, reparator
de foaie s-a înapoiat în localitate
şi arată mai dolofan datorită
vacanţiei-tumeu printre cei
mai de seamă fierari. Vedeţi-i
reclama!"

Desigur, pentru început, jurnalistica aceasta era destul de bună. Ştiam că e aşa şi mă simţeam totuşi cam dezamăgit. Mi-a plăcut mult mai mult rubrica „Veşti de la palat", căci respectul simplu şi demn, cu care se consemnau veştile, te reconforta după toate familiarităţile acelea dizgraţioase. Dar chiar şi această rubrică putea fi mai bună. Ştiu că, orice-ai face, e greu să obţii varietate în materie de veşti de la curtea regală. Într-adevăr, în toate faptele acelea există o adâncă monotonie, care zădărniceşte şi chiar înfrânge cele mai cinstite sforţări de a face ca faptele să strălucească şi să trezească entuziasm. Cea mai bună metodă de a ieşi totuşi din monotonia asta – de fapt singura metodă de bun simţ – este de a ascunde repetarea faptelor, dându-le sub forme cât mai variate. Trebuie să jupoi fiecare fapt şi să-l îmbraci într-o nouă piele de vorbe. Aşa înşeli ochiul, crezi că-i un fapt nou,

dai impresia că şi curtea regală merge înainte, cum merg toate pe lume. Şi astfel stârneşti curiozitatea cititorului, care înghite dintr-o sorbitură întreaga coloană; aşa reuşeşti să înşeli pe toată lumea ca să nu vadă că ai făcut ciorba cu un singur bob de fasole. Metoda întrebuinţată de Clarence era bună, simplă, demnă, directă şi după tipicul afacerilor în curs. Totuşi, pot spune că nu era cea mai bună dintre toate cele posibile:

VEŞTI DE LA PALAT

În ziua de luni regele s-a primblat călare prin parc
„ „ „ marţi „
„ „ „ mereu ri „
„vineri” „ * * „
„ „ „ sâmbătă” „ „ „duminică”

Cu toate acestea, judecându-l în linii mari, ziarul îmi plăcea. Micile crudităţi de ordin tehnic erau observabile ici-colo, dar nu pricinuiau mare pagubă şi, oricum, corecturile greşelilor de tipar se făcuseră tot aşa de bine ca şi în Arkansas şi mult mai bine decât era necesar în zilele şi în ţara regelui Arthur. De obicei, gramatica îţi scăpa printre degete, iar construcţiile erau mai mult sau mai puţin şchioape, dar nu mă formalizam pentru atâta lucru. Astfel de defecte am şi eu şi nu trebuie să-i criticăm pe alţii, pe tărâmurile unde nici noi nu ne putem ţine bine de-a-npicioarelelea.

Eram prea înfometat de literatură ca să nu doresc a hăpăi întregul ziar ca un singur fel de mâncare; dar abia îmbucai câţiva dumicaţi şi fui nevoit să amân înfulecatul din pricina călugărilor din preajmă, care mă

asaltară cu tot felul de întrebări pline de curiozitate: Ce-i obiectul acesta ciudat? La ce serveşte? l-o batistă? Un plocad de aşezat sub şea? O bucată de cămaşă? Şi din ce-i făcut? Ce subţire şi totuşi mlădios şi gingaş! Şi cum mai foşneşte! Crezi că ţine la purtat şi nu se strică dacă-l plouă? Ce se vede pe el sunt litere scrise sau ornamente? Bănuiau că este ceva scris acolo, deoarece aceia dintre dânşii care ştiau să citească latineşte şi aveau ceva habar de greacă, recunoşteau unele litere, dar nu se dumireau în totul despre ce era vorba. Am căutat să-i informez în modul cel mai simplu:

— E un ziar public. Am să vă explic altă dată ce înseamnă asta. Nu-i o haină, căci e făcut din hârtie. Am să vă explic altă dată ce-i hârtia. Şirurile pe care le vedeţi sunt pentru citit; nu-s scrise cu mâna, ci tipărite. Odată şi odată, am să vă explic ce-i tiparul. S-au făcut o mie de foi dintr-astea, toate la fel ca asta, până în cel mai mic amănunt, şi nici în ruptul capului nu-ţi poţi da seama dacă o foaie e mai brează ca alta.

Cu toţii scoaseră nişte exclamaţii de surpriză şi admiraţie:

— O mie! Lucru vârtos şi de mirare! Trudă de un an pentru o mulţime de meşteri!

— Nicidecum! Muncă de o zi pentru un muncitor şi un ucenic.

Se cruciră şi murmurară vreo câteva rugăciuni, ca să-i ocrotească de primejdie.

— Minuni! Ciudese! Roadă întunecată a farmecelor!

Îi lăsai să creadă aşa, apoi citii cu glas domol – acelora care îşi îmbulzeau capetele rase la o distanţă de unde puteai auzi – o parte din darea de seamă asupra miracolului restaurării izvorului, fiind la fiece

pas însoţit de exclamaţiile lor uimite şi respectuoase:

— Oh! Oh! Oh!

— Prea adevărat iaste!

— Spăimos! Se sparie gândul, nu alta!

— Acestea au fost întâmplările ce tâmplatu-s-au aievea, aievea scrise, spre minunare!

Apoi, mă întrebară dacă pot să le dau în mână lucrul acela ciudat, ca să-l pipăie şi să-l cerceteze, asigurându-mă că vor fi foarte grijulii să nu-l strice. Le-am spus că da, şi ei luară ziarul, apucându-l cu toată grija şi evlavia, de parcă ar fi fost nişte moaşte sfinte, şi cu gingăşie îi pipăiră făptura, mângâiară suprafaţa-i netedă, cu atingeri uşoare de degete, şi cercetară cu ochi fascinaţi tainicele caractere tipărite. Pâlcul acela de capete plecate, feţele acelea fermecate, ochii aceia grăitori – ce minunată privelişte pentru mine!

Nu era vorba de odrasla mea? Nu erau minunarea asta mută, interesul ăsta viu şi admiraţia sinceră – cel mai grăitor tribut şi cel mai nesilit omagiu care mi se puteau aduce? Atunci mi-am dat seama ceea ce încearcă o mamă, când femeile străine, sau prietene din preajmă, îi iau în braţe noul născut şi-şi aţintesc toată dragostea asupra lui, plecându-şi capetele într-o adoraţie atât de deplină, încât restul universului dispare din conştiinţa lor şi li se pare în momentul acela că nu există pe lume decât pruncul! Acum ştiu că satisfacţie mai mare nu poate fi – nici chiar cea de rege, cuceritor şi poet – care să se ridice măcar pe jumătate până la culmea-i senină şi înaltă, sau să aducă pe jumătate dintr-o mulţumire atât de divină.

În timpul restului acestei „seanţe”, ziarul meu călători de la grup la grup prin toată sala aceea uriaşă, iar ochii mei fericiţi îl urmăreau într-una, pe când eu

încremenisem, năpădit de mulţumire şi beat de bucurie. Da – asta înseamnă împărăţia cerurilor şi o dată i-am simţit şi eu gustul, chiar dacă nu voi mai avea parte s-o mai gust vreodată.

CAPITOLUL XXVII
Yankeul şi cu regele călătoresc incognito

Aproape de ceasul culcării îl luai pe rege în apartamentele mele particulare, pentru a-i tăia părul şi a-l ajuta să se îmbrace cu veşmintele de rând pe care urma să le poarte pe drum. Cei din clasele conducătoare îşi retezau părul de pe frunte, purtându-l cu breton, dar lăsau să le cadă pletele pe spate, pe când oamenii de rând şi-l tundeau şi în faţă şi la ceafă. Sclavii nu se tundeau de loc, şi părul le creştea în voie. Aşa că-i înfundai o strachină pe cap, şi rotind-o împrejurul frunţii, i-am tăiat toate şuviţele care-i atârnau. Apoi îi scurtai favoriţii şi mustăţile până ajunseră cam la o jumătate de ţol lungime, căutând şi reuşind să fac toate astea cu o mare artă. Îl pocisem rău de tot. Când îşi puse sandalele butucănoase şi anteriul făcut dintr-o grosolană pânză de in cafenie, care-i atârna de la gât până la tălpi, nu mai era deloc cel mai chipeş bărbat din tot regatul, ci unul dintre cei mai urâţi, mai vulgari şi mai neplăcuţi la vedere. Amândoi eram îmbrăcaţi şi bărbieriţi la fel, şi puteam fi lesne luaţi drept ţărani sau vătafi boiereşti, ciobani sau căruţaşi; cam aşa, sau drept meşteşugari de la ţară, dacă pofteam, îmbrăcămintea noastră fiind ca a mai tuturor oamenilor săraci – trainică şi ieftină. Nu vreau să spun că era chiar ieftină pentru un om sărac, ci că era făcută din cel mai ieftin material care se găsea pentru veşmintele bărbăteşti – lucrat la ţară, mă înţelegeţi.

Ne strecurarăm înainte de a se crăpa de ziuă şi când soarele începea să se ridice, noi făcusem opt sau zece mile, găsindu-ne în mijlocul unei câmpii nu prea netede. Purtam o traistă destul de grea, încărcată cu provizii – merinde pentru rege, ca să mai îmbuce câte ceva până s-o deprinde cu grosolanele mâncăruri de la ţară, fără să i se aplece.

Găsii un loc confortabil pentru rege, la marginea drumului, şi apoi îi dădui o halcă sau două ca să-şi pună stomacul la cale. Apoi, îi spusei că mă duc după apă şi o întinsei. Aveam de gând să dispar din văzul său, ca să mă odihnesc puţintel şi eu. Luaem prostul obicei de a sta în picioare în faţa lui, chiar şi la sfatul sfetnicilor şi mă aşezam doar în rare ocazii, când sfaturile acelea durau ceasuri şi ceasuri; pe deasupra mă procopsisem şi cu un moft de scăunel fără spătar, arătând ca un podeţ răsturnat, şi care era la fel de plăcut ca şi durerile de măsele. Nu voiam să-l arunc deodată în apă pe rege şi să-l las să înoate singur, ci aveam de gând să-l obişnuiesc încetişor cu noua situaţie. Sigur că ar fi trebuit să stăm împreună, eu şi regele, acum când eram în cârdăşie, căci altfel oamenii ar fi băgat de seamă; totuşi nu era o bună politică pentru mine ca să fac pe egalul cu dânsul, când nu era nici o nevoie.

Găsii apă mai încolo, la vreo trei sute de metri depărtare şi apucai să mă odihnesc cam vreo douăzeci de minute, când auzii nişte glasuri. Nu-i nimic – îmi zisei-trebuie să fie nişte ţărani care se duc la muncă. Care alţii să se scoale aşa de dimineaţă, pe meleagurile acelea? Dar peste o clipă zării la o cotitură a drumului nişte oameni de seamă, îmbrăcaţi pe cinste, apărând cu nişte catâri încărcaţi cu bagaje şi cu

servitori în urma lor. Mă repezii glonţ în tufiş, pe drumul cel mai scurt. Câtva timp crezui că oamenii aceia vor ajunge înaintea mea la locul unde era regele; dar deznădejdea îţi dă aripi, aşa că îmi făcui vânt cu tot corpul, îmi umflai pieptul şi ţinându-mi răsuflarea – fâl-fâl! – zburai, nu alta. Am ajuns. Şi încă mai înainte decât era nevoie.

— Scuză-mă, dragul meu rege, dar acum nu-i timp de etichetă... Hai! Ridică-te în picioare, că se apropie nişte oameni cu vază. Hai, sus!

— Nu văd nici o minune! Lasă-i să vină!

— Vai, măria ta, nu-i bine să şezi jos! Ridică-te şi stai într-o poziţie mai umilă, în timp ce trec dumnealor. Nu uita că acum eşti ţăran.

— Adevăr grăit-ai! Iată că uitasem, tot gândind cu capul meu la războiul cel mare pe care vreau să-l dau cu ditai galul – şi zicând acestea se ridicase, dar o fermă s-ar fi ridicat mai repede decât dânsul, dacă ar fi fost cerere pe piaţă pentru terenurile de construcţii – şi adevărat iaste că a fost în gândul meu, ca pogorât din ceruri, visul acela măreţ, carele...

— Ia o ţinută mai ploconită, măria ta! Hai, mai repede! Apleacă-ţi capul – mai mult – mai mult! Lasă-l jos!

A făcut tot ce i-a stat în putinţă, dar, doamne! mare lucru n-a reuşit. Părea tot atât de plecat cât turnul din Pisa, asta-i cea mai exactă apreciere pe care aş putea-o face despre poziţia lui. Într-adevăr, atât de puţin a reuşit să se ploconească, încât a primit nişte priviri încruntate şi acre pe toată linia, iar un lacheu împopoţonat din coada alaiului a ridicat biciul să dea în el. Dar sărisem la timp pentru a primi eu – pleosc! – lovitura, în locul regelui. Urmară o rafală de râsete

batjocoritoare, în timpul cărora vorbii răspicat şi îl sfătuii pe rege a se face că nici nu-i pasă. Pe moment se stăpâni, însă birul ăsta îl cam usturase şi voia să sfâşie cu dinţii alaiul şi altceva nu. Îl avertizai:

— Dacă faci una ca asta, s-a zis de la început cu aventurile noastre! Iar noi, fiind neînarmaţi, nu facem nici o scofală în faţa bandei ăsteia înarmate. Dacă vrem să reuşim în ceea ce am pus la cale, atunci trebuie nu numai să arătăm ca nişte ţărani, dar să ne şi purtăm ca dânşii.

— Înţelept iaste ce-ai grăit, luminate Şef! Nu se cade a-ţi sta împotrivă! Să purcedem mai departe. Voi trage învăţătură şi voi băga de samă, purtându-mă după cuviinţă.

S-a ţinut de cuvânt. A făcut cum a putut mai bine, numai că se putea şi mai bine. Cred că vi s-a întâmplat să vedeţi un copil neastâmpărat şi fără minte, dar îndrăzneţ nevoie mare, făcând de zor o poznă după alta, toată ziulica, şi o mamă grijulie ţinându-se după el tot timpul, şi salvându-l în ultima clipă de la înec sau de la vreo altă belea, după fiecare păţanie nouă – ei bine, leit aşa arătam regele şi cu mine!

Dacă aş fi prevăzut ce o să mi se întâmple, mi-aş fi zis de la început: nu! cine are poftă să câştige o pâine, făcând panoramă cu un rege îmbrăcat în ţăran, n-are decât; eu, unul, m-aş descurca mult mai bine cu o menajerie şi aş rezista mai multă vreme. În primele trei zile, nu i-am permis să intre în nici o cocioabă sau altă locuinţă. Dacă voia să treacă în revistă câte ceva, în timpul acestei iniţieri, asta o putea face doar în hanuri mai mici sau pe drum, aşa că la astfel de locuri ne-am mărginit noi la început. Bietul de el! Încerca să se poarte cât mai bine, dar ce folos? Nu făcea nici un

progres, nici cât negru sub unghie.

Dimpotrivă. Mă băga în sperieţi, făcând boroboaţe peste boroboaţe unde şi când nu te aşteptai. În ziua a doua, pe înserate, ce-l văd că face? Nici mai mult nici mai puţin decât că-mi scoate dinăuntrul anteriului un pumnal, privindu-mă senin, de parcă nici usturoi n-ar fi mâncat!

— Dumnezeule mare! De unde-l ai, măria ta?

— De la un contrabandist pe care l-am văzut la han, aseară.

— Dar cum l-ai cumpărat, când nu ai nici o para chioară?

— Scăpat-am teferi dintru multe primejdii datorită duhului – duhului luminăţiei tale – că pre luminăţia ta o am lumină şi sfeşnic – dară singur am gândit cu capul meu că cine iaste înainte văzător se cuvine întrarmat a fi. Arma luminăţiei tale ar putea să cadă cu împiedecare şi pieriţi să fim!

— Dar, gândeşte-te că oamenii de teapa noastră nu au dreptul să poarte arme! Ce-ar zice un lord – sau oricare altă persoană cu vază – dacă ar prinde pe un nespălat de ţăran cu un pumnal asupra lui?

A fost spre norocul nostru că în momentul acela n-a dat nimeni peste noi. M-am ţinut de capul lui ca să arunce cât colo fierul ăla ruginit. Dar pasă de convinge pe un copil să renunţe la un mijloc nou şi ademenitor de a-şi frânge gâtul. Am mers amândoi înainte, tăcuţi şi prinşi de gânduri. În cele din urmă, zise regele:

— Când vezi că eu cuget la lucruri care nu mi se cad, au care de primejdie sunt, de ce oare nu mă scuturi ca să le alung din minte?

Grea treabă şi lucru cu două tăiuşuri. Nu prea ştiam cum să iau această invitaţie sau ce să zic, aşa că am

sfârşit prin a-i spune ce era mai firesc:

— Dar cum pot şti eu ce gândeşte măria ta?

Regele încremeni locului de uimire şi se zgâi la mine:

— O! Dară eu crezut-am că eşti mai mare decât Merlin şi meşterşuguieşti la vrăji, câtâi ziulica de mare. Darul prorocirei mai vârtos iaste decât vrăjitoria, iară Merlin proroc iaste!

Îmi dădui seama că o făcusem lată. Trebuia să recâştig terenul pierdut. După o matură reflecţie şi un plan mai dihai, îi zisei:

— Măria ta, m-ai înţeles greşit. Dă-mi voie să-ţi explic. Există două soiuri de profeţii. Unul este de a prezice lucruri care sunt foarte aproape de noi; celălalt este darul de a prezice lucruri care se vor petrece cu epoci şi secole mai încolo. Care-i mai mare dintre aceste daruri profetice?

— De bună samă, cel din urmă!

— Aşa e. Şi mă rog, are darul ăsta Merlin?

— În parte îl are. Merlin prorocit-a o samă de taine despre naşterea mea şi a crăiei mele, cu douăzeci de ani mai înainte.

— A mers vreodată mai departe?

— Mai mult nice nu ar cuteza a zice, gândesc eu.

— Probabil că asta-i limita la care poate ajunge. Fiecare profet îşi are limita lui. Limita unora dintre marii profeţi a fost un secol.

— Puţini sunt aceştia, rari ca iarba de leac, pre cât am aflat eu.

— Au existat doi încă şi mai mari, ale căror limite au fost de câte patru şi şase veacuri, ba unul a ajuns să prezică până la o limită de şapte sute douăzeci de ani.

— Oho! Ce minunăţie!

— Dar ce sunt toţi aceştia faţă de mine? O nimica toată!

— Cum? Întru adevăr ai puterea de a vedea chiar mai departe decât atâta nepărăsită vreme?

— Şapte sute de ani? Măria ta, află că privirile ochiului meu de profet au din cuprinderea vulturului şi lor li se dezvăluie viitorul lumii pe încă aproape treisprezece secole şi jumătate de acum încolo!

Ehei! Păcat că n-aţi văzut ce ochi a bleojdit regele şi cum era mai-mai să înghită tot aerul de deasupra pământului! Cu asta îl aranjasem pe Merlin. Aţi văzut că în faţa oamenilor acelora nu era nevoie să dovedeşti nimic din ceea ce afirmai: era de ajuns să afirmi şi ei te şi credeau. Niciodată nu i-a dat prin gând cuiva să pună la îndoială vreo afirmaţie.

— Şi acum trebuie să-ţi spun, măria ta – continuai eu – că sunt în stare să practic amândouă soiurile de profeţii: cea pe durată lungă şi cealaltă, dacă îmi dau osteneala, dar de obicei nu practic decât cea pe lungă durată, fiindcă cealaltă nu este de demnitatea mea. Aceea-i bună doar pentru prezicători de teapa lui Merlin – profeţi scurţi de coadă, cum le zicem în profesiunea noastră. Fireşte, aşa – din când în când – mă distrez şi eu cu câte o profeţie mai măruntă, dar nu prea des; de fapt, mai niciodată. Îţi aminteşti ce mult s-a comentat – când ai ajuns în Valea Sfinţeniei – faptul că eu am prezis sosirea măriei tale şi am precizat până şi ceasul sosirii, şi asta cu două sau trei zile înainte.

— Adevăr grăieşti. Acum îmi aduc aminte.

— Ei bine, mi-ar fi fost şi mai uşor, de patruzeci de ori mai uşor şi aş fi adus la târg de o mie de ori mai multă marfă, dacă ar fi fost vorba de ceva care avea să se petreacă peste cinci sute de ani, în loc de două-trei

zile.

— Multe ciudăţenii mai sunt pre lumea aceasta!

— Aşa e! Un adevărat expert poate mai lesne prezice un lucru care se va petrece peste cinci sute de ani decât unul care se va petrece peste cinci sute de secunde.

— După chibzuinţă mea, zic că mai lesne ar fi să fie altmintrelea. S-ar cădea să fie de cinci sute de ori mai lesne să proroceşti ceea ce-i mai aproape decât ceea ce-i mai departe de bieţii de noi, căci ceea ce-i aproape s-ar învrednici să vadă până şi neştiutorul. Adevăr zic, că legile prorociei nu se potrivesc cu ceea ce-i aievea, că ele fac prea cu uşor ceea ce-i anevoie şi anevoie ceea ce-i uşor.

Dovedea înţelepciune regele. O căciulă ţărănească nu era de ajuns ca să-l deghizeze; ba, ţi-ai fi dat seama că e rege şi dacă-l vedeai sub un clopot de scafandrier, când ai fi auzit cum îi mergea mintea.

Dar asta-i altă căciulă. Până una-alta, mă pomenii cu o nouă îndeletnicire, care-mi dădea de furcă. Regele deveni foarte dornic să afle tot ce se va întâmpla în următoarele treisprezece secole, de parcă ar fi urmat să trăiască în ele.

Din clipa aceea, mi-am prorocit singur că o să chelesc tot gândindu-mă ce profeţii să mai născocesc pentru a satisface cererile regelui. Până atunci multe lucruri indiscrete dădusem în vileag, dar să mă joc de-a profetul în aşa hal, încă nu mi se întâmplase. Mă gândii însă că şi profesia asta are foloasele ei. La urma urmei, profeţii nu au nevoie de nici un dram de minte. Mintea le trebuie, fireşte, pentru nevoile cotidiene ale vieţii, dar nu le serveşte la nimic în chestiunile profesionale. Profeţia este cea mai odihnitoare dintre vocaţii. Când

pogoară asupră-ţi duhul profeţiei, n-ai decât să-ţi coci mintea şi s-o pui la rece; n-ai nevoie decât să-ţi deşurubezi falca şi s-o laşi singură să facă treaba, că falca îi dă înainte şi profeţiile curg în doi timpi şi trei mişcări.

Mai în fiecare zi, dădeam peste vreun cavaler rătăcitor şi de fiecare dată când îi vedea, se trezea în rege vajnicul spirit marţial. Era gata să uite situaţia în care se găsea şi să le spună câte ceva, într-un stil cu nuanţe sau chiar cu ieşiri directe, care l-ar fi trădat cine este. De aceea, aveam grijă să-l trag din mijlocul drumului la momentul oportun. Dar el se oprea ceva mai încolo şi îi privea ţintă, scăpărându-le nişte priviri şi umflându-şi nările, de parcă ar fi fost un cal la război. Îmi dădeam seama că se perpelea de dorul de a se încaieră cu dânşii. A treia zi, pe la vremea prânzului, tocmai mă oprisem în drum pentru a lua o măsură de precauţie, dictată de lovitura aceea de bici pe care o primisem pe pielea mea, cu două zile mai înainte. Precauţie pe care mai târziu m-am hotărât s-o las pustiei, căci mi-era silă s-o mai pun în aplicare. Dar în momentele acelea aveam clar în minte ce păţisem, şi în timp ce mergeam înainte cu paşi vârtoşi, având falca în funcţiune şi mintea la odihnă, căci tocmai făceam profeţii, mă poticnii de-o piatră şi – huzdup! – căzui lat jos. Mă speriasem aşa de tare, încât, o clipă, nu m-am putut gândi la nimic; apoi mă ridicai încetişor şi cu grijă şi desfăcui băierile traistei. Aveam într-însa o bombă cu dinamită, învelită în lână – şi pusă într-o cutie. Mă gândisem că mi-ar prinde bine la drum, şi s-ar putea ivi ocazia ca să fac o minune număru unu cu dânsa. Totuşi, e un lucru enervant să cari aşa ceva cu tine, iar să-l laşi pe rege s-o care, ar fi şi mai rău.

Acum, după căzătura aia zdravănă, îmi ziceam că ar fi mai bine sau s-o arunc sau să găsesc vreun mijloc sigur de a mă descotorosi de societatea ei. Tocmai o scosesem din cutie şi o pusesem în traistă, când zării venind înspre noi doi cavaleri. Regele rămase încremenit în mijlocul drumului, ca o statuie, zgâindu-se la ei – bineînţeles, uitase iarăşi pe ce lume se află şi cum trebuie să se poarte – dar înainte de a putea să-l previn, a şi fost nevoit s-o ia din loc, şi bine a făcut! El crezuse că cei doi cavaleri se vor da în lături. Auzi una ca asta! Să se dea în lături de pe drum ca să nu calce peste pulberea nevrednică a unor trupuri de ţărani? Unde se trezea dumnealui, regele! Când s-a mai dat el în lături – sau când a avut prilejul ca vreun ţăran, zărindu-l pe el sau pe vreun oarecare nobil cavaler, să nu se dea în lături, pentru a-l cruţa la timp de osteneală? Cavalerii nu dădură nici o atenţie regelui; era treaba lui să-şi scape la timp pielea, iar dacă n-ar fi şters-o de pe drum, ar fi fost călcat frumuşel în picioarele cailor, ba ar mai fi fost şi ţinta batjocurii călăreţilor.

Regele, însă, era cuprins de furie şi se apucă să le arunce o seamă de epitete şi provocări de cea mai augustă tărie. Cavalerii erau acum ceva mai departe de noi, dar se opriră, foarte miraţi, se întoarseră în şa şi se uitară îndărăt, parcă stând la îndoială dacă trebuie să catadicsească sau nu să-şi pună mintea cu nişte târâturi ca noi. Dar se întoarseră şi se îndreptară înspre noi. Nu mai era nici o clipă de pierdut. Am „tăbărât” şi eu pe ei, dar să vedeţi cum. Am alergat înspre dânşii şi când am ajuns în dreptul lor, le-am tras un alai de înjurături tocmai din fundul rărunchilor, de să li se facă părul măciucă, aşa că faţă de sudălmile

mele, insultele regelui păreau o nimica toată, nu făceau nici doi bani. Sudălmile le luasem din secolul al XIX-lea, care ştia să înjure mai acătării. Cavalerii aveau o viteză aşa de mare, încât ajunseseră aproape de locul unde era regele, înainte de a-şi da seama ce le trântisem eu; dar imediat după aceea, spumegând de furie, îşi opriră caii, care se ridicară în două picioare, şi-i întoarseră din drum. Se îndreptau acum spre mine, unul lângă altul. Mă aflam la vreo şaptezeci de metri de dânşii – ţop! – pe-o stâncă de pe marginea drumului. Când ajunseră la vreo treizeci de metri de mine, întinseră suliţele şi îşi aplecară capetele încoifate şi aşa, având chiar sub piepturile lor coamele împă-noşate ale cailor – o mândreţe, nu alta – aceste fulgere-exprese se abăteau asupra mea, gata să mă facă terci. Dar când au ajuns la cincisprezece metri, am aruncat cu precizie bomba, dând-o de pământ chiar sub botul cailor. Şi bum! Şi hum!... să le meargă peticele!

Ei, da! Straşnic lucru, straşnic şi pe cinste, de parcă ar fi fost explozia unui vapor pe Mississippi. În următoarele cincisprezece minute, am stat amândoi sub o ploaie alcătuită din microscopice ţăndări de cavaleri, fierărie şi carne de cal. Spun amândoi pentru că regele a participat şi el la acest spectacol, îndată ce şi-a căpătat răsuflarea. Se făcuse acolo o groapă care ar fi dat de lucru întregii populaţii din regiune timp de mai mulţi ani-vreau să spun, ca să i se explice şi să înţeleagă ce s-a petrecut. Cât despre astuparea gropii, treaba asta ar fi mers relativ mai repede, căzând în sarcina câtorva sărmani aleşi – ţăranii senioriei respective, care n-ar fi primit nimic pentru munca lor.

I-am dat regelui explicaţiile necesare, spunându-i că

isprava se datoreşte unei bombe cu dinamită. Informaţia asta nu i-a căşunat nici un rău, lăsându-l la fel de deştept ca şi mai înainte. Totuşi, în ochii săi, faptul însemna o nobilă minune şi o nouă lovitură împotriva lui Merlin. Am crezut că fac bine, explicându-i că miracolul ăsta nu poate fi săvârşit prea des, ci numai când condiţiile atmosferice sunt favorabile. Altfel, el ar fi bisat ori de câte ori am fi avut un subiect mai interesant la îndemână, şi asta nu mi-ar fi convenit deloc, căci altă bombă nu mai aveam cu mine.

CAPITOLUL XXVIII
Instruirea regelui

În dimineaţa celei de a patra zile, tocmai când răsărea soarele şi noi rătăcisem vreun ceas prin pâclele zorilor, ajunsei la o hotărâre: regele trebuie cu orice preţ instruit, căci lucrurile nu mai pot merge aşa. Trebuie luat în serios de mână şi instruit temeinic şi cu conştiinciozitate. Altfel nu ne puteam aventura să intrăm în vreo casă de om, căci până şi mâţele vor mirosi că au a face cu un şarlatan în costum de bal mascat şi nu cu un ţăran. Aşa că am făcut un popas şi i-am zis:

— Măria ta, dacă între hainele pe care le porţi şi ceea ce-i sub ele nu-i nici o nepotrivire şi totul e în regulă – în schimb, între hainele măriei tale şi purtarea pe care o ai este mare nepotrivire şi totul pare anapoda. Mersul marţial pe care îl ai şi ţinuta de lord – s-a zis cu ele. Te ţii prea drept şi priveşti prea de sus, prea cu ifos. Ştiu că grijile regatului nu gârbovesc umerii, nu te fac să umbli pleoştit, cu bărbia în jos, nu întunecă semeţia privirilor, nu strecoară îndoială şi teamă în inimă şi nu se arată prin nici un fel de şubrezire a trupului sau prin paşi nesiguri. Numai dezgustătoarele griji pe care le au cei umili duc la asemenea rezultate. De aceea, măria ta trebuie să înveţe câteva şmecherii; trebuie să imite – aşa cum imiţi marca unei fabrici cunoscute – toate tarele sărăciei, mizeriei, jignirii şi ale altor câteva semne obişnuite de neomenie, care sapă bărbăţia din om şi

fac dintr-însul un supus credincios, cuminte şi tolerabil, spre mulţumirea stăpânilor săi. Altfel, până şi pruncii te vor dibui că eşti travestit şi amândoi riscăm să fim sfâşiaţi în bucăţi la prima colibă unde vom trage. Rogu-te, încearcă să umbli aşa cum ţi-am arătat.

Regele băgă în cap toate acestea şi apoi încercă să le imite.

— Binişor... binişor. Bărbia ceva mai plecată, mai jos, te rog... aşa, foarte bine. Ochii, prea sus... te rog nu privi în zare, priveşte în pământ, la zece paşi de picioare... Da... aşa-i bine, foarte bine. O clipă, te rog. Dai pe faţă prea multă putere, prea multă hotărâre. Ar trebui să târşeşti paşii, să mergi mai tropai-tropai, ropai-ropai. Uită-te la mine, te rog, uite-aşa şi tot aşa... Da, cam aşa, cam aşa... aproape cum ar trebui... Da, acum e binişor. Hm! Mai e ceva care nu merge... Stai, stai niţel... Nu ştiu ce dracu o fi! Te rog, mai fă vreo treizeci de metri, ca să am perspectiva cuvenită... Ei, fii atent! Da, capul e în regulă, viteza justă, umerii cum trebuie, ochii aplecaţi, bărbia bleojdită, umbletul, ţinuta şi stilul în regulă – da, fiecare din astea e în regulă! Şi totuşi ansamblul nu-i bun, plămada nu-i reuşită. Socotelile nu se echilibrează; una-s cheltuielile, alta veniturile. Aide, din nou, măria ta, te rog... Da, acum mi se pare că i-am dat de rost. Da, m-am lămurit. Ştii ce-ţi lipseşte? Autenticitatea spirituală a ceea ce faci; asta-i lipsa. Totul este făcut ca de un amator, de un diletant. Amănuntele practice sunt în regulă, le îndeplineşti la milimetru; înşelătoria-i pusă la punct, numai că nu păcăleşti pe nimeni.

— Atunci dară ce se cade să fac pentru a fi cu folos?

— Să mă mai gândesc... Nu prea văd nici eu. În fond, nu există nimic care ar putea îndrepta lucrurile,

decât practica, sireaca. Ne găsim tocmai într-un loc ideal pentru astfel de exerciţii: rădăcini, cioturi şi pietre, de care să se poticnească umbletu-ţi falnic. Aici n-avem teamă că putem fi întrerupţi de la treabă; este doar câmpie cât vezi cu ochii şi numai o singură colibă, colo, în depărtare şi ăia sunt aşa de departe, că nu ne poate vedea nimeni. Ar trebui s-o iei pe dincolo de drum, măria ta, şi să-mi faci exerciţii toată ziulica.

După ce a făcut aşa, câtva timp, exerciţii, i-am zis:

— Acum, măria ta, închipuieşte-ţi că suntem la uşa omului care locuieşte în coliba aceea şi că ne vede familia lui. Hai, arată-mi cum o să te adresezi capului familiei!

Fără voie, regele îşi îndreptă şi înţepeni umerii, ca o statuie, şi zise cu o glacială asprime:

— Mă, ţărane, ia adă-mi un scaun şi ospătează-mă din mâncărurile ce ai.

— Vai, măria ta! Nu-i bine de loc!

— Dară unde-i greşeala?

— Oamenii aceştia nu-şi zic unul altuia ţărani.

— Adevărat?

— Numai cei de deasupra lor le zic ţărani.

— Atuncea să îi zic altmintrelea: ei, mă robule!

— Nu, că s-ar putea să fie om liber!

— Aha! Atuncea să-i zic oare: măi, om bun?

— Da, aşa ar merge, măria ta, dar şi mai bine ar fi dacă i-ai zice: mă, frate, mă; sau mă, fârtate, mă!

— Frate? Frate cu un nevolnic ca acela?

— Dar şi noi ne pretindem de-o teapă cu ei, nevolnici ca şi ei.

— Adevăr iaste. Zice-voi: frate, adă-mi un scaun şi aciiş de-ale mâncării. Acum iaste după cuviinţă?

— Nu chiar de tot. Căci ai cerut numai pentru unul,

nu pentru noi amândoi; mâncare numai pentru unul, scaun numai pentru unul.

Regele păru tare nedumirit. Nu era, săracul, o somitate intelectuală. Capul său era o clepsidră cu nisip; primea o idee, dar o prindea grăunte cu grăunte, nu toată deodată.

— Vrea şi luminăţia ta un scaun? Şi vrea chiar să şadă?

— Păi, dacă n-aş şedea şi eu, omul şi-ar da imediat seama că noi facem pe egalii, dar nu suntem – şi iute ne-am da de gol.

— Adevăr grăit-ai şi bine ai mai chibzuit! Ce lucru de minune iaste adevărul, că iese la iveală când nu te aştepţi şi încă în fel şi chip! Da – căsaşul se cuvine să ne aducă scaune şi de-ale gurii pentru amândoi şi aducându-ne ibricul şi ştergarul nu i se cade să arate unuia mai mult respect decât celuilalt.

— Şi mai am un amănunt de corectat: nu trebuie să ne aducă nimic afară, ci trebuie să ne ducem noi înăuntru, printre nevolnici – şi poate printre alte lucruri care-ţi trezesc sila – şi să mâncăm împreună cu gazdele şi asta după obiceiurile casei, adică la fel ca ele. Numai dacă omul ar fi din clasa robilor, am putea proceda altfel. Iar ibric şi ştergar nu vom găsi la ei, chiar dacă ar fi sclavi sau liberi. Aide, măria ta, mai fă câţiva paşi. Da, e mai bine acum, cel mai bine de când încerci d-alde-astea, dar nu-i încă perfect. Umerii măriei tale n-au avut parte de-o povară mai grea decât armura şi nu vor să se lase în jos, şi pace!

— Atuncea dă-mi traista. Voi lua învăţătură de la duhul poverilor care n-au nice o cinstire într-însele, că duhul iaste acela carele apasă umerii şi nu greutatea, căci armura grea iaste, dară falnică povară şi te ţii

drept într-însa... Nu mai sta la gând şi nu crâcni. Dă-mi-o! Pune-mi-o în cârcă!

Cu traista la umăr, era complet şi nu părea mai august decât oricare dintre oamenii pe care-i văzusem în viaţa mea. Dar încăpăţânaţi umeri mai avea! Parcă înadins nu voiau să înveţe cum să se lase şi să pară în mod firesc căzuţi. Trebuia să continui instrucţia, explicându-i şi corectându-l:

— Ei, fă aşa ca lumea să te creadă că eşti mâncat de datorii şi că nu mai poţi să răsufli de creditori; fă-te că eşti şomer, să zicem că eşti fierar şi nimeni nu mai vine să-şi potcovească bidiviii. Nevasta zace bolnavă acasă, copiii îţi plâng că nu au ce mânca...

Şi aşa mai departe, şi tot aşa. Îl instruii ca să întruchipeze rând pe rând tot felul de oameni nenorociţi şi care sufăr de groaznice lipsuri şi belele. Dar, din nefericire, toate astea erau pentru dânsul vorbe goale, căci nu pricepea nimic din ele şi ar fi fost totuna dacă-i fluieram un cântec în loc să-i vorbesc. Cuvintele nu înfăptuiesc nimic, nu trezesc nimic în tine, decât dacă ai suferit pe propria-ţi piele lucrurile pe care le înfăţişează ele. Există mulţi oameni înţelepţi care vorbesc ca nişte cunoscători şi cu simpatie despre „clasa muncitoare”, dar care sunt fermi convinşi că o zi de grea muncă intelectuală este cu mult mai anevoioasă decât o zi de grea muncă manuală şi-s tare mulţumiţi că au deci dreptul la un salariu mai bun. De ce gândesc astfel, e lesne de înţeles: ei ştiu totul despre una din aceste munci, fără s-o fi încercat pe cealaltă. Dar eu cunosc la fel amândouă felurile de munci şi, în ceea ce mă priveşte, ştiu că poţi să-mi dai toate averile din lume şi tot n-o să mă socotesc plătit îndeajuns pentru mânuirea târnăcopului timp de

treizeci de zile. În schimb sunt gata oricând să îndeplinesc cea mai grea muncă intelectuală mai pe nimica toată, pentru o sumă cât de mică, şi voi fi tare mulţumit.

Munca „intelectuală” este greşit numită astfel; ea este o plăcere, o desfătare, şi îşi are răsplata în ea însăşi. Cel mai prost plătit dintre arhitecţi, ingineri, generali, scriitori, sculptori, pictori, profesori, avocaţi, jurişti, actori, predicatori, cântăreţi, se află în al nouălea cer când este la lucru. Cât despre muzicantul cu arcuşul în mână, care şade în mijlocul unei mari orchestre şi este mângâiat şi purificat de fluxul şi refluxul valurilor de sunete divine – ei, bine, putem spune că şi el munceşte, dacă vreţi cu dinadinsul, dar asta e curată ironie. Legea muncii pare adânc nedreaptă – dar există şi nimic nu o poate schimba; cu cât muncitorul este plătit cu mai multe bucurii, pe care le scoate dintr-însa, cu atât el este şi mai bine plătit în bani. Şi aşa-i şi cu legea acestor pungăşii neruşinate – care se numesc nobleţea ereditară şi regalitatea.

CAPITOLUL XXIX
Coliba cu variolă

Când, pe la nămiezi, ajunserăm la colibă, nu văzurăm nici un semn de viaţă. Recolta fusese culeasă de pe pământul din preajmă, cu câtva timp înainte şi ogoarele păreau jupuite, căci fuseseră ridicate de pe ele ultimul fir de pai şi ultimul bob. Îngrădirea, acareturile şi tot ce era pe acolo erau grăitoare pentru sărăcia bieţilor oameni. Nici urmă de orătănii sau vite prin preajmă; nici o vietate. Liniştea era apăsătoare, ca într-un mormânt. Coliba nu avea nici măcar un cat deasupra, iar acoperişul de stuf se înnegrise de curgerea anilor şi era într-un hal fără de hal de paragină.

Uşa era întredeschisă. Ne apropiarăm tâlhăreşte, mergând tiptil şi aţinându-ne răsuflarea, căci aşa ne simţeam noi – chiar ca nişte lotri. Regele bătu. Aşteptarăm. Nici un răspuns. Bătu din nou. Nici un răspuns. Împinsei uşor uşa şi privii înăuntru. Zării câteva siluete nedesluşite, apoi văzui o femeie că se ridică de pe jos şi se zgâieşte la mine – exact aşa cum ţi se întâmplă când eşti trezit din somn. Deodată, îşi recapătă piuitul:

— Milă şi îndurare! se rugă ea. Totul ne-a fost luat, nu ne-a mai rămas nimic.

— N-am venit să-ţi iau nimic, surată dragă.

— Nu eşti preot?

— Nu.

— Nice nu vii din partea lordului stăpânitor?

— Nu. Nu sunt de pe aici. Sunt străin.

— Atuncea, de frica lui Dumnezeu, carele cu nevoi şi moarte hărăzit-a pre cei neprihăniţi, nu mai zăbovi pe aici! Pasă a purcede cât mai fără zăbavă, că locul acesta iaste sub blăstămul său şi al bisericii.

— Lasă-mă să intru, ca să-ţi dau o mână de ajutor. Te văd bolnavă şi necăjită.

Începusem să mă deprind cu întunecimea dinăuntru. Am putut desluşi cum femeia îşi pironise asupră-mi ochii scufundaţi în găvanele lor adânci. Am putut vedea cât de slabă şi uscată era sărmana de ea.

— Au nu înţelegi? Zis-am că locul acesta iaste sub blăstămul bisericii. Pleacă – până nu te zăreşte vreun hoinar şi nu duce pâră împotriva ta.

— Nu te îngriji de mine. Nu-mi pasă de blestemele bisericii. Vreau să te ajut.

— Duhurile cele bune aibă-te în pază – dacă viiază asemenea duhuri. Binecuvântată fie-ţi vorba! Dacă Dumnezeu mi-ar fi dăruit măcar o înghiţitură de apă! Dară lasă totul, uită ce-am zis şi tuleşte-o de aici, că în casa noastră iaste ceva de care i se cade a se teme şi celuia carele de biserică nu-i pasă: molima de care ne prăpădim cu toţii. Lasă-ne aşa cum suntem, bunule şi vrednicule, şi du cu tine, străinule, binecuvântarea pe care nişte procleţi ca noi ţi-o pot hărăzi.

Dar înainte ca ea să fi isprăvit aceste vorbe, eu apucasem o strachină de lemn şi o luai la goană spre izvor, gata să mă izbesc de rege. Apa era la vreo zece metri de casă. Când mă întorsei şi intrai în casă, îl găsii pe rege înăuntru. Se căznea să deschidă oblonul care acoperea gaura ce ţinea loc de fereastră, vrând să lase a pătrunde aerul şi lumina. Într-adevăr, duhnea tare rău înăuntru. Dusei strachina la gura femeii şi tocmai

când ea o înhaţă cu ghearele, oblonul fu în sfârşit deschis şi o lumină puternică îi scaldă faţa. Femeia avea vărsat.

Dintr-un salt, fui lângă rege şi îi spusei la ureche:

— Pleacă imediat, măria ta! Femeia va muri de molima aceea care a secerat atâtea vieţi prin mahalalele Camelotului, acum doi ani.

El însă nici nu se clinti.

— Nu mă voi urni din loc, adevăr zic ţie, şi o voi ajuta, îi şoptii din nou:

— Măria ta, fă cum îţi spun. Trebuie să pleci imediat.

— Gând bun nutreşti şi vorbele îţi sunt înţelepte. Dară lucru de ruşine ar fi ca regele să ştie de teamă, iară ruşinea l-ar îmbrăţoşa şi pre cavalerul carele l-ar împiedeca a da ajutorinţă acolo unde iaste nevoie. Pace ţie, temătorule, că eu de aici nu voi pleca. Luminăţiei tale i se cade a pleca. Afurisenia bisericii nu are putere a mă atinge pre mine, dară te opreşte pre domnia ta a te afla aici şi cu grea mână te-ar pedepsi, dacă i s-ar sufla o vorbă despre fărădelegea ce ai săvârşit.

Regele se afla în mare primejdie, rămânând acolo, şi ar fi putut să-l coste chiar viaţa, dar era zadarnic să mai discuţi cu dânsul. Dacă socotea că este în joc onoarea-i de cavaler, nu mai era chip să te înţelegi cu el. Când îi intra ceva în cap!... Orice-ai fi zis, tot ar fi rămas; cu nimic nu-l puteai clinti din hotărârea sa. Îmi dădui seama şi lăsai baltă subiectul. Femeia zise:

— Om bun ce eşti – vrei să te urci pe scară şi să-mi spui ce vezi acolo? Nu te spaima să-mi spui, că sosit-a vremea când până şi o inimă de mamă mai tare nu se poate sfâşia, căci sfâşiată iaste.

— Rămâi pre loc – zise regele – şi dă-i muierii să

mănânce. Mă duc eu.

Zicând, îşi scoase traista şi o aşeză jos. Eram gata să mă urnesc, dar regele mi-o luă înainte. Se opri şi descoperi zăcând pe jos, mai la întuneric, un om care până atunci nu ne văzuse şi nu scosese nici o vorbă.

— Soţul tău? întrebă regele.

— Da.

— Adormit-a?

— Domnul fie lăudat pentru milosârdia lui; da – de vreo trei ceasuri. Nu ştiu cum să-mi arăt prinosul! Inima-mi laudă pre domnul pentru că i-a dăruit somnul pre carele îl doarme acum.

Zisei:

— Trebuie să vorbim încet, ca să nu-l trezim.

— Nu iaste nevoinţă că, săracul, a murit!

— A murit?

— Da! Şi mare bucurie iaste să-l ştiu mort! Nime nu-i mai poate face nici un rău, nime nu mi-l mai ocărăşte şi suduie. Acum iaste fericit în ceruri, iară dacă nu-i acolo, atunci suferă chinurile iadului şi tot mulţămit iaste, că prin locurile acelea nu va întâlni nici stareţ, nice vlădică. De copii fost-am împreună şi douăzeci şi cinci de ani soţ şi soaţă; şi amar de vreme ne-am iubit şi am suferit de-a valma. Dară astăzi de dimineaţă i s-au rătăcit minţile şi în închipuirea lui eram iarăşi flăcău şi fată, cutreierând, plini de dulceaţa lumii, pajiştile cele mândre. Şi aşa, în această neprihană şi fericire, mers-a el hai-hui hăt departe, şi mai departe, sporovăind încetişor şi poposi la locul de verdeaţă, pre carele noi ceştialalţi nu-l cunoaştem, şi acum hălăduieşte pre alte tărâmuri, departe de ochii muritorilor. Şi, aşa, despărţire între noi nu a fost, căci în închipuirea lui mers-am cu dânsul. El nu şi-a dat

sama, dară mers-am şi eu, cu mâna în mâna lui, cu mâna mea cea tânără şi moale – nu cu gheara asta părăduită. Iaste de mirare, dar aşa iaste: să mergi şi să nu ştii că mergi; să te desparţi şi să nu obliceşti că te desparţi! Cine s-ar învrednici a purcede mai lin decât aşa? Aceasta i-a fost răsplata pentru cruda viaţă pre care cu prea multă răbdare a îndurat-o.

Se auzi un uşor zgomot, venind din ungherul întunecos unde era scara. Regele se cobora, ţinând ceva într-un braţ, în timp ce se ajuta cu celălalt ca să se dea jos. Ajunse în lumină, îl văzui ţinând la piept o fetiţă de vreo cincisprezece ani. Tare mai era slabă şi pricăjită. Abia îşi dădea seama de cele ce se petreceau în jurul ei. Fata se stingea fiind atinsă de vărsat. Şi iată-mă totodată martorul unui eroism dus până în pânzele albe, un eroism ce nu putea fi întrecut şi care sfida moartea, fără arme şi la câmp deschis, iar sorţii de izbândă nefiind de partea aceluia care o sfida. Cel care aruncase morţii provocarea la luptă nu se aştepta la nici o răsplată în acest turnir, care nu se petrecea în faţa unei liote de admiratori, îmbrăcaţi în atlazuri şi fireturi şi care l-ar fi privit cu mândrie şi l-ar fi aplaudat din belşug. Şi totuşi purtarea regelui era tot aşa de senină şi de curajoasă cum ar fi fost la una din acele întreceri de tarabă, unde cavalerii se măsurau între ei, în lupte de la egal la egal şi îmbrăcaţi în haine de oţel proteguitor. Acum era măreţ, într-adevăr măreţ. Ţepenele statui ale strămoşilor săi, aflate la palat, meritau să aibă acum încă una, alături de ele. Aveam să mă îngrijesc eu. Dar de astă dată nu mai era vorba de un rege în zale, ucigând un uriaş sau un balaur, ca toţi ceilalţi, ci de un rege îmbrăcat ca oamenii de rând, purtând moartea în braţe numai pentru ca o mamă de

la ţară să-şi poată vedea copila pentru cea din urmă oară, şi să găsească mângâierea cuvenită.

Regele aşeză copila alături de maică-sa, care o potopi cu îndrăgiri şi mângâieri ce-i ţâşneau din inima prea plină. Puteai desluşi o uşoară licărire în ochii copilei, drept răspuns la aceste mângâieri, dar asta era totul. Mama şedea aplecată asupra fiicei, sărutând-o, dezmierdând-o şi rugându-se de ea ca să-i vorbească, dar buzele fetei abia de se mişcau, fără a putea articula vreun sunet. Am scos repede din traistă sticla cu băutură, însă femeia mă opri, spunându-mi:

— Nu, las-o în pace! Iaste mai bine aşa. Nu ţi se cade dumitale, om bun şi milostiv, să-i căşunezi o răutate decât care alta nu iaste pre lume, aducând-o în simţire. Că iaste bine a cugeta: ce sorţi de viaţă i-au căzut ei? Ce-o mai aşteaptă pre astă lume? Fraţii ei s-au dus, tătâne-su aşijderea, maică-sa se va prăpădi şi dânsa, iară ea sub afurisenia bisericii stă şi nime n-ar oploşi-o şi mângâia-o, chiar dacă s-ar zbate de chinurile morţii, în mijlocul drumului. Ea are parte numai de deznădejdea celor fără nădejde. Nice nu te-am întrebat, om bun şi milostiv ce eşti, dacă soră-sa mai viiază acolo sus. Nice nu vrut-am să te întreb, căci te-ai fi dus după ea şi n-ai fi lăsat-o în pace pre biata oropsită...

— Se odihneşte în pace! zise regele, cu glas domol.

— Mai bine aşa! Astăzi a pogorât fericirea; ziua de azi ne-a adus îmbelşugată mântuire! Draga mea, Aniţa, în curândă vreme vei purcede după surioara ta, că dumnealor oameni miloşi sunt şi nu ţi-or scoate piedeci în cale.

Şi zicând acestea se aplecă asupra copilei, bolborosind cuvinte pline de duioşie şi bocind încetişor,

mângâindu-i faţa şi părul, sărutând-o şi dezmierdând-o cu fel de fel de nume gingaşe, dar din ce în ce licăririle din ochii fetei erau mai slabe şi păleau. Am văzut cum pe rege îl podidiră lacrimile şi din ochii înlăcrimaţi îi şiroiau pe faţă. Femeia le-a văzut şi ea, şi zise:

— Oh! Oh! Oh! Le-am ghicit tâlcul: şi dumneata ai acasă o soaţă, cainica de ea, şi amândoi flămânzi vă culcaţi în multe daţi, ca măcar plozilor să le rămână o coajă de pâine. Ai parte numai de nevoi şi de ocările şi sudălmile cele de toate zilele ale mai marilor dumitale şi de mâna asupritoare a bisericii şi a regelui.

Regele tresări în faţa acestui pietroi aruncat din întâmplare pe domeniile sale, dar îşi ţinu firea. N-avea încotro: trebuia să-şi înveţe rolul, ba încă şi-l juca destul de bine pentru un începător cam stângaci. Încercai o diversiune, oferindu-i femeii mâncare şi băutură, dar ea refuză şi una şi alta. Nu mai voia să strecoare nimic între ea şi moartea cea alinătoare. Apoi, m-am furişat şi i-am adus de sus copilul mort, aşezându-l lângă ea. Asta o zgudui din nou şi urmă o scenă sfâşietoare. Treptat, făcui şi alte diversiuni, amăgind-o ca să-mi povestească suferinţele ei:

— Le ştiţi prea bine, căci le-aţi îndurat şi dumneavoastră, oameni buni, că nime nu scapă de ele în toată Britania, dacă de teapa noastră iaste. I-o poveste veche şi lehămitisitoare. Ne-am străduit, am luptat şi am învins. Ce izbândă, că fost-am trăitori şi nu am pierit! Mai mult decât atât, ce-am fi putut cere! Că noi unele adăstăm şi altele tămpinăm. N-a căzut nici o pacoste preste capetele noastre, pe care să n-o fi putut răpune, până ce anul acesta ne-a venit de hac, aducându-ne buluc toate belelele; că, aşa cum se zice, o năpastă nu vine niciodată singură. Cu mulţi ani în

urmă, lordul carele stăpâneşte moşia sădit-a nişte pomi roditori preste sărăcia de pământ a noastră; pre cea mai mare parte, ceea ce ne-a căşunat multe rele şi scârbă...

— Dar era dreptul lui! îi tăie vorba regele.

— Nime nu tăgăduieşte, dară legea taie şi spânzură precum povteşte şi face aşa că ceea ce-i al lordului iaste a lordului, iar ceea ce iaste al meu tot al lordului iaste. Pământul nostru şi casa de pre el le-am luat noi cu bezmăn de la lord, iar noi, fiind bezmănarii lui, tot ale lui erau şi putea face cum poftea. Acum câtăva vreme, trei dintre pomii aceia au fost găsiţi doborâţi la pământ. Cei trei feciori ai noştri mai răsăriţi se duseră spăimântaţi ca să dea de veste asupra fărădelegii. O! Cainica de mine, vă fac ştire că şi astăzi feciorii îmi zac în temniţele prea slăvitului lord, carele a fost zicând că acolo vor zace şi putrezi până ce mărturisire vor face. Dară ce spovadă să facă, dacă fără vină sunt? Şi ei acolo vor rămâne până la moarte. Le ştiţi prea bine, îmi închipui, şi iani gândiţi dumneavoastră, oameni buni, ce ne-a rămas cainicilor de noi? Un bărbat, o muiere şi doi copii, să strângă roade care au fost sădite vârtos şi din belşug, ca să le şi păzească, zi şi noapte, de hulubi şi de alte vieţuitoare prădalnice, de care nu ţi se cade a te atinge că sfinte sunt. Cu vorba aceea: Fugi de aoleu şi dai peste oleleu! Când semănăturile lordului ajuns-au la vremea secerei, şi ale noastre aşijderea, erau la vremea secerei. Când dăn-gănit-a clopotul de la dumnealui, chemându-ne pre noi să-i secerăm grânele pe degeaba, lordul nu a îngăduit ca eu şi cu cele două fiice să fim socotite în locul celor trei feciori întemniţaţi, ci doară pentru doi dintre dânşii să fim socotite câteşitrele, iară pentru cel de al treilea

fecior carele lipsea, în toate zilele fost-am puse la dajdii şi iar dajdii. Estimp, semănăturile noastre se părăduiau, fiind lăsate de izbelişte. Iară sfinţia sa părintele şi prea slăvitul lord ne speteau cu birurile, zicând că domniile lor păgubesc, pierzând partea cuvenită lor drept dijmă. La sfârşit, birurile acestea ne răpiră toate semănăturile şi ni se risipi totul. Ni le luară, silindu-ne să le secerăm pentru domniile lor, fără de plată şi fără de mâncare, prăpădindu-ne de foame. Dară răutatea *cea* mare sositu-ne-a când eu, pierzându-mi minţile din pricina foamei, a lipsei feciorilor şi a necazului de a-mi vedea bărbatul şi copilele în zdrenţe, în nevoi şi amărăciune, zis-am grele ocări şi sudălmi – dară prea puţine, că mii li s-ar cădea, mânca-i-ar viermii iadului cei neadormiţi! – împotriva bisericii şi a năravurilor ei! Acestea tâmplatu-s-au acum zece zile. Căzând bolnavă de molima aceasta i-am zis preotului ocările, că el venit-a la mine a mă dojeni pentru nesmerenia mea în faţa mânei pedepsitoare a domnului. El a făcut de ştire mai marilor săi, ducând pâră împotriva mea, dară eu rămăsei neclintită şi întru aceasta preste capul meu şi preste al acelora care mi-s mai dragi ca lumina ochilor căzut-a afurisenia Râmului. Din ziua aceea, toţi ne ocolesc şi fug cu scârbă de noi, procleţii! Nime nu a cutezat să vină până la colibă să vadă dacă suntem trăitori au morţi. Noi, ceştialalţi, la pământ fost-am dărâmaţi. Dară eu m-am ridicat, aşa cum se cade unei soaţe şi mume. Şi aşa prea puţin puteau ei mânca, dară şi mai puţin aveau ce. Dară apă tot se găsea şi le-am dat să bea. Dacă au văzut-o au început a se ruga de mine şi a binecuvânta apa! Dară ieri i s-a pus capăt, căci mă părăsiră puterile. Ieri, pentru cea din urmă oară, mi-am văzut viind soţul şi

copila cea mică. Am zăcut lată ceasuri şi ceasuri – veacuri aş zice – ascultând vreo mişcare aşteptând vreo...

Femeia trase o ocheadă speriată fiicei mai mari, apoi strigă:

— Oh, draga mea! şi strânse uşor în braţele ocrotitoare trupul ţeapăn al copilei. Îi auzise horcăitul morţii.

CAPITOLUL XXX
Tragedia de la conacul lordului

La miezul nopţii, totul luă sfârşit şi noi ne aflarăm în faţa a patru cadavre. Le acoperirăm cu boarfele pe care le găsirăm şi plecarăm, închizând şi proptind bine uşa. Chiar casa în care trăiseră trebuia să le slujească de mormânt acestor nenorociţi, căci lor nu li se îngăduia o îngropăciune creştinească şi nici să-şi odihnească oasele într-un pământ sfinţit. Aveau parte de soarta câinilor, a fiarelor sălbatice, a leproşilor şi nici un suflet, care mai nădăjduiam viaţa veşnică, n-ar fi cutezat să se amestece, în vreun fel, cu aceşti paria căzuţi sub dojana şi afurisenie.

Abia pornisem amândoi, când auzii un sunet asemănător unor paşi prin pietriş. Mi se tăie răsuflarea, căci nu trebuia să fim văzuţi ieşind din casa aceea. Îl trăsei de anteriu pe rege, ne înapoiarăm şi ne ascunserăm după colţul colibei.

— Am scăpat – zisei eu – dar era cât pe aici s-o păţim. Dacă noaptea ar fi fost mai puţin întunecată, cu siguranţă că am fi fost văzuţi, căci omul părea foarte aproape de noi.

— Se prea poate să fi fost vreo fiară, iară nu om.

— Fie şi aşa, dar, om sau fiară, nu-i bine să mai întârziem nici o clipă pe aici. Trebuie să ne strecurăm cum putem şi să ocolim drumul.

— Sst! Nu auzi? Vine încoace!

Aşa era. Paşii se apropiau de noi, drept spre colibă. Credeam că este vreo fiară şi voiam să mă conving, ca

să nu dârdâim degeaba. Eram gata să fac primul pas, când regele mă apucă de braţ. Se scurse o clipă de tăcere, apoi auzirăm o bătaie uşoară în uşa colibei. Mă trecură fiorii. Ciocănitura se repetă, apoi auzirăm aceste cuvinte rostite cu fereală:

— Măicuţă! Tăicuţă!

Deschideţi-ne – am scăpat, suntem slobozi! Vă aducem veşti care vor face să pălească obrajii voştri, iară inima să vă salte de bucurie! Nu avem vreme de stat, că trebuie degrab' să gonim! Şi...

Nici un răspuns.

— Măicuţă! Tăicuţă!

Îl trăsei pe rege înspre celălalt colţ al colibei şi îi şoptii:

— Hai! Acum putem merge pe drum!

Regele şovăia, gata să găsească vreun clenci, dar tocmai atunci îi auzirăm deschizând uşa. Ştiam că nenorociţii aceia se aflau acum în faţa morţilor.

— Hai, măria ta! într-o clipă vor aprinde o lumină şi atunci vei auzi lucruri care îţi vor sfâşia inima.

De data asta, n-a mai şovăit. Îndată ce ajunserăm pe drum, eu o luai la goană, iar după un moment, renunţând la morga lui, alergă şi regele după mine. Nu voiam să mă mai gândesc la cele ce se petreceau în colibă. Voiam să le alung din minte, aşa că mă agăţai de primul subiect ce mi se ivi:

— Eu am suferit de boala aceea de care au murit bieţii oameni, aşa că nu am de ce mă teme, dar dacă măria ta n-ai avut-o încă, atunci...

El îmi tăie vorba pentru a-mi spune că era cam tulburat, iar ceea ce îl tulbura era conştiinţa care nu-l lăsa deloc în pace:

— Feciorii aceia fost-au sloboziţi – aşa ziceau ei –

dară cum? Nu iaste a crede că lordul lor i-a slobozit.

— Sunt sigur că au evadat.

— Gândul acesta nu-mi dă pace! Teamă mi-iaste că aşa o fi, iară prepunerile şi bănuielile luminăţiei tale întăresc temerile mele. Mi se pare că aceeaşi spăimare ne-a cuprins pe amândoi.

— Eu nu aş numi-o aşa. Într-adevăr, bănuiesc că au evadat, dar dacă au făcut-o nu sunt deloc supărat, fii sigur.

— Nice eu nu duc bănat, dară zis-am că...

— Atunci ce este? Pentru ce eşti tulburat, măria ta?

— Dacă fugit-au de la temniţă, datorinţa noastră iaste a-i prinde şi a-i duce legaţi lordului lor, că nu se cuvine ca un om de sama lui să paţă o asemenea neobrăzată şi cutezătoare jignire. Nu i se cade să rămână de ocară din fapta unor oameni de neam prost.

Iarăşi îşi dăduse în petec. Nu putea pricepe decât o faţă a lucrurilor, căci aşa se născuse, aşa fusese educat şi în vine îi curgea un sânge stricat din moşi-strămoşi, tocmai datorită acestui soi de inconştientă brutalitate moştenită de la un lung alai de inimi, care fiecare îşi dăduse obolul, otrăvind torentul. Ca să azvârli în temniţă pe aceşti oameni – şi asta fără nici o dovadă – şi ca să le înfometezi de moarte rudele, asta nu era nici un rău pentru dumnealui, căci oamenii aceia erau doar nişte ţărani la cheremul lordului lor, căruia i se îngăduia să se poarte cu dânşii oricum poftea şi avea chef. În schimb, pentru rege şi ceilalţi de soiul său, a rupe lanţurile unei captivităţi nedrepte însemna o insultă, o ocară! Da – un lucru de neiertat în faţa oricărei mărimi care-şi cunoştea îndatoririle sfintei ei caste.

Mă căznii mai mult de jumătate de ceas până să îl

fac să schimbe subiectul şi chiar atunci, nu eu, ci o întâmplare din afară îl hotărâ. Într-adevăr, îndată ce ajunserăm pe creasta unui dâmb, zărirăm hăt-departe nişte pălălăi.

— Foc! zisei eu.

Incendiile mă interesau foarte mult, căci începusem să mă ocup de asigurări şi, de asemenea, să fac antrenamente cu caii şi să construiesc nişte pompe de incendiu, cu gândul de a înfiinţa cândva un Minister al Pojarului. Preoţii se opuseseră atât asigurărilor, cât şi măsurilor contra incendiilor, pe temeiul că ele ar constitui o neobrăzată încercare de a împiedica hotărârile lui Dumnezeu. Dacă le arătai că nu împiedicai câtuşi de puţin aceste hotărâri, ci doar uşurai grelele lor urmări – şi asta prin anumite operaţii de stingere, care-ţi reuşeau sau nu, după norocul ce-l aveai – preoţii îţi ripostau că astea erau un joc de noroc împotriva hotărârilor dumnezeieşti şi la fel de condamnabile. Într-adevăr, ei au căutat să mă păgubească mai mult sau mai puţin, lovind în aceste întreprinderi, dar şi eu le-am făcut figura cu asigurările împotriva accidentelor. De obicei, oricare cavaler este un om cu capul în nori şi chiar un aiurit şi deci gata să creadă în orice fel de argumente care nu fac doi bani, când acestea vin de la un promotor al superstiţiilor; totuşi, oricum ar fi cavalerii, până şi cel mai aiurit dintre ei tot îşi poate da seama, măcar din când în când, de aspectul practic al lucrurilor. De aceea, în ultima vreme nu se mai făcea nici o curăţătorie la turniruri şi nu se culegeau de pe jos rezultatele, fără să nu dai în fiecare coif de câte o poliţă de asigurare în contra accidentelor.

Ramaserăm pe loc puţintel, în bezna adâncă a nopţii

şi în liniştea ei, privind spre vâlvătăile roşii din depărtare şi încercând să desluşim îndepărtatul murmur ce se ridica şi se prefira schimbăcios în noapte. Câteodată, murmurul se întărea şi părea mai apropiat, dar tocmai când speram să prindem de veste ce-l pricinuise, zgomotul descreştea şi se potolea, păstrându-şi mai departe taina. Coborârăm dâmbul, luând-o într-acolo, dar poteca şerpuitoare ne cufundă pe dată în bezna de nepătruns – beznă deasă şi strânsă între pereţii a două păduri înalte. Bâjbâirăm prin vale vreo jumătate de milă, în timp ce vuietul se înteţea din ce în ce mai mult, fiind acum mai desluşit, iar furtuna se apropia însoţindu-l cu câte o pală de vânt, cu câte o licărire de fulger sau cu bubuiturile înfundate ale tunetelor îndepărtate. Mergeam în faţă, când deodată mă lovii de ceva – ceva moale şi greu, care se bălăbăni când îl atinsei; în aceeaşi clipă, fulgeră şi, la un pas de mine, văzui chipul chinuit al unui om care atârna de craca unui copac şi se zvârcolea! Adică mi se păru mie că se zvârcoleşte, dar nu era aşa. Ce privelişte îngrozitoare! În acelaşi moment, bubui un trăsnet asurzitor şi tăria cerului îşi dezlănţui potopul. Orice-ar fi fost, trebuia să dezlegăm pe omul acela, în speranţa că ar mai fi în viaţă. Fulgerele veneau acum mai dese şi mai puternice şi în locul acela aveai când miez de zi, când miez de noapte. O clipă, omul atârna în faţa noastră în plină lumină, apoi chipul lui se ştergea iarăşi, afundat în întuneric. Îi spusei regelui că trebuie să tăiem ştreangul, dar el se împotrivi.

— Dacă singur s-a spânzurat, însamnă că vroit-a cu dinadinsul a lăsa lordului său bunurile, aşa că ni se cade a-l lăsa aşa cum i-a fost dorul. Iară dacă alţii l-au

spânzurat, se prea poate ca aceştia să fi avut dreptate, aşa că tot spânzurat se cuvine a-l lăsa.

— Dar...

— Nu mai sta la gând, ci lasă-l aşa cum iaste. Şi încă dintr-o pricină: când se va pogorî iarăşi fulgerul, uită-te în preajmă.

Aşa văzui, la vreo cincizeci de metri de noi, încă doi spânzuraţi.

— Nu iaste vreme prielnică pentru a fi curtenitori cu morţii. Şi de nici un folos nu iaste, că nu mai au prilejinţă a ne mulţămi. Aidem – zadarnic ne irosim vremea pe aici.

Avea dreptate, aşa că o luarăm din loc. Mergând ceva mai departe, văzurăm, la lumina fulgerelor, încă şase spânzuraţi, aşa că avurăm parte de-o plimbare menită să ne bage în sperieţi. Între timp, murmurul de mai înainte se prefăcuse într-o larmă de urlete şi răcnete omeneşti. Zării un om fugind prin beznă, hăituit de un altul; apoi amândoi dispărură. Mai văzurăm încă un caz asemănător, apoi un altul. După o scurtă cotitură, ajunserăm să vedem iarăşi vâlvătăile. Ardea măreţul conac al lordului. Flăcările îl mistuiseră aproape cu totul. Peste tot, vedeam oameni fugind şi alţii fugărindu-i, turbaţi de furie.

Îl prevenii pe rege că ne găsim într-un loc primejdios pentru nişte străini ca noi. Ar fi mai bine dacă ne-am feri din lumina vâlvătăilor, până ce s-or mai linişti lucrurile. Ne întoarserăm şi făcurăm câţiva paşi, ascunzându-ne la marginea pădurii. Din ascunzătoare, văzurăm o seamă de bărbaţi şi femei hăituiţi de o gloată aprigă. Aproape până în zori avurăm parte să vedem numai lucruri de acestea. Focul potolindu-se şi furtuna risipindu-se, vuietele glasurilor şi ale paşilor

care alergau încetară şi ele, iar bezna şi tăcerea învăluiră iarăşi împrejurimea.

Acum era momentul să ne încumetăm a merge mai departe şi aşa făcurăm, luând-o cu băgare de seamă înainte. Deşi eram frânţi de oboseală şi picam de somn, o ţinurăm vârtos înainte, lăsând multe mile în urmă, depărtându-ne de locul cu pricina. Apoi, cerurăm găzduire la coliba unui cărbunar, unde ni se dădu tot ceea ce puteau nişte gazde sărace. Femeia era trează şi deretica prin casă, dar bărbatul dormea încă pe nişte pale de fân, aşezate pe podeala de lut. Femeia nu se simţi la largul ei până nu o lămurirăm că suntem doi călători care rătăcisem drumul şi am orbecăit toată noaptea prin pădure. Îndată deveni gureşă şi ne întrebă dacă am auzit ce s-a petrecut la conacul din Abblasoure. Da, auzisem noi ceva, dar acum doream niţică odihnă şi somn. Regele însă se băgă în discuţie:

— Sfatul meu iaste a ne vinde nouă casa şi de locul acesta degrab' să vă depărtaţi, căci primejdie mare vă paşte rămânând în preajma noastră. Aflaţi că noi chiar acum venim de la nişte oameni care de moarte spurcată au pierit.

Era frumos din partea lui, dar fără nici un folos, căci pe atunci una dintre cele mai răspândite decoraţii ale ţării era să ai ciupituri de vărsat pe faţă. Văzusem de la bun început că şi femeia şi bărbatul aveau această decoraţie. Ea ne asigură că suntem bineveniţi în casa ei şi că nu are nici o teamă. Nu-i mai puţin adevărat că femeia se simţise tare măgulită de oferta regelui, căci era nemaiauzit să dai peste un om cu o înfăţişare atât de umilă, care să-ţi propună să-ţi cumpere casa numai pentru a poposi o noapte într-însa. Asta îi trezi un mare respect pentru noi şi se strădui din răsputeri a ne face

să ne simţim cât mai la îndemână în coliba ei.

Dormirăm până târziu după-amiază, apoi ne sculărăm destul de flămânzi pentru ca mâncarea din cocioabă să pară îndeajuns de gustoasă chiar şi unui rege, cu atât mai mult cu cât era pe sponci şi fără varietate. Ea consta din ceapă, sare şi pâinea aceea obştească, făcută din uruială pentru cai.

Femeia ne povesti cele întâmplate în noaptea trecută. Pe la zece sau unsprezece seara, când lumea era în pat, un foc izbucni la conacul lordului. Oamenii din preajmă săriră în ajutor şi nobila familie fu salvată, cu o singură excepţie: lordul însuşi, pe care nu-l mai văzu nimeni. Cu toţii erau înnebuniţi de această pierdere şi doi răzeşi curajoşi îşi jertfiră vieţile scormonind prin casa în flăcări după acest preţios personaj. După câtăva vreme l-au găsit, adică ceea ce rămăsese dintr-însul: cadavrul său. L-au găsit într-o pădurice, la vreo trei sute de metri depărtare, legat, cu căluş în gură şi străpuns în vreo zece locuri.

Cine săvârşise fapta? Bănuiala căzu pe o familie săracă din vecinătate, care în vremea din urmă fusese tratată de lord cu o deosebită asprime; iar de la oamenii aceia bănuiala repede se lăţi asupra neamurilor şi prietenilor lor. O simplă bănuială era de ajuns. Slugile în livrele porniră pe loc o cruciadă împotriva oamenilor acelora, la care s-a asociat repede întreaga populaţie. Bărbatul gazdei noastre fusese foarte harnic, împreună cu întreaga gloată, şi nu se înapoiase acasă decât în zori. Ba, adineauri plecase iar, ca să afle rezultatul general al cruciadei. În timp ce noi vorbeam cu soţia, el se întoarse din cercetări. Raportul său fu destul de revoltător. Optsprezece inşi spânzuraţi sau măcelăriţi, iar doi răzeşi şi treisprezece prizonieri

pieriţi în flăcări.

— Şi câţi prizonieri se aflau în tainiţele conacului?

— Treisprezece.

— Va să zică au pierit cu toţii?

— Da, toţi.

— Dacă lumea a sărit într-ajutor şi familia lordului a putut fi salvată, de ce n-au salvat şi pe prizonieri?

Omul mă privi cam încurcat şi zise:

— Era vreme să deschizi uşile beciului? Hă-hă! Să vezi cum ar fi scăpat măcar unii dintre ei!

— Vrei să spui că nimeni nu s-a îndurat să descuie uşile beciului?

— Nime nu se apropia de tainiţele boltite, nice ca să încuie, nice ca să descuie, iaste la mintea omului că beciurile erau ferecate cu străşnicie şi nu era nevoie decât de strajă, ca nime, de-ar fi spart lanţurile, să nu scape, ci prins să fie. Dară nime nu fu prins.

— Încaltea trei tot au scăpat fără nici o sminteală – zise regele – şi bine aţi face să daţi de ştire şi să puneţi potera pre urmele lor, căci aceştia ucis-au pre lord şi au pus foc conacului, stârnind pojarul.

Mă aşteptasem la una ca asta din partea regelui. O clipă, bărbatul şi femeia arătară o vie curiozitate pentru vestea aflată şi părură nerăbdători să se ducă s-o împrăştie; dar apoi pe chipurile lor se iviră alte simţăminte şi se apucară să pună întrebări. Le răspunsei eu, urmărind îndeaproape reacţiunile pricinuite de spusele mele. Curând mă simţii tare mulţumit, văzând că gazdele, aflând cine erau cei trei prizonieri, îşi schimbară oarecum părerile şi nu mai erau aşa de ahotnice de a se duce ca să dea de veste. Acum doar se făceau că vor să se ducă, dar nimic nu le mai îmbia. Regele nu băgă de seamă schimbarea şi îmi

păru tare bine. Adusei vorba despre alte întâmplări din noaptea trecută şi văzui că gazdele erau mulţumite că trecuseră hopul.

Lucrul dureros în toată întâmplarea aceasta – şi pe care nu se putea să nu-l observi – era înverşunarea cu care comunitatea aceasta împilată îşi întorsese privirile şi îşi răşchirase mâinile-i nemiloase împotriva propriei ei clase, şi asta spre folosul împilatorilor comuni. Soţilor acestora li se părea drept şi firesc ca, într-o ceartă dintre un om din clasa lor şi lordul stăpânitor, casta aceea năpăstuită şi nevoiaşă să ţină cu stăpânul şi să lupte pentru interesele lui, fără măcar să se întrebe de partea cui stă dreptatea. Bărbatul acela din faţa mea alergase ca să dea ajutor la spânzurarea vecinilor şi o făcuse într-adevăr cu mult zel. Totuşi, îi trecea prin minte că împotriva bietelor victime nu fusese decât o simplă bănuială care nu se bizuia pe nici o dovadă. În ciuda acestui fapt, a acestei lipse de dovezi, nici el şi nici nevastă-sa nu vedeau vreun rău în cele întâmplate.

Iată ceva întristător pentru un om care visa o republică! Asta îmi aminti de timpurile de peste treisprezece secole, când „săracii albi” din Sudul nostru, care erau mereu dispreţuiţi şi adesea insultaţi de către proprietarii de sclavi din preajma lor, şi care îşi datorau starea înjositoare tocmai sclaviei ce fiinţa în ţinutul lor, se arătau totuşi plini de supunere şi gata să treacă de partea proprietarilor de sclavi, în toate mişcările pentru apărarea şi menţinerea sclaviei; ba, în cele din urmă, au luat arma la umăr şi şi-au dat vieţile pentru a opri nimicirea acestei instituţii care îi înjosea pe ei înşişi. Şi ăsta-i doar un exemplu din tristele episoade ale istoriei. În pofida acestor fapte, „săracul

alb” nu putea suferi, în sinea lui, pe proprietarii de sclavi şi îşi dădea seama de situaţia ruşinoasă în care se găsea. Simţământul acestei ruşini însă nu era adus la suprafaţă, dar faptul că exista şi ar fi fost posibil de dat la iveală, în condiţii prielnice, însemna ceva – de fapt era de ajuns, dovedind că în fundul sufletului său omul este om, chiar dacă nu o arată.

Ei, bine, aşa cum se desfăşurau lucrurile, acest cărbunar era frate geamăn cu „săracul alb” din Sudul american al unui viitor îndepărtat. Regele dădea semne de nerăbdare şi zise:

— Lăsaţi sporovăială, că o să vă apuce noaptea şi strâmbătatea rămâne în picioare. Au credeţi că acei de lege călcători îşi vor rândui sălaş în casa părinţilor? Ei nu adastă, ci plecat-au a fugi şi grijă să aveţi ca poterele de-a-ncălarelea să purceadă pre urmele lor, spre a-i ajunge fără veste.

Femeia păli oleacă, dar îndeajuns ca să o vezi, iar bărbatul părea neliniştit şi şovăia. Zisei:

— Haide, fârtate, cu mine. Vin eu cu dumneata să-ţi arăt încotro s-o iei. Dacă ei ar fi nişte birnici care şi-au luat lumea în cap sau ceva de soiul ăsta aş căuta să-i feresc de potere, dar când au omorât un om de seamă şi i-au ars casa, nu mai e acelaşi lucru.

Ultima remarcă o făcusem dinadins ca să-l liniştesc pe rege. Pe drum, omul părea hotărât şi începu să meargă cu paşi vârtoşi, dar fără prea mare zel. Îi zisei, pe negândite:

— Ce rudă eşti cu oamenii aceia? Îţi sunt veri?

Se albi la faţă, pe cât îi îngăduia smalţul de cărbune, şi stătu locului, tremurând.

— Sărăcan de mine, dară de unde aţi luat veste?

— Ia, am zis într-o doară. Am ghicit şi eu aşa, la

întâmplare.

— Sireacii de ei! Pieriţi sunt! Şi ce buni fârtaţi!

— Şi chiar te gândeşti să-i pârăşti?

Omul nu ştia ce să răspundă; de aceea, răspunse cu şovăială:

— Mda.

— Atunci să ştii că eşti un mare mişel!

Vorbele mele îl bucurară, de parcă i-aş fi spus că-i înger.

— Mai poftoreşte încă o dată voroavele acestea, mă frate, că după câte înţeles-am nu-mi vei găsi cap de price şi nu mă vei vicleni, chiar dacă nu-mi îndeplinesc datorinţa.

— Datorinţa? Nu există datorie în chestia asta; ba, dacă e o datorie, atunci este aceea că trebuie să-ţi ţii gura şi să-i laşi să scape. Au făcut bine ce-au făcut!

Omul părea tare bucuros. Bucuros, şi totodată bănuitor. Se uită într-o parte şi într-alta a drumului, ca să vadă dacă nu se apropie cineva, apoi îmi zise cu un glas de taină:

— Din care ţară venit-ai, frate, că te încumeţi a grăi vorbe de primejdie, fără a te spaima?

— Nu sunt primejdioase deloc vorbele mele, când le spun unui om de aceeaşi teapă. Dar la nimeni altul să nu zici ce ţi-am zis.

— Mai bine să mă calce caii în picioare şi terci să mă facă, decât să destăinuiesc una ca asta!

— Bine, atunci dă-mi voie să-ţi spun tot ce vreau. Nu mi-e teamă că o să-mi lăţeşti spusele. Cred că diavolul şi-a vârât coada în tot ce li s-a întâmplat azi-noapte oamenilor aceia nevinovaţi. Cât despre bătrânul lord, el şi-a primit pedeapsa meritată. Dacă ar fi după mine, aş procopsi cu acelaşi noroc pe toţi cei din tagma lui.

Teama şi îngândurarea omului pieriră şi el se arătă cuprins de recunoştinţă şi de o curajoasă însufleţire;

— Chiar dacă ai fi iscoadă, iar cuvintele tale o capcană în care să cad – ele sunt inimii mele dulceaţă şi bucurie, iară ca să le mai aud încă o dată pre ele şi altele aşijderea, voios m-aş duce la spânzurătoare, ştiind şi cainicul de mine că încailea o dată în viaţa-mi înfometată am avut şi eu parte de ospăţ îmbelşugat. Şi acuma să mă spovedesc şi eu dumitale, iubite frate, şi răspuns să-mi dai, dacă dirept iaste. Ajutorat-am la spânzuratul vecinilor mei, că de n-aş fi arătat osârdia cuvenită pentru nevoile stăpânilor mei, de rea moarte aş fi murit, căci primejdia ne pândeşte într-una aţa vieţii. Iară ceilalţi aşijderea au făcut; tot din aceeaşi pricină! Cu toţii saltă astăzi de bucurie că lordul s-a pristăvit, dară pe faţă se căinează şi jelesc şi cu viclenie lăcrimează, că umblăm cu zilele în mână şi numai aşa hălăduim! Zis-am vorbele ce-am avut de zis! Singurele vorbe care au miere în gura mea amară, iară mierea lor mi-iaste răsplata. Să purcedem mai departe, iubite frate, încotro pofteşti dumneata, chiar şi la spânzurătoare de m-ăi duce, că gata sunt. Vedeţi aşadar cum stăteau lucrurile. În fundul sufletului, omul rămâne om. Secole întregi de abuzuri şi asupriri nu izbutesc să nimicească omenia dintr-însui. Oricine crede că greşesc greşeşte el. Da, da; găseai berechet temeiuri bune pentru o republică până şi printre cei mai înjosiţi şi asupriţi dintre oameni – chiar şi printre ruşii asupriţi de ţar – şi de asemenea omenie din belşug, chiar şi printre germanii supuşi kaiserului – dacă cineva se dovedea în stare să scoată la iveală sfioasele şi bănuitoarele lor simţăminte lăuntrice şi să răstoarne, aruncând în noroi, orice tron regesc şi orice

nobilime care ar fi susţinut tronul. De pe acum, trebuie să vedem limpede anumite lucruri, să nădăjduim şi să credem. Ce ne trebuie? Mai întâi, o monarhie îngrădită, aşa cum ajunsese ea în zilele regelui Arthur, apoi nimicirea tronului, desfiinţarea nobilimii şi obligarea fiecărui nobil de a se îndeletnici cu ceva folositor; instituirea votului universal şi încredinţarea guvemământului în mâinile bărbaţilor şi femeilor din popor. Aşadar, cele întâmplate şi povestite de mine nu erau câtuşi de puţin un îndemn de a renunţa la visul meu, ci dimpotrivă.

CAPITOLUL XXXI
Marco

Acum ne plimbam fără nici o grabă, urmându-ne şirul vorbei. Trebuia să profităm de timpul în care – chipurile – urma să ne ducem până în cătunul Abblasoure, să anunţăm autorităţile ca să caute pe criminali şi apoi să ne înapoiem acasă. Având acest răgaz, doream să-mi satisfac o altă curiozitate, care nu se stinsese şi nici nu-şi pierduse noutatea pentru mine, de când mă aflam în regatul lui Arthur; anume, voiam să cunosc felul în care se purtau oamenii aceştia cu cei care veneau din întâmplare pe meleagurile lor – ţinând seama de straşnicile şi riguroasele împărţiri şi subâmpărţiri pe caste şi subcaste.

Faţă de călugărul cu chipul ras, care cutreiera apostoleşte drumurile, acoperit cu glugă şi cu năduşeala ce-i curgea şiroaie pe obrajii rotofei – cărbunarul era profund respectuos; faţă de boiernaşi, de-o slugărnicie josnică; faţă de plugarii cei mărunţi şi faţă de meşteşugarii liberi, era prietenos şi-i plăcea a sporovăi cu dânşii, dar când trecea prin locurile acelea vreun sclav cu ţinuta respectuoasă şi umilă, cărbunarul îşi ridica deodată nasul şi nici nu suferea să-l vadă. Ehei, sânt dăţi când îţi vine să spânzuri întreaga seminţie omenească şi să termini cu toată farsa asta!

Ne-a fost dat să avem şi o păţanie. Deodată, văzurăm o droaie de băieţi şi fete, pe jumătate goi, ieşind în pripă din pădure, ţipând şi arătând foarte speriaţi: Cel mai vârstnic dintre ei nu avea mai mult de

doisprezece sau, hai să zicem, paisprezece ani. Ne chemară în ajutor, dar erau aşa de buimăciţi, încât n-am înţeles ce se întâmplase. Totuşi, am intrat în pădure după dânşii şi curând am aflat toată pricina spaimei: ei spânzuraseră un băieţaş cu un ştreang din curmei de tei şi bietul copil se zvârcolea şi se zbătea în chinurile morţii, li salvarăm şi căutarăm să descoasem totul. Era din nou o ispravă a firii omeneşti; din admiraţie pentru neamurile mai vârstnice, copiii aceia se apucaseră să le imite, jucându-se de-a gloata înfuriată şi ajunseseră la rezultate straşnice, care întreceau chiar cu mult aşteptările lor.

Plimbarea asta a fost plină de roade pentru mine. Am făcut totul ca să profit de răgazul ce-l aveam. Am reuşit să cunosc mai mulţi oameni şi, în calitatea mea de străin de locurile acelea, am putut să-i întreb în voie o seamă de lucruri care-mi stăteau pe inimă. Ceva care mă interesa îndeosebi ca bărbat de stat era chestiunea salarizării. Am cules în după-amiaza aceea o seamă de informaţii, aşa cum am putut. Un om fără prea mare experienţă şi care nu gândeşte este înclinat să măsoare gradul de prosperitate sau lipsa de prosperitate a unei naţiuni doar după salariile precumpănitoare. Dacă salariile sunt ridicate, naţiunea e prosperă, ar zice el, iar dacă sunt scăzute, naţiunea nu-i prosperă. Ce eroare! Nu era important ce sumă de bani primeai, ci anume ce puteai cumpăra cu ea. Ăsta-i lucrul de căpetenie şi asta-ţi spune dacă salariul tău este mare în fapt sau mare numai cu numele. Îmi aminteam bine ce se petrecuse în timpul războiului nostru civil, din secolul al XIX-lea. În statele din Nord, un tâmplar era plătit cu trei dolari pe zi, la valoarea aur, pe când în statele din Sud era plătit cu cincizeci dolari – plătibili în

bancnotele Confederaţiei, care erau atât de depreciate încât făceau un dolar baniţa. În Nord, o salopetă costa trei dolari – salariul pe o zi, iar în Sud costa şaptezeci şi cinci – adică salariul pe două zile. Şi celelalte lucruri erau în aceeaşi proporţie. Prin urmare, salariile erau de două ori mai mari în Nord decât în Sud, deoarece salariile din Nord aveau mai multă putere de cumpărare decât celelalte.

Revenind la oamenii noştri, trebuie să spun că făcui multe cunoştinţe în cătunul acela şi m-am bucurat îndeosebi văzând că banii noştri cei noi circulau şi pe acolo: puzderie de milreişi, droaie de zecimi de cenţi, spuze de cenţi, destul de mulţi gologani de câte cinci cenţi şi chiar câteva monede de argint – toate acestea printre artizani şi printre oamenii de rând. Da, circulau şi monede de aur, dar acestea numai la bancă, adică la aurar. Am intrat la acesta, tocmai când Marco, fiul lui Marco, se tocmea cu un neguţător pentru un sfert de livră de sare. Am cerut să-mi schimbe o monedă de aur de douăzeci de dolari. Mi-au schimbat-o, dar numai după ce au muşcat moneda cu dinţii, au văzut că sună, trântind-o pe tejghea, şi au tratat-o cu acizi şi numai după ce m-au descusut de unde o aveam şi cine eram, de unde veneam şi încotro mergeam şi poate încă alte o sută de întrebări; şi după ce i-am făcut praf cu răspunsurile mele, am început şi eu să le turui, oferindu-le cadou o seamă de informaţii: le-am spus, printre altele, că am un câine numit Ceasornic, că prima mea nevastă era o baptistă care credea în libertatea voinţei iar bunică-su prohibiţionist şi că am cunoscut un om care avea câte două degete groase la fiece mână şi un neg pe buza de sus şi care murise cu măreaţa nădejde că va învia – şi altele, şi alteie, până

ce chiar şi acest sătean setos de a descoase omul şi a-l trage de limbă păru satisfăcut şi-şi alungă umbra de îndoială. Nici n-avea încotro; trebuia să respecte un om cu o putere financiară aşa de mare ca a mea, aşa că nu m-a mai pisat, dar am observat că banii nu mi-i dădu de la el ci de la unul dintre subalternii săi, ceea ce era cu totul firesc. Da, mi-au schimbat ei moneda de douăzeci de dolari, dar mi s-a părut că am strâmtorat puţintel banca, ceea ce era de aşteptat. Era ca şi cum ai fi intrat în secolul al XIX-lea într-o biată dugheană de sat şi ai fi cerut deodată jupânului să-ţi schimbe o bancnotă de două sute de dolari. Poate că ţi-ar fi putut-o schimba, dar tare s-ar mai fi minunat de unde poate avea la chimir atâta bănet un biet ţăran. Probabil că aşa se minuna şi aurarul, căci mă petrecu până la uşă şi acolo rămase încremenit şi holbat în semn de respectuoasă admiraţie.

Moneda noastră cea nouă nu numai că circula destul de bine, dar limbajul ei intrase încetişor în deprinderea oamenilor, adică ei nu mai vorbeau de monedele anterioare, ci preţăluiau acum lucrurile în dolari, cenţi, milşi şi milreişi. Mi se umplea inima de bucurie. Lumea propăşea, fără îndoială.

Am cunoscut pe mai mulţi meşteri din sat, dar dintre ei cel mai acătării mi s-a părut fierarul Dowley. Era un om vioi şi un guraliv clasa întâi. Avea doi zileri şi trei ucenici şi făcea afaceri pe rupte. De fapt, se chivernisea dând din mâini şi din picioare, şi de aceea era foarte respectat. Marco se mândrea cu prietenia lui. Mă duse înadins la fierar ca să-mi arate atelierul unde i se cumpărau o groază de cărbuni, dar mai ales ca să văd eu în ce bune relaţii era el cu acest mare om. Am legat îndată prietenie cu Dowley. Avusesem

odinioară, la fabrica de armament Colt, o seamă de băieţi răsăriţi ca dânsul, oameni unul şi unul. Doream să-l mai văd, aşa că îl invitai să vină duminică la Marco, ca să cinăm împreună. Marco căscă ochii de mirare şi-şi opri răsuflarea, dar când barosanul îmi acceptă invitaţia, se arătă aşa de bucuros, încât aproape că uită să se mai mire că a catadicsit să-i fie oaspete.

Bucuria lui Marco îmi păru fără margini, dar asta numai o clipă, căci pe urmă îl văzui îngrijorat şi trist. Mai ales când mă auzi spunându-i lui Dowley că vor veni la Marco acasă şi Dickon, meşterul zidar şi Smug, meşterul rotar – praful de cărbune de pe faţa lui Marco se făcu alb ca varul şi omul se pierdu de tot. Înţelesei îndată ce era cu dânsul: ştia că o asemenea „primire" costa bani şi se vedea ruinat. Îşi zicea, bietul om, că zilele sale financiare îi sunt numărate şi că i-am pus capăt. Pe drum, mergând să-i invităm şi pe ceilalţi, îi zisei:

— Te rog îngăduie-mi să invit la dumneata acasă pe prietenii ăştia şi totodată să fac faţă eu cheltuielilor.

Omul se lumină la faţă şi spuse voios:

— Dară nu toate, dară nu toate, că nice dumneata nu poţi căra singur o povară aşa de mare.

Îl oprii:

— Iubite prietene, să ne înţelegem chiar de pe acum. Este drept că sunt doar un vătaf boieresc, dar nu sunt sărac, totuşi. Am avut mare pleaşcă estimp şi te vei minuna când îi afla cum. Îţi spun adevărul adevărat, când îţi declar că aş putea risipi bani pe multe petreceri ca aceasta pe care o pun la cale, fără să-mi pese de cheltuială nici atâtica!

Îi zisei şi trosnii din degete. Vedeam cum mă înălţăm

cu câte un pas vârtos în stima lui Marco, la fiece cuvânt pe care îl rosteam, iar când isprăvii, ajunsesem un cogeamite turn. Continuai:

— Aşa că lasă totul pe seama mea. Dumneata n-o să dai nici o lăţcaie. Cred că ne-am înţeles, nu?

— E mărinimos din partea dumitale, dară...

— Nu! Nu-i aşa! Ne-ai primit în casa dumitale pe Jones şi pe mine cu toată mărinimia. Jones a remarcat-o astăzi dimineaţă, chiar înainte de a te întoarce din sat. Jones n-o să-ţi spună nimic, că aşa-i el, tăcut şi sperios în societate, dar are inimă bună şi recunoscătoare. Ştie să preţuiască pe aceia care îl primesc bine. Aşa este. Soţia dumitale şi cu dumneata v-aţi arătat nespus de primitori şi...

— Aolio, frate, dară asta nu-i nimica. Aşa bună primire...

— Este ceva. Dacă un om dă de bună voie tot ce are mai bun, ăsta-i mare lucru. Şi-i tot aşa de frumos darul ca şi cum ar veni din partea unui principe, căci nici principele nu poate da decât ceea ce are şi el mai bun. Mai mult decât are, nu poate da nici unul, nici altul. Şi acum să mergem să târguim şi să pregătim cele de cuviinţă, iar dumneata nu purta grija cheltuielilor. Sunt o mână-spartă, cum nu s-a mai pomenit. Dacă ai şti cât cheltuiesc eu uneori într-o săptămână, dar mai bine să nu ştii că tot nu ai crede.

Şi aşa merserăm la noroc, oprindu-ne ici şi colo, preţăluind lucrurile, trăncănind cu negustorii asupra răzvrătirii petrecute şi aflând o seamă de înduioşătoare fapte despre cei fugiţi şi despre cei care rămăseseră amărâţi şi fără casă, căci multora li se luaseră casele sau îşi aveau rude care fuseseră măcelărite ori spânzurate. Îmbrăcămintea lui Marco era din pânză de

in aspră, iar a soţiei sale din dimie proastă şi semăna cu hărţile de la oraş, petecită şi pestriţă cum era, căci în timp de cinci-şase ani mereu a pus ea petec peste petec, de nu se mai cunoştea cum arătase haina la început. Doream să le dăruiesc nişte veşminte noi, ca mulţumită pentru tovărăşia lor plăcută, dar nu ştiam cum să aduc vorba, ca să nu-i jignesc. Deodată, îmi trăsni ideea de a o pune tot în seama regelui, că şi aşa scornisem destule despre firea sa recunoscătoare şi acum era momentul să susţin această pretinsă generozitate prin fapte:

— Uite ce-i, Marco, mai este ceva care trebuie să îngădui – asta, din bunătate faţă de Jones – pentru că ştiu că nu vrei să-l jigneşti. El este tare dornic să vă dovedească recunoştinţa, dar nu ştie cum, căci este aşa de sfios şi nu îndrăzneşte nimic, aşa că m-a rugat pe mine să cumpăr nişte lucruşoare şi să vi le dau, dumitale şi suratei Phyllis şi să le plătesc eu, fără ca domniile voastre să ştiţi vreodată că-s de la el. Ştii, Marco, cum sunt oamenii cei delicaţi în chestiuni dintr-astea. N-am avut încotro şi i-am făgăduit lui Jones, aşa că de acum încolo trebuie să facem pe niznaii şi să nu suflăm o vorbuliţă. Ei bine – ca să ştii – Jones se gândea la câte un rând de haine noi pentru voi amândoi.

— Dară aceasta risipă iaste! Nu ni se cade, nu ni se cade! Cugetă şi dumneata, frate, câţi munţi de bani costă!

— Lasă munţii de bani! Nu mă mai bârâi la cap atâta. Trăncăneşti prea mult, Marco; când începi să-i dai cu gura, nu mai poate omul să scoată o vorbuliţă. Trebuie să te lecuieşti de treaba asta, că nu-i a bună şi cine ştie ce ţi se poate întâmpla. Şi acum, hai să

intrăm aici şi să vedem câte parale face marfa neguţătorului ăsta şi nu uita: Jones nu trebuie să ştie că ai aflat cine ţi-a făcut darul. Nici nu-ţi trece prin minte cât de simţitor şi de mândru este. El e fermier – un fermier cu dare de mână şi care cam huzureşte – iar eu îi sunt vătaf. Şi ce imaginaţie are Jones! Câteodată uită cine e şi se apucă de pozne de crezi că-i cel mai straşnic tartor din lume şi ai putea să-l asculţi o sută de ani şi tot nu ţi-ar da prin gând că-i fermier – mai ales dacă îţi vorbeşte despre agricultură. Se crede dat naibii, fermier fără pereche, tartorul tartorilor, dar – între noi fie vorba – se pricepe la plugărie cum mă pricep eu să cârmuiesc un regat. E tămâie, dar orice ţi-ar spune trebuie să dai din cap şi să asculţi smirnă, de parcă niciodată n-ai fi văzut atâta înţelepciune şi ţi-ar părea rău să mori înainte de a sorbi din izvoarele acestei înţelepciuni. Mă înţelegi? Asta o să-l încânte pe Jones.

Pe Marco îl aţâţau grozav amănuntele acestea despre un om aşa de ciudat, dar totodată îl pregăteau în faţa eventualelor boroboaţe pe care le-ar fi putut face regele. Experienţa îmi arăta că atunci când călătoreşti cu vreun rege care vrea să treacă drept altcineva şi uită faptul acesta în cel puţin jumătate din prilejurile în care n-ar trebui să uite – ei bine, când îţi cade o asemenea belea pe cap, oricâte precauţii ai lua, tot nu ajung.

Prăvălia la care ne oprisem era cea mai bună din câte întâlnisem acolo şi avea de toate, în cantităţi mici, de la nicovale la coloniale şi delicatese, din care nu lipseau nici fel de fel de peşti şi imitaţii de giuvaeruri scumpe. Mă hotărâi să târguiesc toate de acolo şi să nu mă mai interesez de preţuri pe la toate dughenile.

Mă descotorosii de Marco, trimiţându-l ca să invite pe zidar şi pe rotar, lăsându-mi deschis câmpul de activitate. Ştiţi, nu-mi place niciodată să fac lucrurile în linişte şi cu discreţie; nu mă las până nu fac niţeluş teatru, că fără tărăboi lucrurile n-au haz. Avui grijă să le arăt, ca din întâmplare, că sunt gros la pungă, pentru a-i insufla respect prăvăliaşului, apoi scrisei o listă cu lucrurile de care aveam nevoie şi i-o pusei sub nas ca să văd dacă ştie să citească. Ştia, şi era mândru să-mi arate că ştie. Îmi spuse că fusese educat de un preot şi ştia nu numai să citească, dar să şi scrie. Se uită pe listă şi constată cu satisfacţie că alcătuia o notă de plată respectabilă. Şi aşa era, pentru o chestie măruntă ca aceea pe care o pregăteam în casa lui Marco. Dar nu numai că plănuiam o cină straşnică, ci căutam şi rarităţi şi varietăţi, surprize de rarităţi, mă rog. Dădui ordin ca bunătăţile să fie împachetate şi expediate la locuinţa lui Marco, fiul lui Marco, sâmbătă seara, iar socoteala să-mi fie trimisă duminică la ora cinei. Prăvăliaşul mă asigură că mă pot bizui pe promptitudinea şi exactitatea sa, căci asta-i deviza casei. Îmi spuse că va pune în pachet şi două pungi pentru bani pentru familia Marco, şi asta pe gratis – căci acum toată lumea făcea caz de ele. Avea o părere foarte bună despre şmecheria aceea straşnică, li zisei:

— Şi, te rog, umple-le pe jumătate şi pune-le la socoteală.

O va face, fără vorbă, şi cu cea mai mare plăcere. Le umplu şi le luai cu mine. Nu îndrăznisem să-i spun că pungile acestea erau chiar invenţia mea şi că ordonasem pe cale oficială ca fiecare prăvăliaş din regat să le aibă la vedere şi să le vândă la preţ oficial – ceea ce era de fapt o glumă, căci banii îi lua negustorul

şi nu statul, iar noi le furnizam gratuit.

Nu pot spune că regele se prăpădea de dorul nostru, când ajunserăm acasă după ce se înnoptase. Iar îl apucaseră visele acelea cu marea năvală împotriva Caliei, pe care trebuia s-o lovească cu toată puterea regatului său, şi aşa se face că trecuse întreaga după-amiază şi se înnoptase, fără ca el să-şi mai vină în fire.

CAPITOLUL XXXII
Umilirea lui Dowley

Ei, şi sâmbătă, pe la asfinţit, când sosi toată încărcătura aia, soţii Marco îmi dădură de lucru, trebuind să-i sprijin cu amândouă braţele ca să nu leşine. Bieţii oameni erau convinşi că eu şi cu Jones ne ruinaserăm, cumpărând atâtea bunătăţi, şi se socoteau vinovaţi de această ruinare. Nu v-am spus încă, dar în afară de alimentele pentru ospăţ – care costaseră o sumă frumuşică – mai cumpărasem o mulţime de provizii, gândindu-mă la viitoarea bună stare a familiei care ne găzduia. De pildă, o cantitate serioasă de grâu – o trufanda la fel de rară la masa unor oameni de teapa lor, ca şi îngheţata pe masa unui pustnic; mai luasem de asemenea o masă de sufragerie, destul de măricică, două livre de sare – ceea ce în ochii lor trecea drept curată nebunie – pe urmă tacâmuri, scaune, haine, butoiaşe cu bere şi încă vreo câteva lucruri de astea. Îi dăscălii pe cei doi soţi să nu sufle nimănui o vorbuliţă despre zbrencuiala asta, dorind să le fac oaspeţilor o adevărată surpriză şi să le arunc ceva praf în ochi.

Hainele cele noi îi uluiră pe soţi, care ajunseseră să se poarte taman ca nişte copii. Toată noaptea se foiră; se culcau şi se sculau mereu, aşteptând nerăbdători să se facă ziuă, spre a se înnoi cu ele, dar până la urmă nu i-a mai răbdat inima şi şi-au pus hainele cu cel puţin un ceas înainte de a miji zorile. Din clipa aceea, bucuria lor – ca să nu zic delirul – a fost atât de mare,

atât de sinceră şi înviorătoare, încât, când i-am văzut aşa de fericiţi, nu mai zisei nici cârc la gândul că mereu mă treziseră şi nu putui dormi ca lumea, ba mă socotii răsplătit pentru paguba asta. În schimb, regele dormise, ca de obicei, somnul drepţilor. Soţii Marco nu-i puteau mulţumi pentru haine, fiindcă îi oprisem eu, dar se străduiră în fel şi chip să-i arate recunoştinţa. Dar degeaba atâta osteneală; regele nu observă nici o schimbare.

Se nimerise una din acele minunate şi rare zile de toamnă, care-s aidoma cu zilele de iunie, dar având un colorit cu nuanţe atât de blânde şi de gingaşe, încât e o desfătare să te afli în sânul naturii. Pe la nămiezi sosiră şi oaspeţii. Ne-am adunat sub un copac mare şi cât ai bate din palme ne-am împrietenit de parcă ne-am fi cunoscut de când lumea. Până şi regele s-a dat puţintel pe brazdă, renunţând să mai păstreze distanţa, deşi la început îi venise cam greu să se deprindă cu numele de Jones. Îl rugasem să facă pe dracu-n patru şi să nu uite că-i plugar, dar, totodată, avusesem prevederea de a insista să se mărginească la această afirmaţie şi să nu facă lux de amănunte, că altfel n-o să fie crezut. Cu un om ca el nechitit la minte şi nechibzuit la treabă, puteai fi sigur că dintr-un nimic îţi face pozna, dacă nu-i atrăgeai atenţia; îl lua gura pe dinainte, şi fiind din născare nespus de îndatoritor, trăncănea vrute şi nevrute, dând mereu amănunte în doi peri.

Dowley era cu chef şi-l făcui să-şi dea drumul numaidecât; apoi îl trăsei de limbă cu toată dibăcia, până se porni să ne înşire povestea vieţii lui şi să se vadă aidoma unui erou. Şi aşa zbâr! zbâr! era o desfătare să tot stai şi să-l asculţi zumzăind. Era un om

ridicat prin propriile lui puteri – pricepeţi dumneavoastră. Şi ăştia ştiu cum să-ţi vorbească! E drept că merită să le acorzi mai multă încredere decât oricărui alt soi de oameni; şi chiar ei sunt cei dintâi conştienţi de bafta asta. Ne spuse cum şi-a început viaţa: orfan, fără o lăţcaie şi fără nici un prieten – la sufletul lui – în stare să-l ajute; cum trăise la fel cu robii celui mai cârpănos stăpân; cum muncea câte şaisprezece şi optsprezece ceasuri pe zi şi-şi agonisea doar o bucăţică de pâine, care-i ajungea tocmai ca să fie pe jumătate mort de foame; cum până la urmă osârdia lui a atras atenţia unui bun fierar, care era să-l dea gata cu atâta bunătate, oferindu-se pe neaşteptate – fără nici un fel de pregătire – să-l ia ucenic pe nouă ani, dându-i locuinţă şi haine şi învăţându-l meseria- sau „taina”, cum îi zicea Dowley. Ăsta fusese primul lui mare salt, primul noroc porcesc în viaţă – şi vedeai bine că nici acum nu putea vorbi despre întâmplarea aceea decât cu un fel de elocventă uimire şi încântare că o asemenea înălţare nevisată fusese hărăzită unui om ca toţi oamenii. În timpul uceniciei, nu căpătase nici un fel de îmbrăcăminte, dar, când ajunse la capătul ei, jupânul îi luă piuitul cu un costum din pânză de in nou-nouţ, făcându-l să se simtă nespus de avut şi arătos.

— Pomeni-voi câte zile oi trăi, ziua aceea! cântă rotarul, entuziasmat.

— D-apăi eu! strigă zidarul. M-am fost minunând, necrezând că ale tale sunt; adevăr zic, nice nu am crezut.

— Nice eu nu am crezut! zbieră Dowley, cu ochii scânteietori. Îmi venea să-mi iau câmpii, cugetând că megieşii or crede că-s de furat. Zi de pomină rămas-a;

zi de pomină şi n-oi uita-o până mi s-o împlini veleatul!

Care va să zică aşa! Şi stăpânul lui era un om straşnic şi-i mergeau treburile din plin şi dădea de două ori pe an câte un ospăţ grozav la care se servea carne şi pe masă găseai atunci şi pâine albă, adevărată pâine de grâu! Ce mai încolo-încoace, trăia ca un boier. Iar, la vremea cuvenită, Dowley a luat pe seama sa treburile şi s-a însurat cu fata jupânului.

— Şi acum iani socotiţi domniile voastre! zise el, cu gravitate, în casa mea iaste acuma obiceiul de a ne îndulci de două ori în fiece lună cu carne tăiată!

Făcu o pauză, ca lovitura să aibă timpul de a-şi atinge ţinta, apoi adăugă:

— Iară de opt ori ne ospătăm cu carne sărată!

— Adevăr grăieşte! întări rotarul, ţinându-şi răsuflarea.

— Cu ochii mei văzut-am! zise zidarul, la fel de respectuos.

— Pe masa mea vezi pită albă în fieştecare duminecă din an! mai spuse meşterul fierar, cu un ton măreţ. Vouă vi se cade, dragi prieteni, a adeveri dacă aşa iaste au nu!

— Cu capul meu, adeveresc! strigă zidarul.

— Şi eu dau de voie mărturie! încuviinţă rotarul.

— Iară despre lucrurile din casă, grăiţi voi înşivă ce văzut-aţi la mine şi alta nu.

Îşi flutură mâna cu un gest larg, în semn că le acordă prietenilor toată libertatea de a spune ce ştiu, apoi adăugă:

— Grăiţi cum vă lasă inima, de parcă n-aş fi eu de faţă.

— Ai cinci scaune, de cea mai aleasă lucrătură preste toate, chiar dacă sunteţi numai trei în casă! zise

rotarul, plin de adânc respect.

— Şi şase potire de lemn şi şase străchini de lemn şi două de cositor spre a vă ospăta şi bea den trânsele! spuse zidarul, pătruns de însemnătatea faptului. Şi zic acestea în faţa lui Dumnezeu atoateştiutorul, carele ne iaste giudeţ, ştiind că nu mult vom zăbovi pre lumea aceasta şi vom răspunde la înfricoşătorul giudeţ de apoi, de toate câte spus-am şi zis-am, câtă vreme am fost în trupurile acestea, au înşelătoare, au nemincinoase de ne-au fost voroavele.

— Acum luat-ai veste ce hram port, frate Jones – zise fierarul cu o bunăvoinţă totodată semeaţă şi prietenoasă – şi poate nu mai pregeţi a crede că om cinsteş oi fi, dară nu mă învrednicesc a vorbi cu străinii şi a-mi deschide inima în faţa lor, fără ca înainte să iau de ştire ce stare şi avere au ei. Mută-ţi gândul şi nu mai fi pâclişit, căci vei afla că sunt om care trece cu vederea asemenea lucruri şi dornic sunt a privi pe fieştecare cu prieteşug şi a-l socoti deopotrivă cu mine, dacă are inimă curată, fie-i cât de mărunte avuţiile pământene. Iară că aşa iaste – hai, bate mâna, frate Jones, şi cu gura mea grăiesc şi-ţi dau chezăşie că deopotrivă suntem amândoi! Deopotrivă!

Şi zicând acestea, omul ne zâmbi tuturor, cu mulţumirea unui zeu care săvârşeşte o faptă frumoasă şi mărinimoasă şi este deplin conştient de ea.

Regele-i luă mâna cu o silă foarte prost ascunsă, dându-i drumul la fel de grabnic, cum dă drumul unui peşte o cucoană, ceea ce făcu o bună impresie, gestul fiind luat ca o stânjenire firească a unui om copleşit de atâta mărinimie.

Stăpâna casei aduse apoi masa şi-o puse sub copac. Apariţia mesei stârni rumoare, fiind un model nou şi de

mare lux. Dar uimirea crescu şi mai mult, când cucoana – cu o nepăsare voită, care se vedea cât de colo, dând-o în vileag ochii ei aprinşi de trufie – desfăcu încetişor o veritabilă faţă de masă şi o întinse sub nasul tuturor.

Asta era cu o lungime mai presus chiar decât toate minunăţiile din gospodăria fierarului, şi-i dădu o lovitură zdravănă; orb să fi fost, şi tot o vedeai. Dar Marco era în al nouălea cer – şi nici asta nu se putea să n-o vezi. După aceea nevastă-sa aduse două scaune frumoase – fii! – nou-nouţe. Şi asta a stârnit senzaţie – se vedea cât colo din privirile holbate ale fiecărui oaspete. Apoi mai aduse încă două – cu acelaşi nepăs în sine, din partea femeii. Iarăşi senzaţie – însoţită acum de nişte mormăituri speriate. Iar mai aduse două – şi de mândrie femeia parcă plutea printre nouri. Oaspeţii încremeniseră şi zidarul îngăima:

— Acestea frumoase fără seamăn sunt întru toate minunăţiile lumii şi cu toată plecăciunea ni se cade a le privi.

Când cucoana dădu să plece, Marco, vrând să bată fierul cât mai era cald, zise – cu gândul de a părea stăpânit de-o nepăsătoare demnitate, dar fără a izbuti:

— Ohoho! Sunt prea de ajuns! Lasă-le pre celelalte!

Va să zică mai erau şi altele! A fost un efect frumos. Nici eu n-aş fi putut juca mai bine cartea aia.

Şi-apoi atunci, pohoaţa de madam Marco îngrămădi surprizele una peste alta, într-un ritm care încinse uimirea generală până la o sută cincizeci de grade la umbră şi totodată îi aiuri pe oaspeţi în aşa hal, că nu se mai puteau exprima decât prin exclamaţii gâtuite: „Oh!” „Măre!” „Alei!” şi „Alelei!”, „Valeu!” şi „Aoleou!” ridicându-şi mâinile şi privirile, stăpâniţi de o mirare

mută. Aduse tacâmurile – erau berechet, şi noi toate, cupe noi de lemn şi altă veselă – şi apoi ţin' te tu bere, peşte, pui, o gâscă, ouă, friptură de vacă şi de berbec, şuncă, un purcel fript şi o mană de pâine albă – veritabilă, chiar din grâu! Toate laolaltă, drăcoveniile astea lăsau mult în umbră tot ce văzuseră vreodată oamenii noştri. Şi în vreme ce oaspeţii încremeniseră şi nu alta, de mirare şi respect, eu fluturai ca din întâmplare mâna şi feciorul prăvăliaşului răsări, parcă din pământ, spunând că a venit să primească plata.

— Prea bine! i-am spus eu nepăsător. Cât face? Ia citeşte-ne lista.

Băiatul citi socoteala, pe când cei trei oaspeţi ascultau uluiţi – şi valuri de mulţumire senină îmi umpleau sufletul, iar valuri când de spaimă, când de uimire se iveau pe chipul lui Marco:

2 livre de sare..200
8 duzine de vedre de bere, în butoiaşe..........800
3 baniţe de grâu...................................2 700
2 livre de peşte.......................................100
3 găini..400
1 gâscă...400
3 duzini ouă..150
1 but de vacă pentru friptură......................450
1 but de berbec pentru friptură....................400
1 şuncă...800
1 purcel de lapte......................................500
2 serii de tacâmuri (cu tot dichisul).........6 000
2 rânduri de straie bărbăteşti şi schimburi
pentru primeneală................................2 800
1 veşmânt femeiesc, 1 rochie de dimie
şi schimburi.......................................1 600

8 pahare de lemn....................................800
Felurite blide....................................10 000
1 masă mare de sufrageri.......................2 000
8 scaune..4 000
2 pungi pentru bani, încărcate...............3 000

Se opri. Urmă o tăcere mormântală, curat înfiorătoare. Nimeni nu se clinti. Nici o nară nu trăda că stăpânul ei mai răsuflă.

— Asta-i tot? întrebai eu, cu un calm desăvârşit.

— Totul, slăvite doamne, fără numai de unele târguieli mai mărunte, carele n-au fost puse cu amăruntul, ci laolaltă rânduite, sub numele de „felurite”. Dacă îţi iaste voia, pot a le...

— N-are importanţă – zisei eu, însoţindu-mi cuvintele cu un gest de cea mai deplină nepăsare – spune-mi totalul, rogu-te.

Băiatul de prăvălie se rezimă de copac şi zise:

— Treizeci şi nouă de mii o sută şi cincizeci de milreişi!

Rotarul se prăvăli de pe scaun; ceilalţi se ţinură cu toată nădejdea de masă şi cu toţii strigară într-un glas:

— Doamne, arată-ţi milostenia în ceasul de prăpădenie! Băiatul se grăbi să adauge:

— Taica a fost zicând şi mi-a poruncit să îţi spun, slăvite, că nu i se cade după cinstea obrazului, să îţi ceară plata deodată. Deci, el îţi face rugămintea ca...

Nu-i luai în seamă spusele, nici cât aş fi luat zumzetul unei musculiţe, şi cu un aer de nepăsare ce ajungea aproape la silă, scosei banii şi aruncai patru dolari pe masă. Păcat că nu i-aţi văzut cum mai holbau ochii.

Băiatul era uluit şi încântat. Mă rugă să păstrez un

dolar ca garanţie până se va duce la oraş şi... dar îi tăiai vorba:

— Ce, ca să te întorci cu nouă cenţi? Mofturi! Ia toţi banii. Păstrează restul.

Vorbele îmi fură urmate de un murmur de uimire:

— Adevăr grăiesc, omul acesta iaste plămădit din bani! Aruncatu-i-a precum gunoiştea.

Fierarul era un om zdrobit.

Băiatul luă banii şi plecă, mergând pe două cărări – beat de atâta noroc.

Apoi, zisei lui Marco şi nevestii-sii:

— Oameni buni, poftiţi şi voi un mic suvenir de la mine! dându-le pungile, ca şi cum ar fi fost un lucru fără nici o valoare, deşi fiecare conţinea cincisprezece cenţi – bani buni. Şi în timp ce sărmanele făpturi îşi pierduseră capul de uimire şi recunoştinţă, mă întorsei către ceilalţi şi le spusei – calm ca un om care te întreabă cât e ceasul:

— Ei, dacă suntem cu toţii gata, cred că şi masa-i gata! Haideţi, daţi-i drumul!

Ce să spun! A fost o grozăvie; mai bine zis, o nostimadă! Nu ştiu dacă am pus vreodată la cale aşa ceva şi să iasă mai bine decât a ieşit. Nu ştiu dacă am scos vreodată efecte mai spectaculoase din materialul aflat la îndemână. Fierarul – ce mai, era terci, că rău îi mai priise! Doamne, pentru nimic în lume n-aş fi vrut să fiu în pielea lui. Trâmbiţase şi se fudulise cu ospeţele lui grozave, cu carne „aleasă” de două ori pe an, cu carne proaspătă de două ori pe lună, cu carne sărată de două ori pe săptămână, şi cu pâinea lui albă în fiece duminică, pe cât e anul de lung – toate astea pentru o familie de trei persoane. Toată întreţinerea lui pe un an nu-l costa decât 69.2.6 (şaizeci şi nouă de

cenţi, doi milşi şi şase milreişi) şi – uite! – pe neaşteptate răsare un om care face praf aproape patru dolari dintr-un condei! Şi nu numai atât, dar se poartă ca şi cum l-ar fi plictisit să mânuiască sume atât de mărunte! Ei, da, Dowley s-a chifligit de-a binelea, s-a făcut mic de tot şi s-a prăbuşit de pe scaun; era o băşică strivită în picioare de o vacă. D-apoi dă, nu-i totdeauna cum se chiteşte, ci cum se nimereşte!

CAPITOLUL XXXIII

O lecţie de economie politică în secolul al VI-lea

Totuşi îi dădui şi lui un set în meciul acela, aşa că – înainte de a se fi sfârşit o treime din ospăţ – omul era din nou fericit. Era şi uşor, într-o ţară cu ranguri şi caste, căci – vedeţi dumneavoastră – într-o ţară unde există ranguri şi caste, omul nu-i niciodată om întreg, ci doar un ciot de om. Oricum ar face, nu poate creşte cum se cuvine. Acolo, dacă îţi dovedeşti superioritatea prin situaţie socială, rang sau avere – s-a isprăvit! Omul de rând ţi se ploconeşte până la pământ. După asta, să vrei să-l insulţi şi nu mai ai cum. Nu – nu m-am exprimat cum trebuie: fireşte că-l poţi insulta şi face albie de porci, dar ceea ce vreau să spun este că omul anevoie se mai simte insultat, aşa că – dacă n-ai timp de pierdut – nici nu merită să mai încerci. Acum câştigasem stima fierarului, fiindcă îi păream nespus de avut şi într-o stare înfloritoare; ba, dacă aş fi avut şi vreun cât de mic titlu de nobleţe, omul m-ar fi venerat şi admirat fără limită. Şi aş fi avut parte nu numai de veneraţia lui, ci de a tuturor oamenilor de rând din ţară. Fiecare m-ar fi admirat, chiar dacă ar fi fost cel mai reuşit produs al tuturor epocilor, ca inteligenţă, valoare şi caracter, iar eu un biet falit din toate punctele de vedere. Lucrurile erau sortite să rămână mereu aşa, câtă vreme va exista Anglia pe pământ. Cum aveam darul profeţiei, eram în stare să-mi aţintesc privirile spre viitor şi s-o văd înălţând mai

departe statui şi monumente tuturor neisprăviţilor ei de Georgi al nu ştiu câtelea şi al câtelea, şi al câtelea şi altor gloabe regale şi nobile şi refuzând a da cinstea cuvenită creatorilor acestei lumi – creatori care vin imediat după Dumnezeu – şi care se numesc de-alde Gutenberg, Watt, Arkwright, Whitney, Morse, Stephenson, Bell.

Regele şi-a primit porţia de mulţumiri şi apoi – deoarece nu se aduse vorba despre bătălii, cuceriri sau dueluri între înzăuaţi, împlătoşaţi şi încoifaţi – începu să picotească până ce ajunse să moţăie de-a binelea şi o şterse să-i tragă un pui de somn. Doamna Marco strânse masa, puse butoiaşul cu bere la îndemână şi se retrase într-un colţ ca să-şi ia cina – alcătuită din rămăşiţe. Ceilalţi ne apucarăm curând să discutăm chestiunile preferate şi dragi unor oameni ca noi – afaceri şi lefuri, bineînţeles. La prima vedere, lucrurile păreau nespus de înfloritoare în acel mic regat tributar – al cărui stăpân era regele Badgemagus – cel puţin, faţă de starea de lucruri din ţinutul meu. „Protecţionismul” era acolo în plină dezvoltare, pe când noi ne îndreptam spre liberul schimb – printr-o evoluţie gradată – şi ajunsesem pe la jumătatea drumului. Nu trecu mult şi Dowley şi cu mine monopolizarăm conversaţia, în timp ce ceilalţi ascultau cu nesaţ. Dowley se încinse la vorbă, adulmecă un avantaj şi începu să-mi pună tot soiul de întrebări pe care le socotea grozav de stânjenitoare pentru mine şi care sunau cam aşa:

— În ţara ta, frate dragă, cu cât, rogu-te, iaste năimit un vechil, un rândaş, un chirigiu, un păstor, un porcar? Ce simbrie are?

— Douăzeci şi cinci de milreişi pe zi, adică un sfert

de cent.

Chipul fierarului se umplu de bucurie. El îmi replică:

— La noi capătă îndoit! Şi cât câştigă un meşteşugar – fie că-i tâmplar, spoitor, zidar, zugrav, fierar, rotar – au alţii de o samă?

— De obicei, cincizeci de milreişi – jumătate de cent pe zi.

— Ho-ho! La noi, dobândesc o sută! La noi, verice meşteşugar de treabă dobândeşte un cent pe zi! Nu-l pun la socoteală pe croitor, dară pre toţi ceilalţi, da – şi de iaste cumva mai multă treabă, apăi omul capătă şi peste – da, până la o sută zece şi chiar o sută cincisprezece milreişi pe zi. Plătit-am eu însumi o sută cincisprezece – săptămâna trecută. Trăiască protecţionismul – la naiba cu liberul schimb!

Dowley arunca priviri triumfătoare în juru-i şi chipul îi strălucea ca soarele. Dar nu m-am speriat de fel. Mi-am pus la punct tăvălugul şi mi-am dat un răgaz de cincisprezece minute ca să-l bag în pământ – să-l fac una cu pământul – să-l înfund atât de adânc încât să nu i se zărească nici scăfârlia. Iată cum m-am apucat să-l lucrez:

— Cât plătiţi voi livra de sare?

— O sută de milreişi.

— Noi plătim patruzeci. Cât daţi pe carnea de vacă ori de oaie – când o cumpăraţi?

Asta a fost o lovitură bine plasată şi i-a dat puţintel sângele.

— Sunt felurite preţuri oarecum, dară nu de tot mult; iaste cu putinţă a spune şaptezeci şi cinci de milreişi livra.

— Noi plătim treizeci şi trei. Cât costă ouăle?

— Cincizeci de milreişi duzina.

— Noi plătim douăzeci. Cu cât cumpăraţi berea?

— Ne costă opt milreişi şi jumătate ulciorul.

— Noi o luăm cu patru; douăzeci şi cinci de ulcioare pentru un cent. Cât daţi pe grâu?

— Nouă sute de milreişi baniţa.

— Noi plătim patru sute. Cât daţi pentru o haină de cânepă?

— Treisprezece cenţi.

— Noi plătim şase. Cât daţi pe o rochie de lână pentru o nevastă de plugar ori de meşteşugar?

— Opt cenţi şi patru milşi.

— Ei, ţine seama de diferenţă: voi plătiţi opt cenţi şi patru milşi – noi plătim doar patru cenţi.

M-am pregătit apoi să-i dau lovitura de graţie, zicându-i:

— Ian ascultă, dragă prietene, ce s-a întâmplat cu lefurile voastre mari, cu care te grozăveai adineauri?

I-o zisei şi îmi rotii privirile cu o calmă satisfacţie, fiindcă laţul meu alunecase treptat în juru-i şi îl legase de mâini şi de picioare, fără ca el să fi observat măcar că-i prins în laţ. Îi repetai:

— Ce s-a întâmplat cu semeţele lefuri cu care te lăudai? Pare-mi-se că le-am lichidat şi le-am şters toată puterea, după cât se vede.

Dar – nu ştiu dacă o să mă credeţi – fierarul părea doar mirat şi atâta tot! Nu pătrundea câtuşi de puţin situaţia; nu ştia că a căzut într-o capcană, nu descoperea că se şi afla în capcană. Zău că-mi venea să-l împuşc, de enervat ce eram. Cu privirea tulbure şi punându-şi mintea la caznă, izbuti să îngăime:

— Maică Precistă! Pare-mi-se că nu te înţeleg, frate! Te-ai adeverit că simbriile de la noi sunt îndoite faţă de ale voastre. Aciasta limpede iaste. Au cum atuncea

iaste cu putinţă a zice că le-ai lichidat – de nu cumva strâmbat-am eu grăirea cuvântului acestuia de minunare, fiindu-mi hărăzit pentru întâiaşi oară, din mila şi ocrotirea domnului, a-l auzi?

Ce să spun, am rămas buimac; pe de o parte, din pricina neroziei sale neprevăzute; pe de alta, din pricină că şi ceilalţi erau în mod vădit de aceeaşi părere – dacă asta se poate numi părere. Poziţia mea era totuşi destul de simplă şi de limpede. Cum naiba aş fi putut-o simplifica mai mult? Totuşi, trebuia să încerc.

— Ian ascultă aici, frate Dowley! Nu pricepi? Lefurile voastre sunt mai mari decât ale noastre doar cu numele, nu şi în fapt.

— Auziţi-l! Dară sunt de două ori mai mari! Tu însuţi ai adeverit!

— Da – da, nu tăgăduiesc de loc. Dar asta n-are nici o legătură. Nivelul lefurilor în simple monezi, botezate cu nume fără nici un înţeles – doar ca să le poţi deosebi una de alta – n-are nici o legătură cu valoarea lor. Întrebarea e: câte lucruri poţi cumpăra din leafa ta? Ăsta-i principalul! E drept că la voi un meşteşugar bun poate câştiga până la trei dolari şi jumătate pe an, pe când la noi doar un dolar şi şaptezeci şi cinci...?

— A-ha-ha! Iarăşi adevărezi, iarăşi adevărezi!

— Dă-o-ncolo de treabă, că n-am tăgăduit nici o clipă faptul ăsta, şi-l recunosc şi acum! Dar eu spun altceva. La noi, cu o jumătate de dolar poţi cumpăra mai mult decât cu un dolar întreg la voi – şi prin urmare e de la sine înţeles şi la mintea cocoşului că lefurile noastre sunt mai mari decât ale voastre.

Omul părea uluit şi spuse cu deznădejde:

— Adevăr grăiesc – mi-iaste preste puteri a ieşi la socoteală cu dumneta. Abia zis-ai că simbriile noastre

sunt mai mari şi nice cât ai scapără ţi-ai luat îndărăt cuvântul.

— Ei, sfinte Sisoe! Cum nu se poate să vă intre în cap un lucru atât de simplu? Uite ce-i... Să-ţi dau o pildă. Noi plătim patru cenţi pentru o rochie de lână – voi plătiţi opt cenţi şi patru miişi, adică patru miişi mai mult decât dublu. Cât plătiţi unei femei care munceşte la câmp?

— Doi miişi pe zi.

— Foarte bine! Noi îi dăm doar pe jumătate – îi plătim numai o zecime de cent pe zi şi...

— Iarăşi adevă...

— Aşteaptă! Acum, vezi matale, chestia-i foarte simplă; de data asta o să pricepi. De exemplu, la voi o femeie trebuie să muncească patruzeci şi două de zile ca să-şi poată cumpăra o rochie. Dacă ea câştigă doi miişi pe zi, îi trebuie o muncă de şapte săptămâni; dar la noi ea ar câştiga banii ăştia în patruzeci de zile – cu două zile mai puţin. Femeia voastră are o rochie, dar i s-a dus leafa pe şapte săptămâni; a noastră are rochia şi i-au mai rămas banii pe două zile, cu care să-şi cumpere altceva. Poftim – acum sigur că ai înţeles!

Părea – ce mai, părea doar că stă la îndoială, asta-i tot ce pot spune; şi ceilalţi stăteau şi ei la îndoială. Am aşteptat să-i intre bine ideea în cap. În cele din urmă, Dowley vorbi iarăşi, dovedind că într-adevăr încă nu se scuturase de superstiţiile sale adânc înrădăcinate. Spuse, cu oarecare şovăială în glas:

— Dară – dară – nu poţi a zice într-altfel decât că doi milşi pe zi iaste mai bine decât unul.

— Vax!

Fireşte, nu înghiţeam să mă dau bătut. Aşa că am mizat pe alt cal:

— Hai să ne închipuim un alt caz. Să zicem că un meseriaş de ai voştri se duce şi cumpără următoarele articole:

1 livră de sare,
1 duzină de ouă,
1 duzină de ulcioare cu bere,
1 baniţă de grâu,
1 rând de veşminte din cânepă,
5 livre de carne de vacă,
5 livre de carne de oaie.

Toate astea o să-l coste treizeci şi doi de cenţi. Îi trebuie treizeci şi două de zile de muncă să-i câştige – cinci săptămâni şi două zile. Acum să trecem la noi. Muncind treizeci şi două de zile, pe jumătate leafă, poate cumpăra toate lucrurile astea cu ceva mai puţin de paisprezece cenţi şi jumătate; o să-l coste ceva mai puţin de douăzeci şi nouă zile de muncă şi-i mai rămâne încă leafa pe o jumătate de săptămână. Fă socoteala asta mai departe, pe un an întreg; omul nostru o să economisească leafa pe o săptămână la fiecare două luni, al vostru nimic; deci, într-un an el va pune deoparte leafa pe cinci-şase săptămâni, iar omului vostru nu-i va rămâne nici un cent. Acum cred că înţelegi că „lefuri mari” şi „lefuri mici” sunt fraze care nu înseamnă nimic, până când nu afli cu care din ele poţi cumpăra mai mult!

Era o lovitură zdrobitoare!

Dar, vai! N-a zdrobit pe nimeni. Nu, a trebuit să mă dau bătut. Oamenii ăia ţineau morţiş la salarii mari; pentru ei părea că nici nu contează dacă cu salariile alea mari poţi cumpăra ceva sau nu. Erau pentru

„protecţionism” şi-l apărau cu dinţii, ceea ce era lesne de înţeles, fiindcă părţile interesate îi amăgiseră cu ideea că protecţionismul le asigura salarii mari. Le-am dovedit că într-un sfert de veac salariile lor se urcaseră doar cu treizeci la sută, în vreme ce costul vieţii se urcase cu sută la sută, şi că la noi – într-o perioadă mai scurtă – salariile se urcaseră cu patruzeci la sută, iar preţurile scăzuseră mereu. Nici asta nu mi-a ajutat cu nimic, căci nimic nu le putea zdruncina ciudatele lor credinţe.

Ce mai, dădeam din colţ în colţ – zgâlţâit de impresia înfrângerii. O înfrângere nemeritată! Nemeritată! Ei, şi ce-i dacă era nemeritată? Nu-mi uşura de loc necazul. Şi gândiţi-vă, vă rog, la situaţia mea! Primul bărbat de stat al epocii, omul cel mai capabil, cel mai bine informat din lumea întreagă, cel mai strălucit cap neîncoronat, care-a plutit printre nourii oricărui firmament politic, timp de secole, stând pleoştit acolo, în aparenţă învins în argumentaţie de către un oarecare fierar de ţară, strălucind prin ignoranţă! Vedeam lămurit cum celorlalţi le părea rău de mine – ceea ce mă făcu să mă aprind la faţă, de puteam mirosi cum îmi fumegă favoriţii. Puneţi-vă în locul meu, vă rog, şi încercaţi să vă simţiţi umiliţi şi ruşinaţi cum mă simţeam eu atunci, şi spuneţi-mi cu sinceritate: n-aţi fi lovit chiar sub centură, numai să câştigaţi meciul? Fără vorbă că aţi fi făcut-o – că e în firea omului. Ei, tot aşa am făcut şi eu. Nu încerc să mă scot basma curată; spun doar că turbam şi oricine ar fi făcut la fel, dacă era în locul meu.

Şi când îmi pun eu în cap să lovesc pe cineva, nu mă mulţumesc cu o giugiuleală; aş, ăsta nu-i felul meu! Dacă tot trebuie să îl lovesc, apoi îi trag una să vadă

stele verzi. Şi nu mă reped la el brusc, riscând să încurc lucrurile sau făcând treaba pe jumătate. Nuu! Mă dau într-o parte şi mă apropii de el pe nesimţite, încât nici măcar nu bănuieşte că mă gândesc să-l mardesc; şi curând respectivul se pomeneşte întins lat pe podea şi, nici să-l tai, nu-ţi poate spune cum a devenit cazul. Aşa l-am luat şi pe fratele Dowley. Am început să vorbesc alene ba de una, ba de alta, ca şi cum aş fi discutat doar aşa ca să ne treacă vremea şi nici chiar cel mai înţelept om din lume n-ar fi putut bănui de unde pornesc şi să ghicească încotro bat. Că vorba aia: Unde dai şi unde crapă!

— Măi, fârtaţi! Multe ciudăţenii se mai petrec în lumea asta, cu legile, cu datinile şi cu obiceiurile şi cu multe altele de soiul ăsta – dacă te gândeşti oleacă la ele! Da, aşa e, mai ales când te duci cu mintea la mersul şi progresul părerilor omeneşti şi urmăreşti mişcările semenilor noştri. Există legi scrise – care pier, dar mai există şi legi nescrise – care rămân veşnice. N-aveţi decât să luaţi legea nescrisă a lefurilor: ea vă spune că lefurile sunt menite să se urce încet-încet, de-a lungul veacurilor. Şi luaţi seama cum funcţionează ele. Ştim care sunt lefurile acum şi aici, sau cele din alte părţi, facem media şi spunem că astea-s lefurile de azi. Ştim care erau lefurile acum o sută şi acum două sute de ani; doar până acolo putem ajunge, în urmă, dar e destul ca să aflăm legea urcării lor, măsura şi viteza sporirii lor periodice, şi astfel, fără să ne-ajute vreun document, putem stabili aproape precis care erau lefurile cu trei, şi patru, şi cinci sute de ani în urmă. Până aici, e bine. Dar ne-oprim aici? Nu. Nu ne mai uităm înapoi, ci ne întoarcem şi aplicăm aceeaşi lege la viitor. Prieteni, să ştiţi că vă pot spune care vor

fi lefurile, la orice dată vreţi, peste sute şi sute de ani.

— Cum oare, omul lui Dumnezeu, cum?

— Da. Peste şapte sute de ani, lefurile vor fi de şase ori mai mari decât azi, în ţinutul vostru, şi zilerilor la câmp li se va plăti trei cenţi pe zi, iar meşteşugarilor şase.

— Mai bine-aş închide ochii acuma şi aş fi trăitor atuncea! mă întrerupse Smug, rotarul, cu o şireată licărire de lăcomie în ochi.

— Şi nu numai atât! O să mai capete şi întreţinerea, pe lângă aceşti bani şi preţurile n-or să se umfle. Peste alţi două sute cincizeci de ani – luaţi aminte acum – leafa unui meşteşugar va fi – băgaţi bine de seamă, că asta-i lege, nu ghiceală – leafa unui meşteşugar va fi de douăzeci de cenţi pe zi!

Căscară cu toţii gura, speriaţi şi uimiţi. Dickson, zidarul, murmură, înălţându-şi mâinile şi îndreptându-şi privirea spre cer:

— Iaste mai mult decât plata a trei săptămâni, pentru munca unei singure zile!

— Avuţii! Adevărate comori! murmură Marco, întretăindu-i-se răsuflarea din pricina tulburării.

— Lefurile se vor urca mai departe, încetul cu încetul, încetul cu încetul, dar la fel de statornic precum creşte un copac. După alţi trei sute patruzeci de ani, se va afla cel puţin o ţară pe lume în care leafa obişnuită a unui meşteşugar va fi de două sute de cenţi pe zi!

Afirmaţia mea i-a încremenit de tot! Trecură vreo două minute până să-şi vină în fire vreunul din ei. Apoi cărbunarul zise, rugător:

— De mi-ar fi hărăzit a viia până atunci!

— Aceasta sultă de conte iaste! exclamă Smug.

— De conte, zis-ai tu? întări Dowley. Iaste mai mult decât atâta şi te adevărezi, dacă te gândeşti că nu se află conte în toată ţara lui Bagdemagus cu atâta avuţie. Venitul unui conte? – Ptiu! – Venitul unui înger – da! – iară nu al unui conte!

— Ei, va să zică aşa o să se întâmple cu lefurile. În zilele acelea îndepărtate, omul va putea să-şi cumpere – muncind o singură săptămâna – toate bunurile pentru care voi munciţi acum mai bine de cincizeci de săptămâni. O să se mai petreacă şi alte lucruri destul de surprinzătoare. Frate Dowley, spune-mi cine hotărăşte – în fiecare primăvară – cât va primi, pe anul care urmează, fiecare meşteşugar, plugar şi slujitor?

— Uneori curţile, alteori sfatul cetăţii, dară cel mai adesea judele. Se prea poate a zice că, îndeobşte, judele iaste acela care statorniceşte lefurile.

— Nu-i aşa că el nu cere nici unuia dintre pârliţii ăştia să-l ajute la fixarea lefurilor?

— Hm! Ce basnă mai iaste şi aceasta? Ia aminte, frate, că acela care plăteşte simbriile are dreptul de a le statornici.

— Da, dar credeam că şi celălalt care e în cauză ar putea avea un cuvinţel de spus, căci de lefuri atârnă soarta soţiei şi a copiilor lui, sărmanele făpturi. Stăpânii sunt nobilii şi bogătaşii – îndeobşte cei avuţi. Aceşti puţini, care nu muncesc deloc, tocmai ei hotărăsc ce plată va primi vastul stup care munceşte cu-adevărat. Pricepi? Dumnealor, cei puţini, formează un cartel, un sindicat – ca să făuresc un cuvânt nou – care-şi uneşte puterile pentru a-l sili pe fratele lor mai slab să primească atât cât catadicsesc să-i dea. Peste-o mie trei sute de ani – aşa spune legea cea nescrisă – „cartelul” va fi alcătuit în felul opus şi cum o să mai

spumege şi o să se zvârcolească şi o să scrâşnească din dinţi urmaşii acestor oameni aleşi, văitându-se de tirania neobrăzată a sindicatelor! Da, aşa e – magistratul va aranja în tihnă salariile încă multă vreme, până hăt în mijlocul veacului al XIX-lea, apoi deodată muncitorul, socotind că destul a răbdat vreo două mii de ani ca lucrurile să fie privite dintr-un singur punct de vedere, se va ridica şi va lua în mâinile lui stabilirea salariilor. Muncitorul va avea de răfuit o îndelungată şi amară socoteală de năpăstuiri şi umilinţi.

— Socoti oare...

— Că va contribui într-adevăr la stabilirea salariului său? Da, fii sigur că aşa va fi. Şi atunci el va fi puternic şi capabil de multe straşnicii.

— Fericite vremuri, fericite vremuri întru adevăr! rânji batjocoritor înstăritul fierar.

— A, era să uit ceva! În zilele acelea, un stăpân o să poată angaja un om doar pe câte-o zi, ori pe-o săptămână, ori o lună, dacă o să vrea.

— Cum?

— Aşa e! Mai mult încă, judecătorul nu va avea puterea să silească vreun om să lucreze pentru un stăpân de la un capăt la celălalt al anului – fie că vrea omul acela, fie că nu vrea.

— Nu se va mai afla, în acele zile, nice lege şi nice minte?

— Vor exista de-amândouă, Dowley. În zilele acelea, omul va fi stăpân pe soarta lui şi nu va mai fi proprietatea judecătorului şi a stăpânului. El va putea părăsi oraşul oricând va voi, dacă leafa nu-i convine – fără ca nimeni să-l poată pune la stâlpul infamiei pentru motivul ăsta!

— Praf şi pulbere aleagă-se de asemenea vremuri! strigă Dowley, foarte indignat. Că vremuri bune doar pentru câini, se cuvine a le numi – vremuri de nesupunere faţă de mai marii noştri, vremuri neplecate în faţa stăpânirii, vremuri pline de necuviinţă! Stâlpul infamiei...

— Ia stai puţintel, frate dragă, degeaba iei apărarea acestei instituţii. Eu cred că stâlpul infamiei ar trebui desfiinţat.

— Ferit-a atotfăcătorul de asemeni nesocotinţă. Au de ce să se desfiinţeze?

— Uite, o să-ţi spun de ce. A fost pus vreodată un om la stâlpul infamiei pentru o crimă?

— Nu.

— E drept să condamni un om la o pedeapsă uşoară pentru o mică abatere şi pe urmă să-l ucizi?

Nu-mi răspunse nimeni. Marcasem primul punct! Pentru prima dată, fierarul se pleoştise şi rămase fără replică. Spectatorii au remarcat-o. A avut într-adevăr un efect bun.

— De ce nu-mi răspunzi, frate? Erai pe cale să slăveşti stâlpul infamiei, mai adineauri, şi să plângi de mila vremurilor viitoare care nu-l vor folosi. Eu cred că trebuie să fie desfiinţat. Ce se întâmplă de obicei, când un biet nenorocit e pus la stâlpul infamiei pentru vreo mică greşeală, care la urma urmei nu are nici o însemnătate? Gloata încearcă să petreacă niţeluş pe seama lui, nu-i aşa?

— Da.

— Încep să arunce cu bulgări de pământ într-însul şi râd de se prăpădesc când nenorocitul se fereşte de-un bulgăre şi e nimerit de altul?

— Da.

— Pe urmă se azvârle într-însul cu hoituri de pisici, nu-i aşa?

— Da.

— Ei, acum închipuie-ţi că respectivul are câţiva duşmani personali în liota aia – şi ici şi colo câte-un bărbat şi o femeie care-i poartă într-ascuns pică – şi mai închipuie-ţi că omul e urât în oraş din pricină că-i mândru, sau înstărit, sau mai ştiu eu ce... nu trece mult şi pietrele şi cărămizile iau locul bulgărilor, nu-i aşa?

— Aşa iaste.

— Şi de obicei rămâne schilod pe viaţă, nu? Falca ruptă, dinţii sparţi, picioarele betegite şi cangrenate, trebuind apoi să-i fie tăiate! Sau cu vreun ochi scurs, dacă nu cu amândoi!

— Prea adevărat iaste! Ştie domnul Dumnezeu!

— Ba, dacă are parte de ura unora cu inimă haină se poate aştepta şi la moarte, adică să fie omorât chiar pe loc, nu?

— Aşa iaste, că nemernic ar fi cine ar tăgădui!

— Îmi închipui că nici unul din voi nu-i urât sau pizmuit aici din pricina mândriei sau a neobrăzării, sau a avuţiei bătătoare la ochi, sau a oricăreia din cauzele care zădăresc invidia şi răutatea lepădăturilor de prin sate. Pentru voi n-ar fi un rizic prea mare să staţi la stâlpul infamiei, nu-i aşa?

Am văzut bine cum Dowley a clipit din ochi. Mi-am zis că l-am lovit cum trebuie. Dar n-a scos nici o vorbuliţă care să-l dea de gol. Ceilalţi, în schimb, îşi spuseră părerea limpede şi cu tărie. Ziceau că văzuseră destul de des oameni la stâlpul infamiei, ca să ştie ce şanse are un om aflat în situaţia aceea, şi că ei nici în ruptul capului n-ar accepta o asemenea

pedeapsă, dacă ar putea să aleagă în schimb o moarte grabnică, prin spânzurătoare.

— Ei, să schimbăm subiectul, fiindcă acum cred că aţi văzut cu toţii că am dreptate cerând desfiinţarea stâlpului infamiei. Ei, bine, eu susţin că şi unele legi ale noastre sunt foarte nedrepte. De pildă, dacă săvârşesc un lucru care s-ar cuveni să fie pedepsit cu trimiterea la stâlpul infamiei şi tu ştii de asta şi, totuşi, taci din gură şi nu mă pârăşti – capeţi şi tu aceeaşi pedeapsă, dacă te denunţă cineva. Nu-i aşa?

— Dară aceasta cu direptate iaste – zise Dowley – căci pravila învaţă ca certarea acelora aşa să fie şi nu almintrelea.

Ceilalţi încuviinţară.

— Foarte bine, fie cum ziceţi voi, dacă sunteţi cu toţii împotriva mea. Dar am să vă spun un alt lucru care cu siguranţă că nu-i drept. Judecătorul stabileşte simbria unui meseriaş – să zicem la un cent pe zi. Legea prevede că stăpânul care s-ar încumeta, chiar aflându-se la mare nevoie, să plătească oricât de puţin peste acel cent pe zi – măcar şi pe o singură zi – va fi pus la stâlpul infamiei şi amendat, iar cel care află de asta şi nu-l denunţă, va fi pedepsit ca şi el. Lucrul acesta mi se pare nedrept, frate Dowley, şi el înseamnă primejdie cumplită pentru noi toţi, deoarece dumneata singur ai mărturisit în chip nesocotit, adineauri, că acum o săptămână ai plătit un cent şi cincisprezece...

Ce mai! V-am prevenit că i-am dat o lovitură nimicitoare! Să fi văzut numai cum a rămas paf toată banda! Mă strecurasem încetişor, atât de frumuşel şi de tiptil, ca să-l ating unde-l durea mai tare pe Dowley, omul mereu zâmbăreţ şi blajin, încât bietul de el habar

n-avusese de ce-o să i se-ntâmple! Până l-am pălit în plin, doborându-l la pământ şi făcându-l praf şi pulbere.

A fost un efect straşnic. Ba chiar cel mai grozav efect pe care l-am putut obţine vreodată, într-un timp atât de scurt. Imediat mi-am dat seama, însă, că sărisem peste cal. Voisem într-adevăr să-i bag în sperieţi, dar nu să-i fac să tragă o spaimă de moarte! Totuşi, la asta ajunseseră, bieţii de ei! Ştiţi, toată viaţa se învăţaseră să ţină la mare preţ şi în mare stimă stâlpul infamiei şi iată că acum îi păştea şi pe ei această „fericire”, fiind la cheremul meu, un simplu străin, dacă să aibă parte sau nu de cumplita pedeapsă. Îşi dădeau seama că dacă îmi venea cheful să-i pârăsc, ar fi fost pierduţi. Ce mai, era pur şi simplu îngrozitor pentru dânşii şi nu-i de mirare că se prăpădiseră cu firea. După şocul primit, nu mai erau în stare să-şi revină. Se prea poate să credeţi că erau doar palizi şi amuţiţi sau că tremurau ca varga – vrednici deci de toată mila. De fapt, însă, erau mult mai rău; arătau, bieţii de ei, aidoma unor morţi.

Ne aflam într-o situaţie stingheritoare. Ar fi fost firesc ca ei să mă roage să-mi ţin gura, iar pe urmă să ne strângem mâinile, să ciocnim un pahar, să râdem de toată chestia asta ca de o glumă bună – şi cu asta basta! Dar nici pomeneală de aşa ceva. Gândiţi-vă că eu eram ca un om picat din cer în mijlocul unor oameni asupriţi cu neîmblânzită cruzime şi bănuitori – oameni deprinşi mereu ca mai marii să profite de nevolnicia lor şi care nu se aşteptau la un tratament mai drept sau mai omenos decât doar din partea rudelor şi prietenilor apropiaţi. Desigur că ar fi dorit să mă roage să fiu blând, să fiu bun şi mărinimos cu dânşii, dar nu îndrăzneau s-o facă.

CAPITOLUL XXXIV
Yankeul şi regele vânduţi ca sclavi

Ei, în cazul acesta ce-mi mai rămânea de făcut? Cu siguranţă, nu trebuia să mă pripesc. Trebuia să născocesc o diversiune; ceva care mie să-mi dea de lucru şi mai ales un răgaz să mă pot gândi, iar bieţilor oameni să le îngăduie să-şi mai vină puţintel în fire. Marco rămăsese ca împietrit, aşa cum îl surpinsese lovitura mea de măciucă – tocmai când încerca să-i dea de rost pungii sale în formă de pistol. Rămăsese cu jucăria încă strânsă în degetele-i închircite, aşa că i-o luai din mână, propunând tuturor să le explic taina acestei jucării. Taină, un flecuşteţ ca ăla? Şi totuşi era o taină destul de mare pentru neamul şi pentru epoca aceea.

În viaţa mea n-am mai văzut oameni care să umble atât de stângaci cu un mecanism! Ce vreţi, nu erau de loc obişnuiţi cu aşa ceva. Punga-pistol era un tub cu două ţevi, făcut din sticlă groasă, având o mică şmecherie de resort, care – când îl apăsai – dădea drumul la o alice. Dar alicea nu vătăma pe nimeni, ci îţi cădea în palmă. În pistol erau alice de două feluri, unele de mărimea unui bob de muştar, celelalte de câteva ori mai mari. Alicele alea erau monezi. Cele cât un bob de muştar reprezentau milreişi, cele mai mari milşi. Aşa că pistolul era, de fapt, un portofel, şi încă unul foarte lesnicios. Cu asemenea portofel puteai să plăteşti bani şi pe întuneric, fără să te înşeli, ba puteai

să-l ţii în gură sau în buzunarul vestei – dacă aveai vestă.

Am fabricat pungi de diferite mărimi – una din ele atât de mare, încât puteai duce în ea mărunţiş în valoare de un dolar. Pentru guvern era o idee bună să folosească alice drept monezi; metalul costa mai nimic şi moneda nu putea fi falsificată, fiindcă eram singura persoană din tot regatul, care ştia să mânuiască o presă de alice. În curând „a împuşca francu” deveni o expresie obişnuită. Ba şi ştiam că avea să umble din gură în gură hăt tocmai până în secolul al XlX-lea – fără ca totuşi să-i treacă cuiva prin cap de unde şi când s-a născut această expresie.

Taman atunci regele se ivi iar în mijlocul nostru, foarte înviorat, fiindcă trăsese un pui de somn, şi simţindu-se mai bine dispus. În momentul acela, orice lucru, cât de mic, era în stare să-mi calce pe nervi, atât de tulburat eram, dându-mi seama că vieţile noastre sunt în primejdie. Am fost cu atât mai îngrijorat, descoperind în ochii lui o licărire blajină, care părea să arate că dumnealui tocmai se pregătise să dea nu ştiu ce reprezentaţie. Naiba să-l ia – ce-l găsise tocmai în ceasul ăla?

Nu mă înşelasem. Se apucă – fără nici o introducere – şi cu o candidă şiretenie, în care nepriceperea era cu ochi şi cu sprâncene, să atace problema agriculturii. Începură să mă treacă sudori reci. Voiam să-i şoptesc la ureche: „Omule, bagă de seamă, ne paşte o primejdie cumplită; fiecare clipă preţuieşte cât un principat, până ce recâştigăm încrederea acestor oameni; nu risipi zadarnic nici o fărâmă din acest răgaz de aur”. Nu puteam însă să-i şoptesc nimic, căci am fi părut că punem ceva la cale. Aşa că trebuia să

încremenesc locului şi să par calm şi zâmbitor, în timp ce regele dădea târcoale bombei cu dinamită şi aiura despre ceapă şi alte legume afurisite şi tot îndruga la verzi şi uscate. Mai întâi gândurile mele – puse în mişcare de semnalul de alarmă şi venindu-mi în ajutor din toate colţurile căpăţânii – erau atât de învălmăşite, tot îngrămădindu-se, strigând ura, bătând din tobe şi sunând din trâmbiţe, încât n-am fost în stare să scot o vorbă. Dar de îndată ce puzderia de planuri, care se adunaseră în grabă la apel, începură să se mai cristalizeze, luând poziţie şi întocmind o linie de bătaie, se înscăuna şi în capul meu un fel de ordine şi de linişte, prinzând cu urechile bubuiturile bateriilor regale, ca de la o mare depărtare:

— ...nu se vădiră cele mai bune căi, pre cât sosesc de văd eu, deşi nu iaste cu putinţă a tăgădui că înţeleptele capete nu s-au ajuns în cuvinte, unele ţinând morţiş că ceapa este doar o fragă vătămată, când prea preste vreme iaste culeasă din copac...

Ascultătorii dădeau semne că se trezesc la viaţă, privindu-se cu tulburare şi mirare.

— ...în vreme ce altminterea vorovesc alţii, belşug de înţelepciune înfăţoşând, precum că aciasta nu iaste cu nevoinţă împregiurarea, aducând drept pildă pruna, cărnoasă şi boţoasă, şi alte grâne, de o samă cu ea, carele trebuiesc a fi săpate, când încă nu dat-au în pârg...

Pe chipurile ascultătorilor puteai citi acum o vădită disperare, ba chiar şi teamă.

— ...dară la vedeală nevătămată iaste, când îi îmblânzeşti iuţimea firii sale, amestecând-o cu liniştitoarea zeamă de varză...

Ochii celor de faţă scânteiau de spaimă şi unul din ei

îngăimă:

— Acestea sunt greşale; şi zise sunt fără de chibzuinţă cu toatele, căci domnul de bună samă întunecat-a minţile plugarului acestuia.

Vai de sufletul meu, în clipele acelea; mă simţeam ca pe ghimpi.

— ...iar mai pre urmă, pilduind adevărul ce toată suflarea îl ştie despre vieţuitoare şi dobitoace, că dintre acestea cele tinere, carele zice-se sunt roadele verzi ale făpturii – acestea sunt cele mai bune, dovadă capra când e coaptă cum i se mai înfierbântă blana şi arsura îi obrinteşte carnea, carea stricăciune legată cu mai multele ei râncede deprinderi, şi scârbavnice pofte, şi fără de Dumnezeu porniri ale minţii şi pizmătăreţe năravuri...

Oamenii săriră în sus şi se repeziră la el. Cu aceste strigăte sălbatice:

— Unul ne va trăda, celălalt e nebun! Ucideţi-i! Ucideţi-i!

Se aruncară asupra noastră. Ce bucurie licări în ochii regelui! N-avea habar de agricultură, dar în schimb la chestii de-astelalte se pricepea. Postise multă vreme şi-i lăsa gura apă după o bătaie în lege. Îi arse fierarului un pumn în falcă, de-l zbură cât colo şi-l întinse lat pe spate.

— Cu sfântul Gheorghe înainte, pentru Britania! urlă el, şi-l doborî pe rotar. Zidarul era mătăhălos, dar l-am dat şi eu gata ca nimica. Cei trei se culeseră de pe jos şi porniră iar la asalt; căzură iar şi iarăşi ne asaltară, şi o ţinură tot aşa cu un autentic curaj britanic până ce fură făcuţi piftie. Se clătinau pe picioare de istovire şi erau atât de orbiţi, că nici nu mai ştiau pe ce lume se găseau. Şi totuşi nu se lăsau, ciocănind cu pumnii, din

dramul de putere care le mai rămăsese. De fapt, se ciocăneau între dânşii – căci noi ne-am dat frumuşel la o parte şi ne-am uitat la ei cum se rostogoleau şi se luptau, scoţându-şi ochii, pocnindu-se şi muşcându-se între ei, cu încăpăţânarea haină şi mută a unor buldogi. Îi priveam liniştiţi, fiindcă treptat ajungeau în aşa hal că nu mai erau în stare nici măcar să strige după ajutor, iar arena se afla destul de departe de drumul mare ca să fim feriţi de niscaiva nepoftiţi.

Ei, şi în timp ce ei îşi sleiau treptat puterile, deodată îmi dădu prin gând să aflu ce se întâmplase cu Marco. Îmi rotii privirea, dar zadarnic: ia-l pe Marco de unde nu-i! Ce mai, era semn de mare nenorocire!

L-am tras de mânecă pe rege, ne-am strecurat printre fârtaţi şi am dat buzna în colibă. Nici urmă de Marco ori de Phyllis! Cu siguranţă că fugiseră la drum să ceară ajutor, l-am spus regelui să-şi ia picioarele la spinare că o să-i explic eu mai târziu pentru ce. Am străbătut, zburând ca vântul, câmpia cea needă şi când am ajuns – ţuşti! – în adăpostul pădurii, m-am uitat în urmă să văd ce mai e. În zare, răsărise o ceată de ţărani întărâtaţi, în frunte cu Marco şi nevastă-sa. Mare tărăboi mai făceau dumnealor, dar îmi zisei că lucrul acesta nu vatămă pe nimeni; pădurea era deasă şi de îndată ce ne-om afunda în adâncurile ei, ne-om sui într-un copac şi i-om lăsa să zburde în voie. A, dar apoi se auzi alt zgomot, adică lătrături de câini! De, asta era cu totul altă socoteală! Ne îngreuia condiţiile jocului... Trebuia neapărat să găsim o apă curgătoare.

O ţinurăm aşa întins, cu pas voinicesc, şi în curând larma rămase departe în urmă, stingându-se într-un murmur. Dădurăm de un pârâu şi, în lumina tulbure a pădurii, trecurăm repede prin vad, în josul apei,

mergând ca la vreo trei sute de paşi. Pe urmă, dădurăm de un stejar cu o coroană bogată, ce se întindea chiar deasupra apei. Ne căţărarăm în copac şi ne croirăm drum prin rămuriş către trunchi. Acum larma începea să se audă mai desluşit. Va să zică gloata dăduse de urmele noastre. Un răstimp larma se auzi mai tare, părând că se apropie foarte iute de noi. Apoi, dimpotrivă, dovedind că haita găsise locul pe unde trecusem apa şi acum câinii se roteau în sus şi în jos pe mal, ca într-un vals, căutând să ne dibuie iar urma.

După ce ne-am aşezat în copac ca la mama acasă şi neam mascat cu frunziş, regele se simţea tare mulţumit, dar eu continuam să fiu îngrijorat. Credeam că o să ne putem târî pe o cracă şi de acolo să trecem în copacul de alături. Socoteam că trebuie să facem încercarea şi am reuşit-o cu deplin succes, deşi regele alunecase la locul unde se îmbinau crăci le celor doi copaci, fiind cât pe-aci să-i scape craca din mână. Ne-am găsit adăpost confortabil şi ascunziş mulţumitor în mijlocul frunzişului. Acum nu ne mai rămânea altceva de făcut decât să stăm cu urechea la pândă, aşteptând gonacii.

I-am auzit numaidecât sosind – şi încă sosind val-vârtej; ba chiar de ambele părţi ale râului. Mai tare – tot mai tare! În clipa următoare larma crescu brusc, prefăcându-se într-un tunet de strigăte, lătrături, tropăieli, şi trecu pe lângă noi ca un ciclon.

— Mi-era teamă ca nu cumva craca aceea bleojdită să nu-i pună pe gânduri – zisei eu – dar nu-i nimic dacă m-am înşelat. Hai, măria ta, să nu pierdem vremea degeaba, i-am dus! Asta e ceva! Hai, că îndată se întunecă. Dacă reuşim să trecem râul, să luăm un

avans bun şi apoi să împrumutăm, pentru câteva ceasuri, o pereche de cai de pe vreo pajişte, o să fim în siguranţă.

Ne-am urnit şi am ajuns aproape la craca de jos, când ni s-a părut că auzim gonacii întorcându-se. Ne-am oprit şi am ciulit urechile.

— Da – zisei eu – i-am păcălit! S-au dat bătuţi şi acum se întorc acasă. Să ne urcăm iar în cuibul nostru şi să-i lăsăm să treacă în linişte.

Aşa că ne căţărarăm îndărăt. Regele ascultă o clipă şi zise:

— Sunt încă în cercetare – dau semne întru aceasta. Se cuvine dară a mai adăsta.

Avea dreptate. Se pricepea mai bine decât mine la vânătoare. Larma se apropia într-una, dar fără grabă. Regele zise:

— Ei chibzuiesc cu capul lor că tras-am folos de pre urma nesăbuitului lor purces, dară, de vreme ce suntem pre jos, nu iaste cu putinţă a ne afla departe foarte de vadul prin care am trecut.

— Da, măria ta, mi-e teamă că lucrurile stau cam aşa – deşi speram să meargă mai bine, nu ca apa la deal.

Zgomotele se apropiau tot mai tare şi în câteva minute avangarda se ivi chiar sub copacul nostru, de ambele părţi ale apei. De pe celălalt mal, un om porunci să se facă popas şi strigă:

— Dacă ar fi avut minte, tocmai în arborele acela s-ar fi căţărat, apucându-se de craca aceea care preste râu atârnă, dară nu atinge apa. Să mânăm un fârtat carele să se caţere în copac.

— Dirept grăit-ai. Aşa vom face!

Era cazul să-mi admir şiretenia. Prevăzusem acest

lucru, când îl sfătuisem pe rege să trecem dintr-un copac într-altul ca să dejucăm orice manevră. Dar dumneavoastră ştiţi prea bine că există totuşi unele lucruri care pot învinge chiar deşteptăciunea şi prevederea. Astea sunt, de pildă, stângăcia şi prostia. Cel mai bun spadasin din lume nu trebuie să se teamă de al doilea spadasin din lume. Nu, nici gând – el trebuie să se teamă de adversarul ignorant, care în viaţa lui n-a pus mâna pe spadă. Un asemenea adversar nu luptă cum scrie la carte, aşa că expertul nu-i poate veni de hac; iar ignorantul face lucrurile tocmai pe dos şi adesea îl găseşte pe expert descoperit, isprăvind cu el pe loc! Poftim! Cu toate alesele-mi însuşiri – cum puteam face faţă unui ţopârlan chiomb şi şpanchi, cu ochii logodiţi şi cu cap de nătăfleaţă? De unde puteam bănui că o să se zgâiască la copaci şi o să-l nimerească tocmai pe cel care trebuie? Dar vedeţi că aidoma s-a şi întâmplat. Nătăfleaţă nu se duse la copacul care trebuia, adică la cel cu craca pleoştită, ci la celălalt, cu care n-avea nimic de împărţit şi astfel din grseşeală nimeri unde trebuie şi sus se aburcă.

Situaţia era gravă. Noi tăceam chitic şi aşteptam să vedem ce-o să se întâmple. Nătăfleaţă se căznea din răsputeri să se caţere. Regele se ridică şi îşi pregăti piciorul. Când capul ţopâr-lanului ajunse în raza lui de acţiune, se auzi o bufnitură înfundată şi nătăfleaţă zbură la pământ. De jos, se auzi un clocot de mânie sălbatică şi liota se împrăştie, roind de jur împrejurul copacului. Eram prizonieri! Un altul se aburcă înspre noi. Dibăciră şi craca aceea care alcătuia un soi de punte şi un alt voluntar se caţără în copacul cu pricina. Regele îmi ordonă să joc rolul lui Horaţiu şi să apăr

podul. Câtva timp, inamicul asalta în repetate şi repezi rânduri, dar oricum făcea, cel din fruntea coloanei căpăta un şut, care-l dădea de-a dura, de fiecare dată când ajungea în raza de tir. Regelui îi spori curajul; bucuria sa nu mai avea margini. Îmi declară că dacă nu se va întâmpla nimic care să ne încurce socotelile, vom petrece o noapte frumoasă, căci folosind tactica aceea puteam rezista în copac şi împotriva întregului ţinut.

Dar şi liota ajunse în curând la aceeaşi concluzie; drept care, ea îşi suspendă asaltul şi începu să dezbată alte planuri. Hăitaşii noştri n-aveau arme, însă pietroaie se găseau cât pofteai şi ele prindeau bine scopului ce-l urmăreau. Noi n-aveam nimic împotrivă, dacă din când în când câte o piatră va ajunge până la noi, deşi nu prea era probabil, căci eram bine apăraţi de coroană şi frunziş, şi nu eram vizibili din nici un punct de ochire prielnic. Dacă pierdeau vreo jumătate de ceas tot aruncând cu pietre, întunericul avea să ne vină în ajutor. De aceea, ne simţeam foarte încântaţi. Ne era îngăduit să zâmbim; ba aproape să şi râdem.

Dar n-am râs şi bine-am făcut, fiindcă ni s-ar fi oprit râsul în gât. Nu trecuse nici un sfert de ceas de când pietroaiele cădeau ca ploaia prin frunziş şi săltau printre crengi, când începurăm să simţim un miros. Adulmecând de vreo câteva ori, găsirăm îndată explicaţia: era fum! Aşadar, partida noastră era, în cele din urmă, pierdută! Am fost siliţi să recunoaştem faptul. Când te invită fumul, n-ai încotro, trebuie să-i faci hatârul. Hăitaşii aruncau vreascuri peste vreascuri şi buruieni umede şi când văzură că norul des de fum începe să se încolăcească în jurul copacului şi să-l afume de-a binelea, izbucniră într-o furtună de chiote, nemaiputând de bucurie. Abia am fost în stare să-mi

trag sufletul ca să spun:

— Ia-o înainte, măria ta! După măria ta, aşa cum porunceşte eticheta!

Regele îmi spuse cu glas gâtuit:

— Urmează-mă jos, iară apoi reazămă-te cu spatele de copac şi lasă pre seama mea cealaltă parte a copacului. Apoi, da-vom lupta. Fieştecare vom face câte o movilă den cei ucişi, dupre chipul şi pofta sa.

Apoi a coborât, mârâind şi tuşind, iar eu după dânsul. Am sărit – bâldâbâc! – la pământ îndată după el; şi – ţuşti! – la locurile hotărâte. Apoi ţin'te lovituri, că începusem să dăm şi să încasăm cât ne ţineau balamalele. Hărmălaia şi zarva te asurzeau; era o încăierare năprasnică, o învălmăşeală vijelioasă şi mereu cădea o grindină de lovituri înfundate. Deodată, un pâlc de călăreţi dădu buzna în mijlocul mulţimii şi un glas strigă:

— Staţi smirnă! Au pieriţi sunteţi!

Ce melodie ne desfăta urechile! Cel care strigase arăta a nobil din cap până în picioare: veşminte fudule şi costisitoare, ţinută de barosan obişnuit să poruncească, înfăţişare aspră, cu obrazul şi trăsăturile stricate de desfrâu. Liota se dădu umilă la o parte, ca o haită de potăi. Nobilul ne cercetă cu severitate, apoi spuse cu glas tăios ţăranilor:

— Ce cap de price aţi găsit oamenilor acestora?

— Sunt doi nebuni, prea slăvite doamne, care rătăcit-au pe aici, nece să ştim de unde.

— Nu aţi aflat de unde? Vă nevoiţi a zice că nu-i cunoaşteţi?

— Prea cinstite doamne, adevăr grăim. Sunt străini şi nime nu-i ştie. Sunt cei mai smintiţi dintre smintiţi, puşi pe fărădelegi şi setoşi de sânge, decât care

niciodată...

— Pace vouă! Nu ştiţi ce grăiţi. Nu sunt nebuni, iani spuneţi ce oameni sunteţi şi de unde vă trageţi?

— Suntem nişte omănaşi de treabă, străini de meleagurile acestea, slăvite doamne, şi mergem după treburi. Suntem dintr-o ţară îndepărtată şi aici nu avem pe nimeni. N-am venit cu nici un gând rău, dară oamenii aceştia ne-ar fi ucis, de nu te-ai fi arătat domnia ta şi cu vitejie nu ne-ai fi ocrotit. Precum bine ai ghicit, slăvite doamne, nu suntem nebuni au setoşi de sânge.

Nobilul se întoarse spre suita sa şi spuse calm:

— Biciuiţi-mi dobitoacele acestea până vor intra iară în cuştile lor!

Gloata pieri cât ai clipi din ochi şi călăreţii porniră în goană după ei, fugărindu-i cu harapnicele şi călcând în copitele cailor, fără nici o milă, pe cei destul de nesocotiţi ca să alerge pe drum, în loc s-o ia prin tufişuri. Ţipetele şi tânguirile se pierdură în depărtare şi curând călăreţii începură să se adune iar. Între timp, nobilul ne descususe stăruitor, dar nu reuşise să scoată nici un fel de amănunt de la noi. Risipeam cu ghiotura mărturii de recunoştinţă pentru serviciul ce ni-l făcuse, însă nu dezvăluiam altceva decât că suntem nişte străini fără de prieteni, veniţi dintr-o ţară îndepărtată. Când toată escorta se întoarse, nobilul spuse unuia din servitorii săi:

— Adu caii şi veghează ca oamenii aceştia să încalece.

— Prea bine, slăvite doamne!

Furăm orânduiţi la coadă, printre slujitori. Am călătorit destul de iute şi în cele din urmă, puţin după căderea nopţii, am mas la un han, aflat la vreo zece

mile de la locul chinurilor noastre. Seniorul nostru se duse imediat în odaia sa, după ce porunci să i se servească cina şi nu l-am mai zărit de loc.

Prânzul mic îl luarăm în zori şi ne pregătirăm de plecare.

Tocmai în clipa plecării, vătaful seniorului nostru ne tăie drumul, păşind agale, cu o graţie molatică şi ne zise:

— Grăit-aţi că vi-e gândul a merge înainte, pre drumul carele iaste şi al nostru; drept care stăpânul meu, contele Grip, dat-a poruncă să păstraţi caii şi oarecare dintre noi să vă însoţească douăzeci de leghe către un mândru oraş, pre nume Cambenet, unde vă veţi afla scăpaţi de orice primejdie.

Nu puteam decât să mulţumim şi să primim propunerea. Eram o ceată de şase şi ne-am hâţânat aşa, mergând în voie iavaş-iavaş, şi tot vorbind ba de una, ba de alta, am aflat că seniorul Grip era un personaj foarte însemnat în ţinutul lui, care se întindea cale de o zi dincolo de Cambenet. Am mers ca melcul, încât abia pe la prânz am ajuns în piaţa oraşului. Am descălecat amândoi şi i-am transmis încă o dată seniorului mulţumirile noastre. Apoi, ne-am apropiat de mulţimea adunată în centrul pieţei, ca să vedem ce-i putea interesa atât pe oamenii aceia. Erau acolo sclavii care mai rămăseseră din ceata aceea rătăcitoare, pe care o întâlnisem mai de mult pe drum. Va să zică, în tot timpul acesta sărmanii se istoviseră, târându-şi lanţurile cu ei. Bietul soţ dispăruse, împreună cu mulţi alţii, şi se adăugaseră în schimb câteva noi achiziţii. Pe rege nu-l prea interesa şi voia să se depărteze, dar eu eram absorbit de privelişte şi copleşit de milă. Nu-mi puteam lua ochii de la aceste sleite şi prăpădite epave

ale umanităţii. Şedeau acolo pe pământul gol, înghesuiţi unii într-alţii, cu capetele plecate, tăcuţi, fără să scoată măcar un vaiet! Numai privindu-i şi ţi se rupea inima de jale. Şi printr-un contrast hâd, la vreo treizeci de paşi mai încolo, un orator de vorbe late ţinea altei adunări o cuvântare, proslăvind fără nici o ruşine „glorioasele noastre libertăţi britanice”!

Fierbeam de furie. Uitasem că sunt plebeu; îmi aminteam doar că sunt om. Fie ce-o fi, am să urc la tribuna aceea şi...

Ţac! Am fost pus în aceleaşi cătuşe cu regele! Fârtaţii noştri, slujitorii, ne-o făcuseră, iar seniorul Grip sta şi se uita. Regele se înfurie grozav şi zise:

— Oare ce va să zică această batjocură prostească?

Seniorul se mulţumi să spună cu răceală ticălosului său vătaf:

— Scoate sclavii la mezat!

Sclavi! Cuvântul căpăta un sunet nou – nespus de înfiorător! Regele îşi ridică braţele încătuşate şi le abătu cu o putere ucigătoare, dar stăpânul nostru se ferise în lături la vreme. Vreo duzină de slujitori ai nemernicului se repeziră la noi şi într-o clipită eram cu mâinile legate la spate, în neputinţă de a ne mai mişca.

Am răcnit sus şi tare şi cu atâta sinceritate că suntem oameni liberi, încât am atras atenţia oratorului care trăncănea despre libertate şi patrioţilor din jurul său, făcându-i să se strângă în preajma noastră, hotărâţi la orice.

Oratorul zise:

— De grăiţi cuvente adevărate că oameni slobozi sunteţi, întru nimic nu aveţi a vă teme –slobozenia hărăzită Britaniei de către bunul Dumnezeu vă stă spre

pavăză şi ocrotire. (Aplauze.) Curândă vreme veţi vedea aceasta. Adevăraţi cu dovezi!

— Care dovezi?

— Dovezi precum că oameni slobozi sunteţi.

A, mi-am adus aminte! M-am liniştit şi n-am mai spus nimic. Dar regele tună:

— Bâiguitor în gânduri mai eşti, omule. După rânduiala firii şi întru datorinţă iaste ca tâlharul acesta, de lege călcător, să înfăţoşeze adevărătură că nu suntem oameni slobozi.

Pricepeţi, regele îşi cunoştea legile întocmai cum atâţia alţi oameni cunosc adesea legile, prin cuvinte, şi nu după urmările lor. Dar legile capătă înţeles şi devin foarte vii numai când ajungi să le simţi aplicate pe pielea ta.

Toţi cei de faţă clătinară din cap şi părură dezamăgiţi: câţiva ne întoarseră spatele, pierzând orice umbră de interes în privinţa noastră. Oratorul zise – de astă dată pe ton de afaceri şi nu de sentiment:

— De nu cunoaşteţi pravila ţării voastre, vreme ar fi a o învăţa. În faţa noastră străini sunteţi – şi aceasta nu veţi tăgădui-o. Se prea poate oameni slobozi să fiţi – şi nu ne rostim împotrivă; dară aşijderea sclavi puteţi fi. Prea limpede iaste pravila: nu celui ce stăpân îşi zice se cade a dovedi că sunteţi robii săi, ci vouă înşivă vi se cere a dovedi că nu sunteţi robi.

I-am răspuns:

— Stimate domn, dă-ne răgaz cât să mânăm pre careva la Astolat, sau dă-ne numai vremea să trimitem până în Valea Sfinţeniei...

— Potoleşte-te, om bun; aceste rugăminţi nu-s pe potriva datinelor şi nici o nădejde ca să-ţi fie împlinite.

S-ar irosi multă vreme şi neîndoielnic ar căşuna stăpânului nostru...

— Ce stăpân, nătărăule! tună regele. Nu-i nime pre lume stăpânul meu, ci eu însumi sunt stă...

— Taci, pentru numele lui Dumnezeu!

Vorbele mi-au ţâşnit tocmai la vreme ca să-l opresc pe rege. Ne aflam şi aşa într-o încurcătură destul de gravă, şi nu ne-ar fi ajutat cu nimic dacă le-am fi dat oamenilor ălora ideea că suntem nişte nebuni de legat.

N-are rost să mai înşir amănuntele. Contele ne-a scos la vânzare şi ne-a vândut la mezat. Aceeaşi lege diabolică existase şi în Sudul nostru, chiar pe vremea mea, cu mai bine de o mie trei sute de ani mai târziu. Din pricina acestei legi, sute de oameni care nu putuseră dovedi că sunt oameni liberi, fuseseră vânduţi ca sclavi pe viaţă, fără ca împrejurarea aceea să-mi fi făcut vreo impresie deosebită. Dar acum tipicul legii şi butucul licitaţiei îmi deveniseră o experienţă personală; şi iată cum un fapt pe care îl socotisem nejustificat, şi numai atât, îmi apăru deodată în toată diavoleasca-i grozăvie! Ei, ce vreţi – aşa suntem plămădiţi noi, oamenii!

Aşadar, am fost vânduţi la licitaţie, ca vitele. Într-un oraş mare şi pe o piaţă ca lumea, s-ar fi scos pe noi un preţ mai bun; dar orăşelul acela era tare amorţit, aşa că am fost vânduţi pe o sumă care mă face să mă ruşinez de câte ori îmi amintesc de ea. Regele Angliei făcu şapte dolari şi primul său ministru nouă, când regele valora ca nimica doisprezece dolari şi eu pe puţin cincisprezece. Dar aşa se nimereşte totdeauna: dacă forţezi o vânzare pe o piaţă slabă, orice marfă ai avea, nu scoţi mare lucru, ba fluieri a pagubă. Dacă nobilul conte ar fi avut destulă minte ca să...

În sfârşit, nu-i locul aici să-mi arăt simpatia faţă de el. Să-l lăsăm să-şi vadă de drum, deocamdată; i-am luat numărul, cum s-ar zice.

Negustorul de sclavi ne-a cumpărat pe amândoi, ne-a agăţat de lanţul cel lung şi am alcătuit coada alaiului său. Am pornit-o în coloană de marş şi am ieşit din Cambenet pe la nămiezi. Mi se părea nespus de ciudat şi cu totul de necrezut ca regele Angliei şi primul său ministru – mergând în fiare, cu obezi la picioare şi în jug, într-un convoi de sclavi – să treacă pe sub nasul a tot felul de bărbaţi şi femei, fără nici o treabă, sau sub ferestrele la care stăteau cele mai gingaşe şi mai fermecătoare doamne, şi, totuşi, să nu atragă nici o privire curioasă, să nu trezească măcar o remarcă oarecare. Doamne, doamne – asta dovedea, că, la urma urmei, un rege nu-i cu nimic mai divin decât un biet vagabond. Când nu ştii că-i rege, el îţi apare doar ca o făptură neînsemnată, un cap sec şi atât tot. Dar, ia-mi pofteşte şi dezvăluie-i calitatea, şi atunci să te ţii... că numai când te uiţi la el şi ţi se taie răsuflarea! Cred că suntem cu toţii nebuni. Fără îndoială, nebuni din născare.

CAPITOLUL XXXV
Un incident penibil

Lumea-i plină de surprize. Regele era ros de gânduri negre – ceea ce era şi firesc. O să mă întrebaţi la ce se tot gândea? Ei, bineînţeles, la uluitoarea sa prăbuşire de la locul cel mai de frunte din lume la cel mai de jos; de la cea mai strălucită situaţie la cea mai întunecată; de la cel mai măreţ rang printre oameni, la cel mai umil. Dar pot jura că nu asta-l sâcâia cel mai mult, ci preţul pe care fusese vândut! Părea că tot nu-i intra în cap că s-au plătit doar şapte dolari pe el. Desigur că la început, când mi-am dat seama, am rămas şi eu buimac: nici nu-mi venea să cred aşa ceva, căci mi se părea nefiresc. Dar de îndată ce mi s-au deschis ochii, privind lucrurile cu binoclul minţii, şi am putut judeca mai pe îndelete, am văzut că greşisem. Dimpotrivă, era ceva foarte firesc şi asta din următorul motiv: un rege e o simplă plăsmuire, un artificiu oarecare, aşa că sentimentele sale, ca şi mişcările unei păpuşi automate, sunt şi ele un simplu artificiu; ca om însă, el este totuşi o realitate, iar sentimentele sale omeneşti sunt realităţi, nu năluciri. Să nu uităm că şi un om obişnuit se ruşinează să fie preţuit la mai puţin decât se apreciază el singur, iar regele cu siguranţă că nu era cu nimic mai mult decât un om obişnuit – dacă era şi-atât.

Naiba să-l ia! Mă pisa cu tot felul de argumente ca să mă convingă că în orice târg ca lumea s-ar fi scos ca popa douăzeci şi cinci de dolari pe dânsul, pretenţie care era pur şi simplu absurdă şi plină de cea mai

sfruntată trufie, căci nici eu nu făceam atâta. Oricum, pentru noi era un subiect de discuţie foarte delicat. De fapt, trebuia pur şi simplu să ocolesc discuţia şi să fiu cât mai diplomat. Trebuia să las deoparte orice scrupul şi să încuviinţez cu neobrăzare că într-adevăr s-ar fi cuvenit să se scoată douăzeci şi cinci de dolari pe dânsul, când îmi dădeam prea bine seama că de când e lumea nu s-a văzut vreun rege care să facă măcar jumătate din banii ăia – iar în următoarele treisprezece secole n-avea să se vadă nici unul, care să facă măcar pe sfert.

Aşa e. Oricum, mă călca pe nervi. Chiar dacă se apuca să vorbească despre recolte ori despre mersul vremii, sau despre situaţia politică; despre câini sau pisici, despre morală ori teologie – despre orice-i trecea prin cap – eu tot suspinam, ştiind unde voia să ajungă: dumnealui aducea mereu vorba despre chestiunea care-l râcâia, a vânzării lui doar pe şapte dolari. De câte ori poposeam într-un loc unde se aduna lume multă, îmi arunca o privire care grăia limpede: „Dacă am putea încerca din nou afacerea, acum, cu oamenii ăştia, ai vedea că s-ar scoate o sumă frumuşică!”

Să vă spun drept – când s-a petrecut vânzarea, m-am amuzat în sinea mea, văzându-l luat la mezat pe şapte dolari; dar când a început să se perpelească şi să se răsucească în fel şi chip, ca peştele pe uscat – din pricina vânzării – mi-am dorit să fi scos şi o sută de dolari. Povestea mea avea şanse să meargă aşa la nemurire, căci în fiecare zi – oriunde poposeam – ne cercetau eventualii cumpărători, şi de cele mai multe ori reflecţiile ce le făceau asupra regelui sunau cam aşa:

— Uite-un nătărău care face ca popa doi dolari

jumate! Nu vezi că are o ţinută de treizeci de dolari? Păcat că ţinuta nu are căutare la târg.

În cele din urmă, aceste remarci avură un prost rezultat. Proprietarul nostru era om practic şi pricepu că acest defect trebuia să fie îndreptat, dacă voia să găsească un cumpărător pentru rege. Aşa că se apucă de lucru ca să dezbare sacra persoană a maiestăţii sale de ţinuta sa solemnă, de „stilul” ţinutei ce-o avea. Aş fi putut să-i dau câteva sfaturi preţioase, dar n-am făcut-o. Nu trebuie să oferi sfaturi unui negustor de sclavi, dacă nu vrei să strici cauzei în favoarea căreia pledezi, îmi fusese destul de greu să-l fac să-şi schimbe ţinuta de rege într-una de ţăran, chiar când fusese un elev dornic de învăţătură şi tare silitor. Acum ar fi fost o povară mult prea apăsătoare să-ţi iei însărcinarea de a preface ţinuta regelui într-o ţinută de sclav, ba, unde mai pui, cu forţa! Să nu mai intrăm în amănunte; nu-mi mai bat capul cu ele şi vă las să vi le închipuiţi singuri. Vreau să subliniez doar că, după o săptămână, existau o grămadă de dovezi că biciul, bâta şi pumnul lucraseră din plin; să fi văzut numai trupul regelui şi i-aţi fi plâns de milă. Dar despre bietul lui sufleţel nu mă întrebaţi? Ei, bine, nici vorbă să fi fost câtde cât atins. Până şi negustorul de sclavi, aşa căpăţânos şi butucănos cum era, reuşi să-şi dea seama că poate exista şi un soi de sclav care rămâne om întreg până la moarte; căruia îi poţi sfărâma oasele, dar nu şi cerbicia. Omul acela descoperi că, în ciuda tuturor eforturilor sale, nu putea de fel s-ajungă de-o seamă cu regele, dar regele era gata să coboare până la el, şi a şi făcut-o. Aşa că, în cele din urmă, se resemna şi îl lăsă pe rege în apele neştirbitei sale ţinute. Adevărul e că regele Arthur preţuia mult mai

mult decât un rege obişnuit; era un om întreg, iar când omul e om, nu se lasă doborât nici în ruptul capului.

Vreo lună de zile am dus-o greu de tot, rătăcind de colo până colo, pe jos, pătimind multe necazuri. Şi în perioada aceea, ia ghiciţi care cetăţean al Angliei s-a interesat mai mult de problema sclavajului? Însăşi maiestatea sa regele! Aşa e! De unde fusese cel mai nepăsător om faţă de această problemă, acum căpătase un interes grozav faţă de ea, că vorba ceea: îs mai aproape dinţii decât părinţii. Nici n-am mai văzut pe cineva să-şi verse mai cu foc ura împotriva acestei instituţii decât regele. Aşa că am cutezat să-i pun încă o dată întrebarea ce i-o mai pusesem cu ani în urmă şi la care primisem un răspuns atât de răspicat, încât socotisem că nu-i prudent să mă mai amestec şi în chestiunea aceea. Ştiţi, îl întrebasem dacă nu-i de părere că sclavia ar trebui desfiinţată.

Răspunsul său cel nou a fost tot atât de răspicat, dar de data asta îmi desfată auzul. Nici nu mi-aş dori s-aud vreodată vorbe mai îmbucurătoare – deşi trivialitatea lor nu era bine dozată, fiind îmbinate cu stângăcie şi cuvântul cel mai tare era aruncat fără rost aproape la mijlocul ocărilor, în loc de sfârşit, unde desigur că i-ar fi stat mai bine.

Acum, eram gata şi foarte dornic să evadez. Până atunci nu voisem. Nu, n-aş putea spune chiar asta. Voisem şi mai înainte, dar nu eram dispus să risc orice, la disperare, şi-l sfătuisem şi pe rege să nu cumva să încerce aşa ceva. Dar acum, acum era cu totul altă socoteală! Acum libertatea merita orice jertfă. De aceea, am pus la cale un plan care m-a încântat imediat. Planul cerea timp, e drept, şi răbdare – răbdare şi timp berechet. Am fi putut dibui şi căi mai rapide,

la fel de sigure, dar nici una nu ar fi fost tot atât de romantică; nici una nu putea fi dramatizată atât de mult. Aşa că n-aveam de gând să renunţ la ea. Putea să ne întârzie luni de zile – n-avea a face: voiam s-o duc la capăt, chiar de-ar fi fost să întorc lumea pe dos.

Din când în când, treceam prin câte-o păţanie. Într-o noapte, ne-a surprins o viforniţă cumplită, pe când ne aflam la vreo două mile de satul unde mergeam. Aproape pe loc am fost învăluiţi ca într-o ceaţă – atât de deşi cădeau fulgii. Nu puteai vedea la doi paşi, şi în curând ne-am rătăcit. Negustorul de sclavi ne biciuia cu deznădejde, căci se vedea ameninţat de ruină – dar cu bicele lui nu făcea decât să înrăutăţească situaţia, fiindcă ne îndepărta de drum şi ne tăia orice şansă de ajutor. Aşadar, în cele din urmă am fost siliţi să ne oprim şi să ne trântim pe jos, chiar acolo în plin câmp unde ne aflam. Viscolul bântui până la miezul nopţii, apoi încetă: la ceasul acela, doi bărbaţi mai firavi dintre noi şi trei femei muriseră, iar alţii erau ţepeni şi moartea le dădea târcoale. Stăpânul nostru era ca înnebunit. Îi dezmorţi pe cei rămaşi în viaţă şi ne sili să ne ridicăm, să sărim, să ne batem cu palmele peste piept, ca să ne mai punem sângele în mişcare, ajutându-ne şi el pe cât putea cu harapnicul.

Deodată, se petrecu ceva neprevăzut. Auzirăm ţipete şi vaiete şi, îndată după aceea, se ivi o femeie, alergând şi strigând şi care, văzându-ne grupul, se aruncă în mijlocul nostru şi ne ceru să o ocrotim. Pe urmele ei gonea o gloată întreagă – unii din ei cu facle în mâini. Urmăritorii spuneau că femeia e o vrăjitoare care pricinuise moartea câtorva vaci, abătând asupra lor o boleşniţă ciudată, datorită farmecelor pe care le făcuse, cu ajutorul unui drac prefăcut în pisică neagră.

O bătuseră cu pietre, sărmana, încât abia mai arăta a om – atât de zdrobită şi de însângerată era. Mulţimea voia s-o ardă de vie.

Ei, şi-acum ce credeţi că a făcut stăpânul nostru? Când ne-am strâns în jurul bietei făpturi, ca s-o apărăm, stăpânul şi-a descoperit o şansă neaşteptată. Le-a spus celor care o urmăriseră: Ardeţi-o chiar aici, altfel *nu v-o* mai dau deloc, închipuiţi-vă ce nemernic! Cioata atâta aştepta. O legară de-un ţăruş; aduseră lemne, le îngrămădiră în jurul ei şi le dădură foc cu faclele, în timp ce femeia ţipa şi se ruga, strângând la piept pe cele două fetiţe. Iar fiara noastră, cu gândul numai la afaceri şi cu inima nicăieri, ne biciui, făcându-ne să ne apropiem de rug şi să ne încălzim – dându-ne iarăşi viaţă şi valoare comercială – chiar la focul ce răpi nevinovata viaţă a sărmanei mame *care* nu făcuse nici un rău. Aşa soi de stăpân aveam! Mi-am întipărit bine în minte faptele lui, pentru mai târziu. Viscolul îl costase viaţa a nouă oameni din ceata sa; şi după această întâmplare multe zile în şir s-a purtat cu noi mai brutal ca oricând, turbând din pricina pagubei suferite.

Aventurile se ţineau lanţ. Într-o zi, am dat peste un cortegiu. Şi încă ce cortegiu! Se părea că toate lepădăturile regatului se adunaseră şi mergeau laolaltă, ba pe deasupra mai erau şi beţi cu toţii. În frunte o căruţă cu un sicriu în ea, iar pe sicriu şedea o copilă, foarte atrăgătoare, de vreo optsprezece ani, alăptând un prunc, pe care-l strângea la piept cu o dragoste arzătoare. Din când în când, copila îşi ştergea lacrimile care-i şiroiau pe faţă, iar pruncul neştiutor îi zâmbea de fiecare dată, fericit şi mulţumit, frământându-i sânul cu mânuţa lui durdulie, cu gropiţe,

pe care copila o mângâia şi-o giugiulea, ţinând-o drept la inima-i zdrobită.

Bărbaţi şi femei, băieţi şi fete se ţineau după căruţă sau pe de lături, huiduind şi strigând vorbe deşănţate şi tot felul de ocări, fredonând frânturi de cântece deocheate, ţopăind şi dănţuind. Era o adevărată petrecere a diavolilor. Ce privelişte dezgustătoare! Aşa ajunsesem într-o mahala londoneză, din afara zidurilor cetăţii, şi avurăm sub ochii noştri o mostră a unei anumite părţi din societatea Londrei. Stăpânul nostru ne făcu rost de locuri bune, chiar lângă eşafod. Preotul, care se afla acolo, o ajută pe biata copilă să urce treptele, spunându-i cuvinte de mângâiere şi făcându-l pe ispravnic să-i dea un jilţ. Apoi, rămase alături de ea pe eşafod, privi o clipă grămada de chipuri ce-şi înălţau ochii spre furca spânzurătorii, chiar la picioarele lor; după aceea îşi plimbă privirea de-a lungul talazurilor de capete, ce se întindeau în toate părţile, cât vedeai cu ochii – şi în cele din urmă începu să spună povestea fetei, în glasul său răzbătea mila – lucru grozav de rar în ţara aceea stăpânită de neştiinţă şi sălbăticie. Îmi amintesc amănunţit tot ce-a spus, afară de cuvintele cu care a povestit, aşa că o să vă înfăţişez povestea cu cuvintele mele:

— Legea are menirea de a face dreptate. Uneori, nu-şi atinge însă ţinta. Este *ceva care nu* poate fi împiedicat. În faţa acestei situaţii nu putem decât să fim mâhniţi şi resemnaţi şi să ne rugăm pentru sufletul celui care cade pe nedrept, lovit de braţul legii, şi pentru ca numai puţini să aibă parte de această soartă nedreaptă. O lege o trimite la moarte pe această sărmană şi tânără fiinţă – şi aşa este drept. Dar altă lege a pus-o în situaţia de a săvârşi crima sau de a

muri de foame, împreună cu pruncul ei. În faţa lui Dumnezeu, această lege e răspunzătoare atât de crima ei, cât şi de josnica ei moarte!

Nu-i mult de când această tânără făptură, această copilă de optsprezece ani, era soţie şi mamă, ca oricare soţie şi mamă din Anglia; buzele îi erau înveselite de cântecele care sunt graiul inimilor bucuroase şi nevinovate. Tânărul ei soţ era la fel de fericit ca dânsa, căci îşi făcea pe deplin datoria, muncea din zori şi până în noapte la meşteşugul său, câştigându-şi cinstit şi cu trudă pâinea. Treburile-i mergeau bine, dădea adăpost şi cele de-ale gurii familiei sale şi adăuga obolul său la bogăţia naţiunii. Prin îngăduinţa unei legi viclene, o pacoste neaşteptată s-a abătut asupra acestui sfânt cămin şi l-a nimicit cu desăvârşire! Tânărul soţ a fost pândit şi luat cu arcanul la oaste, fiind trimis pe mare. Soţia nu ştia nimic. L-a căutat pretutindeni; a mişcat inimile cele mai împietrite cu lacrimile-i rugătoare, cu graiul sfâşietor al deznădejdei. Săptămânile se scurgeau una după alta, şi ea pândea întoarcerea, aşteptând şi sperând, dar treptat îşi rătăci minţile sub povara mizeriei. Încetul cu încetul toate micile ei economii s-au risipit pe mâncare. Când n-a mai putut plăti chiria, au dat-o afară din casă. Cât a mai avut putere, a cerşit; în cele din urmă, când murea de foame şi-i secase laptele, a furat o bucată de pânză care costa o pătrime dintr-un cent, gândind s-o vândă şi să-şi salveze copilul. Dar a fost văzută de stăpânul pânzei. A fost aruncată în închisoare şi târâtă la judecată. Omul a depus mărturie la proces. S-a ţinut o pledoarie şi povestea întristătoare a vieţii ei a fost spusă în apărare. I s-a îngăduit şi ei să vorbească. A recunoscut

că furase pânza, dar că în ultima vreme sufletul îi fusese tulburat de atâtea necazuri, încât – cotropită de foame, cum era – fel de fel de gânduri, nelegiuite ori ba, îi rătăceau de-a valma prin minte şi ea nu-şi mai dădea seama de nimic decât că era nespus de înfometată! O clipă, toţi fură mişcaţi şi îmboldiţi să se arate milostivi, văzând-o atât de tânără şi lipsită de prieteni, într-o stare atât de jalnică, şi pricepând că legea care-i răpise sprijinul era singura cauză a abaterii sale. Dar procurorul a replicat că, deşi toate aceste lucruri erau adevărate şi cât se poate de întristătoare, totuşi în zilele noastre bântuie prea multe furtişaguri şi o milostivire rău înţeleasă ar primejdui siguranţa proprietăţii. Ah! doamne! Căminurile pustiite, copiii lăsaţi orfani şi inimile zdrobite nu alcătuiesc deloc proprietatea pe care o preţuieşte legea britanică! Astfel că procurorul s-a simţit nevoit să ceară pedeapsa capitală.

Când judecătorul şi-a pus toca neagră, proprietarul pânzei s-a ridicat şi el, înfiorat în toată fiinţa lui – era pământiu la faţă şi buzele-i tremurau – iar când a auzit spăimântătoarea sentinţă a strigat: „Vai şi amar de biata copilă, nici cu gândul nu gândeam că moartea i se va trage!” şi s-a prăvălit ca un copac doborât la pământ. Când l-au ridicat, îşi pierduse minţile; înainte de apusul soarelui, şi-a făcut seama. Avea inimă bună, era un om care în fundul sufletului iubea dreptatea. Adăugaţi crima lui la cea care urmează să fie săvârşită acum în faţa voastră şi puneţi-le pe amândouă pe seama cui merită: pe seama neîmblânzitelor legi ale Britaniei, pe seama cârmui-torilor ei. A sosit ceasul, copila mea; lasă-mă să mă rog pentru ei – nu pentru tine, scumpă inimă înşelată şi neprihănită, ci pentru cei

vinovaţi de pierzania şi moartea ta, care au mai multă nevoie să ne rugăm pentru ei.

După rugăciunea preotului i-au pus copilei ştreangul de gât, dar au avut de furcă până să-i potrivească nodul după ureche, fiindcă mereu ea îşi săruta pruncul ca o apucată; îl strângea cu înfrigurare la piept şi se lipea cu obrazul de el, scăldându-l în lacrimi; când gemea, când ţipa într-una, iar pruncul gângurea şi râdea, dând din picioruşe plin de încântare, socotind că totul e joacă şi zbenguială. Până şi călăului i s-a muiat inima privind asemenea scenă, şi şi-a întors capul. Când toate pregătirile au fost gata, preotul a apucat pruncul din braţele mamei, l-a purtat cu blândeţe şi s-a îndepărtat în grabă; dar copila şi-a încleştat mâinile şi s-a repezit ca o sălbatică înspre el, dând un ţipăt – însă frânghia şi ispravnicul au ţinut-o locului. Apoi a îngenuncheat şi şi-a întins braţele, strigând:

— Încă o sărutare, Doamne Dumnezeule, încă una, încă una – o făptură în pragul morţii vă cere milă şi îndurare!

A căpătat voia să-l mai sărute; aproape că şi-a înăbuşit copilul. Iar când i l-au luat iarăşi, a strigat:

— O, odorul meu, vei pieri şi tu! Sărman de părinţi eşti, fără de adăpost eşti şi n-ai pe nime în sfânta lume, care să te ajute!

— Va avea parte de toate! spuse bunul preot. Voi avea grijă eu până în ceasul morţii!

Să fi văzut atunci chipul bietei copile! Recunoştinţă? Doamne, cum să exprim aşa ceva prin cuvinte? Cuvintele sunt doar nişte vâlvătăi zugrăvite, pe când privirea este văpaia însăşi. Ea-i aruncă preotului privirea aceea înflăcărată şi-o duse cu dânsa printre comorile cerului, unde se află tot ceea ce-i

dumnezeiesc.

CAPITOLUL XXXVI
O *întâlnire în beznă*

Londra părea un loc destul de interesant – pentru un sclav. Era doar un sat foarte întins, alcătuit mai cu seamă din glodăraie şi stufăriş. Uliţele erau noroioase, întortocheate şi nepietruite. Populaţia părea un uriaş roi, în veşnică forfotă şi îmbulzeală, împestriţat de zdrenţe şi splendori, de panaşuri ce se legănau în vânt şi armuri scânteietoare. Regele avea un palat acolo, dar nu-l putu vedea decât pe dinafară. Asta-l făcu să ofteze; da, şi să înjure puţintel, în stilul sărăcăcios şi copilăresc al secolului al VI-lea. Am întâlnit mărimi şi cavaleri pe care-i cunoşteam, dar care nu ne-au recunoscut în zdrenţele noastre, acoperiţi de jeg şi vânătăi şi purtând urmele bătăilor pe care le îndurasem. De altfel, nu s-ar fi uitat la noi nici dacă i-am fi strigat, şi nici nu s-ar fi oprit să ne răspundă, căci legea nu îngăduia să vorbeşti cu sclavii legaţi în lanţuri. Sandy trecu la vreo zece paşi de mine, călare pe-un catâr; probabil că mă căuta. Dar ce mi-a frânt cu adevărat inima a fost o întâmplare care s-a petrecut chiar în piaţa unde era amărâta noastră baracă. Pe când priveam, cu lacrimi în ochi, cum un om era fiert în cazanul cu ulei pentru că falsificase bani, văzui un vânzător de ziare, fără să pot ajunge până la el! Totuşi, asta m-a îmbărbătat; era o dovadă că Clarence era în viaţă şi îşi vedea mai departe de treabă. M-am gândit că n-o să treacă mult şi-o să-l văd iarăşi; gândul acesta m-a bucurat tare mult.

Într-altă zi, văzui în treacăt altceva, care-mi dete mult curaj. Era vorba de un fir care se întindea de la un acoperiş la altul. Cu siguranţă, era o linie de telegraf sau de telefon. Ţineam grozav să fac rost de-o bucăţică de sârmă. Tocmai de asta aveam nevoie ca să-mi pun în aplicare planul de evadare. Aveam de gând ca într-o noapte să-mi desfac lanţurile, împreună cu regele, şi să-i pun un căluş stăpânului nostru, legându-l cobză; apoi să-mi schimb hainele cu el, să-l bat măr până o semăna cu o arătare şi – staţi că nu am isprăvit – să-l prind de lanţul sclavilor, să-i iau în stăpânire averea, s-o pornesc în marş spre Camelot şi...

Desigur că mi-aţi ghicit gândurile; pricepeţi ce uimitor efect dramatic aş fi stârnit la palat. Totul se putea îndeplini, dacă puneam mâna pe-o bucată de fier moale, din care să încropesc un cârlig. Atunci aş fi putut desface, când pofteam, lacătele cu care erau întărite lanţurile noastre. Dar n-avusesem niciodată norocul ăsta, căci nu se întâmplase să-mi cadă în mână un asemenea lucru... Totuşi, în cele din urmă, mi se ivi şi mie prilejul. Venise iar un nobil care se mai târguise de două ori pentru mine, dar fără rezultat sau fără vreun pas serios spre reuşită. Nu mă aşteptam deloc să ajung vreodată proprietatea lui, fiindcă preţul cerut pe mine, din clipa în care devenisem sclav, era foarte pipărat şi totdeauna cumpărătorii plecau ori indignaţi ori râzând în batjocură; totuşi, stăpânul meu îl menţinea cu încăpăţânare: douăzeci şi doi de dolari. Nu voia să lase nici măcar un cent. Regele era grozav de admirat din pricina fizicului său impresionant, dar ţinuta sa regească constituia un mare neajuns, făcându-l „nevandabil”, căci nimănui nu-i convenea să aibă un astfel de sclav. Eram sigur că nu voi fi

despărţit de dânsul din pricina preţului meu exagerat. Nu, nu m-aşteptam deloc să ajung în mâinile nobilului acela, dar în schimb avea el ceva care speram să ajungă în mâinile mele, dacă ne vizita mai des. Era vorba de nişte podoabe de oţel cu un ac lung, cu care îşi prindea în faţă mantia sa lungă. Avea trei la fel. Mă nemulţumise de două ori, fiindcă nu se apropiase destul de mine ca să-mi pot îndeplini planul fără nici un risc, însă a treia oară am izbutit; am pus mâna pe agrafa de jos, iar când şi-a dat seama, a crezut c-o pierduse pe drum.

Am avut prilejul de a mă bucura vreun minut, dar imediat şi acela de a mă întrista iarăşi. Căci, tocmai când târgul era să cadă baltă, ca de obicei, stăpânul rosti deodată ceea ce în engleza modernă ar suna cam aşa:

— Ştii ceva? Uite ce zic eu... M-am săturat să-i mai ţin pe ăştia doi nătărăi. Dă-mi douăzeci şi doi de dolari pe ăsta, şi pe ălălalt ţi-l dau cadou.

Regele să plesnească şi mai multe nu... Nu mai putea de furie, începu să se înăbuşe şi să horcăie, în timp ce stăpânul şi nobilul se îndepărtau, discutând:

— Făgăduieşte-mi că nu-ţi vei lua cuvântul înapoi!

— Mi-l voi ţine până mâine la acelaşi ceas.

— Atuncea la ceasul acela îţi voi da răspunsul! zise nobilul şi dispăru, urmat de stăpân.

Nu mi-a fost uşor să-l potolesc pe rege, dar tot am izbutit, l-am şoptit la ureche:

— Nu te supăra, măria ta, vei vedea ce plocon îl aşteaptă pe stăpânul nostru. Plocon de la măria ta şi de la mine aşijderi. La noapte amândoi vom fi slobozi.

— O!... În ce chip anume?

— Cu agrafa aceasta furată, vom desface lacătele şi

vom arunca lanţurile, la noapte. Pe la nouă ceasuri şi jumătate, când stăpânul vine să-şi facă veghea de noapte, punem mâna pe el, îi vârâm un căluş în gură, îi tragem o chelfăneală zdravănă, şi dis-de-dimineaţă, chiar în zori, părăsim oraşul ca proprietari ai acestei caravane de robi.

Nu i-am spus nimic mai mult, dar regele era şi aşa foarte încântat şi mulţumit. În seara aceea, aşteptarăm plini de răbdare ca ceilalţi sclavi să adoarmă şi voiam să ne încredinţăm, după semnele obişnuite că într-adevăr dorm, fiindcă, pe cât se poate, nu trebuia să depinzi cu nimic de aceşti bieţi oameni. E mai bine să-ţi păstrezi pentru tine tainele. Fără îndoială că nu s-au întors mai mult ca de obicei când pe-o parte, când pe-alta, dar mi s-a părut că va trece o veşnicie până ce va începe a se auzi sforăitul lor regulat.

Cu fiecare minut care trecea mă cuprindea şi mai tare o teamă nervoasă gândindu-mă că nu ne va rămâne destul timp pentru îndeplinirea scopului nostru, aşa că făcui câteva încercări pripite, care nu izbutiră decât să întârzie treaba. Nu eram în stare să nimeresc lacătele pe întuneric, fără să zornăiesc, şi astfel din când în când se întâmpla să trezesc pe câte unul care, răsucindu-se brusc în somn, îi trezea la rândul lui şi pe alţii.

Dar până la urmă m-am descotorosit de ultimele fiare şi am devenit iar un om liber. Am răsuflat adânc, în semn de uşurare, şi am întins mâna să desfac şi fiarele regelui. Era, însă, prea târziu, căci stăpânul nostru venise cu o faclă într-o mână şi cu bâta în cealaltă. Mă ghemuii în mijlocul janghinoşilor care trăgeau la aghioase, ca să nu vadă stăpânul că nu mai aveam lanţuri, şi stăteam la pândă, gata să sar asupra

lui, în clipa când se va apleca asupră-mi.

Dumnealui, însă, nu se apropie. Se aplecă, două sau trei clipe se uită aşa, niznai, la mogâldeaţa pe care o făceau trupurile noastre, dus pe gânduri, lăsă în jos făclia şi o porni spre uşă, chibzuind, şi până să-mi dau seama cam ce gânduri i se vânturau prin minte, dumnealui se şi făcuse nevăzut afară, închizând binişor uşa.

— Degrab'! zise regele. Învârtejeşte-l!

Desigur că nu-mi rămânea altceva de făcut şi într-o clipită m-am ridicat şi am zbughit-o pe uşă. Dar, dragă doamne, pe vremea aceea nu existau lămpi şi era o noapte întunecoasă. Totuşi, am zărit o umbră de om la câţiva paşi de mine. M-am repezit şi m-am aruncat asupra ei, şi pe urmă să te ţii, scărmăneală! Ne luptam, ne burduşeam şi ne luam de gât şi cât ai zice peşte s-au strâns în jurul nostru o grămadă de gură-cască. Încăierarea îi pasiona la culme şi ne încurajau cât îi ţinea gura. La o adică, n-ar fi fost mai binevoitori şi mai prietenoşi nici dacă s-ar fi chelfănit ei între ei. Apoi, se iscă în spatele nostru o gâlceavă cumplită şi vreo jumătate dintre chibiţi ne părăsi în goană ca să arate ceva simpatie şi concurenţei. De pretutindeni începură să răsară felinare care se bălăbăneau prin beznă. Erau străjerii care se adunau de unde nu gândeai. Imediat o halebardă mă lovi peste umăr, drept avertisment, şi am ştiut ce înseamnă asta: eram în custodie, deopotrivă cu adversarul meu. Am fost duşi amândoi la închisoarea oraşului, însoţiţi de un paznic. Era un adevărat dezastru; un plan măreţ năruit pe neaşteptate! Încercam să-mi închipui ce se va petrece când stăpânul va descoperi cu cine se bătuse şi ce se va întâmpla dacă vom fi închişi împreună, în

încăperea unde erau ţinuţi de obicei bătăuşii şi pungaşii, şi ce-ar putea...

Dar chiar în clipa aceea adversarul îşi întoarse faţa spre mine şi lumina chioară, ce se iţea din felinarul de tinichea al paznicului, căzu asupra protivnicului meu. Să mă trăsnească Dumnezeu dacă nu era altcineva decât cine crezusem eu!

CAPITOLUL XXXVII
O primejdie înspăimântătoare

Să dorm? Iată ceva cu neputinţă. În orice caz, ar fi fost cu neputinţă să adormi în văgăunele închisorii, cu liota aceea râioasă de beţivani, puşlamale şi marţafoi, care-ţi împuiau capul cu cântecele lor. Cum ardeam de nerăbdare să ies de-acolo ca să aflu cât mai repede proporţiile catastrofei, care probabil că se petrecuse la sălaşul sclavilor, în urma boroboaţei mele de neiertat – vă închipuiţi că numai la somn nu mi-era gândul.

Noaptea aceea mi s-a părut fără sfârşit, dar în cele din urmă s-au ivit şi zorile. Am dat lămuriri depline şi cinstite tribunalului. Am declarat că sunt sclav, proprietatea marelui conte Grip, care ajunsese, tocmai la căderea nopţii, la hanul Tabard din satul de pe celălalt mal al fluviului şi poposise acolo de nevoie, căpătând o boală ciudată şi foarte gravă. Eu fusesem trimis să cutreier oraşul în mare grabă ca să-i aduc la căpătâi pe cel mai bun medic. Mă străduisem din răsputeri să-i îndeplinesc porunca, alergând cât mă ţineau picioarele, dar, noaptea fiind întunecoasă, mă ciocnisem de omul acela, care mă apucase de gât şi începuse să-mi care la pumni, deşi îi spusesem ce misiune aveam şi-l implorasem, ţinând seama de primejdia de moarte în care se afla stăpânul meu, prea slăvitul conte...

Adversarul meu, care era un om de rând, îmi tăie vorba, spunând că mint şi căută să explice cum mă năpustisem asupra lui şi-l atacasem, fără să-i spun o

vorbă...

— Gura! Nevolnicule! se răsti judecătorul. Luaţi-l de aici şi daţi-i o samă de bice, să-i fie spre învăţătură, aflând în ce chip se cade a se purta data viitoare cu slujitorul unui om de neam. Pasă, nevolnicule!

Apoi judecătorul îmi ceru scuze, nădăjduind, că nu voi uita să-i spun înălţimii sale că nu din vina tribunalului mi se întâmplase buclucul acela, l-am răspuns că voi lămuri lucrurile şi aşa mi-am luat rămas bun de la dumnealor. Şi chiar la tanc, fiindcă judecătorul începuse să mă întrebe de ce n-am dat în vileag faptele în clipa arestării. Aş fi făcut-o, i-am răspuns, dacă m-aş fi gândit mai bine – ceea ce era adevărat – dar fusesem bătut aşa de rău de către omul acela, încât nu mai ştiam ce-i cu mine... şi dă-i şi dă-i pe chestia asta, şi când am plecat de la tribunal tot mai bodogăneam.

N-am aşteptat să-mi iau gustarea de dimineaţă – că nu voiam să prind rădăcini acolo. Peste câteva minute mă aflam în sălaşul sclavilor. Era pustiu! Plecaseră cu toţii! Adică toţi, afară de stăpânul nostru, al cărui trup zăcea acolo, făcut zob. De jur împrejur se zăreau urmele unei lupte cumplite. În faţa uşii, era un cărucior cu un sicriu de lemn nedat la rindea, iar nişte muncitori, ajutaţi de poliţişti, îşi croiau drum prin mulţimea de gură cască, ca să ducă sicriul înăuntru.

Am tras deoparte pe un om destul de umil ca să binevoiască să stea de vorbă cu un pârlit ca mine şi am aflat de la el ce se petrecuse.

— Fost-au în totul şaisprezece robi şi la ceas de noapte se hainiră împotriva stăpânului lor, având gând rău spre el, iară cum s-a isprăvit vezi chiar cu ochii.

— Da, văd cum s-a isprăvit, dar cum a început?

— Alţii care să adevăreze cu mărturie nu s-au fost aflat aici, fără numai robii. Zis-au precum că robul cel mai de preţ s-a slobozit din obede şi a găsit calea de a hălădui – prin vrăji ticăite, s-a fost zicând-căci cheie nu avut-a, iară ivărele nice sfărâmate, nice în alt chip vătămate nu-s. Oblicind jupânul paguba, tare s-a mâniat şi ca scos din minţi s-a abătut cu ghioaga asupra robilor săi, dară aceştia i-au stat împotrivă şi-i stricară de istov spinarea şi în fel şi chip îl loviră, den care stropşală degrab' i-a sosit veleatul!

— E îngrozitor! O să iasă rău din proces sclavii!

— O! Giudeţul s-a şi sfârşit!

— Cum, au şi fost judecaţi?

— Ce, dumneata socoţi că vreme de o săptămână era nevoie a sta la cumpănit, când lucrurile ca lumina zilei sunt de limpezi? Nice de un pătrar de ceas nu le-a fost nevoie.

— Bine, dar cum au putut stabili cine erau vinovaţii, într-un timp aşa de scurt?

— Care fost-au făptaşii? Dară de asemenea ciurucuri erau ei să se împiedice şi să stea la gând? Ciudeţul certatu-i-a pre toţi laolaltă. Au nu cunoşti ce zice pravila – carea aşa s-a tras cuvântul până azi cum că romanii ne-ar fi lăsat-o, când purces-au din această ţară? La greşalele, ce mari pravila să piarză cu rea moarte iaste şi aceea că dacă un rob ucis-a pre stăpânul său cade-se ca toţi robii să ispăşească greşala unuia.

— Aşa e. Uitasem. Şi când vor fi ucişi?

— După rânduială, vor fi ucişi peste o zi şi o noapte, dară unii au fost zicând că vor mai zăbovi altă păreche de zile, dacă le va fi dat a-l prinde şi pe cel care lipseşte.

Cel care lipseşte! Amănuntul ăsta nu mi-a căzut bine la stomac.

— Speră să-l găsească?

— Da. Înainte ca să se scurgă ziua aceasta. Au mânat iscoade peste tot ca să-l caute. Au orânduit străji la porţile oraşului, împreună cu câte un rob, care să-l arate străjii, de se va ivi pe acolo, că nime nu poate trece fără a fi cercetat.

— Se poate vedea unde sunt închişi ceilalţi?

— Pe dinafară temniţei, iaste în putinţă, iară pe dinăuntru... socot că la aceasta nu năzuieşti!

Am luat adresa închisorii, pentru eventuale informaţii viitoare şi pe urmă am şters-o. La prima prăvălie de haine vechi, care mi-a ieşit în cale, pe-o stradă lăturalnică, mi-am cumpărat un costum grosolan care se potrivea unui marinar de rând, ce-ar călători prin ţinuturile reci, şi mi-am înfăşurat faţa într-un bandaj lat, prefăcându-mă că mă dor dinţii. Şmecheria asta mi-a ascuns vânătăile mai bătătoare la ochi. Era o travestire bună – nici nu mai aduceam cu mine însumi. Pe urmă, am căutat firul telegrafic, l-am găsit şi m-am ţinut după el până la vizuina lui. Era o odăiţă aflată deasupra unei măcelării – ceea ce însemna că afacerile nu mergeau prea strălucit în branşa telegrafiei. Tânărul care era de serviciu moţăia la masa lui. Am încuiat uşa şi am pus cheia aceea mare în sân. Faptul l-a cam neliniştit pe june şi era gata să *facă* tărăboi, dar i-am retezat-o:

— Nu-ţi mai strica gura degeaba; dacă nu-ţi ţii clanţa, eşti mort. Pune în funcţiune aparatul. Hai, dă-i drumul. Cheamă Camelotul!

— De mirare îmi iaste cum un om ca dumneata vădeşte iscusinţă la asemenea farafastâcuri...

— Cheamă Camelotul! Sunt un om deznădăjduit. Cheamă Camelotul sau dă-te la o parte şi lasă-mă pe mine să fac legătura.

— Cum – dumneata? Zău?

— Da – fireşte. Ce tot bolboroseşti acolo? Mucles! Cheamă palatul.

A făcut legătura.

— Ei, acum cheamă-l pe Clarence.

— Clarence? Cum îi mai zice?

— Ce-ţi pasă? Spune să ţi-l dea pe Clarence şi ai să capeţi răspunsul.

M-a ascultat. Hâr! Hâr! Hârşti! Am aşteptat cinci minute, pline de încordare – zece minute – cât de lungi mi s-au părut! – şi pe urmă am auzit un ţăcănit care mi-era la fel de familiar *ca şi* un glas omenesc; nu degeaba Clarence îmi fusese elev.

— Acum, flăcăule, dă-te la o parte! Poate că m-ar fi recunoscut mai repede, dacă puneam eu mâna pe aparat şi atunci l-ai fi obţinut mai repede. Dar acum totul e în regulă!

Mi-a dat locul său şi a încercat să tragă cu urechea – însă nu s-a prins. Am folosit un cifru. Nu mi-am pierdut vremea în politeţuri cu Clarence, ci am mers drept la ţintă, zicându-i aşa:

— Regele se află aici şi e în primejdie. Am fost prinşi şi aduşi aici ca sclavi. N-o să fim în stare să ne dovedim identitatea – la drept vorbind, nici nu-mi dă mâna să încerc. Trimite o telegramă la palatul de aici ca să adevereşti faptele.

Mi-a replicat numaidecât:

— Oamenii de acolo n-au auzit până acum de telegraf. Nu au făcut nici o experienţă, căci linia dinspre Londra e prea nouă. Riscăm prea mult. S-ar

putea să vă spânzure. Gândeşte-te la altceva.

S-ar putea să ne spânzure! Habar n-avea cât de aproape de adevăr era. Pe moment, nu mi-a trecut nimic prin minte, dar pe urmă mi-a venit o idee şi i-am dat drumul:

— Trimite cinci sute de cavaleri aleşi pe sprânceană, în frunte cu Launcelot; dar trimite-i chiar acum. Să zboare, nu alta. Să intre pe poarta de sud-vest şi să se uite după un om cu braţul drept înfăşurat într-un bandaj alb.

Răspunsul a fost prompt:

— Vor pleca într-o jumătate de ceas.

— Foarte bine, Clarence! Şi acum spune-i flăcăului de-aici că sunt prietenul tău şi am permis gratuit, aşa că trebuie să fie discret şi să nu sufle o vorbă despre vizita mea.

Aparatul începu să-i glăsuiască junelui, iar eu m-am grăbit s-o şterg. Am început să-mi fac socotelile. Peste-o jumătate de ceas avea să fie ora nouă. De obicei cavalerii şi caii, cu armuri grele pe ei, nu puteau merge prea repede. Sigur că de data aceasta vor goni cât mai iute. Terenul era în stare bună, fără zăpadă sau noroaie. Probabil că vor face şapte mile pe oră şi cum trebuiau să schimbe caii de vreo două ori, asta însemna că vor sosi pe la şase, şase şi ceva. La ora aceea ar mai fi fost destulă lumină. Puteau deci să vadă bandajul alb, cu care voiam să-mi leg braţul drept, şi apoi să iau comanda. Trebuia să împresurăm închisoarea şi să-l scoatem afară pe rege într-o clipită. Ar fi fost o înscenare destul de spectaculoasă şi pitorească, la urma urmei, cu toate că aş fi preferat ca lucrurile să se întâmple pe la amiază, când ar fi căpătat un aspect şi mai teatral.

Acum, ca să-mi acordez mai bine orchestra, m-am gândit să caut pe câţiva din oamenii pe care-i văzusem mai înainte şi să-mi dezvălui identitatea. Asta ne-ar fi scos din încurcătură şi fără cavaleri. Dar trebuia să procedez cu băgare de seamă, fiindcă era o afacere riscantă. Trebuia să mă înfăţişez în veşminte somptuoase şi nu făcea să mă pripesc, împopoţonându-mă deodată cu ele. Nu! Trebuia să lucrez cu măsură, cumpărând costum după costum, în prăvălii foarte depărtate unele de altele şi luând articole ceva mai fine la fiecare schimb, până ce aveam să ajung în sfârşit la mătăsuri şi catifele, pentru a-mi împlini planul. Aşa că m-am pornit pe lucru.

Dar planul a căzut baltă de la bun început! Când am cotit după primul colţ, m-am ciocnit nas în nas cu unul din sclavi, care adulmeca pe-acolo împreună cu un paznic. M-a apucat deodată tuşea şi el mi-a aruncat o privire neaşteptată, care m-a îngheţat până în măduva oaselor. Mi-am închipuit că se întreabă dacă n-a mai auzit cândva tuşea aia. Am intrat îndată într-o prăvălie şi mi-am făcut drum de-a lungul tejghelei, întrebând cât costă diferite obiecte şi trăgând cu coada ochiului. Cei doi se opriseră şi vorbeau între ei, uitându-se înspre uşă. M-am decis să ies pe din dos, dacă era vreo astfel de ieşire. Am întrebat-o pe vânzătoare dacă pot ieşi prin dos pentru a căuta pe un sclav fugit, care se credea că-i ascuns prin împrejurimi, I-am spus că sunt un poliţist deghizat şi că colegul meu e afară la uşă, cu unul din ucigaşi. Am rugat-o să fie drăguţă, şi să se ducă să-i spună că nu-i nevoie să aştepte, ci mai bine să meargă până la capătul fundăturii, pentru a tăia drumul celui căutat, când eu o să-l gonesc din ascunzătoare.

Femeia ardea de nerăbdare să vadă pe unul din ucigaşii aceia deja celebri şi a ieşit imediat ca să-mi facă acest comision. Iar eu m-am strecurat binişor pe uşa din dos, am încuiat-o am pus cheia în buzunar şi-am tulit-o, chicotind în sinea mea şi simţindu-mă uşurat.

Ce mai, iar o luasem razna, stricând totul. Făcusem încă o boroboaţă. Ba chiar două. Ar fi existat o mulţime de căi ca să scap de poliţistul ăla, prin vreun truc simplu şi lesne de crezut, dar eu, nu – muream dacă nu alegeam un mijloc spectaculos! Ăsta-i cusurul meu cel mai supărător! Şi apoi ticluisem lucrurile, bizuindu-mă pe ceea ce s-ar fi cuvenit să facă poliţistul în mod firesc, ca tot omul – deşi, când te-aştepţi mai puţin, tocmai atunci îţi iese totul pe dos. În cazul acela, lucrul normal pe care trebuia să-l facă un poliţist era să se ţină pe urmele mele fără zăbavă. Este drept că ar fi găsit în calea lui o uşă masivă de stejar, încuiată bine şi până s-o poată el sparge, eu aş fi fost – tiva – departe, începând şirul de deghizări uluitoare. Asta mi-ar fi îngăduit curând să port un veşmânt care, faţă de copoii legii britanice, însemna cea mai sigură ocrotire. Nici cea mai vădită nevinovăţie sufletească nu m-ar fi ocrotit mai bine. Dar poliţistul, în loc să facă ce era de aşteptat, a luat-o de bună şi s-a ţinut întocmai de instrucţiunile mele. Aşa că în clipa în care, luând-o agale, am ieşit din fundătura aia, felicitându-mă ce mare mehenghi sunt – omul a cotit după colţ şi am intrat drept în cătuşele lui. Încaltea dacă aş fi ştiut că era într-adevăr o fundătură pe-acolo! Ei, ce să-i faci, nu există scuză pentru o asemenea gafă! Dă-o-ncolo de treabă! O treci la profit şi pierdere şi-i gata socoteala.

Bineânţeles, am făcut – sanchi! – pe indignatul şi am

jurat că abia pusesem piciorul pe uscat, întorcându-mă dintr-o lungă călătorie şi alte parascovenii de-ald-astea – doar ca să încerc marea cu degetul, ştiţi, şi să-l înşel pe sclavul ăla. Dar n-am izbutit. M-a recunoscut şi pace. Degeaba îl mustrai că mă trădează. Sclavul era mai mult mirat decât jignit. Îşi bleojdi nişte ochi cât cepele şi-mi zise:

— Au numai ţie dintre noi toţi ţi se cade cale de izbavă, iară noi în furci pierduţi să fim, când tu singur fost-ai cap de price pentru spânzurarea noastră? Preste fire iaste şi almintrelea nu!

„Preste fire şi almintrelea nu!” Asta însemna probabil: „I-auzi obrăznicie, domnule!”, „zău că mă faci să râd!” sau „ştii că eşti bine!” Ciudat mai vorbeau şi oamenii aceia! Ce mai ala-bala, sclavul avea o părere cam sucită despre justiţie, aşa că m-am lăsat păgubaş. Când nu poţi înlătura un dezastru lămurind pe cineva, la ce bun să mai baţi apa în piuă! Mie nu-mi place să merg ca apa la deal! Aşa că i-am spus numai atât:

— Află că nu veţi fi spânzuraţi. Nici unul nu va fi!

Amândoi au râs de mine, iar sclavul mi-a răspuns:

— Până acum netrebnic la voroave nu te-ai arătat. Ţi-ar fi priincios până la capăt a-ţi păstra faima, că pătimirea mult nu va mai ţine!

— Sunt sigur că reputaţia mea va rezista şi mai departe. Până mâine vom fi scoşi din închisoare şi pe deasupra vom fi liberi să mergem unde poftim.

Hâtrul de poliţist îşi scutură cu degetul urechea stângă, îşi drese glasul şi zise:

— Prea adevărat grăieşti că slobozi din temniţă veţi fi. Şi aşijderea slobozi veţi fi să îmbiaţi care încotrova, între rohatcele fierbintei craii a măriei sale Satana!

M-am stăpânit şi i-am zis flegmatic:

— Credeţi că într-adevăr vom fi spânzuraţi într-o zi, două?

— Aşa am fost chibzuind cu câteva clipe în urmă, căci aşa hotărât-a giudeţul şi aşa s-a dat de ştire preste tot.

— Aha! Va să zică ţi-ai schimbat gândul, nu?

— Prea adevărat iaste. Adineaori aşa îmi ziceam, dară acuma ştiu.

Aveam chef să fiu muşcător, aşa că i-am spus:

— O, înţelepte slujitor al legii, catadicseşte dară a ne spune tot ce ştii.

— Prea bine ştiu că veţi fi înălţaţi în furci chiar astăzi, pe la chindii! Alelei! Te-am nimerit în plin! Reazămă-te cu umărul să nu te prăvăli!

Fapt e că într-adevăr aveam nevoie să mă reazim de cineva. Cavalerii nu mai puteau sosi la vreme. Vor întârzia numai cu vreo trei ore! Nimic pe lume nu-l mai putea salva pe regele Angliei şi – ceea ce era mai important – nici pe mine. Mai important nu numai pentru mine, ci şi pentru naţiune – singura naţiune din lume unde era pe cale să înflorească atunci civilizaţia. Mi s-a făcut rău. N-am mai zis nici cârc. Mai puteam să suflu ceva? Înţelesesem ce voia să spună poliţistul: dacă sclavul care lipsea era găsit, amânarea era anulată şi execuţia urma să se ţină chiar în aceeaşi zi. Ei, bine, sclavul care lipsea fusese găsit.

CAPITOLUL XXXVIII
Sir Launcelot şi cavalerii vin să ne salveze

Era aproape patru după-amiază. Scena se petrecea chiar în faţa zidurilor Londrei. O zi răcoroasă şi plăcută, chiar superbă, cu un soare scânteietor; tocmai o zi din acelea care-ţi trezeşte pofta să trăieşti iar nicidecum să mori. Mulţimea era nesfârşită şi se întindea până departe; şi totuşi printre atâţia oameni, noi – cei cincisprezece nenorociţi – n-aveam nici un singur prieten. Era ceva dureros, oricum ai fi întors lucrurile. Stăteam acolo, cocoţaţi pe eşafodul cel înalt şi lăsaţi pradă urii şi batjocurii tuturor duşmanilor noştri. Uciderea noastră se prefăcuse într-un spectacol de gală. Înălţaseră un fel de foişor mare, pentru boierii şi boiernaşii care veniseră în păr, cu neveste şi neamuri, îi recunoşteam pe mulţi dintre dânşii.

Mulţimea căpătă o scurtă şi neaşteptată distracţie suplimentară din partea regelui. În clipa în care ni s-au scos obezile, el făcu un salt înainte, în zdrenţele sale fantastice şi cu faţa plină de vânătăi, de nici nu mai ştiai cum arată – şi se proclamă Arthur, regele Britaniei, ameninţând că va pedepsi năprasnic, ca trădători, pe toţi cei de faţă, dacă i se atingea măcar un fir din sacrosanctul său păr. Când i-a auzit izbucnind într-un uriaş hohot de râs, a tresărit şi s-a mirat foarte tare. Demnitatea îi fusese rănită şi omul se învălui în tăcere, deşi mulţimea îl ruga să continue şi încerca să-l aţâţe la vorbă, prin mieunaturi, chiote şi batjocuri:

— Îngăduiţi-i craiului a vorovi. Prea plecaţii săi

supuşi flămânzesc şi însetaţi sunt după cuventele înţelepte, carele curg din gura stăpânului lor, Prea Slăvitul şi Sfântul Zdrenţărilă!

Dar nu le-a folosit la nimic. Regele se arătă cu adevărat măreţ – şi rămase neclintit sub ploaia aceea de batjocuri şi ocări. Fără îndoială că, în felul lui, era măreţ. Afundat în gânduri, îmi scosesem bandajul alb şi-mi înfăşuram cu el braţul drept. Când lumea observă asta, începu să se agaţe de mine. Îmi strigară:

— Neândoios, corăbierul acesta sfetnic îi iaste – priviţi-i înaltul însemn al cinului său!

I-am lăsat să urle până când s-au săturat şi pe urmă le-am spus:

— Da, sunt ministrul său, Şeful, iară mâine o veţi afla de la Camelot, unde...

Nu mi-am sfârşit fraza, că m-au înecat cu un potop de batjocuri şi măscări. Dar după aceea se făcu tăcere, căci şoltuzii Londrei, în robele lor solemne, însoţiţi de subalterni, stârniră o foiala care arăta limpede că treaba era pe cale să înceapă. În liniştea ce urmă, crima noastră fu vestită mulţimii; apoi se citi sentinţa de moarte şi toată lumea se descoperi, în vreme ce preotul rostea rugăciunea.

Apoi un sclav fu legat la ochi şi călăul îşi desfăcu frânghia. La picioarele noastre, se întindea neted drumul – noi de o parte, iar mulţimea înghesuită făcând zid de partea cealaltă; un drum bun, larg deschis, păstrat liber de poliţie. Frumos ar mai fi fost să-i văd pe cei cinci sute de călăreţi ai mei sosind valvârtej tocmai pe drumul acela! Dar nu, nici gând să se poată întâmpla aşa ceva. Am urmărit cu privirea panglica drumului, pierzându-se în depărtare. Nici un călăreţ în zare, nici urmă de călăreţ.

O zvâcnire şi – haţ! – sclavul atârnă în aer, legănându-se; legănându-se şi zvârcolindu-se cumplit, căci mâinile şi picioarele nu-i erau legate.

Un al doilea laţ fu lărgit şi peste o clipă un alt sclav se legăna în furci.

În clipa următoare, un al treilea sclav se zbătea în aer. Era înfiorător. Am întors capul o clipă, iar când m-am uitat iar, nu l-am mai văzut pe rege! Îl legau la ochi! Eram stană de piatră, nu mă puteam mişca şi mă înăbuşeam. Limba mi se încleştase în gură. Au sfârşit cu legatul la ochi şi l-au dus sub ştreang. Nu-mi puteam ieşi din amorţeala care mă cuprinsese. Dar când văzui că-i trec ştreangul după gât, atunci mi s-a făcut negru înaintea ochilor şi sării să-l scap. Când să fac saltul, mai aruncai o privire asupra drumului. Sfinte Dumnezeule! Veneau ca vântul – cinci sute de cavaleri cu zalele suflecate la brâu, pedalând pe biciclete.

Cea mai grozavă privelişte ce s-a văzut vreodată! Doamne, cum le mai unduiau panaşele; cum mai scânteiau şi aruncau sclipiri de foc în bătaia soarelui nesfârşitele spiţe ale roţilor.

Îi făcusem semn cu mâna dreaptă lui Launcelot când venise valvârtej – şi el îmi recunoscuse zdreanţă – aşa că smulsei ştreangul şi legătura de la ochi a regelui şi strigai:

— În genunchi cu toţii, mişeilor, şi închinaţi-vă regelui! Cine nu se supune va ospăta la noapte în iad!

Totdeauna folosesc stilul acesta înflorit, când caut efecte culminante. Ce să vă spun, îţi creşte inima să-i vezi pe Launcelot şi pe băieţii lui dând buzna până la eşafod şi azvârlind cât colo pe şoltuzi şi toată şleahta. Şi era o plăcere să vezi gloata aceea sastisită cum îngenunchea şi cerea îndurare regelui, pe care, cu o

clipă în urmă, îl batjocorise şi îl insultase. Văzându-l cum stătea acolo în zdrenţe, primindu-le închinarea, îmi zisei: zău aşa! până la urmă tot există ceva cu adevărat măreţ în portul şi în înfăţişarea unui rege!

Eram nespus de mulţumit. Când stai să judeci pe îndelete cum s-au petrecut lucrurile, zău că până la urmă am obţinut unul din cele mai straşnice efecte din câte mi-au fost date în viaţă.

Şi hop, ca din pământ, răsări şi Clarence, în carne şi oase, şi-mi făcu cu ochiul, spunându-mi într-un limbaj ultramodern:

— Grozavă bombă! A fost *di granda,* nu? Ştiam eu c-o să-ţi meargă la inimă, l-am pus pe băieţi să se antreneze pe şest şi ardeam de nerăbdare să le arăt ce poate măndel!

CAPITOLUL XXXIX
Lupta yankeului cu cavalerii

Mă aflam iar acasă, la Camelot. Peste o zi, două de la întoarcere am găsit ziarul, încă jilav, căci abia ieşise de sub presă. Mi-l puseseră pe tavă, alături de gustarea de dimineaţă. L-am deschis la rubrica anunţurilor, ştiind că voi găsi acolo ceva care mă interesa personal. Era următoarea înştiinţare:

DEN VOIA CRAIULUI

V flaţi că marele lord şi vestit cav8ler, SIR SAGRAMOR-CEL-CHINUIT-DE DOR arătându-şi buna voinţa de a înfrurta pe Sfetnicul Regelui HANK MORGAN, carele poreclit iaste şi Şeful, pentru sbălarea jignirii de mult aduse, aceştia vor coborî în arenă la Camelot, la al patrulea ceas den dimineaţa zilei a şasesprezecea a acestei luni ce va să urmeze. Lupta va fi fără de cruţare, precât pomenita jignire era de moarte, neîncuviinţând împăcare.

DEN VOIA 3RAIULUI

În articolul său de fond, Clarence făcea următoarele aluzii:

„etrange Veţi observa, privind dezamăg
rubrica
muncă deanunţuri, că lumea va brompt ş

menţinută
de atunci
cuvânt
lastic au cr
cat interes
pra esen-
au fost mod
de cei v
mis cava rii
teridnă Bi
că ţwa t eri
noastră sub
călăuzirea
lui ajutor în cu
mare
cutezanţă de a
curaţi i
esen
mişcare are
origina în
Îm
totdeauna

avea plăcerea unei desfătări Meobişnuit de interesante în sectorul turnirurilor. Numele artiştilor sunt chezăşia unui bun specTacLE. Casa de bilete se va deschide la amiază, în ziua de 13; intrarea 3 cenţi, rezervate 5; encasările merg la fondul spitalelor. Perechea regală şi întreaga curte vor fi de faţă. Cu aceste excepţii, inclusiv clerul şi presa, biletele de favoare sunt strict sus Nendate. Cetăţenii sunt avertizaţi pe această cale nu cumpere bilete de la speculanţi, căci nu vor fi valabile la intrare lumea îl cunoaşte şi-l simpatizează pe sir Şeful, toată lumea îl cunoaşte

doi din to
erlen, gi
ţei au v ş
vorbit, aţ
furnizat
pentru
folosul lo
m mişto s
felul
scrisorilo
d. introd
cere cu
sunt neîn
în priater
cu
să ra şilasă
cu vorbe
bune
pe ba veţi
acasă
chestiuni
e a noast

un
siunea
noas-
asupra
Winis
celuilalt
ghelie,
prin
e
Cei
acelaşi
Care
prezintă
tot treizeci
nervi şi
inimă
care, cu
ani!
rsn arman-
ind,

şi-l
simpatizează pe sir Sag,
haideţi să le facem băie-
ţilor o frumoasă primire.
Ţi-
Neţi minte, fondurile vor
fi
folosite pentru o mare
operă
de binefacere, a cărei
largă
bună-voinţă întinde o
mână
mărinimoasă în care
curge
sângele cald al unei inimi
iubitoare, tuturor celor
află
flaţi în su rinţă, fără a ţine
seama de rasă, credinţă,
condiţie socială sau
culoare, singura
filantropie
statornicită până acum
pe
pământ care n-are nici o
frână politico-religioasă
pentru compasiunea sa,
ci
spune: Iată, aici curge
apa, lăsaţi
pe toţi să vină să bea.
eniţi cu

dus
îndrepta
spre
acum sub
nd câmpu
cum
Aceşti
Fraieri
au inimă
fierbin
az! rt,
regiuni
nu ca săi
clăd
lea', şi ce
ere instru
uni ale
noastre
alt om
fundahie

misiunile
ma amândoi
au
să se
retragă şi
mult lor
durere,

toţii! aduceţi-vă alunele şi guma de mestecat şi petreceţi din toată inima. Pe teren, veţi găsi de vânzare plăcinte şi cărămizi, cu care să le spargeţi: de asemeni limonada de ciRc – trei picături de suc de lămâie la un butoi cu apă. N. R. *Acesta e primul turnir carele se desfăşoară după noul regulament, cane îngăduie fiecărui concurent să folosească orice arm preferă. E bine să vă notaţi ast9.”*

on.,
cetate,cr
e
Ei merg r
spun că
„înr ionar
să ara
zic mai p
bă ursul

Până la ziua sorocită, în toată Britania nu s-a mai discutat decât despre partida aceea. Celelalte subiecte deveniră neînsemnate şi dispărură cu totul din gândurile şi preocuparea oamenilor. Nu fiindcă un turnir era o mare senzaţie; nu fiindcă sir Sagramor ar fi găsit cumva sfântul potir – căci nu-l găsise – nu fiindcă unul din duelişti era cel de-al doilea personaj (oficial)

din regat; nu, toate aceste chestiuni erau banale. Totuşi, existau motive berechet care să explice interesul extraordinar, stârnit de această luptă ce se apropia. Şi anume interesul izvora din faptul că întreaga naţiune ştia că duelul n-avea să se desfăşoare între doi oameni oarecare, ci era un duel între doi urzitori de farmece. Nu era de aşteptat un duel al muşchilor, ci al minţii; nu o întrecere după tipic, ci o întrecere a artei şi a iscuseniei supranaturale, o ciocnire finală pentru supremaţie între cei doi maeştri vrăjitori ai epocii. Se spunea că cele mai neasemuite isprăvi ale celor mai renumiţi cavaleri nu meritau să fie puse alături de-un asemenea spectacol; acelea nu puteau părea decât nişte jocuri de copii, faţă de tainica şi înfricoşătoarea bătălie a zeilor. Da, toată lumea ştia că, de fapt, urma să fie un duel între Merlin şi mine; că de fapt el avea să-şi măsoare puterile vrăjitoreşti cu mine. Se zvonise că Merlin pierduse zile şi nopţi de-a rândul, îmbibând armele şi armura lui sir Sagramor cu puteri divine de atac şi contraatac şi că-i procurase de la duhurile văzduhului un văl care-l făcea pe purtător invizibil pentru ochii adversarului său, ceilalţi oameni continuând să-l vadă în carne şi oase. Se zicea că împotriva lui Sagramor, astfel înarmat şi ocrotit, nici o mie de cavaleri nu puteau face nimic; împotriva lui nu putea izbândi nici o vrajă din cele ştiute. Lucrurile acestea erau certe; în privinţa lor, nu mai încăpea nici o îndoială, nici umbră de îndoială. Rămânea doar o singură întrebare: nu existau oare şi alte vrăji, necunoscute de Merlin, care să facă vălul lui sir Sagramor străveziu pentru mine şi vrăjita-i armură vulnerabilă pentru armele mele? Iată chestiunea care urma să fie hotărâtă în arenă. Până atunci lumea era

sortită să trăiască în îndoială.

Aşadar, lumea socotea că era în joc ceva însemnat. Şi desigur că nu se înşela, numai că nu era ce se credea. Nu, zarurile aveau să fie aruncate pentru o miză mult mai mare: viaţa cavalerismului rătăcitor. Eram şi eu un campion, ce-i drept, dar nu al uşuraticei magii negre, ci campionul bunului simţ, ai acelui bun simţ lipsit de sentimentalism şi, în schimb, plin de raţiune. Coboram în arenă ca să distrug cavalerismul ahtiat să vânture lumea, sau să-i cad victimă.

Oricât de vast era locul spectacolului – la ora zece, în dimineaţa de 16, nu mai găseai nici un loc liber. Pavilionul de onoare – cogeamite mamutul – era împodobit cu stindarde, flamuri şi tapiserii bogate şi înţesat cu câteva tone de crăişori tributari – o întreagă plevuşcă, însoţită de suitele lor. Era de faţă toată aristocraţia britanică, în frunte cu propria noastră bandă regală. Fiecare individ părea o prismă prin care scânteiau mătăsurile şi catifelele cele mai somptuoase. Ce să mai lungesc vorba: n-am mai văzut ceva demn de comparat cu priveliştea asta, decât lupta dintre un apus de soare, în susul Mississipiului, şi aurora boreală. Uriaşul câmp, împânzit cu

drapele şi corturi în culori bătătoare la ochi – de la un capăt la altul al arenei, cu câte o sentinelă stând smirnă la intrarea fiecărui cort şi cu câte un scut sclipitor atârnând alături de el, pentru provocări, alcătuia altă privelişte ademenitoare. Pricepeţi, fiecare cavaler care avea cât de cât ambiţie sau spirit de castă se afla acolo, fiindcă nu era un secret pentru nimeni că tagma lor îmi stătea ca sarea în ochi, aşa că acum aveau prilejul de a încerca să se răzbune. Dacă-l învingeam pe sir Sagramor, ceilalţi aveau dreptul să

mă provoace – câtă vreme eram dispus să primesc lupta.

În colţul nostru se aflau doar două corturi; unul pentru mine şi celălalt pentru slujitorii mei. La ora fixată, regele făcu un semn şi crainicii, în tunici cu armoriile regale, păşiră în arenă şi citiră proclamaţia, dând numele combatanţilor şi stabilind pricina conflictului. Urmă o pauză, apoi se auzi o trâmbiţă răsunând puternic. Era semnalul să intrăm în arenă. Lumea îşi aţinu răsuflarea şi pe toate chipurile se citi o aprigă curiozitate.

Din cortul său, apăru semeţul sir Sagramor – un adevărat turn de fier, impunător, solemn şi ţeapăn. Ce poză nobilă, mult prea nobilă, întruchipa dumnealui, cu suliţa-i uriaşă, sprijinită în teaca de piele şi ţinând-o strâns în puternica-i mână; călare pe armăsaru-i falnic, ce-şi avea fruntea şi pieptul ferecate cu oţel iar trupul frumos încăpestrit şi împodobit cu paluşe cu soltare şi ţoluri de mătase, care aproape se târau pe pământ! Mulţimea izbucni în urale de bun venit şi de admiraţie.

După aceea, am apărut şi eu. Dar n-am fost întâmpinat cu urale şi aclamaţii. O clipă domni mirarea. Apoi, în tăcerea aceea grăitoare, începu să unduiască un mare val de râs, de-a lungul mării de capete, dar o trâmbiţă sună drept avertisment şi reteză scurt ilaritatea. Eram cu capul descoperit şi purtam cel mai simplu şi mai confortabil costum de gimnast: un tricou de culoarea pielii, de la gât până la călcâie şi încins cu un brâu de mătase albastră. Calul meu avea o statură potrivită, dar era sprinten, cu picioare zvelte, cu muşchi ca resorturile orologiilor, şi năvalnic ca un ogar. Era o frumuseţe, cu păru-i mătăsos şi gol ca în clipa naşterii – nepurtând nimic în

afară de căpăstru şi de o şa ţărănească.

Turnul de fier şi somptuosul baldachin se apropiară greoi, făcând nişte graţioase piruete prin arenă, şi noi le ieşirăm în întâmpinare, săltând uşor. Ne-am oprit. Turnul trase un salut şi eu îi răspunsei, apoi ne rotirăm şi călărirăm alături înspre pavilionul din mijloc şi făcurăm plecăciunile cuvenite în faţa regelui şi a reginei. Regina exclamă:

— Vai! sir Şeful lupta-va despuiat şi fără de lancie au spadă au...

Dar regele o făcu să tacă şi să priceapă – cu una sau două fraze politicoase – că asta nu era treaba ei. Trâmbiţele răsunară iară. Ne despărţirăm şi călărirăm spre marginile arenei, luând poziţia de luptă. Atunci se arătă şi bătrânul Merlin, care aruncă o ploaie de funigei peste sir Sagramor, prefăcându-l în stafia lui Hamlet. Regele dădu semnalul şi crainicii trâmbiţară din nou. Sir Sagramor îşi cumpăni suliţa şi în clipa următoare se repezi de dudui pământul, cu vălul fluturându-i la spate, iar eu vâjâii prin văzduh ca o săgeată – ca să-l întâmpin – plecându-mi urechea ca şi cum aş fi urmărit poziţia şi apropierea cavalerului nevăzut, după auz, nu după văz. Un cor de strigăte încurajatoare izbucni pentru el, dar şi mie un glas inimos îmi aruncă un cuvânt de îmbărbătare, zicându-mi:

— Arde-l! Arde-l pe zdrahon! Dă-i, Jim, păunaşule, subţirel, tras ca prin inel!

Aş fi pus prinsoare, cu ochii închişi, că bucuria aceasta mi-o făcuse Clarence – furnizând şi limbajul potrivit. Când formidabilul vârf al suliţei se află la un pas şi jumătate de pieptul meu, mânai calul în lături, fără nici o sforţare şi zdrahonul de cavaler îmi trecu pe de lături ca fulgerul, lovind în gol. De data aceasta,

obţinui o droaie de aplauze. Ne-am întors, ne-am încordat şi iarăşi am gonit unul spre celălalt. Altă lovitură în gol din partea cavalerului; alt ropot de aplauze pentru mine. Acelaşi lucru se mai repetă încă o dată, stârnind o asemenea vijelie de aplauze că sir Sagramor îşi pierdu cumpătul şi îşi schimbă pe loc tactica, luându-şi misiunea de a mă fugări. Ce să zic, n-a avut parte de nici o distracţie în momentele acelea, că era o leapşa cu toate avantajele pentru mine; mă răsuceam cu uşurinţă şi mă dădeam în lături din calea lui, oricând pofteam, ba o dată îl bătui pe spate, trecând îndărătul său. În cele din urmă, am luat pe seama mea fugărirea şi după aceea – oricum se sucea şi se învârtea sir Sagramor, să se fi dat şi peste cap – n-a mai fost în stare să ajungă în urma mea; se pomenea mereu în faţă, când îşi sfârşea manevra. Aşa că s-a lăsat păgubaş şi s-a retras în colţul lui de arenă. Îşi pierduse cu totul sărita, şi, nemaiputându-se stăpâni, îmi azvârli o insultă care mă făcu să-mi ies şi eu din pepeni. Mi-am scos lasoul de la oblânc şi-am apucat colacul de frânghie cu mâna dreaptă. Să-l fi văzut pe sir Sagramor sosind de data asta! Era grăbit de parcă plecase într-un voiaj de afaceri; după cum călărea, se vede că avea ochii tare injectaţi, îmi lăsai calul în voie, legănând ochiul cel mare al lasoului în cercuri largi pe deasupra capului. Din clipa în care adversarul porni, o luai şi eu spre el; când distanţa dintre noi se făcu de vreo patruzeci de paşi, trimisei spiralele şerpuitoare ale frânghiei să spintece aerul, apoi sării în lături, mă întorsei spre adversar, îmi ţinui în loc bidiviul, bine antrenat în acest scop, care se propti cu toate patru picioarele încordate ca să reziste la recul. În clipa următoare, frânghia se întinse tare şi

drept şi-l smulse pe sir Sagramor din şa! Sfinte Sisoe, ce senzaţie!

Nu încape îndoială că în lumea asta, noutatea îţi dă cea mai mare popularitate. Oamenii ăia nu mai văzuseră până atunci cum procedează cow-boyi şi-au sărit în sus de încântare. De pretutindeni se înălţa un singur strigăt:

— Bis! Bis!

Mă mirai de unde aflaseră cuvântul acesta, dar nu era vreme să descifrez probleme filologice, fiindcă acum întregul stup al cavalerilor rătăcitori începuse să zumzăie şi mai bune perspective pentru afacerea mea nu aş fi putut găsi niciodată. În clipa în care am dat drumul lasoului şi sir Sagramor a fost ajutat să ajungă în cortul său, mi-am strâns frânghia, mi-am luat postul în primire şi am început să legăn iar colacul deasupra capului. Eram sigur că-i voi găsi întrebuinţare de îndată ce vor fi în stare să-i aleagă un urmaş lui sir Sagramor, şi asta nu putea să întârzie mult, când existau atâţia candidaţi dornici de glorie. Într-adevăr, au şi ales unul pe loc – pe sir Hervis de Revel.

Bzz! Năvăli ca la foc. Mă ferii; trecu fulgerător, şi rotocoalele frânghiei i se încolăciră în jurul gâtului; peste câteva secunde – zdup! – şaua era goală.

Am mai cules o serie de bisuri, apoi încă una, şi încă una şi încă una. După ce-am smuls din şa cinci oameni, gluma începu să se îngroaşe pentru călăraşii înfieraţi, care se opriră să se sfătuiască. Ajunseră la concluzia că era timpul să lase naibii eticheta şi să trimită împotriva mea pe cei mai falnici şi mai buni cavaleri. Spre uimirea lumii aceleia micuţe, am scos din luptă cu lasoul pe sir Lamorak de Galiş şi, după câteva clipe, pe sir Calahad. Aşa că – vedeţi bine! – acum nu le mai

rămânea altceva de făcut decât să-şi joace ultimul atu, scoţându-l în arenă pe semeţul semeţilor, pe cel mai puternic dintre puternici, măreţul sir Launcelot în persoană!

N-aveam dreptul să mă umflu în pene? Te cred că aveam! Colo, în faţa mea, se afla Arthur, regele Britaniei; se afla regina Guenever şi pe lângă ei, cârduri întregi de regişori şi crăişori provinciali, iar în tabăra de corturi, de la capătul arenei, vestiţi cavaleri din multe ţări, precum şi cel mai select corp cavaleresc, Cavalerii Mesei Rotunde, cei mai străluciţi din întreaga creştinătate. Şi, mai presus de toate, sălăşluia acolo însuşi soarele strălucitorului lor sistem, îndreptându-şi înspre mine lancea, punctul de atracţie a patruzeci de mii de ochi, plini de adoraţie; iar eu, singur-singurel, în faţa lui, ca să-l înfrunt. Prin minte mi-a străfulgerat chipul drag al unei anumite telefoniste din West-Hartford şi grozav aş fi vrut să mă vadă şi ea în clipa aceea. Tocmai atunci, Invincibilul galopa spre mine ca o vijelie. Lumea de la curte se ridică în picioare şi îşi întinse gâturile; colacul fatal zbură, rotindu-se prin văzduh, şi – cât ai zice peşte – îl târâi pe sir Launcelor, întins pe spate, de-a lungul arenei, făcând bezele spectatorilor care mă aclamau cu un nor multicolor de batiste şi cu tunete de aplauze!

„Ei – mi-am zis eu – încolăcindu-mi la loc lasoul şi atârnându-l de oblânc şi simţindu-mă beat de glorie. Victoria e definitivă – nici unul n-o să mai îndrăznească să lupte cu mine –vagabondajul cavaleresc a murit!” Închipuiţi-vă acum mirarea mea şi a tuturora, când auzii iarăşi sunetul de trâmbiţă care vestea că încă un adversar intră în arenă. Trebuia să fie un mister la mijloc; nu-mi dădea prin minte ce se întâmplase. În

clipa următoare, însă, observai că Merlin se depărta pe furiş de mine şi apoi văzui că-mi dispăruse lasoul! Cu siguranţă că bătrânul expert în făcături cu mână lungă îl furase şi-l strecurase sub mantia lui.

Crainicul trâmbiţă iarăşi. Privii spre capătul arenei şi iată că Sagramor răsări iar. Venea călare, după ce i se ştersese bine praful şi i se aranjase din nou vălul. O pornii în trap spre el, prefăcându-mă că-l descopăr numai după zgomotul copitelor calului. Îmi zise:

— Urechea-ţi iaste ageră pre cât văd – dară aceasta nu te va scoate întru hălăduinţă! Şi zicând acestea, puse mâna pe mânerul spadei celei mari. Iară cum nu-ţi iaste în putinţă mult a o desluşi cu văzul, din pricina vălului, îţi dau în ştire că ţin în mână nu o suliţă grea şi stânjenitoare, ci o spadă, căreia volnic nu vei fi a-i feri tăişul.

Avea viziera ridicată şi zâmbetul său prevestea moartea. Era limpede că nu voi fi în stare să-i ocolesc spada. De data aceasta, trebuia să moară cineva. Dacă punea mâna pe mine, puteam ghici al cui va fi cadavrul. Amândoi călărirăm alături spre tribună, salutând pe maiestăţile lor. De data aceasta, regele era tulburat. Mă întrebă:

— Au unde iaste nemaivăzuta-ţi armă?

— Mi-a fost furată, măria ta.

— Ai oare o alta la îndemână?

— Nu, măria ta, am adus-o numai pe aceea.

Atunci se vârî Merlin în discuţie:

— Una singură adus-a, precât una singură era în putinţă a aduce. Nu se află nicăierea alta, fără numa aceasta. Craiul Duhurilor Mării o ţine în a lui stăpânire. Omul acesta iaste un amăgitor, un neştiutor al celor de taină, altmintrelea ar fi luat veste precum că

asemenea armă poate fi folosită doară opt daţi şi mai mult nu; iară pre urmă piere, făcând cale întoarsă la lăcaşu-i de sub a mării faţă.

— Atuncea fără de armă iaste! zise regele. Sir Sagramor, îngădui-vei a împrumuta una?

— Eu însumi îi voi da spada! – strigă sir Launcelot, şchiopătând. Cavaler viteaz iaste şi se pricepe a mânui toatele ca oricare cavaler trăitor. Spada mea o va avea!

Sir Launcelot puse mâna pe spadă ca s-o tragă, dar sir Sagramor îi zise:

— Stai! Aceasta nu iaste cu putinţă. Numa cu arma dumnealui se cade a lupta; i s-a făcut hatârul de a fi volnic să-şi aleagă care armă voieşte şi de a o folosi aici. Dacă greşit-a, cu capul să plătească!

— Cavalere! zise regele. Te încearcă patima şi-ţi răvăşeşte minţile. Om gol voieşti a ucide?

— Cu mine se va răfui sir Sagramor, de va săvârşi una ca asta! zise sir Launcelot.

— Mă voi răfui cu oricine are poftă! replică, tare înflăcărat, acesta.

Merlin îşi vârî coada, frecându-şi mâinile de bucurie şi dându-şi la iveală zâmbetu-i josnic, de bucurie răutăcioasă:

— Dirept grăit-ai, dirept şi bine! De ajuns iaste atâta vorbă în deşert. Se cuvine ca măria sa craiul să poruncească începerea luptei.

Regele fu nevoit să cedeze. Trâmbiţa îşi buciumă proclamaţia cuvenită, iar noi ne-am întors caii şi am călărit până la locurile cuvenite. Am stat aşa, la o sută de paşi distanţă, faţă în faţă, ţepeni şi nemişcaţi, ca nişte statui ecvestre. Şi am rămas aşa, într-o tăcere deplină, preţ de-o minută, în vreme ce toată lumea

privea cu încordare, neclintindu-se de pe locuri. Se părea că pe rege nu-l lăsa inima să dea semnalul.

Dar, în cele din urmă, îşi ridică mâna, şi îndată urmară sunetele limpezi ale trâmbiţei; apoi lungul tăiş al spadei lui sir Sagramor descrise o curbă scânteietoare prin aer. Era superb să-l vezi venind. Am rămas locului, pe când el se apropia. Am continuat să nu mă mişc. Oamenii erau atât de emoţionaţi, încât începură să-mi strige:

— Fugi! Fugi! Cată să scapi! În cumpăna de moarte eşti!

Nu m-am clintit nici cu un deget, până ce fulgerul n-a ajuns la cincisprezece paşi de mine; atunci am tras de la brâu un revolver, au urmat o licărire şi o detunătură, şi am pus revolverul iarăşi la brâu, înainte ca vreun om din public să-şi fi dat seama ce se întâmplase.

În arenă, se cabra un cal fără de călăreţ, iar sir Sagramor zăcea lat la pământ.

Cei care alergară la el amuţiră, văzând că viaţa-i se stinsese cu adevărat, fără nici un motiv vizibil, fără nici un semn în afară de o gaură în pieptarul de zale. Dar nu dădură nici o însemnătate unui fleac ca ăsta şi, cum rana de glonte sângerează foarte puţin, nu se vedea nici strop de sânge, din pricina veşmintelor şi a pânzeturilor de sub armură. Corpul fu târât la tribună ca să-l poată cerceta regele şi mărimile. Bineânţeles, au încremenit de uimire. M-au chemat ca să le explic minunea. Dar am rămas pe poziţie, ca o statuie, şi am spus:

— Dacă este poruncă, voi veni, dar stăpânul meu, regele, ştie că mă aflu acolo unde legile luptei îmi cer să rămân, câtă vreme cineva voieşte să se mai lupte

cu mine.

Am aşteptat. Nu m-a mai provocat nimeni. Atunci am spus:

— Dacă mai există vreunul care se îndoieşte că acest turnir e pe deplin şi cinstit câştigat, nu aştept să mă provoace el, ci îl provoc eu.

— Poftire cinsteşă şi vitează iaste – zise regele – şi prea bine îţi samănă. Pre cine chemi la luptă?

— Nu chem pe nimeni, ci îi provoc pe toţi! Aici stau şi sfidez pe toţi cavalerii Angliei să vină împotrivă-mi; nu unul câte unul, ci cu grămada!

— Ce? Cum? strigară o seamă de cavaleri.

— Mi-aţi auzit provocarea. Primiţi-o, sau de nu, proclam pe fiecare în parte că-i un laş şi un învins! Sunteţi nişte cavaleri laşi şi învinşi!

Ce mai cacialma! Cred că pricepeţi. Într-un asemenea moment prinde bine să ai tupeu şi să-ţi joci cartea de-o sută de ori mai tare decât face; de patruzeci şi nouă de ori din cincizeci, nimeni nu îndrăzneşte să „achite” şi iei potul. Dar tocmai atunci – ce să vezi! – lucrurile ieşiră cam albastru! Într-o secundă, cinci sute de cavaleri se azvârliră în şei şi, cât ai clipi din ochi, un larg val împrăştiat pornise şi se năpustea, zăngănind, asupra mea. Am smuls amândouă revolverele de la brâu şi am început să măsor distanţele şi să calculez şansele.

Bang! O şa goală. Bang! Încă una. Bang-bang, am mai secerat doi. Ce mai, era pe viaţă şi pe moarte. Ştiam bine lucrul ăsta. Dacă trăgeam al unsprezecelea glonte fără să-i conving s-o lase mai moale, al doisprezecelea adversar mă ucidea la sigur. Aşa că niciodată n-am fost mai fericit decât când al nouălea glonte şi-a doborât omul şi am desluşit în liota de

cavaleri o şovăială prevestitoare de panică. Acum, o clipă pierdută putea să-mi spulbere ultima şansă. Dar n-am pierdut-o. Am ridicat amândouă pistoale şi am ţintit. Hoarda oprită locului mai rămase aşa o clipă, care-mi păru foarte lungă, apoi cavalerii se risipiră şi o luară la fugă care încotro.

Bătălia era câştigată. Cavalerismul devenise o instituţie sortită pieirii cu toţi vântură-lume ai lui. Marşul civilizaţiei începuse. Cum mă simţeam în momentele acelea, nici nu vă pot spune!

Dar fratele Merlin? Acţiunile lui se prăbuşiseră iarăşi. Oricum o brodea, de câte ori vrăjile băbeşti îşi măsurau puterile cu magia ştiinţei, mâncau bătaie.

CAPITOLUL XL
Trei ani mai târziu

După ce am frânt atunci cavalerismului rătăcitor şira spinării, nu m-am mai simţit obligat să lucrez în taină. Prin urmare, chiar de-a doua zi am dezvăluit lumii – spre uimirea ei – şcolile secrete, minele mele şi vasta mea reţea de uzine şi ateliere clandestine. Cu alte cuvinte, am supus secolul al XIX-lea unei inspecţii din partea secolului al VI-lea.

Ei, totdeauna e socoteală bună dacă speculezi prompt un avantaj. Cavalerii erau deocamdată la pământ, dar dacă voiam să-i ţin mai departe cu botul pe labe trebuia pur şi simplu să-i paralizez – nimic altceva nu ar fi corespuns situaţiei. Vă amintiţi că ultima dată în arenă le trăsesem o „cacialma”; ar fi fost natural s-ajungă şi ei la această concluzie, şi să mă lucreze pe baza ei, dacă le dădeam o şansă. Aşa că nu trebuia să le las răgaz să răsufle – şi nici nu le-am lăsat.

Mi-am reînnoit provocarea, am gravat-o pe o placă de aramă, am atârnat-o prin toate locurile, unde putea să le-o citească vreun preot şi am păstrat în permanenţă anunţul din ziar.

Nu numai că am reînnoit provocarea, dar i-am şi sporit proporţiile. Le-am spus: hotărâţi o zi, şi eu îmi voi lua cincizeci de ajutoare şi voi da piept cu cavalerii de pe întreg pământ, adunaţi laolaltă, şi-i voi nimici.

De data asta, nu era o cacialma. Vorbeam serios; puteam să-mi ţin făgăduiala. Nu lăsam nici o portiţă

spre a nu se răstălmăci sensul provocării. Până şi cel mai mărginit cavaler îşi dădea seama că era un caz vădit de: „ridică mănuşa, ori taci şi înghite”. S-au dovedit înţelepţi, preferând a doua soluţie, în tot cursul următorilor trei ani, nu mi-au pricinuit nici o bătaie de cap, pe care ar merita s-o pomenesc.

Închipuiţi-vă că au trecut încă trei ani. N-aveţi decât să vă rotiţi privirile prin Anglia ca să vedeţi ce s-a întâmplat. Acum era o ţară fericită şi înfloritoare, în care se petrecuseră o seamă de schimbări ciudate. Şcoli pretutindeni şi tot felul de facultăţi; o seamă de ziare destul de bune. Până şi literatura se urnea din loc; sir Dinadan-Hâtrul era cel dintâi în acest domeniu, apărând cu un volum de glume încărunţite, cu care mă deprinsesem timp de treisprezece secole. Dacă ar fi renunţat la gluma aceea cu conferenţiarul – care se râncezise de atâta vechime – n-aş fi spus nimic, dar în faţa ei n-am mai putut rezista. Am interzis cartea şi l-am spânzurat pe autor.

Sclavia era moartă şi îngropată; toţi oamenii erau egali în faţa legii; impozitele ajunseseră echitabile. Telegraful, telefonul, fonograful, maşina de scris, maşina de cusut şi toţi ceilalţi o mie şi unul de slujitori sârguincioşi şi îndemânatici ai aburului şi electricităţii îşi câştigau treptat simpatia în rândurile poporului. Aveam două-trei vase cu aburi pe Tamisa, aveam nave de război cu aburi şi iniţiasem marina comercială cu aburi; mă pregăteam să trimit o expediţie care să descopere America.

Câteva căi ferate erau în construcţie, iar linia de la Camelot la Londra era sfârşită şi pusă în funcţiune. Am fost destul de şmecher ca să fac din toate slujbele legate de serviciul de călători, locuri de înaltă şi aleasă

cinste. Mă gândeam să-i atrag pe cavaleri şi pe nobili, spre a-i face folositori şi a-i împiedica să mă saboteze. Planul a mers foarte bine şi se băteau pentru a obţine aceste slujbe. Mecanicul expresului de la ora 4.33 era un duce; nu găseai pe tot traseul vreun conductor care să nu fi fost măcar conte. Se dovedeau oameni cumsecade cu toţii, dar aveau două defecte de care nu-i puteam dezbăra, aşa că eram nevoit să închid ochii: nu voiau nici în ruptul capului să-şi lepede armurile şi „învârteau biletele” pe sub mână – adică furau societatea de transporturi.

Aproape că nu mai exista în tot regatul vreun cavaler care să nu fi fost plasat într-o slujbă folositoare. Cavalerii străbăteau ţara de la un capăt la altul, având fel de fel de însărcinări utile, căci înclinarea lor spre hoinăreală şi experienţa câştigată în această direcţie făceau dintr-înşii cu adevărat cei mai rodnici răspânditori ai civilizaţiei. Umblau îmbrăcaţi în oţel şi înarmaţi cu sabie, lance şi secure, iar dacă nu puteau convinge pe cineva să încerce o maşină de cusut plătind-o în rate, sau un armonium, sau garduri de sârmă ghimpată, sau un ziar prohibiţionist, sau oricare altul din cele o mie şi unul articole pentru care făceau reclamă – suprimau persoana respectivă şi treceau mai departe.

Eram foarte fericit. Lucrurile se îndreptau, văzând cu ochii, către un ţel de mult visat în taină. Ştiţi, mă bătea gândul să duc la capăt două planuri, cele mai vaste planuri din tot ce proiectasem eu. Unul era să răstorn biserica romano-catolică şi să statornicesc, pe ruinele ei, religia protestantă – dar nu ca religie oficială, ci ca o credinţă foarte activă. Celălalt plan era să obţin un decret care să fie curând publicat, prin care să se

decidă ca, după moartea lui Arthur, votul universal să fie introdus fără restricţii şi acordat deopotrivă bărbaţilor şi femeilor; în orice caz, tuturor bărbaţilor, înţelepţi ori ba, şi tuturor femeilor care, la maturitate, se va constata că ştiu aproape tot atât cât fiii lor la douăzeci şi unu de ani. Arthur putea s-o mai ducă vreo treizeci de ani, căci era cam de vârsta mea – adică de vreo patruzeci de ani – şi socoteam că până atunci s-ar fi putut ajunge uşor ca populaţia muncitoare a acelei epoci să fie pregătită şi dornică de un eveniment, care ar fi fost primul de felul lui în istoria lumii: o revoluţie guvernamentală închegată şi deplină, împlinită fără vărsare de sânge. Rezultatul ar fi fost o republică. N-am încotro, trebuie să mărturisesc – deşi mi-e ruşine – că începuse să mă bată josnicul gând de a deveni eu însumi cel dintâi preşedinte. Ce vreţi, patimi omeneşti, de care nu puteam scăpa! Constatasem vrând-nevrând că nu puteam trece nici eu de hotarele puse firii omului.

Clarence era de partea mea în ce privea revoluţia, dar nu în totul. El se gândea la o republică fără caste privilegiate, dar având în frunte o monarhie ereditară, deci o dinastie, în locul unui şef eligibil. Socotea că nici o naţiune, care a cunoscut vreodată bucuria de a adora o familie regală, n-ar putea să se lipsească de ea, fără ca naţiunea respectivă să nu se stingă, pierind de inimă rea. I-am arătat că regii sunt primejdioşi. „Atunci să punem nişte pisici în locul lor!” mi-a spus el. Era sigur că o dinastie de motani ar corespunde din toate punctele de vedere. Motanii ar fi fost la fel de folositori ca oricare altă familie regală; ar fi ştiut tot atât de multe; ar fi avut aceleaşi virtuţi şi aceleaşi perfidii; aceeaşi înclinare de a se lua la harţă cu alte pisici

regale şi ar fi fost ridicul de deşerţi şi de absurzi, fără să-şi dea seama vreodată. Unde mai pui că ar fi costat o nimica toată. În sfârşit, ar fi avut un drept divin la fel de temeinic ca oricare altă casă regală, şi „Tom al VII-lea, sau Tom al XI-lea, sau Tom al XIV-lea, prin graţia lui Dumnezeu, rege” ar fi sunat tot atât de bine, dacă s-ar fi referit la un motan regal oarecare, împopoţonat ca la circ. „În general – spunea Clarence în engleza lui modernă foarte precisă – caracterul acestor pisici ar fi cu mult superior caracterului unui rege obişnuit, ceea ce ar constitui un imens avantaj moral pentru naţiune, întrucât o naţiune totdeauna îşi modelează morala, după pilda şi asemănarea monarhului. Deoarece adorarea regalităţii se bazează pe iraţionalitate, aceste graţioase şi nevătămătoare pisici ar deveni lesne la fel de sacre ca oricare alte maiestăţi; ba chiar mai mult, căci s-ar observa imediat că ele nu spânzură, nu decapitează şi nu întemniţează pe nimeni; nu săvârşesc nici un fel de cruzimi ori nedreptăţi, şi prin urmare sunt vrednice de o dragoste şi de un respect mai adânc decât cele cuvenite unui obişnuit rege-om. Şi desigur că le-ar şi dobândi. Ochii întregii lumi, hărţuită de atâtea necazuri, s-ar aţinti în curând asupra acestui sistem omenos şi blând, iar măcelarii regali ar dispărea pe loc. Supuşii lor ar umple locurile vacante cu pisoi procuraţi din casa noastră regală; noi ar trebui să devenim o uzină care să aprovizioneze toate tronurile lumii; în patruzeci de ani, toată Europa ar fi guvernată de pisici şi noi le-am furniza pisicile. Atunci ar începe domnia păcii veşnice, spre a nu mai avea sfârşit!... Miiau – au – miau – fâţ – miau!”

Naiba să-l ia, credeam că vorbeşte serios şi începusem să mă las convins, până ce-a explodat în

mieunatul ăla, care aproape că m-a băgat în sperieţi. Clarence nu putea fi serios niciodată. Nici nu ştia ce înseamnă aşa ceva. Îmi înfăţişase o ameliorare hotărâtă – cu totul raţională şi posibilă – a monarhiei constituţionale, dar era prea fluşturatic ca să-şi dea bine seama sau să-i pese de ceva. Tocmai voiam să-l muştruluiesc, când chiar în clipa aceea Sandy veni în goană, înnebunită de spaimă şi înecată de suspine, încât în primele momente nu putu scoate o vorbă. Am alergat la ea şi am luat-o în braţe, dezmierdând-o şi spunându-i cu glas rugător:

— Hai, vorbeşte, draga mea, vorbeşte odată! Ce e?

Capul i-a căzut moale la pieptul meu şi a murmurat cu un glas stins, aproape de neauzit:

— ALO-CENTRALA!

— Repede! i-am strigat lui Clarence, telefonează după homeopatul regelui.

Peste două minute, îngenuncheam lângă leagănul copilei, iar Sandy expedia servitorii încolo şi încoace, pretutindeni, în tot palatul. Aproape dintr-o privire am priceput care-i situaţia – anghina difterică! M-am aplecat şi am şoptit:

— Trezeşte-te odorule! Trezeşte-te Alo-Centrala!

Fetiţa deschise cu greu ochii ei catifelaţi şi izbuti să îngâne:

— Papa.

Asta mi-a fost o mângâiere. Era departe de a se afla în pragul morţii. Am trimis după nişte preparate cu sulf, am pus la foc chiar eu ibricul, fiindcă nu stau niciodată cu braţele încrucişate ca să aştept doctorii, când Sandy ori fetiţa îmi sunt bolnave. Ştiam cum să le îngrijesc pe amândouă şi căpătasem experienţă. Făptura asta mică trăise în braţele mele o bună parte

din frageda ei viaţă şi adesea am fost în stare să-i alung necazurile şi s-o fac să râdă – prin rouă de lacrimi adunată pe gene – când chiar maică-sa nu reuşea.

Purtând cea mai somptuoasă armură a sa, sir Launcelot apăru şi el, străbătând cu paşi de uriaş holul cel mare, în drum spre consiliul de administraţie. Nu ştiu dacă aţi aflat, dar el era preşedintele acestui consiliu şi ocupa Jilţul Primejdios, pe care-l cumpărase de la sir Galahad. Consiliul era alcătuit din Cavalerii Mesei Rotunde şi acum foloseau Masa Rotundă pentru a trata tot felul de afaceri. Ca să obţii un jilţ la masa aceea costa tare mult. Ei bine, nici n-o să credeţi cât, aşa că n-are rost să dau aici cifra. Sir Launcelot devenise un rechin de bursă şi cumpărase un mare stoc de acţiuni, iar acum tocmai se pregătea să scoată diferenţele din lichidări. Dar ce-are a face? Era la fel cum îl cunoscusem. Trecând prin faţa uşii, aruncă o privire prin odaie şi descoperi că odorul nostru era bolnav. Nu mai vru să ştie de nimic altceva; grangurii şi barosanii n-aveau decât să se concureze cât pofteau la Masa Rotundă; el va intra numaidecât în odaie şi va rămâne la căpătâiul micuţei Alo-Centrala, cu toate că avea atâtea de pus la cale. Şi aşa a şi făcut. Îşi azvârli coiful într-un colţ şi, într-un minut, puse o feştilă nouă în lampa cu alcool şi suflă în foc, ca să se încălzească mai repede ibricul. Între timp, Sandy înălţase un mic baldachin peste leagăn şi pregătise totul.

Sir Launcelot avu grijă ca apa să dea în clocot şi să iasă aburi, apoi amândoi umplurăm ibricul cu var nestins şi acid carbolic, adăugând o picătură de acid lactic, apoi am mai turnat apă şi am dat drumul valului de aburi sub baldachin. Acum totul era pus la punct şi

ne-am aşezat într-o parte şi alta a leagănului ca să veghem. Sandy era atât de recunoscătoare şi prinsese atâta curaj, încât ne-a umplut două ciubuce lungi cu scoarţă de salcie şi tutun din frunze uscate, spunându-ne că putem fuma cât poftim – tot n-o să pătrundă fumul sub baldachin. Cât despre Sandy – ea era mai de mult obişnuită cu fumatul, căci fusese prima femeie din ţară care văzuse un nour de fum suflat pe gură. Zău aşa, nu găseai un tablou mai tihnit sau mai liniştitor decât sir Launcelot, în armura-i impunătoare, stând cu o seninătate graţioasă la capătul unui metru de ciubuc... Era un bărbat frumos, un bărbat plăcut la vorbă şi înfăţişare – sortit anume să-şi facă soţia şi copiii fericiţi. Dar bineînţeles că regina Guenever... ei, ce mai, n-are rost să te plângi din pricina unui lucru care s-a făcut şi nu mai ai ce-i face.

Cum-necum, sir Launcelot a stat şi a vegheat alături de mine trei zile şi trei nopţi de-a rândul, până ce copila a scăpat de orice primejdie. Pe urmă, a ridicat-o în braţele lui vânjoase şi a sărutat-o, cu panaşul căzând pe căpşorul ei bălai. După aceea, a pus-o încetişor iar în poala Alisandei, şi a pornit-o cu mersul lui maiestos de-a lungul vastului coridor, printre şirurile de oşteni şi slujitori care-l priveau cu admiraţie, până ce-l pierdură din ochi. Nimic nu m-a făcut să bănuiesc că n-aveam să-l mai văd niciodată în lumea aceasta! Doamne, în ce vale a plângerii trăim!

Doctorii ne-au spus că trebuie să plecăm undeva cu copila, dacă vrem să-şi recapete sănătatea şi puterea. Avea nevoie de aer de mare. Aşa că am luat un vas de război şi o suită de două sute şaizeci de persoane şi am pornit în crucieră, iar după vreo două săptămâni am debarcat pe coasta Franţei. Tot doctorii socotiseră

că ar fi bine dacă am mai zăbovi şi pe-acolo. Crăişorul ţinutului ne-a oferit găzduirea şi am fost bucuroşi s-o primim. Dacă locuinţa lui ne-ar fi oferit tot atâtea înlesniri pe câte cusururi avea, ar fi fost foarte confortabilă. Dar şi aşa cum stăteau lucrurile, am scos-o la capăt în vechiul şi ciudatul său castel – cu ajutorul confortului şi al bunătăţilor de pe vas.

La sfârşitul lunii am trimis vasul acasă, după alte provizii şi după veşti. Ne aşteptam să se întoarcă în trei-patru zile. Trebuia să mi se comunice odată cu alte veşti, şi rezultatul unei anumite experienţe pe care o iniţiasem. E vorba de proiectul meu de a înlocui turnirul cu ceva care să ofere o supapă pentru energia de prisos a cavalerilor, adică să-i distreze pe ţapii ăia, să-i împiedice de a face prostii şi totodată să le păstreze însuşirea lor cea mai bună: îndrăzneţul lor spirit de întrecere. De câtva timp antrenam în secret o ceată mai aleasă dintre ei şi atunci sosise ziua primei lor exhibiţii în public.

Această experienţă nouă era bezbolul. Pentru ca sportul să devină de la început o modă şi să fie scutit de critici, i-am ales pe cei nouă jucători după rang, nu după capacitate. În amândouă echipele nu găseai un singur cavaler care să nu fi fost suveran cu sceptru şi tot dichisul. Materie primă de soiul ăsta, totdeauna găseai berechet prin preajma lui Arthur. Nu puteai să arunci o cărămidă în nici o direcţie, fără să nu schilodeşti vreun rege. Bineânţeles, pe asemenea oameni nu-i puteam face să-şi lepede armura; n-ar fi făcut-o nici când se îmbăiau. Totuşi, au consimţit să poarte armuri diferite, ca să poată omul deosebi o echipă de alta, dar mai mult decât atât n-au vrut să cedeze nici în ruptul capului. Aşa că una din echipe purta pelerine

de zale, iar cealaltă purta platoşe făcute din noul meu oţel Bessemer. Antrenamentul lor pe teren era cel mai fantastic lucru pe care-l văzusem în viaţa mea. Erau protejaţi de loviturile mingii, aşa că nu se fereau niciodată, ci rămâneau locului şi încasau cele cuvenite. Când unui Bessemer îi venea rândul să lovească mingea cu băţul şi în loc de asta mingea se lovea de dânsul, ea ricoşa tocmai la vreo sută de metri. Iar când un jucător alerga şi se trântea pe burtă ca să se strecoare până la baza lui, parcă sosea un cuirasat în port. Mai întâi, am numit oameni fără de rang ca arbitri, dar a trebuit să renunţ la această idee. Oamenii aceştia nu erau mai de înţeles decât cei nouă coechipieri. De obicei prima hotărâre a arbitrului era şi ultima; iar jucătorii îl frângeau în două cu crosa şi prietenii trebuiau să-l care acasă cu targa. Când s-a remarcat că nici un arbitru nu supravieţuia unui meci de bezbol, arbitrajul a devenit foarte nepopular. Aşa că m-am văzut silit să numesc ca arbitru pe cineva al cărui rang şi situaţie înaltă la cârma ţării îl apăra de asemenea primejdii, iată numele jucătorilor din cele două echipe:

ECHIPA BESSEMER

REGELE ARTHUR
REGELE LOT AL LOŢIANILOR
REGELE NORDIGALIEI
REGELE MARSIL
REGELE MICII BRITANII
REGELE MUNCĂ
REGELE PELLAM AL LISTANGEZILOR
REGELE BAGDEMAGUS

REGELE TOLLEME LA FEINTES

ECHIPA PELERINE DE ZALE

ÎMPĂRATUL LUCIUS
REGELE LOGRIS
REGELE MARHALT AL IRLANDEI
REGELE MORGANORE
REGELE MARC AL CORNWALLULUI
REGELE NENTRES AL GARLOTULUI
REGELE MELIODAS DIN LIONES
REGELE LACULUI
SUDANUL SIRIEI

ARBITRU: CLARENCE

Prima competiţie publică avea să atragă cu siguranţă cincizeci de mii de oameni, şi zău că merita să faci ocolul lumii numai ca să vezi o asemenea distracţie în toată legea. Totul era prielnic meciului. Acum vremea era frumoasă, primăvăratică şi înmiresmată, iar natura se înveşmântase în straie noi.

CAPITOLUL XLI
Excomunicarea

Deodată atenţia mi-a fost îndepărtată de la această problemă: copila începea să-şi piardă puterile şi starea sa se agravase atât de rău încât a trebuit s-o veghem mereu. Nu răbdam să ne ajute cineva la îngrijirea ei, aşa că Sandy şi cu mine am stat de veghe – schimbându-ne pe rând la căpătâi – zile întregi. Ah, ce inimă curată avea Sandy; cât de simplă, cât de sinceră şi de bună era! Într-adevăr, o soţie şi o mamă fără cusur; şi totuşi mă însurasem cu ea fără nici un motiv anumit, în afară de acela că – după tradiţiile cavalereşti – era proprietatea mea până în clipa în care vreun alt cavaler mi-ar fi câştigat-o pe arena de întreceri. Rătăcise prin toată Britania pe urmele mele; mă găsise la spânzurătoarea din marginea Londrei şi îşi reluase pe dată vechiul loc alături de mine – şi asta în chipul cel mai senin, de parcă ar fi fost dreptul ei. Cum eram cetăţean al Noii-Anglii, acest soi de cârdăşie avea să-i scoată – mai curând sau mai târziu – un nume rău. Asta era părerea mea, dar ea nu pricepea de ce; de aceea am curmat iute discuţiile şi am făcut nunta.

Nu ştiam că trăsesem lozul cel mare; totuşi, aşa a fost. Într-un an, am ajuns s-o ador şi între noi exista cea mai drăgăstoasă şi cea mai desăvârşită camaraderie care se poate închipui. Lumea vorbeşte despre prieteniile frumoase dintre două persoane de acelaşi sex. Dar contează chiar şi cea mai măreaţă

prietenie din acestea, faţă de prietenia dintre un soţ şi o soţie, în care se contopesc cele mai bune porniri şi cele mai înalte idealuri ale amândurora? Nu-i chip să asemeni aceste două feluri de prietenie: una e pământească, cealaltă divină. La început, mai rătăceam în visele mele cale de treisprezece veacuri şi sufletul meu nemulţumit chema într-una umbrele unei lumi spulberate, ciulind urechile fără a căpăta vreun răspuns. De multe ori, Sandy m-a auzit cum, prin somn, îmi ţâşnea pe buze o chemare – un strigăt – strigătul acela de implorare. Cu nobilă mărinimie, ea boteză copilul nostru după strigătul acela, închipuindu-şi că era numele vreunei iubite pierdute. Fapta sa m-a mişcat până la lacrimi şi chiar m-a dat gata, când mi-a zâmbit în faţă, cerând o răsplată meritată... Şi aşa mi-a făcut drăgălaşa şi nostima ei surpriză.

— Numele unei făpturi, carea dragă inimii iaste, păstrat fi-va, şi sfinţit, spre desfătarea de-a pururea a urechilor luminăţiei tale. Iară acum sărută-mă, întru aflarea numelui ce l-am hărăzit copilei.

Cu toate astea, nu am descoperit ce nume putea fi. Habar n-aveam. Dar ar fi fost o cruzime să-i mărturisesc Alisandei neştiinţa mea, stricând frumosul ei joc, aşa că nu m-am dat de gol ci i-am zis:

— Da, ştiu, iubito, cât de drăgăstoasă şi cât de bună eşti! Dară voiesc să aud buzele acestea ale tale, care sunt şi ale mele aşijderea, rostindu-l mai întâi. Numai atunci viersul lui va fi desăvârşit.

Nespus de încântată, ea murmură:

— ALO-CENTRALA!

N-am pufnit în râs şi mă bucur şi azi că m-am stăpânit – dar încordata abţinere de a nu râde a făcut să-mi trosnească toate cartilajele şi încheieturile

trupului şi săptămâni de-a rândul îmi auzeam oasele pocnind, când începeam să merg. Sandy însă n-a descoperit niciodată greşeala ce-o săvârşise. Prima dată când a auzit această formă de salut la telefon, a fost mirată şi nu prea încântată: dar am spus că dădusem eu ordin şi că din momentul acela, şi pentru totdeauna, telefonul urma să fie invocat prin acea formalitate respectuoasă, spre veşnica slavă şi amintire a prietenei mele pierdute şi a micii ei porecle. Nu era adevărat, dar s-a prins.

Ce să vă spun – două săptămâni şi jumătate am vegheat eu şi cu Sandy lângă copilă şi, copleşiţi de teamă, nu mai ştiam ce se petrece pe lume, dincolo de patul suferinţei. Apoi am fost răsplătiţi; centrul universului nostru trecu hopul şi începu să se întremeze. Vă întrebaţi dacă nutream simţământul recunoştinţei, în zilele acelea? Cuvântul „recunoştinţă” nu e potrivit. Nu există nici un cuvânt pentru aşa ceva. Ştiţi şi singuri – doar v-aţi vegheat copiii, când au trecut prin Valea Umbrelor şi i-aţi văzut întorcându-se iar la viaţă şi alungând întunericul de pe faţa pământului doar cu un singur zâmbet, care lumina toate cele şi pe care totuşi l-ai fi putut acoperi cu mâna.

Ce mai, într-o clipită ne-am întors iar pe lume! Apoi, am zărit fiecare în ochii celuilalt aceeaşi îngrijorare: trecuseră mai bine de două săptămâni şi nava aceea tot nu se întorsese!

În clipa următoare, m-am înfăţişat suitei mele. Pe chipurile tuturor vedeai că fuseseră frământaţi tot timpul de negre presimţiri. Mi-am chemat escorta şi am galopat vreo cinci mile, până pe creasta unei coline care domina marea. Unde era vasta flotă comercială,

care în ultima vreme populase şi înfrumuseţase lucitoarele întinsuri ale mării cu stolurile-i de aripe albe? Pierise până la ultimul vas. Nici o pânză, de la un capăt la altul al ţărmului, nici o dâră de fum – doar o singurătate moartă şi pustie, în locul vieţii aceleia însufleţite şi pline.

M-am întors în grabă, fără să suflu un cuvânt nimănui, I-am spus Alisandei vestea înspăimântătoare. Nu ne dădea prin cap nimic care să poată explica lucrurile măcar în parte. Fusese vreo năvălire? Vreun cutremur? Vreo molimă? Naţiunea fusese rasă de pe faţa pământului? Dar cu ghicitul n-ajungi la nici un rezultat. Trebuia să plec imediat. Am împrumutat flota regelui de acolo – adică un „vas” care nu era mai mare decât o şalupă – şi în curând am fost gata de plecare.

Despărţirea – o, da – a fost tare grea. În timp ce-mi sărutam ca un bezmetic fetiţa pentru ultima dată, ea s-a înviorat şi a gângurit ceva – prima dată după mai bine de două săptămâni. Fetiţa ne-a umplut inimile de bucurie. Dragile vorbe scâlciate ale copilăriei! O, doamne, nici o muzică nu le poate întrece! Şi cât de mâhnit eşti când pier şi se prefac într-un limbaj corect, ştiind că ele n-o să-ţi mai răsune niciodată în auzul care le va duce dorul. Oricum, era foarte îmbucurător că puteam duce cu mine această gingaşă amintire!

A doua zi dimineaţa, m-am apropiat de ţărmul englez, fiind singurul stăpân al întinsei căi de apă sărată. În portul Dover erau ancorate nişte vase, dar fără pânze şi nu se zărea nici un semn de viaţă pe ele. Era duminică; totuşi la Canterbury străzile erau goale; mai ciudat decât orice, nu se zărea nici un preot şi nu se auzea nici un dangăt de clopot. Pretutindeni parcă domnea doliul. Nu mă puteam dumiri. În cele din urmă,

la capătul cel mai îndepărtat al orăşelului, am văzut o mică înmormântare. Doar o familie şi câţiva prieteni urmau coşciugul – fără nici un preot; o înmormântare fără clopote, evanghelii sau lumânări. În apropiere, se afla o biserică, dar au trecut pe lângă ea plângând, fără stări şi ectenii. M-am uitat înspre clopotniţă şi clopotul atârna acolo, învelit într-un giulgiu negru cu limba legată. Acum ştiam ce se întâmplase! Acum înţelesei pacostea cumplită care se abătuse asupra Angliei. Invazie? O invazie e floare la ureche pe lângă asta. Era excomunicarea!

N-am mai întrebat nimic. N-aveam nevoie să mai pun întrebări. Biserica dăduse lovitura! Acum trebuia să mă travestesc şi să o iau cu băgare de seamă. Unul din slujitori îmi dădu nişte haine şi când am trecut de oraş, nesupăraţi de nimeni, le-am îmbrăcat şi din clipa aceea am călătorit singur, căci nu puteam risca să fiu stânjenit, mergând în grup.

A fost o călătorie nenorocită. Pretutindeni, domnea o tăcere jalnică, până şi la Londra. Circulaţia încetase. Oamenii nu discutau, nu râdeau, nici nu mergeau în grupuri sau măcar perechi. Rătăceau în neştire, fiecare de capul lui, cu ochii în pământ şi cu inima stăpânită de amar şi de spaimă. Pe pereţii Turnului Londrei se zăreau răni proaspete pricinuite de război, într-adevăr, între timp se întâmplaseră multe.

Bineânţeles, am vrut să iau trenul spre Camelot. Tren? Care tren, că gara era deşartă ca o peşteră, ia-l de unde nu-i! Am mers mai departe. Drumul până la Camelot a însemnat o repetare a celor văzute până atunci. Lunea şi marţea nu s-au deosebit cu nimic de duminică. Am sosit noaptea târziu. De unde fusese oraşul cel mai bine luminat cu electricitate din întregul

regat şi cel mai asemănător cu un soare-apune, devenise pur şi simplu o pată – o pată aruncată în... beznă. Adică era mai întunecat şi mai compact decât restul întunericului, aşa că-l puteai desluşi ceva mai bine. Priveliştea mi s-a părut oarecum simbolică: era semnul că de acum încolo biserica avea de gând să domine şi să stingă deopotrivă toată frumoasa-mi civilizaţie. Pe străzile acelea sumbre, nu vedeai nici ţipenie de om. Mi-am dibuit drumul, bâjbâind cu inima grea de amar. Măreţul castel se profila negru pe creasta colinei şi nici o licărire nu se întrezărea pe acolo. Podişca era lăsată şi poarta cea mare era larg deschisă. Am intrat fără să dau de veste; zornăitul pintenilor mei era singurul zgomot ce se auzea. Şi zău că era destul de înfiorător, în acele necuprinse curţi pustii!

CAPITOLUL XLII
Război

L-am găsit pe Clarence singur, în apartamentul lui, copleşit de melancolie. În locul luminii electrice, se introdusese iarăşi vechea lampă cu veştilă şi el îmi stătea acolo, într-o penumbră mohorâtă, cu toate perdelele trase până jos. Sări în sus şi se repezi nerăbdător la mine, exclamând:

— Ah, face un miliard de milreişi să mai vezi o făptură vie!... M-a recunoscut aşa de uşor, de parcă n-aş fi fost deloc deghizat, ceea ce m-a înspăimântat – vă rog să mă credeţi.

— Haide, spune-mi repede care-i pricina acestui dezastru înfiorător! i-am zis eu. Cum s-au petrecut lucrurile?

— Ei, dacă n-ar fi existat pe lumea asta o regină Guenever, nu s-ar fi iscat nimic atât de curând, dar, oricum, tot s-ar fi iscat. Ar fi venit treptat, din pricina domniei tale; norocul a făcut că a izbucnit din pricina reginei.

— Şi a lui sir Launcelot, nu-i aşa?

— Întocmai.

— Povesteşte-mi amănuntele.

— Cred că recunoşti că, de vreo câţiva ani încoace, n-a existat în tot regatul decât un singur om care nu s-a uitat chiorâş la regină şi la sir Launcelot...

— Da, regele Arthur.

— ...şi o singură inimă, în care nu încolţise bănuiala.

— Da, inima regelui; o inimă care nu-i în stare să nutrească gânduri rele faţă de un prieten.

— Ei, regele ar fi putut trăi aşa – fericit şi fără să bănuiască nimic – până la sfârşitul zilelor sale, dacă n-ar fi fost la mijloc una din reformele luminăţiei tale: acţiunile. Când ai plecat, era gata să se aşeze şinele pe o distanţă de cinci kilometri de la Londra, Canterbury şi Dover, şi totodată domniile lor erau gata pentru noi manevre la bursă. Se putea da o lovitură mare; toată lumea o ştia. Stocul de acţiuni ale căilor ferate s-a vândut de la emisiune. Şi ce crezi că făcu atunci sir Launcelot?

— Da, ştiu, a strâns aproape tot stocul de acţiuni, cumpărându-le pe credit; iar pe urmă a mai cumpărat aproape de două ori pe atât, din acelea – sanchi! – livrabile la cerere. Voia tocmai să ceară executarea livrării când am plecat eu.

— Aşa este. A cerut să-i fie predate acţiunile şi, fireşte, băieţii n-au putut-o face, aşa că i-au căzut în gheară şi i-a stors de le-a ieşit untul. La început, râdeau pe sub mustaţă de şmecheria lor, fiindcă-i vânduseră acţiunile la cursul de cincisprezece şi şaisprezece, când nu făceau nici zece. Ei, şi după ce-au râs bine cu un obraz, şi l-au pus la odihnă, fiindcă le venea să plângă cu celălalt, că, ştii, după râs vine plâns. Asta a fost când s-au învoit cu Invincibilul la cursul două sute optzeci şi trei!

— Doamne păzeşte!

— I-a jupuit de vii, nu alta! Şi o meritau. În orice caz, întregul regat s-a bucurat. Dar printre cei jupuiţi se aflau şi sir Agravaine şi sir Mordred, nepoţii regelui. Cu asta s-a sfârşit numai actul întâi. Actul doi, tabloul doi: Un apartament în castelul Carlisle, unde curtea se dusese pentru câteva zile la vânătoare. Personaje în scenă: întreaga clică a nepoţilor regelui. Mordred şi

Agravaine îşi propun să atragă atenţia nevinovatului Arthur în privinţa Gueneverei şi a lui sir Launcelot. Sir Gawaine, sir Gareth şi sir Gaheris, însă, nici nu vor să audă de aşa ceva. Se iscă o ceartă, cu vorbe grele, iar regele pică tocmai atunci în mijlocul lor. Mordred şi Agravaine îi trântesc în faţă povestea lor nimicitoare. Tablou! Din porunca regelui, i se întinde lui Launcelot o capcană în care cade. Launcelot a făcut ca situaţia să fie destul de neplăcută pentru martorii care stăteau ascunşi după perdea – adică pentru Mordred, Agravaine şi doisprezece cavaleri de ranguri mai mici – căci i-a ucis pe toţi, afară de Mordred. Desigur că nici asta n-a putut îmbunătăţi relaţiile dintre Launcelot şi rege.

— Vai de mine! Din toate astea nu putea ieşi decât un singur lucru – văd eu bine! Război! Cavalerii regatului dezbinaţi în două tabere: în tabăra regelui şi în tabăra lui Launcelot!

— Da, la asta s-a ajuns. Regele a trimis-o pe regină la rug, urându-i să se cureţe de păcate în flăcări. Launcelot şi cavalerii săi însă au salvat-o, căsăpind pe câţiva buni prieteni de-ai noştri – de fapt, câţiva dintre cei mai buni prieteni pe care i-am avut vreodată, pe nume Belias Trufaşul, sir Segwarides, sir Griflet Fiul Domnului, sir Brandiles, sir Aglovale...

— Ah, mi se sfâşie inima.

— ...aşteaptă, sir Şefule, că încă n-am isprăvit – sir Tor, sir Gauter, sir Culliner...

— Cel mai bun om din echipa mea de bezbol! Ce îndemânatică aripă dreaptă era!

— ...cei trei fraţi ai lui sir Reynolds, sir Domus, sir Priamus, sir Kay Străinul.

— Stoperul meu, care n-avea pereche! L-am văzut

prinzând în dinţi o „bombă” trasă ras cu pământul. Las-o naibii de treabă, că nu mai pot!

— ...Sir Driant, sir Lambegus, sir Herminde, sir Persilope, sir Perimones, şi – cine crezi?

— Mă ţii pe jeratic! Spune mai departe.

— Sir Gaheris şi sir Gareth – amândoi!

— O, de necrezut! Dragostea ce i-o purtau lui Launcelot părea nepieritoare.

— Moartea acestora a fost un accident. Erau simpli spectatori. Veniseră neînarmaţi şi voiau doar să asiste la pedepsirea reginei. În furia sa oarbă, sir Launcelot i-a doborât pe toţi câţi i-au ieşit în cale, iar pe aceştia i-a ucis fără să observe măcar cine sunt. Uite un instantaneu al bătăliei, luat de unul din oamenii noştri; se găseşte de vânzare la toate chioşcurile de ziare. Poftim – figurile din preajma reginei sunt sir Launcelot, cu spada ridicată, şi sir Gareth, dându-şi ultima suflare. Poţi ghici prin vălul de fum emoţia sfâşietoare de pe chipul reginei. Este o scenă de luptă – senzaţională, cum nici în muzee nu găseşti.

— Într-adevăr. Trebuie s-o păzim ca ochii din cap; are o valoare istorică incalculabilă. Mai departe.

— Ce să mai lungesc vorba, restul povestirii e doar război, un război crunt. Sir Launcelot s-a retras în oraşul său, în turnul lui de la Voioasa Guardie, şi şi-a strâns o mare suită de cavaleri. Regele, cu o mare oaste, s-a dus acolo şi timp de câteva zile s-a dat o bătălie cumplită. Drept rezultat, toată câmpia din preajmă a fost pardosită cu cadavre şi fiare vechi. Apoi biserica a cârpit o pace între Arthur şi Launcelot şi regină şi toţi ceilalţi – toţi ceilalţi, în afară de sir Gawaine. Acesta era prea întărâtat de măcelărirea fraţilor săi, Gareth şi Gaheris, şi nu voi să se împace cu

nici un preţ. I-a notificat lui Launcelot să se ducă acasă, să se pregătească în grabă şi să se aştepte că va fi atacat cât de curând. Aşa că Launcelot a plecat cu o corabie în ducatul său de Guiena, iar Gawaine l-a urmat curând cu o armată, momindu-l pe Arthur să vină cu el. Arthur a lăsat regatul pe mâna lui sir Mordred până s-o întoarce.

— Aha – obişnuita înţelepciune a regilor!

— Aşa e! Şi sir Mordred s-a apucat numaidecât de treabă, ca să-şi definitiveze regenţa. Primul lucru care i-a trăsnit prin cap a fost să se însoare cu Guenever, dar ea a fugit şi s-a închis în Turnul Londrei. Mordred a atacat turnul, iar episcopul de Canterbury l-a pocnit cu excomunicarea. Regele s-a întors. Mordred s-a luptat cu el la Dover, la Canterbury şi din nou la Dumbrava Barham. Pe urmă, s-a vorbit de pace şi de o înţelegere. Condiţiile: Mordred să aibă Cornwallul şi Kentul, cât timp va trăi Arthur, şi întregul regat după moartea lui.

— Ei nu, pe cuvântul meu, e prea de oaie! Va să zică, visul meu de a înfăptui republica trebuie să rămână vis.

— Da. Acum cele două armate îşi au taberele lângă Salsbury. Gawaine – capul lui Gawaine se află la castelul Dover, unde a căzut în luptă... Gawaine i-a apărut în vis lui Arthur, adică fantoma lui i-a apărut şi l-a prevenit să nu dea bătălie timp de o lună, oricât ar costa amânarea. Dar lupta a fost grăbită de un accident. Arthur dăduse ordin ca în cazul în care – în timpul consfătuirii cu Mordred asupra tratatului propus – el va ridica spada, să se sune din trâmbiţe şi să se pornească atacul. Arthur n-avea nici un fel de încredere în Mordred. Mordred dăduse acelaşi ordin oamenilor săi. Ce să vezi? Deodată, o viperă l-a muşcat

pe un cavaler de călcâi; cavalerul a uitat cu totul de ordin şi i-a retezat viperei capul cu spada. Într-o clipită, cele două oştiri uriaşe se ciocniră ca trăsnetele. S-au măcelărit toată ziua. Pe urmă regele... dar stai, am uitat să-ţi spun că am pornit o treabă nouă de când ai plecat... Ziarul nostru a iniţiat...

— Nu, zău! Ce anume?

— Corespondenţa de război!

— Tii, straşnică idee!

— Da, ziarul era în plină înflorire, fiindcă excomunicarea nu speriase nici curcile. N-a fost luată deloc în serios, câtă vreme a ţinut războiul. Am avut corespondenţi de război în ambele armate. O să sfârşesc cu bătălia asta, citindu-ţi ce spune unul dintre reporteri:

„Pre urmă, craiul şi-a făcut ochii roată şi atuncea băgă de samă că den toate oştile şi den toţi vitejii săi călăraşi înfieraţi nice unul nu mai era trăitor, fără numai doi cavaleri, care erau sir Lucan de Butlere şi frăţâne-său sir Bedivere, iară aceştia cu multe rane erau vătămaţi. Isuse Hristoase, milostiveşte-te spre noi! zis-a craiul. Au unde s-au istovit toţi blagorodnicii mei cavaleri? Vai, cainicul de mine, de ce mi-a fost hărăzit să apuc ziua aceasta de amar şi jale? Iară acum – a fost zicând Arthur craiul – mi-a sosit şi mie veleatul! Dar-ar prea puternicul Dumnezeu din acest ceas a oblici unde se află vicleanul şi hainul de sir Mordred, carete pricina tuturor răutăţilor iaste. Mai pre urmă, Arthur craiul văzut-a pre sir Mordred răzimat în spada-i, împresurat de movile mari de oameni fără suflare. Aciiş, dă-mi suliţa – zis-a craiul către sir Lucan – căci

acolo văzut-am pre vicleanul carele răutate preste fire urzit-a. Măria ta – a fost zicând sir Lucan – lasă-l în plata domnului, căci mâhniciune mare îl stăpâneşte, iară de treci preste această zi cernită, fi-vei răzbunat cu prisosinţă asupra lui! Slăvite doamne, ia aminte de visul ce visat-ai în noaptea din urmă şi cele ce ţi-a grăit duhul lui sir Gawaine; ia aminte că bunul Dumnezeu, în mare mila sa, până în acest ceas s-a îndurat a-ţi păzi viaţa. Cade-se de frica lui Dumnezeu, cel necuprins de minte de om, a lăsa toate aşa cum sunt, căci – binecuvântat fie domnul! – izbânda fu la noi în bătălia aceasta, iară noi trei suntem trăitori, pre când cu sir Mordred alături nime nu viiază. Iară de luăm acuma calea spre casă, această zi urzitoare de răutăţi se va sfârşi şi soartă bună vei avea. De mă trage au nu aţa la moarte – zis-a craiul Arthur – acum singur colo îl văd şi den mâinile mele hălăduinţă nu va afla, căci asemenea priinţă nu mi se va mai prilejui spre a-i plăti toată paguba. Atunci, degrab să te ajute bunul Dumnezeu, zis-a sir Bedivere. Apoi, craiul Arthur luă suliţa cu îmbe mânurile şi se abătu asupra lui sir Mordred, strigându-i: Vicleanule, carele nu iubeşti binele omului! Ţi-a sosit veleatul! Auzindu-l sir Mordred pre măria sa craiul, au venit asupra lui cu sabia goală în mână. Iară curândă vreme craiul Arthur l-a pălit de istov pre sir Mordred sub pavăză, încruntându-şi într-însul suliţa şi străpungându-l mai bine de un cot. Simţind sir Mordred că rană de moarte a căpătat, se abătu cu toată vârtutea ce-o mai avea, până în vârful suliţei lui Arthur crai şi în acest chip tăie cu sabia aridicată cu îmbe mânurile pre părintele său, Arthur crai, izbindu-l în tâmplă, că sabia străpuns-a coiful şi scăfârlia. Şi acolo pre loc sir Mordred a căzut mort, iară blagorodnicului

Arthur venindu-i o sfârşală s-a dărâmat asupra pământului şi acolo iarăşi sfârşania şi iarăşi sfârşală l-au apucat.”

— E o bună corespondenţă de război. Clarence, eşti un gazetar de mâna întâia. Ei – regele e sănătos? S-a vindecat?

— Nu, sărmanul. A murit!

Am fost nespus de uimit; mi se părea că nici o rană n-ar putea să-i fie fatală.

— Şi regina, Clarence?

— E călugăriţă, la Almesbury.

— Ce schimbări! Şi într-un răstimp atât de scurt! E de neînchipuit. Alte noutăţi? Mă întreb ce noutăţi mai pot fi?

— Îţi spun eu ce mai e.

— Ei?

— Viaţa ne este în primejdie şi trebuie să ne-o apărăm cu dinţii.

— Ce vrei să spui?

— Acum biserica e stăpână. Excomunicarea te-a inclus şi pe domnia ta, o dată cu Mordred; nu poate fi ridicată câtă vreme eşti în viaţă. Clanurile se adună. Biserica i-a strâns pe toţi cavalerii care au mai rămas în viaţă şi le-a dat de ştire, îndată ce vei fi descoperit, o s-avem de furcă.

— Fleacuri! Cu materialele noastre ucigătoare, materiale de război ştiinţific; cu cohortele noastre de oameni antrenaţi…

— Nu-ţi bate gura degeaba! Nu ne-au mai rămas credincioşi nici şaizeci de oameni!

— Ce tot îndrugi? Şcolile noastre, facultăţile, vastele

noastre ateliere...

— Când o să vină cavalerii ăia struniţi de biserică – aceste instituţii o să se golească singure şi oamenii vor trece de partea duşmanului. Îţi închipui că i-ai educat într-atâta încât să scoţi superstiţiile dintr-înşii?

— Aşa am crezut.

— Ei, atunci mută-ţi gândul! Ei au rezistat uşor la toate încercările – până la excomunicare. De atunci doar se grozăvesc cu vitejia lor, însă în fundul inimii lor tremură. Împacă-te cu ideea asta – când o să vină armatele, măştile o să cadă.

— Ce veste rea! Suntem pierduţi. O să întoarcă propria noastră ştiinţă împotriva noastră.

— Nu, asta n-or s-o facă.

— De ce?

— Fiindcă eu, cu o mână de oameni devotaţi, am împiedicat jocul ăsta. O să-ţi spun ce-am făcut şi ce m-a îndemnat. Oricât eşti de deştept, biserica a fost şi mai deşteaptă. Biserica te-a trimis să te plimbi, cu ajutorul slujitorilor ei – doctorii.

— Clarence!

— E adevărul gol-goluţ. Ştiu bine. Fiecare ofiţer de pe vasul tău era un slujitor, ales pe sprânceană, al bisericii; şi la fel era până şi ultimul om din echipaj.

— Ei, dă-o încolo!

— E întocmai cum îţi spun. N-am descoperit lucrurile astea dintr-o dată, dar pân' la urmă tot le-am dat de rost. Mi-ai trimis vorbă, prin comandantul vasului, că după ce se va întoarce cu provizii, aveţi de gând să plecaţi din Cadiz...

— Cadiz! Nici n-am fost la Cadiz!

— ...să pleci din Cadiz şi să călătoreşti pe mări îndepărtate, timp îndelungat, pentru sănătatea familiei

domniei tale? Mi-ai trimis vorbă despre aşa ceva?

— Desigur că nu. Ţi-aş fi scris, nu?

— Fireşte... Lucrul m-a neliniştit şi am intrat la bănuială. Când comandorul a pornit îndărăt, am aranjat ca să îmbarc un spion pe vas. N-am mai auzit de vaporul ăla, nici de spion, de atunci. Mi-am acordat un răgaz de două săptămâni până ce voi primi vreo veste de la domnia ta. Pe urmă, m-am hotărât să trimit un vas la Cadiz. Un singur motiv m-a oprit.

— Care?

— Flota noastră dispăruse deodată, în mod misterios! Şi la fel de subit şi misterios n-au mai funcţionat nici căile ferate, telegraful şi telefonul; toţi oamenii au dezertat, stâlpii au fost tăiaţi, biserica a aruncat o anatemă asupra luminii electrice! A trebuit să-mi iau tălpăşiţa şi eu – şi încă fără întârziere. Viaţa domniei tale era în siguranţă, căci nimeni, în afară de Merlin, din toate regatele astea, n-ar fi cutezat să se atingă de un astfel de vrăjitor, fără să-i sară în spate zece mii de oameni. N-aveam altceva de făcut; trebuia să chibzuiesc cum să iasă lucrurile mai bine până la întoarcerea domniei tale. M-am socotit şi eu în siguranţă, zicându-mi că nimănui n-o să-i ardă să se atingă de un favorit al domniei tale. Aşa am şi făcut, selecţionând din diferitele noastre întreprinderi pe toţi bărbaţii – băieţii, adică – de a căror credinţă puteam să jur, i-am chemat în taină şi le-am dat instrucţiuni. Sunt cincizeci şi doi; nici unul n-are mai puţin de paisprezece ani sau mai mult de şaptesprezece.

— De ce ai ales numai băieţi?

— Fiindcă toţi ceilalţi s-au născut şi au crescut într-o atmosferă plină de superstiţii care le-au intrat în sânge. Noi ne-am închipuit că am scos superstiţiile din

ei; aşa au crezut şi dânşii, dar excomunicarea i-a trezit ca un trăznet din senin! Le-a dezvăluit ceea ce erau în adâncul sufletului şi mi i-a dezvăluit şi mie. Cu băieţandrii era altceva. Cei care fuseseră educaţi de noi, de la şapte la zece ani, nu au apucat să cunoască asupririle bisericii şi dintre aceştia am ales pe cei cincizeci şi doi. În al doilea rând, am făcut o vizită particulară la vechea peşteră a lui Merlin – nu cea mică, cea mare...

— Da, aceea în care am instalat în taină prima noastră uzină electrică, când puneam la cale o minune...

— Chiar aşa. Şi cum minunea n-a mai fost necesară atunci, m-am gândit că ar fi o idee bună să folosim uzina acum. Am cărat acolo provizii pentru un asediu...

— Ce bună idee! O idee straşnică!

— Aşa cred şi eu. Am pus de pază patru băieţi acolo, în locuri unde nu pot fi văzuţi. Nu au voie să facă vreun rău cuiva, câtă vreme se află în afara peşterii, dar orice încercare de a pătrunde înăuntru... Las' pe noi – au zis ei – numai să încerce vreunul să intre... şi vede el! Pe urmă, m-am dus pe dealuri, am dezgropat şi am tăiat firele secrete care legau dormitorul domniei tale cu firele care duceau la încărcăturile de dinamită, aşezate sub toate vastele noastre uzine, mori mecanice, ateliere, magazine, etcetera – iar pe la miezul nopţii am ieşit cu băieţii şi am legat aceste fire cu peştera. Afară de noi doi, nimeni nici nu are habar unde duce celălalt capăt la firului. Le-am îngropat la loc, bineînţeles, şi am sfârşit toată treaba într-un ceas sau două. Acum nu mai avem nevoie să părăsim fortăreaţa, când vom voi să aruncăm în aer civilizaţia noastră.

— Da, aceasta-i acţiunea cea mai indicată şi mai firească; o necesitate militară, după schimbarea situaţiei. Ei, ce de schimbări s-au petrecut! Ne aşteptam noi să fim cândva asediaţi în palat, dar... În sfârşit, spune mai departe.

— Pe urmă am făcut o reţea de sârmă.

— Reţea de sârmă?

— Da. Chiar domnia ta mi-ai făcut aluzie la asta, acum vreo doi-trei ani.

— A, da, îmi amintesc – când biserica şi-a încercat puterea cu noi, pentru prima dată, şi a socotit mai înţelept să aştepte un moment mai fericit. Ei, şi cum ai aranjat reţeaua?

— Am pornit douăsprezece fire foarte groase şi solide, goale, neizolate, de la un dinam mare din peşteră – dinam fără poli, afară de unul pozitiv şi altul negativ...

— Da, aşa şi trebuie.

— Firele ies din peşteră şi alcătuiesc, la nivelul pământului, o reţea în formă de cerc, cu un diametru de o sută de metri. Sunt douăsprezece reţele independente, depărtate cu zece paşi una de alta, adică douăsprezece cercuri concentrice – iar capetele lor se întorc în peşteră.

— Bine! Dă-i înainte.

— Am legat reţelele de nişte ţăruşi grei de stejar, aşezaţi la câte trei paşi unul de altul şi înfundaţi la un metru şi jumătate în pământ.

— Da! Lucru bun şi solid.

— Aşa e. Firele n-au legătură cu pământul, în afara peşterii. Pornesc de la polul pozitiv al dinamului; celelalte capete ale firului se întorc în peşteră şi fiecare e vârât în pământ separat.

— Nu, nu-i bine aşa!

— De ce?

— E prea costisitor. Se risipeşte degeaba forţa. Nu-ţi trebuie nici o legătură cu pământul decât cea de la polul negativ. Capătul celălalt al fiecărui fir trebuie să fie adus îndărăt în peşteră şi legat independent, fără nici o legătură cu pământul. Dă-ţi seama câtă economie realizezi. Să zicem că o şarjă de cavalerie se azvârle asupra reţelei; nu foloseşti nici un fel de energie, nu cheltuieşti nici un ban, fiindcă ai o singură legătură cu pământul, până când caii se izbesc de fir; în clipa în care îl ating, fac legătura cu polul negativ prin pământ şi cad morţi. Pricepi? Nu foloseşti energia decât când e nevoie; fulgerul tău e acolo şi aşteaptă, pregătit ca proiectilul în tun; şi nu te costă nici un cent până nu te atingi de fir. A, nici vorbă, o singură legătură cu pământul...

— Aşa e! Nu ştiu cum de mi-a scăpat din vedere. Nu-i numai mai ieftin, ci şi mai eficace decât după metoda cealaltă, fiindcă dacă se rup sau se încurcă firele, nu se strică nimic.

— Nu, mai ales dacă avem în peşteră un avertizor şi întrerupem contactul cu firul rupt. Ei, continuă! Tunurile?

— S-a făcut! În centrul cercului interior, pe-o platformă largă şi înaltă de doi metri, am aşezat o baterie de treisprezece tunuri Gatling şi am adus o cantitate serioasă de muniţii.

— E-n regulă. Controlează tot terenul din jur şi când vor sosi cavalerii bisericii o să-i întâmpinăm ca la un zaiafet, cu muzică. Buza prăpastiei de deasupra peşterii...

— Avem acolo o reţea de sârmă şi un tun. N-o să ne

arunce bolovani în cap.

— Buun! Dar torpilele de dinamită, în cilindri de sticlă?

— Ne-am îngrijit şi de asta. Cea mai drăgălaşă grădină care s-a plantat vreodată! O centură lată de doisprezece metri, care înconjoară reţeaua exterioară, iar distanţa dintre ele e de treizeci de metri – un fel de teren neutru. Nu există un singur metru pătrat în toată centura asta care să nu fie prevăzut cu o torpilă. Le-am pus la suprafaţă şi am presărat un strat de nisip peste ele. Pare o grădină nevinovată, dar numai să înceapă careva s-o plivească şi vai de pielea lui!

— Ai verificat torpilele?

— Ei, am vrut, dar...

— Dar ce? Păi e o neglijenţă colosală, dacă nu le încerci.

— Să le încerc? Da, ştiu, însă funcţionează perfect; am aşezat câteva torpile pe şoseaua din spatele frontului nostru şi au fost verificate.

— Atunci se schimbă lucrurile. Cine-a făcut verificarea?

— Un comitet al bisericii.

— Ce drăguţ din partea lor!

— Da. Veniseră cu gândul de a ne porunci să ne supunem. Vezi că, de fapt, n-au venit să verifice torpilele; a fost doar un accident.

— Comitetul a făcut vreun raport?

— Da, a făcut. Puteai să-l auzi de la o milă.

— În unanimitate?

— Chiar aşa. După asta am pus câteva tăbliţe cu semne, pentru ocrotirea viitoarelor comitete, şi de atunci n-am mai fost deranjaţi de nici un nepoftit.

— Clarence, ai făcut o groază de treburi, şi le-ai

făcut perfect.

— Am avut vreme berechet; n-a fost nici un motiv de grabă.

Un răstimp, am păstrat tăcerea amândoi, chibzuind. Apoi m-am hotărât şi i-am zis:

— Da, pregătirile s-au terminat; totul e pus la punct; nu lipseşte nici un amănunt. Ştiu ce-i de făcut acum...

— Şi eu. Să stăm şi să aşteptăm.

— Nu, dom' le! Trebuie să ne ridicăm şi să izbim!

— Vorbeşti serios?

— Da, zău! Metoda mea nu-i defensivă, ci ofensivă. Bineînţeles, dacă am în mână o carte frumoasă – măcar pe trei sferturi de bună cât a inamicului. Da, o să ne ridicăm şi-o să izbim; asta-i tactica noastră.

— O sută la unu că ai dreptate. Când începe reprezentaţia?

— Acum! Vom proclama republica.

— Ei, cred şi eu că asta o să precipite lucrurile!

— O să-i fac să zbârnâie, îţi spun eu! Până mâine la prânz, Anglia o să fie un viespar, dacă biserica nu şi-a pierdut şiretenia – şi noi ştim că nu. Acum scrie ce-ţi dictez eu:

PROCLAMAŢIE

SPRE CUNOŞTINŢA TUTURORA. Întrucât regele a murit fără a lăsa moştenitor, este de datoria mea să continui exercitarea autorităţii executive, cu care am fost învestit, până ce se va constitui şi pune în funcţiune un guvern. Monarhia şi-a încetat fiinţa şi nu mai există. Prin urmare, toată puterea politică a revenit la obârşia ei – poporul ţării. O dată cu monarhia, au pierit şi susţinătorii ei; de aceea, nu mai

există nobilime, nici clase privilegiate, nici biserică oficială în stat; toţi oamenii au devenit pe deplin egali; ei sunt deopotrivă şi se bucură de libertate religioasă. Prin prezentul decret, proclamăm republica. Republica este starea naturală a unei naţiuni, atunci când orice altă autoritate a încetat să mai fiinţeze. Este de datoria poporului britanic să se adune de îndată şi, prin voturile sale, să-şi aleagă reprezentanţi, cărora să le încredinţeze guvernarea ţării.

Am semnat „Şeful” şi am datat proclamaţia din „Peştera lui Merlin”. Clarence îmi atrase atenţia:

— *Păi* asta le dezvăluie adresa noastră şi îi invită să ne viziteze cât mai repede.

— Asta-i şi intenţia mea. Noi îi atacăm prin această proclamaţie, apoi e rândul lor. Acum, dă ordin să se tipărească şi să se afişeze numaidecât; pe urmă, dacă pui mâna pe două biciclete, la poalele colinei – înainte marş, spre peştera lui Merlin!

— În zece minute sunt gata. Ce mai ciclon o să se stârnească mâine, când petecul ăsta de hârtie va intra în acţiune! Hm, mi-e drag castelul ăsta bătrân; mă întreb dacă o să-l mai... dar asta n-are nici o importanţă.

CAPITOLUL XLIII
Bătălia de la centura de nisip

Ne aflam în peştera lui Merlin. Clarence, cu mine şi cu cincizeci şi doi de băieţi englezi vioi şi deştepţi, educaţi temeinic şi cu o minte sănătoasă. În zori, am trimis uzinelor şi tuturor întreprinderilor noastre mai mari ordinul să înceteze lucrul şi să-şi pună toţi oamenii la adăpost, deoarece totul urmează să fie aruncat în aer de nişte mine secrete, „fără să se poată şti în ce moment – de aceea, evacuaţi imediat". Oamenii aceia mă cunoşteau şi aveau încredere în cuvântul meu. Aveau s-o şteargă, fără să stea la gând şi să se mai scarpine în cap. Deci puteam să-mi aleg în voie momentul favorabil pentru explozie. Câtă vreme explozia era iminentă, putea să treacă şi o sută de ani şi n-ai fi putut convinge un singur om să se întoarcă acolo.

Am aşteptat o săptămână. Nu m-am plictisit, fiindcă scriam tot timpul. În primele trei zile, am sfârşit cu transformarea vechiului meu jurnal într-o povestire; am avut nevoie doar de vreo două-trei capitole noi ca să-l aduc la zi. Restul săptămânii, l-am petrecut scriind soţiei mele. Mă obişnuisem să-i scriu în fiecare zi Alisandei, ori de câte ori eram despărţiţi; şi acum îmi păstram obiceiul – de dragul ei şi al obiceiului, deşi, fireşte, nu puteam face nimic cu scrisorile, după ce le terminam. Dar, înţelegeţi, aşa trecea mai repede vremea şi era aproape ca o convorbire; era aproape ca şi cum i-aş fi spus: „Sandy, dacă tu şi cu Alo-Centrala

aţi fi aici în peşteră, în loc să vă am numai în fotografiile astea, ce-am mai petrece!” Şi apoi, ştiţi, puteam să mi-o închipui pe fetiţă, gângurind ceva drept răspuns, cu pumnişorii la gură, întinsă în poala maică-sii, şi pe Sandy cum râde şi îşi admiră odrasla, gâdilând-o din când în când sub bărbie ca s-o facă să chicotească, şi pe urmă aruncându-mi o frântură de răspuns, şi-aşa mai departe. Ei, nu ştiţi cum e? Puteam sta acolo în peşteră, cu condeiul în mână şi s-o ţin aşa ceasuri întregi. Ce mai, era aproape ca şi cum am fi fost toţi trei laolaltă.

Bineînţeles, în fiecare noapte trimiteam spioni ca să-mi aducă veşti. Fiecare raport îmi făcea din ce în ce mai impresionantă situaţia. Oştile se strângeau într-una; pe toate drumurile şi potecile Angliei roiau cavaleri călări, iar preoţii călăreau alături de dânşii, ca să îmbărbăteze pe aceşti originali cruciaţi, fiind vorba de un război purtat chiar de biserică. Toţi nobilii, mari şi mici, şi toţi boiernaşii porniseră la drum. Lucrurile se desfăşurau întocmai cum mă aşteptasem. Aveam de gând să împuţinăm atât de rău soiul ăla de oameni, încât poporului nu i-ar fi rămas după aceea decât să treacă la cârmă cu republica lui şi...

Ah, ce dobitoc eram! Abia pe la sfârşitul săptămânii am început să-mi dau seama de marea şi întristătoarea realitate, anume că masele largi ale naţiunii aruncaseră cu pălăriile în aer şi strigaseră; „Trăiască republica!”, doar o singură zi, şi pe urmă basta! Apoi, biserica, boierii şi boiernaşii se încruntaseră aşa de urât şi cu semeţie la bieţii oameni de rând – o singură dată a fost de ajuns – şi ei se făcură mieluşei! Din clipa aceea, mieluşeii şi oile începură să se strângă la stână – adică, în tabere – oferindu-şi vieţile lor fără nici un

preţ şi preţioasa lor lână, pentru „cauza cea dreaptă”! Ce mai, până şi oamenii care, nu de mult, fuseseră sclavi ajunseseră în aşa hal încât apărau şi ei, dragă doamne, „cauza cea dreaptă”; proslăvind-o, rugându-se pentru victoria ei şi îndrugând tot felul de bâiguieli sentimentale pe seama ei, întocmai ca toţi ceilalţi oameni de rând. Gândiţi-vă cum mai putea face umbră pământului o asemenea pleavă umană! Închipuiţi-vă ce neghiobie fără seamăn! Da, acum se striga peste tot; „Moarte republicii!” şi nici un glăscior nu se ridica în favoarea ei. Întreaga Anglie mărşăluia împotriva noastră! Zău aşa! Şi asta întrecea tot ce scontasem.

I-am urmărit îndeaproape pe cei cincizeci şi doi de băieţi ai mei, le-am pândit chipurile, mersul, atitudinile, căci toate acestea alcătuiesc un limbaj – limbaj, care ne-a fost înadins hărăzit ca să ne trădeze în ceasuri de grea cumpănă, când tocmai avem secrete sacre de păstrat. Ştiam că gândul acela le va ciocăni mereu mintea şi le va roade inimile: „întreaga Anglie a pornit împotriva noastră!” Gândul acesta le chema tot mai stăruitor atenţia, căpătând, de fiecare dată, o formă tot mai precisă în închipuirea lor, până ce ajunse să nu le mai dea răgaz nici în somn; căci şi în vis aveau să vadă şi să audă o seamă de arătări tulburi şi fugare, spunându-le; „întreaga Anglie – întreaga Anglie! – a pornit împotriva noastră!” îmi dădeam seama că aşa se va întâmpla; ştiam că până la urmă apăsarea avea să devină atât de mare, încât îi va sili să-şi spună gândul pe faţă. De aceea, trebuia să am pregătit un răspuns pentru momentul acela – un răspuns bine chibzuit şi liniştitor.

Am avut dreptate. Momentul a sosit, că de ce ţi-e frică nu scapi! Au fost nevoiţi să-şi spună gândul. Bieţii

flăcăi, ţi se făcea milă de ei când îi vedeai aşa de palizi, sleiţi şi frământaţi! La început, delegatul lor îşi pierdu piuitul. Îi rămase vorba în gât; dar îndată îşi recapătă glasul şi-şi găsi cuvintele, iată ce mi-a spus el, exprimându-se în engleza clară şi modernă, care era predată în şcolile mele:

— Am încercat să uităm ce suntem – adică nişte băieţi englezi! Am încercat să punem raţiunea înaintea sentimentului, datoria înaintea dragostei. Minţile noastre ne aprobă, dar inimile ne mustră. Câtă vreme se părea că e vorba numai de nobili şi de boiernaşi sau numai de cei douăzeci şi cinci-treizeci de mii de cavaleri, rămaşi în viaţă după ultimele războaie, nutream cu toţii aceleaşi gânduri şi nu ne tulbura nici o îndoială; fiecare din aceşti cincizeci şi doi de băieţi, care se află aici, în faţa luminăţiei tale, îşi spuneau: „Singuri şi-au ales soarta! Îi priveşte!” Dar gândeşte-te, sir Şefule, că lucrurile s-au schimbat – întreaga Anglie a pornit împotriva noastră! Gândeşte-te şi ia aminte, domnia ta, că oamenii aceştia sunt fraţii noştri, sunt os din osul nostru, carne din carnea noastră şi îi iubim! Nu ne cere să distrugem poporul nostru! Ei, uite ce înseamnă să te gândeşti la toate din vreme şi să fii gata pentru orice împrejurare. Dacă n-aş fi prevăzut situaţia aceea şi nu m-aş fi dumirit asupra ei, băiatul ăla m-ar fi înfundat. N-aş fi putut spune nici pâs! Dar eram lămurit, aşa că le-am putut spune:

— Băieţi, inimile voastre nu vă înşeală; aţi gândit ceea ce se cuvenea; aţi săvârşit ceea ce era datoria voastră. Sunteţi băieţi englezi şi veţi păstra nepătat acest nume. Nu vă mai frământaţi degeaba şi lăsaţi-vă minţile în pace. Gândiţi-vă la un singur lucru: chiar dacă întreaga Anglie a pornit împotriva noastră, cine-i,

mă rog, avangarda? Cine va merge în frunte, după cele mai obişnuite reguli ale războiului? Răspundeţi-mi!

— Oastea de călăreţi a cavalerilor înzăuaţi.

— Aşa e. Acesta sunt în număr de treizeci de mii. Se vor înşira pe-o adâncime de câteva pogoane. Acum, băgaţi de seamă un lucru: în afară de ei, nimeni nu va ajunge până la Centura de Nisip! Când aceştia vor ajunge acolo – se va petrece ceva de groază şi, imediat după aceea, puzderia de civili de la coadă se va retrage, amintindu-şi că are treburi mai importante prin alte părţi. Numai boierii şi boiernaşii sunt cavaleri şi după păţania cu pricina numai ei vor rămâne ca să joace cum le cântăm noi. E curatul adevăr că nu vom avea de luptat decât cu aceşti treizeci de mii de cavaleri. Acum, spuneţi-mi ce credeţi şi voi urma hotărârea voastră. Vreţi să ocolim bătălia, şi să ne retragem de pe câmpul de luptă?

— Nu!!!

Strigătul a fost unanim şi izvorât din inimă.

— Vă este... vă este... cumva... vă este frică de aceşti treizeci de mii de cavaleri?

Întrebarea, pusă în glumă, a stârnit un hohot de râs sănătos, neliniştea flăcăilor s-a risipit şi cu toţii s-au întors veseli la posturile lor. Ce comoară de băieţi! Şi, pe deasupra, chipeşi ca nişte fete.

Acum eram pregătit să înfrunt inamicul. Putea să vină ziua cea mare şi mult aşteptată, că avea să ne găsească în fruntea bucatelor.

Ziua cea mare sosi la vreme. În zori, sentinela de gardă a taberei intră în peşteră şi ne raportă că a zărit la orizont o masă neagră mişcătoare şi a auzit nişte sunete îndepărtate, care puteau fi ale unei fanfare militare. Prânzul mic tocmai era gata; ne-am aşezat şi

am mâncat.

După ce-am isprăvit gustarea, le-am ţinut băieţilor un mic discurs şi apoi am trimis la manevrarea bateriei un detaşament, sub comanda lui Clarence.

Soarele se înălţa grăbit pe cer, revărsându-şi nestingherit strălucirile pe tot întinsul câmpiei. Zării într-adevăr o oaste uimitoare, care înainta încet spre noi, cu mers statornic, şi cu faţa aliniată – mă rog – ca valul mării. Pe măsură ce se apropia, devenea tot mai impunător de sublimă la înfăţişare. Într-adevăr, părea că întreaga Anglie mărşăluia cu dânsa. Curând, am putut zări fluturând nenumărate flamuri, iar apoi soarele făcu să scapere marea de armuri, învăpăind-o cu totul. Ce privelişte frumoasă! Nu mai văzusem nimic care s-o întreacă.

În cele din urmă, putui desluşi şi unele amănunte. Toate rândurile din faţă – nu puteai spune pe câte pogoane mărşăluiau – erau alcătuite numai din călăreţi; erau cavaleri cu panaş şi în armuri. Deodată auzii un glas de trâmbiţe, trapul se prefăcu în galop, şi apoi... ce mai, era o minunăţie să priveşti! Talazul acela în formă de potcoavă mătură câmpia, apropiindu-se de Centura de Nisip. Mi se tăie răsuflarea. Mereu se apropia; mai aproape, tot mai aproape, în timp ce fâşia de iarbă verde de dincolo de centura galbenă se îngusta mereu. Se îngustă tot mai mult până ce deveni ca o simplă panglică în faţa cailor – apoi dispăru sub copitele lor. Sfinte Sisoe! Zău aşa, întreaga avangardă de călăreţi ai oastei ţâşni în văzduh cu o bubuitură de tunet, devenind un vârtej de fleanduri şi ţăndări de trupuri; iar la suprafaţa pământului plutea un zid gros de fum, care ne împiedică să vedem ce mai rămăsese din restul

mulţimii.

Era momentul să pun în aplicare punctul doi din ordinea de bătaie! Apăsai pe un buton şi-i scuturai întregii Anglii oasele, desfăcându-i şira spinării!

În explozia aceea, toate nobilele noastre uzine de civilizaţie au sărit în aer şi au pierit de pe faţa pământului. A fost o pierdere mare, dar era necesară. Nu ne dădea mâna să-l lăsăm pe inamic să întoarcă împotrivă-ne propriile noastre arme.

Apoi, a urmat unul din cele mai plictisitoare sferturi de oră, prin care am trecut vreodată. Noi aşteptam într-o singurătate în care nu se mai auzea nimic, închişi între cercurile noastre de reţele şi împrejmuiţi de un cerc de fum gros, întins până departe. Nu puteam vedea nimic nici prin zidul de fum şi nici peste el, dar în cele din urmă fumul începu să se dea alene la o parte şi să se risipească, iar după alt sfert de ceas văzduhul se limpezi şi ne puturăm satisface curiozitatea. Nu se zărea nici urmă de făptură vie! Ne-am dat seama că întăriturilor noastre li se adăugaseră alte întărituri. Dinamita săpase în jurul nostru un şanţ lat de peste treizeci de metri. Pustiirea pricinuită era uimitoare. Mai mult încă, întrecea orice prevedere. Bineînţeles, nu puteam număra morţii, fiindcă nu existau sub formă de cadavre, ci doar în chipul unei protoplasme omogene, cu aliaje de fier şi nasturi.

Nu se zărea nici picior de om; totuşi trebuia să se afle prin rândurile din spate o seamă de răniţi care fuseseră căraţi de pe câmp, la adăpostul zidului de fum; trebuia să fi fost şi oameni bolnavi printre ceilalţi, căci totdeauna se întâmplă aşa, după o asemenea ispravă. Dar ajutoare şi întăriri nu mai aveau de unde să vină: acesta era ultimul contingent de cavaleri

englezi, tot ce mai rămăsese din tagmă, după recentele războaie pustiitoare. Aşa că mă simţeam foarte liniştit, socotind că forţa cea mai însemnată, care mai putea fi adusă împotriva noastră, ar fi fost foarte redusă – alcătuită din restul de cavaleri care încă nu fuseseră nimiciţi. De aceea, am dat o proclamaţie către armată, cuprinzând următoarele:

„SOLDAŢI! APĂRĂTORI AL LIBERTĂŢII ŞI EGALITĂŢII UMANE! Generalul vostru vă felicită! Mândru de puterea sa şi bizuindu-se cu trufie pe faima lui, duşmanul sfidător a pornit împotriva voastră. Aţi ştiut cum să-l întâmpinaţi. Lupta a fost scurtă şi pentru voi – glorioasă. Această însemnată victorie, dobândită fără nici o pierdere, este fără precedent în istorie. Câtă vreme planetele se vor mai roti în orbita lor, bătălia de la Centura de Nisip nu va pieri din amintirea oamenilor.

Şeful.”

Am citit-o cu multă însufleţire, iar aplauzele cu care am fost răsplătit mi-au dăruit o mare bucurie. Apoi, am încheiat cu aceste observaţii:

— Războiul cu poporul englez – ca popor – s-a sfârşit. Poporul s-a retras de pe câmpul de luptă şi din război. Înainte de a mai fi convins să revină, războiul se va fi încheiat. Mai avem o singură campanie pe care trebuie s-o purtăm. Va fi scurtă – cea mai scurtă din istorie. Totodată, ea va însemna cea mai mare distrugere de vieţi, din punctul de vedere al proporţiei de pierderi faţă de efectivele aruncate în luptă. Am isprăvit cu poporul; de-acum înainte vom avea de-a face numai cu cavalerii. Cavalerii englezi pot fi ucişi, dar nu pot fi supuşi. Ştim cine se află înaintea noastră.

Câtă vreme mai rămâne în viaţă unul din ei, misiunea noastră nu s-a isprăvit, războiul nu s-a terminat. Îi vom ucide pe toţi. (Aplauze îndelungi şi prelungite.)

Am orânduit de-a lungul marelui mal – înălţat în jurul liniilor noastre de către explozia ce se dezlănţuise – doar un singur post alcătuit din doi băieţi, ca să ne dea de veste când se va ivi iarăşi inamicul.

Apoi, am trimis un inginer însoţit de patruzeci de oameni, până la un punct situat chiar în spatele liniilor noastre din sud – cu misiunea de a schimba cursul unui torent de munte şi a-l aduce între liniile noastre şi la comanda noastră, aranjând astfel ca să-l pot folosi urgent, la caz de nevoie. Cei patruzeci de oameni au fost împărţiţi în două echipe de câte douăzeci, schimbându-se la fiecare două ceasuri. Treaba a fost dusă la bun sfârşit în zece ore.

Cum se apropia noaptea, mi-am retras sentinelele. Cea care făcuse de gardă spre nord îmi raportă că zărise într-acolo o tabără, dar care era vizibilă numai cu binoclul. Mai raportă că vreo câţiva cavaleri bâjbâiau, căutând un drum spre noi şi mânaseră nişte vite spre liniile noastre, fără ca ei să se apropie prea mult. Mă aşteptam şi la asta. Ne iscodeau, pricepeţi; voiau să afle dacă aveam de gând să-i băgăm iar în sperieţi cu grozăvia aceea sângeroasă... Se putea ca în timpul nopţii să devină mai cutezători. Îmi închipuiam cam ce plan o să încerce, fiindcă mi-era limpede ce aş fi făcut eu, dacă aş fi fost în locul lor şi la fel de ignorant ca şi ei. I-am spus şi lui Clarence presupunerile mele.

— Cred că ai dreptate – zise el – pentru dânşii lucrul cel mai simplu este să încerce tocmai aşa ceva.

— Bine! i-am răspuns eu. Dacă o fac, sunt sortiţi

pieirii.

— Desigur.

— N-au nici cea mai mică şansă.

— Fără îndoială că n-au.

— E înfiorător, Clarence. Ar fi mare păcat.

Situaţia mă tulbura atât de tare, încât nu-mi găseam liniştea tot gândindu-mă la ei şi frământându-mă din pricina lor.

În cele din urmă, ca să-mi liniştesc conştiinţa, am ticluit acest mesaj către cavaleri:

„ONORABILULUI COMANDANT AL CAVALERIEI REBELE A ANGLIEI:

Luptaţi în zadar! Vă cunoaştem puterea – dacă se poate numi astfel. Ştim că puteţi aduce împotriva noastră cel mult douăzeci şi cinci de mii de cavaleri. De aceea, n-aveţi nici o şansă – de nici un fel. Gândiţi-vă: suntem bine înarmaţi, bine fortificaţi, însumăm cincizeci şi patru! Cincizeci şi patru – ce anume? Oameni? Nu, însumăm cincizeci şi patru de minţi – cele mai capabile minţi din lume, o forţă împotriva căreia simpla putere animală nu poate avea mai multă speranţă de a răzbi, decât au valurile neputincioase ale mării speranţa de a doborî barierele de granit ale Angliei. Fiţi chibzuiţi! Vă cruţăm vieţile: de dragul familiilor voastre, nu respingeţi darul pe care vi-l oferim. Vă dăm această şansă, care este ultima: lepădaţi armele; predaţi-vă fără condiţii republicii şi totul vă va fi iertat.

(semnat) ŞEFUL.”

I-am citit lui Clarence textul şi i-am propus să-l

trimitem printr-un sol cu steag alb. El râse – râsul acela sarcastic, cu care se născuse! – şi zise:

— Nu ştiu cum, dar se pare că tot nu-ţi poţi da seama pe deplin ce fel de oameni sunt nobilii ăştia. Mai bine să economisim timpul şi să ne cruţăm niscaiva necazuri. Hai – închipuie-ţi că eu sunt comandantul cavalerilor de colo. Şi domnia ta eşti solul, va să zică. Acum, apropie-te şi înmânează-mi mesajul, iar eu am să-ţi dau răspunsul.

Ideea m-a amuzat. Am făcut câţiva paşi înainte, escortat de o gardă imaginară de soldaţi inamici; am scos hârtia şi am citit-o. Drept răspuns, Clarence mi-a smuls hârtia din mână, şi-a strâmbat gura, lăsându-şi batjocoritor buza în jos şi spunându-mi cu un dispreţ semeţ:

— Răsfaceţi-mi în bucăţi pre dobitocul acesta şi într-un coş să-l învârtejiţi plocon netrebnicului de neam prost, carele încoace l-a mânat! Alt soi de răspuns de la mine nu va afla!

Cât de seacă e teoria în faţa faptelor! Şi ăsta era doar un fapt şi nimic altceva. Aşa s-ar fi întâmplat într-adevăr lucrurile – n-avea nici un rost să-mi bag capul în traistă! Am rupt hârtia şi am dat un concediu definitiv sentimentalismelor mele, atât de nelalocul lor.

Pe urmă, am trecut la treabă. Am verificat semnalele electrice, începând de la platforma cu tunuri Gatling şi până la peşteră, asigurându-mă că funcţionează; am verificat şi paraverificat semnalele care controlau reţelele – ştiţi, semnalele cu ajutorul cărora puteam să întrerup şi să dau drumul după voie la curentul electric în fiecare reţea, una independent de alta. Am făcut legătura cu torentul, şi am pus-o sub paza şi autoritatea a trei din cei mai buni flăcăi.

Aceştia urmau să se schimbe în post din două în două ore, în tot timpul nopţii, şi să asculte imediat de semnalul meu, dacă s-ar întâmpla să-l dau: trei împuşcături, una după alta. N-am mai pus sentinele pe timpul nopţii şi am lăsat pustie tabăra, ordonând să se păstreze liniştea în peşteră, iar luminile electrice să fie reduse la o simplă licărire.

De îndată ce s-a întunecat de-a binelea am întrerupt curentul în toate reţelele şi pe urmă am mers orbecăind până la malul dinspre noi al marelui şanţ săpat de explozie. M-am căţărat până sus şi m-am întins acolo, pe creastă, la pândă. Dar era prea întuneric ca să văd ceva. Zgomote? Nu se auzea nimic. Domnea o linişte de moarte. E drept, se auzeau zgomotele obişnuite noaptea la ţară – foşnetul păsărilor de noapte, bâzâitul insectelor, lătrăturile unor câini depărtaţi, mugetul înăbuşit al unor vaci aflate cine ştie unde – dar toate astea, departe de a tulbura liniştea, o sporeau mai degrabă, adăugându-i pe deasupra o tristeţe apăsătoare.

N-a trecut mult şi am renunţat la pândă. Socoteam că n-aveam decât s-aştept şi n-o să-mi pară rău. Totuşi, a trebuit s-aştept cam multişor. În cele din urmă, am prins cu urechea un fel de ecouri nelămurite – un sunet metalic înfundat. Atunci am ciulit urechile şi mi-am ţinut răsuflarea, fiindcă tocmai la aşa ceva m-aşteptasem. Sunetul se întări şi se apropie, venind dinspre nord. Apoi îl auzii chiar în dreptul meu – pe creasta din faţă, la vreo sută de paşi şi mai bine. Pe urmă, mi s-a părut că văd apărând de-a lungul crestei un şir de puncte negre. Să fie capete de oameni? N-aş fi putut spune; se putea prea bine să nu fi. fost nimic, căci nu te poţi bizui pe ochi, când nu-ţi mai stăpâneşti

închipuirea. Problema însă a fost curând rezolvată. Am auzit cum zgomotul acela metalic cobora în şanţul cel mare. Zgomotul se mări repede, se lăţi de-a lungul întregului şanţ şi mă încredinţa de un fapt neîndoielnic: o întreagă oaste îşi ocupa poziţia în şanţ. Da, coşcodanii ăia voiau să ne facă o mică surpriză. Ce tămbălău avea să se încingă în zori, sau poate că şi mai devreme!

M-am întors bâjbâind spre tabără – mi-era de ajuns ce văzusem. M-am dus la platformă şi am semnalizat să se dea drumul la curent în cele două reţele interioare. Apoi m-am dus în peşteră, unde am găsit totul într-o stare mulţumitoare – cu toţii dormeau duşi, în afară de echipa de lucru. L-am trezit pe Clarence şi l-am înştiinţat cum se umple cu oameni şanţul cel mare, exprimându-i convingerea că toţi cavalerii vin buluc asupra noastră. Mă bătea gândul că, de îndată ce vor miji zorile, ne vom putea aştepta ca miile de cavaleri, ascunşi în şanţ, să se reverse peste mal şi să treacă la asalt, urmaţi imediat de restul armatei lor. Clarence îmi spuse:

— Cu siguranţă că or să trimită doi-trei cercetaşi prin beznă, în recunoaştere. De ce să nu întrerupem fulgerul din reţelele exterioare şi să le dăm o şansă?

— Am şi făcut-o, Clarence. M-ai ştiut vreodată neospitalier?

— Nu, ştiu că ai inimă bună. Vreau să mă duc şi...

— Vrei să fii comisie de recepţie? Hai, că vin şi eu.

Am trecut de marginea îngrăditurii şi ne-am culcat alături, între cele două reţele interioare. Lumina slabă din peşteră ne cam tulburase vederea, dar apoi ochii se deprinseră cu noile împrejurări; bâjbâiam, dar acum eram în stare să desluşim ţăruşii reţelelor. Începusem

o conversaţie în şoaptă, când deodată Clarence mă întrerupse, exclamând:

— Ce-o fi asta?

— Ce anume?

— Obiectul de colo.

— Care obiect – unde?

— Acolo, ceva mai la dreapta dumitale; ceva întunecat – o siluetă ştearsă, nu ştiu ce – la a doua reţea.

Am privit şi am tot privit. Am spus:

— Să fie vreun om, Clarence?

— Nu, nu cred. Dacă te uiţi bine, parc-ar fi… ba e chiar un om! Se reazimă de reţea.

— Cred şi eu; să mergem să vedem!

Ne-am târât de-a buşilea, până ce ne-am apropiat mai bine şi apoi ne-am uitat. Da, era chiar un om – o siluetă mătăhăloasă şi nedesluşită, în armură, stând ţeapănă, ţinându-se cu amândouă mâinile de firul de sus. Şi, bineînţeles, mirosea a carne friptă. Sărmanul! Murise, rămânând ca o stană de piatră, fără să ştie măcar ce-l lovise. Încremenise acolo ca o statuie; nici nu se clintea, doar penele coifului unduiau puţin în adierea nopţii. Ne-am ridicat şi am privit printre barele vizierei, dar nu ne-am putut da seama dacă-l cunoşteam ori ba; trăsăturile-i erau prea nelămurite şi adumbrite.

Am auzit apoi un zgomot de paşi vătuiţi, ce se apropiau, şi ne-am trântit la pământ, chiar pe locul unde ne aflam. Am desluşit cu greu un alt cavaler; venea pe furiş, căutându-şi drumul pe dibuite. Era destul de-aproape de noi ca să-l vedem întinzând o mână, dând de firul de sus, apoi aplecându-se şi trecând pe sub el şi peste cel de jos. După aceea,

ajunse în dreptul primului cavaler şi avu o uşoară tresărire, când îl descoperi. Rămase aşa, o clipă – întrebându-se, fără îndoială, de ce nu se mişcă celălalt- apoi spuse, cu glas şoptit: „Au ce te îndeamnă a visa aici, viteze sir Mar...” şi puse mâna pe umărul cadavrului – şi abia apucă să scoată un geamăt stins, că se şi prăbuşi mort. Ucis de un om mort, pricepeţi – de fapt, ucis chiar de un prieten mort! Ce lucru îngrozitor!

Păsările acestea timpurii conţinuară să vină până în apropierea noastră una după alta, împrăştiate, cam la câte cinci minute – timp de vreo jumătate de ceas. Nu aveau cu ei altă armă decât spada; cei mai mulţi o ţineau gata în mână, o întindeau şi dădeau de fire cu ea. În răstimpuri, zăream câte o scânteie albastră, când cavalerul, care o pricinuise, era destul de depărtat ca să rămână nevăzut de noi, dar noi tot ştiam ce se întâmplase: sărmanul, atinsese cu spada firul încărcat şi fusese electrocutat. Urmau alte scurte intervale de tăcere apăsătoare, întrerupte, cu o jalnică regularitate, de zăngănitul pricinuit de căderea unui înzăuat. Şi lucrul acesta se repetă mereu, înfiorându-te acolo, în întuneric şi în singurătate.

Am hotărât să dăm o raită printre reţelele interioare. Acum, mergeam drepţi, fără fereală, ca să ne fie mai lesne; ne-am convins că, dacă am fi văzuţi, am fi luaţi mai curând drept prieteni decât drept duşmani şi, în orice caz, eram în afara razei de acţiune a săbiilor, iar boiernaşii nu păreau să aibă lăncii. Mărturisesc că a fost o plimbare tare curioasă. Pretutindeni zăceau oameni morţi, dincolo de-a doua reţea – nu vizibili în mod precis, dar totuşi vizibili – şi am numărat cincisprezece asemenea statui emoţionante: cavaleri

morţi, încremeniţi cu mâna pe firul de sus.

Un lucru părea îndeajuns de dovedit: curentul nostru era atât de formidabil, încât ucidea înainte ca victima să poată striga ceva. Curând, am prins cu urechea un zgomot înăbuşit şi în clipa următoare am ghicit ce era. O oaste compactă ne ataca prin surprindere! I-am şoptit lui Clarence să se ducă să trezească armata şi să-i atragă atenţia să aştepte în tăcere, în peşteră, noi ordine. S-a întors curând şi am rămas lângă reţeaua interioară, privind cum fulgerul îşi producea în tăcere efectele înfiorătoare asupra oştirii care se revărsa. Nu puteai desluşi multe amănunte, dar puteai să remarci că o masă neagră se îngrămădea dincolo de-a doua reţea. Mormanul, care tot creştea, nu era altceva decât oameni morţi! Tabăra noastră era împrejmuită acum cu un zid solid de morţi – puteai jura că e un bastion, o întăritură alcătuită din cadavre. Ceea ce părea mai groaznic era lipsa oricărui glas omenesc; nu se auzeau nici urale, nici strigăte de război. Fiind hotărâţi să ne surprindă, namilele acelea veneau tiptil şi de fiecare dată când rândul din faţă se afla destul de aproape de ţintă casă se pregătească să strige, bineînţeles că atingea linia fatală şi se prăbuşea fără a mai depune mărturie.

Am dat drumul la curent şi prin a treia reţea şi aproape imediat prin a patra şi a cincea – şi astfel golurile fură împlinite foarte repede. Mi-am zis că acum sosise momentul să dau lovitura de graţie. Socotisem că întreaga armată căzuse în capcana noastră. În orice caz, trebuia neapărat să aflu cum stăm, *aşa* că apăsai pe un buton şi făcui să se aprindă cincizeci de sori electrici în vârful prăpastiei noastre.

Sfinte Sisoe! Ce privelişte! Eram împresuraţi de trei

ziduri de oameni morţi! Toate celelalte reţele erau aproape pline cu oameni vii, care-şi croiau drum pe furiş printre fire. Ţâşnirea neaşteptată de lumină paraliza oastea şi îi înlemni de uimire pe cavaleri – cum s-ar spune. Îmi rămăsese doar o clipă ca să folosesc încremenirea lor şi n-am pierdut şansa. Ştiţi, în clipa următoare şi-ar fi venit în fire, ar fi izbucnit în urale şi ar fi dat un iureş, iar firele mele s-ar fi rupt – dar în clipa aceea, pierdută pentru dânşii, le-a zburat pentru totdeauna ocazia. Când acea fulgerătoare fracţiune de timp nici nu se scursese, am dat drumul la curent prin toate reţelele şi am lovit de moarte întreaga oaste, chiar pe locul unde se afla! Puteai auzi gemetele şi văicărelile care se înălţau. Era strigătul de agonie a unsprezece mii de oameni, umplând noaptea cu un tragism sfâşietor.

Dintr-o singură privire, văzurăm că restul duşmanilor – cam la vreo zece mii de oameni – se afla între noi şi şanţul care ne înconjura, şi se bulucea la asalt. Prin urmare, îi aveam în mână pe toţi – şi încă fără putinţă de scăpare! Sosise ceasul ultimului act al tragediei. Am tras cele trei focuri de revolver – ceea ce însemna:

— Daţi drumul la apă!

Se auzi o năvală şi un vuiet năprasnic, şi, într-o clipită, torentul spumegă furios prin şanţul cel mare, dând naştere unui râu lat de vreo treizeci de metri şi adânc de vreo opt.

— La tunuri, ostaşi! Deschideţi focul!

Cele treisprezece tunuri Gatling începură să reverse moartea în cei zece mii de duşmani sortiţi pieirii. Vrăjmaşii se opriră, ţinură piept, o clipă, potopului de foc nimicitor, apoi rândurile se rupseră, gloata dădu bir cu fugiţii şi se risipi, gonind către şanţ, ca pleava în

furtună. Un sfert din efectiv nici nu ajunse în vârful înaltei creste; trei sferturi ajunseră şi se aruncară în şanţ – spre a muri prin înec.

Nici nu trecuseră zece minute de la deschiderea focului şi rezistenţa cavalerilor era înfrântă, campania terminată, iar noi, cei cincizeci şi patru, eram stăpânii Angliei! Douăzeci şi cinci de mii de oameni zăceau morţi în jurul nostru.

Dar vai, cât de înşelătoare mai este soarta! Într-un timp foarte scurt – să zicem un ceas – s-a întâmplat, chiar din vina mea, un lucru care... dar nu mă rabdă inima să scriu aşa ceva. Să lăsăm cronica să se încheie aici.

CAPITOLUL XLIV
Post-scriptumul lui Clarence

Eu, Clarence, trebuie să scriu în locul său. Şeful a propus să ieşim din peşteră şi să vedem dacă putem da vreun ajutor răniţilor. M-am împotrivit cu dârzenie acestui plan. I-am spus că, dacă erau prea mulţi, nu puteam face decât prea puţin; şi oricum, n-ar fi fost prea înţelept din partea noastră să avem încredere şi să umblăm printre ei. Dar rareori puteai să-l faci să se răzgândească, odată ce lua o hotărâre – aşa că am întrerupt curentul electric, care trecea prin reţele, am luat o escortă, ne-am căţărat peste întăriturile împrejmuitoare, alcătuite din cavaleri morţi, şi am pornit-o pe câmpul de bătaie. Cel dintâi rănit care a cerut ajutor stătea rezemat cu spatele de-un camarad mort. Când Şeful s-a aplecat asupra lui şi i-a vorbit, omul l-a recunoscut şi l-a înjunghiat. Cavalerul acela era sir Meliagraunce, după cum am descoperit smulgându-i coiful. N-o să mai ceară ajutor niciodată. L-am dus pe Şef în peşteră şi i-am îngrijit cât am putut de bine rana, care nu era prea gravă. La această îndeletnicire am primit, fără să ştim, ajutorul lui Merlin. Se deghizase în femeie, părând a fi o biată babă de la ţară. În acest travesti, cu chipul vopsit în arămiu şi ras ca în palmă, apăruse – la câteva zile după ce Şeful fusese rănit – oferindu-se să ne gătească, spunând că ai ei plecaseră în anumite tabere noi, pe care le alcătuia inamicul, şi că murea de foame. Şeful se întrema foarte bine şi se distra, încheindu-şi jurnalul.

Ne-am bucurat să avem o femeie de serviciu, fiindcă

ne cam lipsea aşa ceva.

Curând, am constatat că ne aflam într-o capcană, ştiţi – o capcană pe care ne-o pregătisem singuri. Dacă rămâneam pe loc, morţii ne-ar fi ucis; dacă ieşeam din liniile noastre de apărare, nu mai puteam fi invincibili. Învinsesem, dar, la rândul nostru, eram învinşi. Şeful recunoştea situaţia şi o recunoşteam cu toţii. Dacă ne-am fi putut duce la vreuna din noile tabere şi am fi căzut la un fel de învoială cu inamicul – da, ar fi fost altceva, dar Şeful nu se putea duce şi nici eu, fiindcă eram printre primii pe care-i îmbolnăvise aerul otrăvitor pricinuit de miile de cadavre. Alţi câţiva fură doborâţi şi ei, apoi mai mulţi. Ziua de mâine...

Mâine. A sosit şi ziua de mâine şi, odată cu ea, sfârşitul. Pe la miezul nopţii, m-am trezit şi am văzut pe zgripţuroaica aceea făcând pase curioase cu mâinile prin aer, peste capul Şefului. M-am întrebat ce-o fi însemnând asta. Toată lumea era cufundată în somn, afară de straja dinamului. Nu se auzea nici un zgomot. Femeia încetă cu misterioasele ei bazaconii şi o porni tiptil spre ieşire, i-am strigat:

— Stai! Ce-ai făcut?

Se opri şi spuse, cu o mulţumire răutăcioasă:

— Biruitori eraţi, dară acuma biruiţi sunteţi! Toţi ceilalţi îşi vor da veleatul şi tu aşijderea. Toţi cu toţii veţi pieri într-acest loc, până la unul – fără numai el. Acuma doarme – şi treisprezece veacuri de-aici înainte dormi-va de-a pururea. Eu sunt Merlin.

Apoi, îl apucă un aiuritor râs prostesc, de se clătină ca un om beat şi se rezimă de unul din firele noastre. Gura i-a rămas căscată încă şi acum, de parcă ar continua să râdă. Cred că faţa îi va păstra râsul acela împietrit până când întreg cadavrul se va preface în

ţărână.

Şeful nici nu s-a clintit – doarme ca un bolovan. Dacă nu se trezeşte nici azi, vom înţelege ce fel de somn l-a cuprins şi atunci trupul său va fi dus într-una din cele mai îndepărtate tainiţe ale peşterii, unde nu-l va găsi nimeni ca să-i pângărească odihna.

Cât despre noi ceilalţi, ei bine, ne-am înţeles că, dacă vreunul scapă cu viaţă din acest loc, să scrie cele întâmplate şi să ascundă cu toată buna-credinţă acest manuscris, laolaltă cu trupul Şefului, iubitul şi bunul nostru conducător, a cărui proprietate este – fie că e mort sau ba.

Sfârşitul manuscrisului

POST-SCRIPTUM FINAL DE M. T.

Când am pus deoparte manuscrisul, se iviseră zorile. Ploaia aproape încetase, lumea era mohorâtă şi tristă, iar furtuna istovită ofta şi gemea, căutându-şi odihna. M-am îndreptat spre odaia străinului şi am tras cu urechea la uşa lui, care era puţin întredeschisă, i-am auzit glasul, aşa că am bătut la uşă. N-a răspuns nimeni, totuşi glasul se auzea încă. Am aruncat o privire în odaie. Omul zăcea tolănit în pat, vorbind în neştire, gesticulând cu braţele, pe care şi le vântura fără astâmpăr, aşa cum fac bolnavii în agonie. M-am strecurat încetişor înăuntru şi m-am aplecat asupra lui. O ţinea într-una cu mormăielile şi exclamaţiile, i-am spus doar un cuvânt, ca să-i atrag atenţia. Ochii săi sticloşi şi chipu-i pământiu se luminară într-o clipă, în semn de plăcere, recunoştinţă, bucurie, urând un bun venit:

— O, Sandy! Ai venit, în sfârşit? Cât de mult ţi-am dus dorul! Aşează-te lângă mine, nu mă părăsi. Să nu mă părăseşti niciodată, Sandy, niciodată! Unde ţi-e mâna? Dă-mi-o, draga mea; lasă-mă să ţi-o ţin aşa. Acum totul e bine, şi pace peste tot. Sunt iar fericit – suntem fericiţi iarăşi, nu-i aşa, Sandy? Dar, vai, eşti atât de tulbure şi de nedesluşită – doar o pâclă, un nour; totuşi eşti aici şi asta înseamnă o mare binecuvântare! Lasă-mi mâna, nu mi-o lua – numai puţin, că n-o să am mult nevoie de ea... A gângurit copila?... Alo-Centrala!... Nu răspunde! Doamne, se

poate? A adormit, poate. Adu-o aici, când se trezeşte, şi lasă-mă să-i mângâi mâinile, obrazul, părul, să-mi iau rămas bun de la ea... Sandy!... Da, eşti aici. M-am pierdut pentru o clipă şi am crezut că ai plecat... Am fost bolnav multă vreme? Aşa trebuie să fie; mi se pare că au trecut luni întregi. Şi ce vise am avut! Nişte vise atât de ciudate şi înfricoşătoare, Sandy! Vise aidoma realităţii – un fel de aiureală fireşte, dar atât de reale! Uite, de pildă, se făcea că regele murise şi tu erai în Galia şi nu puteai ajunge acasă; se făcea că era o revoluţie; în fantastica rătăcire a acelor vise, se făcea că eu cu Clarence şi cu o mână de cadeţi de-ai mei luptasem şi nimicisem pe toţi cavalerii Angliei! Dar nici măcar lucrul acesta nu era cel mai ciudat. Mi se părea că sunt o fiinţă dintr-o epocă îndepărtată, care încă nu se născuse, cu veacuri în urmă-ne, şi până şi lucrul acesta era la fel de real ca şi restul! Într-adevăr, mi se părea că zburasem din epoca aceea în epoca noastră şi pe urmă iar în cealaltă şi am rămas părăsit, străin şi pierdut în acea Anglie ciudată, cu o prăpastie de treisprezece veacuri căscată între mine şi tine! – între mine şi căminul şi prietenii mei! – între mine şi tot ce mi-e drag, tot ce poate da preţ vieţii! Era cumplit – mai cumplit decât îţi poţi închipui, Sandy! Ah, stai de veghe, aici, Sandy – rămâi lângă mine – nu mă lăsa să-mi pierd minţile; moartea nu înseamnă nimic, las-o să vină, dar nu însoţită de visele acestea, nu cu chinurile acestor vise hâde – pe care nu le-aş mai putea îndura încă o dată... Sandy?...

Zăcu puţin aşa, bâiguind vorbe fără şir; apoi rămase un răstimp tăcut şi, pe cât se părea, lunecând în moarte. Apoi, degetele sale începură să strângă de zor cuvertura şi după semnul acesta am ştiut că i se

apropie sfârşitul. Când i se auzi în gâtlej primul horcăit al agoniei, tresări uşor şi păru că ascultă – apoi zise:

— Un glas de trâmbiţă?... E regele! Hei, lăsaţi podişca! Străjeri de pe ziduri, deschideţi poarta cea mare şi...

Dădea la iveală ultimul său „efect”, dar nu-l mai putu sfârşi.

Sfârşit

DOVER · THRIFT · EDITIONS

A CONNECTICUT YANKEE IN KING ARTHUR'S COURT

MARK TWAIN

